

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07060

KINDER FUN DER TSAYT

Knut Hamsun

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סנוט האמסון

קינדער פון דער צייט

אידיש: ש. שניידער

איבערזעצט מיט דער דערלויבעניש פון מחבר

פארלאג גראהאר און סטאדאָלסקי

1926

ניו יארק.

Copyright, 1926
by
GROHAR & STODOLSKY

I

אַמאָל איז די גאַנצע געגנט געווען איין מאַיאַנטעק און דער איצטיקער פּריצישער זעגלפּאַס הויף איז געווען דעם גוט־באַזויצערס אייגן וואוינאָרט און פּערמע. זעגלפּאַס איז דאָ, פאַר יענער צייט איז צפּונ־לאַנד, געווען אַ באַדייטנד גרויס גוט מיט זיין האַלבער מאה שטיק פּי, חוץ אַ מיל, אַ זעג־גרוב, אַ ציגעלניע און אַ סך מייִלן וואַלד. דאָס אָרט האָט געווימלט מיט דינער און דינסטן און פּויערים און ליידיק־גייער; עס זיינען אויך געווען גענוג אַנדערע חיות, ניט נאָר די פּילע קי, נאָר אויך פּערד און הינט, קעץ און חזירים, און אין דער גאַנצער לענג פון דער הינטערשטער זייט שיער איז געווען אַ גאַנצע קאַלאָניע מיט עופות און גענדז.

יא, מ'זאָגט, אַז אַלעס איז דאָ געפירט געוואָרן אויף אַ גרויסן אופן, — וועלן אַלטע לייט איך נאָך אַלץ דערציילן, זיך דערמאָד נענדיק, וואָס זייערע עלטערן פּלעגן דערציילן פון די צייטן פון זייערע קינדער־יאָרן.

דער אייגנטימער איז געווען הער ווילאַטץ האַלמסען, אַ פעטער און גיריגער גוט־באַזויצער, וואָס איז אַמאָל געווען אַ לאַקיי. ער האָט אָפּגעקויפט פּערמע נאָך פּערמע ארום און אַרום פאַר ביליקע פּרייזן ביז ער האָט צענויפגעשטעלט אַ גרויסן מאַיאַנטעק. צום סוף איז ער אויך געוואָרן אַ סוחר און אָנגעפירט האַנדל איבער דער גאַנצער לענג פונם וואַסער־ברעג אויף אַ גרויסן אופן; ער האָט אויפגעבויט די ציגעלניע, די מיל און די זעג־גרוב — אַלע מייסטע נוצלאַכע זאַכן.

דער דערמאָנטער הער ווילאַטץ האַלמסען איז געווען אַ סקאַנ־דינאווער, אַזוי ווי מיר אַלע זיינען סקאַנדינאווער, נאָר ער האָט געטראָגן אַן אונטיפאַרם און גערערט דעניש. אויף די פּרילינג און הערבסט אסיפות האָט ער געטראָגן גאָלדענע שנורן און אַ שווערד; ער האָט געקאָנט לייענען און שרייבן, און איז געווען אַ ריכטער; זיינע אורטיילן זיינען געווען לויטן סקאַנדינאווישן געזעץ. זיין פּרוי האָט געקאָנט קומען פון וואַרינטי־איז, פון האַלאַנד אָדער האַלסטין, פון סקאַז, פון אַ צויבער־מעשהלע אַרויס. זי האָט וואַרשיינלאַך אויך געדינט באַ גרויסע לייט אַמאָל און זיך אָפּגעלערנט פון זיי

פינע זיטן; פון זעגלפאס אַרונטער איז אויסגעלעגט געוואָרן אַ גרויסער וועג כרי זי זאָל קאָנען פאָרן מיט אַ קאַרעטע אין קלויסטער אַרין. יא, זיי זינען געווען רייכע לייט און מיט דער צייט געוואָרן נאָך רייכער; ס'איז ניט געווען קיין ספק, אַז הער ווילאטץ האַלמסען האָט באַהאַלטן געלט, מחמת לאַנג נאָך זיין טויט נאָך פלעגט זיין גייסט, ווי יעדער איינער ווייסט, נאָך אַלץ באַזוכן די ציגעלניע.

אַבער עס איז זיין זון, ווילאטץ האַלמסען דער צווייטער, ווע- מען אַלטע לייט האָבן אין זינען ווען זיי דערמאָנען זיך אָן אַלטע מעשיות פונם מאַיאַנטעק. ער איז געווען אַן עכטער איירלאַנד, זאָלט איר וויסן. ער האָט אויפגעגעבן די פישערייען און דעם האַנדל ווי עפעס אַזוינס, וואָס ער האָט ניט פאַרשטאַנען אָדער ניט גע- קימערט זיך זיי ווייטער צו פירן, נאָך ער האָט אויסגעבויט אַ ניי פריציש הויז אויף זיין גוט, מיט זיילן און אַ טורם; ער האָט אויפ- געשטעלט די אַראַנזשערייע, און אויסגעלעגט דאָס שוואַנען-טייכל אין פאַרק און דאָס שפּיל-פּלאַץ פאַר זיין דינערשאַפט. דאָס טייכל איז פאַרפילט מיט ערד איצט און דאָס שפּיל-פּלאַץ — אויפגעבראַכן פאַר קארמע-גערעטענישן. ער איז געווען דער יעניקער, וואָס האָט געמאַכט פון זעגלפאָס אַזאַ גרויסאַרטיק אָרט; ער האָט איינגעריכט אַ באַזונדערן צימער פאַר אַ בילדער-גאַלערייע און אָפּגעגעבן איין צימער פאַר בלייז ביכער פונם דיל ביז דער סטעליע. אויף זיין עס- טיש האָט זיך געפונען שווער זילבער-געשיר און בלומען, און אין זיינע צימערן זיינען געשטאַנען פיגורן פון מאַרמאָר און בראַנז. ווען זיין ווייב, די שטאַלצע באַלעבאַסטע פון הויז, איז דורכגע- גאַנגען, איז געווען איינגעפירט, אַז די דינערשאַפט זאָל בלייבן שטיין שטיל ביז זי איז דורכגעגאַנגען; זי האָט פאַרמאָגט אירע אייגענע גימער אין שווערן, האָט גערעדט פראַנצויזיש און געהאַט אַ קאַמער-מיידל. ווען לייט האָבן זיך געפירט גרויס אין יענע צייטן האָבן זיי זיך געפירט גרויס און ניט אַנדערש; דער האָר און זיין פרוי יעדערער האָט זיך געהאַט אַ לאַקיי, אַ קוטשער, און יעדער זיין אייגענע רייע צימערן אין זעגלפאָס. זיי האָבן ניט געקאָנט זיך אָנטון אַליין און האָבן עס אויך ניט געדאַרפט טון: „טו מיר אַן מיין קאַמזוויל!“ האָט הער ווילאטץ האַלמסען געזאָגט צו זיין דינער. „פאַרקאָם מיר די האָר!“ האָט די מאַדאַם געזאָגט צו איר קאַמער- מיידל.

זיי זיינען געווען גרויסע לייט. אין א געוויסער מאס א לעגענדר
דארע פאר, מיטז נימבוס פון זייער דור אויף זייערע קעפ.
אין די ערשטע יארן זיינען זיי אין זעגלפאס ווייניק געווען; אין
הערבסט פלעגן זיי איינפאסקן צען קופערטן און ארומרייזן אין
פרעמדע לענדער מיט זייערע קינדער, און דארטן האבן זיי אנגע-
זאמלט נאך מער קאסטנס און זאכן און אזוי ארום אנגעפילט זייער
הויז שטיקלאכווייז מיט די אלע אוצרות, וואס זיי האבן צענויפ-
געקליבן. אין שפעטערדיקע יארן האבן זיי געלעבט מער אין דער
היים אויפן גוט; דער לאנד-פרייז האט באין אופן ניט געוואלט
דערלאזן, אז דאס איז מחמת שפארזאמקייט; ער האט, פארקערט,
באקאנט געמאכט, אז ער און זיין פרוי האבן שוין אויסגעזען די
גאנצע וועלט און זיי האבן ניט מער קיין אינטערעס ארומצורייזן.
א גואווערנאנטקע און א לערער זיינען געהאלטן געווארן פאר די דריי
קינדער, צוויי מיידלאך און איין אינגל, וואס האבן געלערנט
אלערליי זאכן; און ס'איז אנגעהאלטן געווארן דערזעלבער גרויסער
פערסאנאל, דינער. מאדנע, אין דער צייט האט דער לאנד-יונקער
פארקויפט עטלאכע גוטע פערמעס און וואלד-לאנד פון זיין גוט.
ער האט בשום אופן ניט געוואלט דערלאזן, אז ער האט געדארפט
דאס געלט — די עטלאכע מטבעות; ער האט בלויז נאכגעגעבן, אז
ווערנדיק עלטער האט ער איינגעזען, אז דער מאיאנטעק איז צו
גרויס פאר אים צו קאנען אים פארוואלטן. און אויב ער האט געזאגט
אזוי, איז עס געווען אזוי; דער לאנד-יונקער האט קיין ליגן ניט
געזאגט און אויך ניט געדארפט עס טון. ביזע צינגער האבן, אין
שפעטערע יארן, געמורמלט, אז ער האט אנגעהויבן צו זוכן זיין
פאטערס באהאלטענעם אוצר; א נאך דאס איז געווען אום צו
האבן א פאלשע מיינונג וועגן דעם לאנד-יונקער ווילאטי האלמסען.
דער גרויסער איידלמאן. ער האט אויסגעהויכט זיין לעצטן אטעם
אין די בערג, גוטער איידלמאן; ס'איז געווען זייער טרויעריק, ווייט
אוועק פון זיין גאנצער משפחה, ליגנדיק אויף א געלעגער פון היי-
דעקרויט, מיט בלויז די אכט מענער ארום זיך, וואס זיינען מיט
אים מיטגעגעאנגען אויף דעם אינספעקציע-טור צו אראנזשירן וועגן
א גרויסער, ניער מיל-גרעבליע. די אכט מענער האבן אים אהיים
געטראגן אויף א טראגבעטל און זיין פרוי איז אזוי פארצימערט
געווארן, אז זי האט אויסגעשריען עפעס אויף פראנצויזיש צו איר
קאמער-מיידל און געפאלן אין הלשות, און דאס מיידל איז געקומען

צולויפן מיט א שמעקנדיק פלעשל. די גנעדיקע פרוי פונם הויז איז געבליבן איינע אליין אין איר עלטער, אירע טעכטער האבן חתונה געהאט און זיך באזעצט אין גרויסע שטעט אין שווערן, און איר זון, דער דריטער ווילאטץ האלמסען, איז עטלאכע יאָר געווען אין דער קאדעטן-שול. זיין קורס האָט זיך געדאַרפט ענדיקן אין פּרילינג און ער האָט געזאָלט אַהיימקומען אויף אַ שטיק צייט.

* * *

דער ווינטער איז פאַריבער, פּרילינג איז געקומען און דער דריטער ווילאטץ האָלמסען איז אַהיים געקומען. עלטערע לייט געדענקען אים גוט, הגם עס איז שוין לאַנג זינט ער איז געשטאַרבן. זיינע שוועסטער האָבן געירשנט די ניטער אין שווערן, ער אליין האָט געקראָגן דעם זעגלפּאַס גוט אזוי ווי ער איז געשטאַנען. ער האָט ניט געמאַכט קיין זייער טיפּן רושם אין דער געגנט, ער איז געווען שטאַלץ און קאַרג אויף רייד און כאַטש ער האָט חתונה געהאַט און אָנגעפירט דעם הויף אויפן זעלבן גרויסן שטייגער ווי זיינע עלטערן — יאָ, און אפילו אויפֿ-געטאַן עטלאַכע אַנזעעוודיקע זאַכן אין לויף פון די יאָרן — איז אויבנאויף ניט געווען קיין שום גרויסאַרטיקס וועגן אים. און וואָס האָט אַ מענטש, וואָס איז געווען אזוי פאַרענגט אין מיט־לען געזאָלט טון? זיין קאַריערע איז געווען פאַרענדיקט, זיין פּאַר-טער האָט אים איבערגעלאָזט צו צאָלן אַ שווערן חוב אין באַנק, זיין מוטער איז אַוועקגעפּלויגען קיין שווערן צו אירע טעכטער, זיי זיינען אַלע געוואָרן שווערן און קיינמאַל זיך ניט צוריקגעקערט אַהיים. איז ער געבליבן אליין. קאָן ער עפעס דערגרייכן מוז ער עס געווינען אליין, און דעם אמת געזאָגט האָט ער דערגרייכט ניט קיין קליין ביסל. ער איז ניט געווען באַליבט, ער האָט אָבער אַרויסגע-רופן אַ נואַלדיקן דרך ארץ צו זיך; מ'האַט אים גערופן בלויז „לוי-טענאַנט" ווייל דאָס איז געווען אַלץ, וואָס ער איז געווען, געגריסט אָבער האָט מען אים ווי אַ גענעראַל.

אַט מיט אַט דעם מאַן און פאַרשיידענע אַנדערע מענטשן ניט זיך דאָס בוך אָפּ.

ווילאטץ האָלמסען דער דריטער—מעגלאַך אז ער איז ניט געווען קיין אמת גרויסער מענטש, און מעגלאַך אז ער איז געווען גרעסער פון סיי וועלכן אַנדערן האָר פון זעגלפּאַס. ס'איז בלי שום ספק געווען עפעס לעכערלעכס אין אַ לייטענאַנט, וואָס איז אויסער

דינסט, ווי עס איז אויך געווען ארום א פריץ פון דעם הויף, וואָס איז געגאנגען באַרג אַראָפּ; גיט נאָך צו צו דעם, אז ער איז, איז זיינע אינגערע יאָרן, געווען היציק־טעמפּעראַמענטפול און אַן עקשן ביז נאָך. נאָך דערזעלבער לייטענאַנט האָט אויך געהאַט עטלעכע ווערטפולע מעלות; קליינע לעגענדעס וועגן זיי גייען נאָך אַלץ אַרום אין דער געגנט; זיינע מעגלעכקייטן זיינען געגאנגען האַנט אין האַנט מיט זיינע משונהדיקע אייגנשאַפטן און זיי אַפילו אַריבערגעיאָגט. ווי האָט דער פּאַסטאָר ס. פ. ווינדפּעלד אים געשיִלדערט? ווי אַ נאַרישן און צעדרייטן מענטשן, און מיט דעם ענדיקט זיך זיין באַשרייבונג. דאָס איז געווען דעם קליינעם באַאַמטנס באַגריף וועגן אַן אומגעוויינלעכן מענטשן. דער לייטענאַנט איז געווען אַ גוט באַ־לעזענער מאַן און ווען ער האָט, איז משך פון די יאָרן, זיך אויס־געלערנט צו קאָנטראָלירן זיין טעמפּעראַמענט אזוי ווי אַ פּילאָזאָף איז עס גיט געווען מחמת דעם, וואָס ער איז געוואָרן אַלט און נאַריש נאָך בלויז צוליב דעם, וואָס ער האָט דערגרייכט די רייפּע צייטיקע מעגלעכע עלטער. נויטיקט ער זיך אין אַ פּאַרטידיקונג? ווייל ער איז געצוואַנגענערהייט פּאַראָרטיילט געוואָרן צו ירודה, אפּשר? עס איז געווען דאָס געזעץ פון דער נאַטור. ער איז אַרויסגעקומען דער לעצטער פון דריי דורות עשירות און לוקסוס. די נאָכפּאָלער־שאַפט האָט זיך געענדיקט מיט אים. און חוץ דעם איז ער גיט גע־שטאַנען אויף די קני; אַ האַרטגעקעגער מענטש פון זיין שניט בלייבט שטיין.

זיין ווייב איז געקומען פון האַנאווער, אַ פרוי, וואָס האָט פּאַר־בראַכט אירע קינדער יאָרן אין דענמאַרק וואו איר מוטער האָט גע־האַט קרובים. זי איז געווען אַ פּאַלקאָוויניקס אַ טאַכטער און געהאַט אַביסל אַן אומגעוויינלעכן אויסזען; איר פנים איז לחלוטין גיט געווען שיין, נאָך איר קערפּער איז געווען אַ בויגזאַמער און זייער שיין געשטאַלטעט, און אַט אַ דאָס, מיט אירע הענט, איר שטימע און, ביז צו אַ געוויסן גראַד, איר שמיכל האָבן איר צוגעגעבן אַ באַזונדערן תּן. אזוי ווי זי האָט געקאָנט דעניש פון אירע קינדער יאָרן נאָך האָט איר די שפּראַך גיט פּאַרשאַפט קיין שוועריקייטן. בלויז זעלטן ווען האָט איר אויסגעפּעלט אַ וואָרט — זי האָט זיך געקאַנט אויסשפּרעכן אַלץ, וואָס זי האָט געוואָלט. פּאַקטיש האַט זי געהאַט אַ גוטן אויער פּאַר שפּראַכן און געקאַנט אַ סך פון זיי. זי האָט ליב געהאַט צו רייטן אויף אַ פּערד און איז געווען אַן

אומדערשראקענע רייטערן, איז געווען די גוטע פרוי; און ווייל ס'האָבן זיך אַרומגעטראָגן קלאַנגען, אַז זי שטאַמט אויך אַרויס פֿונם אַדעל־שטאַנד האָט זי אַרויסגערופֿן אַ סך דרך ארץ צו זיך אין דער ראַמאַנטישער דאָרפֿישער געגנט אַזוי, אַז די פֿרוי האָט אָנגעהויבן צו פֿילן זיך גאַנץ היימיש. ס'איז איר אויף קיין פֿאַל ניט געווען אומאַנגענעם, אַז די פֿרויען זאָלן בלייבן שטיין שטום אין איר אַזי וועזנהייט און פֿאַרבֿריינגען זייערע פֿאַרלאַנגען און בקשות דורך דער הויז־פֿירערן, יאַמפרו סאַלוועסן.

מענטשן האָבן זיך געחידושט און ס'איז זיי געווען שווער צו פֿאַרשטיין פֿאַרוואָס זי האָט חתונה געהאַט פֿאַרן לייטענאַנט; איז עס מעגלעך, אַז עפעס איז דאָרטן ניט געווען גלאַטיק אין הינטער־גרונט? אוממעגלעך. דער לייטענאַנט, דער דאָזיקער געצירטער און איבערקלייבערישער קליינער ווילאַטץ האַלמסען וואָלט זיכער אַרויס־נערודערט קלאָר און ריין פֿון וואָס־ניט־איז פֿון דעם מין. ניין, ס'איז געווען אַ בעסערע אורזאָך נעענטער צו דער האַנט. די פֿרוי איז געקומען פֿון איר היים מיט אַ בריוו רייט־פֿערד — מיט דעם און מיט מער גאָרנישט, קיין קאַסטנס, אָדער קעסטלעך, קיין אָנגע־לאָדענע שיף מיט מטלטלין; זי איז געווען אפֿשר אַריס, זי איז גע־קומען מיט ליידיקע הענט — האָט זי גענומען דעם לייטענאַנט צוליב דעם? דאָס איז געווען אַ גוטע דערקלערונג.

סיי־ווי וואָלט ניט געווען געשאַדט ווען זי וואָלט געווען גע־בראַכט אַביסל געלט מיט זיך קיין זעגלפֿאַס. ווייל איצט האָבן זאַכן אָנגעהויבן צו גיין באַרג אַראָפֿ, דער לייטענאַנט האָט זיך גע־קאַנט זיין פֿאַר'עקשנ'ט גענוג, אָבער אַלץ האָט זיך געדרייט פֿאַמעלאַך און זיכער צום ערגערן, ער און דאָס גוט; ער האָט אַזי געפֿירט דאָס גוט און די ציגעלניע ווי פֿריער — יא, בעסער ווי פֿריער — נאָר די צייטן האָבן זיך געביטן, זיי האָבן זיך מער ניט באַצאָלט. האָט ער די מיל געלאָזט אינגאַנצן בלייבן שטיין שטיל; די גרעבליע וועלכע זיין פֿאַטער האָט געוואָלט פֿאַריכטן און פֿאַרגרעסערן האָט לטוף צוזאַמענגעבראַכן און דער לייטענאַנט האָט ניט געקאַנט זי אויפֿבויען צוריק. זיין אייגן מעל האָט ער באַקומען פֿון בערגען.

אין דער געמיינדע האָט מען אויף אים געקוקט ווי אויף אַ משונהדיקן מענטשן פֿאַר ניט איבערבויען די מיל־גרעבליע, זיין פֿאַרשטאַרבֿענער פֿאַטער וואָלט קיינמאַל אַפֿילו קיין צוויי מאָל ניט איבערגעטראַכט וועגן דעם.

אין אנדערע הינזיכטן האָט ער פאַרמאָגט גוטע אייגנשאַפטן פון זיינע פאַרגייער, די גרויסע לייט וואָס זיינען געווען פאַרשווענדערשי און פּאָטערלאַך צו זייערע דינער און פּויערים ; אויך דער דאָזיקער דריטער ווילאַטץ האַלמסען האָט ליב געהאַט צו לעבן גוט אַליין, און ער איז געווען ווייט פון ניט צו זיין באַהילפיק אנדערע. ווען געהילץ איז געוואָרן טייערער — און ער האָט אָנגעהויבן צו פאַרקויפן איז באַ אים אַפילו אַנטוויקלט געוואָרן אַ געפיל פאַר וואויל-טעטיקייט.

„איך האָב אַלע אונדזערע פּויערים און פּישער געשמעלט אַרבעטן אין וואַלד“, האָט ער געזאָגט צו זיין ווייב, „איך צאָל זיי גוטע שכירות.“

אזוי האָט ער אויך געהאַלפן און געווען פאַרשווענדערשי און פּאָטערלאַך ווי זיינע פאַרגייער. דאָס זיינען געווען ווינטער-טעג און ס'איז גאַרניט געווען וואָס צו פאַרדינען איידער לאַפּאַטען פיר שרעיי האָט זיך אָנגעפאַנגען; עס איז געווען אַ גרויסע וואוילטאַט פאַר די מענטשן צו קריגן אַרבעט אין וואַלד.

„מ'זאָגט, אַז דיין פּאָטער האָט פאַרקויפט אַ טייל פון זעגל-פּאַס ?“ האָט געפרעגט זיין פרוי.
דער לייטענאַנט האָט דערווידערט :
„ווירקלאַך ?“

„אַז ער האָט פאַרקויפט פינף פערמעס פונם זעגלפּאַס גוט ? און אַ סך וואַלד איז פאַרקויפט געוואָרן מיט זיי ?“
„מיין פּאָטער האָט גוט געטאַן“, האָט געענטפערט דער לייטענאַנט. „ער האָט אָפּגערונדעט דאָס גוט ; עס איז געוואָרן צו גרויס פאַר אים אויף זיינע עלטערע יאָרן, ס'איז פאַר אונז געבליבן גענוג.“
מאָן און ווייב האָבן אויף דעם פונקט קיינמאָל ניט געקאָנט איינשטימען; פאַר עטלאַכע יאָר האָבן זיי יעדער געהאַט אַן אנדער מיינונג וועגן דעם. די פרוי האָט אַפילו געהאַט געשריבן צו איר פּאָטער דעם פּאַלקאָוויץ אין האַנאווער און פאַרגעבראַכט דעם ענין פאַר אים, און דער פּאַלקאָוויץ האָט געענטפערט, אַז נעמענדיק אין אַנבאַטראַכט די איצטיקע פרייזן אויף געהילץ איז עס געווען אַ טעות צו באַפרייען דאָס גוט פון וואַלד-לאַנד.

„ס'איז נישט געווען קיין טעות !“ האָט דער לייטענאַנט געענטפערט. און זיין קליינע האַנט, אַנבאַפנדיק אַ קנאַפּ פון דער אונטערפּאַרם, איז געוואָרן ווייס ביז איבער די געלענקען. אזוי פעסט

איבערצייגט איז געווען דער לייטענאנט, אזוי פאר'עקשנט איז ער געווען.

א, נאך זיין ווייב, פרוי אדעלהייד, איז ניט געווען קיין נאך—זאל זי זיין געבענשט פאר דעם! כאטש זי איז אויך געווען ליידנשאפט לאך און קריגעריש איז זי געווען דייטש-געבוירן און דערצויגן, מיט געזונטן גראדן שכל. זי האט עס ארויסגעוויזן א סך מאל אין אירע באראטונגען מיט דער הויז-פירערן.

* * *

אויך דער לייטענאנט איז געווען א שטענדיקער דייטער; קיין איין טאג האט ער ניט פארפעלט ארויסצופארן רייטנדיק אייף זיין פערד. נאך בשעת זיין ווייב האט זיך ארומגעיאגט איבער דער גאנצער צער געגנט מיט איר קליידל, לויט איר געוואוינהייט נאך, אריבער פאלנדיק איבערן שטייג-ביגל, און אמאל מיט האלפלעכע פעטער הינטער זיך אלס קאניוך, האט דער לייטענאנט מייסטנס געריטן מיט א פאמעלאכן שפאציר-טראגט און אן א באדינער — ס'איז געווען ווייניק אָנשטעל בא אים. ער האט געריטן אין זיין אונפארם אן עפאלעטן און אן א שווערד און אויסגעקוקט אַריס-עלנט מיט זיין קאפ אביסל איינגעבויען, פארטיפט אין טראכטן אדער פאר זונקען אין אפאטיע. און דאָס וואָס זיין מויל איז געווען אזוי פעסט פארשלאָסן האָט אויך געקאָנט אַנדייטן אויף עקשנות.

אין איינעם אַ טאָג אין זומער האָט זיין ווייב זיך גענומען מאַלן די רואינען פון דער הרובער גרעבליע. פונקט דאמאלסט איז אָנגעקור מען דער לייטענאנט מיט אַ צאל אַרבעטער; זיינע ליפן זיינען געווען מאָדנע צענויפגעפרעסט, נאָך דאָס איז געווען אויס בלוזער פאר ווירונג. ער האָט זיין ווייב באַגריסט און זי געפרעגט ווי לאַנג וועט בא איר געדויערן צו ענדיקן דאָס בילד.

„גלייך ווי איר וואָלט געקאָנט זאָגן נאָך אירער איר האָב אַנ-געפאַנען!“ האָט די פרוי געענטפערט פארדריסלאַר. „וואָס ווילן דאָ די אַלע מענטשן? האָט זי געפרעגט.

„איבערבויען די גרעבליע.“

„ווירקלאַך! דאָן — הם — האָבן זיי געמוזט האָבן אַ געוויסע ידיעה, אַז איר בין ערשט היינט געקומען אַהער מאַלן!“
דעם לייטענאנטס פנים האָט זיך אַביסל געביטן, און ער האָט געענטפערט, אַז ער האָט באמת ניט געהאַט קיין שום ידיעה וועגן דעם.

די פרוי אין איר פלוצלאכן אויסברוד פון ענערניע האָט שוין געהאַט צענויפגעפאַקט אירע זאַכן. מיט אַמאַל איז זי געבליבן שטיין שטיל, איר כעס איז פאַריבער, און אַ שמיכל פון חרטה האָט דורכגעקרייצט איהר פנים. ס'איז איר נאָר וואָס איינגעפאַלן, אַז איר מאַן האָט בלוז ערשט מיט אַ טאַג פריער געפונען די נויטיקע מיטלען פאַר דער הוצאה.

— ווילאַטץ! — האָט זי מיט הכנעה געזאָגט. און זי האָט אָנגעהויבן אַנדייטן, אַז זי איז ניט געווען אַזוי נאַריש, ניט אַזוי אומפאַרנינפטיק; פאַרשטייט זיך, ער מוז אָנהויבן פאַריכטן די גרעכליע, איצטער, אַז ער האָט דאָס געלט —

דער לייטענאַנט איז געוואָרן אָנגעצונדן רויט פון כעס. — געלט? — האָט ער געזאָגט. — דו ביסט צו שאַרפזיכטיק, דו נאַרסט זיך אָפּ. געלט? דעם אמת זאָגנדיק האב איר געוואוסט, אַז דו ביסט געקומען אַהער.

זיין ווייב האָט געלאָזט איר קאָפּ אַראָפּזינקען.

— דאַן איז דיין ערשטע אָפלייקענונג געווען ניט ריכטיק?

— יא, איר — יא — זאָל זיין אַזוי.

א, ס'האָט אויסגעזען ווי נישט אַלץ איז געווען אַזוי ווי עס באַדאַרף צו זיין צווישן מאַן און ווייב, נאָר קיינער האָט ניט געהערט וועגן קיין ערנסטע שטרייטן צווישן זיי, און וואָס שייך דעם פאַל באַ דער מיל-גרעבליע זיינען די אומשטאַנדן געווען שולדיק.

דער לייטענאַנט האָט עטלאַכע וואָכן צייט געלעבט אין אַ כסדרדיקן קאַמף מיט זיך אַליין. ער וועט פּראַוואַן פאַרשאַפן זיין פרוי אַ פאַרגעניגען, עפעס גרויסעס; ער איז אַריין געגאַנגען צו איר אין צימער, אַרויסגעקוקט דורכן פענצטער, און געזאָגט צופעליק:

— דער קלויסטער פאַלט איין, זע איר.

— איז עס עפעס, מיט וואָס מ'דאַרף זיין צופרידן? — האָט

זי געענטפערט. אַ, זי איז געוואָרן אַזוי אומדערטרעגלאַך אויפּרעגן באַר די לעצטע עטלאַכע חדשים, זי האָט אַליין ניט פאַרשטאַנען פאַרוואָס.

— דער מערב-ווינט האָט אים שטאַרק באַשעדיקט די נאַכט. דו וואָלסט געקאַנט אוועקשטעלן עטלאַכע אַרבעטער אונדזערע צו פאַריכטן אים.

— א י ד וואָלט געקאַנט?

— דו און איד, אויב דו ווילסט. אין דעם פאל, דו. אין קורצן.
ארבעטער און געלט זיינען גרייט פאר דיין פארארדנונג.
ער האָט מעגלאַך געטראַכט מיט איין גלעט אָפּצושטעלן אירע
דערנידערנדיקע חשדים וועגן זיינע געלט ענינים און צו ווייזן זיין
מאכט; וואָס דען האָט ער געקאָנט מיינען ?
— דאָס וואָלט געווען אַ גוטע טאַט פון דיר, האָט זי געזאָגט.
— פון מיר ? — האָט ער גלייך פּראָטעסטירט, איד זאָג דיר —
— נו, גוט, פון מיר, האָט זי נאָכגעגעבן.
דעם אמת זאָגנדיק האָט די פרוי ניט איינמאָל זיך געשראַקן
פאר איר לעבן זייענדיק אינווייניק אין דעם קליינעם וואַקלדיקן
קלויסטער. דער לייטענאַנט, פאַרשטייט זיך, איז קיינמאָל ניט גע-
נאַנגען אַהין. ס'וואָלט אים גאָר קיינמאָל ניט איינגעפאַלן. אַכיסל
לייענען דאָ און דאָרטן אין די שריפטן פון די הומאַניסטן און די
ענציקלאָפּעדיסטן אין זיין פּאָטערס ביבליאָטעק — דאָס איז געווען
זיין הייליקע גאָטעסדינסט. אַזוי לאַנג ווי זיין מוטער איז געווען
אין דער היים אין זעגלפּאַס פלעגט די אַלטע פרוי און די יונגע מאַ-
דאָס פאַרן צוזאַמען אין קלויסטער יעדן זונטיק, נאָר נאָכדעם ווי די
אַלטע פרוי איז אַוועק צו אירע טעכטער און קיינמאָל זיך ניט
אומגעקערט צוריק קיין זעגלפּאַס איז די יונגע מאַדאָם געפאַרן אַליין
אין קלויסטער אַריין. אַ, נאָר דער קלויסטער איז געווען אַ געפערלאַך
אַרט צו זיין אין אים אינווייניק אין צייט פון די מערב'דיקע שטורם-
ווינטן. זי האָט געזונגען ווען זי איז געזעסן דאָרטן — זי האָט
געזונגען מיט איר גרויסער, זיסער שטימע אַזוי אַז די אַנדערע זיינען
אַנטשוויגן געוואָרן, זי האָט געזונגען טיילווייז צו שטאַרקן זיך דאָס
האַרץ אַנטקעגן דער מורא טאָמער פאַלט דער קלויסטער איין, טייל-
ווייז צוליב דעם וואָס דאָס קלויסטער-גאָטעסדינסט איז אויסגע-
קומען צו זיין איר איינאונאיינציקער טעאָטער, איצט, אַז זי האָט גע-
לעבט אַזוי ווייט אַרום פון דער וועלט. עס איז געווען אַ פיינער
ספּעקטאַקל ווען די קירד-געמיינדע איז געשטאַנען און אָפּגעוואַרט
איר אָנקומען, געזען איר קוטשער אַראָפּנעמען זיין היטל און העלפּן
איר אַרויסגיין פון איר קאַרעטע; געזען זי אַריינגיין דורך דער טיר
און גיין אַרויף מיטן דורכגאַנג צווישן די רייען בענק גלייך אַרויף
ביז דעם אָפּגעזונדערטן זעגלפּאַס זי-פּלאַצן. די פאַרשטעלונג איז
פאַרגעקומען יעדן זונטיק.

זי איז געווען דאַנקבאַר איר מאַן פאַר דעם מיטפילנדיקן

טראכטן, וואָס ער האָט פאַרווענדט אויף דעם עלטן הויז פון נאָט : אפשר האָט דאָס זי אַריינגעבראַכט אין אַ מיטטיילנדיקער, ריידעווי-דיקער שטימונג ; זי האָט אָנגעהויבן צו דערציילן אים עפעס, אַזי צורייטן אויף אַ מעגלאַכקייט — אין דער אַמת'ן, איז עס פאַקטיש געווען אַ זיכערקייט, זי האָט געקאָנט ריידן וועגן דעם איצט — ער דרייט זיך מיט אַמאָל אויס צו איר און קוקט אויף איר, קוקט בלוז. זיינע אויגן צינדן זיך אָן; זיין קערפער ציטערט. מיט איבער-ראַשונג; זיכער נאָרן אים זיינע אויערן אָפּ, עס איז אומגלויבלאַך. וואָס — נאָך אזוי פיל יאָרן פון פאַרהייראַטן לעבן — הערט ער גוט ?

זיין ווייב שאַקלט מיטן קאָפּ און ענטפערט יא, עס איז אמת, און אַט דאָס איז עס געווען, וואָס עס האָט זי געמאַכט אזוי אויפגע-רעגט ביי דער מיל גרעבליע יענעם טאָג.

— אויפגערגט ? דו ? וואָס רעדסטו — ?

— גוט, נן, איך מיינ נאָר — אָבער וואָס זאָגסטו צו דעם, איצט אז אזוי איז עס ? איך האָב ניט געקענט זאָגן באַשטימט פריער, נאָר איצט קאָן איך.

— זיי געבענשט — כ'מיון צו זאָגען — הם — דאָס גרעסטע געשעעניש אין מיינ לעבן, אַדעלהייד, דו דאַרפסט פאַרשטיין, אז איך בין ניט געווען צופרידן מיט דעם, וואָס דער קלויסטער דאָך פאַלט אין.

— ניין, פאַרגיב מיר —

— הער אויף ! דו רעדסט נאָך, אין אַזאַ רגע ווי די. אַ לאַגע —

אין קורצן —

ער וואָלט געווען געקאָנט איינזינקען דורכן דיל, זיין פאַר-לויבנקייט האָט אים געבראַכט צו דער מיר; ער האָט זי געעפנט און אַרויס געזאָגען. ער האָט זיך געזאַמט אַ לאַנגע צייט. זיין ווייב האָט אים געהערט אַרויפגיין אין דער ביבליאָטעק און דאַרטן אַרומשפאַנען אין צימער. דערנאָך איז ער געקומען צוריק.

— פאַרגיב מיר, נאָר איך קאָן זיך ניט באַפרייען פונם קלויס-טער. עס איז אַ פראַגע צי דער נאַנצער בנין וועט ניט — איך מיינ אין דעם קומענדיקן שטורם — עס איז געפערלאַך. און חוץ דעם, איז עס אַ שאַנדע פאַר אונדז, פאַרן גאַנצן מאַיאָנטעק. ווען דו וואָלסט עס איבערגעלאָזט צו מיר — איך פאַרשטיי זיך אַביסל אויף ציי-כענען — וואָלט איך אָנגעוואָרפן אַ פּלאַן פאַר אַ נייעם קלויסטער

און דו וואָלסט אים געקאָנט דורכפירן. דו האָסט גענוג געהילף, דו האָסט גענוג בוי־מייסטער, סעווערין, בערטל פון סאַגוויקא, אַל יאָהאַן. געדענק מיינע רייד, אין די קומענדיקע מערבדיקע שטורם־ווינטן — חוץ דעם, קאָן מען עס מער ניט לאָזן אזוי; מיר זיינען ניט מער בלוז אינצוווייען, אינגיכן וועלן צוקומען נאָך. וואָס דינקסטו? פארשטייט זיך אז איך וועל אין זינען האָבן די אַקוסטיק פאַר דיין געזאַנג. אַ פרייען דורכגאַנג פאַר דיין שטימע זי זאָל געהערט ווערן פון דיין זיץ־פּלאַץ איבערן גאַנצן קלויסטער. אויב דו וועסט מיר דערלויבן צו שיקן אין צפון נאָך דער נויטיקער טעכנישער הילף פאַר אונדזערע אַרכיטעקטן —

— יא, אַ דאַנק ווילאטץ, אויב דו קאָנסט עס אויספירן צו טון. — אויספירן? ס'וועט מיך קאָסטן מער ניט ווי איין וואָרט.

און איצט לאָז מיך דאַנקען דיך פאַר — אַלצדינג! ווידערשטאַנד האָט געפירט דערצו, אז אָט אַ דער מאַן זאָל זיין קאַלט, אָבער אַצינד איז מער ניט געווען קיין ווידערשטאַנד. דאָס איז געווען עפעס ניים, אַ שטיק גוטער מזל, אַ ברכה. מיט אָט דער פאַסירונג האָט ער פאַרבונדן אַ מאַדנעם באַגריף וועגן עשירות, וועגן אמתדיקן ריוח — וואָס איז געווען די פאַרבינדונג? און זיינע שוועסטער וועלכע ער האָט ניט געזען פון יענער צייט אָן ווען זיי זיינען געוואָרן אזוי שוועדיש און זיין מוטער, וועלכע האָט ניט געקאָנט לעבן אין געענטע אומשטאַנדן, און איז אַוועק — וואָס וואָלט זי געזאָגט איצט! אמת זי האָט פאַרלאָזט די שיף ווי אַ מויז, און די שיף האָט ניט געזונקען.

דער לייטענאַנט האָט אַראָפּגענומען זיין פינגערל און עס צוריק אָנגעטון אויף זיין רעכטער האַנט וואוהין עס האָט געהערט; אַ שטיק צייט האָט ער עס געטראָגן אויף דער לינקער האַנט. אָט דער איי־בערבייט פון זיין פינגערל אויף אַנאַנדער האַנט האָט געמיינט צו זאָגן, אז ער האָט געטראַכט טיף און געוואָלט זיך אַליין דערמאָנען וועגן דער אָדער יענער וויכטיקער זאַך. ס'איז אַלעמאַל געטון גע־וואָרן אזוי שטייל, אז עס זאָל ניט באַמערקט ווערן; קיינער האָט ניט געוואוסט צוליב וואָס ער טוט עס, נאָר אפשר האָט ער אַליין גע־וואוסט.

II

דער לייטענאַנט פאַלט אריין אין אַ מאַדנער רגילות; ער נעמט אַראָפּ זיינע שטיוויל און טוט אַן שטעקשיך ווען ער דאַרף אַרויפגיין

אויפן צווייטן עטאזש. אָבער דאָן, פאַרשטייט איר מיר, זיינען זיי דאָך שוין ניט געווען נאָר אין צווייען אַלײן, זיי זיינען שוין געווען כמעט אזוי נוט ווי אין דרייען; האָט ער געקאָנט זיך דערלױבן אַרומצושפּאַנען צווישן די הומאַניסטן אין זיינע שטיױל, ווען זיין פרויס צימערן זיינען געווען פּונקט פון אונטן? צוויי גרויסע רייען שטיינערנע מרעפּ זיינען געווען אין זעגלפּאַס. דער מאַן און די פרוי האָבן נאָך פון די פּריסטע צייטן אָן געהאַט זיך יעדערער אַ באַזונדערן אַרײנגאַנג. דער לײטענאַנט האָט זיך איצט באַנוצט מיט דער געלעך גענהייט צו אונטערזוכן גרינטלאַך זיין פרויס אַרײנגאַנג און צו פאַרפּעסטיקן אויפּפּסניי די שפּאַלטן דאָרט, וואו די שטיינער זיינען געווען לױז. ווען די פּרעסט זיינען אָנגעקומען האָט ער אויך געזען אַז די טרעפּ זאָלן געהאַלטן ווערן ריין פון אײן.

ער האָט אָבער אויפּגערעגט די פרוי אויף אזוי פיל, אַז זי האָט זיך פאַרקרימט מיט אומגעדולד:—דו וואָלסט געקאָנט געפינען צו טון עפעס מער נוצלעכעס, — האָט זי געזאָגט. — דו האָסט דאָך אַ סך אַרבעטער ביי דער גרעבלעך.

— זיי אַרבעטן, — האָט ער געענטפּערט. זיי פירן שטיינער און בויען ווענט. זיי וועלן אינגיכן זיין פאַרטיק. דאָס דערמאָנט מיר, אַז דינסט אַ פּערד האָט מען אײנמאַל באַנוצט צו דער אַרבעט.

— נאָך וואָס האָט מען עס געטון?

— ס'איז געווען קעגן מיינע באַפעלן, אָן מײן וויסן, און דאָס פּערד איז געוואָרן געלײמט.

— נאַטירלאַך.

— איז קאָנסטו עס מער ניט באַנוצן צום פּאַרן אין קלױסטער.

זי האָט געהאַלטן אָט ביים אויספּלאַצן, נאָר זיך צוריקגעהאַלטן.

— ס'איז אַ רחמנות! — איז געווען אַלץ, וואָס זי האָט געזאָגט. — אויב אזוי וועל איך גיין צופּוס.

אויף אַזאַ אויסוועג פון דער שוועריקייט האָט ער זיך ניט געריכט. ער האָט געהאַפּט, אַז זי וועט אינגאַנצן אויפּגעבן איר גיין אין קלױסטער, אויף יעדן פּאַל, ביז אַלעס וועט אַדורכגיין, ביז נאָך דער געשעעניש. אים האָט זיך גערוכט אַז דער קלױסטער האַלט ביים אײנפּאַלן איצט מער ווי ווען ניט איז פּריער.

— דו קאָנסט נעמען אַנאַנדער פּערד, — האָט ער ניט גערן געזאָגט.

— ניין, קיין אַנדער פּערד. ניין, אַ דאָנק, איך וועל שפּאַצירן.

— נאָר יעדנפאלס, — איז ער באַשטאַנען, — יעדנפאלס זאָלסטו זיין פאַרזיכטיק. דער קלויסטער וועט צוזאַמענברעכן אין איינעם פון די טעג, יעדער נייער שטורם מאַכט אים מער אומזיכער, אַ בייזער אומגליקפּאַל קאָן פּאַסירן.

— ביסט אַזוי שרעקעדיק, ווילאַמי, שטענדיק אַזוי שרעקעדיק. דער אמת איז געווען, אַז די פרוי איז געקומען צום באַשלוס. צוליב געוויסע קליינע פירונגען פון איר מאַן, אַז ער איז ניט געווען קיין צו געוואַנטער, אַז, אום ניט צענויפצומישן איינס מיט צווייטן, אַז ער איז געווען אַ שטיקל פּחדן. אין די לעצטע עטלאַכע חרשים האָט זי ניט אַלעמאַל זיך גענומען די מי צו פאַרבאַהאַלטן אַט דעם חשד. פאַרוואָס האָט ער כמעט אַלעמאַל געריטן פאַמעלאַך מיט אַ שפּאַציר טראָט? פאַרוואָס האָט ער זומער צייט אויסגעמיטן די משוגענע בריק איבערן מיט-שטראָם יעדעס מאָל ווען ער האָט נאָר געקאַנט אַריבער מיט'ן פּיאָרד? עס מוז זיין עפעס אַן אורזאַך פאַר דעם.

ער איז ביסלאַכווייז געוואוינט געוואָרן צו זיין פאַרדעכטיקט. מעגלאַך, אַז זיינע געפילן זיינען געוואָרן טעמפּער; עס האָט ניט אויסגעזען ווי דאָס זאָל אים פאַרביטערן דאָס לעבן. נו, פאַרשטייט זיך אַז די אורזאַך האָט געקאַנט זיין דאָס, וואָס דער לייטענאַנט האָט געקאַנט טראַכטן אומגעשטערט ווען ער האָט געריטן פאַר מעלאַך מיט אַ שפּאַציר טראָט און ווען ער איז געפאַרן אַרום און אַרום מיטן פּיאָרד איז זיין געדאַנק געווען, אַז דאָס פּערד זאָל זיך קאַנען אָפּבאַדן. נאָר די אורזאַך האָט אויך געקאַנט זיין די, וואָס דער מאַן איז געווען אַ פּחדן.

* * *

דער לייטענאַנט האָט געביטן זיינע קליידער און אַוועקגעריטן צום פּאַסטאָר. ער האָט געריטן מיט אַ גוטער שליוות — צו דער ציילן אים וועגן דעם נייעם קלויסטער, וואָס האָט געזאָלט אויפגעבויט ווערן. זיינע אַרבעטער האָבן שוין פאַרטיק דאָס געהילף און שוין צענויפגעפירט שטיינער אויפן אָרט, אויפזעצער זיינען שוין אָנגעקומען פון צפון, די אַרבעט האָט זיך איצט געקאַנט אָנהויבן. עס איז געווען דערזעלבער פּאַסטאָר, ס. פ. ווינדפּעלד, וועלכער האָט שפּעטער אָנגעשריבן די געשיכטע פון דעם נייעם קלויסטער אין זעגלפּאַס. ער שילדערט דעם לייטענאַנטס דאַמאַלסטיקן אויסזען, ווען ער איז געווען אַרום די פּערציקער: מאַגער, נאָר זייער גוט גע-

שטאלמעט, מיט אן איינגעבויענעם קאפ, א לאנג, רייזגעגאלט פנים
מיט גרויע אויגן, אן אדלער-נאז און א בלוילאכער קיין. זיינע האר,
געפלעקט מיט גרוי, זיינען געווען זייער פארויכטיק צעטיילט מיט
א שרונט אויף דער רעכטער זייט און פארקאמט פאראויס-צו לעבן
די אויגן. זיינע הענט זיינען געווען לאנג און דין, און ער האט גע-
טראגן ניט קיין געגארבטע לעדערנע הענטשקעס. זיין גארניטער איז
באשטאנען פון א בלויען ראק און געלע רייטהויזן, און איבער דעם
א שויערע מיליטערישע פעלערינע צוגעפאסט צו דער צייט פון יאר.
א חוץ דעם פינגערל אויף זיין רעכטער האנט און א זייגערל און
קייטל, מיט א גאלדענעם באנד, האט ער ניט געטראגן קיין אנדער
צירונג.

דער לייטענאנט האט אנגעקלאפט און אן ווייטערדיקע פניות
אריינגעשפאנט צום פאסטאר אין קאבינעט. ער האט מיט זיין
געלן דין טיכל אפגעווישט דעם שטויב פונם שטול אידער ער האט
זיך אויף אים אנדערגעזעצט. וויפיל פאראכטונג ער האט עס אין
זיין העזה'דיק הארץ פאר דעם דאזיקן גאטס מאן!

— מיין ווייב האט באשלאסן, — האט ער געזאגט, — איר
מיין — אונזער קלויסטער וועט איינפאלן אין איינעם פון די טעג.

דער פאסטאר ענטפערט עפעס אויף דעם, אז ליידער איז עס
אמת, דער קלויסטער ווייזט זיך ארויס צו זיין — אונטערווארפן ווי
יעדע ערדישע זאך — זיך פאנאנדערצופאלן —

— נארישקייטן! — האט דער לייטענאנט געזאגט. „מיין ווייב
האט דערפאר באשלאסן צו באנוצן א טייל פון איר געהילץ פאר א
נייעם קלויסטער“.

— ס'איז באמת א —

— לאזט מיך ענדיקן — און זי האט מיך געבעטן צו לאזן איר
וויסן וועגן דעם. דאס איז מיין שליחות.

— א גרויסע וואוילטאט פון אייך און —

— פון מיר? אויב איר זאלט ווען-ניט-איז דערלויבן זיך צו
דיינקען, אז איך האב דאס מינדסטע צו טון מיט דעם — מיט דעם
פראיעקט, וועלן אייערע טעג דא זיין געצויילטע. פארשטייט עס!

דער פאסטאר ווייסט גאנץ גוט, אז ער איז זיכער מיט זיין
חינוח; נאך זעענדיק דעם דאזיקן מאן אזוי אויפגערעגט, ציט ער
זיך צוריק אין שרעק. דער לייטענאנט איז געווארן אינגאנצן אויסער

זיך פון כעס, ער האָט זיך האַלב אונטערגעהויבן פון זיין שטול און געשמאַנען אויסגעבויגן פאַראויס־צו, בלייך ווי דער טויט. נאָכרעם ווי ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף זיין פּלאַץ און אַ וויילע שווער געאַטעמט, האָט ער אַ וואָרף געטון אַ צענויפגעוויילטן פּאַפּיר אויפן טיש און געזאָגט :

— און דאָס איז דער פּלאַן, אויב איר ווילט אים זען.
דער פּאַסטאָר וויקלט פּאַנאַנדער דאָס פּאַפּיר און רופט זיך אָפּ מיט אַן אומפרייוויליקער אַנטציקונג וועגן דעם שיינעם קליינעם קלויסטער.

— און זע ! אַ טורם מיט אַ שפיץ !

— מיין ווייב האָט עס גוטגעהייסן, — זאָגט דער לייטענאַנט אַלס אַן ענטפער, און נעמט צוריק די צייכנונג. ער וויקלט אויף אַ צווייט פּאַפּיר. — דאָס איז דער גרונט־פּלאַן, אויב איר ווילט אים זען.

דעם פּלאַן פאַרשטייט ניט דער פּאַסטאָר אַזוי גוט און ער וואָלט מיט צופרידנקייט געפרעגט עטלעכע פּראַגן, וואָלט אַרומריידן אַביסל איינצלעהייטן. פאַרלאָזנדיק זיך אויף גאָט, זאָגט ער :

— דער נאַנצער פּלאַן, אָבער וועט דאַרפן גוטגעהייסן ווערן. פאַרשטייט זיך ?

— ניין.

די רעגירונג, דאָס מיניסטעריום — ?

— ניין.

דער לייטענאַנט וויקלט צענויף די צייכנונגען און לייגט זיי צוריק אַריין אין זיין קעשענע, דערנאָך זאָגט ער :

— אַז איר'ט שרייבן, קאָנט איר דערמאָנען, אַז דער נייער קלויסטער וועט זיך איצט געפינען אין צפון זייט פון דעם בית־עולם וואו עס איז ניטאָ קיין ליים און דער שטיין־שיכט איז נאָענט צו דער ערד־פּלאַך. מיין ווייב גיט דאָס נייע אָרט.

דער פּאַסטאָר האָט געקאָנט זען, אַז דאָס איז אַ גוטע אידייע און ער האָט צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ.

דער לייטענאַנט הויבט זיך אויף :

— מיין ווייב האָט אָנגעשטעלט גענימע אַרבעטער, די אַרבעט וועט זיך גלייך אָנהויבן.

— מעג איר, זאָגט דער פּאַסטאָר, „אין נאָמען פון דער קירד־

געמיינדע קומען באדאנקען אייער פרוי פאר דער דאזיקער זייער פריגיביקער מתנה?

— אויב, — זאגט דער לייטענאנט, אריבערקוקנדיק איבער זיין אקסל אויפן פאסטארס שטיוול, — אויב איר וועט קומען באדאנקען מיין פרוי, האט זי איר אייגענעם אריינגאנג, די טרעפ אין צפודזייט. א גוטן טאג.

ער איז ארויפגעקראכן אויף זיין פערד און אוועקגעריטן מיט זיין נעווינלאכן טראט.

און אזוי ווייניק אכט האט ער געלעגט אויף דעם וואס ס'איז נאך וואס פארגעקומען, אז ער האט זיך מיטאמאל פארנומען אויף אנאנדער וועג און אוועקגעריטן אויספירן אנאנדער שליחות. דורכגעריטן די פעלדער ארום זיינע געביידעס און דורכן וואלד זיך פארנומען זיך צו דער גרעבליע.

דא איז די ארבעט שוין געווען כמעט ווי געענדיקט; אינגאנצן א נייע גרעבליע מיט א גרעסערן וואסערפאל ווי פריער, ווי אויך א קליין טייכל, וואס האט זיך געצויגען פונם טייד אראפ צו דער אלטער גרעבליע, אויף וועלכן ס'זאל קאנען שווימען דאס געהילץ פונם וואלד אויפן מאיאנטעק. דאס איז געווען דעם לייטענאנטס א גוט צוגעטראכטער פלאן. ביז אהער האט מען דאס געהילץ געדארפט שלעפן איבערן שניי אין ווינטער דעם גאנצן וועג אראפ צום ים, איצט אבער האט די אלטע גרעבליע געפלאצט און אויסגעגלייכט דעם וואסערפאל, און דאס געהילץ האט געקאנט שווימען איצט גלייך אראפ ניט צעברעכנדיק זיך אויף שטיקער.

דער לייטענאנט האט באטראכט די ארבעט זיצנדיק אויפן פערד.

— מיר פארענדיקן אין צוויי טעג ארום, — האט ער געזאגט צו די ארבעטער.

— אין צוויי טעג ארום? יא, יא! — האבן די ארבעטער געענטפערט און איינשטימיק צוגעשאקלט מיט די קעפ.

* * *

ווען דאס קינד איז געבוירן געווארן איז די באלעבאסטע פון זעגלפאס אלט געווען אכט-און-צוואנציק יאר, נאך גאר א יונגע פרוי, און מיט אזא פיינעם פיזישן געבוי, אז זי האט אויסגעקוקט ווי באשאפן צוליב דעם צו זיין א מוטער. נאך דער לייטענאנט, געוועזן ווי געוויינלאך, האט זיך אזוי געשראקן, אז עפעס זאל חלילה

ניט טרעפן, אז ער האָט פאַרויכטיק באַוואַרנט אַלצדינג זאָל זיין גרייט.

עטלאַכע טעג פאַר וויינאַכטן האָט ער זיך אָנגערופן צו זיין דינער מאַרטין :

— דו וועסט איינשפּאַנען די צוויי פּערד, דאָס גרויע פּאַרל.

— יא.

— און זיי אַריבערפירן אין אַ שליסן קיין אורא — אויף דער אורא־פּערמע, צום באַצירק־באַאַמטן.

— יא.

— ווען דו וועסט פאַרטיק ווערן זאָלסטו צוריקקומען צופּום.

— יא.

— דאָס אַלץ...

ערב וויינאַכטן איז מען אין זענלפּאַס פון גאַנץ פרי אָן געווען אָנגעגורט מיט שפּאַנונג און דערוואַרטונג. אַ פרוי וואָס האָט געטראָגן אַ שוואַרצן טשעפּטשיק איז אָנגעקומען מיט עטלאַכע טעג צוריק. די הויז־פירערין האָט גערעדט מיט איר ; ס'האָט זיך צעטראָגן אַ קלאַנג, אַז די מאַדאַם איז זייער קראַנק.

שפּעטערצו בייטאָג איז דער לייטענאַנט געשטאַנען מיט אַן אָפּגעדעקטן קאַפּ אינם דורכגאַנג צווישן זיינע און זיין פרויס צימערן און גערעדט אַ וויילע מיט דער פרוי אין שוואַרצן טשעפּטשיק.

— אָבער, אידך האָף אַז ס'איז ניטאָ קיין באַלדיקע סכּנה ?

— ניין, נאָר — ניין, מיט נאָטס הילף, נאָר — אידך האָב קיין

מאָל פריער ניט באַדינט די פרוי און די פאַראַנטוואַרטלאַכקייט —

— דער דאָקטאָר ? — האָט דער לייטענאַנט געפּרעגט.

— יא, אויב דער דאָקטאָר איז נאָר אין דער היים.

— ער ווייסט פון פריער. אידך קאָן אים האָבן דאָ היינט באַנאַכט.

דער לייטענאַנט האָט אריינגערופן זיין דינער און אים באַפוילן גלייך איינצושפּאַנען דאָס ברוינע פּאַרל פּערד בעת ער אַליין האָט זיך איבערגעטון אין זיינע רייזע קליידער. ווען אַלעס איז גרייט זעצט ער זיך אַליין אַריין אין שליסן און פאַרט אַרום און אַרום מיט די זייטיקע וועגן כדי זיין ווייב זאָל ניט הערן די גלעקלאַך און ניט ווערן אומרואיק.

יא, ער פאַרט אַליין נאָכן דאָקטאָר.

ער פאַרט שנעל, ער פליט געשווינט, קומט אָן אין אורא, שפּאַנט

אין די גרויע פאָר פערד אין שליטן און פאָרט ווייטער. ער קומט אָן צום דאָקטאָר.

נ. וואָלט עס ניט געווען דער ליימענאנט פון זעגלפאָס אַליין וואָלט דער דאָקטאָר בעסער געבליבן אין דער היים די נאכט. ער וויל אים מכבד זיין מיט בראַנפן, מיט פאַרבייסנס, די הוידפרוי קומט אַריין און לייגט פאָר קאווע מיט קיכלאַך; דער ליי-טענאנט באדאַנקט זיי און ענטפערט אויף אַלע כבודים : — איך בין נאָר געקומען נאָכן דאָקטאָר היינט.

איצט זיינען זיי אין שליטן, זיי ריידן ניט פיל אויפן וועג; זיי קאָנען זיך כמעט ניט. דער דאָקטאָר איז דער יונגער באַצירק מעדי-קער אל ריאַים. אין אורא שפאַנט דער ליימענאנט צוריק אין די ברוינע פאָר פערד וואָס האָבן געהאַט עטלאַכע שעה אַפרו, און זיי פאָרן ווייטער.

זיי זיינען אָנגעקומען קיין זעגלפאָס צוויי אַ זייגער באַנאכט. דאָס קינד איז שוין געווען געבוירן.

דאָס קינד, דער פערטער ווילאַטץ האַלמסען, איז געבוירן גע-וואָרן פונקט אין וויינאַכטן, אין דער סאַמע נאַכט פון וויינאַכטן. ס'איז געווען כמעט ווי אַ מופת. נאָר די מוטער איז געווען זייער קראַנק, עס האָבן אוראיי געמוזט זיין שוועריקייטן, און דער יונגער דאָקטאָר האָט געהאַט אַ געלעגנהייט צו באַווייזן וואָס ער האָט געקאָנט טון. ער איז געבליבן אין זעגלפאָס ביז איבער דער וויי-נאַכטן וואָך; לסוף האָט מען אים צוריקגערופן אין הויפט-ביראָ, אַז ניט וואָלט ער געווען פאַרבליבן דאָ לענגער. די פרוי האָט אים אָנגע-הויבן שטאַרק צו שעצן נאָכדעם ווי זי איז איבערגעקומען איר ערשטן ווידערווילן צו זיינע האַריקע הענט.

* * *

דער ווינטער האָט שוין געהאַלטן ביים סוף, די מוטער איז געוואָרן צוריק געזונט און שטאַרק, און דאָס קינד איז געוואָרן על-טער פון חודש צו חודש. אַלעס איז גענאָנגען גוט. אמת די פרוי איז געוואָרן אַביסל דינער, און איר נאָז האָט אויסגעזען צו זיין אַביסל לענגער. נאָר זי איז געווען צופיל פאַרנומען צו קאָנען טראַכטן פיל וועגן איר אייגענעם אויסזען איצט. זי האָט געהאַט דאָס קינד, און דאָס איז געווען גענוג; אַ פראַכטפולער יונג, מיט אַ געשריי ווי פון אַ נאַטורליכע, היציק, איינגעשפאַרט, און אַ, אַזא זיסער. און איצט האָבן זיך אים אָנגעהויבן שניידן די ציין.

— ער וואָלט אין דער אמתן געדאַרפט געטויפט ווערן אין
נייעם קלויסטער, נאָר — וואָס דיינקסטו, אַדעל־הייד ?
די פרוי ענטפערט, אַז דער געדאַנק געפעלט איר.
אַ, וויפיל ווייכער און פאַרשטענדיקער זיין ווייב איז געוואָרן
איצט — אַ גאַנץ ליבנסווירדיקע נשמה. ווען קאַן דער קלויסטער ויין
פאַרטיק ?

דאָס האָט מען ניט געקאַנט זאָגן גענוי. אינמיטן איבעראַיאַר
ווינטער. דער שטיין געבוי פאַרן פונדאַמענט איז שוין געווען גע-
ענדיקט; די ציגל זיינען שוין אָנגעקומען פון דער ציגעלניע.
יא, דער שטיין געבוי אָבער איז געווען אַ קליינער ענין. דער
לייטענאַנט איז געווען גערעכט אין דער אויסרעכנונג, אַז אַזוי ווי
דער קלויסטער האָט געדאַרפט שטיין אין צפון זייט פונם בית-עולם,
האָט מען כמעט ווי נאָר קיין שטיין געבוי ניט געדאַרפט האָבן אויף
אויסצוגלייכן דאָס אָרט. דער שטיין-געבוי איז געווען פאַרטיק אין
הערבסט; דאָס איז געווען אַ קליינער באַטרעף. און די ציגל, זיי
זיינען אויך געווען אַ קליינער באַטרעף. איצט דער בנין !

מיטן ערשטן שפּראַך אויף פּרילינג האָט זיך די אַרבעט אָנגע-
פאַנגען, און וואָך נאָך וואָך איז פאַרגאַנגען. דער בנין האָט זיך
געהויבן העכער און העכער ; מ'האַט שוין געהאַלטן אַריבער די
פענסטער. אין איינעם אַ וואַכעדיקן טאַג איז דער פּאַסטאָר געקומען;
ער האָט געקראָגן אַ בריוו, האָט ער געזאָגט, אַז די רעגירונג וויל זען
די פּלענער.

— אַזוי ? — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט. — מ'באַנוצט
זיי צו דער אַרבעט.

— די רעגירונג וויל מ'זאָל די אַרבעט אָפּשטעלן ביז די פּלענער
וועלן גוטגעהיים ווערן, — האָט דער פּאַסטאָר געזאָגט מיט זיינע
מילדסטע טענער.

— ווירקלאַך. — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.

ער האָט פאַר דער רעגירונג געהאַט דעם נויטיקן דרך ארצו:
אי זיין דערציאונג איז זיין אויסבילדונג, ביידע האָבן אים דורכגע-
דרונגען מיט געהאַרכזאַמקייט צו די עלטערע איבער אים. דאָ אָבער
האָט ער אַרויסגעוויזן זיין עקשנות; ער וועט ניט אַוועקגעבן די
צייכנונגען.

ווען דער קלויסטער איז שוין געווען גערעקט מיטן דאָר און

דער טורם איז שוין געווען האלברפארטיק איז דער פאסטאר גער
קומען נאכאמאל און געבעטן די פלענער פאר דער רעגירונג.
דער לייטענאנט האט אריינגערופן זיין הויפט-מייסטער און
געפרעגט :

— דארפט איר נאך האבן דעם גרונט-פלאן ?

— ניין.

— גיט עס דעם פאסטאר.

דאס איז פארשטייט זיך פשוט געווען א געלעכטער — דער
גרונט-פלאן פון א קלויסטער שוין פארטיק ! און דער פאסטאר
זייענדיק ס. פ. ווינדפעלד און ניט קיין שטומע שאף, זאגט עס
אונדז אליון, אז דאס האט אים פארדראסן. עס איז אמת, אז ער
האט געהאט צו טון מיט דעם מאן וועמעס פרוי האט געשענקט
דער געמיינדע א נייעם קלויסטער, דעם לייטענאנט ווילאטץ האלמ-
סענס הערשערישע באנעמונג אבער איז שוין געגאנגען צו ווייט.
— גיט איר מיר נאך דעם גרונט-פלאן אליון ? — האט ער
געפרעגט.

— מיר קאנען ניט אוועקגעבן דעם אנדערן פלאן, — האט דער
לייטענאנט געענטפערט. — איך האב געוויסע אויסרעכענונגען אין
אים.

דאן האט דער פאסטאר צענומען א גרויסן בריוו, וואס ער האט
געהאלטן אין זיין האנט און געזאגט :

— עס איז מיין פליכט צו לאזן אייך וויסן, אז די רעגירונג
פאדערט, אז די ארבעט זאל גלייך אפגעשמעלט ווערן.
— ווירקלאך, — האט דער לייטענאנט געזאגט.

אויפן קלויסטער און אויפן טורם האבן די האמערס געקלאפט
ווייטער אומאונטערבראכן ; אויף קיין איין רגע האבן זיי ניט
אויפגעהערט, און דער פאסטאר האט געמוזט אוועקפארן מיטן גרונט-
פלאן אליון.

דער קלויסטער איז געווארן פארענדיקט און געשטאנען דארטן
ווי א קליינע צירונג באס ראנד פונם וואלד; נאך איידער דער
קלויסטער איז געווארן אויסגעשטאט איז כמעט דער גאנצער ווינטער
שוין געווען באלד פארביער. מיטן ערשטן פריילינג-שיון נאך פאסכע
האט דער לייטענאנט געלאזט דעם נייעם קלויסטער שיין דעקארירן
אינווייניק און פון דרויסן מיט בילדער און איינגעשריבן זיין ווייבס
נאמען אויף א באגילדעטן פארמעט.

די אַרבעט איז געווען פאַרענדיקט.

און איצט האָט דער לייטענאַנט געשיקט האַלפּלאַפּ פעטערן מיט אַ בריוו צום פּאַסטאָר לאָזענדיק אים וויסן, אַז דער קלויסטער איז פאַרטיק; „זיין ווייב האָט מיט אירע אייגענע מאַטעריאַלן, דורך אירע אייגענע אַרבעטער און אויף איר אייגן לאַנד אויסגעבויט אַ קלויסטער; די רעגירונג האָט גאַרניט וואָס צו טון מיט פרוי אַדעל־היידס פּריוואַט אייגענטום. זי שענקט איצט דעם קלויסטער און דעם באָדן דער גאַנצער געמיינדע. די רעגירונג קאָן באַשטימען צי די מתנה זאָל אָנגענומען ווערן צי ניט. דער פּלאַן געפינט זיך דאָ בייליגנדיק“.

ער האָט געוואַרט וואָכן; קיין ענטפער איז ניט געקומען. ער האָט געשיקט אַ צווייטן בריוו צום פּאַסטאָר, מיט דער ידיעה אַז אויב דער קלויסטער ווערט ניט אָנגענומען און געהייליקט אין משך פון פיר — 4 — וואָכן פון הייַנט, וועט דער לייטענאַנט און זיין ווייב פאָרן קיין טראַנדהיים אום דאָרטן צו טויפן זייער קינד. און אין דערזעלבער צייט וועט די ביישטייערונג פונם זעגלפּאַס גוט אויפצוהאַלטן דעם קלויסטער־דינסט רעדוצירט ווערן אויף דער סומע, וואָס איז באַשטימט געוואָרן פונם געזעץ.

דאָס האָט געשליכטעט דעם עסק. דער בישאָף קראָג אַליין איז אַרונטערגעקומען צו דער קירך געמיינדע און פאַרמעל אַקצעפּטירט דעם קלויסטער, אים געהייליקט און געטויפט דאָס גרויסע אינגל. עס האָט באַקומען די נעמען ווילאַטץ ווילהעלם מאַריטץ פאַן פּלאַטץ האַלמסען.

III

נאָר צו וואָס פאַרבאָרגען דעם אמת? — די פאַרהעלטנישן באַ זיי זיינען געווען ווייט פון דעם ווי זיי האָבן געדאַרפט זיין צווישן מאַן און ווייב אין זעגלפּאַס. זייערע שטרייטן האָבן אויפגעהערט בלויז אויף אַ קורצער צייט באַם קינדס געבורט; מיט דער צייט האָבן די שטרייטן צוריק אויפגעלעבט, און אַצינד האָבן זיי ווידער געבליט. וואָלט דער לייטענאַנט אַלס אַ דערוואַקסענער מאַן ניט געווען בעסער געטון ווען ער זאָל געווען פאַרשווייגן די קלייניקייטן, וואָס האָבן אים אַזוי שטאַרק געערגערט איידער זיי מאַכן נאָך ערגער? אַזוי אומגליקלאַך, אַזוי שלעכט געשטימט ווי זיי זיינען געווען איינער אין דעם אַנדערנס אנוועזנהייט, די דאָזיקע מאַן און

ווייב, ס'איז גענוג געווען צו טון א לאך אדער א וויין. "מיינ זון".
האָט זי געזאָגט; און דאָס האָט אים אויפגערעגט. "מיינ קליינער
מאָריטץ", פלעגט זי אַ זאָג טון; דאָס האָט אים ווידער געערגערט.
און ער האָט געענטפערט:

— ער הייסט וויליאַמס, אזוי ווי זיינע אבות.

— יא, אָבער זיין נאָמען איז אויך מאָריטץ.

— ניין. כמעט ווי ניט.

— יא, אָבער ווען ער וועט גרעסער ווערן און איד וועל רופן
„וויליאַמס“ קאָן ניט דער ניט ריכטיקער וויליאַמס נאָך אַמאָל אַרויס-
קומען?

— ווען, — האָט איר מאַן ביזסיק געענטפערט, ווען דו וועסט
זאָגן וויליאַמס, וועט מיינ נאָמען טרעגער און איד זיכער פאר-
שטיין נאָך דיין טאָן וועמען פון אונדז דו מיינסט.

זיין ווייב האָט נאָכאַמאָל געלאַכט און געזאָגט:

— יא, דאָס איז ניט אויסגעשלאָסן — ווייל איד טראַכט וועגן
דעם. דו ביסט געווען אזוי גוט אויף צו קריגן אַ ניי דינסטמיידל צו
העלפן דער הויזפירערן. זי איז, דיינק איד, פון איינעם פון
די באַרג־שטיבלאָך; זי איז יונג און שוין, זי הייסט מאַרסיליע. נאָך
זי ווייזט אים צו זיין אַביסל משוגע.

— זי איז אַביסל משוגע?

— וואָלסטו עס געגלויבט — זי גייט אַרויף און אַראָפּ דיינע
שטיגן באַנאַכט.
שטילשווייגן.

— זי גייט אַרויף שפעט אין אַוונט און קומט אַרונטער אַ צייט
שפעטער. אַ היפשע צייט שפעטער.
שטיל שווייגן.

— ווי עס שיינט מיר, קוקט עס דיר נאָרניט אים אזוי מאַדנע
ווי מיר, אַז ניט וואָלסטו געזאָגט עפעס.
— איד שווייג, — ענטפערט איר מאַן, — ווייל דו ווילסט עס
אזוי. אַז ניט וואָלסטו זיך ניט אָנגעלייגט אזוי. דו מאַכסט מיך
צום נאָר.

— מאַד איד דיר צום נאָר?

— כמעט. איד בין איבערוועלטיקט פונם פאָקט, וואָס איד בין
געווען אזוי אומגעלומפערט אינ'ם אויסוואַל פון אַ דינסטמיידל פאַר

דער הויז־פירערן. טוט דאָס מיידל ניט איר ארבעט, אויב אזוי ?

זיין ווייב ענטפערט ניט, זי טראַכט. ביידע טראַכטן, ביידע גרייטן זיך אויף נאָך אַ קלאַפּ. די פרוי ציט זיך צוריק פונם קאַנטעסט און פרעגט :

— ווילסטו מיר נאָך עפעס זאָגן ?

— ניין — כ'האָב אַנגעקלאַפט אין דיין טיר פאַראַכטאָגן ?

— איך בין געווען פאַרנומען. איך האָב דיך געבעטן די זאַלסט

מיר אַנטשולדיקן.

— איך האָב געקלאַפט אין דיין טיר מיט דריי וואַכן צוריק.

איך האָב געקלאַפט היינטיקס יאָר, פאַראַיאָרו. איך האָב זיך נעץ בעטן צו רעדן מיט דיר עטלאַכע מינוט.

— איך האָב דיך געבעטן דו זאַלסט מיר אַנטשולדיקן יעדעס

מאָל.

דער מאַן שאַקלט מיטן קאָפּ און בלייבט שטיין שטיל.

— און איך בעט דיר, דו זאַלסט מיר אַנטשולדיקן א י צ ט .

זאָגט זיין ווייב כדי צו פאַרניטעווען דעם ענין, און קוקט אויף אים.

ער האָט זי מיספאַרשטאַנען. וואָס איז ער נאָך געשטאַנען

דאָרטן ? ער האָט זיין ווייב געמאַכט אומרואיק. אפשר האָט זי זיך

געשראַקן פאַר עפעס, זי האָט אים געוואַלט פאַרלויפן דעם וועג און

דערפאַר האָט זי געזאָגט : — איך בעט דיר, דו זאַלסט מיר אַנט־

שולדיקן !

דער מאַן לאַכט דאָן. „כאַכאַ“, זאָגט ער. עס איז אַ פלאַכער

קלאַנג, זיין מויל עפנט זיך; זיין גאַנגל ציט זיך צענויף, אַ געלעכ־

טער וויקלט זיך אַרויס. דערנאָך גייט ער — גייט אַרויס פון הויז.

אַריבערן הויף אין שטאַל אַרײַן, נעמט זיין פערד און רייט אַוועק. אַט

דאָס איז וואָס דער מאַן טוט.

ווי זיי צאַפלען זיך ביידע אין דער נעץ ! די פרוי צאַפלט זיך

אויך. זי קאָן ניט פילן קיין גרויס ליבשאַפט צו דעם מאַן, וואָס איז

נאָר וואָס אַרויס, קאָן מער ניט אַרויסווייזן קיין איבעריקע צערט־

לאַכקייט צו אים, אזוי ווייזט עס אויס, ס'איז אומפאַרשטענדלאַך:

איז ער ניט איר מאַן, און דאָרף ניט אַ ווייב ליב האָבן איר מאַן ?

ס'איז אַ שיינער אַרויסקוק פון איר פענצטער; שטייט זי דאָרטן

און קוקט אַרויס ביז ער רייט אַוועק — דאָן ווייזט זי אויס צו פילן

זיך זיכערער. אַ שליסל שטעקט אין איר טיר, זי וואַלט אים אפשר

ניט אויסגעביטן אויף קיין גאלדענעם שליסל; זי איז געוואוינט צו
נוצן אים, צו דרייען אים אויף דער אינווייניקסטער זייט פון דער
טיר.

אלעס איז אזוי מאדנע. וואָס האָט ער איר געטון ? איז עס
געווען דאָס פאַרהייראַטע לעבן אַליין, וואָס איז איר געווען אַפּ-
שטויכנד, די אינטימקייט, דאָס אומאַנשטענדיקע פון דעם ? אפשר
זיינע לאַנגע הענט, זיין אַטעם ?

זי זעצט זיך באַ איר שרייב־טיש און שרייבט; דאָס זיינען
רעפּלעקסיעס, נאָטיצן — ס'איז אַ טאָגבוך. זי בלעמערט די זייטלאַך
און צערטלט די פעק. ערטערווייז האָבן זיך נאָרוועגישע ווערטער על
פי טעות פאַרמישט אין איר דייטש; דאָס פאַרדרייט איר, נאָר זי
וועט ניט פאַרפּלעקן איר טאָגבוך מיט אויסבעסערונגען. דאָס זיינען
געוויס בלתי ספק ניט מער ווי אַלטעגלאַכקייטן, וואָס זי נאָטירט.
קלייניקייטן אַזעלכע, וואָס קענען טרעפּן מיט אַ פּאַלקאָוויקס אַ
טאָכטער ווי זי איז; נאָר עס אינטערעסירט איר אפשר צייטנווייז
צו בלעטערן די זייטן, איבערצוליינענען זיי נאָכאַמאָל און אויפוועקן
אויפּסניי אַן אַלטן אַפּקלאַנג אין זיך.

אַ וויילע שפּעטער שטעלט זי זיך צוריק אויף איר פּלאַץ באַם
פענצטער ווידער. צי זען צי אימיצער קומט ניט אָן פּונם באַרג
אַראָפּ, אפשר האָט ווער זיך אומגעקערט צוריק — און דערנאָך לאַזט
זי זיך, אונטערזינגענדיק, גיין צו איר קליינער מאַצאַרט־פּיאַנאָ און
זעצט זיך אַוועק לעבן איר.

זעצט זיך אַוועק לעבן גליק.

איז עס ניט געווען זי, וואָס האָט פאַרלאַזט אַן אַריסטאָקראַטישע
היים אין דער גרויסער שטאָט האַנאווער און זיך באַגראַבן אַ לעבע-
דיקע דאָ אין זעגלפּאַס ? באַ איר איז עס געווען דער שלימ'מולדיקער,
בלינדער קעניג, וואָס האָט איר אַמאָל געזאָגט אין אירע מיידלשע
יאָרן : „איר קאָן הערן פון דיין שטימע ווי שיין דו ביסט, מיין קינד!“
איר שטימע, יא, אמת, זי איז געווען שטאַרק און זיס, און רייך; זי
זינגט די לידער פון איר היימלאַנד, איר האַרץ איז איבערפּילט. אַ
שטאַרקער רעזאָנאַנס שלאַגט אָפּ פון איר שטימע. דער אַקאָמפּאַני-
מענט גיסט זיך ווייך. צענויף מיט אים, זי פאַרוואַרפט דעם קאָפּ
אויף אַ הינטער, זי וויינט זיך הין און צוריק —
מיטאַמאָל הערט זי אויף און איילט אַוועק דורך צוויי צימערן,
צום קינדער צימער, צום קינד.

אין משך פון דער צייט האָט די סצענע זיך אָפּט איבערגעהזרט.
 זיי דינסטן אין קיך האָבן זיך צוגעהערט צו איר זינגען, זיי אַליין;
 זיי פלעגן עפענען עטלעכע טירן כדי זיי זאָלן זי קאָנען הערן בעסער.
 אין גאַנצן הויז איז מער ניט געווען קיינער, וואָס זאָל האָבן גער
 עפנט די טיר און זיך צוגעהערט, אין דעם איז די פרוי געווען
 זיכער. האָט זי זיך געטראָפּן מיט איר מאַן נאָר ביי די מאַלצייטן.
 און מיט קיין שכנים האָט זי ניט פאַרבראַכט. דער אַלמער גוט-באָ
 זיצער קאָלדעווין און זיין ווייב האָבן נאָך גערענקט זעגלפּאַס ווי
 עס איז געווען אין די צייטן פון זיין פריערדיקן האַר. איינמאָל א
 יאָר זיינען זיי געקומען צופאַרן פון זייער גרויסן אינדרזל און דאָ
 פאַרבראַכט אַ וואָך צייט; דאָס איז געווען כמעט אַלץ. דאָס איז
 כמעט געווען די גאַנצע געזעלשאַפּט וואָס זי האָט געהאַט דאָ. און
 חוץ דעם האָט פרוי אַדעל־הייד געשלונגען אירע דייטשע צייטונגען
 און באַקומען אירע דייטשע בריוו — נאָר ס'איז ניט געווען קיין
 לעבעדיק קול אין זיי.

* * *

און טאָג נאָך טאָג האָט דער לייטענאַנט פאַרגעזעצט זיין
 געלאַסענעם אַרויספאַר, זיין לאַנגו, טעגלאַכן מאַרשרוט. זיינע
 פאַכטערס און פויערים האָבן געוואוינט איבער דער גאַנצער ליינג
 פון שפיץ באַרג אַראָפּ ביז צום ים־ברעג און ער איז אַרונטערגעפאַרן
 גלייך צו די פישער־שטיבלאַך לעבן ים. דאָרטן איז ער געזעסן
 רייטנדיק אויפן פערד און זיך צוגעקוקט צו זייער אַרבעט און זייער
 לעבן, און געקוקט אויף זייערע מיידלעך. דער לייטענאַנט איז באיין
 אופן ניט געווען קיין האַרצלאָזער מענטש; ווער־ניט־ווען פלעגט ער
 העלפן אַ מיידל אָנקומען דינען אין הויף, ווער־ניט־ווען פלעגט ער
 אַרויסהעלפן אַ היגן פויער מיט אַ זאַק קאַרטאָפליעס און חזיר־
 פלייש.

ער בויגט זיך אָן אויף אַ זייט פונם זאַמל אַראָפּ און קלאַפּט
 אָן מיט זיין בייטשל אין אַ פענצטער. דאָ וואוינט דער פישער
 לאַרס מאַנליסען. דער פישער קומט אַרויס און גריסט זיך; דער טיר
 אַרריינגאַנג הינטער אים איז פול מיט פנימער. הינטער אַלעמען
 שטייט דאָס ווייב זיינס מיט צענויפגעלייגטע הענט אויף איר בוזים
 ווי זיך וועלנדיק באַהאַלטן הינטער אים.

— איר פאַרט אַרויס פישן די טעג ? — פרעגט דער לייטענאַנט.
 דער פישער שאַקלט הכנעהדיק דעם קאָפּ.

— ס'איז גארנישט ניטאָ וואָס צו פישן איצט, מיין האַר, גלויבט מיר.

— איד דאַרף האָבן עטלאַכע אַרבעטער לעבן טייד. איר קאַנט מיטנעמען נאָך אַ פּאָר מיט אייד און האַלטן די גרעבליע ריין.

— יא, איר ווילט שוין אָפּרייניקן די זאַוואַלעס ? ס'איז אַ גרויסע פּאַרפלייצונג איצט אין טייד ?

— נו, מיר הויבן אָן קומענדיקן מאַנטיס — ווער איז דער לאַנגער בחור, וואָס שטייט דאָרטן ?

דער? דאָס איז מיין זון. פאַרוואָס ווייזסטו ניט אַרויס דיין דרך ארץ, לאַרס ? — ער הייסט לאַרס. ער איז קאַנפּרמירט געוואָרן פאַראַיאָרן און געווען נומער צוויי, אזוי אַז קיין שכל פעלט אים ניט, נאָר וואָס האָט ער פון דעם.

— איז יענע דאָרטן אייער טאָכטער ? וואָס פאַר אַ נוצן האָט איר פון אַ דערוואַקסן מיידל אין דער היים ? צו וואָס האַלט איר אַזויפיל דערוואַקסענע קינדער אין דער היים ?

— זיי קאַנען ניט אַרויס אויף דער וועלט. וואוהין זאָלן זיי גיין ? און וואו זאָלן זיי נעמען אַנשטענדיקע קליידער פאַר זיך ?

— נאַרישקייטן ! — זאָגט דער לייטענאַנט. — ער הייסט לאַרס, זאָגט איר ?

— דאָס אינגל ? יא ! ער איז אַ קללח אויף מיין קאַפּ, ער וויל גאַרנישט ניט מוזן נאָר לייענען. גאָט האָט אים געשענקט גוטע גרויסע הענט, נאָר ער טוט גאָר נישט ניט מיט זיי און פאַרדינט גאַרניט.

— האָסט ליב ביכער ? — פּרעגט דער לייטענאַנט.

— פאַרוואָס ענטפּערסטו ניט, לאַרס ? — האָט זיין פאָטער סטראַשענדיק אויסגערופן.

לאַרס האָט זיך צענויפּגעדרייט און אויסגעשטשירעט נאַרישע וואַטע די ציין און ניט געקאַנט אַרויסריידן קיין איין פאַרשטענדלעך וואָרט.

דער לייטענאַנט פּרעגט :

— זיינען דאָס אַלע אייערע קינדער ? אַט דאָס קליינע אויך ?

— יא, אוראיי, — ענטפּערט דער פישער. געוואָרן פינף יאָר פאַראַיאָרן הערבסט, ער הייסט יוליוס.

פּלוצלונג זאָגט דער לייטענאַנט :

— אָט דאָס מיידל דאָרטן קאָן קומען דינען אין הויף. ווי אזוי הייסט זי ?

— דאווערדאנא.

— דאווערדאנא ?

— ניי בריינג זיך אין אָרדנונג, דאווערדאנא, און שטיי ניט אזוי יענעם גלייך אין פנים.

— ווייז מיר דיינע הענט, — טוט דער לייטענאנט פלוצלונג

א זאָג.

— דאווערדאנא איז פארשעמט געוואָרן ביז די סאַמע וואָרצלען פון אירע רויטע האָר, נאָר זי שטרעקט אויס פארטרוילאך אירע הענט.

— קאָנסטו לייענען ?

— קאָנסטו ניט עפענען דיין מויל, מויד ? — שיסט אויס איר פאָטער. — זי לויפט דורך א בוך אזוי ווי א הירש, ענטפערט ער פאר איר. געווען נומער דריי ביי דער קאָנפירמאַציע.

— ניין, נומער פערצן, — זאָגט דאָס אינגל לאַרס, וועלכער האָט ענדלאך געקראָגן לשון.

— נומער דריי, — זאָגט זיין פאָטער. — זיכער געדענקסטו עס

אַליין, דאווערדאנא.

דער לייטענאנט שאַקלט מיטן קאַפּ.

— מאַך זיך א פאָר קליידלאך און קום אַרויף אין הויף. איד וועל באַצאָלן פאַר די קליידלאך. קום איבעראַכטאָג זונטיק. לאַז מיר זען נאָכאַמאָל דיינע הענט. גוט, וואַש זיי גוט אָפּ. דאווערדאנא ?

— יא, דאווערדאנא, — זאָגט איר פאָטער.

דער לייטענאנט דרייט אויס זיין פערד און זאָגט :

— נו, איז קומענדיקן מאָנטיק נעמען מיר זיך צו דער גרעבליע. דערנאָך האָט ער אַוועקגעריטן ווייטער, אַביסל איינגעבויגן, אַביסל נאַכלעסיק, אין זיין אָפּגעטראָגענער אַוניפאָרם, נאָר פעסט אין שפּאַרוואַס און אַראַבער־מעסיק, ווי ער וואָלט בייגעקומען יעדע שטע־ רונג אויף זיין וועג.

יא, אודאי, ער האָט פאַרקויפט געהילץ איצט, אויב ער האָט נאָר געקראָגן א גוטן מקח פאַר דעם; ער האָט עס צעזענט אויף דיקע און דינע ברעטער אין זיין אייגענער זעגמיל און אַריינגע־ קראָגן געלט. פאַרוואַס זאָל אַלעס ניט גיין גוט ? דאָס לאַנד האָט גאָרנישט אַריינגעבראַכט; ניין, געוויס ניט; א גרויסער מאַיאַנמעק

האָט בלוין פאַראַרמט זיין אייגנטימער סוידן ער האָט פאַרמאָגט
גענוג קאפיטאַל, נאָר ווען איינער האָט געהאַט — און די צייגעלניע
— אויף איר האָט ער פאַרלוירן אַלץ ווייניקער און ווייניקער זינט
זי איז געשטאַנען געשלאָסן. די מיל האָט געמאַכט געלט, אַ קליינעם,
דינעם שטראָם געלט. די מיל האָט זיך באַצאָלט, מער ווי באַצאָלט
אַריינרעכנדיק אַלץ, וואָס זי האָט געמאַלט פּרײַ פאַר אַנדערע
פויערים. אַלעס וועט נאָך זיין גוט דאָ!

ווען ער וואָלט נאָר ניט געווען געדאַרפט איבערבויען דעם
קלויסטער — דאָס איז געווען אַ מייערער ביסן. יאָר נאָך יאָר איז
פאַרגאַנגען זינט דער קלויסטער איז אויפגעבויט געוואָרן, נאָר באַם
לייטענאַנט איז נאָך אַלץ פאַרבליבן מער פון איין אומאַנגענעמען
זכר. אָבער דאָס געהילץ און דער וואַלד, דאָס איז געווען אַן אומד
געהויערע ברכה.

דער לייטענאַנט קומט אַהיים. עס הערט זיך אַ קלינגער
גערויש. וואָס איז עס? טינגל-לינגל! זיין ווייב שפּילט אין פּערדלאַד
מיט איר זון אין הויף, אָנטרייבנדיק אים מיט לייצעס. עס איז
אַ גרויסער שפּאַס; ביידע לאַכן און לויפן, כאַכאַכאַ! ווען דער
לייטענאַנט קומט אָן הערט די שפּיל אויף און דאָס קינד הויבט
אָן צו פּישטשען. די דאָזיקע טרערן פאַרקלעמען דאָס האַרץ באַם
פּאַטער, נאָר ווען זיין מוטער זאָגט: „וויין ניט, טייערער מאָדערן!“
ווערן דעם לייטענאַנטס ליפּן מיטאַמאַל פאַרדריקט און ער זיצט
באַוועגלאָז אויף זיין פּערד, און זאָגט גאַרנישט. ס'איז אָן ספּק, אַז
זיין ווייב האָט גענוצט דעם נאָמען מ א ר י ט ז, כדי צו ווייזן,
אַז זי שטאַמט פון גרעסערן יחוס ווי ער, פון נאָבעלער בלוט, מאַד-
ריטץ פּאָן פּלאַטיץ.

— הם! — זאָגט דער לייטענאַנט. — אַט די גלעקלאַד — נעם

זיי אַראָפּ פון אים!

— ס'איז נאָר אַ שפּיל, — ענטפּערט זיין ווייב.

— אויף אַ ווילאַטיץ האַלמסען טוט מען ניט אָן קיין גלעקלאַד

אַפילו אין אַ שפּיל.

— וואָס פאַר אַ מין וועזן דו מאַכסט פון דעם! — זאָגט זיין

ווייב. — אויב איר דערלויב זיך, מענטש אודאי — קום, טייערער

מאַריטץ, מיר'ן אַריינגיין אין הויז איצט.

יא, אַ קליינע צאַנקעריי האָט נאָכאַמאַל אויסגעבראַכן, אַ פּרישע

רייבונג. וויפיל שמעך זיי האָבן עס איינער דעם אַנדערן דערלאַנגט

— שוין צופיל ! געוויסע סצענעס וואָלטן געווען נאָנץ לעכערלאַך.
יעדער זאָץ פּוֹל באַדעקט מיט שפּילקעס.

— אַ, זיי האָבן שוין אָנגעהויבן צו שפּילן אויף דער פּיאַנאָ אין
הויז. די פּרוי האָט געלערנט איר זון ליינען און שפּילן און צו זיין
אַ כּסדרדיק פּאַרגעניגן צו איר. אַמאָל פּלעגן זיי אויך מאַלן מיט
קאָלירטע בלייפּעדערס, און אַמאָל האָבן זיי צוזאַמען געזונגען קליינע
לידלאַך — אַלעס איז דעם אינגל אָנגעקומען גרינג. נו, אַרום און
אַרום איז ער געווען אַ גליק פּאַרן הויז, דער קליינער ווילאַטץ אין
זיין בלוי סאַמעטן רעקל מיטן בריווטן אויסגעהאפּטענעם קאַלנער.

אַזוי אַז ווען דער לייטענאַנט איז געקומען צום מאַלצייט האָט
באַם טיש ווייטער געהערשט אַ לייכטע פּריינטלאַכקייט און פּאַר-
זיכטיקע העפּלאַכקייט.

קיין קריגן זיך מער, קיין שפּילקע־שטעך מערער. די קריגעריי
האַט אויפּגעהערט צוליב מאַנגל אין ברענ־שטאָף. נאָך באַ די רואיקע
מאַלצייטן באַם טיש האָט דער קליינער ווילאַטץ מער ניט געהייסן
מאַריטץ, ניין. זיין מוטער האָט אָדער אינגאַנצן אויסגעמיטן צו רופן
אים ביים נאָמען, אָדער גערופן פּשוט ווילאַטץ ווי עס באַדאַרף צו
זיין. און אויס דאַנקבאַרקייט פאַר דעם האָט דער לייטענאַנט, פון
זיין זייט, ניט גערופן אים מער אַלעמאָל „ווילאַטץ“. אָנשטאַט דעם
האַט ער געזאָגט, „מיין טייערער“, „מיין אינגעלע“ אויסלאַזנדיק
זיין נאָמען.

נאָך דאָס האָט ניט געמיינט אַז דער לייטענאַנט האָט נאָכנע-
געבן אין וואַס־ניט־איז. ער האָט גיך אָפּגעשניטן מיטן נאָמען
מאַריטץ יעדעס מאָל ווען ער האָט צופּעליק אים געהערט באַ די
דינסטמיידלאַך אָדער באַ דער הויז־פּירערן.

— אַנטשולדיקט מיר, יאַמפרו סאַלוועסן, — פּלעגט ער זאָגן:
— וועגן וועמען רערט איר עס? ווער הייסט מאַריטץ אין דעם
הויז? מיינט איר עס מיין זון ווילאַטץ האַלמסען?
— איך בעט אייך, זייט מיר מוחל, — האָט זי געענטפּערט. —
די מאַדאַם — די מאַדאַם זאָגט אַמאָל מאַריטץ.

— ס'כאַפט זיך אַמאָל אַרויס. ביידע ווילן מיר ניט, אַז דאָס
אינגל זאָל האָבן אַ צונאַמען.

נאָך וועלכן דער לייטענאַנט גיט אַ נייג מיטן קאַפּ און גייט
אַוועק.

— אַנב, הערט יאַמפרו, — זאָגט ער, זיך אומקערנדיק צוריק.

— לאַרס פון סאַגוויקא האָט אַ פּוּל הויז מיט דערוואַקסענע קינדער, וואָס טוען גאַרנישט. איינע פון זיינע טעכטער וועט קומען פרעגן, צי איר קאַנט זי צונעמען אויף מאַרסיליעס אָרט.

— גייט מאַרסיליע צוועק ?

— צווי דיינק איך.

— א, אודאי, איז קומט אַ נייע ?

— איר פאַטער האָט צופיל קינדער אויסצוהאַלטן, — זאָגט

דער לייטענאַנט.

ער האָט אפשר מורא, אַז די הויז־פירערן זאָל ניט קלערן אירע אייגענע מחשבות וועגן דער מעשה, גיט ער גלייך צו : — ער האָט אויך אַ דערוואַקסענעם זון, וואָס וויל גאַרנישט ניט טון נאָר לייענען. אים שיק איך קיין טראַמסאַ.

נו, יעדנפאַלס, וועט דעם גוטן לאַרס מאַנילסען זיין לייכטער צו טראַגן זיין יאָר. דערזעלבער געדאַנק איז דעם לייטענאַנט איינגע־פאַלן נאָך דאָרטן אין סאַגוויקא, נאָר דאָרטן האָט ער גאַרניט גע־זאָגט; איצט, אַז ער האָט אים אַרויסגעזאָגט מוז דאָס אינגל לאַרס אַנקומען אין סעמינאַר אין טראַמכאַ. הוצאות אויף יעדן שריט און טריט, וואָס איז דעם מיידלס נאָמען ? דאווערדאַנאַ ? נאָכן נאָמען פון דער שיינהייט אינם כשופ־מעשהלע. רויטע האָר, לאַנגע הענט. ווי דער לייטענאַנט גייט אַזוי דורכן הויף באַמערקט ער עפעס לעבן די פיס. ער גייט שטענדיק מיטן קאַפּ איינגעבויגען, קוקנדיק אויף דער ערד אַזוי, אַז ער זעט אַלץ, וואָס ליגט אויף זיין וועג.

— וועלכער פרעמדער איז דאָ געווען ? — פרעגט ער איינעם

פון זיינע דינער.

— אַ פרעמדער ? קיינער ניט.

— אַ האַלב אויסגערויכערטער סיגאַר ליגט דאָרטן אויפן הויף.

— ס'האָט געמוזט זיין דער דאָקטאָר, וועלכער האָט עס אַוועק־

געוואָרפן, — זאָגט איינער פון די דינער.

— יא, ער קער עס זיין, — זאָגט דער ערשטער.

דער לייטענאַנט גייט זיך זיין וועג. איז דער דאָקטאָר געווען דאָ אין דער פרי ? ווי פאַרנעסלאַך זיין ווייב איז עס אַמאָל געווען; זי האָט באַם גאַנצן מאַלצייט נאָר נישט דערמאַנט וועגן דאָק־טאָרס באַזוך. ער איז געווען גרייט אַריינצוגיין צו זיין ווייב און זאָגן : „איז דער דאָקטאָר דאָ געווען ? וואָס האָט ער געוואָלט ?“ מיטאַמאָל פאַלט אים איין : ווי מאַדנע עס האָט אויסגעזען; קיין

פרעמדער איז ניט געווען דא, נאָר דער דאָקטאָר. איז דער דאָקטאָר,
הייסט עס, אויב אזוי ניט קיין פרעמדער אין זעגלפאָס ?
באָס נאָכטמאָל טרעפט, אז דער קליינער ווילאטז דערציילט
ווי דער דאָקטאָר האָט אים אויפגעהויבן ביז צו דער סטעליע, העכער
פונם היינגלאָמפ.

— דער דאָקטאָר ? — פרעגט זיין פאָטער.

זיין ווייב ענטפערט גלייך :

— דער דאָקטאָר איז דאָ געווען אין דער געגנט, האָבן מיר נאָר
אים נעשיקט היינט אינדערפרי.

— ווער איז קראַנק ?

— מאַרסיליע.

— איך האָב גאָרנישט געוואוסט וועגען דעם.

— זי האָט זיך פאַרקילט. דער דאָקטאָר האָט געזאָגט, אז ס'איז
געווען אַ גאַנץ ערנסטע זאַך.

דער לייטענאַנט חזרט בלויז איבער : — איך האָב גאָרנישט
געוואוסט וועגן דעם.

— איך האָב ניט געוואָלט דערמאָנען וועגן דעם. ס'איז גאָר-
נישט געווען וואָס צו דערציילן.

דער לייטענאַנט שמייכלט :

— האָסט מיר געוואָלט פאַרהיטן ?

נאָר אז ער פאַסט אזוי אויף דעם ענין, אינגאָרירנדיק איר
איידעלע באַנעמונג, טוט עס דער פרוי וויי און זי זאָגט :

— יא, איך האָב דיך געוואָלט פאַרהיטן. דעם מיידל מאַרסיליעס
גיין אַרויף און אַראָפּ די שטיגן באַנאָכט האָט ווייזט אויס ניט גוט

געשטימט מיט איר.

שמילשווייגן.

— איך דיינק, אז דאָס מיידל מאַרסיליע וואָלט געווען געקאַנט

גאַנץ גוט אויסקומען אָן דעם דאָקטאָר, — זאָגט דער לייטענאַנט. —
נאָר דאָן, פאַרשטייט זיך, וואָלסטו ניט געווען געהאַט קיין גע-
לעגנהייט צו אָפּשפּילן מיר אַ סצענע.

— אַ סצענע — איך ? ווען דו וואָלסט נאָר געוואוסט ווי גלייך

גילטיק איך בין דאָ צו אַלץ חוץ מיין קליינעם מאַריטז. האָסט גע-
ענדיקט ?

די פרוי האָט פאַרלאָזט דעם טיש.

IV

א שיפל איז געקומען צעשוואומען, א ווייס, אכט-רודערדיק שיפל מיט א קאיוטע אין הינטער-טייל, מיט פיר מענער, וואָס האָבן גערודערט. אזוי ווי עס איז געווען אַ פיינער, וואַרימער פּרילינג טאָג האָבן די פיר מענער גערודערט מיט פאַרקאַטשעטע אַרבל. נאָר זייער פּאַסאַזשיר האָט געמוזט זיין אינווייניק אין דער קאיוטע, ווייל אים האָט מען ניט אָנגעזען. דאָס שיפל האָט זיך אָפּגעשטעלט אַביסל אַרויפּצו העכער באַם ברעג, לעבן דער ציגעלניע.

פון דער קאיוטע איז אַרויסגעקראָכן אַ גרויסער פעטער מאַז אָנגעטון אין אַ פוטער און אין שווערע קליידער. ס'איז ניט געווען דער דאָקטאָר, אויך ניט דער אַלטער קאָלדעווין, אויך איז דאָס שיפל געווען אַן אומבאַקאַנטס, אזוי אַז עס האָט געמוזט אודאי קומען פון ערגעץ ווייט. דער מאַז איז אַרויס פון שיפל, געזאָגט עמלאַכע ווער-טער צו דער מאַנשאַפט און זיך געלאַזט גיין מיטן ברעג אַרויפּצו. צוויי פון די מענער זיינען אים נאָכגעגאַנגען.

אויפן גאַנצן וועג אַרויף זיינען מענטשן אַרויס פון זייערע הייזער און געשטאַנען און געקוקט אויף דעם אומגעוויינלאַך בילד. ס'האָט אויסגעזען, אַז דעם מאַז איז געוואָרן צו הייס, ער האָט אויס-געטון זיין פוטערנעם מאַנטל און אים געגעבן איינעם פון זיינע מענער צו טראָגן. ער האָט געהאַט אַזעלכע ברייטע פלייצעס, די פּאָלעס פון זיין ראַק האָבן זיך אַרויסגערוקט ביי יעדן טראַט, וואָס ער האָט געמאַכט, און ער האָט אויך גאָרניט געשפּאַנט אזוי גיך; ער האָט זיך אָפּט אָפּגעשטעלט און צוגעלייגט זיין האַנט צום האַרץ. און אזוי זיינען זיי געגאַנגען ווייטער און ווייטער; אפשר איז זייער וועג געווען צום וואַסערפאַל. למוֹף זיינען זיי פאַרשוואַנדן אין וואַלד. און איצט האָבן זיך מענטשן אַ לאַז געטון אַראָפּ צום שיפל אויסצוגעפינען אַלעס וועגן דעם; ליידיקלייער זיינען אַראָפּגעגאַנגען, לאַרס מאַנילסען איז אַראָפּ געגאַנגען, און אַ סך קינדער פון די הייזער האָבן נאָכגעפּאָלגט ניט ווייט הינטער אים. די שיפּסלייט האָבן נוט געוואוסט וואָס די מענטשן ווילן און זיי האָבן אָנגענומען דעם געהעריקן שמעל; זיי האָבן פאַרשטאַנען ביז צום סוף די וויכ-טיקייט וואָס עס ניט זיי צו דאָס באַזיצן אַ סוף.

— זייט געגריסט! — זאָגט לאַרס מאַנילסען, כאַטש לויטן

מנהג נאך, האָבן זיי אים געדארפט באַגריסן פריער, זיי זייענדיק די געסט.

— זייט געגריסט! איז אַלץ וואָס זיי ענטפערן.

— מיר האָבן שיינע טעג.

— עס איז וואַרים אויפן וואַסער.

אַ וויילע ריידן זיי וועגן דעם: איז ניט געווען ווינטיק און איז דער ווינט ניט געקומען פון מזרח־זייט? די שיפסלייט זיינען אַפֿ־געהיט מיט זייערע ענטפערס.

— ס'איז אַ גרויס אַכט־רודערדיק שיפל, — זאָגט לאַרס. איז עס אייערס?

די מענער שפייען אויס און האַלטן זיך גרויס.

— ניט נענוג גליקלאַך פאַר דעם, ענטפערן זיי.

— פון וואַנעט קומט איר?

אַ פּוּזע, אַן איינדרוקספּולע פּוּזע. די קינדער זיינען אַלע גוואַלדיק אויפּמערקזאַם.

— מיר קומען פון איטעליאַ.

— כ'האַב אַזוי געדיינקט.

ער גייט צו נעענטער צום שיפל און באַטראַכט עס, נאָר געפינט אויס, אַז ער קאָן עס ניט; אויף די רודערס און אויף די אַנדערע זאַכן איז אויסגעקריצט איין אות אַדער צוויי.

נאָך אַצינד קערן אפּשר די מענער דיינקען, אַז דער ענין רוקט זיך צו פּאַמעלאַך, אַז זייער שטעל שרעקט אפּשר אַט דעם היגן איינ־וואוינער אַפּ, און ער וועט אַוועקגיין און זיי איבערלאַזן אַליין מיט זייער ניט אויפגעדעקטן סוד; זיי גיבן נאָך אַביסל, און איינער פון זיי זאָגט:

— ניין, דאָס שיפל איז ניט אונדזערס.

— ניין, ווייט פון דעם, — זאָגט דער צווייטער.

און פון איצט אָן ריידן שוין אַמייסטנס די צוויי שיפסלייט אַזוי, אַז לאַרס דאַרף שוין ניט שטעלן קיין סך פראַגן מער. זיי וואַגן ווייטער טריט נאָך טריט, איינער היט דעם צווייטן, איינער וואַגט מער פונם צווייטן, נאָר ער קאָנטראַלירט זיך אין צייט:

— ווייל מיר זיינע בלוין אַנגעשטעלט צום פירן דאָס שיפל.

— אזוי? וועמען זשע פירט איר?

פּוּזע, הַם. אַצינד גייט ער שוין צו גיך!

— דעם אייגנטימער פונם שיפל, — ענטפערט איינער.

דער צווייטער וואָס איז געשטאַנען ווי טרעטנדיק אויף דער-
נער, גיט צו :

— יא, ער האָט געקויפט דאָס שיפל נאָר צוליב אָט דער רייזע.
— אַרויסגענומען דאָס געלט און באַצאלט פאַר דעם גלייך אויפן
אַרט נאָר צוליב דערדאָזיקער רייזע.

די מענער האָב געקוקט אויף לאַרס מאַנילסען. די קינדער
זיינען געשטאַנען און געקוקט אויף די מענער און זיך צוגעהערט,
צוגעהערט.

נאָר לאַרס זאָגט בלוז :

— אויב אזוי דיינק איר, אז עס דאַרף זיין זייער אַ וויכטיקע
רייזע.

ער האָט שוין איינמאָל געפרעגט ווער דער פרעמדער איז און
גיט באַקומען קיין ענטפער; לאָזט ער עס אַצינד צורו. ס'איז אויסער
צווייפל, אז אויך דאָס וועט ער זיך דערוויסן אין צייט.

— וואָס שייך דער רייזע, קאָן איר גאָרנישט ניט זאָגן וועגן
דעם, — ענטפערט איינער פון די מענער.

— ער איז ערגעץ באַם טייך אַרויפצו, — באַמערקט דער
צווייטער.

פּוּזע. ס'איז געווען וואונדערלאַך צו זען ווי איינדרוקספול און
פיל סודותדיק אָט די פּוּזע האָט זיך אַרויסגעוויזן צו זיין.

לאַרס באַטראַכט דאָס שיפל לאַנג און גענוי, רעדט מיט די
פרעמדע וועגן גלייכגילטיקע זאַכן, וועגן פּרילינג, וועגן הערינג פון
לאַנגאָ, וועגן אַן אַלמאָדיש שיפל, וואָס איז אַמאָל אין אַ שטורם
פאַרטראָגן געוואָרן פון איטערליא אַהער. דאָס שיפל איז אַגב אורחא,
געווען הענריקסענס, דער סוחר פון אוטוואיער.

מיט אַ נויג פון די קעפּ ווייזן די מענער, אז זיי קאָנען הענ-
ריקסענען און אויך זיין מסחר.

— נישט אים פירט איר, דיינק איר, — פרעגט לאַרס.

— ניי.

..

לאַרס איז ווייזט אויס געוואָרן מיד. ער שפייט אויס, פאַרלינגט
די הענט אויף אַהינטער און בלייבט שטיין אַ וויילע שטיל. מיטאַמאָל
טוט ער אַ זאָג, זיך מאַכנדיק ווי אָט גלייך גייט ער אַוועק :

— יא, ס'איז אַ גרויס אַכט־רודערדיק שיפל; ס'וואָלט מיד ניט
געאַרט ווען עס וואָלט געווען מיינט ! נאָר אָט שטיי איר און פטר
איער צייט.

די מענער קוקן זיך ארום מיט אָפענע אויגן.
 — איר פטרט ניט אונדזער צייט, — ענטפערט איינער.
 — ניין, ניין, פאַרקערט, — ענטפערט איינער.
 און אַצינד רעכענען די מענער אויס, אז אויב זיי אַנטפלעקן ניט
 דעם סוד איצט קאָנען נאָך די אַנדערע צוויי מענער, וואָס זיינען
 געגאַנגען אַרויפצו מיט'ן טייך, באַלד אָנקומען און זיי וועלן אים
 אַנטפלעקן; קאָן דען ניט איינער, למשל, לייכט געפינען עפעס אַ
 תירוץ פאַר אַריינגיין אין איינעם פון די שטיבלאָד, בעטן אַ טרונק
 וואַסער און דאָן דערציילן וועמעס פוטער ער טראָגט!
 דערפאַר פרעגט איינער פון די פרעמדע:
 — אויב אַזוי הייסט עס איז דער מאַן וועמען מיר פירן ניט
 באַקאַנט אין אייערע מקומות ?
 — ניין, — ענטפערט לאַרס און גלאַצט מיט די אויגן.
 די קינדער גלאַצן אויך.
 — ניין, איך האָב עס באַמערקט, — זאָגט דער צווייטער
 פרעמדער, זיך אַריינמישנדיק, און אויסגעזען האַט ער ווי ער וואָלט
 געשטאַנען אויף הייסע קוילן. — עס וועט אייך אָבער איבעראַשן צו
 הערן, — גיט ער צו.
 לאַרס האָט זיך שוין קוים געקאַנט איינהאַלטן. חוץ דעם איז
 דאָס פאַרדראָסיקסטע געווען דאָס, וואָס זיין שכן, בערטל פון סאַג
 וויקא, איז געוואָרן מיד וואַרטנדיק, און אויך ער האָט זיך אומשליאַ-
 ענדיק געלאָזט דורך די פעלדער אַראָפּ אַהערצו.
 — נו, אויב אַזוי, איז עס ניט דער באַצירקריכטער ? פרעגט
 לאַרס.
 — ניין, — האָבן די מענער געענטפערט.
 — איך בין אָבער זיכער, אז ער איז עפעס אַ מאַכער, זייענדיק
 אַזוי פעט ?
 — יא, — האָבן די מענער געענטפערט, — ער איז אַ גרויסער
 מאַן.
 לאַרס האָט צוגעוואַרט אַ רגע, דערנאָך האָט ער ענדלאַך
 געטראַכט, אז ער וועט שוין גיין. מחמת בערטל איז שוין געווען
 נאָענט, און ער האָט ניט געהאַט קיין חשק צו טיילן זיך מיטן סוד
 מיט אים.
 — א גוטן טאָג אייך ! — זאָגט לאַרס.
 — און דאָך איז ער ניט מער און ניט ווייניקער ווי איינער

פון אונדזער געמיינדע, וואָלט איד כמעט ווי געמעגט זאָגן, — זעצט
פאַר איינער פון די פרעמדע.

דער צווייטער פרעמדער האָלט אונטער :

— איד קאָן אים אָנרופן אַ חבר אונדזערער פון קינדווייז אָן.

— נו, נוט, — זאָגט לאַרס.

— יא, דאָס קאָנען מיר זאָגן אַז ליגן. הגם ער איז ניט גענוי
פון אונדזער געגנט — פאַראַן עטלאַכע באַצירקן צווישן אונדז, נאָר
— מיר קאָנען אַ סך פון זיינע לאַנדסלייט. ער איז געווען אַוועק פון
דאָנען דרייסיק יאָר.

דער צווייטער פרעמדער פילט זיך אַרויסגעשטופט פון שמועס;
באַשליסנדיק גוטצומאַכן זיין הינטערשמעליקייט מאַכט ער אַ גע-
וואַנטן שריט :

— ער איז אַוועק פון דער היים ווען ער איז נאָך געווען אַ
קינד. ער איז אויסגעווען אין אַ סך פאַרשיידענע פרעמדע לענדער
און ער איז געווען אין אויסטראַליאַ און איז געווען אין אַמעריקאַ.
דאָן האָט ער חתונה געהאַט און זיך געמאַכט אַ גרויס געשעפט.
דערנאָך האָט ער אַנטדעקט גאָלד.

פון איצט אָן זיינען די שיפלייט געלאָפן ביידע גלייך מיט
דערזעלבער שנעלקייט און פאַרזיכטיק געהיט איינער דעם צווייטנס
יעדעס וואָרט.

— וואָרט נאָר, דו כאַפסט אַזוי שנעל, יאָן, — זאָגט איינער
פון זיי, מיט פאַרדראָס, מאַכנדיק אַן אויסבעסערונג צו זיין חברס
רייד; — ער איז אויך געווען אין כינע!

— יא, וואו איז ער ניט געווען? — זאָגט דער צווייטער. —
ער האָט זיך אויסבאַהאַלטן אויף אַ דעק פון אַ שיף עטלאַכע טעג —
איד גערענקט ניט אין וואָסער לאַנד ער איז דאָן געווען.

— דאָס איז געווען דאָן ווען ער האָט זיך געלאָזט אויפן ים,
ווען ער איז נאָך געווען אַ אינגל. איד רעד אָבער איצט פון זיינע
שפעטערע יאָרן.

— דאַרפסט זיך ניט באַמיען צו דערציילן מיר וועגן דעם.
איד ווייס עס פונקט אַזוי נוט ווי דו, ער איז געווען אויף אַ דעק
פון אַ שיף אַ סך טעג; פרעג אים און דו וועסט הערן. מאַרנע ווי
איד קאָן ניט גערענקען וואו עס איז געווען.

— ס'איז געווען אין אַן אומבאַוואוסט לאַנד. נאָר ער האָט
חתונה געהאַט אין מעקסיקא.

— וואָס זשע, מיינסט, אז איך ווייס עס נישט ?
 — ווי אזוי הייסט ער ? — פרעגט לאַרס מאַנילסען.
 — ער הייסט —
 — האַלמענגראַט ! — כאַפט אויס דער צווייטער.
 — ער איז עס דער טאַביאַס, וואָס האָט פאַרלאָזט זיין היים, —
 איילט זיך דער ערשטער צו דערקלערן. — האָט איר ניט געהערט
 וועגן אַ אינגל, וואָס האָט זיך אַרויסגעלאָזט אין דער וועלט אַרײַן און
 געוואָרן אַ סיניג ?
 איצט איז דער סוד אַנטפלעקט.
 לאַרס מאַנילסען כאַפט אָפּ דעם אַטעם און נלאַצט מיט די
 אויגן. ווער האָט עס דען ניט געהערט פון טאַביאַס, דאָס פישער
 אינגל פון אַ קליינעם נרויען אינדזל אין איטעריליא, דאָס אינגל, וואָס
 האָט פאַרלאָזט זיין לאַנד מיט דורות צוריק, געוואָרן אַ סיניג ערגעץ
 וואו, דערהויבן געוואָרן באַ גאָט און באַ לייט, און קיינמאל ניט
 צוריקגעקומען מער ! און איצט איז ער געווען דאָ !
 די קינדער האָבן אויך געהערט די לעגענדע. זיי זיינען געשטאַ-
 נען דאָרטן און זיך צוגעהערט מיט אָפּגע מײלער צו די מענער.
 — וואָס ! ער, טאַביאַס ! — זאָגט לאַרס מאַנילסען. — און
 זיין פאָטער, דאַכט זיך מיר, האָט אויך געהייסן טאַביאַס ?
 — ניין, זיין פאָטער איז טױט, — ענטפּערט יאן. — זיין
 מוטער איז שוין אויך טױט, נאָר מ'זאָגט, אז ער האָט אַ שוועסטער,
 וואָס וואוינט אין בערגען.
 — יא, זיין פאָטער האָט געהייסן טאַביאַס, — זאָגט דער צוויי-
 טער שיפער מיט איבערצייגונג, אויסבעסערנדיק נאָכאַמאל זיין
 חברים רייד. — נאָר יעדנפאלס רופט ער זיך האַלמענגראַט איצט
 און ווייטער גאָרניט.
 — גרויסער גאָט ! — זאָגט לאַרס.
 ער קוקט אַריבער צו בערטלען, וואָס איז שוין אומפאַרמיידלאַך
 זייער נאָענט איצט. לאַרס האָט נאָך אַלץ צייט צו פרעגן די ווייכ-
 טיקסטע פראַגן, און די שיפלייט ענטפערן איבערהיפנדיק איינער
 דעם צווייטן.
 — איז ער פאַרהייראַט ? האָט ער זיין ווייב מיט זיך ?
 — ניין, זי איז ניט מיט אים. זי איז איבערגעבליבן אין אַ
 פרעמד לאַנד.

— יא, זי האָט ער איבערגעלאָזט אין ווייטע פרעמדע מקומות.
 — איך שטעל זיך פֿאַר, אַז זי מוז זיין אַן איידעלע פֿרוי. ווי
 אזוי הייסט זי ?
 — דאָס ווייס איך ניט, נאָר זי איז —
 — זי איז טויט, — זאָגט דער צווייטער מאַן און מאַכט אַ סוף,
 צום ענין.
 — גאָט באַהיט ! זי איז טויט ? האָט ער ניט קיין קינדער ?
 — ער האָט צוויי קינדער, נאָך גאָר קליינע, אַ אינגל מיט אַ
 מיידל.
 — דאַרפסט ניט רירן אזוי וועגן זיי, יאָ, אַז זיי זיינען אזוי
 קליין, ווייל דאָס מיידל איז שוין אַ גרויסע.
 — יא, אַמת ! אָבער דאָס אינגל איז אַ קליינס. אָט דאָס
 זאָג איך.
 דאָ קומט אַן בערטל, לאַרס באַווייזט צו פרעגן אין דער לעצטער
 רגע :
 — וואו זיינען זיינען קינדער ? ווי אזוי הייסן זיי ? וואָס טוט
 ער דאָרטן לעבן טיך אַרויפצו ?
 — ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער וועט בלוזן אַ קוק טון אופֿן
 אָרט.
 — ער האָט עס מיר אויך געזאָגט.
 די שיפלייט האָבן דאָס איבערגעהזרט עטלאַכע מאָל מיט אַנ-
 דערע ווערטער איינשטימענדיק ביידע יעדעס מאָל.
 — ער גייט אָנגעטאָן גרויסאַרטיק, — זאָגט לאַרס.
 די מענער שאַקלען צו מיט די קעפּ אויף יאָ.
 — יא, ער פאַרמאָגט אויך פוטערנע און סאמעטענע מאַנטלען
 גענוג.
 — ער זאָגט, אַז ער פֿירט אין אונדזער קאלט לאַנד און ער
 קאָן זיך גאָרניט אָנוואַרימען דאָ.
 בערטל באַגריסט זיך ניט מיט קיינעם, נאָר הערט זיך בלוזן
 איין. און ער האָט די לענגסטע אויערן.
 — וועגן וועמען רעדט איר עס ? — פרעגט ער.
 די שיפלייט ענטפערן ניט, נאָר זיי זעצן פֿאַר צו דערציילן
 לאַרסן וועגען דער עשירות פֿון דעם קיניג, וועגן די אַסיגנאַציעס
 מיט וואָס ער האָט באַצאָלט פֿאַר דעם שיפּל, וועגן זיין געלט-
 טייסטער.

— גרויסער גאָט ! — זאָגט לאַרס מאַנילסען.

— איר פירט אימיצן ? פרעגט בערטל.

די שיפלייט קוקן אים אָן פון אויבן אַראָפּ, שפייען אויס, און ענטפערן יא, זיי פירן אימיצן. נאָכדעם דרייען זיי זיך צוריק אום צו לאַרסן און ריידן און שאַקלען מיט די קעפּ און טראַכטן און דער-צײלן ווייטער וועגן דעם רייכן מאַן.

— יא, מ'מעג זאָגן, אַז איך און יאָן זיינען שטיקלאַך גאַרנישטן קעגן אים. און דאָך זיינען מיר אויפגעוואַקסן צוזאַמן לעבן זעלבן ים.

— יא, אַזוי גייט עס אויף דער וועלט, — איז יאן מסכים.

בערטל ווענדט זיך צו לאַרסן איצט און פרעגט.

— וועגן וועמען ריידן זיי עס ?

נאָר לאַרס האָט ניט קיין צייט, קיין רגע ניט; ער הערט ניט, ווייזט אויס, בערטלס פראַגע; און זאָגט פּלוּצלונג :

— נן, איך בין זיכער, אַז איך האָב אייך שוין גענוג געשמערט. און מיט די ווערטער גייט ער אַוועק.

און איצט איז עס בערטלס רייע אַרויסצוקריגן דעם סוד. ווי ער ברענט עס פון נייגעריקייט, און ווי די צוויי שיפלייט מאַטערן אים !

צוערשט האָט זיך לאַרס געשפּאַנט מיט זיין געוויינלאַכן גאַנג איבער די פעלדער, ער האָט זיך געשעמט צו לויפן. נאָר ביס-לאַכווייז האָט זיך זיין טראַט פאַרגיכערט און האַלב־וועגס האָט ער זיך פאַרנומען צו אַל יאַהאַנס שטיבל; דאָס איז געווען דער שנעל-סטער וועג. לאַרס האַלט ביים פּלאַצן, ער איז פול מיט געהיימניסן, ער ווייסט מער פון יעדן איינעם פון די איינוואוינער אין די שטיבל-לאַך אויפן וועג אַרויפצו; אויב ער וועט זיין שפּאַרעוודיק מיטן סוד קאָן ער זיין אַ וויכטיקער מענטש ביז שפעט אין טאָג אַרײַן. שוין זעט ער ווי עטלאַכע פרויען לעבן אַל יאַהאַנס שטיבל וואַרטן אויף אים.

נאָר ווען לאַרס קומט אָן ווייזט זיך אַרויס, אַז די קינדער זיינען אים פאַרלאַפן דעם וועג, די נימעסע קינדער פון זיין אייגענעם און שבנישע הייזער, די לאַנג־אויערדיקע, אָפּגעריסענע חברה און זיין אייגענער לאַרס, דער גרויסער, אומגעלומפערטער גולם, צוזאַמען מיט זיי. און אַצינד זיינען דיזעלכע קינדער געגאַנגען פון הויז צו הויז און קאַליע געמאַכט דעם גאַנצן עסק, און זיין זון האָט זיי גע-פירט. אַ פיינער עסק !

אל יאהאן האָט אָנגערטראָפן לאַרסן און געפרעגט.
— וועמען האָבן זיי עם געבראַכט אויף דער שיף ? — און
ווען לאַרס האָט געוואָלט אָננעמען אַ מיסטעריעזן טאָן, האָט אל
יאהאן אָן חכמות גלייך אַרויסגעזאָגט: איז עם טאַקע אמת, אַז ס'איז
טאַכיאַס אַליין, וואָס איז אַוועק און געוואָרן אַ קיניג ?

* * *

אַ פּאַר שעה שפּעטער איז שוין לעבן ווייסן שיפּל געשטאַנען
אַ גאַנצער עולם; די מענטשן זיינען געווען אַנטשלאָסן צו כאַפּן אַ
קוק אויפן קיניג פּונם כישוף-מעשהלע ווען ער וועט צוריק אַרויף
אויף דער שיף. די פרויען האָבן אפילו זיך אויסגעפּוצט און אָנגעטון
שאַלן; צווישן זיי איז אויך געווען דאָווערדאַנאַ דאָס ווילדע און
רויטהאַריקע מיידל, אַזאַ גרויסע און יונגע, אַז אפילו אַ קיניג מען
קוקן אויף איר.

אַ ! זיי זיינען אָבער אַלע געבליבן אַנטוישט !

ווען די דריי וואַנדערער זיינען צוריקגעגאַנגען פּונם וואַסער-
פּאַל האָבן די צוויי שיפּלייט מיטן פּוטער זיך טאַקע צוריקגעקערט
צום שיפּל, נאָר דער הער אַליין האָט זיך פאַרקירעוועט מיטן הויפּט-
וועג צום פּריצישן הויף אין זעגלפּאַס, צום לייטענאַנטס הויז. און
פון זיין אויסזען האָט מען ניט געקאָנט באַשטימען אויף זיכער צי
האָט ער ניט קיין געשעפּטן דאַרטן.

ער איז ניט געווען קיין לייכטער, שנעלער גייער, האָט עם באַ
אים געדויערט לענגער; זיין הוט האָט ער געטראָגן אין דער האַנט.
דער מאַן האָט אויסגעזען ווייט פון זיין ראַמאַנטיש; ער האָט גע-
טראָגן נייע קליידער מיט אַ שווערער גאַלדענער קייט אויפן האַלדז.
ווייטער האָט ער אויסגעזען ווי יעדער אַנדערער געוויינלאַכער
מענטש; געהאַט אַ בלייך פנים מיט שאַרפע געזיכטסציגן, אַ פּולע
באַרד, אַ גלייכע נאָז, און אַ סך קנייטשן אַרום די אויגן. ער האָט
געדאַרפּט זיין אין די הויכע פּערציקער. אויף זיין רעכטער האַנט האָט
ער געטראָגן אַ קליין, איינפאַך גאַלדן פינגערל. און געהאַט אַ גע-
דיכטן קאַפּ האָר. זיין פעטקייט האָט זיך באַגרעניצט אויף זיין בויך.
וועלכער האָט אויסגעזען אומגעזונט גראַב; זיינע פּאַלקעס און פּיס
זיינען געווען דיין.

צוקומענדיק צום פּריצישן הויז האָט ער זיך אַרומגעקוקט און
אויסגעקליבן דעם הינטערשטן אַריינגאַנג דורך דער קיך, כאַטש
עם זיינען געווען צוויי אַריינגאַנגען מיט שטיינערנע טרעפּ אין פּראַנט

פון הויז. ער האָט זיך געגריסט מיט אַ מיידל, וואָס ער האָט אָנֶז
געטראָפֿן, געפרעגט צי הער האַלמסען איז אין דער היים און איר
גענעכן זיין ווייזט קאַרט.

דער לייטענאַנט איז אַרויסגעקומען און געשטאַנען שטיל אַ
רגע. דער פרעמדער האָט זיך פאַרנייגט און געזאָגט :

— איך ווייס ניט צי איך מעג מיר דערלויבן אייך אויסצודריקן
מיין אַכטונג. איך וועל עס גוט פאַרשטיין אויב איר וועט זאָגן ניין.
דאָס איז געווען גענוג עניוותרדיק. דער פרעמדער האָט אויך
אויסגעקליבן זיין אָרט צו שטיין הינטער די קיד־פענצטער.

— הער האַלמענגראַט ?

— טאַביאָס האַלמענגראַט. כ'האַב אַמאָל געהערט צו איטערליא.

— איך האָב אַ סך געהערט וועגן אייך, — האָט דער לייטענאַנט

געזאָגט.

— איך האָב אויך אַ סך זיך אָנגעהערט וועגן אייך און אייער

ריקע, — האָט דער מאַן געזאָגט. — וועגן אייער פּאָטער און די
אבות פונם זענלפּאָס גוט. כ'האַב געוואָלט בלויז קומען און אַ קוק
טון אויפן פּלאַץ. איך בין געווען באַס טייד אַרויפֿצו.

— קומט אַרײַן, — האָט געזאָגט דער לייטענאַנט און לסוף

אויסגעשטרעקט זיין האַנט.

זיי זיינען אַרײַנגעגאַנגען אינם לייטענאַנטס צימערן און

זיך אַוועקגעזעצט.

אַט דער פרעמדער, דער דאָזיקער האַלמענגראַט, האָט, ווייזט
אויס, בכיוון אָפּגעכאַכט באַ זיך צו האַלטן זיך באַשיידן אין דעם
דאָזיקן פּיינעם הויז. ער איז געזעסן שטיל אַ לענגערע צייט און צום
סוף געזאָגט :

— איך זײַ און טראַכט וואו איך געפֿין זיך. אין מיין קינד־הייט

איז זענלפּאָס געווען דאָס גרעסטע אָרט וועגן וועלכן מיר האָבן
געהערט אין איטערליא. איך האָב קיינמאָל ניט געקאַנט חלומען, אַז
איך וועל אַמאָל זיצן אין דעם צימער.

דער לייטענאַנט האָט געענטפּערט :

— איר האָט זיכער געחלומט אַ סך גרעסערע חלומות, אַן ספּך

— און ס'איז אייך געלונגען זיי צו פאַרווירקלאַכן אויך.

— אַ, יא, יא, — זאָגט האַלמענגראַט פאַרזיכטיק.

— אַ גרויסער קאַנטראַסט צו אונדז היימויזערס.

— ס'איז מיר געלונגען, צווישן אנדערע זאכן, צו רואינירן
מיון געזונט.

— אזוי? איר פילט זיך ניט געזונט?

— יא! און איר בין שוין געווען אין א סך פלעצער צו ערהוילן
זיך, נאָר —

דעם לייטענאנט איז דער מאן געווען געפעלן און ער האָט
געמאכט אויף אים אן איינדרוק. יאָרן לאַנג האָט ער געהערט וועגן
דעמדאָזיקן לעגענדארן העלד; זיין רום האָט אַפילו אַריינגעדרינגען
אינם לייטענאנטס חדרים אין זענלפאָס, און אַצינד איז ער געזעסן
דאָרטן דער קיניג טאָביאַס, אזוי נאַטירלאַך און אַלטעגלאַך ווי אַ
מענטש פון אַ גאַנץ יאָר.

דער לייטענאנט האָט אָנגעקלונגען.

— ווי אַ שטייגער ווען איר פּרוּאוּט נאָכאַמאל צו לעבן דאָ איר
דער היים? — האָט ער געפרעגט.

— איר האָב געקלערט וועגן דעם.

— אַ שטיק צייט יעדנפאַלס?

— יא, ס'איז אָבער ניט אזוי גרינג, איר האָב געוויסע פאַר-
בינדונגען דאָרטן.

די הויזפירערן איז אַריינגעקומען.

— מיט וואָס מעג איר אייך מכבד זיין?

האַלמענגראַט האָט געדאַנקט און וויל מער ניט ווי אַ גלאַז
מילך.

— ווייטער גאָרנישט?

— אַ דאַנק, בלויז אַ גלאַז מילך.

מ'האַט געבראַכט מילך.

— יא, ס'איז אמת, איר וואָלט געוואָלט פּרוּאוּט נאָכאַמאל
לעבן דאָ, אין דערהיים, — זעצט פאַר האַלמענגראַט, — כ'האַב אָבער
איינגטום אין מעקסיקא. כ'האַב דאָרטן געוואוינט זון איר האָב
דאָרטן געוויסע אינטערעסן, ניט קיין זייער וויכטיקע, נאָר אז איר
זאָל זיין אוועק פון זיי וועלן זיי ווערן נאָך ווייניקער וויכטיק.

— געשעפטלאַכע אינטערעסן?

— אַ פאַר קליינע און גרעסערע אינדוסטריעלע עסקים, אַביסל

לאַנד אייגנטום, אַ מיל, אַ זענ-מיל — געשעפטן פון דעם מין.

— קאָנט איר זיי ניט פאַרקויפן?

— זיי זיינען, אזוי צו זאָגן, צו ווערטפול פאַר דעם. מיון ווייב

איז געשטאָרבן, נאָר איך האָב צוויי קינדער, איך האָב דאָרטן
געלעבט.

דער ענין האָט זיך איצט אַרויסגעזען אין אַ נייַ ליכט. דער
לייטענאַנט האָט גאַנץ וואויל זיך געקאָנט טראַכטן אַז אַט דער
נעהיימניספּולער מאַן דאַרף זיך ניט קימערן וועגן דער זייט פון
דער פּראָגע.

— אַ מענטש דאַרף אָבער אָפהיטן זיין געזונט, — האָט ער
געזאָגט.

— אָפהיטן עס. יא, דאָס איז אמת, איך בין אָבער אזוי אַרייַן
געצויגן געוואָרן דאָרטן אין מיין אַרבעט; איך האָב איבערגענומען
די געשעפטן ווען זיי זיינען געווען קליין און זיי אַנטוויקלט נאָר
גרויס.

דער לייטענאַנט האָט זיך אויפגעהויבן און צוגעגאַנגען צום
פענצטער. האָט ער באַמערקט עפעס אומגעוויינלאַכס דאָרטן ? האָט
ער געזען דעם גאַנצן עולם, וואָס האָט זיך צענויפגעקליבן לעבן
שיפּל ? ער איז געשטאַנען שטיל אַ וויילע — אפשר האָט אים הער
האַלמענגראַזאַ געהיט, אפשר ניט. דער לייטענאַנט האָט געזען ווי
אַלע זיינע מענטשן דרייען זיך אַרום לידיק און טוען גאַרנישט לעבן
ווייסן אַכט-רודערדיק שיפּל. פון האַנט צו האַנט איז איבערגעגעבן
געוואָרן אַ גרויסע, לאַנגע זאַר; עס איז געווען דער פּוטער. ער האָט
זיך אומגעדרייט און, מיט כמעט פאַרמאַכטע אויגן, געפרעגט :

— דאָס קער אוראי זיין אייער שיף דאָרטן ?

האַלמענגראַזאַ האָט זיך אויפגעשטעלט און אַרויסגעקוקט :
— יא... וואָס פאַר אַ פיינע לאַנדשאַפט איר האָט עס פון דאַנען;
ים און גרויסע וועלדער, פעלדער און לאַנען. און דער טייך אויך. און
דער קלויסטער אַט דאָרטן.

די דאָזיקע רייד, אַרויסגעזאָגט פונם פרעמדן, האָבן ניט
געקלונגען גאַנץ אמתדיק, ס'האַט אויסגעזען ווי זיי וואָלטן גיכער
אַרויסגעזאָגט געוואָרן כדי צו פאַרשאַפן פאַרגעניגן דעם אייגנטי-
מער. אויך האָט קיניג מאַביאַס ניט אויסגעוויזן צו זיין קיין מבין
אויף לאַנדשאַפטן — וואָס מ'האַט געקאָנט זען דורך די פענצטער
איז מערסטנס געווען אָפענער ים און הויילע אינדזלען.
דער קליינער ווילאַטץ איז אַריינגעקומען זאָגן. אַז מיטיג איז
גרייט.

— גייט אריין! — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט און געפנט די טיר פאַר זיין גאַסט.

אינם עס־צימער איז הער האַלמענגראַט פאַרגעשטעלט געוואָרן פאַר דער באַלעבאָסטע פון הויז. זי איז געווען איבעראַשט און עס ערוואַרטעט. אמת זי האָט פון איר קינדהייט אָן ניט געהערט קיין לעגענדעס וועגן דעמראָזיקן מאַן, זי האָט אָבער געהערט ריידן וועגן אים אַ סך יאָרן פריער; און חוץ דעם האָט איר די הויז־פירערן דערמאָנט היינט וועגן אים און זי צוגעגרייט צו טרעפן אים.

זי האָט זיך געהאַלטן דורכאויס אזוי ווי אַ ליבנסוונַרדיקע באַלעבאָסטע דאָרף זיין.

הער האַלמענגראַט האָט זיך צוריקגעקערט קיין נאָרוועגיען צוליב זיין געזונט, — האָט דער לייטענאַנט געמאָלדן. — זיין געזונט האָט זיך פאַרערגערט לעצטנס.

— דאָן צווייפּל איך צי מיר קאָנען אים מכבד זיין מיט דעם, וואָס ער באַדאָרף? — האָט זיין ווייב געזאָגט. — אפשר האָט ער אַ באַשטימטע דיעמע?

האלמענגראַט איז ניט געווען אויף קיין דיעמע. אפשר האָט ער זיך אַרויסגעשטעלט פאַר בעסער ווי ער איז געווען. זיין פנים, יעדנ־פאַלס, האָט ניט געוויזן קיין סימן פון ליידן. שטיל און אומבאַ־מערקט האָט ער אריינגענומען אַ פיל אין מויל אַריין און זי אַרונ־טערגעשלונגען אָן וואַסער. די צווייטע פיל אָבער איז אַראָפּגעפאַלן אויפן דיל און עס האָט ניט אויסגעזען ווי דאָס וואַלט געווען געטון בכיון.

— איר קומט פון דער גרויסער וועלט, הער האַלמענגראַט, — האָט די פרוי געזאָגט.

זיך אַרומקוקנדיק אַרומן טיש האָט ער געענטפערט :

— איך בין אַריין אין דער גרויסער וועלט היינט, מאַדאַם. איך זיך אינם עס־צימער פון זעגלפאַס.

ס'איז ניט געווען שלעכט געמיינט — ווייל אויפן טיש איז געווען זילבער און וויין און בלומען, חוץ פיש און עוף און פיל אַנדערע געשכאַקע מאַכלים. ס'האָט באמת אויסגעזען ווי אַמאָל אין אַ יובל, איז דאָרטן באַס טיש אין זעגלפאַס געזעסן אַ גאַסט, וואָס האָט געהאַט אַ חוש פאַר פיינע זיטן; דער באַלעבאָסטע פון הויז איז זיין האַלטן זיך אויך געווען געפּעלן ניט ווייניקער ווי איר מאַן. ער האָט גערעט אויף אַן אנגענעמען אופן וועגן אַ סך זאַכן און האָט אויך

געקאנט, ווייזט אויס, פארבריינגען מיט קינדער. ווייל בעתן עסן
איז אים אויך געלונגען צו פאראינטערעסירן דעם קליינעם ווילאטצן.
— ווי פילט איר זיך צוריק אין דער היים נאך אזויפיל יארן
ניט זיין דא? — האָט די באַלעבאַסטע געפרעגט. — כ'האָב געהערט,
אַז דרייסיק יאָר?

— איך פיל זיך זייער מאָרנע, פארשטייט זיך, — האָט ער
געענטפערט. — איך גיי אַרום איבערן אינדזל און דערקאָן די פעלזן
און די זאַמדן פונם ים־ברעג, און הער זיך צו צום רויש פון ים.
כאָטש מיין גאַנצע משפּחה איז שוין דאָרטן מער ניטאָ — עטלאַכע
זיינען טויט און דער לעצטער, וואָס לעבט נאָך, איז אַוועק פון
דאָרטן — דאָך איז עס אַזוי מאָרנע, עס דוכט זיך מיר, אַז ס'איז
נאָר ניט אַזוי לאַנג צוריק ווי מיר זיינען געווען אַלע צוזאַמען דאָרטן.
אַ האַלבער שלייפּשטיין איז געלעגן אַרויסגעוואָרפן אויפן גראָז, ער
ליגט נאָך אַלץ דאָרטן. צוויי קליינע סאַסנעס האָבן זיך אַרויסגעהויבן
פונם באַרן שפיץ, זיי שטייען נאָך דאָרטן אַלץ.

— איך האָב געהאַט דעמוזעלבן געפיל ווען איך בין מיט עט
לאַכע יאָר צוריק געווען אויף אַ באַזוך אין דער היים אין מיין פאָר
טערס הויז אין האַנאָווער. — האָט געזאָגט פרוי האַלמסען. — אַז
ס'איז נאָר ניט לאַנג זינט איך בין אין דער היים ניט געווען.

— מיינסט דאָס מאַל ווען איך בין געווען מיט דיר? — האָט
דער קליינער ווילאטץ געפרעגט.

— יא, ליידער פאָרן מיר שוין ניט מער אַהין.

דער לייטענאַנט שאַרט עפעס אומגעלומפערט מיט די הענט
אויף די קני; ער בייט איבער זיין פינגערל פון דער רעכטער אויף
דער לינקער האַנט.

— איך געדענק אַפילו ניט צי מיר האָבן געהאַט שפּאַס דאָרטן.
— זאָגט ווילאטץ.

— שש! ניין, טייערער, דו ביסט נאָך געווען אַ קליינער דאָן.
געדענקסטו ניט ווי מ'האַט דיך געלאָזט זיך שפּילן מיטן זיידנס
ערן־שווערד?

— ניין.

— איז פרוי האַלמסענס פאָטער אַז אַפיצער? — פרעגט
האַלמענגראַא.

— אַ פּאָלקאָוויק. זיין דערהויבונג האָט זיך אָפּגעשטעלט באַם

ראנג פאלקאווניק. אלצדינג האָט זיך אָפגעשטעלט איצט אין דער היים, פארשטייט זיך.

— איך האָב געהערט וועגן די גרויסע עגדערונגען, וואָס זיינען פאָרגעקומען אין האַנאווער. — האָט האַלמענגראַצ געזאָגט — איר בין דאָרטן קיינמאָל ניט געווען. עס איז אַ רייכע און שיינע געגנט. — יאָ, אַ רייכע און שיינע געגנט.

— און פרוי האַלמענס פאָטער האָט רעזיגנירט ?

— ניין, פאלקאווניק מאָריטץ פאָן פלאַטיץ איז ניט געווען אַלט און האָט זיך אויסגעצייכנט. ער איז אַבער געווען איינער פון די, וואָס האָבן זיך געפילט צו אַלט אַריינצוטראַטן — ווי זאָל איך זאָגן — אין אויסלענדישער דינסט.

דער לייטענאַנט האָט געברענגט :

— אַבער דאָס, וואָס איר האָט איצט געזען אין נאָרוועגיע, ניט עס אייך דעם איינדרוק פון פאָרשריט אין לאַנד אָדער פאָרקערט, הער האַלמענגראַצ ?

— באַרשריט. אויסדריקלאַכער פאָרשריט. אַלע לענדער מאַכן פאָרשריט. מענטשן וואוינען אין גרעסערע הייזער, זיי פאָרמאָגן מער גיטער, ס'לעבט זיך זיי בעסער. און די באַפעלקערונג, ווי מיר ווייסן, האָט זיך אויך פאָרגרעכערט. דאָך האָבן איר נאָך פילעס ניט געזען. איך בין אָנגעקומען מיט אַן ענגלישער שיף קיין טראַנדהיים און פון דאָרטן דרום צו האָבן איר זיך איינגעשטעלט צו מאַכן די ריזע אויף אַ ברעגשיף. יאָ, די סטאַטיסטיק ווייזט, אַז דאָס לאַנד מאַכט פאָרשריט.

— די סטאַטיסטיק ?

— איך מוין, אורטיילנדיק נאָך די אָפיציעלע באַריכטן פון מאַסן און וואָגן האָט די פאָרמערונג פון דער באַפעלקערונג אַרויס-געוויזן אַביסל אַ גרעסערע אַנטוויקלונג, אַביסל מער מי. צי דאָס האָט געוויקט אויף די מענטשן, אַז זיי זאָלן זיין מער טיכטיק, דאָס ווייסן איר ניט.

— דאָ אין צפון, דוכט זיך מיר, איז דער פראַגרעס אַמווינ-ציקסטן מערקבאַר. אַ נייער דור איז אויסגעוואַקסן. נאָר ער איז ניט אוועק ווייטער פונם אַלטן; נייע מענטשן זיינען אויסגעוואַקסן נאָר זיי זיינען געראַטן אין די אַלטע; זיי דרייען זיך אום מיט די הענט אין די קעשענעס, זיי זיינען אַמתע איינוואוינער פונם צפון-לאַנד.

— יא, זיי דרייען זיך אום מיט זייערע הענט אין די קעשענעם,
— חזרט איבער פרוי האַלמסען.

האַלמענגראַצ האָט אַנגעהויבן צו שמייכלען זיך דערמאָנענדיק
וועגן עפעס אַ מחשבה, עפעס אַ זכר, און פאַרגעזעצט :

— ווען איך האָב געוואָלט דינגען אַ שיף פאַר מייע קליינע
נסיעות האָב איך ניט געקאָנט קריגן. מ'האָט מיך געשיקט צו הענט-
ריקסענען, דעם סוחר פון אוטוואַיער. ער האָט געהאַט אַן אַכט-
רודערדיק שיפל מיט אַ קאָיטע, וואָס איז קיינמאָל ניט באַנוצט
געוואָרן, ער וועט עס אָבער ניט פאַרדינגען. „וויילט איר פאַרקויפן
דאָס שיפל ? “ האָב איך געפרעגט. ער האָט געמיינט, אַז איך שפּאַס
און האָט געענטפערט יאָ, אויב ער וועט פאַר דעם קריגן צוויי הונט-
דערט דאָלאַר. איז האָב איך ביי אים געקויפט דאָס שיפל.

פרוי האַלמסען האָט געשמייכלט און דער לייטענאַנט האָט גע-
שמייכלט. האַלמענגראַצ האָט פאַרגעזעצט :

— ווען איך האָב געזוכט שיפלייט האָב איך ניט געקאָנט
קריגן. זיי האָבן זיך אַרומגעוואַלגערט אין הענריקסענס קראָם און
אומגעגאַנגען פּוסטראַון פּאַס אויף זיין האַפּן מיט די הענט אין
זייערע קעשענעם. זיי זיינען געווען גרייט צו פאַרן אויף דער שיף
מיט זעגלען, עס איז אָבער ניט געווען קיין ווינט, און רודערן האָבן
זיי ניט געוואָלט. איך האָב צוריק דערקאָנט מייע לאַנדסלייט.

— האָט איר זיי ניט געלאָזט וויסן ווער איר זייט ? — פרעגט
דער לייטענאַנט.

— איך האָב זיי געגעבן אַנצוהערענישן, נאָך מער ווי איך האָב
געדענקט; נאָר זיי האָבן, ווייזט אויס, מיר ניט געגלויבט. דאָן האָב
איך פּשוט אַרויסגעזאָגט, אַז זיי וואָלטן זיכער געוואָלט אַריבערפירן
אַן אַלטן באַקאַנטן, וואָס קומט פונם אינדרזל, אַז מײן נאָמען איז
טאַביאַס; געדענקען זיי ניט דעם נאָמען ? נאָר זיי האָבן מיך באַ-
קוקט פון אויבן אַראָפּ און ניט גערן מיר געגלויבט. איך האָב צוריק
דערקאָנט מייע לייט און בין אַהיים געגאַנגען, זיך אַרומגעוויקלט
מיט אַ גאַנצער רייע שאַלן אַרום דער טאַליע כדי איך זאָל אויסזען
פעט, אַנגעטון אַנדערע קליידער און אויפגעהאַנגען אַט די קייט
אויפן האַלדן. איך האָב געוואוסט, אַז אויב עס איז פאַראַן עפעס,
וואָס קאָן מאַכן אַן איינדרוק אויף אַ נאָרדלענדער איז עס פעטקייט,
גרויסאַרטיקע קליידער און פּוי. אינדרויסן איז געווען אַזוי וואַרים
אַז איך האָב ניט געוואוסט ווי אַזוי איך וועל עס אויסהאַלטן.

נאך דאך האָב איך אויך אָנגעטון מיין פוטער. ווען איך בין אַרויס
צו זיי אַזוי פאַרפּוצט, האָבן זיי אָנגעהויבן קוקן אויף מיר מיט אַנ-
דערע אויגן און איך האָב געקראָגן מיינע שיפּלייט.

דאָ האָבן אַלע געלאַכט. אַזאַ כיטרער שפיצל !

— און איר גלויבט כאַמת, אַז אַ דאַנק דעם אומכייט אין די
קליידער האָט איר געקראָגן די שיפּלייט ?

— איך בין זיכער אין דעם, מאַדאַם. ווי איר ווייסט האָבן די
לייט זיך אָנגעהערט אַ סך וואונדער מעשיות וועגן מיר אַ סך יאָרן
— אַז איך בין געוואָרן אַזוי איינפלוסרייך, אַז איך בין געוואָרן אַזוי
רייך, אַז איך בין געוואָרן כמעט ווי אַ שני-למלך, דאַרף איך ניט
אויסזען פעט און רייך דאָן ? ווען איך בין אַרויסגעקומען אָנגעטון
אין פוטער מיט דער גאַלדענער קייט, בין איך געווען טאַביאַס פּונם
אינדזל, בין געוואָרן גלייך אַנערקענט. כמעט אויף דעם זעלבן שטיי-
גער טראָגט אַ נעגערשער קיניג, דער איינציקער פון זיין שבט,
אַ קאָרטאַפּ אויף זיין קאַפּ, כאַטש דער גאַנצער איבעריקער קער-
פער זיינער איז נאַקעט. מ'האַט צו טון מיט קינדער; די איינוואוי-
נער פון צפון-לאַנד זיינען קינדער.

— איך שטעל זיך פאַר, אַז ס'האַט געדאַרפט זיין אַ גרויסע
מהומה, ווען דער עולם האָט זיך דערוואוסט, ווער איר זייט ?

— ס'איז מיר ניט געווען אָנגענעמען. פון אַלע זייטן זיינען
געקומען מענטשן; זיי האָבן מיך געוואַלט זען; זיי זיינען געקומען
מיט בלעכענע עמער און מיט זעק; זיי האָבן געבעטן נדבות און
סוואווענירס; אַלע האָבן געוואַלט עפעס. אייניקע האָבן מיך גע-
דענקט ווען איך בין נאָך געווען אַ קינד. אַלע האָבן געקאָנט מיין
שוועסטער, וועלכע איז געווען די לעצטע, וואָס האָט געלעבט אויפן
אינדזל, און כמעט אַלע האָבן זיך עפעס אָנגעקערט מיט איר און
פאַלגלאַך אויך מיט מיר. איין פרוי האָט געבעטן צושטייער אויף
אַ לוייה, איינער האָט געבעטן געהילץ פאַר אַ שטאַל; אַ אינגל איז
געקומען מיט זיין פאַטער, דאָס אינגל האָט מען געכאַפט ביי אַ
גנבה, און איך האָב אים געדאַרפט אויסלייזן —

— עס איז אַלץ אַזוי — !

— יאָ, מאַדאַם, איר מעגט מיר גלויבן ווי פאַרנומען איך בין עס
געווען דאָן. לכוּף איז מיר דאָך געלונגען אַפּצושוואַכן די משוגעת;
ס'איז געוואָרן באוואוסט, אַז איך האָב גאָר ניט אַזאַ גרויסע אַפענע
האַנט, אַז איך האָב ניט מיטגענומען מיט זיך מער ווי איין מיליאָן

אין טייטשער, און מחמת דעם מוז איד זיך אביסל באגרעניצען מיט
מיינע מיטלען ביז מיינ געהעריקער געלט-זאפאס וועט אַנקומען;
דאָס האָט זיך אַרומגעטראָגן אין פּופּציקערליי קלאַנגען, און יעדער
קלאַנג מיט פיר שלעכטער. בעצור — איד בין צוריק געווען אינעם
היימישן לאַנד — ניט דאָס לאַנד מן אַרבעט און אינדוסטריע, נאָר
דאָס לאַנד פון ראַמאָנטיק. איד האָב געפילט, אַז איד בין צוריק
אין דער היים.

דער לייטנענט דאָס זיך צוגעהערט אויפּמערקזאָם און העפּ-
לאַך; ביים סוף האָט ער עטלעכע מאָל אַ קוק געטון אויף האַלמענ-
גרטס גראַבער קייט, האָט ער זי פּריער ניט באַמערקט? אַדער
ס'איז אים היינטגעפאלן אַ חשד, אַז ס'איז ניט קיין נאָלד? עס וואָלט
זיך פונקט געפאַסט פאַר דעם דאָזיקן קליינעם מאַן, וואָס איז געווען
איבערריבן פינקטלעך אין אַלץ, צו באַקומען אַזאָ חשד און צוליב
דעם אפּשר אויך פילן ווייניקער אויפּגעלעגט צו יענעם.
— האָבן מיר שוין געענדיקט — ? — האָט ער געזאָגט און זיך
אויפּגעהויבן פון זיין אָרט.

די פרוי איז געווען גוט געשטימט און מיטגעגאנגען מיט די
מענער אין גאָרטן-צייכער. מ'האָט דערלאָנגט קאווע; טייער, אַלט
זילבער האָט ווידער געשיינט אין פּרעמדנס אויג און דער ליקער
איז געווען מן בעסטן סאָרט. די פענצער האָבן אַרויסגעקוקט אויף
דערזעלבער לאַנדשטוב.

דער קליינער ווילאַמי האָט באַם בליק אויפן גאַנצען עולם וואָס
איז געווען באַרזאַמלט אַרונטער לעבן ים, פאַרחידושט אויסגערופן:
— זעט נאָר!

זיין מוטער איז צוגעגאנגען.

— וואָס כּוּר ט גרויסער עולם! — האָט זי געזאָגט. — וואָס
קען עס זיין? — און זי האָט זיך ניט צוגעהערט צום וואַרנענדיקן
טאָן מן גייר מוסעם ענטפער: — זיי שטייען דאָרט און קוקן אויף
הער האַלמענגראַאָס שיפּל! — זיין פרוי האָט זיך אַמוזירט, און זי
האָט געלעבט: — הירקלאַך, זיי שטייען און קוקן אויף אייער שיפּל,
הער האַלמענגראַאָס, זיי וואַרטן אויף איד! איר וועט באַקומען אַ
גרויסן קבלת פנים דאָרט!

האַלמענגראַאָס איז צוגעקומען און אויך אַרויסגעקוקט, גע-
שמייכלט און געשאַקלט מיטן קאַפּ. נאָר ער האָט קיין וואָרט ניט
געזאָגט וועגן דעם עולם און ניט וועגן דעם קבלת פנים; ער האָט

ווידער באוואונדערט די פאנאראמע, דעם פליסנדיקן טייד, די לאנד
שאפט. ער האט זיך אומגעדרייט צום לייטענאנט און אויסגעדריקט
די קאפשווינדלענדיקע אמביציע זיך איינצושטעלן א שטיקל לאנד
ערנעץ דא ארום.

דער לייטענאנט האט ניט געהאט וואס אויסצוזעצן קעגן זיין
ברוים הערן ריידן וועגן דער גלארי פון זעגלפאס, ער איז אבער
געווען פארזיכטיק ניט אפצושטריינגען צופיל.

— האלט איר עס פאר גוט פון ארט? — האט ער געזאגט.
— יא! — א, יא, איך האב שפאצירט ארויף ביז צום וואסער-
פאל, — האט האלמענגראט געזאגט, — ס'איז א פרוכטפולער ווא-
סערפאל, א דערפרישנדער שפאציר. מיין קראנקהייט, דוכט זיך מיר,
הויבט מיר אן צו פארלאזן דא.

— איר דארפט וואוינען דא! — האט די פרוי געזאגט. — איר
דארפט זיך זיכער אויסבויען א הויז און וואוינען דא! דאן וועט איר
געזונט ווערן!

האלמענגראט האט געזאגט:

— אויב לייטענאנט האלמסען וועט וועלן מיר פארקויפן א
שטיקל ערד.

זיי האבן אלע געקוקט אויפן לייטענאנט, א שאטן פון איבערא-
שונג איז ארויף זיינע אראבישע געזיכטס-ציגן; ער האט אנגעבויגן
זיין קאפ און געטראכט.

— איך בין זיכער, אז דאס קאן מען לייכט דורכפירן, — האט
די פרוי געזאגט.

דער לייטענאנט האט מיט א שמייכל באמערקט:

— מיין פרוי מאכט אן אויסנאם מיט אייך, הער האלמענגראט.
געוויינלאך איז זי שטארק קעגן צושיידן זיך מיט א טייל פון
זעגלפאס.

— יא, קעגן א טייל פונם וואלד. דאס איז עפעס אנדערש, —
האט זיין פרוי אים אונטערבראכן. — מיין פאטער זאגט אויך דאס-
זעלבע.

א, די דאזיקע פרוי, די זינגערין און שפילערין, וואס זי איז געווען.
איז ניט געווען קיין דייטשע ווירטין סתם אזוי זיך. זי האט פאר-
מאגט געזונטן שכל, געהאט א קאפ אויף זיך, זי האט געהאט אן
אנונג וועגן דער וועלט.

— און איך מיין, אז דו ביסט דער איינזאן איינציקער נאך

איצט, וואָס באַדויערט ניט וואָס דיין פאַטער — וואָס פערמעס און
וואַלד זיינען פאַרקויפט געוואָרן אין זיין צייט, — האָט זי צו
געגעבן.

זי האָט אַריבערגעטראַטן די גרעניץ.

— איך באַדויער נ י ט יענעם פאַרקויף ! — האָט דער
לייטענאַנט געענטפערט.

פּויעז. די פרוי האָט אויסגעגלייכט דעם קליינעם ווילאַטצעס
האַר און געפלאַפלט מיט אים.

— אַ ! קיין וואַלד האָב איך ניט געמיינט, — האָט האַלמענר
גראַצ געשאַקלט מיט זיין קאַפּ אויף ניין, ווי זייענדיק באַזיגט פון
דעם געדאַנק, — איך וואַלט גאַר קיינמאַל ניט געקלערט וועגן דעם.
בלוז אַ שטיקל ערד, וואַרניטראַיו וואו איך געפּעלט, אַ קליין שטיקל
לאַנד אַרויפצו העכער לעבן טיך —

דאָס האָט ניט געקלונגען אַזוי שלעכט. דאָ איז געווען אַ
קראַנקער מענטש מיט אַ צוגיינגלאַכן פאַרלאַנג; מ'האַט אפּשער
אויך געקאַנט פאַרדינען עפעס געלט דערביי, און דאָס וואַלט ניט
געווען אַזוי קרום. צו וואָס איז זיין פּרוי געזעסן דאָרטן פונקט דאָ ?
פאַרוואָס האָט זי זיי ניט איבערגעלאָזט אַליין ? האָט זי געטראַכט
אַז ער האָט פאַרקויפט שטיקלאַך לאַנד ווייל ער האָט געדאַרפט
עס טון ?

— נאַטירלאַך וועל איך ניט זיין קעגן אייער פאַרווד צו ער-
הוילן אייער געזונט דאָ, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט. — אויב
איר האָט דאָס אין זינען ?

— איך מוז צוגעבן, אַז דאָס איז מיר איינגעפאַלן ערשט פריער
— איך בין צוריקגעגאַנגען פונם שפּאַציר לעבן טיך, האָט האַלמענר
גראַצ געזאָגט. — דער ריח פון סאַסנעס איז געווען אַזוי שטאַרק
און גוט, אַז ס'האַט זיך געאַטעמט פרייער. האָב איך געטראַכט.
אַז ס'וואַלט זיך געלוינט צו מאַכן אַ פּרוואוו, און פאַרשטייט זיך.
אַז ס'איז דערביי פאַראַן עפעס אַן אַנציאונג פאַר אַ מענטשן פון אַ
קליין גרוי אינדזל צו וואוינען בשכּנות אויפן זעגלפּאַס מאַיאַנטעס.
— האָט ער צוגעגעבן, שמייכלענדיק עניוותריק.

איר מענט זיין זיכער, אַז דער לייטענאַנט איז דאָרטן געזעסן
און אַכטונג געגעבן אויף זיינע רייד און זיין אויסדרוק; ער האָט
געפרעגט :

— זיינען ניטאָ קיין סאַסנע וועלדער אין מעקסיקא ?

און הער האלמענגראצ האָט, ניט צענערנדיק געענטפערט :
— יאָ. נאָר ניט דאָרט וואו איד וואוינ.
מער איז גאָרנישט גערעדט געוואָרן וועגן דעם ענין. נאָכדעם
ווי הער האלמענגראצ האָט אָפגעטרונקען זיין קאווע און נאָך גע-
זעסן אַ וויילע, האָט ער זיך מיט זיי געזעגנט און האַרציק גע-
דאַנקט פאַר דער ליבער אויפנאַמע. — קומט צעגייין נאָכאַמאָל ! —
האָט די באַלעבאַסטע געזאָגט.

דער לייטענאַנט האָט באַפוילן מ'זאָל אָנזאַמלען זיין פערד
און ער האָט אונטערגעפירט זיין גאַסט מיטן וועג אַראָפּ; ער איז
אַרויסגעפאַרן אויף אַ שפּאַציר.

נאָר איצט האָט עפעס פאַסירט. דער עולם מענטשן לעבן ים
האָט געדולדיק געוואַרט אויף קיניג טאַביאַס ביז איצט ; אין דער
רגע אָבער ווען ער האָט זיך ענדלאַך באַוויזן, איז, צוערשט איינער,
דערנאָך נאָך עטלעכע, און צום סוף אַלע, פאַרשוואַנדן אומבאַמערקט
דורך די פעלדער צוריק צו זיך אין די הייזער. עס איז געווען אַזוי
אומפאַרשטענדלאַך, ווען מ'טראַכט זיך אַרײַן אין דעם, אַזוי זיכ-
לאָז : די גאַנצע לאַנגע צייט וואַרטן אַרויסגעוואַרפן ! וואָס האָט
געקאַנט זיין די אורזאַך דערפון ? די גוטע פּויערים און פאַכטערס
האַבן ניט דערוואַרט, אַז דער לייטענאַנט זאָל מיט אים מיטקומען.
דער לייטענאַנט אַליין ; נאָר דאָרט איז ער געזעסן רייטנדיק אויף
זיין פערד ווי שטענדיק, בעת קיניג טאַביאַס איז געגאַנגען צופּוס.
און נאָכמער, ווען זיין פוטער איז אַרויסגעשיקט געוואָרן פאַראויס.
אין יענער צייט איז דער לייטענאַנט געווען אַ מאַן וואָס ס'איז
בעסער געווען ניט צו דערצאָרענען אים מיט וואַס־ניט־איז ; ער
איז געווען אַן איידלמאַן דורך און דורך פון געבורט און לויט דער
דערציאונג, און אַ מענטש האָט ניט געקאַנט שטיין אינמיטן פון
זיין וועג און זיך מאַכן ניט זעענדיק, אַז ער קומט אָן.

— עס וואָלט געווען רעכט ערגעץ וואו דאָרטן אַרויפצו, פון
יענער זייט טײַך, — האָט האַלמענגראצ געזאָגט אָנווייזנדיק מיט
דער האַנט.

— וואָס מיינט איר ? אַ, דאָס שטיקל לאַנד. יא, מיר קאַנען.
אַן ספּק, דורכקומען וועגן דעם, אין פאַל —

— איד דאַנק אייך. עס לוינט זיך צו מאַכן אַ פאַרווד. און
וואָס שײַך דעם מקח, וועל איד עס איבערלאָזן אינגאַנצן צו אייך.
זיי זיינען נאָך געגאַנגען צוזאַמען אַביסל ווייטער ביז האַל-

מענגראא האָט זיך געדאַרפט פאַרדרייען מיטן וועג צום ים. ער
האָט אַרונטערגענומען זיין הוט און האַרציק געדאַנקט דעם ליי-
טענאַנט פאַרן אַנגענעמען טאָג, וואָס ער האָט פאַרבראַכט. נאָכדעם
האָבן זיך די צוויי מענער צעשיידט.

נאָר רייטנדיק ווייטער האָט דער לייטענאַנט געקלערט : איז
דאָס געווען אַלץ, איז דאָס געווען די גאַנצע וואונדער־מעשה ? אַ
קראַנקער מאַן, וואָס האָט געוואָלט אַ שטיקל ערד פאַר אַ הויז,
אפשר אַ שטיבל, אָדער עפעס אַנדערש פון דעם מין. אַן אַלטענלאַכער
און באַשיידענער מענטש ; ער האָט ניט געמאַכט קיין אומאַנגענעמען
אינדרוק. זיינע טיש־מאַניערען זיינען געווען אויסגעצייכנט גוט.

V

ס'האָט אויסגעזען ווי דער לייטענאַנט איז נאָר אַלעמען געווען
גערעכט ; דאָס מיידל מאַרסיליע האָט זיך ניט גענויטיקט אין קיין
דאָקטאָר. דאָס האָבן די אַנדערע בלוזן געמאַכט אזא גרויס וועזן
וועגן איר ניט פילן גוט און זי אַרײַנגעלעגט אין בעט אַרײַן. אויף
מאָרגן איז זי ווידער געווען אויף אירע פיס, אויפגעראַמט דעם
הערס צימער, צוגעהאַלפן וואַשו, אַרײַנגעשטעלט ליכט אין די
היינגליכטער און לייכטער איבערן גאַנצן הויז, גערייניקט טעפּי-
כער, אַכטונג געבן אויף די אויוונס — מאַרסיליע איז געלפּאָן
אַרויף און אַראָפּ די שטיגן איבערן גאַנצן צפונדיקן פליגל פון
הויז. און וואָס קאָן זי טון אין אַוונט חוץ ווידער אַרויפגיין אויף
דעם הערס שטיגן ?

דער לייטענאַנט ליגט אויסגעצויגן אויף אַ סאַפּע און רויכערט.
מאַרסיליע פאַרניינט זיך אין אַ קניקס — דאָס האָט זי איר
באַלעבאָס אפשר אויסגעלערנט. עס איז געווען חנעוודיק געטון,
ענטפערט ער איר צוריק מיט אַ פריינטלאַכן ניג פון קאָפּ. מאַר-
סיליע ווייסט פאַראוים וואָס זי האָט צו טון דאָ ; זי טרעט צו
נעענטער צו איר האַר און שטייט פאַר אים. דאָס איז אויך געטון
מיט חן. אַ יונג מיידל איז אַ יונג מיידל ; ווען זי רירט עפעס אָן טוט
זי עס חנעוודיק און צאַרט. זי קוקט אויף איינעם, און ניט אומזיסט.
דער בליק דערציילט. אַ יונגער מיידלס בליק דערציילט אַלעמאָל.
מאַרסיליע נעמט דאָס בוך פונם טיש. אירע הענט זיינען
געווען פון דעם מין, וואָס קאַנען זיך בויגן אויף צוריק אַביסל, זיי
זיינען אָבער געווען גרויס און אויפגעבלאָזן פון אַ סך וואַשו :

קיין אָדערן האָבן זיך ניט אָנגעזען אויפן הינטערזייט פון אירע הענט.

— אפשר פילסטו זיך ניט גוט גענוג צו לייענען היינט אָוונט, — זאָגט דער לייטענאַנט, זיך אויפזעצנדיק כדי צו קאָנען זי זען בעסער.

— אָ, יא, איך פיל זיך גוט, — ענטפערט מאַרסיליע מונטער. זי זעצט זיך אָוועק אויף איר אָרט לעבן אַ ספעציעלן וואַנט־לייכטער מיט צוויי לייכט. דאָן הויבט זי אָן צו לייענען, זיך רויט־לענדיק און אַביסל שעמעוודיק צוערשט. נאָר צוביסלאַכווייז בעסער און בעסער, באַ שווערע ווערטער קנייטשט זי דעם שטערן און ער־גערט זיך; ווען זי לייענט אַרדוד אַ גרויס שטיק אָן שוועריקייטן לייטערט זיך איר פנים אויס און זי באַרואיקט זיך צוריק. איר האַר האָט זיך ווידער אויסגעצויגן אויף דער סאָפּאַ, קלערנדיק אפשר אַז דאָס גיט אים דעם אויסזען פון אַ טערקישן פּאַשאַ. ער ליגט אַזוי, אַז ער קאָן נאָכפּאָלגן די פּאַרענדערונגן פונם אויסדרוק אויפן מיידלס פנים, און דאָס ווייזט אויס געפעלט אים; ווען מאַרסיליע קנייטשט איר שטערן, פּאַרקנייטשט ער אויך זיינעם אַמאָל אויס סימפּאַטיע צו איר. ער האָט ניט איינגעאַרדנט אָט די קורצע שעה פון לייענען אין דער הויך, אַן אָוונט איבער אַן אָוונט, כדי אויסצולער־נען מאַרסיליען לייענען; ער קאַרעגירט איר איינמאָל ניט; אַן ספּק, אַז ער טראַכט מן הסתם, אַז ס'לוינט ניט. ער פּאַרפעלט אַבער ניט צו באַמערקן, אַז איר לייענען פּאַרבעסערט זיך כּסדר, איז לערנט זי, ווייזט אויס, אַליין אין די צווישנצייטן. ער האָט גאַנץ פשוט איינגעאַרדנט די שעה לייענען צוליב זיין אייגענעם פּאַרגעניגן. ס'אַראַ פּאַשאַ, ס'אַראַ אַן עגאָאיסט!

ער איז שוין אָן ספּק אַריבער די עלטער, וואָס ער זאָל קאָנען טראַכטן וועגן אַרויסרופן באַ אַ פרוי פריינטשאַפט צו זיך; און אַזוי ווי ער קאָן זי ניט קריגן אין דעם הויז אויף קיין אַנדער אופן און ער קאָן זיך ניט באַגיין אָן דעם אינגאַנצן, קויפט ער זי יעדן צווייטן אָוונט באַ זיין דינסטמיידל, באַ אַ הויזדינסט? ווייזט אויס אַזוי. אַ מענטש טוט דאָס בעסטע וואָס ער קאָן טון פאַר זיך אַליין.

— די מנהגים פון די טראַסיאַנער זיינען אין אַ סך הינוזיכטן ענלאַך צו די טהראַציאַנישע, — לייענט מאַרסיליע אַרויס פון הע־ראַדאַטוסעס אַן איבערזעצונג, — חוץ יענע, וואָס זיינען נוגע ניי־

געבוירענע קינדער און געשטארבענע. אזוי איז ווען א קינד ווערט
געבוירן רעכענען די קרובים, וואָס זיינען זיך צענויפגעקומען באַ
דער געלעגנהייט, אויס אלע אומגליקן צו וועלכע אַ מענטש איז
אונטערוואָרפן און פאַרטיפן זיך וועגן דעם ביזן מזל, וואָס דער-
וואַרט, נויטיקערווייז, דעם קינד איז זיין לעבן. אומגעקערט ווידער
ווען איינער שטאַרבט, לאָזן זיי זיך וואוילגיין בעת זיי פאַרטרויען
אים אָן דער ערד און פרייען זיך, וואָס ער איז געווען אזוי גליקלאַך
צו ווערן אויסגעלייזט פון אזויפיל צרות.

זי לייענט ווייטער, אז "די אַנדערע טראַציאָנער האָבן אַ מנהג
צו פאַרקויפן זייערע קינדער מיטן באַדינג, אַז זיי טאַרן ניט פאַר-
בלייבן אינם לאַנד. וועגן זייערע טעכטער קימערן זיי זיך ניט, מיט
זייערע ווייבער אָבער זיינען זיי פאַרקערט, זייער שטריינג, גיבן
אויף זיי שטריינג אַכטונג און קויפן זיי אָפּ פאַר גרויסע פרייזן
פון זייערע עלטערן. זיי באַצייכענען זיך אַליין מיט צייכנס און סמנים
און האַלטן עס פאַר אַ באַווייז פון איידעלער אָפּשטאַמונג; דער
יעניקער, וואָס איז ניט אזוי באַצייכנט אויף אים קוקט מען ווי
אויף איינעם פון אַ נידעריקערער אָפּשטאַמונג. קיין זאך איז ביי זיי
ניט אזוי אָנגעלעגט ווי דאָס אַרומגיין ליידיק, ניטאָן באַ זיי קיין
ערווירדיקערעס פון מלחמה און רויב, און קיין זאך פאַרשטעלן זיי ניט
אזוי שטאַרק ווי ערד-אַרבייט. דאָס זיינען זייערע אייגנטימלאַכע
מנהגים —

די צייט פאַרגייט, מאַרסיליע לייענט ווייטער, דער לייטענאַנט
אַמוזירט זיך. ווען-ניט-ווען קוקט ער זיך אַרום אין צימער; אויף
דער קעגנאיבערדיקער וואַנט היינגט אַ גרויסער שפיגל אין
דאָס ציט אפּשר צו זיין אויפּמערקזאַמקייט. מעגלאַך אז עס איז
די הינטערייט פונם מיידל'ס קאַפּ, וואָס ער וויל זען, אפּשר גער
פעלט דאָס גאָר דעם פאַשאַ. אָדער אפּשר איז עס גאָר עפעס אַנדערש?
האָט אים אָנגעפאַנגען קלאַר צו ווערן, אַז דער גאַנצער עסק, דעם
מיידל'ס לייענען, און דאָס לייענען העראַדאָטוס, איז קאָמיש און
מאַכט אים אַליין לעכערלאַך? באַין אופן ניט. קיין שום זאך, מיט
וואָס ער האָט זיך פאַרנומען קאָן ניט זיין לעכערלאַך. אזא
מחשבה איז אים ניט אַדורך. ער אַמוזירט זיך, זיינע אויגן וואַנדערן
אַהין און אַהער, און ער פינטלט מיט זיי רואיק און פריינטלאַך.
דאָ, אין דעם צימער, האָט ער צענויפגעקליבן דעם קינדס אַ סך
פּלייניקייטן, וועלכע דער קליינער ווילאַטץ איז אַריבערגעוואַקסן;

דאָ איז זיין סאמע ערשטע דיניקע פאַר שידך פון גרינעם מאַראַקאַ
לעדער, אַ שמאַטע-ליאַלקע, קלאַפער-געצייג, פילקעס, שפולקעס,
סאַסנע שישקעס. אַ קאַרטאַנענער אַלף-בית האָט זיך זיין אָרט אויף
דער וואַנט גלייך ווי דאָס וואָלט געווען אַ קאַסטבאַר בילד. האַבנדיק
דאָס פאַר זיינע אויגן און אַ יונג מיידל, וואָס זאָל לייענען אינ-
דערהוויך פאַר אים, דאַרף אַ מאַן אין זיין עלטער זיכער זיין צו-
פרידן.

אָדער אפשר ניט ?

דער פאַשאַ הויבט זיך אויף און מאַרסיליע פאַרמאַכט דאָס בוך ;
ער וויל אַן אומבויט, אָן ספּק. מאַרסיליע לייגט צוריק דאָס בוך אויף
זיין אָרט און נעמט אַרויס אַ סאַלאַן-שפיל, און דאָס איז ניט מער
און ניט ווייניקער ווי אַ שאַד-ברעט און פיגורן. וואָס פאַר אַ צייט-
פאַרטרייב פאַר אַ ווילאַטז האַלמסען! דאַן זעצן זיי זיך אַוועק
שפילן.

נאָר אַצינד ווערט דאָס מיידל מאַרסיליע נאָך מער שעמעוודיק.
דער לייטענאַנט איז אַזאַ מייסטער באַ דער שפיל, ער מאַכט זיינע
צוגן ניט טראַכטנדיק קיין איין רגע אַפילו, און בשעת ער וואַרט
אויף אירן אַ צוג זיצט ער און קוקט אויף איר. אָפט מאַל איז אַן
אָוונט ווען זיי האָבן געשפילט און זי האָט צופעליק אויפגעהויבן
אירע אויגן האָט זי זיך אָנגעטראַפן מיט זיינע. נו, איז דאָס געווען
ווידיק פאַר אַ ווילאַטז האַלמסען ?

זיי שפילן אַ פאַר מאַל און ער לאָזט זי געווינען. וואָס פאַר אַ
משונה'דיק, ענג פעלד פאַר זיין גייסטיק לעבן, אַזאַ באַשעפטיקונג !
— „אויב דו מאַכסט דעם צוג וועל איך געווינען !“ — זאָגט ער. זי
כאַפט זיך און וויל דעם צוג צוריק נעמען, זייערע הענט רירן זיך אָן,
זייערע אַטעמס מישן זיך צענויף; זיי פאַרענדיקן די שפיל, נאָר ער
איז שוין זיכער ניט דערזעלבער. וואָס פריער, ער אַטעמט שווער.
עטלאַכע פיגורן זיינע פאַלן אַראָפּ אויפן דיך לעבן אים און זי בויגט
זיך אָן זיי אויפצוהויבן, איצט — איצט, מיט דעם מאַרד-
נעם אַראַכער בליק אויף זיין פנים, — וואָס אַ שטייגער ווען דער
טיש וואָלט זיך איבערגעקערט ?
— אַ דאַנק, דאָס וועט זיין גענוג ! — זאָגט ער, זיך אויפ-
הויבנדיק.

זי נעמט צענויף די זאַכן און לייגט זיי צוריק אַוועק אויף
זייערע ערטער ; זי גייט צו דער טיר און מאַכט אַ קניקס.

— אָ, יאָ, — זאָגט ער. — הם ! ווען דאווערדאנא וועט מאַרגן
קומען זאָג איר וואָס זי האָט צו טון.

— יאָ.

— בריינג זי אַהער און ווייז איר וואָס צו טון .

— יאָ.

— דאָס איז אַלץ.

דאָס איז געווען דער לעצטער אָונט פאַר מאַרסיליען.
נאָר פיל מאָל האָבן די דינסטן צווישן זיך אין קיר געשמועסט
וועגן די דאָזיקע לייט-אָונטן אינם לייטענאַנטס קאַבינעט.
— וואָס, אום הימלס ווילן, מוען זיי עס דאָרטן ? — זאָגט די
הויזפירערין. — אזא מאַדנע נייגונג !

אָ, יענע הויזפירערין — זי איז אַליין פול מיט מאַדנע
נייגונגען און ווען זי מאַכט זי געוואַנטע באַמערקונג דאַרף זי אויס-
קרימען איר מויל איינצוהאַלטן איר געלעכטער. זי קומט פונם
מערב-לאַנד, און איז " א י ב ע ר " צוואַנציק יאָר אַלט, און איר
נאָמען איז יאָמפרו קריסטינא סאַלוועסן. נאָר נאָט זאָל איר העלפן
אויב דער לייטענאַנט זאָל זאָגן דערהערן איינע פון אירע געוואַנטע
באַמערקונגען !

— איר מיינט, אז זיי זיצן און קוקן זיך אָן איינס דאָס צווייטע?

— זאָגט זי.

— מאַרסיליע זאָגט, אז זי לייענט אינדערהויך פון אַ בוך אַרויס.

— ענטבערט זיינע בוך די קאָמער-מיידלעך.

— זי לייענט ?

— טווי זאָגט זי.

דער הויז-באַרוואַלטערנס מויל קרימט זיך אויס בעת זי זאָגט :

— אודאי לייענען זיי. זיי לייגן אויס און לייגן צענויף זייערע

קעפּ צוזאַמען.

— כאַ-כאַ-כאַ ! — אַלע מיידלעך קייכן פון געלעכטער, זיך

צוהאַלטנדיק מיט די הענט די מיילער.

* * *

אזוי ווי עס איז אַ זומער-פאַרנאַכט און די זון שיינט נאָר,
גייט דער לייטענאַנט ווידער אַרויס, וואַנדערט אום, קוקט זיך אַרום.
און ווייל ער איז די פאַרקערפערונג פון דער אַרדנונג דאָ, קוקט
ער אַרויף ניט נאָר צו זיינע אייגענע פענצטער נאָר אויך צו זיין פרויס
— זיי זיינען אַפן, שטימען קאָנען זיך הונקט הערן פון אינעווייניק

ארויס, זיין פרוי רעדט צו אימיצן. זינט ער איז די פארקערפערונג פון דער אָרדנונג דאָ, וואָלט געווען בעסער ווען זיין פרוי וואָלט ניט געווען גערעדט אזוי הויך צום דאָקטאָר.

— אָבער דאָס מיידל איז דאָרטן ווידער ? — זאָגט זי.

און דער דאָקטאָר ענטפערט :

— ווידער דאָרטן ? אויב אזוי האָב איך געמוזט איבערטרייבן אַביסל די געפאָר — כדי איך זאָל קאָנען נאָכאַמאָל קומען היינט אַהער.

דער לייטענאַנט גייט אַרונטער מיטן וועג אין גאָרטן. דאָרטן שטייט אַ פּאַנטאָן, וואָס זיין פּאַטער האָט אַוועקגעשטעלט. דער שפּריץ וואָסער הויבט זיך אויף אין דער לופטן און גלאַנצט אינס זונשיין ווי אַן אויסגעבויגן, שמאַלן קלינגל. ער קוקט אַריבער דעם גרויסן גאָרטן, אַראָפּ אַריבער די פעלדער, ביז צום ים. אַ פּרעמד שיפל מיט איר מאַנשאַפּט שטייט לעבן וואַל ; ס'איז, אָן ספק, דעם דאָך מאַרס שיפל. אַ שוין שימערירט אויפן גלאַטן און בלייערנעם פּיאָרד, אַלעס איז שמיל ווי פּאַר אַ דונער־שטורם, ווייט אַוועקצו אַנטקעגן די בערג היינגט אַ טונקעלער וואָלקן, פּיאָלעט באַזויכט מיט אַ ברייטן זוים גאָלד. עס זעט אויס ווי וועלנדיק איבערקערן אַ גאָלדענעם אונטערשלאַק אויף דער דרויסנדיקער זייט.

דער לייטענאַנט גייט צו ביז דער גאָרטן־וואַנט ; ער הערט טריט הינטער זיך, נאָך דרייט זיך ניט אום. זינט ער איז די פּאַרד קערפערונג פון דער אָרדנונג דאָ פּאַרשליסט ער דעם גאָרטן־טויער און נעמט אַרויס דעם שליסל פונם שלאָס.

— היי ! — שרייט אימיצער הינטער אים. — פּאַרשליסט ניט.

— איין רגע —

צו אַ ווילאַטז האַלמסען שרייט מען ניט „היי !“. דער לייטענאַנט גייט צוריק פּאַמעלעך.

— אַנטשולדיקט מיר, לייטענאַנט. איך האָב באַזוכט דעם פּאַציענט, דאָס דינסטמיידל, — זאָגט דער דאָקטאָר. אזוי ווי דער לייטענאַנט קוקט בלויו אויף אים, נעמט יענער אַרונטער זיין הוט און זאָגט : — גוטן אָונט. דאָס מיידל האָט זיך גיך ערהוילט, — זאָגט ער. — יא, זי גייט שוין ווידער אַרום. זי איז געזונט, — ענטפערט דער לייטענאַנט.

— יא.

— יא.

זיי קוקן זיך אָן. דער לייטענאַנט הויבט אָן צו שמייכלען.
— אַנטשולדיקט מיר, — זאָגט דער דאָקטאָר; — ווילט איר
זיין אזוי גוט און מיך אַרויסלאָזן? — אזוי ווי דער לייטענאַנט מאַכט
ניט קיין שום באַוועגונג אויף צו עפענען דעם טויער פּרעגט ער האַלב
אין שפּאַס און האַלב אין שרעק: — צי זאָל ער אַריבערקריכן די
וואנט?

— אויב עס איז אייך נאָר באַקוועם, — ענטפּערט דער ליי-
טענאַנט.

— באַקוועם?

— ווייל אויב עס איז ניט וועל איך אייך אַריבערוואַרפן.

דער לייטענאַנט איז וואַרשיינלאַך געווען אויסער זיך. ער האָט
פאַרקלעמט דעם גרויסן שליסל אין האַנט אזוי, אַז זיינע געלענקען
זיינען געוואָרן ווייס. דער דאָקטאָר האָט געקוקט אַרויף און אַראָפּ
אויף דער וואַנט. געגעבן נאָך איין אומזיכערן בליק אויפן לייטענאַנט
און געטון אַ שפרונג. אַזאַ שטילער אָוונט, אַזאַ פּראַכטפול וועטער
פאַר קריכן אויף אַ וואַנט!

ווען דער לייטענאַנט האָט זיך אַביסל שפּעטער באַרואיקט און
געגאַנגען צוריק צום הויז, באַגעגנט אים זיין פרוי לעבן אַריינגאַנג,
זיין פרוי, אדעלהייד, שטייט דאָרטן לעבן דער טיר. ער האָט גאָר
ניט געהאַט קעגן איר שטיין לעבן דער טיר, ער האָט זי
באַגריסט. זאָל זיין אזוי, דאָ קאָן זי אפשר זען דעם מאַז, וואָס האָט
צום לעצטן מאָל זיך גענויגט צו מאַרסיליען! אויפן פנים איז באַ אים
געווען אַ פריינטלאַכער און הערשערישער אויסדרוק.

נאָר זי האָט עס שלעכט אויסגעטיימט און געזאָגט:

— איך האָב געוואַרט אויף דיר, נאָר דו ביסט ניט געווען. דו

האַסט אַרומשפּאַצירט.

ער האָט געענטפּערט:

— דו האָסט ניט די געוואוינהייט צו וואַרטן אויף מיר

אין אָוונט; אַזאַ זאָך איז דיר פּרעמד. האָסטו געוואַרט אויף מיר

אין אַזאַ שפּעטער שעה? ווילסט אַריינגיין?

זיי זיינען אַריינגעגאַנגען.

— איך האָב געוואַרט אויף דיר כּדי צו פּרעגן דיר, וואָס פאַר

אַ סאָרט נאָר איז עס דער דאָקטאָר, וואָס דו האָסט אַרונטערגעבראַכט

אַהער?

— דער דאקטאָר ? איך קאָן אים ניט. ער איז דער באַצירק
דאָקטאָר ; ער איז געווען דוין דאָקטאָר צען יאָר.

— צען יאָר, אָבער ניט מער.

— באַרוואָס ? איך קאָן אים ניט, דו אָבער קאָנסט אים געוויס ?
אָל ריאַים — ס'איז אפשר ניטאָ קיין סך וואָס צו זאָגן וועגן אים,
זיין שוועסטער אָבער, שאַרלאַט העלענאָ, וועלכע האָט חתונה געהאַט
פאַר אַן אונגאַרישן מאַגנאַט ראַדוואַני האָט, דוכט זיך מיר, געהאַט
אַן אויסערגעוויינלאַך מול. האָט ער דיר גאַרניט דערציילט וועגן
איר ?

— דו פאַררעדסט מיר די ציין.

— איך דערצייל דיר בלוין וואָס איך ווייס. איך האָב זיך ניט
געקימערט אויסצוגעפינען מער וועגן דעם קליינלאַכן אומוויסנדן
זעלבסט־צופרידענעם מענטשן.

— יא, דו פאַררעדסט מיר בלוין די ציין, ווילאָט, איך האָב
דיך געוואָלט עפעס בעטן, נאָר איצט אַז איך טראַכט וועגן דעם --
וואָס איז געשען מיט פרוי אַדעל־הייד ? זי איז געווען אזוי צע-
רודערט ; זי האָט פֿלוצלונג פאַרוואָרפֿן אירע הענט אַרום איר מאַנס
האַלדז און געזאָגט :

— אַ, פאַרוואָס ביסטו אזוי ? איך בעט דיך פאַרגיב מיר !
צו איר גרויסער איבעראַשונג האָט ער מער ניט געענטפערט
איר אויף איר ליבשאַפֿט. ער איז דאַרטן געשטאַנען אַ שטייפער
און אוועקגעדרייט זיין קאָפּ.

דאַן האָט זי אים אָפּגעלאָזט און וואַקלענדיק זיך, אַראַפּגע-
זונקען אויף אַ שטול.

ס'איז זייער מעגלאַך, אַז זי האָט ניט פאַרשטאַנען, וואָס דאַס
אַלעס האָט באַדייט, ניט באַגרייפֿט, אַז זי האָט אָנגעטון אַ שאַדן,
וואָס מ'קאָן אים שוין ניט גוטמאַכן, אַז זיין געדולד האָט סוף כל סוף
געפלאַצט און אַנשטאַט דעם האָט עקשנות פאַרנומען דאַס אָרט.

זי האָט בלוין געפילט איר דערנידערונג.

— אויב אזוי נאָך וואָס זשע ביסטו אַריינגעקומען ? — האָט
זי געזאָגט.

— צו הערן וואָס דו האַסט געהאַט צו זאָגן, — האָט ער גע-
ענטפערט. — בלוין צוליב דעם.

אַ, איצט האָט ער געהאַט די אויבערהאַנט. און ער האָט זי
באַנוצט. זי האָט עס געפילט און געענטפערט :

— איך האָב מער גאַרנישט וואָס צו זאָגן.
 — דאָס מיינטו זיכער ניט ?
 — ווילכט וויסן וואָס איך האָב דיר געוואָלט זאָגן ? — האָט
 זי געברענגט, זיך אויפהויבנדיק מיטאַמאָל. — דער דאָקטאָר — איך
 האָב דיר געוואָלט בעטן, אַז דו זאָלסט זאָגן אַט דעם פּויער, אַז
 מיר נויטיקן זיך מער ניט אין זיין דינסט. איצט ווייסטו.
 — האָט ! — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.
 — נאָר איך שטעל מיר פאַר, אַז דו וועסט עס ניט טון.
 — איך קאָן זיך ניט פאַרשטעלן, — האָט איר מאַן געענטפערט
 מיט אַן אונערטרעגלעכער גרויסקייט, — איך קאָן זיך ניט פאַר-
 שטעלן קיין מער אַנגענעמערו עסק.
 נאָך זייענדיק אויפגערענט פון זיין טאָן האָט זי אויסגערופן :
 — דו וועסט עס אָבער ניט טון. איך בין זיכער, אַז ניט.
 — דו רעדסט ווילד.
 — איך קאָן דיר, — האָט זי אַן אויפגערענטע ווייטער גע-
 רעדט. — דו רייסט מיט אַ פאַמעלאַכן מראָט, דו וועסט זיך ניט
 איינשמעלן אין קיין געפאַר. דאָס איז דייע אַן אייגנשאַפט, נאָר
 ווי דו ווילכט דיר. אַ גוטע נאָכט !
 ער האָט אָנגעהאַלטן זיין בייזוויליקע זעלבסטערשונג אַזוי
 ווייט אויף צו זאָגן ווען זי האָט שוין דערגרייכט די טיר :
 — באַם מיטיק מיט אַ פאַר טעג צוריק האַסטו דערמאָנט, אַז
 דו וואָלסט געווען צופרידן צו באַזוכן נאַכטמאָל די היים פון דיין
 קינדהייט. פון מיין זייט האָב איך גאַרניט קעגן דעם — דאָס געלט
 וועט יעדנפאַלס זיין גרייט — איצט אַזוי ווי פּריער.
 פּויער.

— זייער גוט. אַ דאַנק.
 אַט דער אָנבאָט פון איר מאַן האָט זי צעמישט און זי האָט
 פאַרלאָזט דאָס צימער מיט אַן אייגעבויעגענעם קאַפּ און מיט גרויסע
 גיכע טריט, זי זאל קאָנען וואָס גיכער זיין אַליין איידער זי פּלאַצט
 אויס אין אַ געוויין.
 דער לייטענאַנט האָט אָבער צוריק איבערנעביטן זיין פינגערל
 פון דער לינקער האַנט אויף דער רעכטער.

VI

דער קליינער ווילאַטץ איז געוואַקסן הויך און געזונט — ער

איז שוין א גרויס אינגל ; ער זינגט גוט און שפילט פיאנאָ גוט, נאָר ער איז ווילד און איינגעשפּאַרט ; עס איז שוין ניט אזוי גרינג מער צו קאָנטראָלירן אים ; ער טוט, ווי אים געפעלט און דרייט זיך אַרויס פון זיין מאַמעס לעקציעס.

זיין פאָטער האָט זיך שוין לאַנג געדאָנה'ט וועגן אים ; דער געדאַנק וועגן נעמען אַ לערער פאַר אים, אזאָ ווי ער אַליין האָט געהאַט אין זיין יוגנט, אַ פּרוּוואַטן לערער מיט אַביסל בוך-געלער-זאַמקייט און מער גאָרניט, איז אים געווען דערווידער. אזאָ לערער פון ערגעץ אַ דאָרפישער געמיינדע וואָלט אַלעמאָל געווען אינם זעלבאַס הויז, ער וואָלט געגעסן מיט זיי באַ איין טיש און וואָלט געווען איינער פון דער פּאַמיליע ; דעם גאַנצן טאָג וואָלט ער געווען אַ לערער, די נעכט וואָלט ער פאַרבראַכט אין פּאַרזעצן זיין שטודירן צו ווערן אַ גלח אָדער אַן אַדוואָקאַט. דער לייטענאַנט האָט געקאָנט דעם טיפּ מענטש ; ער האָט ניט געקאָנט רעדן מיט אַזעלכע מענטשן, זייער גאַנצער געדאַנקענאַנג איז געווען אַן אַנדערער, זיי האָבן ניט פאַרמאָגט קיין געירשנטע קולטור — בלויז זיך דערוואָרבן בוך-געלערזאַמקייט.

דער לייטענאַנט האָט געקלערט וועגן ענגלאַנד. דאָס איז געווען דאָס לאַנד פּטור זיין זון, דאָס אמתע לאַנד פון אויסבילדונג, דאָס לאַנד פון עשירות. ווען ער וואָלט נאָר געקאָנט אים אויסהאַלטן דאָרטן ! געקאָנט אויסהאַלטן ? האָט ער דען ניט אַוועקגעשיקט אויף זיינע הוצאות לאַרס מאַנילסענס גרויסן גולם קיין כּרזמסא און אים דאָרטן אויסגעהאַלטן, און זיין אייגענער זון זאָל פּוילן אין דער היים ! און נאָכמער, זאָל ער, דער לייטענאַנט, זיין אזוי ווייט היינט מערשמעליק לגבי דעם אַלטן קאלדעוויין, וואָס האָט אין זיין צייט געשיקט זיין זון פּרעדריק לערנען אין סעינט-סייר ?

דער לייטענאַנט פאַרטראַכט זיך און פאַרטיפּט זיך איבער דער פּראַגע.

דער קליינער ווילאַמיץ אָבער פאַרטראַכט זיך ניט. אַ גאַנץ יאָר האָט ער זיך געשפּילט מיט זיין שכן, יוליאָוס, לאַרס מאַנילסענס צווייטער זון, און ביידע האָבן געהאַט געבענטשטע טעג צוזאַמען. דער קליינער ווילאַמיץ האָט אַפילו אַרויפגעשלאַפּט יוליאָוסן דורך די הינטערשטע טרעפּ צו זיך אין צימער און אים געוויזן אַלערליי זאַכן און געמאָלן אין וואַסער פאַרבן צוזאַמען מיט אים. יוליאָוס איז געווען

צו אים ניי און וואונדערלאך אין און א שיעור וועגן, און חוץ דעם, האָט יוליאָוס אַרויסגערופן צו זיך אַ גרויסן דרך ארץ מיט דעם, וואָס ער האָט געהאַט אַ סך גרעסערע הענט און פיס — זיי האָבן זיך אַמאָל נעמאַסטן, פאַרשטייט זיך. פון פאַרנט לעבן ווילאָטצעס בעט איז געלעגן אַ שטיקל מעפיד — „גיב אַכטונג ! דו טרעטסט אויפן געוואַנט“ — האָט יוליאָוס געזאָגט. „וואָס ?“ האָט ווילאָטץ געפרעגט איבעראַשט. נאָר ווען ווילאָטץ האָט שפּעטער ווידער אַרויפגעטראָטן אויפן טעפיד האָט יוליאָוס אים אויפגעהויבן, אים אויסגעטרייסקלט און אים פאַרשפּרייט אויפן בעט. — „נאָך וואָס טוסטו עס ?“ — האָט ווילאָטץ געזאָגט. — „דו ווייסט, אַז דו האַסט נישט געדאַרפט זיין שלעכט און טרעטן אויף דעם“, האָט יוליאָוס געזאָגט.

די צוויי חברים האָבן זיך גוט אויסגעשמירט מיט די פאַרבן און ווען ווילאָטץ האָט זיך אַרומגעוואַשן דאָס פנים און די הענט מיט קאַלט וואַסער, איז יוליאָוס געשטאַנען און געקוקט אויף אים מיט רהמנות. — „וועסטו זיך נישט אַרומוואַשן ?“ — האָט ווילאָטץ געזאָגט. „ניין, מיר מוזן זיך צוואַיילן איצט“, — האָט יוליאָוס געזאָגט, — ווייל דער וואַסער-צופלוס קומט איצט אָן.

יוליאָוס איז געווען גערוועזן און געבעטן ווילאָטצן אַרונטערגיין די טרעפּ שטיגל ; אויב זיי טרעפן קיין אַנדערן נישט אָן קאַנען זיי אָבער אָנטרעפן דאַווערדאַנאַן, און דער אמת איז, אַז דאַווערדאַנאַן האָט געשלאַגן איר ברודער מער ווי איינמאַל אין דער היים. אויף יוליאָוסעס ראַט דאַרף ווילאָטץ אַרונטערגיין דער ערשטער, און אויב אַלץ איז אין אָרדנונג דאַרף ער אַ הוסט טון אינם דורכגאַנג הינטן. ווילאָטץ גייט. יוליאָוס קערט זיך אום צוריק אין צימער און נעמט אַן אינדישע גומענע פילקע, וואָס ער האָט געזען צווישן די אַנדערע זאַכן דאָרטן, טראַכטנדיק געוויס, אַז זיי וועלן זי באַנוצן אינדרויסן. דאַן הוסט ווילאָטץ און יוליאָוס גנבעט זיך אַרונטער.

דערנאָך זיינען זיי אַרונטערגעלאָפן צום ים און געפונען שטערנפיש און מושעלן און וואַסער-שלויכן. און נאָכדעם האָבן זיי אויסגעבויט אַ שטיינערן הויז מיט אַ קישטאַל אויפן ים-ברעג און אַרוינגעלאָזט פי אינם שטאַל ; דאָס פי איז געווען אַלערליי מושעלן. די קי זיינען געווען געפאַרבט, אייניקע מיט פלעקן, אַנדערע מיט פאַסן ; די פאַרב איז באַשטאַנען פון צעמאַלענעם ציגל און שפייטעכץ.

אָ, גאַט ! ווי פאַרטון זיי זיינען עס געווען אין דעם אַלעם, כאַטש
זיי זיינען שוין ביידע געווען גרויסע אינגלעך איצט.

דאָן איז יוליאָוס געוואָרן הונגעריק און געוואַלט אַ היים גיין.
זאָלן זיי זיך אָבער צעשיידן פונקט איצט ווען זיי פאַרבריינגען די
בעסטע צייט צוזאַמען ? ווילאַטץ האָט זיך אַ כאַפּ געטון, אַז ער
האָט זיך אינגאַנצן פאַרגעסן וועגן זיין מיטיק אין דער היים ;
ווי אזוי האָט ער אים געקאָנט גערענקען, אַז ער איז גאַרניט געווען
הונגעריק ? ס'איז שוין געווען פאַרפאַלן איצט און אַלצאיינס. ער
איז אַוועק מיט יוליאָוסן צו אים אַ היים.

— אזאָ גרויסן גאַסט, וואָס דו האָסט געבראַכט מיט זיך ! —
זאָגט זיין מוטער צו יוליאָוסן, — דו מוזסט אַרײַנקומען און זיך
אָוועקזעצן, ווילאַטץ. קום, וועל איך דיר געבן עפעס עסן, יוליאָוס
וואו זענט איר ביידע געווען ?

— אין בין געווען באַ ווילאַטצן אין דער היים, — ענטפערט
יוליאָוס.

— באַ ווילאַטצן אין דער היים ? ביסט אָבער זיכער ניט
געווען אינווייניק אין הויז ?

— איך בין ניט געווען ? מיר זיינען געזעסן און געמאַלן בילדער.
פרעג נאָר ווילאַטצן אַליין !

— גרויסער גאַט ! — זאָגט זיין מוטער און איז שטאַלץ ווי
יעדע פרוי. איר טאַכטער דאַווערדאַנאַ, האָט שוין געדינט אין הויף
אין זעגלפּאַס און איצט איז אויך יוליאָוס געווען אינווייניק אין
הויז.

יוליאָוס עסט מיט די הוילע הענט הערינג מיט קאַרטאַפּליעס
און איז אַ גרויסער מאַדים אויף דעם. ער דאַרף ניט קיין מעסער,
ניט קיין גאַפּל. זיין טעלער איז פּלאַטשיק און אַ הילצערנער. אַלצ-
דינג איז דאָ זייער אומגעוויינלעך. ווילאַטץ ווערט מיטאַמאַל שטאַרק
הונגעריק.

— איר זעט אויס צו האָבן זייער גוטן הערינג מיט קאַרטאַפּליעס,
— זאָגט ער.

— יא, ניט צום פאַרוינדיקן ; ווען מיר וואַלטן נאָר אַלעמאַל
געהאַט צו זאָט ! — ענטפערט די פרוי. — אוי, ווען איך וואַלט
נאָר געהאַט עפעס מיט וואָס מכבד צו זיין ווילאַטצן ! דענקסטו,
אַז דו וואַלט געקאָנט פאַרדייען אַ שטיקל קאַרן-ברויט ? ניין !
איך שטעל מיר פאַר, אַז ניט.

— א, יא, איך וואלט געקאנט, דענק איך, — ענטפערט ווילאטץ.
 ווייל זיין הונגער איז שוין געווען נאָר שטאַרק.
 די פרוי באַשמירט מיט פוטער אַ גראַב רייפמל ברויט. דערנאָך
 צעברעקלט זי מיט אַ פלאַש אַ שטיקל קאַנדל־צוקער און באַשפּרענקלט
 דאָס ברויט מיט דעם.
 — נאָ דיר דאָס, אפשר וועסטו עס קאָנען פאַרדייען אזוי ווי
 עס איז ?

ווילאטץ האָט געגעסן. ווילאטץ האָט נאָך קיינמאָל אויף זיין
 לעבן ניט געגעסן קיין בעסער שטיקל ברויט מיט פוטער. ברויט
 מיט קימעל־ערנער און מיט צעברעקלטן קאַנדל־צוקער אויף זיך איז
 פאַר ווילאטצן געווען אַן אומבאַוואוסטע נאַשעריי. ער וועט בעטן
 זיין מוטער זי זאָל עס אים געבן אין דער היים.
 נאָכדעם זיינען די אינגלעך ווידער אַרויס אינדרויסן און זיי
 האָבן זיך געשפּילט אין אַלערליי פּריילעכע שפּילן. אַט דער יוליאוס
 איז געווען אַ ריכטיקער יאָט. אַן אמתע מיציאה פאַר ווילאטצן ; ער
 איז געווען זייער קלוג און געקאנט מאַכן אַלערליי קונצן, און חוץ
 דעם האָט ער זיך געקאנט שעלען און געוואוסט אזויפיל קללות. זיי
 זיינען אַרויפגעקראַכן אויפן ראַך פון דער ציגעלניע און איצט האָבן
 זיי ניט געוואוסט ווי אזוי צוריק אַרונטערצוקריכן. מ'האָט געדאַרפט
 קריכן צוריקוועגס און אַנטשאַפן דעם וועג מיט זייערע פּיס ; זיי
 האָבן דאָס עטלעכע מאָל געפרוואוּט, נאָר אומזיסט, ביז ווילאטץ
 איז ענדלעך מיד געוואָרן און אַרונטערגעשפרונגען. ער האָט זיך
 ניט צעקלאַפט און העלדיש פּאָרגעשלאָגן אונטערצוכאַפן זיין חבר
 ווען יענער וועט שפּרינגען. נאָר יוליאוס וועט ניט שפּרינגען, ער
 איז שוין געווען גרויט דאָס צו טון עטלעכע מאָל נאָר יעדעס מאָל עס
 אויפגעגעבן. — נישט ווייל איך האָב מורא, — האָט יוליאוס גע-
 זאָגט, נאָר איך קאָן זיך נאָך דערהרגענען ! — צום סוף האָט ער
 נאָכאַמאָל געפרוואוּט דעם ערשטן וועג, קריכנדיק ריקווערטס ; און
 ווען ער איז אַביסל אָפּגעקראַכן האָט ער געפרעגט : „ס'איז נאָך
 ווייט ?“ — „ניין !“ — האָט ווילאטץ געענטפערט. — „שוין
 געבליבן זייער אַ קליינער שטח, טו זיך אַ לאָז אַראָפּ !“ — נאָר
 יוליאוס האָט נאָך געהאַנגען אזוי אַ וויילע און זיך ניט געגעבן
 אַ לאָז אַראָפּ ; דערנאָך האָט ער אָנגעהויבן צוריק צו קריכן אויפן
 ראַך נאָר אויך דאָס אויפגעגעבן ; ער האָט שוין געהאַט פאַרלוירן
 יעדע האַפנונג, אָנגעהויבן וויינען, און געזאָגט, אז ער קאָן אזוי

מער ניט היינגען. — „טו איין שפרונג נאָר ! — האָט ווילאַטץ אויסגעשריען. דאָן האָט יוליאַוס פאַרמאַכט זיינע אויגן און געגעבן אַ שפרונג.

— נו, זעסט, אַז ס'איז גאָרנישט ! — האָט ווילאַטץ געזאָגט. יוליאַוס האָט זיך אָבער גוט צעקלאַפט אויף עטלאַכע ערטער און אַצינד אַז ער איז שוין געווען אויסער געפאַר איז ער געוואָרן אין כעס און געשאַלטן מיט בייזע קלאַות. — דו זע נאָר בעסער ווי איך האָב זיך צעקלאַפט, — האָט יוליאַוס געזאָגט, און געוויזן זיינע בייַלן און געשווירן. — איך קאָן דיר זאָגן, אַז ס'איז געווען אַ גוואַלדיקע הויך צו שפּרינגען.

נאָר וואָס איז דאָס ? די פּילקע איז אַרויסגעפאַלן פון יוליאַוסעס קעשענע און איז דאָרטן געלעגן צווישן זיי.

— האָסטו אויך אַזאַ פּילקע ווי מיינע ? — פּרעגט ווילאַטץ.
— אַ פּילקע ? זי האָט דאָ געמוזט ליגן פון פּריער, — ענטפּערט יוליאַוס, נאָר פּלוצלונג פאַרטראַכט ער זיך וועגן דעם ענין בעסער און גיט צו, אַז ער האָט מיטגענומען די פּילקע, כדי זיי זאָלן האָבן מיט וואָס צו שפּילן.

דערנאָך שפּילן זיי מיט דער פּילקע, נאָכדעם כאַפּן זיי פּאַלאַק פּישלאַך, און דערנאָך שפּרינגען זיי אַרום ווי יונגע לאַשיקלאַך. דאָס פּלאַץ איז ברייט און דער הימעל איז הויך איבער זיי ; זייערע געלעכטערן און געשרייען קלינגען אָפּ ווי דער רוח פון מעווען. דאָן ווערט די פּילקע פאַרלאָרן, אינם גראַז, צווישן די שטיינער, מ'ווייסט ניט ווי אַזוי. זיי זוכן און זוכן ; ניין, די פּילקע זעט מען ניט. איז קאָן מען נאָר ניט העלפּן און זיי הערן אויף זי זוכן.

און איצט קומט אַרויס פון איינעם פון די שכנישע שטיבלאַך דער קליינער גאָטפּרעד און לאָזט זיך צו זיי. ער האָט נאָנץ זיכער געהערט וועגן דער גרויסאַרטיקער געזעלשאַפט מיט וועלכער יוליאַוס פאַרבריינגט און צוגעקומען שטיל און שעמעוודיק אויך אַנטייל צו נעמען. — „אַט גייט גאָטפּרעד“, — האָט יוליאַוס אַ מורמל געטון אויפשפּרינגענדיק פון זיין אָרט ; — לאַמיר אַנטלויפּן. — זיינען זיי אַוועקגעלאָפּן. און גאָטפּרעד איז געבליבן אַזוי איבעראַשט פון דעם, אַז ער איז שוין ווייטער ניט געגאַנגען נאָר אָנגעהויבן צו רייסן גראַז, און צום סוף זיך אַוועקגעזעצט אויף דער ערד און פאַרגעזעצט רייסן דאָס גראַז.

— פאַרוואָס זאָלן מיר אַנטלויפּן ? — פּרעגט ווילאַטץ.

— גוט, איכ'ל דיר זאגן, — האָט יוליאָוס געענטפּערט. — אויב
עס איז פּאַראַן אימיצער, וואָס איך וויל מיט אים גאָרנישט האָבן
וואָס צו טון, איז עס אַט דער גאָטפּרעד. דאָס איז אַליין, וואָס איך
זאָג דיר.

וויילאָטץ האָט גאָרנישט פאַרשטאַנען נאָר גאָטפּרעד איז פאַר
אים געוואָרן אַלץ מער אינטערעסאַנט.

— זיין מוטער גנבעט צו די אייער פון די ים-פּויגל.

נאָר אַפילו דאָס האָט גאָטפּרעדן ניט געמאַכט ווייניקער אינ-
טערעסאַנט; ס'האָט זיך געשפּירט עפעס אַ מיסטעריעזע צוציאונגס-
קראַפט צו אַ אינגל, וואָס האָט אַזאַ מאַמע. כדי אָפּצוציען די אויפ-
מערקזאַמקייט פון גאָטפּרעדן זאָגט יוליאָוס:

— וואָס דיינקסטו געשעט אין זייערע מוטערס קערפּערס צו
אַלע לעמעלאַך, וואָס ווערן ניט געבוירן?

דאָס צעטומלט ווילאָטצן אינגאַנצן. ער איז נאָך קיינמאָל ניט
געזעסן מיט אַזאַ אָפּן מויל ווי איצט.

נאָכדעם זאָגט יוליאָוס:

— נו, ווען אַ שאַף געבערט ניט קיין לעמעלאַך, פּוילן די לע-
מעלאַך באַ איר אין בויך.

— אַזוי! — זאָגט ווילאָטץ; — זיי פּוילן?

— יא. מיר האָבן געהאַט אַ שאַף, וואָס מיט איר האָט אַזוי
געטראָפּן. — זע נאָר, גיב נאָר אַ קוק אויף גאָטפּרעדן; ער האָט זיך
אָוועקגעזעצט אויף דער ערד. צו וואָס זיצט ער דאָרט דער
קליינער טיוול?

נאָר איצט דערזעט ער עפעס אַנדערש, אַ רייטער אויפן מיטן
וועג, דער לייטענאַנט.

— אָט רייט דיין פּאַטער! — מורמלט ער אַרויס. און ניט
טראַכטנדיק קיין סך פאַרשווינדט ער.

וויילאָטץ האָט זיך דערזען שטייענדיק איינער אַליין, אַפילו
גאָטפּרעד, וואָס איז געווען ווייט אַהינטער, האָט געזען דעם
לייטענאַנט און האָט אויסגעזען ווי ער וואָלט איינגעשרומפּן
און געוואָרן קלענער ווי פּריער. האָט ווילאָטץ ניט געהאַט קיין
ברירה — ער מוז גיין פּאַראַויס און אַנטרעפּן זיין פּאַטער.

— דו ביסט עס? — זאָגט זיין פּאַטער און האַלט איין זיין
מערד, — האָסט פאַרגעסן אָן דיין מיטיס היינט. מיט וועמען
האָסטו זיך געשפּילט?

— מיט יוליאוסן.

— מיט יוליאוסן ?

— יוליאוסן. איך ווייס ניט ווער ער איז. ער איז פון יענעם
שטיבל דארטן, — זאגט וויליאם אָנווייזנדיק מיט דער האַנט.
— גיי אַהיים און בעט פאַרנעבונג ביי דיין מאַמען, — זאָגט זיין
פאָטער און רייט ווייטער.

VII

מיט אַ וואָך שפּעטער קומט צעפּאַרן קאָלדעווין מיט זיין ווייב
און זון ; זיי זיינען גרויסע לייט און זיי קריגן אַ וואַרעמע אויפנאַם
אין זענגלפּאַס. דער יונגער קאָלדעווין, פּרעדריק, איז איצט געווען
אַ מאַן פון איבער פּערציק, אַ פאַרהייראַטער און געוואוינט אין
איינער פון די שמעט אויפן מערבדיקן ים־ברעג ; ער איז געווען
אַ סוחר און אויך דער פּראַנצויזישער וויצע־קאָנסול. וועגן פּרעד־
ריק קאָלדעווין האָט מען געהאַט אַ גוטע מיינונג. ער איז געווען
אַזאַ גוטמוטיקער און געזאַנגען עלעגאַנט געקליידט ; די האָר פלעגט
ער פאַרקאַמען מיט אַ שרונט און געטראָגן רינגען אויף די פינגער.
מיט אַ יאָר פריער האָט אים באַזונדערס אָפּגעגליקט. אַ פּראַנצויזישע
שיף איז געבראַכט געוואָרן צו זיין האַפּן אַ באַשעדיקטע און הויז
דעם וואָס ער האָט אָפּגעקויפט דעם גאַנצן טראַנספּאָרט סחורה פון
דער שיף און געמאַכט אַ גרויסן ריוח אויף איר, האָט ער זיך דער־
וואָרבן אַ היבשן נאָמען צוליב די אונטערהאַלטן, וואָס ער האָט
געמאַכט לכּבוד די פּראַנצויזן. די געסט זיינען געקומען מאַסקירט
און ס'זיינען דאָרטן געווען בלויע היילן און פּיערווערק ; די קעל־
נערינס האָבן געטראָגן קורצע קליידלאַך און דער שטאַטישער אָר־
קעסטער האָט געשפּילט הינטער די פענצטער. נאָכן אונטערהאַלט
פאַר די אָפיצערן, האָט די שיף־מאַנשאַפּט געהאַט אירן ; דער קאָנ־
סול האָט ניט געמאַכט קיין אונטערשייד צווישן קינעם ; אַפילו אַ
נעגער פון אַלזשיר, וועלכער איז געווען צווישן דער מאַנשאַפּט, האָט
זיך באַטייליקט.

פּרעדריק קאָלדעווין איז געווען גאַנץ וויליק גו דערציילן
וועגן דער פּאַסירונג פון יענער צייט ; יא, זיי האָבן געהאַט שוין
איינמאַל אַ צייט, און די פּרעמדע זיינען געווען פּרילאָכע לעבע־
יונגען. זיין לערנען זיך אין סעינט־סיר האָט זיך אָפּגעצאָלט.

— און מערקווירדיק, — זאָגט פּרעדריק קאַלדעווין, — מיט
עטלעכע מעג שפעטער האָט איינע פון די קעלנערנס חתונה געהאַט
מיט אַ סטאַליער. ס'איז מיר ערשט איצט איינגעפאַלן.

— איז עס דען אזוי מאַדנע ?

— אַ, ניין. נאָר היינטיקס יאָר האָט זי באַשאַנקען איר מאַז
מיט אַ קינד, אַ מולאַט.

פּויוע.

— איך פאַרשטיי ניט, — זאָגט פּרוי האַלמסען.

— ניין, קיינער פאַרשטייט עס ניט, ענטפערט פּרעדריק קאַל-

דעווין. אונדזער דאָקטאָר פאַרשטייט עס אויך ניט.

— מיר האָבן אויך געהאַט אַ גאַסט, — שלאָגט דער לייטענאַנט

אום איבער די רייד. — אַדעלהייד וועט איך דערציילן וועגן אים.

אַנטשולדיקט מיר אויף אַ רגע.

און מיט דעם פאַרלאָזט דער לייטענאַנט דאָס צימער.

ער גייט אַרויס אויפן הויף; דאָס מיידל דאַווערדאַנאַ שטייט

דאָרט, און ער זאָגט איר :

— דו ביסט ניט געקומען נעכטן אין אַוונט; האַסטו פאַר-

געסן ?

— ניין, די מאַדאַם האָט מיך ערגעץ אַוועקגעשיקט ?

— וואוהין ?

— צום שוסטער.

— גערעכט, איצט גערענט איך. איך האָב אַליין אָנגעזאָגט, אַז

מ'זאָל דיך שיקן צום שוסטער. מ'האַט געדאַרפט פאַריכטן די

שטיוול.

— ניין, די מאַדאַם האָט געהייסן זיי בלוז אַפּפּוצן.

— יא, און זיי אַפּפּוצן. אַפּפּוצן אויך.

און מיט דעם איז ער אַוועקגעגאַנגען. ס'קאָן זיין אַז ער האָט

נאָר ניט געהאַט צוליב וואָס אַרויסצוגיין פון צימער נאָר ער איז

אַרויסגעגאַנגען סיי ווי, ער האָט געהאַט אַזויפיל וועגן וואָס צו

טראַכטן. דער לייטענאַנט טראָגט היינט זיין בעסטע אַניפאַרם אום

אַנצוטון כבוד זיינע געסט, איז גייט ער ניט אַריין אין דער קיר

שטאַל אַדער אין דער פּערד-שטאַל נאָר ער גייט אַריין אין דעם שייער

וואו ער זוכט זיך אויס אַ טונקלען ווינקל און בלייבט דאָרט שטיין

אַ לענגערע וויילע. ער איז נאָרניט פאַרזאָרגט, פאַרקערט; ווי ער

שטייט אזוי דאָרטן, טוט ער אַ צופרידענעם ניג מיטן קאַפּ. —

אָפּפּוּצן אויך — חזרט ער איבער און רייבט זיך די מאַגערע הענט.
איידער ער קערט זיך אום צוריק בייט ער אום זיין רינג אויף דער
לינקער האַנט, כּרי ער זאָל גערענקען עפעס.

דאווערדאָנאַ שטייט נאָך אַלץ אויפן הויף, און פאַרבייגייענדיק
לעבן איר זאָגט איר דער לייטענאַנט :

— האָסטו צוריקגעבראַכט די שטיוול מיט זיך ?

— ניין, — ענטפערט דאווערדאָנאַ, — איך האָב זיי בלויז

איבערגעלאָזט דאָרטן.

און דער לייטענאַנט נייגט אויפסניי דעם קאָפּ און זעט אויס

צו זיין נאָך מער צופרידן.

ווען ער איז צוריק אַריינגעקומען אין זאָל אַריין איז יעדערער

געזעסן כאַרטיפט אין זיינע אייגענע געדאַנקען ; דער קאָנסול איז

געווען דער לעצטער פּריער צו ריידן און איצט רעדט ער ווידער :

— כ'האָב געהערט, אַז קיניג טאַביאַס האָט אײך באַזוכט און

אַז ער וויל דאָ קויפן באָדן. דאָס איז גוט, פאַרקויפט אים לאַנד.

דעם לייטענאַנטס ענטפער איז געווען קורץ ; ער האָט בלויז

געזאָגט :

— מיר האָבן געטראַכט — אַדעלעהייד און אײך — הויז דעם איז

ער אַ קראַנקער מענטש. נאָר איר האָט דאָך מן הסתם אויך געהערט

וועגן אים ?

די אַלטע פרוי קאָלדעוויין שאַקלט מיטן קאָפּ און ענטפערט :

— יא, אײך זאָל עס דענקען אַביסל.

— מיר האָבן זיך צעטיילט אויף צוויי צדדים, — זאָגט דער

קאָנסול. — דער פּאָטער מיט דער מוטער אויף איין זייט און פרוי

אַדעלעהייד און אײך אויף דער צווייטער ; און אײך בין זיכער אַז דער

קליינער ווילאַטץ איז אויך אויף אונדזער זייט, וואָס זאָגסטו, ווי-

לאַטץ ? יא, אײך האָב געוואוסט, אַז יא. נו, אויב אַזוי וועלן מיר

פאַרקויפן דעם באָדן.

דער אַלטער קאָלדעוויין איז געזעסן טיף פאַרטראַכט ; ער איז

געווען אַ לאַנגזאַמער מענטש און ניט ליב געהאַט קיין שום עני-

דערונגען. ווען פרוי האַלמסען האָט דערציילט וועגן דעם קיניג, וועגן

אַט דעם קיניג טאַביאַס, וואָס האָט זיך געוואַלט באַזעצן דאָ בשכנות

מיטן פּריץ פונם הויף האָט ער פעסט געקוקט פאַר זיך און זיי גע-

וואָרנט, זיי געוואָרנט קעגן דעם פאַרקויף : — ניין, טוט עס ניט !

— האָט ער געזאָגט. — טוט עס אויף קיין פּאַל ניט !

איצט האָט ער נאָכאמאל איבערגעהזרט זיין וואַרנונג :

— אויב איר וועט אזוי האַלטן אין פאַרקויפן און פאַרקויפן וואָס זשע וועט בלייבן פון זענלפאָס ? פאַרשטייט זיך, אז ס'וועט נאָך בלייבן גענוג, איבערגענוג, — האָט ער זיך צוגעאייגלט צוצוגעבן, אָבער באַס סוף — איד נעם אָן, אז דער לעצטער ווילאָטץ האַלמסען איז נאָך ניט געבוירן געוואָרן.

— איצט זיינען אַנדערע, מאַדערנע צייטן, פאַטער, — זאָגט דער קאַנסול. — אָט די גרויסע גיטער באַצאָלן זיך ניט, זיי בריינגען נאָר אויס זייער אייגנטימער. עס מאַכט ניט אויס פאַר יענע, וואָס האַבן אַן אַנגעזאַמעלטן קאַפיטאַל פון פריער אויף וועלכן זיי קאַנען זיך שטיצן.

— איד האָב ניט געהאַט קיין גרויסן אַנגעזאַמעלטן קאַפיטאַל, — ענטפערט זיין פאַטער. — וואָס איד האָב געזאָלט האָבן איז אַוועק מיטן ווינט אין די שלעכטע יאָרן און אין דער מלחמה. אָבער בלויז צוליב דער סיבה —

— אָ, יא, פאַטער, אָ, יא, איר האָט געהאַט אַ סך. און זייט דאָן האָט איר געירשנט —

די אַלטע פרוי קאָלדעוויין ניט אַ קוק אויף איר זון און שטעלט אים אָפּ.

— אָבער בלויז צוליב דער סיבה וועל איד זיך ניט צעשיידן מיט קיין אַקער לאַנד פון מיין מעסיק גוט ; ניין, איד וועל עס ניט טון.

— אָבער, פאַטער, איר טוט דאָך גאָר ניט מיט דעם.

— ניין, מעגלאַך, אז ניט. אָ, ניין, איד טו גאָרנישט מיט דעם. מוז אַ מענטש פאַרדינען פון יעדער זאָך ? — פּרעגט דער אַלטער מאַן. — ווען מיר וואָלטן אָבער פאַרקלענערט אונדזערע גרענעצן איצט, דיין מוטער און איר, ווען מיר וואָלטן געהאַלטן אין פאַר-קויפן און קריגן געלט פאַר דעם, נו, וואָלטן מיר גאָרנישט געהאַט אויף וואָס צו קוקן הויך אויף די עטלאַכע מטבעות — קיינע ברייטע לענדערייען. און צו וועמען וואָלטן די מענטשן געהאַט צו גיין ווען עפעס וואָלט געטראָפן אויב זיי וואָלטן מער ניט געהאַט דיין מוטער און מיר ? אָט, היינטיקן פּרילינג האָט הענריק — דו קאַנסט אים — פאַרלוירן זיין קו. אַ גוטע קו, וואָס האָט זיך געקעלכט. הענריק, וועמען דו האָסט איבערגעטויפט, געדענקסטו ?

— איד געדענק אים. איז וואָס ?

— ניין — דאָס אַלץ, — זאָגט דער אַלטער קאָלדעווין. — ער
איז געקומען צו דיין מוטער —
פּויע. אזוי ווי ער זאָגט מער גאַרנישט רופט זיך אַן פּרוי
קאָלדעווין :
— יא, און איך בין געגאַנגען צו דיין פאָטער.
פּויע.

— אָבער, — אַרנומענטירט דער קאָנסול לאַכנדיק, — עס
וואָלט דאָך געווען דאָסזעלבע ווען דו וואָלסט אים געגעבן געלט אָדער
אַ נייע קו.

— ניין, ניין, — ענטפערן ביידע אַלטע, שאַקלענדיק מיט די
קעפּ, — ער וואָלט געווען צעטאַכליעוועט דאָס געלט.
צו פאַרגלעטען דעם ענין זאָגט דער לייטענאַנט :
— אין איצטיקן פאַל איז עס ניט קיין פּראַגע וועגן קיין זייער
גרויסן פאַרקויף ; מיר האָבן אים צוגעזאָגט זיך צו מישב זיין וועגן אַ
שטיקל ערד גענוג פאַר אַ שטיבל ; און מעגלאַך, אַז ס'וועט גאַרניט
אַרויסקומען דערפון, אַדעלהייד און איך האָבן גערעדט מיט דעם
מאַן וועגן דעם ; ער איז אַ פאַרשטענדיקער און באַשיידענער מענטש.
— איך מוז צוגעבן, אַז ער איז מיר געפעלן, — זאָגט זיין פּרוי.
— און הויך דעם איז ער קראַנק און געוואָלט פּראַווין די לופט אינם
סאָסנע-וואַלד.

מיט דעם האָט זיך דער שמועס פאַרענדיקט און יעדער איז
געזעסן און געטראַכט. נאָר דער קליינער ווילאַטץ, וועלכער האָט
ליב געהאַט ענדערונגען בעסער ווי וואַס-ניט-איז עפעס אַנדערש
איז אוועק אין זאַל אַריין און געשפּילט אויף דער אַלטמאַדישער
פּיאַנאָ.

— בום — בומבום — בומבום, — דער קאָנסול האָט אונטערגע-
כאַפט די מעלאָדיע. — אַגב אורחא האָט יענער הענריק ניט געהאַט
קיין טאַטן, נאָר זיין מאַמע האָט געהייסן ליסבעט און מ'האַט דעם
זון גערופן ליסבעט-הענריק. האָב איך אים איבערגעטויפט הענרי
פון ליסבעט.

* * *

דאָס טעגלעכע לעבן אין זעגלפּאָס איז זיך געגאַנגען רואיק און
מאַנאַטאַן. פּרעדריק קאָלדעווין האָט עס געקאַנט דורך און דורך ;
עס איז ניט געווען לויט זיין געשמאַק נאָך, נאָר ער האָט געטון דאָס
בעסטע וואָס ער האָט געקאַנט און ס'איז אים געלונגען טיילווייז צו

פארבריינגען נישקשהדיק די צייט. ער און דער לייטענאנט זיינען געווען באפריינדעט נאך פון אינגלווייז און, און אין משך פון די יארן איז די באלעבאסטע פונם הויז אויך געווארן זיין פריינט. ער האט געשמועסט און געפייפט און געזונגען איבערן הויז און אויסד געטרונקען א פלאש, צוויי, מיטן לייטענאנט אין די אונטן; אפילו מיט דער הויזפירערן, יאמפרו סאלוועסן, פלעגט ער כאפן א שמועס אמאל דורכן אפענעם פענצטער אין שפייזצימער.

— יאמפרו סאלוועסן, ס'איז טאקע אמת, אז איך האב איך אפגעגעבן שלום זינט איך בין אָנגעקומען אהער. איך האב אָבער קיינמאל ניט געהאט די געלעגנהייט אויסצוריידן מיט איך אן ערנסט וואָרט.

— אז ערנסט וואָרט, היינטיקס יאָר אויך? — פרעגט יאמפרו סאלוועסן לאַכנדיק.

דער קאָנסול שאַקלט מיט זיין קאָפּ:

— איך מײן עס באמת ערנסט היינטיקס יאָר. און איך בין געקומען צו מאַכן אַ סוף צו דעם.

— איר האָט עס געטון לעצטן יאָר אויך, כאַטשאַט!

— איך שרייב לידער וועגן אירע ברעמען און אירע אויגן. „מײן אוצר זיינען אירע אויגן“ זינג איך — ניין, ווי גייט עס דאָרטן? ווען איר וואָלט נאָר געוואוסט וואָס איך זאָג וועגן אירע אויגן! יאמפרו סאלוועסן, איז עס, הייסט עס, טאקע אמת, אז איר זענט אַ כלה געוואָרן פאַר אַן אַנדערן, זינט איך בין דאָ געווען פאַראַיאָרן? — נו, וואָס האָב איך געקאָנט טון? — זאָגט יאמפרו סאלוועסן, ניט אַפּשטייענדיק פון אים, און פאַרציענדיק איר מויל. — איר האָט מיך פאַרלאָזט, קאָנסול.

— איך? ווי דערלאָזט איך אייער האַרץ צו זיין אַזוי אומד געטריי? דערפאַר שרייב איך: „אירע אויגן איז איר עשירות, זי קויפט מיט זיי אונטער אַלע מענער.

— פּע; קאָנסול!

— קאָן עס איך דען פאַרוואַנדערן אויב איך בין אַראָפּ פון זיינען? דריי יאָר זיך געפייניקט און דערנאָך קום איך צעגיינן און געפין אויס אז איר האָט שוין געגעבן אייער וואָרט אַן אַנדערן. אַ, הלאַזי וואָלט איך איך קיינמאל ניט געווען אָנגעזען — אָדער ווי זאָגט שעקספיר? איר האָט אַ סך פאַרוואָס ערב צו זיין.

— יא, איר קוקט אויס מאַנער און אַפּגעצערט!

— נאָר אזוי זענט איר פרויען. איך האָב געטראָפֿן אַ מאַן אויף מיין ריווע אין דרום — גאָט ווייס צי איז ער ניט געווען אַ פּאַסטאָר ערנעץ וואו. איז ער געזעסן לעבן זיין ווייבס טויטן־בעט, האָט ער דערציילט, און זיינע דריי זין זיינען געווען לעבן אים. האָט ער צוויי באַטראַכט פאַר זיינע אייגענע — זיי זיינען געווען געראָטן אין אים, האָט ער געדענקט — דעם אינגסטן אָבער, דער קלענסטער און שוואַכסטער, האָט ער ניט געקאָנט פאַרטראַגן. דאָן האָט זיין ווייב געזאָגט: „ער איז דיין זון!“ און דער מאַן איז אַנדערגעפאַלן ווי אַן אונטערגעשאַסענער. אַ צייט שפעטער קומט ער צו זיך און פּרעגט: „און די אַנדערע ניט?“ זיין ווייב ענטפּערט ניט. „און די אַנדערע ניט — די אַנדערע ניט? הערסט?“ חזרט ער איבער. נאָר זיין ווייב איז געווען טויט.

דער קאָנסול און יאָמפרו סאַלוועסן קוקן זיך איבער.
— הו! — האָט זי געזאָגט און אַ ציטער געטון.
— שטעלט זיך פֿאַר אויף יענעם מאַנס אַרט, יאָמפרו סאַלוועסן:
זיין נאַנץ לעבן וועט ער אַרומגיין און ניט אויפהערן פּרעגן: „די אַנדערע ניט?“ ער וועט קיינמאָל ניט קריגן קיין ענטפּער.
פּויע.

— בריינגט דעם מאַן אַהערצו און איך וועל אים ענטפּערן! —
האָט פּלוצים יאָמפרו סאַלוועסן אַרויסגעזאָגט מונטער. — די מוטער
האָט נאַטירלעך זיך געשראָקן פֿאַרן לעצטן קינד און דערפֿאַר זאָגט
זי — זי האָט געהאַלטן באַם שטאַרבן און זי האָט געוואָלט העלפֿן
דעם אינגסטן — איר מוזט געדענקען, אַז ער איז געווען דער קלענ־
סטער, אַריים קינד, און חוץ דעם איז ער שוין געווען אונטער אַ
חשד. אויף מיין לעבן האָב איך נאָך אַזוינס ניט געהערט! און
דאָריבער זאָגט זי —
דער קאָנסול וואַרט.

— זי האָט עס בלויז געטון כּדי צו העלפֿן אַביסל דעם אינגסטן.
— רופּט אויס יאָמפרו סאַלוועסן. — קאָנט איר עס ניט פאַרשטיין?
דער קאָנסול נייגט מיטן קאָפּ, ער גיט זיך אונטער איר גוט־
האַרציקער אַכונה:

— פּונקט דענסעלבע האָב איך געזאָגט צום מאַן: „רעדט ניט
קיין סך“. האָב איך צו אים געזאָגט —
— כּט־כּאָכא! יא, איר האָט עס וואויל געמעגט זאָגן. ער
האָט שוין געהאַט זיין ענטפּער דאָן! — יאָמפרו סאַלוועסן ווערט

שענער און זי פאררויטלט זיך פון דורכאויס גוטהארציקער אמונה.
דער קאנסול טרעט צוריק נאכמער. ער איז אפשר אוועק אביסל
צו ווייט, און אצינד וויל ער עס גוטמאכן :

— פונקט דאסזעלבע וואָס איך האָב געזאָגט צום מאַן, כמעט
דיזעלבע רייד ווי אייערע. כמעט וואָרט אין וואָרט. און דאָס פירט
מיד צום געדאַנק ווי גוט מיר וואָלטן זיך געפאַסט איינער צום
צווייטן, יאָמפרו סאלוועסן, ווען איר וואָלט נאָר ניט געווען מיר
אַזוי פאַראַטן. און אצינד וועל איך שוין אַלעמאַל אַרומגיין איינער
אַליין און פרעגן : „אויב אַזוי, וואָס איז דאָס לעבן ? וואָס צום טיילו,
איז דאָס לעבן ?

— איך הויב טאַקע אָן צו גלויבן, אַז איר גייט אַראָפּ פון
זינען, — רופט אויס די הויזפירערן מיט אַ געלעכטער. —
הו ! איך לאָך אַזוי שטאַרק אַז מײן האַרבאַנד פאַלט אַזש אַרונטער.
— זאָגט זי אויסגלייכנדיק איר האַרבאַנד און פּוצנדיק זיך אַביסל, —
איז עס גוט אַזוי ?

— אַ, יא, גאַנץ גוט, ענטפערט דער קאָנסול. — ווען איר
שטרעקט אויס אייערע ארעמס אַט אַזוי און גיט מיר אַזאַ גוטע גע-
לעגנהייט —

— נו, מײן טייערער קאָנסול, ק אַ נ ט איר ניט זיין אַמאַל
ערנסט ?

— וואָס פאַר אַ פּראַכטפולע טאַליע איר האָט ! איך וואָלט
כאַמט געדאַרפט אַריינקומען און איך אויפהויבן אויף מײנע הענט.
און דער טיילו ווייסט אים צי האָט ער טאַקע ניט ברעה
געהאַט אַריינצוגיין צו איר, ווייל די הויזפירערן האָט בלוין
געזאָגט :

— יא, דאָס וואָלט געווען אַ פיינע זאַך ! וואָס אַ שטייגער ווען
די מאַדאַם וואָלט אָנגעקומען !

נאָר ער איז נאָכאַלעמען געבליבן שטיין פון יענער זייט און
פאַרענדיקט דעם שמועס מיט עטלעכע גוט-באַטראַכטע פּראַזן.
יאָמפרו סאלוועסן האָט זיך נאָכגעפרעגט אויף זיין פרוי און קינד
דער. וועלן זיי מער קיינמאַל ניט קומען נאָכאַמאַל קיין זעגלפּאַס ?

* * *

אַבער די מערסטע צייט האָט דער קאָנסול גערעדט מיט פרוי
אַדעלהיד. ער האָט איר דערציילט שפּאַסיקע מעשיות און פּאַסי-
רונגען, וואָס זיינען זיך מיט אים פאַרלאָפּן פאַר דער צייט, וואָס

ער איז דאָ ניט געווען; ער איז געווען העבלאָד און זי פּיין אונטער-
האַלטן. דער פּרויס שטימונגען זיינען געוואָרן געהויבענער און זי
האַט זיך אָנגעהויבן אָנטון וואָס ווייטער מיט מער געשמאַק —
פּרעדריק קאַלדעווין אַליין איז געווען אַזא פּריילאָכער און עלעגאַנט
טער און זיינע רייד האָבן ניט געקלונגען ווי פּלוידעריי און פּוסטע
קאַמפּלימענטן; אויף קיין פּאַל ניט: ער האָט אויסגעדריקט מיי-
נונגען און אַנטוויקלט אַ לעבנס פּילאָזאָפּיע — אַ פּילאָזאָפּיע, וואָס
האַט זיך אויסגעדריקט אין דעם געדאַנק, אַז אַ מענטש מוז מיטגיין
מיט דער צייט.

פּרוי אַדעלְהייד איז געווען אָנגענעם צו זיצן און הערן אים
ריידן. זי איז געווען אולטראַ-דייטשיש אין יענער צייט, און דער
קאַנסול פּרעדריק האָט געהאַלטן מיט די פּראַנצויזן, נאָר פּונ-
דעסמוועגן —

— פאַרוואָס רעדט איר אַלעמאַל וועגן דער פּראַנצויזיש-
דייטשער מלחמה? — פּלעגט זי פּרעגן. — עס זיינען דאָד נאָר די
דייטשן, וואָס זיגן, דאַרף זיין די דייטש-פּראַנצויזישע מלחמה.

— יא, — ענטפּערט דער קאַנסול. — די פּרייסן געווינען.
— די טעווטאַנען. זיינען מיר דען ניט אַלע טעווטאַנען?

— יא, אַחוץ די פּראַנצויזן. אָבער טייערע פּרוי אַדעלְהייד,
לאָמיר ניט ריידן וועגן דעם איצט. נעכטן האָב איך געהערט די
ווילדע שוואַנען גוגערן ווייט אַוועק; ריגעסווייז האָט זיך געהערט אַ
טרומיטערן פּון אַ צאָל שוואַנען צוזאַמען און עס האָט געקלונגען
ווי אַ כאַר. דער קלאַנג איז געווען אַזא צאַרטער און אין דערזעלבער
צייט אַזוי ווילד, אַז איך האָב זיך ניט געקאַנט העלפּן און געטראַכט
פּון אייד.

— איר האָט זיך ניט געקאַנט העלפּן? — זאָגט פּרוי אַדעלְהייד.
איר פאַרשטייט, זי איז באַין אופן ניט געווען קיין קאַלטע פּרוי
און דאָס האָט זיך אַרויסגעוויזן אַמבעסטן ווען זי האָט געשפּילט און
געזונגען פאַר אימיצן, וואָס זי האָט געוואָלט; ווייל דאָן פּלעגט
זי פאַרוואַרפּן איר קאַפּ און געלאָזט איר וואַרימקייט זיך אויס-
דריקן אין איר ליד. דער קאַנסול פּרעדריק האָט זי געקאַנט אַ היפּש
ביסל און איר זינגען האָט, אָן צווייפּל, געקלונגען אים אין די אויערן;
ער האָט זי געבעטן זינגען נאָכאַמאָל.

— שפּעטער אַביסל, — האָט זי געזאָגט. היינט אָוונט אויב
איר ווילט.

— אויב איר ווילט !

— איר דארפט מיר אָבער ניט דאַנקען אזוי ווי איר טוט עס
אַלעמאָל. איך דארף נאָר דאַנקען אייך.
פרוי אַדעל־הייד איז געזעסן זייער שטיל נאָך די ווערטער און
ניט געמאַכט קיין פאַרזוך צו באַהאַלטן זיך בעת ס'האַט איר אַ
שפּאַר געטון דאָס בלוט אין פנים און די רויטקייט האָט זיך ביס-
לאַכווייז פאַרשפּרייט איבער דעם.

אַ שטיל־שווייגן האָט נאָכגעפּאַלגט. עס האָט זיך אויפֿגעדוכט
אזוי ווי אַ תּפּלָה האָט געקלונגען אין זייערע אויערן. דער קאָנסול
פרעדריק איז געזעסן שטיל ; אָט דער פּריילאָבער יונג, דער קאַ-
טאָוועסטרײַבער איז געזעסן שטיל און געקוקט אויפֿן די. און אויף
זיין פנים האָט זיך ניט אָנגעזען קיין איין מינע ניט פון אַ זיגער,
קיין שמיכל ניט, בלויז אַן אויסדרוק פון טיפֿן מיטגעפּיל.
דאָן האָט די פּרוי זיך אויפֿגעשטעלט און אים פּאַרלאָזט.

יעדער איינער פון אונדז האָט זיך זיין מול און פּרוי אַדעל־הייד
האַט, בלי ספּק, זיך געהאַט אירן. און אָט דאָס איז עס פאַרוואָס
זי האָט געהאַט אַ שליסל צו איר טיר, פאַרוואָס זי האָט פּאַרטריבן
פון איר הויז אַן אומפּאַרזיכטיקן דאָקטאָר, פאַרוואָס זי האָט געפּירט
אַ טאָגבוך.

VIII

ווען דער קאָנסול פּרעדריק האָט געטרונקען און געפּלוידערט
מיטן לייטענאַנט שפּעט אין דער נאַכט אַריין האָבן קיין דיטקוסיעס
ניט געקאָנט אויסגעמיטן ווערן. האָט דער קאָנסול ניט געהאַט זיין
לעבנס־פּילאָזאָפּיע ? ער האָט געהאַט ; ווען ער איז אָבער געזעסן
אין אַן אַלטן גרויסאַרטיקן, פּרעכטיקן הויף־זאַל פול מיט טייערע
ירוש־הזאַכן, און גערויכערט סיגאַרן און געטרונקען וויין בון ווענעציע
אַנישע גלעזער, און פאַרבראַכט מיט אַ גוטן פּריינט, וואָס ער קאָן
נאָך פון קינדווייז אָן, האָט אַן אויסטויש פון מיינונגען, אַזעלכע
אָן וועלכע ער האָט זיך געמוזט אַמאָל באַגיין אָן זיי אַ גאַנץ יאָר
צייט אין זיין פּישער־שטעטל — דאָן פלעגט ער זיך אַרײַנלאָזן
אין אַ גאַנץ זנדער לעבן בון דעם וואָס ער האָט געוויינלאָך
געפּירט. און אונטער אַזעלכע אומשטאַנדן, פאַרשטייט איר מיר, איז
אים געווען זייער שווער אַנצוהאַלטן אָדער לאָזן פּאַלן זיין פּילאָז-
זאָפּיע, נאָר וואָס האָט ער געזאָלט טון ? וואָס, איבערטרייבן, נקמת

נעמען פאר אלץ, וואָס ער האָט געמוזט אַרונטערשלינגען אינם משד
פונם יאָר, אַרויסקומען מיט די באַשרענקטע, שמאַליקעפיקע בליקן
אויפן לעבן, איבערחזרן מיט באַטאָנונג דיזעלבע קליינבירגערלאַבע
מיינונגען, וואָס ער האָט געהערט אין דערהיים באַטאָג און באַנאַכט
— וואָס דען האָט מען געזאָלט טון! זיינע עלטערן האָבן אַמאָל
בדעה געהאַט צו מאַכן אַ דיפּלאַמאַט פון אים; און מחמת דעם
האָבן זיי אים געמאַכט פאַר אַזאַ קענער פון פּראַנצויזיש — ער וועט
זיך פאַרשווערן, אַז זיין זון, אַנטאָן בערנאַרד קאַלדעוויץ, זאָל אויך
ניט אַרײַנטרעטן אין דער דיפּלאַמאַטיע! וואָס האָט מען עס עפעס
גערעדט וועגן אַט דעם ירושה-אינסטינקט, אַ בלויע שאַטירונג אינם
בלוט? אַלטוואַרג, חלומות — לאָזן זיי אַלע גיין צום טייוול!

אַ קו פאַר הענרי פון ליסבעט? ניין אַ דאַנק אייך, מיין הער,
אַט איז געלט, מזומן געלט, איר וועט אָבער דאַרפן אָפּאַרבעטן פאַר
דעם אויף מיין האַפן און איר זאָלט מיר ערב זיין פאַר אייער שטיבל!
דעם גוטבאַזיצער איז גוט, די מלחמה האָט ניט אַוועקגענומען זיינע
גיטער פון אים, אויך ניט זיינע סאַפעס און ניט זיינע שפיגלען.
אַפילו זיינע אויוונס שטייען נאָך דאַרטן; אייניקע זיינען באַצירט
מיט זילבער, אַנדערע מיט כרייטע באַגילדעטע פּריזן. די מלחמה
האָט ניט פאַרנומען די צוויי הונדערט באַרג-שאַף, די שיפ-הייזער
מיט די שיפן און זייער אויסשטאַמונג; ס'פאַרבלייבט נאָך איבער גע-
נוג אויף אַ גרויסן מאַיאַנטעק אַפילו ווען אַ מלחמה טראַגט זיך איבער
אים אַדורך. און אויפן ערגסטן פאַל קאָן מען עס איבערלעבן. וואַרט
נאָר אויס, וואַרט צו אַביסל, ס'זיינען דאָ אָפּגעשפּאַרטע באַהאַל-
טענע הילפּס-מיטלען — אין עטלאַכע יאָר אַרום שטעלט מען זיך
צוריק אויף די פיס און מען שטייט שוין גלייך. דאַן שטאַרבט דער
שווער; געבענטשט זאָל זיין זיין נשמה, ער האָט אָפּגעשטאַמט
פונם זעלבן אַלטן, שמאַלצן שטאַנד; ער איז אויך געווען אַמאָל אַ
יורד, נאָר זיך צוריקגעשטעלט אויף די פיס. און וואָס דערנאָך?
דער גוטבאַזיצער ירשנט זיין באַדן — ירשנט אים. אַרימער אַלטער
שווער, געבענטשט זאָל זיין זיין נשמה נאָכאַמאָל. ס'איז גוט. די אַנ-
דערע, די אַרבעטער, די סוחרים, די טאַג אַרבעטער, קריצן מיט די
צײַן איינער אויפן אַנדערן און קריגן זיך אַרום. אַזוי איז דאָס לעבן.
זיי קריגן זיך אַרום איבערן אַלטן גוטבאַזיצער. זיי קריגן זיך אַרום
איבער אים, וואָס באַזיצט עפעס, זיי קריגן זיך אַרום איבער זיינע
פאַרמעגנס.

דער אלטער גוט-באזעצער איז דער ביין, די אנדערע זיינען די הינט. נאָר וואָס טוט דער ביין? ווען הינט רייסן זיך איבערן ביין, טוט דער ביין גארנישט נאָר ער ליגט זיך בלוין דאָרטן, נעמט ניט קיין אַנטייל, מישט זיך ניט אַרײַן אין דער רײסעריי, אָ, אים איז גוט. אָבער אַלע איבעריקע מוזן מיטגיין מיט דער צײַט. וואָס שײַך דעם קאַנסול פּרעדריק — אָ, האָט ער וואַרשיינלעך געהאַט אָפּטע באַאומראַיקנדיקע עראַינערונגען וועגן זײַנע ירושה אינסטינקטן; נאָר צום טײוול די חלומות, דאָ האָט ער אָבער זיך געהאַלטן בײַ זײַן פּילאָזאָפּיע אָדער זי געלאָזט פאַלן: צײַטנווייז ווערט ער מער אויפגערגט ווי ער דאַרף זײַן: פאַרוואָס? קאָן ער ניט צוּמײנען זײַנע חלומות? זײַן פּרײַנט, דער לײטענאַנט, רעדט זיכער ניט קײן סך צו קאָנען אים אויפּרעגן: ער איז קאַרד אויף רײד הגם ער האַלט זיך פּעסט באַ זײַן אַנטקעגנזעצטער מײנונג וואָס גאַרניט קאָן אים באַוועגן צו בײַטן זי. צו וואָס זשע נעמען זיך די מי צו אַרנומענטירן מיט אים יאַר-אַײן-יאַר-אַײן און ווערן אַזוי אויפֿ-גערגענט. פּרעדריק קאָלדעוויץ האָט אפּשר גענומען אַ שלעכטע שטע-לונג אין דעמאָזיקן לעבן און איצט האָט ער אָנגעווענדעט אַלץ, וואָס ער האָט נאָר געקאָנט אום ניט צו בלייבן אַלײן, אָנגעווענדעט אַלץ, וואָס ער האָט געקאָנט מיטצושלעפּן אַנדערע מיט זיך? איז נאָט ווײַסט.

— איך ניי אַזוי ווײַט, אַז איך וועל לאָזן מײנע מעכטער חתונה האָבן מיט וועמען נאָר זיי ווילן אַלײן — האָט ער געזאָגט, — טעאָ איז אַלט אַכטצן יאָר און זי איז שוין געווען כמעט ווי פאַרקנסט צו אַ געהילפֿשטייערמאַן אויף אַ שײַף; וואָס זאָנסטו אויף דעם? „דאָס אָבער“ האָב איך געזאָגט, „גײט שוין אַביסל צו ווײַט“. געוויס, זי האָט עס אַלײן אויך פאַרשטאַנען. „ווילאָטײַ האַלמסען און פּרוי אַדעלֿהײד זײנען דײַנע טױפֿ-עלֿטערן“, האָב איך איר געזאָגט: „דו מוזסט האָבן כּאָטש אַ ש ט י ק ל אײַנזעעניש“. זי האָט עס אײַנ-געזען. „יעדער אַנדערן וועמען דו ווילסט נאָר אַלײן, חוץ אים“. האָב איך געזאָגט. „הײב אָן דעם קאַמף! איך וועל זיך ניט אַרײַנ-מישן!“ גערדאָ האָט נאָך גענוג צײַט. זי איז ערשט אײַנגאַנגן פּופֿ-צען יאָר אַלט. גאָט איז אַן עדות, מיר פאַרקערן מיט די פּײַנסטע לײַט אין אונדזער שטעטל. אַ שײַן פּנים וואָלט עס געהאַט ווען מיר וואָלטן עס ניט געטון. די אַלע באַאַמטע, לַמשלָ, דעם באַצײקדריכֿ-טערס משפּחה זײנען מענטשן מיט קולטור, און מײן ווײַבס אַ גע-

שוועסטערקינד איז א געריכטס-אדוואקאט. דערנאך קומט דעם פאסטארס פאמיליע, און מיינע קאלעגן אין דער האנדלס-וועלט. ווען א מענטש געוואוינט זיך צו צו דעם לעבן איז עס באמת איך בעראשנד צו זען וויפיל באפרידיקונג ער געפינט אין דעם; איך וואלט זיך ניט געביטן מיט קיינעם ניט.

דער לייטענאנט האט זיך צוגעהערט, ווי זיין שטייגער איז גע- ווען. מיטן קאפ איינגעכויגן, איצט האט ער ארויפגעקוקט און געזאגט:

— שוין גלייכער דעם שיפ-געהילף.

— וואס מיינסטו?

— זאג מארגארטיטען — וועמען דו רופסט טעא — זאג איר אין מיין נאמען, אז שוין גלייכער דעם שיפ-געהילף.

דער קאנסול שמיכלט אביסל אומרואיס:

— דו מיינסט כדי צו פארגיכערן דעם אונטערזאנג פון די קאלדעווינס.

— צו פארהינדערן אים, מיין טייערער קאנסול. אפשר פאר- מיידן אים אינגאנצן. א מאטראס האט פיל געלעגנהייטן, ער פארט ארום און זעט אויס א וועלט, ער קאן ווערן א קאפיטאן. דאסזעלבע אויך מיט א סאלדאט; ברעכט אויס א מלחמה קאן ער זיך דערדינען צו א הויכן ראנג. א מאטראס און א סאלדאט זיינען ניט אזוי אויס- געשפילט אינם המון ווי באזאכטע.

איצט איז געקומען די צייט פארן קאנסול צו פארטיידיקן אדער לאזן פאלן זיין פילאזאפיע:

— דו וועסט מיר מוחל זיין; נאר לעבנדיק דא אין זעגלפאס קרינסטו א פאלשן באגריף, — האט ער געזאגט. — ווען דו וואלסט געלעבט אין איינקלאנג מיט דער צייט וואלסטו געוואוסט, אז מיינונגען האבן זיך געביטן פון זינט יענער צייט ווען מיר זיינען נאך געווען אינגלאך. אין אונדזער איצטיקער צייט איז די ביורא- קראטיע געווארן דער אדעל-שטאנד. קיין אנדערן האבן מיר ניט.

— די רעגירונגס-באזאמטע — גלויב מיר, אז ס'איז ניטא וואס זיי מקנא צו זיין. וון נאך פאטער, דור נאך דור, ביורא שרייבער און איבערשרייבער. רעקרוטירט פון דארפישע שקצים, וואס "שטייגען אין דער וועלט". נאך גיכער בלייבן זיי הינטערשטעליק, אנטשטאט גוטע פישער און ערד-ארבעטער ווערן זיי ביורא-שרייבער און גלחים. נאך גענוג וועגן דעם. עס זעט אויס צו זיין א געזעץ, אז א

באזמטער מוז אויסהאדעווען א באזאמטן — פארוואס ? און גיט מען א קוק אויף זיי — וואס טרעפט מען ? גארנישט הויז מיטלי מעסיקע פיאיקייטן און אומאנמוויקלטע ווילנסקראפט ; דער טריאומף פונם פלאצקאפ. דורכשניטלאכע ערלאכקייט און טיכטיקייט אין זייערע אייגענע דעפארטאמענטן, דאס יאָ אָבער אויב סערגעוויינלאַכע פיאיקייטן, גרויסקייט ? ניין ! זון נאָך פּאָטער, דור נאָך דור אַלץ דאָסזעלבע. דאָס געזעץ אין יענעם וועלט איז : די זין זאָלן זיין באַזאָמטע, די טעכטער זאָלן חתונה האָבן מיט באַזאָמטע, מעג עס אַפילו זיין ניט מער ווי אַ דאָקטאָר אָדער אַ גלח. דאָס דאָזיקע געזעץ שליסט אויס יעטווערע אומרעגלמעסיקייט, איז זייער שטייף און באַנעמט זיך אומרהמנהדיק מיט די אַמטלאַכע מינים. ניטאָ קיין אַרט אין אים פאַר דער שפּיל פון צופאַל, קיין דונער־שטיין פאַלט קיינמאַל ניט אַראָפּ ; דער פּאָטער האָט אָנגעדוויבן מיט ווערן אַ שרייבער, מוז דער זון טון דאָסזעלבע ; און דאָס הייסט באַ זיי דערווערבן זיך קולטור. איד, פון מיין זייט, האָב מער הנאה פון שמועסען מיט מיינע אַרבעטער איידער מיט אונדזערע באַזאָמטע. נאָך וואָס שייך דעם, — האָט דער לייטענאַנט צוגעגעבן, — פיר איד קיין שמועסן מיט קיינעם ניט.

— ניין, דו ביסט אזוי שטאַלץ, — האָט דער קאַנסול געזאָגט. מיט פאַרדראָם. — מיר, אַנדערע, מעגן קויפן און פאַרקויפן, ריידן און דינגען זיך.

— שטאַלץ ? — האָט דער לייטענאַנט אָויסגעשריען מיט אַ פּלוצלונגדיקן אויסברוד פון זיין אַלטן טעמפּעראַמענט. — איד האָף, צו איד בין שטאַלץ. וואָס איד פיל אָבער איז עקל — פאַרשטייסטו ? — עקל. זיי מאַכן מיר טויט־קראַנק מיט זייערע רייד, דער ריכטער און דער דאָקטאָר און דער בישאָף. לעבנדיק דאָ אין איינזאַמקייט. בין איד אַוועק ווייכער פון זיי, האָב זיי איבערגעלאָזט ווייט אַהינט מער. זיי וואַרעמען זיך אין זייער אייגענער נישטיקייט, זיי שמופן זיך פאַראוים און דינקען אַז זיי קאַנען אַנמייַל נעמען אין אַ געשפּרעך — לאָז איד זיי. זיי שעמען זיך ניט צו גיין מיט פאַריסענע קעפּ אין דער הויך ; איד בויג איין מיינעם, איד בין קיינמאַל ניט ערשעפט פון קוקן אויף דער ערד, אויפן גראַז און אויף די שטיינער ; ניין, איד בין קיינמאַל ניט ערשעפט פונם גראַז און די שטיינער. און דאָ קומען די זין פון שרייבערלאַך און ווייסן, אַז נאָך אַ רעגן שיינט אויף די זון ; זיי שטייען מיט אָויסגעגלייכטע קעפּ און פּראַקלאַמירן עס,

שרייען עם מיר אריין אין די אווערן. אפשר האָסטו עם קינמאַל
 ניט געדאַרפט דולרן ? זיי קאָנען לייענען און שרייבן, אַ זאַד,
 וואָס פלעגט זיין די אַרבעט בלויז פון אונטערגעאַרדנטע
 אין פאַרגאַנגענע צייטן, און דאַרף זיין דאָסזעלבע איצט.
 אַ מענטש קאָן לעבן אויף קולטור, אַ מענטש קאָן אָבער ניט
 לעבן מיט דער בלויזער פּיאיִקייט צו לייענען און שרייבן ; אַ
 מענטש קאָן ניט לעבן אויף שול־געלערזאַמקייט — כאַטש געוויסע
 מענטשן קאָנען מאַכן אַ לעבן דערפון. כדי צו לעבן אויף קולטור
 מוזט איר, צום אַלעם ערשטן, זיין געבוירן צו עשירות און לוקסוס,
 וואָס גייט איבער בירושה פאַר אַ סך דורות ; זיך איבערקלייבן פון
 פּראַסטע אומשטאַנדן און פּולשטענדיקער אַרימקייט אין אַן אָפיציע־
 לער וואוינונג איז נאָך פון קנאַפער ווערט. עשירות און לוקסוס פון
 עטלעכע דורות איז נויטיק אויף צו פאַרמירן די יסודות פון דעם כאַ־
 ראַקטער, וואָס גיט אַ מענטשן פּערזענלעכקייט. זאָל אַזוינער לעבן
 אויף קולטור. די באַאַמטע — מוחל ! מין פריינט, קאָנסטו ניט
 זען מיט דינע אייגענע אויגן, ווי דום זיי זיינען, מעגן זיי זיין
 ווי ניצלאַך און פּיאיִק זיך צוצופאַסן ? באַטראַכט נאָר ווי אַזוי
 זיי ווערן דערהויבן צו אַ העכערן ראַנג — איז אין דעם פאַראַן
 וואָסער־ניט־איז אומפאַרמידלעכקייט, וואָסער־ניט־איז אומרעגל־
 מעסיקייט ? האָסטו אַמאָל געהערט וועגן דערהויבן אַ באַאַמטן
 אויפן חשבון פון זיינע גרויסע קוואַליטעטן ? ווי קאָן עם מעגלאַך
 זיין אויפן חשבון פון אַזוינס, וואָס איז ניט בנמצאָ? מ'ווערט דער־
 הויבן צו אַ העכערן ראַנג צוליב עלטער, לאַנגער דינסט, און שול־
 געלערזאַמקייט. אַט דאָס אַלעס איז יאָ פאַראַן. קיין דערהויבונג
 צו אַ העכערן ראַנג קאָן אויך ניט געגעבן ווערן זיי אויף קיין אַנדער
 אופן — איד זאָג ניט, אַז עם קאָן געגעבן ווערן — זיי דאַרפן ווערן
 אויסגעריסן פון אַ גאַרטן פון פּלאַקעפּיקייט און געשטעלט צום
 אַלטעגלאַכן געברויך. אַזוי איז עם אין אַלע לענדער, אַזוי איז עם
 אויך באַ אונדז. דערפאַר זאָג איד : שוין גלייכער דער שיפ־געהילף.

— אַנטשולדיק מיר, — ענטפערט דער קאָנסול ; — איד זאָג
 ניט דעם שיפ־געהילף.

— יא, צוליב דעם —

— איד זאָג „ניט דעם שיפ־געהילף“ צוליב דעם, וואָס איד
 וויל טעאָן ניט לאָזן אַריינפאַלן, אומבאַרעכנטערהייט, אין אַ ניט
 גלייכער הייראַט.

אָ, ווי אַנטציקנד באַנאַל דער מענטש איז עס געווען !
פּויע. דער לייטענאַנט זיצט מיט אַן אָפּן מויל.
— זיינען מיינע רייד אַזוי אומבאַגרייפֿלאַך ? איך זאָג : „גלייך
כער דעם שיפֿגעהילף“ האָב איך דיר ניט באַוווּזן, אַז דער אַנדערער
אַנז ערגער ?

— ער האָט אַפּילו קיין היים ניט ; זיין פּאַטער איז אַ פּליטן-
טרייבער אויפֿן וואַסער. אַזוי, אַז פּאַקטיש איז ער ניט מער ווי אַ
פּשוטער מאַטראָס.

— אַ מענטש קאָן לעבן אויף דער נאַטור אויך. דער באַאַמטער
קאָן ניט לעבן אויף קיין קולטור, וואָס ער באַזיצט ניט און קאָן ניט
באַזיצן, זינט קולטור איז ניט קיין טייל פֿון שול־געלערזאַמקייט ;
דער שיפֿגעהילף קאָן לעבן אויף דער נאַטור. דו קאַנסט אויס-
זעצן, אַז דער שיפֿגעהילף איז שוין ניט מער קיין ניט פּאַרדאָרבענע
נאַטור ; פֿון די צוויי אַבער איז ער דער, וואָס איז געענטער צו דער
נאַטור, אַזוי, אַז ער וועט זיין דער מער דערטרעגלאַכער פֿון די
צוויי. גיב עס איבער מאַרגאַריטען, מיט מיין גרום.

— דו מוזט מיר מוחל זיין, דאָס קאָן איך ניט טון. און עס
וואָלט פּאַראַורזאַכט דעם טויט פֿון איר מוטער. מיין ווייבס משפּחה
געהערט צו די וואָס האָבן געשטיגן אין דער וועלט.

— צום באַאַמטנטום ? דאַן זיינען זיי געבליבן הינטערשטעליק.
איר געשוועסטערקינד איז אַ געריכטס־אָדוואָקאַט און דאָס מאַכט
איך יעדן טאַג צום דענקען אַז דאָס איז אַ זעפּעס ; — דו ווייסט טיף
אין האַרצן באַ זיך, אַז עס איז ניט. דו האָסט אַרויסגעזאָגט עטלאַכע
פּיינע זאַכן היינט אַוונט ! ער פּאַרמאַגט אַפּילו ניט קיין היים ? און
ווען ער וואָלט אַרויסגעקומען פֿון אַ געריכט־אָדוואָקאַטס פּאַמיליע
וואָלט ער פּאַרמאַגט אַ היים ! זענט איר אַלע חסר דעה ? וואו איז
דער דונערשטיין, דער ווילדער בליאַסק פֿון עפּעס ווייט צוריק אינם
מענטשן־מיזן, וואָס וואָלט אים צוגעגעבן עפּעס וואָס־ניט־איז פּאַר
אַ ווערט היינט־צורטאַג. דאָס באַאַמטנטום ווייסט נאָר פֿון איין
אומרגעלמעסיקייט, פֿון איינאונאַיינציקער, און דאָס איז חתונה
האָבן מיט אימיצן, וואָס איז „נידעריקער“ פֿון זיי. דאָס איז זייער
דונערשטיין, זיי האָבן אַפּילו ניט קיין קוואַליפּיקאַציעס פּאַר עפּעס
אַנדערש, זיי זיינען געבוירן אין פּלאַכקייט, פּאַר דער פּלאַכקייט.
הער : ס'איז דאָ געווען אַ דאָקטאר ; האָט מען אים געבראַכט
אַהער אין הויז אַריין, מ'איז דאָ געווען קראַנק ; ער איז געווען דער

פארן אין דאקטאריע. איז ער אריינגעקומען, טאקע אין אַט דעמזעלכן צימער; ער האָט גאָרנישט ניט פאַרשטאַנען נאָר זיך געמאַכט ווי קיין זאך האָט אים ניט איבעראַשט. ער האָט געקוקט אויף אַט יענעם שטול, געמיינט, אַז ס'איז צום זיצן אויף אים, און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אים. ער האָט זיך געדאַרפט אַוועקזעצן אויפן דיל און נעמען דעם שטול אויף זיין שוים. ער האָט באַקוקט די ווענט. ער האָט געהערט פון זיינע חברים דאָקטוירים, אַז בילדער זיינען זאַכן, וואָס מ'קוקט אויף זיי; האָט ער געקוקט אויף אפּ דאָדיטאַן דאָרטן, אויף דעם גרופּן בילד, אויף דעם בילד „צייטן פון יאָר“, אויף די הענגלייכטער מיט די גלעזערנע באַצירונגען, ער האָט געקוקט אויף ז'לץ — ער האָט ניט אַרונטערגעלאָזט זיינע אויגן, ער האָט ניט צענויפגעלעגט זיינע הענט — ער הייסט, דוכט זיך מיר, אל ריאים.

— זיין שוועסטער איז אַ גרעפּין אין אונגאַרן — וואָס זאָנסטו

אויף דעם!

— אַט דער פאַקט קאָן מעגלעך זיין ניט אינגאַנצן אומוויכטיק

— פאַר איר אָפּשטאַם נאָך איר אַמאָל. וואָס שייך איר ברודער אָבער, קאָן עס אַמהעכסטנס אַרויסבריינגען סנאָביזם.

דער קאַנסול טרינקט אויס ביזן דעק זיין גלאַז און גרייט זיך

אַרויסצוטורעטען קעגן זיין פריינט, צו מאַכן אַ סוף פון אים, אַ, ווי ער וועט אים איבערוועלטיקן מיט די אַלע באַנאַליטעטן, וואָס ער האָט זיך זיי אויסגעלערנט אויף אויסווייניק אין זיין אייגענער היים אין

זיין אייגן שטעטל

— היינט אַוונט ה א ס ט ו אַרויסגעזאַגט עטלעכע פיינע

זאַכן! דו גייסט אַרום דאָ אין זעגלפּאַס און ביסט זיך אַ געזעץ פאַר זיך אַליין און פאַר אַנדערע, מען ווידערשפרעכט דיר אַמאָל אין אַ

יובל — דאָס איז ווען איר קום אַהער. איצט אָבער ז א ל ס ט ו באַקומען דיין ענטפער. איר וועל ריידן מיט דיר גאַנץ לאַגיש און

צוערשט פּרעגן דיר צי דו קאַנסט מיינן אויסגעצייכנט שטעטל? ניין, אויב אַזוי קאַנסטו אויך ניט באַממענען. באַממען איז אַ

באַלעבאַס פון אַ הויז און האָט אַ זון, וואָס שטודירט: מיט אַנדערע ווערטער, ער איז אַ פּאַטער, וואָס וויל זען זיינע קינדער

זאָלן שטייגן אין דער וועלט. איר וועל זיך באַנוצן מיט אַ פאַר פון אַט דעם מאַנס געזונטע און גערעכטע באַאָבאַכטונגען. באַממען

וואָלט צו דיר געזאַגט: „לויט אייער מיינונג נאָך, הייסט עס, אין

דאָס בעסטע צו פאַראורזאָכן אומרעגלמעסיקייטן אינם מעטשן-
מין? און נאָכדעם וואָלט באַממען דיך באַטראַכט.
דער לייטענאַנט שמיכלט :

— באַממען גלויבט ניט אין דעם. קינסטלאַך פאַראורזאכטע אומ-
רעגלמעסיקייטן? ניין, הער באַממען, ווייל דער יחיד וועט בלייבן
דערזעלבער וואָס פריער. אַ סך עשירות און טראַדיציע האָט געמוזט
דורכגיין דורך אייערע עלטערן און אור-עלטערן איידער אייער
שטודירנדיקער זון קאָן ווערן עפעס אנדערש הויז אַ באַאַמטן. דאָס
איז איין תנאי, דער ערשטער, און איר האָט געמוזט ווייטער אָנ-
האַלטן דאָס עשירות. איר האָט געמוזט, אויף דעם סמך, אַנטוויקלען
אַזעלכע אייגנשאַפטן, וואָס אונטערשיידן אייך פון דעם ביוראָ-
שרייבער מיט זיין געוויינלאַכער אויסשטאַמונג —

דאָ קומט אַריין די הויז-פירערן מיט אַ וויזיט-קארטל און זאָגט :
— ער בעט צו זען דעם הער לייטענאַנט.

— אַזוי שפעט? — ער לייענט איבער דאָס קאַרטל, כמורעט
דאָס פנים, איז זיך מיט אַ רגע, און זאָגט : — אַנטשולדיק מיר,
כרעדריק, איך האָב נאָך געהאַט עפעס וואָס צו זאָגן, נאָר —

— יא, זע דו זאָלסט עס ניט פאַרנעסן. איר וועל נאָך אויך
עפעס האָבן וואָס צו זאָגן ווען דו וועסט צוריק אַריינקומען, מעגסט
זיין זיכער אין דעם.

דער לייטענאַנט גייט אַרויס און מיט אַ פאַר מינוט שפעטער
קערט ער זיך אום צוריק פונקט ווי ער וואָלט שוין געהאַט אַרויס-
געפטרט דעם גאַסט.

— אַ מאַדנע האַנדלונג ! — האָט ער געזאָגט קוקנדיק אויפן
זייגער. — ביסטו אונטערן איינדרוק, אַז אַדעלהייד וואָלט געווען
ווייליק צו פאַרקויפן דאָס שטיקל ערד ?

— יא, — ענטפערט דער קאַנסול איבעראַשט. — וואָס איז

דען ?

— דער מאַן איז איצט דאָ, ער וואַרט אינדרויסן, ער זעט אויס
צו זיין נייגעריק צו שליסן דעם עסק היינט אַוונט.

דער לייטענאַנט האָט אַרומגעשפּאַנט איבערן צימער אַביסל
צעטומעלט.

— איך בין ניט געוואוינט צו שטערן אַדעלהיידן אַזוי שפעט —
ס'הייסט, איך — נישט אָן אַ גוטער אורזאָר. זי קער נאָך ניט שלאָפן.

איר פענצטער איז געווען אָפּן, איז ווען דו וואָלסט אָנגעקלאַפּט און
געפרעגט —

— זאָל איר ריידן מיט פרוי אַרעלהייד ?

— אויב דו ווילסט זיין אזוי גוט. דו ביסט לעבעדיקער, פרוי-
לאַכער פון מיר ; עם פעלט איר אויס פריילאָכקייט דאָ, און איר
בין ניט קיין פריילאָכער. הער מיך אויס, איידער דו גייסט : וועסט
ניט לייגן איר קיין שטיינער אויפן וועג אויב זי זאָל אפשר, אזוי
ווי איר, דענקען, אז מיר קאָנען פאַרקויפן דאָס שטיקל ערד.
דער קאָנסול גייט.

דער לייטענאַנט בלייבט שטיין אויף זיין אָרט, ער קוקט אויס
געערגערט. ס'איז אַן ספק, אז אַט דער הער האַלמענגראַט איז אים
ניט צום האַרצן. וואָסער צייט ער האָט עם אויסגעקליבן צו קומען קיין
זעגלפּאַס ! דענקט ער אז דער פּרייץ פּונם זעגלפּאַס-הויף איז אזוי
שטאַרק געענגט אין געלט ?

דער קאָנסול קערט זיך אום און ניט איבער : — יא, פרוי
אַרעלהייד — זי האָט ניט קעגן דעם.

— נו, אויב אזוי, ווילסטו מיר טון נאָך אַ גרויסע טובה און
ריידן מיטן מאַן ? זיי מיר מוחל פאַר בעטן דיך דאָס צו טון.
— מיטן גרעסטן פאַרגעניגן. זאָל איר האַנדלען אין דיין נאַמען?
— יא, אַ דאַנק — מאַרגן. דערקלער דעם מענטשן, אז ס'איז
נאַכט איצט.

— איר האָב גאָרנישט קעגן דעם צו טרעפן זיך מיט אַט דעם
קיניג און צו גיין מיט אים צום שטיקל לאַנד גלייך איצט. מיר
געשעפטסלייט אַנערקענען ניט קיין נאַכט, עם וועט דיר ניט שמערן
אין גאָרנישט.

— טו ווי דו ווילסט. סיי-ווי וועט מיך זייער פאַרדריסן צו האָבן
באַליידיקט דיניע עלטערן דורך אַט דער פאַרהאַנדלונג.

— איר נעם אויף זיך די אחריות. איר האָב זיך געמוזט קעגנ-
שטעלן קעגן זייערע פאַרלאַנגען מיין גאַנצן לעבן ; צווישן אַנדערע
זאַכן האָבן זיי געוואָלט אז איר זאָל אַרײַנטרעטען אין דער דיפ-
לאַמאַטיע, נאָר —

* * *

שפעטער צו אין דער נאַכט באַאומרואיקט דער קאָנסול ווידער
די פרוי אַרעלהייד. דער קיניג האָט געוואָלט דאָס לאַנד אויף דער

אנדערער זייט טייד. ער האָט געוואָלט עטלעכע פערטל אַקער לאַנד
לעבן וואַסער ארויפצו; ער וועט גוט באַצאָלן.

און נאָך אַמאָל וועקט דער קאָנסול אויף די פרוי אַרעל־הייד,
נאָר אַצינד איז שוין באַגינען; דער קיניג וויל אַ האַלבן טייד, גלייך
אַרויפצו ביז די בערג, און אויך אַ העלפט פון דער באַרג אַזערע. צו
וואָס ער האָט געדאַרפט אַזויפיל וואַסער איז געווען אַ מיסטעריע !

* * *

אינדערפרי ביים אָנבייסן האָט פּרעדריק קאָלדעווין געפּעלט:
ער איז נאָך ניט אַרונטערגעקומען פון זיין צימער. פּרעדריק קאָל־
דעווין האָט אומגעוואַנדערט די גאַנצע נאַכט אַרויף און אַראָפּ
איבערן מערבדיקן ברעג טייד מיטן הער האַלמענגראַא און זיינע
מענטשן. זיי זיינען געווען אַזוי וגיט ווי ביז צו דער אַזערע. איצט
זיצן זיי רואיק באַם קאָנסול אין צימער און מאַכן אויס דעם קאָנ־
טראַקט. נאָר דעם אַלטן קאָלדעווין מיט זיין פרוי דאַרף מען שוויגען
אַזוי לאַנג ווי נאָר מעגלאַד: „פּרעדריק וועט באַלד אָנקומען. לאַמיר
זיך זעצן עסן“.

און נאָכן אָנבייסן נעמט מען די צוויי אַלטע לייט אַרויס אויף
אַ שפּאַציר איבער די פעלדער און לאַנקעס, כדי די צוויי געשעפּטס־
לייט זאָלן עסן אָנבייסן אין רו.

— זע נאָר, ווילאַטץ — וואָס טוען זיי דאָרטן אַרונטער ? —
זאָגט דער אַלטער קאָלדעווין אויפן וועג.

דער לייטענאַנט האָט שוין געהאַט באַמערקט, אַז דאָרטן אַרונ־
טער שטייען מענטשן אויפן דאָך פונם אַלטן קלויסטער: און כאַטש
ער האָט שוין געהאַט געוואוסט די שפורן פון דער מיסטעריע, האָט
ער גאָרנישט געוואָלט זאָגן. — זיי רייסן אַרונטער דאָס אַרט, דענק
איד. — ענטפּערט ער.

— ווער רייסט עס אַרונטער ? איז עס פאַרקויפט ? לאַמיר
צוגיין אויסגעפינען.

— עס איז צו ווייט פאַר אייר, מוין טייערער פריינט.

— לַחלוּטין ניט. לאַמיר צוגיין און אויסגעפינען.

זיינען זיי צוגעגאַנגען צום קלויסטער און דער אַלטער קאָלדעווין
האָט געהערט, אַז דער קיניג, אָט דער טאַביאַס האַלמענגראַא פון
איטערליאַ, האָט אָפּגעקויפט דעם קלויסטער אַזוי ווי ער איז גע־
שטאַנען און האָט אים איצט פאַנאָדערנגעוואָרפן. צען אַרבעטער
האָבן אויף דעם געאַרבעט. און אַביסל שפּעטער געפינט קאָלדעווין

אויס, אז הער האלמענגראצ האט ברעה אויסצוכויען א הויז פאר זיך אליין פון אַט דעם אלטן קלויסטער. די אַרבעט ביים גראבן דעם פונדאמענט אַרויפצו העכער אויף דער מערב־זייט פונם טייך איז שוין אין פולן שוואנג. — „זע נאָר וואָס פאַר אַן עולם מענטשן!“ ווען דער אלטער קאַלדעוויין איז צוריקגעגאַנגען צום הויז איז ער געגאַנגען פאַמעלאַכער ווי ווען זיי זיינען אַרויסגעקומען. — ביסט טאַקע געווען גערעכט, ווילאַטץ, ס'איז געווען ווייטער ווי איד האָב געדענקט, — האָט ער געזאָגט און אַנגענומען דעם לייטענאַנטס אַרעם. — יא, ס'איז ווירקלאַך געווען ווייטער. זיי זיינען פיינע, ברייטע פעלדער אַט די דאָזיקע זעגלפאַס־פעלדער.

האַלב וועג באַרג־אַראָפּ האָבן זיי אַנגעטראָפּן הער האַלמענ־גראַץ. ער האָט זיי באַגריסט מיט דרך ארץ און געדאַנקט פאַר דער ליבער גאַסטפריינטלאַכקייט. ער האָט זיך נאָכאַמאַל אַנטשולדיקט פאַר קומען אזוי שפּעט נעכטן; דער קאַנסול קאַלדעוויין איז געווען אזוי העכסט פריינטלאַך אויפצוזיין די גאַנצע נאַכט און אים אַרויס־העלפּן.

דער לייטענאַנט איז געווען איבעראַשט צו זען, אז ווען ער איז ניט געגאַנגען אַרומגעוויקלט מיט קיין שאַלן אַרום דער טאַליע איז אַט דער דאָזיקער האַלמענגראַצ געווען אַ מאַגערער און שוואַכער מאַן. ער האָט ניט געקאַנט אויסמירן ניט פאַרצושטעלן אים פאַרן אלטן קאַלדעוויין, נאָר ער איז עס איבערגעקומען גיך. — יא, ווירקלאַך, אזוי איז עס; די זעגלפאַס־פעלדער זיינען ברייטע פעלדער, — האָט דער אלטער קאַלדעוויין געזאָגט, אַפּאַטע־מענדיק. — און איר פאַרמאַנט אַ גאָר פיינעם שטח יונגן וואַלד דאַרטן; דער קליינער ווילאַטץ וועט זיין אַ רייכער מאַן מיט מאַכט. נו, לאַז מיך דיר דאַנקען פאַרן שפּאַציר; איד וועל גיין לייענען אַביסל אין מיין צימער איצט; איד האָב אַ רגילות צו לייענען אַביסל אין די אינדערפריען.

* * *

— צום אלעם ערשטן, — האָט דער קאַנסול געזאָגט, — דאַרף איד דיר אָפּגעבן זיין דאַנק פאַר דיין גאַסטפריינטלאַכקייט.
— ער האָט עס געטון אליין, — האָט געענטפערט דער ליי־טענאַנט.

— האָט ער זיך אויך אַנטשולדיקט פאַר נעכטן באַנאַכט? האָט ער געזאָגט פאַרוואָס ער איז געקומען אזוי שפּעט? ער איז אַן

אויסערנעוויינלאך שארפזיכטיקער יונג, דער האַלמענגראַצ, אַ נאון !
ער האָט עטלאַכע צענדליג אַרבעטער מיט זיך, און צאָלט זיי פון
עטלאַכע שילינג ביו אַ דאָלאַר אַ טאָג יעדערן ; דאָס באַטרעפט אַ
סך געלט, דענקט האַלמענגראַצ, דאַרף מען טון דאָס בעסטע וואָס
מען קען ! נוצט ער אויס די נאַכט אויף דורכצופירן דעם עסק און
אויסקלייבן דאָס אָרט, און זעקס אַזיינער היינט אינדערפרי שטעלט
ער אַוועק די חברה אַרבעטן. וואָס זאָנסטו צו דעם ? קיין איין שעה
צייט איז ניט פאַרלוירן.

— אַזאַ גרינטלאַכע שפּאַרזאַמקייט איז מיר דערווידער, טוט
מיר לייך צו זאָגן. — ענטפּערט דער לייטענאַנט. — אפשר וואָלט
איך בעסער אָנגעהויבן — אַזוי ווי מיין פאַרשטאַרבענער פּאַטער —
צו זוכן מיין זיידנס אוצר, — האָט ער צוגעגעבן מיט אַ שמיכל.
— נו, איך בין ניט אַזוי זיכער אַז זיין שפּאַרזאַמקייט איז אַזוי
גרינטלאַך, — זאָגט דער קאַנסול ; וועגן דעם קענסטו אורטיילן
אַליין. אַט איז דער קאַנטראַקט.
דער לייטענאַנט לייענט אים ניט ; ער זיצט בלויז און האַלט
אים.

— דער עיקר איז, אַז אַדעלהייד זאָל נאָר ניט האַבן וואָס אויס-
צוזעצן קעגן דעם אָפּמאַך.

— פרוי אַדעלהייד איז גאַנץ צופרידן.

— אַנב אורחא, איך האָב נאָר וואָס גערעדט מיט דיין פּאַטער.
איך בין זיכער, אַז ער שטויסט זיך אָן וואָס עס קומט דאָ פאַר ; ער
איז אַוועק צו זיך אין צימער שטאַרק באַטריבט.

— ווילסטו ניט איבערלייענען דעם קאַנטראַקט ?

— יא, גלייך, איך דאַנק דיר פאַר דער גרויסער טובה, וואָס דו
האַסט מיר געטון.

פרעדריק קאָלדעוויץ זיצט שטיל אַ ווילע, דערנאָך זאָגט ער :

— דאָס איז אַ פיינער אופן עס אַזוי אויפצונעמען !

— וואָס ? מיין ליבער פּרעדריק, זיי מיר מוחל אויב איך האָב

נעזאָגט עפעס —

— דאָס איז אַ פיינער אויפן עס אַזוי אויפצונעמען ; איז דאָס

איינציקע וואָס אַרט דיר, הייסט עס, איז אַז פרוי אַדעלהייד זאָל

ניט האַבן וואָס אויסצוזעצן קעגן דעם אָפּמאַך ? איך וואָלט דיר

נעוואָלט געבן אַ פאַר איינפאַכע ענטפּערס אויף דעם, וואָס דו

האַסט נעזאָגט נעכטן און היינט. דאָס איז אַלץ זייער גוט פאַר

דיר און פאר מיין פאטער צו ריידן אזוי, פאר דיר אנצונעמען אזא שמעלונג צו אז עסק; איד האב געדארפט טון זאכן אנדערש אין מיין לעבן. דו נויטיקסט זיך ניט אין קיין געלט, דו האסט קיינמאל ניט געפילט קיין מאנגעל אין דעם, דו קאנסט עס לייכט אויסגעבן, איד האב עס געדארפט פארירנען. פארשטייסטו, ווילאטץ — פאר דינען עס?

— איד האב זיך אפט גענויטיקט אין געלט, — זאגט דער לייטענאנט באאומרואיקט.

— דו? איד בין זיכער, אז קיינמאל ניט.

— איד האב געהאט שווערע הוצאות.

— האסטו אבער דען ניט קיין באהאלטענע מיטלען אויף וואס זיך צו שטיצן, האסטו ניט קיין אומדערשעפלאכע אוצרות אונטער דער ערד?

— הלואי וואלט איד געהאט!

— מיין פאטער האט.

— ווירקלאך. נו, איד האב ניט. איז דיין פאטער האט יא? מאדנע. נאר אין דער אמתן האב איד זיך א סך מאל געוואונדערט וואו ער האט עס אלץ גענומען.

— איד וועל דיר דערציילן איצט, אלס ענטפער אויף א פאר פון די פראגן, וואס מיר האבן דיסקוטירט: ער נעמט עס בא מיר. דער לייטענאנט דיינקט אפשר, אז ער האט ניט גוט געהערט. דערפון נעמט זיך זיין פוסטער בליק.

— ער האט עס געקראגן בא מיר אין משך פון א צוויי צענדליק יאר צוריק. ווען ניט דאס וואלט ער געווען באנקראט. פויזע. די צוויי מענער זיצן עטלאכע מינוט און טראכטן, טראכטן.

— מיספארשטיי ניט מיין אפנהארציקייט, — זאגט דער קאנ-סול. — כ'האב דאס דערמאנט בלויז אלס בארעכטיקונג פאר זיך אליין. איד בין ניט אינגאנצן בלינד צו דער גרויסקייט פון זיין א גרויסער גוט-באזיגער ווי מיין פאטער, עס איז אבער א גרויסקייט, וואס איז טויט. גרויס, אבער טויט און פארגאנגען, די נייע צייט האט עס געלאזט הינטער זיך.

— יא, די נייע צייט האט אונדז געלאזט הינטער זיך. — זאגט דער לייטענאנט פארטראכט.

— פארשטייט זיך, אז איך האָב ניט אין זינען דיך. דו האָסט
אינגאַנצן אנדערע הילפסמיטלען דאָ.

— זיי זיינען אויסגעשעפט.

— זיי זיינען ניט אויסגעשעפט. ס'איז ווי איך האָב זיך גענומען
די פרייהייט צו זאָגן נעכטן אָונט, ס'פאַרבלייבט נאָך אַלץ איבער
גענוג אויף אַ גרויסן מאַיאַנטעק אַפילו ווען אַ מלחמה טראַגט זיך
אדורך אים. אויסגעשעפט — ! דער קאַנסול לאַכט, אַדער כּדי צו
שטאַרקן זיין פריינט, אַדער צוליב אַן אַנדער אורזאָך. — „אַ שטייגער,
למשל, ווען איך וואָלט געוואָלט אַפּקויפּן דיין טייך ?“

— דעם טייך ?

— אַ האַלבן טייך, אַ האַלבן וואַסערפאַל און אַ העלפט פון
דער אָוערע — אַ שטייגער ווען איך וואָלט געווען אַ האַלבצערדייטער
פרייז, וואָס קויפט אָפּ טייכן וואַסערן און האָט קיינמאָל ניט גענוג
וואַסערן — וויפיל וואָלסטו גענומען פאַר זיי ?

דער לייטענאַנט שמייכלט.

— איך בין ערנסט. אַ האַלבן טייך צוזאַמען מיטן וואַסערפאַל
און מיט דער אָוערע ?

— נעם זיך דעם טייך אויב דו ווילסט אים. קאַנסט זיך אים
נעמען.

— איך האָב אים פאַרקויפט נעכטן באַנאַכט.

— ווירקלאַך ? נו, איך שטעל מיר פאַר וואָס דו האָסט גע-
קראָגן פאַר אים.

— נו, מייל ! איך וואָלט געוואָלט הערן דיין פרייז כּדי איך זאָל
זען וואָס פאַר אַ מציאה איך האָב דאָ פאַרהאַנדלט. אויך דעם מקח
פונם לאַנד. עס איז ניט קיין קליין שטיקל. ער האָט ניט געוואָלט
קיין באַגרעניצט שטיקל לאַנד, האָט ער געזאָגט. דעם גאַנצן שטח
פון דעם ים אָן איך דער לענג פון דעם מערב ברעג פּוים טייך אַרויף
ביז צום אָרט פאַרן הויז, פיר הונדערט אַיילן טיף, און צוויי מאָל
אַזויפיל אויפן ים פּראַנט, צוליב דעם דאָרטיקן באַזונדערן אויסלייג
פונם לאַנד.

פּויעזע.

— נישט ווייל איך וויל חלילה אונטערשאַצן דיין גרויסע טובה,
— האָט דער לייטענאַנט געזאָגט, — נאָר אָפּן גערעדט, האָסטו, זעט
אויס, פאַרקויפט דעם באַדן און דאָס וואַסער פון זענלפּאַס אָן אַ
וועלכן-עס-איז גרויסן נוצן פאַר מיר. דער מקח ? ער קאָן זיך האַבן

דעם טייד. מיין זענמייל, מיין וואסער-מיל און מיין ציגעלניע קאנען
שטיין געשלאסן אָדער אַרבעטן פונקט דאָסזעלבע אויף מיין זייט,
שטעל איך מיר באָד ?

— יא.

— דאָ קאָן ער מיט פאַרגעניגן האָבן דעם טייד. יענער פאַס
ערד אָבער פיר הונדערט איילן טיף איז לאַנד. ניט קיין ווערטפול
לאַנד, ניט קיין וואַלד ; אין דער לענג פונם טייד-ברעג זיינען דאָרטן
דאָ בלוין ווערבע-וועלדלאַך און פאַשע-ערד אָדער שטייניקער באָדן.
ס'איז אָבער לאַנד. איז מוז איך קריגן עפעס פאַר דעם.

— וויפֿל ?

— וויפֿל ? מיין ליבער פּרעדריק, אויף יעדן פאַל וועט עס ניט
זיין גענוג אויף צו בריינגען פיל נוצן. צו דעם איז נויטיק אַ גרויסע
סומע. אַלצדינג גייט דאָ באַרג אַראָפּ ; דעם קליינעם ווילאַטץ דאַרף
מען שיקן לערנען אין אויסלאַנד, ס'זיינען דאָ טעגלאַכע הוצאות, די
פעלדער זיינען פאַרנאַכלעסיקט. צוויי טויזנט דאָלאַר איז אפשר
צופיל ? איין טויזנט דאָלאַר ? איך ווייס אַליין ניט.

— ווילסטו לייענען דעם קאָנטראַקט ?

— יא, אַ דאַנק, גלייך.

— צו באַלייכטן דיר דעם כאַראַקטער פון דער פאַרהאַנדלונג,
וועל איך דיר דערציילן ווי אזוי איך האָב פאַרקויפט דעם טייד.
האַלמענגראַט זאָגט, אז ער האָט אַ קליינע וואַסערמיל אין אַן אַנדער
טייל וועלט. אויב ער באַזעצט זיך דאָ מוז ער אויך דאָ האָבן עפעס
פון דעמוזעלבן מיין כדי צו האָבן אַרום וואָס צו פטרן זיין צייט,
דאַרף ער האָבן אַ האַלבן טייד. איך בין אַ סוחר, ענטפער איך :
„דאָס וועט אייך קאָסטן טייער.“ „וויפֿל ?“ פּרעגט ער. איך טראַכט
עס איבער ; איך האָב פאַרקויפט אַ סך זאַכן, אָבער קיינמאַל ניט
קיין טייכן. „מיין פריינט, דער ליימענאַנט, איז ניט דער מענטש,
וואָס זאָל וועלן פאַרקויפן זיין טייד.“ זאָג איך. „— ווען איינער
וואַלט געקומען און פאַר דעם אים געבאָטן דריי אָדער פיר טויזנט
דאָלאַר, וואַלט ער בלוין געשטייכלט“, זאָג איך.

— ביסטו פון זינען אַראָפּ ? דריי אָדער פיר טויזנט !

— הער זשע נאָר ווייטער. הער האַלמענגראַט איז אַ וואונדער-
לאַכער מענטש. ער ענטפערט בלוין, אז אודאי ווייסט ער ניט די
ווערט פון טייכן אין די מקומות, עס געפעלט אים אָבער דער גרויסער,
פיינער טייד, און דער וואַסערפאַל און די אַזערע, און ער האָט זיך

אויך מישיב געווען וועגן דעם ענין און עס אָפּגעשאַצט אויפן בּטוים פון אינטערנאַציאָנאַלע פּרייזן. און ער דענקט, אַז ער קאָן געבן זעקס טויזנט דאָלאַר פאַרן טייד אויב ער וועט קריגן דעם באַרן אויך.
אַ טויט שטילשווייגן.

— ער האָט דיך געמאַכט צום נאַר, — זאָגט דער לייטענאַנט.

— יעדנפאַלס איז עס פאַרשריבן אינם קאַנטראַקט איצט.

גאַלדענע אויסזיכטן וואָסן אויף פאַר ווילאַטין האַלמסענען, ער פילט זיך מאַדנע מאַכטלאָז זיך קעגנשטעלן זיי, ער פילט, אַז אַלץ גליטשט זיך; ער צענעמט דעם קאַנטראַקט, לייגט אים ווידער צענויף, דערנאָך מיטאַמאַל צעשמייכלט ער זיך און פּרעגט מיט ציטערנדיקע ליפּן:

— אָבער אַפּשר — איז דאָס בלוין דער קאַנטראַקט, ניט קיין

געלט ?

— איך מוז נאָכאַמאָל אַרויסווייזן מיין דרך ארץ פאַר אַט דעם

מערקווירדיקן מענטשן טאַביאַס האַלבענגראַט, — זאָגט דער קאַנטראַקט.

— ער האָט באַצאָלט מזומן אויפן אָרט.

— ער האָט באַצאָלט ?

אַצינד איז פּרעדריק קאַלדעוויין אודאי שטאַלץ ? ער צעשפּיליעט

זיין ראַק און נעמט אַרויס פון די קעשענעס דאָס געלט, די ריזיקע

סומע געלט.

— דאָס איז פאַרן טייד, — זאָגט ער; — און דאָס, פּטרוס באַרן

לעבן טייד, אַרום און אַרום אַכט טויזנט דאָלאַר. הער האַלבענגראַט

האַט איינגעווייליקט צו געבן אַזויפיל, האָט ער געזאָגט, צוליב דער

גרויסאַרטיקער לאַנדשאַכט. צייל עס איבער; איך האָב עס שוין

איבערגעקוקט; ס'איז ריכטיק. פּטרוס, אַזוי פיל לייכטער געוואָרן פּטרוס

מינע קעשענעס !

יא, אודאי; פּרעדריק קאַלדעוויין מעג זיך וואויל פילן

שטאַלץ !

וואָס שייך דעם לייטענאַנט, איז ער געווען כמעט אויס מענטש:

ער איז געווען איבערוועלטיקט; ער האָט געמאַכט מיט די ליפּן

ניט אַרויסבריינגענדיק קיין וואָרט ניט. דאָן האָט דער דאָזיקער

משונה'דיקער מענטש פּלוצלונג איבערגעריסן די אַנגעשטרענגטקייט

פון זיינע גערוון דורך אַ מאַדנער האַנדלונג; ער האָט פּטרווואָרפן

די הענט אַהינטער זיך און צוריק איבערגעביטן דאָס פינגערל פון

דער לינקער אויף דער רעכטער האנט ; ער האָט עס געטראָגן
 אויף זיין לינקער האנט אַ גאַנצע וואָך צייט.
 — אַנב, — האָט ער אויסגלייכנדיק זיך געזאָגט, — דו ביסט
 אויף געווען אַ גאַנצע נאַכט ; גיי לייג זיך שלאָפן איצט.

IX

האַלמענגראַצא שטעלט זיך אַרבעטן מיט שטאַרקע כחות ; ער
 האָט זיך זיין אויפזעער איבער די סטאַליאַרעם און זיין אויפזעער
 איבער די מויערער ; וואו נאָר מען קאָן קריגן אַ פּערד דינגט ער
 עס און באַצאָלט גוט פאַר דעם ; ער זאָלט אָבער ניט פון טאָג נאָר
 פון יעדער פּור משא. עס ווייזט זיך אַרויס אַז דער אַלמער קלויסטער
 איז געבויט פון טויער געהילץ צווישן די רעשטאַוואַניעס.

די גאַנצע געגנט איז געוואָרן אויפגערודערט, צום בעסערן
 און צום ערגערן. זעגלפּאַס איז געוואָרן אַ מיטלפּונקט פאַר אַרבעט ;
 אַומעטום האָט זיך גערעשט ; אויפרייסן אויף די בערג-רוקנס, פּורן
 אויף די וועגן אַהין און אַהער. ברעג-שיפּלאַך האָבן געבראַכט צו-
 פירן געהילץ און עסנוואַרג, אויוונס, וואַנט-שפּאַליער, מעבל, זעק
 און קעסטלאַך און גרויסע קאַסטנס ; שווערן זיינען געקומען און
 זיך נאָכגעפרעגט אויף אַרבעט.

האַלמאַנגראַצא האָט געוואוינט אינם פּריצישן הויז. — „דאָס
 איז אַ זעלבסטפאַרשטענדלאַכע זאַך, — האָט דער לייטענאַנט גע-
 זאָגט. „דאָס איז נאָך איין ביישפּיל פון אייער גרויסער גוטסקייט.“
 — האָט האַלמענגראַצא געזאָגט. די אויפזעער האָבן אויך געוואוינט
 אינם פּריצישן הויז ; יעדערער פון זיי האָט זיך געהאַט זיין צימער
 אינם דינערשאַפּט-פּליגל. אַרום און אַרום, אין די הייללאַך און שטייב-
 לאַך, זיינען מענטשן געוואָרן רייך דורך געבן נאַכטלעגער צו אַרבע-
 טער פאַר פיר סענט אַ נאַכט.

אַזוי לאַנג ווי די קאָלדעווינס זיינען געווען אין זעגלפּאַס, איז
 קיין איין טאָג ניט אַריבער אַז דער אַלמער פּרויץ און זיין פּרוי
 זאָלן ניט גיין שפּאַצירן אויפן וועג אין מזרח-זייט — אין מזרח-זייט
 איבער די זעגלפּאַס-גיטער, קוקנדיק אויף די לאַנקעס, אויף די קאָרנ-
 פעלדער און אויף דעם וואַלד. „זעגלפּאַס נעמט אַרום אַ גרויסן שטח
 לאַנד !“ זאָגט דער אַלמער יעדן טאָג, און זיין פּרוי דערמאָנט אים
 קיינמאָל ניט, אַז ער האָט דאָס שוין געזאָגט פּריער. נאָר זי ענטפּערט

יעדעס מאָל : — יא, עס זעט אורדאי אזוי אויס ; איך האָב ניט גע-
וואוסט אז דער מאַיאַנטעק איז אזוי גרויס.

האַלמענגראַט האָט אָנגעהאַלטן זיין שטעל אַלס אַן אויפריכטי-
קער און גוטמוטיקער מענטש. ווען דער קאַנסול פּרעדריק האָט אים
געזאָגט, אז דאָס אַלמע פאַרל איז געווען געערגערט איבערן פאַרקויף
פונם לאַנד, האָט ער געפרוואווט זיי איבערבעטן און מאַכן אַ גוטן
אוינדרוק אויף זיי ; ער האָט זיך אויפגעשטעלט ווען זיי פלעגן
אַריינקומען און געבליבן שטיין ביז זיי האָבן זיך געזעצט ; ער
האַט זיך ניט אַרויפגעצוואונגען אויף זיי נאָר אויסגעוואָרט די בעס-
טע געלעגנהייט צו רירן צו זיי. אין איינעם אַ טאָג האָט ער זיך
צוגעזעצט לעבן זיי און זיי אויסדערציילט אביסל פון זיין פאַמיליע-
לעבן : אַז זיין ווייב איז געשטאַרבן אין מעקסיקא, אַז ער האָט גע-
וואָרט אויפן פּרילינג צו קאָנען אַריבערבריינגען זיינע קינדער אַהער.
ער וועט דאָן פאַרן נאָך זיי און זיי אַליין בריינגען. האַלמענגראַט
האַט זיך פיל מאָל אַנטשולדיקט פאַר דער גאַנצער אומאַרדנונג,
וואָס ער האָט פאַראורזאַכט אין זענלפאַס מיט זיין קומען אַהער ;
ער האָט געהאַפּט, אַז זיי וועלן באַלד שוין האָבן איבערגעקומען דאָס
ערגסטע מחמת ער האָט אָנגעשטעלט אַ סך אַרבעטער. „און דאָן
וועט איר ווידער הנאה האָבן פון דער רו און שטילקייט אין זענל-
פאַס“, האָט ער פאַרענדיקט.

— וואָס שייד אונדז, — האָט דער אַלטער קאָלדעווין גע-
ענטפערט, — אַרט עס אונדז ניט שטאַרק ; מיר פאַרן אינגיכן אַוועק.
איך מוז אָבער זאָגן, — ניט ער צו מיט אַ שטייכל, — איך בין ניט
מקנא די, וואָס בלייבן דאָ.

זיין פרוי פרוואווט פאַרגלעטן און זאָגט :

— ווען מען גיט נאָר אַ טראַכט וועגן דעם אַלעס, וואָס איר
האַט דאָ אויפגעזאָגן אין אַזאַ קורצער צייט ! מחנות בעל-מלאכות
ביי דער אַרבעט. און שיפן מיט סתורה קומען אָן. און אַלערליי זאַכן.
— דאָס איז נאָך אַ זאָך פאַר וועלכער איך דאַרף דאַנקען דעם
לייטענאַנט און זיין פרוי ; — האָט געענטפערט האַלמענגראַט. —
פאַרלאָונדיק זיך אויף זייער ערשטן האַלבן צוזאָגן מיט עטלאַכע
וואָכן צוריק האָבן איך געקאָנט אַלעס צוגרייטן פון פריער.

— דאַנקען גאָט, דאָן איז דער גאַנצער עסק נאָך אַלעמען, ניט
פּרעדריקס שולד ! — האָבן די אַלמע לייט זיך אורדאי געקלערט ;

עס איז זיי אַראָפּ אַ משא פון קאַפּ, איין זאָרג ווייניקער. דער אַלמער
קאָלדעווין האָט געפרעגט :

— מיר זעען פון אונדזער פענצטער אויפן ערשטן עמאַזש,
אַז איר האָט אַרונטערגעריסן דעם קלויסטער, וואָס איז דאָרט גע-
שטאַנען. מן הסתם האָט איר אים אָפּגעקויפט ? אָ, מיספאַרשטייט
מיד ניט —" גיט ער צו אַביסל צעמישט.

— איך פאַרשטיי נאָנץ גוט. יא, איך האָב געקויפט דעם קלויס-
טער, — ענטפערט הער האַלמענגראַא. — עס ווייזט זיך אַרויס, אַז
עס איז אין אים פאַראַן טייער געהילץ, וואָס איז דויערהאַפטיקער
פון געוויינלאַך געהילץ. איך האָב בדעה פון דעם אויסצובויען אַ
הויז פאַר זיך איצטער.

קאָלדעווין האָט זיך דערמאָנט אַן עטלאַכע מעשיות וועגן דעם
אַלטן קלויסטער : ער איז אויסגעבויט געוואָרן ווען זיין פאָטער איז
נאָך געווען אַ קינד ; דאַמאָלט אַ י ז ג ע ו ו ע ן געהילץ אינם
צפון־לאַנד. — אָ, קלעצער, וואָס צוויי מענטשן האָבן זיי קוים געקאָנט
אַרומנעמען מיט זייערע ביידנס הענט ! נאָר דאַנקען גאָט, ס'איז
נאָך פאַראַן גוט געהילץ דאָ אין זעגלפּאַס.

— אַן ספּס.
— אַן אומגעהויער גרויסער שטח וואַלד, מיילן לאַנג אַפּשר.

מיינסטו ניט אַזוי, שאַרלאַט ?
— יא, איך האָב אַלעמאָל אַזוי געהערט, — זאָגט זיין פרוי.
— און אויך גוטער יונגער וואַלד איז דאָ פאַראַן : דער קליינער
ווילאַטץ וועט זיין אַ רייכער מאַן. ווי געזאָגט, הער האַלמענגראַא,
מיר זעען פון אונדזערע פענצטער, אַז מען אַרבעט אויך אַרונטערצו
לעבן ים ; דאָס זיינען מן הסתם אויך אייערע בעלי־מלאכות, שטעל
אויך זיך פאַר ?

— יא, דאָס זיינען מויערער. איך בוי אַ געפלאַסטערטן האַפּן
אַרויס צו טיפער אין וואַסער אַרין.
— כּדי די פישער־שיפּלאַך זאָלן זיך קאָנען האַלטן באַ דער
זייט, מן הסתם ?

— יא, און גרעסערע שיפּן אויך — דאַמפ־שיפּן, פּראַכט־שיפּן.
איך האָב בדעה געהאַט, צווישן אַנדערע זאַכן, אויפצושטעלן אַ
וואַסער־מיל דאָ אויף אַ גרעסערן פאַרנעם. עס ווענדט זיך אויב
אויך וועל האָבן אַן אויסזיכט אויף הילף.
— אורדאי. און דאָן וועט איר מאַלן מעל ? יא, אָבער די מענטשן

האָבן זייערע האַנט־מילכלאָד, זיי מאַלן מיט זייערע האַנט־מילכלאָד,
מיר האָבן אַ מיל באַ אונדז, זי אַרבעט ; מיר וואַלטן געקאָנט מאַלן
אַ סך מער ווי מיר מאַלן.

— אָבער איר קויפט געוויס אייער קאַרן ערנעז־אַנדערש־וואו,
מיין הער ?

— יא, אין בערגען. איך בריינג אים צופירן אין פישער שיפלאָד
אַהיים. און דערנאָך צעמאַלן מיר אים. דאָס פיינערע מעל אָבער
קויפן מיר. אונדזער מיל קאָן ניט זיפן דאָס מעל .

— מיין פלאַן איז געווען צו בריינגען דעם קאַרן אַהער פון די
לענדער וואו עס וואַקסט קאַרן.

— אזוי ! נו, מיר האָבן דאָס קיינמאַל ניט געטון. מיינע עלטערן
האָבן עס ניט געטון. און דייע עלטערן, שאַרלאָט ?

— אונדז האָבן דעם קאַרן געבראַכט צופירן די ברענ־שיפלאָד.
און דאָס פיינערע מעל און גרויפן און ווייצן־מעל האָבן אונדז אויך
געבראַכט די פישער־שיפלאָד.

— איר זעט ! — זאָגט דער אַלטער קאַלדעוויז, צושאַקלענדיק
מיטן קאָפּ.

— ס'איז זייער מינגלאַך, אַז דאָס איז געווען דער בעסטער אופן.
— יא, אודאי ! אַצינד ווילט איר אָנהויבן מאַלן מעל, וואָס זשע
אָבער וועלן די מענטשן טון מיט זייערע האַנט־מילכלאָד ? זיי
וועלען זיך צעפאַלן אין שטיקלאַד.

— ניט יערער איינער אָבער פאַרמאָגט דאָך אַ האַנט־מילכל.
און מעל מוזן זיי האָבן.

— אין אַזא פאַל מאַלן מיר עס פאַר זיי. די וואָס פאַרמאָגן
ניט קיין האַנט־מילכלאָד מאַלן באַ די, וואָס האָבן יא, אזוי זיינען
מיר זיך נוהג. אזוי האָבן אונדזערע עלטערן געטון.

— מיין פלאַן איז אַזא, אַז אויב איך בריינג דעם קאַרן אַהער
דירעקט פון די לענדער וואו ער וואַקסט, דאַרף ער ניט דורכגיין די
הענט פון פאַרמיטלער אין בערגען, און וואָס צוליב דעם קאָסט ער
טייערער.

— וועט עס ניט אויסמאַכן דאָסועלבע ? צי איר בריינגט אים
דירעקט אַהער, צו די בערגענער פאַרמיטלער בריינגען אים דירעקט
אַהער, וועט זיכער ניט זיין קיין חילוק.

— איך וועל קאָנקורירן מיט זיי. איך וועל עס מאַכן ביליגער.
ווען נויטיק וועל איך פאַרקויפן ביליקער ווי די בערגענער.

קאנט דורך זיינע געשעפטס־פארבינדונגען. קסאווער מור וואלט גע-
קאנט אכטונג געבן אויף ווילאטצן. דער קאנסול האט גלייך געשריבן
וועגן דעם צו קסאווער מורן און אים צוגעגרייט.

פרעדריק קאלדעוויין האט אויך ניט פארגעסן צו כאפן א לעצטן
לעבעדיקן שמועס מיט דער הויז־פירערן, יאמפרו סאלוועסן, איידער
ער איז אָפגעפאָרן.

— אַ, גאָט! ווי איר האָט מיך איבערגעשראָקן, הער קאָנסול!
דאָס שטייט איר דאָרטן? — זאָגט די יאָמפרו, ריינדריק דורכן
פענצטער פונם שפייז־קאָמער.

— איר בין דאָ געשטאַנען און געקוקט אויף אייך; ווייזט מיר
דאָס מענטשן, וואָס וואָלט זיך געקאָנט העלפֿן און ניט טון אזוי.

— כאַכאַ! איר הויבט שוין ווידער אָן!

— איר דאַרף אַוועקפאָרן, די לעצטע שעה וועט פאַר מיר
באַלד שלאָגן, איר בין געקומען מאַכן אַ סוף צו דעם.
— כאַכאַ!

— לאַכט ניט. דאָס הייסט באַליידיקן מיינע געפילן ווען איר
פאַרדין עס ניט. נאָר איר האָב מער גאָרניט צו זאָגן. ווען איר זענט
געוואָרן אַ כלה פאַר אַנאַנדערן מיט עטלאַכע יאָר צוריק, איז עס
געווען דער סוף פאַר מיר. אַצינד האָב איר ברעה צו באַגיין די טאַט;
איר וויל זיך נאָר באַראַטן מיט אייך. וועגן דער פאַרם. כלאַראַפאַרם
איז אַ גוט מיטל, אַ יאָ?

— איר הויב טאַקע כאַמת אָן צו גלויבן, אַז איר זענט משוגע,
הער קאָנסול! כאַכאַכאַ! איר מאַכט מיר אזוי צום לאַכן ביז איר
ווייס ניט ווי אזוי איר זע אויס, — זאָגט יאָמפרו סאלוועסן, זיך
איינהאַלטנדיק פון געלעכטער.

— לאַכן אין אַזאַ מאַמענט קאָן מיינען איינס פון די ביידע;
אַדער איר לאַכט זיך גלאַט אזוי, וואָס דאָס וואָלט געווען ניט שוין
פון אייך, אַדער איר לאַכט כדי ניט צו וויינען.

— יא, — זאָגט יאָמפרו סאלוועסן, — איר לאַך כדי ניט צו
וויינען.

— אַ דאַנק! — שיסט אויס דער קאָנסול. אָט דאָס האָב איר
געמיינט מיט מאַכן אַ סוף צו דעם. ס'איז ניט דער בעסטער סוף,
ניט דער ערהאַבנסטער, נאָר, אונטער אַלע אומשטאַנדן, דער פאַ-
סיקסטער סוף. איז עפעס אַ געפיל הייסט עס רירט זיך יאָ באַ אייך
אין אַט דער פאַטאַלער שטונדע; איר דאַנק אייער גוט האַרץ פאַר

דעם ; מיין פארביטערונג איז פארביי ; איד וועל שוין קאנען אוועק
זעצן זיך און רואיק נאכטראכטן וועגן מיינע זכרונות.
— אָ, מיין טייערער ; אָבער אַרימער מענטש, וואָס פאַר אַ
צוקונפֿט עס שטייט אייך פאַר !
— מיין איינציקע האָפֿנונג איז אַז איד וועל זיין גליקלאַכער
אין מיינע שפּעטערדיקע יאָרן.
— כאַטש ! — לאַכט יאָמפרו סאַלוועסן אויף צו להכעיס זיך
אַליין. — אויף אַן אמתן איר ד א ר פ ט נ י ט שטיין דאָרטן
און וויצלען זיך וועגן אַזוינע זאַכן.
— ווען איד וועל ליגן אויפֿן לעצטן פֿון מיינע טויזנט און דריי
הונדערט בעטן אויף דער וועלט וועל איד טראַכטן וועגן אייך.
צווייפֿלט איר צו איד וועל געדענקען ?
— אָ, ניין !
— וואָס וועט איר טון ?
— איד וועל זיצן אַט דאָ אינעם שפּייד־קאַמער און אויפֿן העכסטן
קול קלאַנגן יענעם טאָג — צי עס וועט זיין באַנאכט ?
— ס'וועט זיין באַנאכט — אין דער טויטער שטילקייט פֿון
דער נאַכט.
— דאָס איז אַ שאַד. ווייל דאָן וועל איד מורא האָבן, אום ניט
אויפֿצואוועקן קיין מענטשן.
— פֿרוי, פֿרוי, טרייבסטו שפּאַס מיט אַ נשמה, וואָס האַלט כאַס
אויסגיין ? יאָמפרו סאַלוועסן, גיט מיר אייער האַנט.
— אָ, גאָט, איד ווייס ניט צי — נו, וואָרט אויס אַ רגע !
די הויז־פירערן ווישט זיך ענערגיש אָפֿ די הענט.
— אַ דאַנק, און איצט, יאָמפרו סאַלוועסן, זייט געזונט ; זאָל
אייך גאָט העלפֿן ! דאָס איז מיין וואונטש.
— פֿאַרט געזונט, הער קאָנסול ; און נאָכאַמאָל אַ דאַנק אייך
פֿאַר אייער ליבשאַפֿט היינטיקס יאָר.
דער קאָנסול גייט אוועק, נאָר קערט זיך אום.
— אַנב אורחא, איד האָב געטראָפֿן אַ מאַן אויף דער שיף ווען
איד בין געפֿאַרן אַהער —
— דעם גייסטלעכן ? איר האָט עס מיר דערציילט.
— איז ער געווען אַ גייסטלעכער ? אודאי ניט.
— איר האָט מיר דערציילט אַ מעשה וועגן אַ גייסטלעכן.

— ער האָט זיכער ניט געקאָנט זיין קיין נייסטלעכער ? האָב
אײך אײך דערציילט אַ מעשה ? אײך געדענק ניט.

— וועגן אַ גלח מיט דריי זין.

— אָ, נײן ! אײך האָב אײך ניט דערציילט יענע מעשה. אײך
האָט זי געמוזט הערן פון דעם מאַן צו וועמען אײך זענט פאַרקנסט :
אײך בין זיכער, אַז ס'איז אַ שרעקלאַכע מעשה. דריי זין — אומגע-
זעצלאַכע, פאַרשטייט זיך.

— אָ, נאָט ! הער קאַנסול, אײך דאַרפט ב א מ ת ניט מאַכן
מיך אזוי צום לאַכן — קוויטשעט יאָמפרו סאַלוועסן.

— ווי אײך פרויען שפּילט זיך מיט אונדז מענער ! — זאָגט דער
קאַנסול. — אײך האָב אָנגערטראָפּן אַ מאַן אויף דער שיף, וואָס האָט
אײך געהאַט עפעס צו זאָגן וועגן דעם ענין. ער האָט געהאַט דאָס
פאַטעטישסטע, דאָס טרויעריקסטע פנים, וואָס אײך האָב ווען-ניט
איז געזען, און אײך קאָנט באַלד טרעפּן וואָס ס'איז געווען דער מער,
אַ פרוי האָט אים רואינירט. ווי אזוי ס'האָט גערטראָפּן ? „נו“, האָט
ער געזאָגט „זי האָט מיך אָנגעשטאַפט מיט לינגס, זי האָט געזאָגט,
אַז אײך בין געווען דער איינאונאיינציקער, נאָר דערנאָך האָב אײך
אויסגעפונען, אַז אײך בין געווען אַ צווייטנס נאָכפאַלגער“, האָט ער
געזאָגט. האָב אײך, פּרערריק קאַלדעווין, געענטפּערט אזוי דעליקאַט
ווי נאָר מעגלאַך : „אויב אזוי האָט אײך געמוזט ליידן אַ סך ?“ „אַ,
יא“, האָט ער געזאָגט, „אײך האָב שרעקלאַך געליטן, ס'איז אָבער
געווען אַ געוויסע באַפּרידיקונג פאַר מיר ווען אײך האָב אויסגעפונען.
אַז אײך בין געווען דער פּאַריגינגער פאַר אַ דריטן“. „נאָט אין הימל“,
האָב אײך, פּרערריק קאַלדעווין, געזאָגט, אַ פאַטש טוענדיק מיט די
הענט, „איז זי געווען אַן אמתער האַטעל פאַר ליבהאַבער ?“ „אַ
האַטעל ?“ האָט ער געזאָגט און געטראַכט אַ וויילע. „אַ רעמונגס
אַנשטאַלט איז דאָס וואָרט, וואָס אײך וואָלט באַנוצט“, האָט ער
געזאָגט. „מיר האָבן זי אַלע געליבט און זי האָט געעפנט אַ רעמונגס
אַנשטאַלט פאַר אונדז“.

בא די ווערטער גרייט זיך דער קאַנסול אוועק צו גיין.

— ס'איז פונקט גוט וואָס אײך גייט שוין אוועק. — זאָגט יאָמפרו
סאַלוועסן. — ווייטער ווייס אײך ניט וואָס אײך וואָלט געטון. כאַ-
כאַ-כאַ, דאָס איז אַן אומגעהויערער שפּאַס, — האָט זי געזאָגט.

— וואָס !

— יא, אײך זאָג עס אײך אָפּנהאַרציק. נאָר דער אמת איז, אַז

מען שרעקט זיך זביסל אלעמאל פאר דעם, וואָס אייך קאָן איינפֿאַלן
צו דערציילן, הער קאָנסול.

— נאָך מער ווי פֿון דעם וואָס אייער געליכטער קאָן דערציילן ?

— מיין געליכטער ?

— דערמאָנט זיך אָן דעם גלח מיט די דריי געזעצלאַכע קינדער.

— כאַכאַכאַ ! ניין, אויף אַן אמתן ! איך וועל מיט אייך

מער ניט ריידן.

— ז גוטן טאָג ; יאָמפרו סאַלוועסן.

— א גוטן טאָג. איך האָב, אַז מיר וועלן אייך זען נאָכאַמאל

איבעראַיאר.

* * *

איז דאָס טעגלאַכע לעבן אין זעגלפֿאַס רואיק און מאַנאטאן ?

ניט איצט ; דאָס איז אַ זאך פֿון דער פֿאַרנאָנגענהייט. האַלמענגראַט

האָט דאָס אַלץ געענדערט. אַט די אַלע מענטשן, די אַלע פּערד, די

לידער פֿון די בעלימלאַכות, די קנאַלן פֿון די אויפֿרייסן, די אַר-

בעסס-געזאַנגען פֿון די פּישער-שיפֿלאַך — דאָס אַלץ האָט געלאָזט

אַ באַאומרואיקנדיקן און וואַלגאַרן איינדרוק אויפֿן פֿאַרנעמען

פּריצישן הויף. נאָך דער לייטענאַנט האָט זיך אַפּשר געטרייסט מיטן

געדאַנק, אַז אין די שטעט קאָן אַ מענטש אָנהאַלטן זיין ווירדע אַפּילו

אין סאַמע מיטן טומל. יא, אָבער אַפּילו דאָרטן קאָן אַ מענטש אַמ-

בעסטן אָנהאַלטן זיין ווירדע אין רואיקע געגנטן. זע ! אַ פּך פֿון

זיינע אייגענע פּויערים און פּערד אַרבעטן אומעמוס אויף די פעל-

דער, אַרבעטן ביים שניט און זאַמלען אים איין ; אין פּריערדיקע יאָרן.

אונטער דער אופֿזיכט פֿון זיין הויפט מענטשן, מאַרטיוו, זיינען זיי

געווען אַן אַרמיי, וואָס מ'האָט געקאָנט זיין שטאַלץ מיט איר — איצט

האָבן זיי זיך פֿאַרלוירן אין דער גרויסער צאָל פּרעמדע.

איר קאָנט אָבער ניט קריגן עפעס פֿאַר גאָרניט !

דעם טאָג נאָך די קאַלדעווינס אָפּפֿאַרן טרעפט דער לייטע-

נאַנט אָן דאָס מיידל דאָווערדאַנאַ און ער זאָגט צו איר :

— מיר וועלן אונטערברעכן די לייען-אָוונטן. מיר וועלן מער

ניט לייענען.

דאָווערדאַנאַ ווערט בלייך און דערשראַקן און זאָגט :

— איך האָב ניט פֿאַרגעסן נעכטן אָוונט ; נאָר די באַלעבאַסטע

האָט מיך געשיקט נאָך די שיד.

א צופרירדענער בליק לויפט דורך איבערן לייטענאנטס געזיכט
און ער ענטפערט :
— דאָס האָב איך דיך געשיקט. מיר וועלן מער ניט לייענען
צייטווייליק.
ווען דער לייטענאנט האַלט שוין באַם אַוועקגיין זאָגט דאָ—
ווערדאָנאַ :

— בין איך — אָפּגעזאָגט ?
— ניין, — ענטפערט ער. — אָפּגעזאָגט ? דו ביסט אַ נוצלאַך
מיידל ; די הויזפירערן דאַרף דיך האָבן.
דעם לייטענאנטס אַ גוט וואָרט האָט מען געהאַלטן טייער ;
דאָווערדאָנאַ פאַרשעמט זיך מיט פאַרגעניגן און גיט זיך אונטער
זיין באַשלוס.

דער לייטענאנט איז גענאַנגען ווייטער. די לאַגע איז פאַר-
העלטינסמעסיק געווען אַ דערטרעגלאַכע ; ער האָט געהאַט געלט
אויף וואָס זיך צו שטיצן, אַ גרויסע סומע געלט איינגעלעגט אין
טראַנדאָהיים ; ער האָט זיך געפילט אַביסל פרייער איצט ; ער האָט
שוין ניט איבערגעביטן זיין רינגל אַזוי אַפּט ווי פריער. אַדעלהייד
וואַלט געקאָנט פאַרן אויף אַ באַזוך אין איר היימלאַנד איצט ; אויף
וואָס האָט זי געוואָרט ?

דעם אמת זאָגנדיק איז ער ניט געווען זייער ניגעריק, אַז
אַדעלהייד זאָל פאַרן ; צוליב געוויסע אורזאַכן פלעגט זי זיך שטענדיק
אומקערן צוריק פון איר היים אין האַנאָווער אַביסל ווייניקער פריינט.
לאַך און מער גדלות'דיק ; ער, פון זיין זייט, האָט אָפּגעבראַכן אַלע
פאַרבינדונגען מיט דערזעלבער היים. מ'האַט געקאָנט געפינען אַ
געוויסן זכות אויף אַדעלהיידן. איז איר פאַטער ניט געווען אַן האַ-
נאָווערער גענעראַל וועמען ס'איז געווען אָנגעצייכנט פונם שיקאָאל
זיך צוריקצוציען פון דער דינסט באַם ראַנג פון אַ פּאַלקאָוויק צוליבן
מאַנגל אין אַן האַנאָווער ? און איז זי ניט געווען זיין טאַכטער,
וואָס האָט זיך באַגראָבן אַ לעבעדיקע אין נאָרוועגיע, אינם צפון
לאַנד, אין אַ טויטער וועלט ?

— איך האָב געקלערט, — זאָגט צו איר דער לייטענאנט, —
ווילאַטץ ווערט פאַרווילרעט דאָ אין דער היים, ער האָט זיך אָנגע-
הויבן אויסצולערנען מיאוסע ווערטער און צו שעלטן ; איך מיינ,
אַז מען דאַרף אים ערגעץ אַוועק שיקן ?
— איך וועל ניט זיין איבעראַשט אויב ער האָט זיך אויסגע-

לערנט די מיאוסע ווערטער פון דאווערדאנאן און איר ברודער, —
ענטפערט זיין פרוי. — וואָס שייך זיין אוועקפארן ערגעץ, ווייס איך
ניט.

— דאווערדאנאן? — זאָגט דער לייטענאנט, מיט אַ צופרי-
דענעם בליק נאָכאַמאָל. — אגב קאָן דאווערדאנאן זיין אינגאַנצן
אונטערן רשות פון דער הויז-פירערן פון איצט אָן.

— וועט זי דיך מער ניט באַדינען?

— ניין, זי האָט איבערגעהאַנגען אויף אַנאַנדער אָרט דעם אַלף-

בית.

— וואָסער אַלף-בית?

— דעם קינדס. אפשר גערענקסטו אים ניט, איך האָב אים
אַבער געהאַלטן פון יענער צייט אָן ווען ווילאַטץ איז נאָך געווען
קליין. ער הענגט באַ מיר אויף דער וואַנט וואו איך קאָן אים זען,
אַ גרויסער אַלף-בית אויף אַ קאַרטאָן. זי האָט אים איבערגעהאַנגען
אויף אַנאַנדער אָרט.

באַ די ווערטער האָט אַ קליינער שמייכל זיך צעלייגט איבער
זיין פרויס פנים, און דער לייטענאנט אַליין האָט געשמייכלט, ער
איז געווען אזוי צופרידן אויף דעם מאַמענט.

— אַ נאַרשיקייט מיינע, — האָט ער געזאָגט; — ווען ווילאַטץ
וועט אוועקפארן וויל איך האָבן אַ פאַר קלייניקייטן זיינע, וואָס
זאָלן מיר דערמאָנען אָן אים. איך האָב געטראַכט, אויב דו זאָלסט
פאַרן אויף דיין באַזוך אַהיים אין דער זעלבער צייט, וואָלסטו גע-
קאָנט מיטנעמען דאָס אינגל מיט זיך.

— וואוהין וועט ווילאַטץ פאַרן?

— דו ביסט אַ דייטשקע, פאַרשטייט זיך, — ענטפערט דער
לייטענאנט, פילגריק זיין מאַכט, אָבער — קיין ענגלאַנד, וואָס
דענקסטו? קיין העראָו; פרעדריק האָט דאָרטן באַקאָנטע. קיין
ענגלאַנד, נאַטירלאַך.

— זאָל איך פאַרן קיין האַנאווער?

— דורך העראו וועט ליידער זיין אַנגעלעגט אַ סך וועג. אויב
עס זאָל אָבער אָנהאַלטן אַ גוטער וועטער דאַרף אזאָ ריזע ניט זיין
קיין אומאַנגענעמער איבערבייט; עס וואָלט דיר געטון גוטס. קאָנסט
דיר מיטנעמען דייע דיקסט מיידלאַך מיט זיך.

נאָר פֿלוצלונג האָט זיך דערוועקט אַ חשד אין איר, זי איז
צוגעגאַנגען צום פענצטער און געשטאַנען דאָרטן און אַרויסגעקוקט.

שטייענדיק אזוי דארטן האָט זי נאָכאַמאָל אַ שמייכל געטון, נאָר
דאָס מאָל איז עס געווען אַ פּוסטער שמייכל.

— וואָס דענקסטו וועגן דעם ?

— יא, אפשר, — האָט זי געענטפערט.

— ס'ווייזט אויס, אַז עס געפעלט דיר ניט.

— איז עס דורכאויס נויטיק, אַז ווילאַמין זאָל אַוועקפאַרן ?

— דו ווייסט, אַז ער פאַרברענגט כמעט זיין גאַנצע צייט אין

די שטיבלאָך פון די בעלי־מלאכות און ווען ער קומט אַהיים טוט ער
גאָרנישט נאָר ער שפילט אויף דער פּיאַנאָ.

— וואָלסטו ניט געקאָנט אויספירן אַריינצונעמען אַ לערער אין

הויז אַריין ? — האָט זי געפרעגט.

— ווען ס'וואָלט קיין אַנדער אויסוועג ניט געווען.

— איך פאַר ניט קיין האַנאווער.

פּויע.

— ניין ? — האָט ער געענטפערט.

זי האָט זיך אויסגעדרייט אין זיין זייט און געזאָגט :

— איז אזוי, הייסט עס, איז עס. איך הייב אָן צו פאַרשטיין !

וואָס האָט עס באַדרייט איצט ? ער איז געווען געעריגערט פּיז

איר פאַראַכטלאַכער שטעלונג ; האָט ער זיך ניט אַרויסגעוויזן פאַרן

שלום מאַכער ביז דער העכסטער שטופע ? עס האָט אים גערעגט

זי אַנצולערנען פאַר איר נאַרישקייט, ער האָט אָבער גוט געוואוסט

אַז ס'איז אומזיסטע מי, איז ער געבליבן שטיל.

— דו האָסט געמאַכט דעם חשבון אָן דעם באַלעבאָס, — האָט

זי געזאָגט. אָבער איך דענק אַז עס איז כיטרע און אומווירדיק פון

דיר.

— אַ פּיינע שפּראַך !

— מילא, דאָס איז וואָס איך דענק וועגן דיר.

— הייסט עס, אַז איך בין כיטרע און אומווירדיק אַצינד אויך ?

דאָך וועסטו מיך שוין קיינמאָל ניט אויסבעסערן דורך אויסרעכענען

מיינע חסרונות. מיינע חסרונות — איך מוז צוגעבן, אַז איך האָב

פאַרלוירן דעם אינטערעס אין זיי.

— און איך מוז צוגעבן, — ענטפערט זי, — אַז אַמאָל, לאַנג

צוריק, וואָלט איך, יעדנפאַלס, קיינמאָל דאָס ניט געווען געגלויבט

אויף דיר.

— דו דאַרפסט עס ניט זאָגן ; ס'איז יעדנפאַלס ניט קלוג פון

דיר. זעסטו ניט, אז דו האסט אליין דערנידעריקסט דיין אייגענע
אָפּשאַצונג ?

— אָ, נאַרישקייטן, איד בין געווען אַ קינד.

— אַ קינד ? דינט דיר גוט דיין זכרון ?

— איד בין געווען אַ קינד.

יא, איצט איז עס געווען אַן אָפּענע מלחמה, און זי האָט ניט
געקלערט וועגן האָבן איינזעניש מיט אים, נאָר בלויז פון אַנפאַלן
אויף אים שטאַרק, אַנפאַלן היציק. מיט אויפגעהויבענע ברעמען,
מיט האַלב־פּאַרמאַכטע אויגן, האָט זי געקוקט אויף אים אין דער
קרים אָן אַ זייט — מיט אַ ! וואָס פאַר אַן אומגלויבליכער פאַר-
אַכטונג.

— דו האָסט מיר געוואָלט באַרואַיקן דורך באַפּרייען זי פון
באַדינען דיר, און דערנאָך האָב איד געוואָלט אַוועקפאַרן, איד דאַנק
דיר.

ער האָט שוין געהערט אַ סך אומפאַרניפטיקע רייד פון איר
אין זיינער צייט. איצט אָבער האָט עס אויסגעזען ווי ער וואָלט נאָך
קיינמאָל ניט האָבן געהערט עפעס אַזוינס, וואָס זאָל אים האָבן
מער באַפּרידיקט ווי איר איצטיק רעדן, שוין ניט צו זאָגן קיין פאַר-
געניגן. ער האָט געהאַלטן באַ צוגיין צו איר און איר זאָגן עפעס,
פאַרזיכערן איר עפעס, גאָט ווייסט וואָס ; נאָר זי האָט עס ניט
דערוואַרט פון אים, און אים ניט געגעבן קיין צייט עס צו טון.
— איד דאַנק דיר ! — האָט זי איבערגעהוזרט, און אים פאַר-
לאָזט.

ער האָט אוראיי נאָך אַלץ געקאָנט זי באַוועגן, אז זי זאָל אים
אויסהערן. ער האָט געקאָנט זאָגן : — איד בין געווען אַזוי ווייט
פון דעם געדאַנק צו וועלן דיר באַרואַיקן, אז איד האָב נאָר אינגאַנצן
ניט געקלערט, אז דו וועסט פאַדערן אַ פאַרזיכערונג אין דער ריכ-
טונג ! — דעם גאַנצן טאָג האָט ער געזוכט אַ געלעגנהייט ; נאָר זי
האָט באין אָפּן ניט געלאָזט זיך איבערבעטן, זי האָט אים אויס-
געמיטן ; און צום סוף איז זי אַרויסגעגאַנגען צו האַלמענגראַס
אַרבעטער און געקוקט ווי זיי אַרבעטן. באַם נאַכטמאַלצייט האָט ער
נאָר ניט געקאָנט זאָגן צוליב האַלמענגראַס אַנוועזנהייט, און
ווען זי איז אַוועק צו זיך אין צימער אויף איבער נאַכט איז שוין
געווען צו שפעט. ער האָט געדאַרפט זיין אַביסל מער ריידעוודיקער
אויפן מאָמענט ; אָט דאַס איז עס געווען.

שפעט אין אָונט גייט ער אַרויס אינדרויסן. איר פענצטער שטייט אָפן ווי אַלעמאָל, ער הערט זי אַרומשפּאַנען אינווייניק ; א פּלוצלונדיקער אימפּולס כאַפט אים אַרום און ער פּרעגט שטיל-שטיל :

— איז דיין טיר פאַרשלאָסן, אַדעלהייך ? איך האָב נאָר גע-וואָלט —

— יא, איך בין אין בעט, — האָט זי געענטפּערט.

* * *

דער לייטענאַנט האָט ווידער אַרויסגעריסן אויפן צווייטן אינדערפרי. פאַר דער צייט וואָס די קאָלדעווינס זיינען דאָ געווען צו גאַסט זיינען זיינע רייט-שפּאַצירן געווען אונטערבראָכן ; איז אים געווען אַ פאַרגעניגן צו ווייגן זיך ווידערצאָל אים זאָטל און אַרד-בערקוקן ווייט איבער לאַנד און ים. — האַלט זשע זיך גוט, שוואַר-צער! ביסט געשטאַנען ליידיק אַזוי לאַנג, דו ביסט אויסער זיך !

דער לייטענאַנט רייט אַרונטער מיטן הויפט וועג ; דאָס פּערד איז פול מיט לעבן און שפּרינגט שטאַלץ אונטער. ניט ווייט אַרונטער הערט ער אַ געשריי : „היט זיך !“ דער לייטענאַנט פאַרט ווייטער ; ער איז ניט דער מענטש, וואָס זאָל זיך אָפּשטעלן אויף זיין וועג ; שרייען צו אים איז בכלל ניט דער פּאַסיקער אופן.

עס דערהערט זיך אַן אויפרייס. מיט אַ גרויסן קנאַל.

די צווייטע רגע איז אָנגעלאָדן מיט אומגליק ; אַ קאַנוואָלסיע לויפט דורך דעם פּערד, עס גיט אַ שפּרונג, טוט זיך אַ בייג אָן אויף אַ זייט אומוואַרפּנדיק דעם רייטער פון זיין גלייכגעוויכט אַזוי, אַז ער הענגט אַרונטער אויף איין זייט, און טוט זיך אַ לאָז מיטן וועג אַראָפּ, אַז די ערר ציטערט אַזש אונטערן פּערדס קלויען. און ווייטער און ווייטער יאָגן זיי אַזוי, פאַרביי שטיבלאַך און פּערמעס, ביז מען זעט זיי מער ניט אָן. דער רייטער היינגט אַרונטער אַלץ נידעריקער און נידעריקער אויפן פּערדס זייט, דאָס זאָטל גליטשט זיך אַהין און צוריק, עס איז אַפּראַגע פון רגעס איצטער — אָט !

עס איז אַ קריטישער מאָמענט. דער רייטער האַלט איין פּוס פאַרוואַרפּן איבערן פּערדס רוקן, דער צווייטער איז אונטער זיין בויך ; ער איז שטייף ווי אַ שטעקן, זיין קערפּער שטאַרצט גלייך אַרויס פונם פּערדס זייט זיך רייסנדיק פאַראַוים. — דאָן גיט ער זיך ווי אַ כאַפּ אָן אַן דעם פּערדס האַלדז, אָן זיין גריווע ; ס'איז געווען אַזוי ווי אַ שטאַלענער שטאַנג מיט האַמשיקעס וואָלט אַרויפּגעפּלויגן און

זיך געטון א כאפ און. אין דער זעלבער רגע האָט זיך דאָס זאַטל
אינגאַנצן אַרונטערגעליטשט און דאָס פּערד האָט זיך פאַרפּלאַנ-
טערט אינם נעשפּאַן; באַם צווייטן קאָנוואַלסיוון שפּרונג איז עס
אַנידערגעפּאַלן.

וואָס! נאָך אַלץ נישט גענוג! ער שטעלט זיך מיט מאַטערניש
אויף די פּאַדערפּיס און פּאַלט ווידער, הויבט זיך אונטער און פּאַלט
נאָכאַמאל אַנידער, פאַרשקעט מיט דער נאָז, טרייסלט זיך, וואַרפט
מיטן קאָפּ. דער לייטענאַנט האָט ענדלאַך אַרויסגעשלעפּט זיין פּוס
פון אונטערן פּערד און קאָז גרייכן זיין קאָפּ; דאָן בינדט ער זיך
אויס און נעמט אַרונטער די שווערד און מאַכט זיין קריגספּערד
זיך שטעלן אויף די פּיס.

אויפן וועג צוריק אַהיים זיצט ער צוריק אויפן פּערד און רייט
מיט זיין געוויינלאַכן טראַט ווי אַלעמאַל. ער טרעפט אָן מענטשן
לויפן אים אַנטקעגן; זיין אייגענער מענטש, מאַרטין, אומבאַקאַנטע
טאָגאַרבּעטער און אויפּזעער, האַלמענגראַט אַליין, אַלע מיט גרויס
נייגיר. האַלמענגראַטן פאַרריסט עס שטאַרק און ער טאַדלעט זיך
אַליין: — אַט די אויפּרייסן, דאָס שרעקלאַכע קנאַלן! האָט איר זיך
באַמת ניט פאַרוואַנדעט? און דאָס פּערד?

דער לייטענאַנט זעט ווי זיין פּרוי איילט זיך אים אַנטקעגן,
און וועלנדיק זי טרעפן, איינצושפּאַרן איר וועג, שטעלט ער זיך ניט
אַפּ לעבן די נייגעריקע מענטשן נאָר ענטפּערט זיי אין קורצן.

— האָט דאָס פּערד זיך דערשראַקן? ווי אַזוי — ביסטו אַרונ-
טערגעפּאַלן? — האָט זי גיך געפּרעגט. — האָסטו זיך צעקלאַפּט?
— איד בין ניט אַרונטערגעפּאַלן, — ענטפּערט ער.

— טאַקע ניט? ווי אַזוי איז דאָס געשען? ווען דאָס וואָלט
חלילה געווען אַ שלעכטער פּאַל! און דו האָסט זיך ניט צעקלאַפּט?
— איד האָב זיך ניט צעקלאַפּט, — ענטפּערט ער.

ער האָט אויפּגעכאַפּט פּונם מאָן פון איר שטימע אַז, בעת זי
איז באַמת געווען צופּרידן וואָס ער לעבט נאָר, האָט זי געקלערט
אַפּשר איז ער ניט געפּאַרן גענוג פּאַרויכטיק, ניט געריטן פּאַרויכטיק
מיט אַ שפּאַציר-טראַט ווי ער איז געווען געוואוינט!

— און דאָס פּערד? — האָט זי געפּרעגט. — איד הער, אַז
ס'האָט זיך דערשראַקן פאַרן אויפּרייסן? איד פאַרשטיי עס ניט;
האָסטו ניט געהאַלטן פּעכט די לייצעס? אַז אויפּרייס איז אַ ז אַ
געוויינלאַכע זאַך.

— יא, א גאנץ געוויינלאכע זאך.

— יא, אודאי, אן אויפרייס איז א גארנישט מיט א נישט! נאך פארשטייט זיך, אז מען דארף קאנען רייטן, און דו ביסט נאך אז אַלטער קאוואלעריסט אויך.

— יא, אגב אורחא, — זאגט ער. גלייך ווי ער וואָלט געהאט געטראַכט וועגן גאָר עפעס אַנדערש, — אז דו וועסט אַרויספאַרן רייטן זאָלסטו זיך היטן פאַר די אויפרייסן. זיי וועלן אָנהאַלטן אַ שטיקל צייט איצט. אַמאָל זיינען פאַרזאָן גאָר שטאַרקע. די פעלזן-אויפרייסן, מיינ איך.

— איך שרעק זיך אינגאַנצן ניט פאַר די אויפרייסן, — האָט זי צוריק געענטפערט. — אן איינפאַל אַביסל! — זי האָט געגלעט זיין פערד און גערעדט צו אים: — ווי נאַריש עס איז פון דיין זייט! אַ שטייגער ווען דו וואָלסט געווען אין אַ מלחמה און ניט געקאנט פאַר-טראָגן קיין שיסעריי!

— ווייל איך טראַכט פון דעם, — זאָגט דער לייטענאַנט, — פון היינט איבעראַכטאָג פאַר איך און ווילאַטץ קיין ענגלאַנד. וועסט אפשר זיין אזוי גוט און איינפאַקן זיינע זאַכן.

צוליב וואָס האָט ער געדאַרפט זיך צערעמאַניען מיט אַדעל-היידן? צוליב גאַרנישט! און ער האָט ניט כּדעא געהאַט עס אַנצו-האַלטן לענגער.

אין אַוונט האָט ער זיך אַוועקגעזעצט באַ זיך אין צימער און זיך אַמוזירט מיט שפּילן אין קאָרטן אַ פאַסיאָנס, אַליין אזוי ווי אַן אַלטע דאַמע. דאַווערדאַנאַ איז מער ניט געקומען צו לייענען פאַר אים. ער האָט געדאַרפט עפעס האָבן וואָס זאָל פאַרנעמען איר אָרט, וואָס זאָל אויספילן זיין צייט; איז פאַרוואָס ניט קיין פאַסיאָנס, אַן אומשולדיקער דאַמען-צייטפאַרטרייב? אינדערפרי האָט ער ווידער אַרויסגעריטן ערוואַרטנדיק צו הערן אַן אויפרייס אָדער צוויי. נאָך ס'איז געווען שטיל; ער האָט געהערט די מויערער זינגען באַ דער אַרבעט אויפן האַפן; דאָס איז געווען דער איינציקער קלאַנג. ניט דאָס האָט ער געוואָלט. ווען דאָסזעלביקע האָט אזוי אָנגעהאַלטן עטלאַכע טעג האָט ער באַשלאָסן צו האָבן אַן איבערבייט. דעם גאַנצן טאָג האָט מען געהערט קנאַלן פון אויפרייסן, נאָר ווען דער לייטענאַנט האָט אַרויסגעריטן אויף זיין שפאַציר איז געווען שטיל. אימיצער מוז דאָ האַלטן וואָך. דאָס אויסערגעוויינטלאַכסטע דערביי איז געווען דאָס, וואָס עס איז געוואָרן שטיל פון דער רגע

אן ווען ער האָט באַפוילן אַנצוזאַמלען זיין פּערד, ניט פּונקט דאָן
ווען ער האָט געריסן אַרונטער דעם באַרג. וואָס האָט דאָס אַלץ
באַדייט ?

איין אינדערפרי ווי ער שטייט אזוי לעבן זיין אָפּענעם פּענצטער
באַמערקט ער ווי די מינען־אַרבעטער הויבן אָן צו בויערן. ער זעט זיי
בויערן טיפּער און טיפּער, באַנוצנדיק אַלץ לענגערע און לענגערע
ענגערס ביז זיי זיינען ענדלעך פאַרטיק. ער איז בכּוון פאַרבליבן
אין הויז כדי ער זאָל ציען דעם פּולן נוצן פון אָט דעם גרויסן
אויפּרייס ; אַצינד באַפעלט ער מען זאָל אַנזאַמלען זיין פּערד. אין
משך פון דער ווייטערדיקער אַרבעט, בעתן אַרויסנעמען די ערד
פונם דורכגעבויערטן לאַך און אים אַנלאָדן מיט פּולווער, היטן די
אַרבעטער כּסדר דאָס פּריצישע הויז ; לּסוף גיט איינער אַ צייכן
מיט זיין האַנט צו די אַנדערע. פון ערגעץ וואו האָט געמוזט קומען
אַ סיגנאַל ; דער לייטענאַנט שטעקט אַרויס דעם קאַפּ דורכן פּענצ-
טער און באַקוקט זיין הויז פון אויבן ביז אַרונטער. וואָס איז דאָס ?
אַ טוך, אַ ווייסער האַנטוך היינגט אויף איינעם פון אַדעל־היירס
פּענצטער, עס הענגט אויף דער זון, צום טריקענען זיך געוויס ;
דער ווינט בלאָזט אויף אים לייכט.

דער לייטענאַנט גייט אַרויס, אונטערזוכט פאַרזיכטיק דאָס
זאַמל און דעם צוים, פאַרציט שטייפּער דעם זאַמל־גורט אויף נאָך
אַ לעכל און זעצט זיך אויף. פאַרנדיק מיטן וועג אַרונטער קוקט ער
אַרויף צום האַנטוך ; ער הענגט נאָך אַלץ דאַרטן. האָט אַדעל־הייר
אָפּגעמאַכט מיט האַלמענגראַאן, אַז איר מאַן ווילאַטץ האַלמסען קאָן
ניט רייטן אויף אַ נערד און מען דאַרף אים פאַרהיטן פון די אויפ־
רייס־קנאַלן ? אַז ער ווערט גערוועזן פון יעדער זאַך, וואָס גייט
ווייטער פון אַ שפּאַציר־טראַט ?

ער רייט אַרונטער מיטן וועג, ער באַמערקט, אַז אַלץ איז גרייט
צום אַנצינדן דעם פּולווער הינטער דער ערד, נאָר די מענטשן זיינען
איצט פאַרנומען מיט אַנדערע זאַכן. ער פאַרט צו גלייך צו זיי און גיט
אַ באַפעל :

— צינדט אָן !

און דער לייטענאַנט איז געווען אַ מענטש, וועמעס וואָרט
מ'האָט ניט געקאַנט אזוי לייכט ניט אויסצופאַלן ! די אַרבעטער
זיינען אוועק צו דער שאַכט. דער אויפּווער איז צוגעקומען און
געפּרעגט ?

— זאלן זיי אָנצינדן ?

— יא.

— מיר האָבן געדענקט — איר פאַרשטייט, דאָס פערד וועט
ניט ביישטיין דעם פייער.

מ'דאַרף עס אויסלערנען צו קאָנען ביישטיין.

שטייף און פאַרעקשנט זיצט ער, דער לייטענאַנט, וויסנדיק
גאַנץ גוט, אַז דאָס איז אַ נאַרישער אופן פון לערנען אַ פערד ביי-
צושטיין פייער; נאָר דאָ זיצט ער.

— היט זיך ! — שרייען די אַרבעטער.

— יעדנפאַלס וואָלט איר ניט געדאַרפט שטיין דאָ, מיין האַר, —

זאָגט דער אויפזעער.

— איר שטייט דאָך דאָ אַלײן, שטייט איר ניט ?

— מיט מיר איז אַנאַדער מעשה. איך קאָן אָפּשפּרינגען אַז אַ

זייט און ניט שטיין אין וועג.

— מיר וועלן אויך ניט שטיין אין וועג, ניט געזאָרגט, — ענט-

פערט צוריק דער לייטענאַנט שמייכלענדיק. דאָס שוועבעלע הויבט
אַן צו רויכערן און די אַרבעטער פאַרדעקן עס.

דאָס פערד דערשמעקט דעם רויך און ווערט אומרואיק, עס
פאַרדעכטיקט, אַז עפעס וועט באַלד געשען; דער לייטענאַנט גלעט
אים מיט זיין בייטשלאַ און רערט צו אים. אַזוי ווי עס זיינען פאַראַן
אַ סך צושויער ווייזט ער זיך אַרויס, אפּשר, פאַר מער זעלבסט-
באַהערשט ווי ער איז אין דער אמת, נאָר מ'זעט, אַז ער דריקט
שטאַרקער צו די שטייגנדיגעלעך צום פערדס בויד, גלייך ווי אַט
דאָסאַ זאָל אים קאָנען ראַטעווען ווען נויטיק. ער האַלט אין איין
גלעטן זיין פערד און ריידן צו אים.

ער איז נאָר געווען מיט דעם פאַרנומען ווען דער קראַד האַט
זיך דערהערט. די צווייטע רגע איז געווען אַ צוטומעלטע: דאָס
פערד האַט אַ שפּרונג געטון אין דער לופט, זיך געוואָרפן אויף אַלע
זייטן, געבריקעט מיט די פיס, און זיך אַ קאָז געטון מיט אַ מוראַ-
דיקן שפּרינגען איבער דעם פעלזיקן גרינט. אָבער דאָס מאַל איז
אויף זיין רוקן געזעסן אַ רייטער, וואָס וועט ניט אַראָפּגיין, און
צו וועלן אים אַראָפּוואָרפן איז געווען אַן אומזיסטע מי. באַלד איז
דאָס ווילדע שפּרינגען איבערגעגאַנגען אין אַ שווערן, נאָר רעגל-
מעסיקן, געצוימטן גאַלאַפּ, באַרג אַרויף צו צום וועג, און וואָס
געענטער זיי זיינען געקומען צום וועג איז דאָס פערד געלאָפן אַלץ

לאַנגזאַמער און לאַנגזאַמער, און זיי זיינען אַרויף אויפן וועג געזונט
און שטאַרק. דאָן האָבן זיי זיך פאַרנומען רעכטס און פאַרשוואַנדן
אין אַ וואַלקן שטויב.

* * *

עס איז זונטיק.

דער קליינער ווילאַטץ גייט אַרום איבער די שטיבלאַך זיך
געזעגענען מיט זיינע חברים און קריגט כבוד און רום בשעת מעשה ;
פאַרט ער דען ניט קיין ע נ ג א נ ד, אין דער גרויסער וועלט
אַריין, און קומט ניט מער צוריק ? דער קליינער אַרימער נאָטפּרעד,
איז, אמת, ניט געווען זיין טאַג־טעגלעכער חבר, נאָר אַפילו אים
פאַרנעסט ער ניט ; ניון, ער שענקט אים אַפילו אַ מתנה צוויי
קלייניקייטן, וואָס קאַנען זיין אַ טרייסט דעם אַרימען נאָטפּרעדן
אין די שפּעטערדיקע יאָרן ; אַ פּייפל אין דער פאַרם פון אַ האָן און
איינס פון פרוי אַדעלהיידס קעמעלאַך, וואָס ס'איז באַ אים געווען
אויסגעבראַכן עטלעכע ציינדלאַך.

דערנאָך גייט ווילאַטץ אַריין אין לאַרס מענילסענס הייזל. ער
האַט מיטגעבראַכט פאַר יוליאַוסן אַ פּערד אויף רעדלאַך און אַ
נאַנץ קעסטעלע פול מיט פאַרשיידענערליי אַנטיקן. יוליאַוס האָט
אַריינגעקוקט אינס קעסטעלע און געזאָגט :

— דער האָן איז ניטאָ ?

— נאָטפּרעד האָט דעם האָן.

— ער האָט אים ? אויב אזוי האָט ער מן הסתם געקראָגן דאָס

פאַרבי־קעסטל אויך ?

— וואָס איז דאָס פאַר אַ זיצן דאָרטן און פּרעגן פּראַגן ? —

זאָגט יוליאַוסעם כּוטער. — דו זאָנסט אַפילו ניט קיין דאַנט פאַר
דעם, וואָס דו האָסט געקראָגן ! איך האָב עס געזאָגט פּריער און
זאָג עס נאָכאַמאָל : ביסט פונקט אזוי שלעכט ווי אַלעמאַל, דו
טראָל ! אַיינער !

נו, מילאַ, דאַנקט יוליאַוס ווילאַטצן פאַר זיינע מתנות און
ווילאַטצן שעמט זיך אַזש, וואָס זיי זיינען אזוי אַרים.

דערנאָך נעמט יוליאַוסעם כּוטער אַראָפּ אַ בריוו פון אונטערן
באַלקן און בעט ווילאַטצן ער זאָל אים איבערלייענען פאַר איר; ס'איז

(* אין דער סאָנדינאווישער מיטאַלאַגיע, אַ פּיין שד, וואָס האַלט זיך
פּריינטלאַך צו מענטשן — ש ש

פון לארטן, פונם סעמינאר. אזוי ווי עס איז זונטיק ליגט דער אלטער
לארט מאנילסען אויפן בעט און שלאפט, און זיין פרוי וועקט אים
אויף און זאגט אים, אז ענדלאך וועלן זיי וויסן וואס עס שטייט
געשריבן אינם בריוו.

— טייערע עלטערן! — האט ווילאטז אָנגעפאָנגען.

— ווען איז ער געשריבן געוואָרן? — האָט לאָרט געפרעגט.

ווילאטז לייענט איבער דעם דאטום.

— אזוי! אַ גאַנצער חודש צייט ביז ער איז אָנגעקומען.

— אַ גאַנצע וואָך צייט איז ער געלעגן אויפן באַלקן, — זאָגט

זיין ווייב.

דער בריוו האָט דערציילט וועגן דער נסיעה קיין טראַמסאָ און
וועגן דער שטאָט און וועגן דעם לעבן דאָרטן; די אלע הייזער, די
אלע שיפן באַם ים, טויזנטער און טויזנטער מענטשן אויף די גאַסן.
ס'איז געווען אַ לאַנגער בריוו געשריבן פון אַ געוויינלאַך הדר-אינגל.
און וואָס שייך דעם עסן האָט מען זיי געגעבן ערשט-קלאַסיקע
שפייז יעדן טאָג, נאָר ניט גענוג רייפטלאַך קאָרנברויט, און ווי אזוי
די אַנדערע סעמינאָריסטן האָבן אים אָפּגעטון שפיצלאַך איז געווען
אַ פאַרברעכן און אַ שאַנדע; אָבער ער, זייער זון, האָט אַמונה
אין גאָט.

— וואָלט איך נאָר געווען דאָרטן! — זאָגט לאָרט פונם בעט

ארויס.

— וואָס דענקסטו וואָלסטו געטון? — פרעגט זיין ווייב.

— הערסטו דען ניט, אז זיי פאַרהונגען אים צום טויט?
ווייטער האָט דער בריוו דערציילט וועגן זייערע למודים, און
ביכער זיינען דאָרטן דאָ אַן אַ שיעור וועגן אַלצהייט, און אַ קלאַסי-
צימער, וואָס איז גרעסער פונם קלויסטער אין זעגלפאָס, חוץ אַ באַר-
זונדער הויז וואָס איז ניט פאַר קיין שום אַנדער זאך ווי נאָר פאַר
אַרומשפרינגען און גימנאַסטישע איבונגען. — אָבער אלעס גייט
גוט, אייער זון איז פעסט אינם גלויבן, וואָס קיינער קאָן אים פון
אים ניט אוועקנעמען. אויפן סוף, האַרציקע גרוסן אַלעמען אין דער
היים און דאווערזאַנאָ אין פריצישן הויף.

ווען ווילאטז איז אוועקגעגאַנגען איז יוליאָס אַרויס נאָך אים;
זיי ביידע האָבן געהאַט וועגן אזויפיל צו ריידן; נאָר ווילאטז איז
געווען שלעכט געשטיכט און נידערשלאָגן.

— נו, דו מוזסט מיר זיכער שרייבן, — זאָגט יוליאָס.

- יא, דו קאנט דאך אבער ניט לייענען.
 — א, יא, אויב דו וועסט שרייבן מיט געדרוקטע אותיות.
 ווילאטץ זאגט צו צו שרייבן געדרוקטע בריוו.
 — יא, דו דארפסט אזוי טון.
 — וואָס איז עס פאר אַ צעריסענע פילקע, וואָס ליגט דאָרטן ?
 — פרעגט ווילאטץ.
 — אַ פילקע ? אַ, דאָס איז יענע, וואָס מיר האָבן פאַרלאָרן.
 איד בין דאָן צוריקגעגאָנגען און געזוכט ביז איד האָב זי געפונען,
 נאָר זי האָט ניט געטויגט. נאָ זע אליוו ווי זי טויג ניט —

X

דער הערכסט פאָרגייט.

האַלמענגראַט האָט אונטערגעאיילט זיינע אַרבעטער מיט דער גרעסטער אַנשמערענגונג און געדעקט דעם דאָך אויף זיין הויז. אַצינד אַרבעטן אינם גרויסן בנין נאָר סטאַליארעס און מאַליערס. אויפן זעלבן שטייגער האָט ער אויך געהאַט פאַרטיק די ים-וואַנט פונם האַפן און אָנגעהויבן אָפצורייניקן אַ שטיק באַדן פאַר אַ שפייכלער ; דאָס בויערן און אויפרייסן איז אָנגעגאַנגען אָן אַן אויפהער — יעדער נייער טאָג האָט געזען דעם סוף פון אַנאַנדערן גרויסן פעלזשטיין.

עס איז אָבער געווען שווער פאַר זיין גרויסער צאָל אַרבעטער צו באַזאָרגען זיך מיט אַ כסדרדיקן זאַפּאַס עסנוואַרג, און אין איינעם אַ טאָג, נאָכן לייטענאַנטס צוריקקער פון ענגלאַנד, איז האַלמענגראַט צוגעגאַנגען צו אים און אים געפרעגט, אויף אַן העפלאַכן און פריינט-לאַכן אופן, צו וואַלט ער געהאַט עפעס אויסצוזעצן קעגן אַ קרעמער וואָס זאָל אויפשטעלן אַ קראָם אַרונטערצו לעבן ים. ס'איז פאַר אים געווען וויכטיק, אַז אַ קראָם זאָל זיך עפענען דאָ אויפן אָרט ; זיין האַלבע מאַה אַרבעטער האָט יעדע וואָך געדאַרפט מאַכן אַ לאַנגע רייע אויף צו קריגן שפייז, טאַבאַק, קאווע און קליידער ; זיי האָבן פאַרלוירן אַ סך צייט דערביי, און אייניקע זיינען צוריקגעקומען שיכור פון דעם וועג.

וואָס דער לייטענאַנט וואַלט אורדאי בעסער גערן געווען וואַלט אפשר געווען נאָר אינגאַנצן צו זען די אַלע פרעמדע זיך גיין פון זעגלפאַס, האַלמענגראַט אָבער האָט געהאַט אַ זעלמענעם פריינטלאַכן שטייגער פון פאַרלייגן אים עפעס. און דער לייטענאַנט האָט עס געמאַכט פאַר זיין פרינציפּ מסכים צו זיין צו זיינע אַלע פאַרלאַנגען.

— גוט, אָבער, — האָט ער געענטפערט, — פון וואָס וועט דער קרעמער לעבן נאָכדעם ווי אייער גאַנצע בוי אַרבעט וועט זיין פאַר-טיק און די אַרבעטער וועלן זיך צעפאַרן ?
— ס'איז אמת, — האָט האַלמענגראַא געזאָגט, — אז דאָן וועט זיין אַ קלענערע נאָכפראַגע אויף שפייז ; איך האָב געטראַכט וועגן דעם. אָבער ערשטנס וועל איך נאָך אָנהאַלטן די אַלע אַרבעטער אַ לאַנגע צייט —

— וואָס האָט איר בדעה ווייטער צו בויען ?
— די מיל וועגן וועלכער איך האָב אייך דערצייט, מיינ הער. — און דערנאָך ?
— דערנאָך מוז איך אויסלעגן אַ וועג אַרויף צו ביז דער מיל.
— נו, דאָס איז פאַר דער באַלדיקער צוקונפט. און נאָכדעם ?
— נאָכדעם וועל איך דאַרפן האָבן אַ צאָל שטענדיקע אַרבעטער פאַר מיינ געשעפט. זיי קאָנען זיין מענטשן מיט פאַמיליעס ; ס'איז מעגלאַך, אז ס'זאָלן זיין אַ סך מער ווי מיר קאָנען איצט פאַר-אויסזען.

— עס זעט אויס ווי עס זאָל זיך ענדיקן מיט אויפבויען אַ גאַנץ שטעטל דאָ, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.
— ס'איז גאַנץ אמת, אז איך האָב אייער אָרט דאָ געמאַכט מער טומלדיק ווי עס איז געווען פריער, אַ גאַנצע שטאָט אָבער וועל איך אויף אייך ניט ברענגען. יא, האָט איר ניט אַ טראַכט געטון, מיינ הער, ווי גוט צוגעפאַסט דאָס אָרט דאָ איז פאַר פאַרברייטערטן מסחר און אינדוסטריע ? עס האָט אַ ריינעם וואַסער ברעג, טיף וואַסער האַרט ביים ברעג, געהילץ אין די וועלדער, אַ טייד, אַ וואַסערפאַל. אַ נעדיכטלאַך באַזעצט הויך-לאַנד, פעלדער און לאַנען, גרויסע שטרעקעס פאַשע-לאַנד באַ די ברעגן —
— מיינ זיידע וואַלט דאָס אַלעס געווען געדאַרפט הערן : ער איז געווען אזא ענערגישער. אָבער וואָס שייך דער קראַם, וואו זאָל זי זיך געפינען ?

— לעבן ים, אויף מיינ קליין שטיקל באַדן דאַרטן אַרונטער.
דער לייטענאַנט קוקט אים אָן :
— בעט איר באַ מיר דערלויבניש צו בויען אויף אייער איי-גענער ערד ?

האַלמענגראַא פאַרנייגט זיך העפלאַך און ענטפערט :
— איך מוז צוגעבן, אז איך האָב עס ניט געוואַלט טון איידער

איך פרעג אייך. און הויז דעם האָב איך געוואוסט, אז אויב איך וואָלט געהאט עפעס אויסצוועצן קעגן, וואָלט עס געווען אזוי גוט באַגרינדעט, אז איך וואָלט געווען געצוואונגען אויפצוגעבן דעם פּלאַן אינגאַנצן.

— איך האָב גאָרניט וואָס אויסצוועצן קעגן.

— איך דאַנק אייך.

— און — עם פּאַלט מיר איין — אזוי ווי איר האָט בדעה אויסצו-
בויען אַ גרויסן שפייכלער דאָרטן אַרונטערצו און איר וועט אפשר
דאַרפן האָבן פאַר אים דעם גאַנצן באָדן, וואָס איר האָט דאָרטן.
קאָן די קראָם פונקט אזוי גוט אַוועקגעשמעלט ווערן באַ דער זייט
אויף מיין באָדן. ס'איז דאָרטן סיי-ווי ניטאָ עפעס אַנדערש ווי נאָר
שטיינער.

— איך בין אייך שולדיק אַ גאָר גרויסן דאַנק פאַר שליסטן דעם
עסק אויף דעם שטייגער, מיין הער. אַ יערלאַך דיר-הגעלט וועט גע-
צאָלט ווערן פאַרן באָדן. אויסער דעם צווייפּל איך ניט, אז איר ווייזט
אַרויס אייער פאַראויסזיכט אין דערלויבן צו בויען אויף די ברעגן
פון אייערע גיטער —

— פילט איר זיך גוט דאָ ? האָט זיך אייער געזונט פאַר-
בעסערט ?

— אַ טויזנט דאַנקען אייך ; דער היינטיקער זומער איז געווען
אַ ברכה פאַר מיר !

— איך בין זייער צופרידן פון דעם, — זאָגט דער ליימענאַנט...
האַלמענגראַט האָט ניט פאַרלוירן קיין איבעריקע צייט דורכ-
צופירן דעם גאַנצן עסק ; ער איז צוגעטראָטן צו דער אַרבעט מיט
שכל און גענוג געלט און אויפגעשמעלט בנינים פון שטיין און האַלץ.
איר וועט באַמערקן, אז ער האָט שוין מער ניט געדאַרפט האָבן קיין
פוטערנעם מאַנטל אָדער אַ דיקן בויך כדי צו מאַכן אַן איינדרוק
אויף מענטשן ; און אפילו זיין גאָלדענע קייט האָט אויסגעוויזן צו
באַלעסטיקן אים בעת ער האָט געגעסן באַ האַלמסענס טיש, אזוי אַז
ער פלעגט אָפט פאַרשפּיליען זיין ראַק איבער דער קייט. ניין, וואָס
עס האָט געמאַכט אַן איינדרוק אויף מענטשן איצט איז געווען זיין
פולער געלט-שראַנק אין די שבת-צורנאַכטן ווען ער האָט אויסגע-
צאָלט זיינע אַרבעטער די שכירות. און אייניקע פון זיינע מענטשן
האָבן אַן ספק, באַגריפן זיינע גרויסע געשעפטס-פּיאַיקייטן, און
זיי רעספּעקטירט.

די צייט איז זיך געגאנגען; דער האפן און די קראם זיינען געווען פארטיק און דער קרעמער איז אָנגעקומען מיט זיינע סחורות. ער איז געווען אַ פויער פון אַ דאָרף אויפן ים־ברעג; זיין נאָמען איז געווען פּער און ער האָט זיך אונטערגעהתמעט פ. יענסען אויב ער האָט געקאָנט קריגן אימיצו, וואָס זאָל עס אָנשרייבן פּאַר אים — ער אַליין האָט ניט געקאָנט שרייבן. ער איז געווען אַן אומוויסנדער, פּראָסטער מענטש, נאָר איז איין זאָך האָט ער זיך אויסגעצייכנט: אין קאַרגשאַפט און אין קאָנען קלייבן אַ גראָשן צו אַ גראָשן אין זיי אוועקלעגן. ער האָט באַפּרידיקט די פּאָדערונגען פון דעם אָרט; ער האָט געהאַנדלט פּאַרוזיכטיק און געהאַלטן נאָר די סחורות, אין וועלכע די אַרבעטער האָבן זיך גענויטיקט. ער האָט אַכטונג געגעבן ניט צו שפּרינגען אזוי הויך אַז ער זאָל זיך ניט קאָנען שמעלן צוריק אויף די פּיס. מ'האַט אים גערופן פּער דער קרעמער; ער איז געווען אַ שטאַרקער, העל־רויטער מאַן מיט אַ פּראָסטן פּויערשן פּנים און מיט אויגן, וואָס האָבן גאָרניט פּאַרזען. ער איז געגאָנגען פּראָסט געקליידט און זיך באַנומען גראָב, און דאָך האָט ער מיט מענטשן זיך געהאַלטן פּונדערווייטנס, אַפּילו מיט זיין ווייב, אַפּילו מיט זיינע קינדער; אינם לעבן האָבן אים אינטערעסירט נאָר צוויי זאַכן: זיין גראָשן און זיין געשעפט. די ביידע זיינען געווען זיין פּילאָזאָפּיע און זיין אמונה, זיי זיינען קיינמאָל ניט אַרויס פון זיינע מחשבות; און אַפּילו ווען ער האָט באַנוצט די לענגמאַס אָדער די וואָגשאַל האָט מען אים אָפט געקאָנט כאַפּן באַ די הענט וועלנדיק מאַכן אַ קליינעם עקסטראַ ריוח. עלטערן האָבן זייערע קינדער ניט גערן געשיקט אין זיין קראָם, נאָר ווען מ'האַט זיך ניט געקאָנט העלפּן האָט מען דעם קליינוואַרג אָנגעזאָגט צו האַלטן אַן אויג אויף אים.

האַלמענגראַט האָט דעמדאָזיקן מאַן מיטגעבראַכט מיט זיך פון איטערליאַ ווייל ער איז געווען זיין פּרויס אַ ווייטער קרוב. אָבער, האַלמענגראַט האָט אים נאָר געוויזן וואו ער קאָן אויפשטעלן זיין קראָם און ווייטער גאָרניט געהאַט וואָס צו טון מיט איר און אויך ניט ווי אזוי זי איז אָנגעפירט געוואָרן — קרעמעריי איז ניט געווען זיין זאָך.

— איך הער, — האָט האַלמענגראַט געזאָגט, — אַז מען גער טרויעט איך דאָ ניט זייער שטאַרק, פּער.
— נין? — האָט ער געזאָגט.

— ניין. מ'באקלאָגט זיך, אז איר גיט ניט קיין ריכטיקן אויס-
גאָב און אז איר מעסט ניט אָפּ ריכטיק.
— אָט איז די לענגמאָס ! — האָט פער געזאָגט.
האַלמענגראַט האָט זי אונטערווכט, זי צוריק אַוועקגעלעגט,
און געזאָגט :

— מ'קומט צו מיין אויפזעער זיך באַקלאָגן. בערטל פון סאַנ-
וויקא האָט אַ קליין אינגל וואָס הייסט גאָטפרעד.
— ער שליאַיעט זיך דאָ אַרום יעדן טאַג.
— בערטל האָט אים געשיקט נאָך קאווע. ער האָט געקראָגן
זיין קאווע אין אַ טיכל און אהיים געגאַנגען. איז עס אַזוי געווען ?
— יא, אַ פערטל פונט קאווע.
— בערטל האָט אָבער געדאַרפט צוריק קומען אַליין און איי-
בערוועגן נאָכאַמאָל די קאווע.
— אָט דאָס איז עס טאַקע וואָס איך זאָג אַלעמאָל, — האָט
פער געזאָגט, — פאַרוואָס קויפן זיי ניט קיין האַלב פונט און ניט
ניט קיין פערטל ?
— אָבער אַפילו אַ פערטל פונט טאָר ניט זיין ווייניקער ווי אַ
פערטל פונט.
— אָבער וויפיל איז פאַראַן אין אַ פערטל פונט קאווע, קאָנט
איר מיר דאָס זאָגן ? — פּרעגט פער. — אַ פערטל פונט איז אַ גאָר-
ניט ווען מ'לעגט עס אַריט אין אַ טיכל. איך וואָלט עס געקאָנט אַרייני-
לעגן אין מיין אויג.
— ער האָט געקראָגן צו ווייניק קאווע ; איר האָט אים געגעבן
אַ פאַלשע וואָג.
— עס איז פונקט אַזוי מעגלאַך, אז ער האָט געהאַט אַ לאָך
אין טיכל. ווי אַזוי קאָן איר וויסן ?
— איר האָט עס אָבער געדאַרפט איבערוועגן נאָכאַמאָל פאַר
בערטלען.
— איר האָב אים צוגעגעבן נאָך אַ קליין ביסל. איר האָב עס
געטון פון גוטסקייט וועגן.
האַלמענגראַט האָט געזאָגט :

— גיט ניט די מענטשן קיין אורזאך צו באַקלאָגן זיך אויף
אייך, פער.
ער האָט אים געדאַרפט אויסריידן נאָכאַמאָל שפּעטער, נאָר
ס'האָט ווייניק וואָס געהאַלפן ; דער גוטער פער דער קרעמער האָט

זיך אַליין ניט געקאנט אויסהיילן און מענטשן האָבן אים קיינמאָל
ניט געטרויט. ער איז אָבער געווען דער איינציקער קרעמער, און
אויב מען האָט אים גוט געהיט און געהאַלטן די אויגן וואָך האָט
מען מיט אים געקאנט אויסקומען. מאָדנער, נאַרישער פּער ! ער
האַט, אָן ספק, געגלויבט, אַז ער וועט לעבן אייביק, און דערפאַר
איז ער געווען אזוי נייציק און קיינמאָל ניט געהאַט גענוג !

— איך האָב באַקומען אַ ביטע פון איינעם אַ פּ. יענסען, וואָס
האַלט עפעס אַ קראַם דאָרטן אַרונטער לעבן ים, — רופט זיך אָפּ
דער לייטענאַנט צו האַלמענגראַאַן. וואָס פאַר אַ תּהום צווישן אים
און אַ פּ. יענסען ! ווי אויסדריקלאַך מיטן בלויון טאָן פון זיין
ריידן ער האָט עס געקאנט מבטל זיין אַ פּ. יענסען ! דאָס האָט ניט
געקאנט שאַטן ; פאַרקערט עס איז געווען פונקט דער פאַסיקער
טאָן בשעת אַדעל־הייד איז דאָרטן געזעסן און זיך צוגעהערט.

— דאָס איז דער קרעמער, — ענטפערט האַלמענגראַאַן. — האָט
ער זיך געווענדט — ? — האַלמענגראַאַן איז געווען שטאַרק איבעראַשט.
— שריפטלאַך. ער וויל אויפשמעלן אַ טאַנצואַל, אַ טאַנצ-
שטיבל, אָדער וואָס עס זאָל ניט זיין.

— נו, נו ! פּער דער קרעמער ! — רופט אויס האַלמענגראַאַן
שאַקלענדיק מיטן קאָפּ.

— עס וואָלט אים געקאנט עפעס צוגעבן צו זיין לייזונג ווען
אָזוי ביל אַרבעטער זיינען דאָ דאָ, שרייבט ער.

— הם, איר, מיין הער, האָט פאַרשטייט זיך, ניט — ?

— ניין. איך האָב אים ניט געענטפערט, — זאָגט דער ליי-
טענאַנט שמייכלענדיק מיט אַזאַ גלייכגילטיקייט ווי אַ פּ. יענסען
וואָלט געווען אומבאַדייטנדער פון אַ פּליג.

— פאַרשטייט זיך, אַז ניט. איך וועל, אויב איר וועט מיר
דערלויבן, כאַפּן אַ קליינעם שמועס מיטן גוטן קרעמער פּער. איך
האַב שטאַרק מורא, אַז איך האָב געמאַכט אַ טעות ווען איך האָב
דעם מאַן אַריבערגעבראַכט אַהער. דער אמת איז, אַז ער האָט חתונה
געהאַט מיט מיניער אַ קרובה, אַ ווייטער קרובה, אַ צווייט שוועס-
טערקינד אָדער עפעס ענלאַכס, אַנדערש וואָלט איך אַפילו ניט
געווען געקלערט וועגן אים. איצט מוז איך ווירקלאַך זען פּטור צו
ווערן פון אים ווידער אַמאָל.

דער לייטענאַנט האָט זיך צוגעהערט צו דעם אַלעס אָן אינ-
טערעס, אפּשר האָט ער עס גאָר אַפילו ניט געהערט ; ער איז בלויו

געזעסן אזוי לעבן טיש, און האָבנדיק געענדיקט זיין נאָכטמאָלצייט, נאָכגעטראַכט און געפינטלט מיט די אויגן. זיין פרוי האָט אויס העפלאַכקייט וועגן געפרעגט :

— האָט ער אַ פאַמיליע ?

— יא, אַ גאַנץ גרויסע פאַמיליע, זיין און טעכטער.

— און אפשר גייט אים נים גוט ?

— אַ, יא ! נישקשה ; עס גייט אים גאַנץ גוט.

נאָך וועטשערע איז דער לייטענאַנט אוועק צו זיך אָן צימער. אַר, דער קליינער ווילאַטץ, דער שטיפער, איז ניטאָ ; קיינער פרעגט נים קיין זעלטענע, קינדישע פראַגן איצט, קיינער זינגט נים ; די פּיאַנאָ שטייט שטום אינם זאָל. נאָך ווילאַטץ מאַכט פאַרשריט אין ענגלאַנד ; ער דערווערבט זיך די גוטע מעלות פון אַן איירלאַנד ; ער שרייבט, אַז ער האָט זיך אויסגעלערנט שווימען און באַקסען (שלאַגן מיט די פּויסטן) ער שפּילט אויף אַ גרויסאַרטיקער פּיאַנאָ אויכעט, און גייט אין שול אַחוץ. די בריוו פון ווילאַטץ זיינען געווען זיין פאַטערס פאַרגעניגן — ער האָט קיינמאָל נים געהיט אזוי די פאַסט ווי איצטער. ווי ער האָט אָפּגעמאַכט מיט ווילאַטץ איידער ער איז אָפּגעפאַרן זיינען די בריוו אַלעמאָל געווען אַרדע־סירט צו זיין מוטער, כדי זי זאָל זיי לייענען צוערשט ; און זי איז אַלעמאָל געווען אזוי גוט אויף צו עפענען די בריוו גלייך ווי זיי זיינען אָנגעקומען און זיי לייענען אינדערהויך צו איר מאַן, אַ זאָך פאַר וועלכער ער איז איר געווען זייער דאַנקבאַר. כדי זי זאָל זיך נים פּילן פאַרפליכטעט דאָס אַלעמאָל צו טון האָט ער איינמאָל אַרויפגעשיקט די הויז־פירערן, אַז זי זאָל אַריינטאַרן צו זיין פרוי אירע בריוו, נאָך אַדעלהייד האָט גלייך געשיקט אים זאָגן :

— דו האָסט נים באַמערקט, אַז ס'איז דאָ אַ בריוו פון ווילאַטץ היינט —

— אַ, ווירקלאַך ! פון ווילאַטץ ! אַ דאַנק.

דער בריוו האָט געלויטעט, אַז ער האָט זיך געלערנט די שפראַך צוביסלאַך און אַז ער קאַן שוין אַביסל לייענען טראַץ די פרעמדע ווערטער און דעם רוימישן שריפט. אַמאָל בענקט ער נאָך דיר, טייערע מאַמע, ווייל אין דער ענגלישער שפראַך זיינען פאַראַן פערציק טויזנט ווערטער און ער האָט מוראַ, אַז ער וועט זיך זיי קיינמאָל נים אויסלערנען. ס'איז ניטאָ קיין שניי דאָ אין ענגלאַנד, נאָך ס'איז סיי־ווי קאַלט און אומעטיק, און זיין פענצטער איז אָפּן

א גאנצע נאכט כדי צו פארהארטעווען אים. ער האט א נייעם טאנצ' לערער, ווייל דער אלטער האָט געזאָגט, אַז די מוסקולן פון זיין געלענק זיינען צופיל צעצויגן; אָבער מיסטער קסאווער מור האָט געזאָגט, אַז ער איז נישט געווען גוט גענוג. צום סוף, זאָל די מאמע איבערגעבן זיין ליבע צום פאפא און אים דערמאָנען וויפיל שפּאַס זיי האָבן געהאַט אויף זייער ריזע קיין ענגלאַנד.

— אַ גרויסן דאַנק, האָט ער געזאָגט.

אַרויסגייענדיק האָט זי אים פאַרהאַלטן, זאָגנדיק:

— דאָס איז שוין דאָס צווייטע מאָל, אַז ער דערמאָנט דיר וועגן דער ריזע קיין ענגלאַנד.

— יא, ער האָט געזען אַזויפיל, וואָס איז אים געווען ניי און פרעמד.

— אַ ריזע, וואָס איך האָב זיך אָפּגעזאָגט פון איר.

— האָסטו חרטה אויף איר? — האָט ער איבעראַשט געפרעגט.

— יא, — האָט זי געענטפערט, זיך לאָזנדיק צום פענצטער.

פּויער, זי האָט פאַרטגעזעצט:

— ווען איך וואָלט דיר געבעטן נאָכאַמאָל, געבעטן דיר איצט

— איך קאָן עס ניט פאַרטראַגן; ער איז באַ פרעמדע, אַליין; ווער

איז מיסטער מור? — האָט זי געפרעגט, זיך אויסררייענדיק צו

אים.

— וואָס שייך דעם, בין איך זיכער, אַז דו קאָנסט זיין גאַנץ

רואיק, נאָר —

— זיין פענצטער איז אָפּן באַנאָכט — זיי צעמישן אים זיין

מה אויך. ס'שטעקט קיין זין ניט אין אויסלערנען פּערציק טויזנט

ווערטער; איין טויזנט איז גענוג.

— איך גלויב, אַז דו ביסט גערעכט.

— איך האָב אינגאַנצן ניט געוואָלט פאַרן קיין האַנאווער, נאָר

צו אים; כ'האָב חרטה געהאַט יעדן טאָג פון זינט ער איז אַוועקגע-

פאַרן. איך האָב ניט געוואָלט פאַרן אהיים, ווייט פון דעם —

— ווען עס וואָלט ניט געווען ווינטער, — האָט ער אָנגעהויבן.

— וואָלסטו מיר געלאָזט פאַרן?

— מיטן גרעסטן פאַרגעניגן, דאָס הייסט — מיספּאַרשטיי מיר

ניט — נאָר פאַרשטייט זיך, אויב דו ווילסט עס —

— אַ דאַנק, ווילאָטו. אויב אַזוי וועל איך פאַרן, איך בין אַזוי

צופרידן.

אצינד האָט ער זי געקאָנט אַרומדרייען אויף זיין פינגער, גע-
קאָנט זי אַרײַנגעמען אין זײַנע אַרעמס און זי אַרויסטראָגן פונם צײ-
מער און זי אַרײַנברײַנגען צוריק, און זי װאָלט אַלץ זיך געקלאַמערט
אַן אים. און װאָלט גאָרניט באַמערקט אויב ער װאָלט זי אַ זעץ געטון
קעגן דער טיר. אפשר האָט ער דערוואַרט אַן אויסברוך פון איר, און
ער איז געשטאַנען אויף זיין װאַך.

— נו — איר האָלט דיך אָפּ פון לײענען דײַנע אַנדערע בריוו, —
האָט ער געזאָגט און זיך פאַרנייגט װי אויף אַװעקצוגיין.
— װילאַטץ !

— איר מוז אַרויסגיין און אַראַנזשירן װעגן דיין רײזע. דו
זעסט פאָרן גלייך ?

— יא, איר דאַנק דיר, אָבער װילאַטץ —, האָט זי געזאָגט, און
צוגעגאַנגען נאָענט צו אים. זי איז זיכער געװען גענוג אונטערטעניק
און איר קאַפּ איז געװען אײַנגעבויגן. דאַן, װי זי האָט אויפֿגעהויבן
די אויגן און געזען זיין אויסדרוק, האָט זי געװאווסט, אַז ס'איז נוצ-
לאָז, אַז ס'איז צו שפּעט ; אומבאַװעגלאַכער שטומער באַשלוס איז
געװען אָנגעשריבן אויף דעם פאַרעקשנטן אַראַבער־פּנים.

דאַן האָט ער געטראָפּן אין סאַמע אויג. ענדלאַך האָט ער גע-
האַט די אויבערהאַנט פּולשטענדיק. פונקט אַזױ װי פּרײער האָט זי
געהאַט די אויבערהאַנט פאַר יאָרן — אַצינד האָט ער געטראָפּן אין
סאַמע אויג.

— נײן, ס'איז מער גאָרנישט ניטאָ — פון דעם מין.

האָט ער אָבער ניט באַנוצט זיך מיט זיין טריאומף אַביסל צו
פּרי ? ער האָט געראַפּט קאָנען אַדעלהיידן בעסער ; זי איז ניט
אַנידערגעפאַלן און געשלאָגן זיך מיטן קאַפּ אָן דיל. פאַרקערט, זי
האָט זיך גלייך באַהערשט און געזאָגט מיט גרויס זעלבסט־װירדע :
— פון דעם מין ? איר האָב גאָר בלוין געטראַכט װעגן בעטן
בא דיר אַ פעלצל — אַ קליין פעלצל פאַר װילאַטצן — צו איר זאָל
אים קויפּן אַזאַ.
פּױזע.

— זיכער, — האָט ער געענטפּערט. — אַ דאַנק פאַר דערמאַנען
מיד װעגן דעם. אויב עס איז אָנגענומען פאַר קינדער צו טראָגן
פּוטערענע מאַנטלען אין ענגלאַנד.
— נײן, מעגלאַך אַז ניט. איר װײס ניט. עס מאַכט ניט אױס.

— איך האָב ניט קעגן דעם. פרעג זיך נאָך. יעדנפאלס פארדינט
דיין מאַמעס האַרץ אַ שבת.

עס האָט כמעט אויסגעזען ווי זי וואָלט האָבן פארלוירן דעם
גאַנצען אינטערעס אין דער ריזע איצט, אין די הכנות, אין דעם
מאַרשרוט און אין אַלצדינג ; אפשר איז דאָס געווען מער ניט ווי
אַן עקספערימענט, אַ מיטל אויף ווייכער צו מאַכן איר מאַן. געבן
אים אַ געלעגנהייט צו באַגיין זיך מילד מיט אירע אומבאַשטענדי-
דיקע שטימונגען. עס איז ניט אויסגעשלאָסן, אַז, אין דער לעצטער
רגע, האָט זי אויפגעגעבן איר ריזע קיין ענגלאַנד, וואָס האָט פּלוצלונג
אַנגענומען אַזאַ פּאַרם, נאָך, ווי עס האָט זיך אויסגעלאָזט, איז עס
געווען האַלמענגראַט, וועלכער האָט צוריק אויפגעלעבט איר פּאַר-
לאַנג און איר צוגעגעבן מוט. באַם מיטיק האָט האַלמענגראַט גע-
זאָגט :

— איך פאָר אויך אַוועק. מיינע קינדער ערוואַרטן מיך שוין.

— איר, אַבער, שטעל איד מיר פאָר, האָט צו פאָרן ווייטער ?

— קיין מעקסיקא. אין די קאָרדילעראַס.

— איך טראַכט, ווען איך וואָלט געקאָנט פאָרן מיט אייך צו-

זאַמען ביז ענגלאַנד !

— דאָס וואָלט געווען אַ גרויסע ערע פאַר מיר.

ביידע, פרוי אַדעלהייד און דער לייטענאַנט קוקן אויף אים.

— פאַרשטיי איך אייך ריכטיק ? ווען קאָנט איר אַרויספאָרן ?

— פרעגט די פרוי.

— ווען איר וועט באַפעלן, מאַדאַם, — ענטפערט האַלמענגראַט

מיט אַ פאַרניינטליכן.

— איך, איך האָב קיינמאַל — ! — רופט אויס די פרוי איי-

בערשאַט. — קאָנט איר פאָרן גלייך ?

— אין אַ פאָר שעה אַרום, מיט פאַרגעניגן.

— וואָס פאָר אַ וואונדערלאַכער גוטער מזל !

— איך וועל טון דאָס בעסטע צו קאָנען אייך דינען, מאַדאַם.

דער לייטענאַנט פרעגט :

— קאָנט איר אַוועקפאָרן און איבערלאָזן אַלע אייערע מענטשן ?

— איך וואָלט עס פריער אַדער שפעטער געדאַרפט טון כיי-ווי.

און חוץ דעם האָב איך אויפזעער, וואָס פאַסן אויף אַלץ אויף.

— אַבער איך האָב אייך פאַרשטאַנען, אַז אייערע קינדער קאָנען

ניט קומען פריער פון פּרילינג ?

— איך וועל זיי ניט ברענגען פריער פון פרילינג. איך האב
אָבער אַ סך צו ערליידיקן און אויסצוגלייכן אין מעקסיקא. נו, ניט
נאָר קיין סך, פארשטייט זיך, נאָר אַביסל, עטלאַכע זאַכן ; איך דאַרף
האַבן די גאַנצע צייט, וואָס איכ'ל קאַנען שפּאַרן. איך האָב עטלאַכע
פּאַבריקן צו פאַרקויפּן, אַ פּאַר פּאַבריקן, און אַביסל אייגנטום.
ניט קיין סך אַרום און אַרום, נאָר פאַרשטייט זיך, אַז ס'געדויערט
צייט ביז יעדע זאַך ווערט איינגעשטעלט.

— נו, אויב איך קאָנט מיטפאַרן מיט מיר קיין ענגלאַנד אָן
שוועריקייטן פאַר איך, וואָלט איך איך געווען זייער דאַנקבאַר. —
זאָגט פרוי האַלמסען אָפּנהאַרציק.

דער לייטענאַנט שאַקלט צו מיטן קאַפּ צושטימענדיק :

— אויב איר איילט זיך נאָר ניט צוליב מיין פרוי ?

— באַן אופּן ניט.

— ווען ניט צוליב דעם וואָלט איר אפשר געפאַרן ערשט אין

עטלאַכע חדשים אַרום ?

— אזוי האָב איך כדעה געהאַט צו ערשט. איצט אָבער שרייבן

מיר מיינע קינדער, אַז זיי דערוואַרטן מיר שוין.

— עס קוקט אויס, אַדעלהייד, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.

— ווי דו זאָלסט טאַקע אויסנוצן הער האַלמענגראַס געזעלשאַפט

און אויסערגעוויינלאַכע רייזע־דערפאַרונג אויפן וועג. און דאַן

וועסטו קיין שוועריקייטן ניט האָבן.

— ניין, איך וועל קיין שוועריקייטן ניט האָבן.

* * *

די גאַנצע צייט, וואָס פרוי אַדעלהייד איז געווען אַוועקגעפאַרן

האַט זי דעם לייטענאַנט ניט אויסגעפעלט ; ער איז געוואָרן לעבע־

דיקער פיזיש און גייסטיק און געווען מער אַקטיוו ווי פריער. —

ס'איז אויסערגעוויינלאַך ! — האָט געזאָגט די הויז־פירערין, יאָמפרו

סאַלוואַטן. מ'האַט אים געזען אויף די וועגן רייטנדיק און צופום, ער

האַט געהאַט צו ערליידיקן געשעפטן מיט די פויערים און שכנים,

ער האָט פּערזענלאַך אַליין אָנגעוויזן די ערטער אין וואַלד וואו מ'זאָל

אויסהאַקן האַלץ אויפן ווינטער היינטיקס יאָר — אַ זאַך וואָס ער

האַט שוין ניט געטון עטלאַכע יאָר — און ער האָט אַכטונג געגעבן,

אַז אַלע פּורן און וועגענער זאָלן זיין גרייט צו פרילינג צו. וואָס האָט

אויך באַדייט דאָס, וואָס ער איז אומגעגאַנגען מיט אַ צעשפּיליעמער

אונפאַרם, מיט זיינע גראַבע פינגער אַריינגעשטעקט אין די קאמוזיל־

קעשענעם און אונטערנעברומט ניגונים ? אפשר האָט ער זיך אַליין געוואונדערט אויף זיין אייגענער ענערגיע, און כדי ניט צו ציען קיין אויבמערקזאמקייט אויף זיך, אָז ער איז איצט פריילאָכער ווי פריער, האָט ער אַרויסגעגעבן זיינע באַפֿעלן שטיל, וואָס דאָס האָט, אַנב, ניט געשטערט, אָז זיי זאָלן ווערן אויסגעפּאַלגט גלייך. איז אַ משא אַרונטערגענומען געוואָרן פון אים? יענע נידערשלאָגענע שטימונגען, וואו זיינען זיי אַהינגעקומען ? הויז די אויסערלאָכע סמנים פון וואוילזיין, אַ דאַנק דעם וואָס ער האָט איצט פאַרמאָגט געלט אין זיינע קעשענעם, האָט דער לייטענאַנט אין אַלע הינזיכטן איצט אויסגעזען צו זיין אַ פרייערער מענטש — ער איז ניט אומגענאַנגען אַזויפיל מיט אַן אַרונטערגעבויענעם קאַפּ נאָכטראַכטנדיק וועגן דעם שטויב פון זיינע וועגן.

און אין די אָונטן איז ער שוין מער ניט געלעגן אויסגעצויגן אויף דער סאָפּא ווי אַ פּאַשאַ לאַזנדיק דאָווערדראַנאַ, אַנטקעגן איבער אים אין דער צווייטער זייט צימער, אָז זי זאָל אַרויסרופן אין זיין האַרץ כּוואַליעס מיט געפּילן, ניין — קיין איין כּוואַליע מער, קיין איין קנייטש ניט. ס'איז געווען על־פּירטעות וואָס אין איינעם אַן אָונט האָט ער אָנגעטראָפּן דאָס רויט־האַריקע מיידל אינם דורכ־גאַנג, און זי איז געשטאַנען לֶעבן דער וואַנט פּונקט דאָרטן וואו זיין דאָק האָט געהאַנגען, און ער האָט געמיינט, אָז זי איז עס דער דאָק : — וואָס — דאָס ביסטו, מיין קינד ? ס'איז אַזוי פינצטער דאָ ... ער איז צוריק אַוועק צו זיך אין צימער און מיט ציטערנדיקע הענט אָנגעגאַסן און אויסגעטרונקען אַ באַרוואיקנדיק גלאָז וואַסער. דער־נאָך, נאָכדעם ווי ער האָט דורכגעשפּאַנט דאָס צימער עטלאַכע מאָל, האָט ער זיך געזעצט שפּילן זיין אומענדלֶאכע פּאַסיאָנס־שפּיל. איז ער אָבער צוריק אַריינגעפּאַלן אין זיין אַלטער, נידערשלאָג־גענער שטימונג ווען זיין פרוי איז, שפּעט אין פּרילינג, צוריקגעקור מען ? ניין, דאָס ניט ; ער האָט געהאַט אָנגעהויבן אונטערצוברומען און אונטערצווינגען צו זיך אַליין און ניט געקאָנט אפשר אויפהערן מיטאַמאָל. האָט ער זיך ווייטער אונטערגעברומט חדשים לאַנג, גלייך ווי גאַרנישט וואָלט געמאָגט צו קאָנען אים שטערן אין דעם; אוראי, ער האָט עס ווייטער געטון פּונקט אַזוי ווי ער האָט עס געטון פריער פאַר זיין פרויס צוריקער — דער דאָזיקער מענטש האָט קיינמאָל ניט געטון קיין האַלבע אַרבעטן. האָט ער עס געטון כדי צו פאַר־בלענדן די אויגן די מענטשן אין זעגלפּאַס ?

— איך הער דיך צומאל אונטערברומען א ניגון ? — האָט זיין פרוי געזאָגט.

— יא ? ס'טוט מיר לייך, — האָט ער געענטפערט. — אַ שלעכטע געוואוינהייט. איב'ל פרוואוון זיך באַפרייען פון איר. — צו וואָס ?

— ווייל עס פאסט זיך מער פאר דיר, וואָס קאָן זינגען גוט. אַז דו זאָלסט זינגען און איך זאָל שווייגן שטייל.

— דו זינגסט ניט שלעכט.

— איך זינג בלויז פאר מיין אייגענעם פארגעניגן וועגן דורכ־אויס, אַזוי אַז עס שוידערט מיך אַזש פונם געראַנק, אַז דו האָסט מיך אונטערגעהערט.

— עס איז אַ גוטע זאַך, אַז אימיצער זאָל זינגען אין דעם הויז. — האָט זי געזאָגט.

— זינט ווילצאָטץ איז אַוועקגעפאָרן, — האָט ער געענטפערט, — ביסטו געבליבן די איינציקע דאָ, וואָס קאָן זינגען, אַדעלהייך. דו זינגסט אָבער ניט.

וואָס האָט מען געקאָנט זאָגן ? נאָך אַ פּויזע האָט זי ווידער אָנגעהויבן : — אויף דער ריזע האָב איך געזען פאַרהייראַטע פאַר־לאַך, וואָס האָבן צו מיר אויסגעזען זייער מאַדנע, כמעט אומגע־וויינלאַך.

— אַזוי ?

— יא, ס'איז געווען אויסערגעוויינלאַך.

— דו מאַכסט מיך נייגערדיק.

— יאָ ? זיי זיינען געווען פאַרהייראַטע פאַרלאַך. און דאָך פלעגן זיי איין טאַג שמייכלען איינער צום צווייטן : זיי זיינען געווען גליקלאַך צוזאַמען, זיי האָבן זיך אַפילו געקושט, גערעדט איינער צום צווייטן, און זיך געוואונטשן איינער דעם צווייטן אַ גוטע נאַכט.

— און דעם צווייטן טאַג ?

האָבן זיי געטון דאָסעלבע.

— מערקווירדיק. וואָס פאַר אַ פאַרהייראַטע מענטשן זיינען דאָס געווען ?

— זיי זיינען געווען אַלע גלייך.

פּויזע. דער לייטענאַנט איז געכאַפט געוואָרן אומדערוואַרטעט:

ער האָט געפילט ווי ער וואָלט נאָכאָמאָל געהאַנגען אויף אַ זייט לעבן
אַ פּערד. זיין ווייב האָט ווייטער גערעדט :

— איד האָב זיי געזען בעת איד בין געווען אויף דער רייזע ;
איד האָב דיר זאָויפיל צו דאַנקען, ווילאַטז, פאַר געבן מיר די גע-
לעגנהייט צו זען זיי.

דער לייטענאַנט האָט זיך פאַרנויגט און געזאָגט :
— וואָס נאָך ?

— מער גאַרנישט, — האָט זי געענטפּערט. — זיי זיינען געווען
פאַרהייראַטע מענטשן, זיי האָבן זיך ליב געהאַט, זיי זיינען געווען
גליקלאַך.

— הם. אויב איד פאַרשטיי דיר ריכטיק, אַדעלהייד, האָסטו
אין זינען, אז איד זאָל זיך אָפּלערנען פון יענע פאַרהייראַטע
פאַרלאַך ?

— ביידע, דו און איד ; איד האָב געטראַכט, אז מיר וואָלטו
ביידע זיך געקאַנט אַ קליין ביסעלע אָפּלערנען פון זיי. איד ווייס
ניט —

— דו וועסט מיר מוחל זיין וואָס איד נעם אַט דעם קליינעם
שטול אויף אַ רגע, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט, זיך אוועק-
זעצנדיק. — איד וויל ניט אַרײַנגיין אין קיין איינצלע הייטן, אָבער
עס זעט ווירקלאַך אויס ווי דו וואָלט געוואָלט, אז אונדזערע באַ-
ציאונגען זאָלן זיין אַביסל אַנדערש ?

— איד האָב עס געוואָלט נאָך פריער פאַר יענעם טאָג ; גע-
דענקסטו ניט ? דו האָסט מיר אָבער צוריקגעשטויסן ?
— ס'איז געווען טרויעריק.

— ס'האָט שוין ניט געקאַנט זיין טרויעריקער, — האָט זיין
ווייב געזאָגט מיט טרערן אין די אויגן. — און איד האָב זיך ניט
געקאַנט העלפּן ניט צו זיין טיף באַליידיקט פון דעם. אָבער עס קאָן
זיך פאַרהיילן.

ווי עס ווייזט אויס האָט אַט אַ דער פאַרעקשנמער מאַן געדאַרפט
איינהאַלטן זיין אימפּולס כדי זיך אַרויסצואווייזן אומקאַנטראָלירבאַר
שלעכט נאָכאָמאָל, ווייל זיין שמייכל איז געווען אַ פאַרקרימטער
און זיין שטערן איז געווען באַגאַסן מיט אַ קאַלמן שווייס. נאָר ער
האָט זי בלייז געפּרעגט, אז זי זאָל נאָכטראַכטן וועגן דעם וואָס זי
האָט געזאָגט.

— האָב איד דיר צוריקגעשטויסן ?

— וואָס פאַר אַ פּראָגע ! ניין ? האָסטו צוויי מאָל זיך ניט
אַנטזאָגט אויסצוהערן מיך ? האָסטו ניט געזאָגט, אז ס'האָט גענומען
אַ סוף צו אונדזערע באַציאונגען ?
פּויע.

— ה.ם. איד וועל דיך ניט נעמען אויף קיין קרייץ־פאַרהער.
אַבער בין איד עם געווען דער, וואָס האָט פאַרשלאָסן מיין טיר יאָר־
איין יאָר אויס ?

— מיין נאָט ! ניין ! איד האָב עם געטון. האָב איד דיך ניט
געבעטן, אז דו זאָלסט מיר פאַרגעבן יעדעס מאָל ? דו האָסט מיר
אויך פאַרגעבן יעדעס מאָל, נאָר איד זע, אז דו האָסט מיר ניט מוחל
געווען. און אַצינד ווייס איד ניט וואו איד האַלט.

עס האָט אויסגעזען ווי דער לייטענאַנט איז מיטאַמאָל פּלוצלונג
געוואָרן אינגאַנצן צעטומלט ; ער האָט זיך אויסגעבויגן פאַראַוויס
און געגלאָצט מיט די אויגן אויף איר, ער האָט אויסגעזען ווי ער
וואָלט קיין איין וואָרט ניט האָבן פאַרשטאַנען. איז עם געווען
נאַרישקייט פון איד זייט אַדער ביטרעקייט, וואָס האָט זי באַוואויגען
צו ריידן אזוי ; האָט זי געוואָלט אים פאַרדרייען אַ קאַפּ ?

— איד ווייס זייער גוט, אז איד בין געגאַנגען צו ווייט דאַן, —
האָט זי ווייטער גערעדט, — איד האָב ניט געווען געדאַרפט דיך
באַשטראַפן אזוי לאַנג. אַד, איד זע עם איין איצט און ס'פאַרדריסט
מיר.

— צום אַלעם ערשטן, מיספאַרשטייטו ניט אַמאָל דיין שטע־
לונג ווען דו רעדסט וועגן באַשטראַפן מיר ? פאַרוואָס האָסטו צו
באַשטראַפן מיך ?

— נן, דו זעסט — הייסט עם, אז איד האָב דיך ניט געקאַנט
באַשטראַפן, אַיאָ? אפילו ניט אויף מיין אייגענעם מאַיאַנטעק ?
— האָסטו אַן אייגענעם מאַיאַנטעק ?

— אַד, וואָס פאַר אַ האַר־שפּאַלטעריי ! ... און איצט איז זי
אַרויסגעטראָטן מיט אַ לאַנגער רעדע, וואָס זי האָט זי, מעגלאַך,
איבערגעחזרט באַ זיך אין געדאַנק יאָרן לאַנג, און וואָס האָט, איצט
איז איר אויפגענונג, אַנגענומען אַ מאַדנע גראַבע ווענדונג. אירע
ווערטער זיינען אַרויסגעקומען שטאַרק און דירעקט — אזוי ניט
ענלאַך צו איר. — ווי אזוי ביסטו געקומען — צו מיר? ווי דו
וואָלסט געהאַט אַ רעכט איה דעם, ווי מ'וואָלט דיר ניט געמאַרט
אַנטזאָגן ! דאָס איז געווען דער אַנפאַנג. אויב אין צימער איז געווען

אן אומאָרדנונג, אויב איך אַליין בין ניט געווען צוגעגרייט, אויב איך בין געזעסן און אַרויסגעקוקט צום ים, אויב איך האָב וועגן עפעס טיף נאָכגעטראַכט, אויב עס איז ניט געווען קיין אַרט פאַר דיר ווייל ס'זיינען געלעגן אָנגעוואָרפן זאָכן אויף די שטולן — ס'איז געדי ווען בלוז איין אַדער צוויי מאָל, וואָס איך האָב אַליין אָנגעד לעגט זאָכן אויף די שטולן, כדי אָפּהאַלטן דיך פון אַוועק זעצן זיך. און איך האָב די זאָכן צוגענומען גלייך, האָב איך עס ניט געטון? בין איך ניט אויפגעשפרונגען פון מיין אַרט און ריין געמאַכט די שטולן? אָבער ביז איך בין פאַרטיק געוואָרן ביסטו שוין געווען אין כעס, דו האָסט געקוקט אויפן זייגער און זיך פאַרנויגט ווי אויף צו זאָגן, אז דו קאַנסט ניט וואַרטן. דאָס האָט אויף מיר געווירקט ווי אַ קאַלטער שפּריץ און איך האָב ניט געמאַכט קיין פאַרזוך צו פאַרהאַלטן דיך — האָסט זיכער ניט ערוואַרט, אז איך זאָל דיך בעטן דו זאָלסט בלייבן! און אזוי ביסטו אַוועקגעגאַנגען. דערנאָך איז געקומען דאָס צווייטע מאָל. דו האָסט, אָן ספק, ערוואַרט, אז איך זאָל אין דער צווישנצייט ניט טראַכטן וועגן קיין שום אַנדער זאָך ווי נאָר וועגן דעם ווי אזוי צופרידן צו שטעלן דיך דאָס צווייטע מאָל — אַנטשולדיק מיר פאַר מיינע רייד — אָבער אין אַזא פאַל האָסטו געדאַרפט פּרוּוואָן צו פאַרדינען עס. דו אָבער ביסט אַריינגעקומען פונקט אזוי ווי דאָס פּריערדיקע מאָל, אַלעמאָל פונקט אזוי ווי פּריער. „שטער איך דיר נאָכאַמאָל?“ פלעגסטו זאָגן; כאָטש דו האָסט גאַרניט געטראַכט אז אַזא זאָך איז מעגליך. דו ביסט געווען ברוגז ווען עס האָט זיך טאַקע אַרויסגעוויזן, אז דו ביסט געקומען אין אַן אומבאַקוועמער צייט. איך האָב געקאַנט פונקט דאָן זיין פאַרנומען מיט עפעס, איך האָב געקאַנט זיצן און אַריינשרייבן עפעס אין אַ קליין טאַג־ביכל, וואָס איך פיר, איך האָב געקאַנט זיצן אין אַ זנבער־אָונט און מאַלן — האָב איך וועגן קיין שום אַנדער זאָך אין דער וועלט ניט געזאָלט טראַכטן, נאָר וועגן האָבן אַלצדינג גרייט פאַר דיר? פאַרוואָס? איך בין לחלוטין ניט געווען צוגעוואוינט צו אַזא מין אַרט לעבן; איך בין געקומען פון אַ גרויסאַרטיק הויז און בין ניט געווען צוגעוואוינט צוצופאַסן זיך צו וועמעס־ניט־איז באַק־וועמלאַכקייט. און וואָס, וואָלט איך געוואָלט וויסן, וואָלסטו געווען געזאָגט אויב איך וואָלט געווען געקומען און דיר געשטערט לעבן דינע אומענדלעכע ביכער צו יעדער צייט ווען עס וואָלט זיך מיר פאַרגלוקט? אָט אזוי איז עס געווען; איך זע דיך זיצן דאַרטן און

שמיכלען ; איך שמעל מיר פאָר, אז דאָס אלץ וואָס איך האָב דיר
דאָ געזאָגט באַטראַכטטו ווי בלוויע משוגעת. אזוי אָבער איז עס
געווען !

— איך וועל ניט שמיכלען.

— דו וועסט ניט שמיכלען ? דאָן בין איך זיכער, אז דו וועסט
טון עפעס אַנדערש, וואָס זאָל מיר פאַרשעמען — ס'איז איינס און
דאָס זעלבע. אָ, מיינ גאָט, מיר האָבן קיינמאָל ניט געטאָרט — איך
מיינ, ס'איז אַ שאַד, וואָס איך בין אינגאָנצן געקומען אַהער !
אַ פּוּיוּע.

— דו שווייגסט ? איך שמעל מיר פאָר, אז עס באַדייט עפעס.

— ווילסטו, אז איך זאָל ריידן ?

— ניין, רייד ניט, עס וועט נאָר פירן צו ווייטערע קריגערייען.
ניין, איך האָב אָבער געטראַכט, אז דו וואָלסט געקאָנט זאָגן עפעס
— עטלעכע ווערטער צו פאַרזיכערן מיר. באַזיצסטו ניט קיין שום
מענטשלעכע גוטסקייט ? איך ווייס ניט צו וואָס מיר זאָלן זיך אַלע-
מאָל קריגן ; די מענער און פרויען, וואָס איך האָב געזען אויף דער
רייזע זיינען שטענדיק געווען גוטע פריינט. און איצט האָב איך אַנ-
געבאָטן צו מאַכן שלום און דריקן זיך די הענט, זיכער קאָנסטו מיר
נאָכגעבן האַלב ? איך האָב צוויי מאָל געמאַכט אַ פאַרווירט איינצו-
שמעלן בעסערע באַציאונגען צווישן אונדז ; איך האָב דיר געבעטן,
שטאַרק, — געוויינט —

צי דערפאַר וואָס ער האָט איצט אויפגעכאַפט עטלעכע פאַר-
שמענדיקע פּעדים פון איר רעדע אָדער דערפאַר וואָס ער איז געווען
מיד פון קעמפן האָט דער לייטענאַנט פשוט געזאָגט :
— ס'איז צו שפעט, אַדעלֶהייד.

— יא, דו האָסט באַ זיך אָפּגעמאַכט וועגן דעם אין אזא און אזא
דאַטום. איך האָב ניט געוואוסט, אז דו האָסט אזוי באַשלאָסן באַ זיך
ווען דו ביסט צו מיר געקומען דאָס לעצטע מאָל — האָסט געקאָנט
זאָגן, אז ס'איז געווען דאָס לעצטע מאָל, האָסט מיר געקאָנט וואָר-
רענען. פאַרוואָס האָסטו מיר ניט געוואָרנט ? ווען דו וואָלסט עס
געווען געטון וואָלט איך געווען געהאַנדלט אַנדערש, איך וואָלט
געווען בעסער געטראַכט וועגן דעם גלייך אויפן אָרט און געבעטן
מחילה באַ דיר. נאָר ניין, דו האָסט גאַרניט געזאָגט. דו האָסט צו
זיך געזאָגט, אז ס'איז דאָס לעצטע מאָל, אָבער מיר האָסטו עס ניט

געזאגט. א! דאס איז ניט יושרדיק געווען פון דיין זייט, גארניט
יושרדיק פון דיר!

— דו פלעגסט אזוי אָפּט זאָגן, אז דו קאָנסט מיך ?

— יא, אזוי האָב איך געזאָגט. איך האָב אָבער ניט געגלויבט,
אז ס'איז געווען דאָס לעצטע מאָל; דאָס איז פאַר מיר געווען אַן
איבעראַשונג.

דער לייטענאַנט האָט נאָכגעטראַכט לאַנג און פאַרזיכטיק און
דאָן געזאָגט, ריינדריק מיט פשוטע און געציילטע ווערטער.

— איז כּדי ניט צו מאַכן די דאָזיקע אונטעררעדונג מער פּייני-
לאַך ווי זי איז שוין, לאָמיר אָפּלאָזן דעם ענין. אונדזערע באַ-
ציאונגען וועלן שוין קיינמאָל ניט זיין אַנדערש און דערפאַר
קאָנען מיר פונקט אזוי גוט אָפּשטעלן די גאַנצע דיסקוסיע. ווען
מיר וואָלטן געמאַכט שלום איצטער, אַדעל־הייד, וואָלט דאָסזעלבע זיך
איבערגעחזרט נאָך איידער די וואָך וואָלט אַריבער — איך רייך
פון דערפאַרונג. דו וואָלט מיך ווידער גענומען באַשטראַפּן. מיר האָבן
אויסגעבראַכט אַ סך פון אונדזערע בעסטע יאָרן אין שטיין אויף דער
וואַך איינער קעגן צווייטן. דו האָסט אָנגעווענדט דייע מיטלען צו
מיר און איך האָב זיך געלאָזט דערצאָרנען פון זיי — איצט בין איך
מיט אַט דעם אַלעמען פאַרטיק. מיר ווערן ביידע עלטער, אונזער בליי-
צייט איז שוין אוועק; מיר קאָנען ניט מער שפּילן די ראָל פון קיין
יונגע געליבטע. צוליב אונדזער ביידנס טובה וועגן דענק איד, אז
דאָס וואָס איך זאָג איצט איז דאָס גלייכסטע.

— דאָן איז מער ניטאָ וואָס צו ריידן. דאָן — איז מער ניטאָ
וואָס צו ריידן! — פרוי אַדעל־הייד קלערט אַ רגע און שאַקלט צו מיטן
קאָפּ. פּלוצלונג טוט זי אַ זאָג: — ווערן עלטער ? דו ביסט דער ערש-
טער, וואָס זאָגט עס מיר; אין משך פון דער גאַנצער רייזע לעצטן
ווינטער האָב איך געהערט פונקט פאַרקערט. נאָר, ווי דו ווילסט:
האָב ניט קיין פאַראיבל פאַר זיין גראָב אויב עס געפּעלט דיר אזוי.

דער לייטענאַנט האָט זיך אויפגעשטעלט.

— ווייסטו וואָס ס'האָט געטראָפּן מיט מיר ? — האָט זי גע-
פרעגט, נאָך אַלץ געערגערט. — ווען מיין זון און איך זיינען גע-
גאַנגען צוזאַמען האָט יעדער איינער אונדז גענומען פאַר אַ ברודער
מיט אַ שוועסטער.

נאָר באַ די רייד האָט אַ בייזע שטימונג געמוזט אים באַהערשן,
סחמת ער האָט געענטפערט סאַרקאַסטיש:

— אזוי נאָר ! איז ווילאָטץ שוין אזוי גרויס ? און אזוי אויס-
געוואַקסן ?
און מיט דעם איז דער לייטענאַנט אוועק צוריק צו זיך אין
צימער.

אַט די קריגעריי איז פונקט אזוי ניט געווען די לעצטע ווי זי
איז ניט געווען די ערשטע ; אין לויף פון די יאָרן האָט דער לייטער-
נאַנט מיט זיין פרוי געהאַט אַ סך אויפֿרעגנדע קריגערייען. נאָר זיין
עקשנות האָט יעדעס מאל געוואונען, ער האָט קיינמאָל ניט נאָכ-
געגעבן אויף דאָס מינדסטע. יעדנפאלס האָט עס אים זיכער ניט
כאַרשאַפט קיין פאַרענעגן זיין אומבויגזאַמקייט ; ער האָט אַלעמאָל
געקעמפט מיט זיך צו קאָנען עס אָנהאַלטן ; די דאָזיקע פאַרעקשנטע
און קאַפּריזונע אדעל־הייד פון האַנאווער האָט, איינמאָל פאַר אַלעמאָל,
כעסט באַהערשט זיינע מחשבות און געפילן. אַז ניט, צו וואָס האָט
ער געדאַרפט זיך אַרומטרייבן לעבן איר טיר אַזויפיל יאָרן ? אַז
פאַרוואָס, צום טיילו, האָט ער זיך געדאַרפט פאַראורטיילן צו זיין
כונגדהאַפט צוליב איר און לאָזן צורו אַלע פרויען אין דער געגנט ?
ער האָט אַ סך מאל שוין געהאַלטן באַ מאַכן אַ סוף צו זיינע לידן
דורך אַ כאַפּ טון זיין ווייב, זי צודריקן פעסט, און זי אַריינטראַגן —
אַריינטראַגן זי מיטן גאַנצן כח פון וואַנזין אין איר צימער ; יא, ער
האָט זיך פאַרגעשטעלט ווי ער טוט עס און הערט זיך אַליין אַרויס-
ריידן שרעקלאַכע ווערטער : „איכל דיך אויסלערנען — אויסלערנען
צו האָבן משוגעתן, מיין טייערע !“ ער פלעגט זיצן אויף זיין סאָפּע
און זיך דאָס אַליץ פאַרשטעלן ; ער האָט אַפילו באַוויזן זיך אָנצונעמען
מיט כח ווי אויף צו מאַכן דעם שריט און זי אַנכאַפּן — דאָן פלעגן
זיינע חלומות זיך איבעררייסן. ס'איז אים ניט געגאַנגען אזוי ווי ער
האָט געוואָלט ; יא, אוראי, ער איז אָבער נאָך ניט געווען אָנגער-
טראָקן. אַ מענטש דאַרף באַזיצן עס אין זיך צו קאָנען זיין אַביסל
גרעסער פון זיין מול. ער האָט נאָכגעטראַכט וועגן די רעזולטאַטן
פון אַזאַ ערשטער גוואַלדטאַט ; עס וואָלט געפירט צו אומאויפֿהער-
לאַכע ווידערהאַלונגען, ווייל אדעל־הייד וואָלט אין גאַרנישט ניט נאָכ-
געגעבן. האָט ער, אויב אזוי, געלאָזט מאַכן איר לעבן פאַר אַ שטענדיקן
קאַמף ? ס'איז געווען אַנאַנדער אויסוועג, און עס האָט געקאַנט
נאָכגעפאַלגט ווערן אָן אומאַנשטענדיגע גוואַלדטאַטן. פאַרהייראַט
לעבן מוז געלעבט ווערן מיט פאַנטאַזיע.

דער לייטענאַנט האָט געהאַנדלט אזוי ווי ס'האָט זיך געפאַסט

פאר אים ; ער איז געווען דער הערשער, ער האָט באַזעסן די מאַכט צו נעמען דאָס געזעץ אין זיינע אייגענע הענט, און ער האָט עס ניט געטון. איז ער ניט געווען קיין אומגעוויינלאַכער מענטש! דער כאַראַקטעריסטישער שמריך אין אים איז געווען דאָס, וואָס ער האָט אָנגענומען די שטעלונג ניט זייענדיק געבעטן אָדער געצוואונגען צו טון אזוי — דאָס וואָלט געווען געהאַט אַ פאַרקערטע ווירקונג, מעגט איר זיין זיכער. ער האָט אַליין פאַר זיך באַשטימט ווי ווייט זיין אויבערמאַכט זאָל גיין — ביז צו דער ווייטסטער גרעניץ ; זיין ווייב זאָל ער לאַזן צורו. דאָס איז געווען געהאַנדלט לויט דער לערע פון די הומאַניסטן.

די צייט איז געלאָפן ; דער לייטענאַנט איז געוואָרן גרויער און גרויער ; ער האָט פאַרבראַכט צווישן זיינע באַליבטע ביכער און געשפּילט פאַסיאָנאַס אין די אָונטן — אַ באַמתער אומווידריקער צייט פאַרטרייב פאַר אַ ווילצטיץ האַלמסען ! אַמאָל פלעגט ער זיך פלוצ-לונג אויפהויבן און אַ צי טון דאָס שנירל פונם גלעקל ניט דאַרפנדיק איינגטלאַך גאַרניט. דאַווערדאַנאַ, זיין יונג דינסטמיידל, פלעגט אַריינקומען און מאַכן אַ קניקס. זי איז אָבער ניט אַריינגעקומען גלייך — ניט באַלד — ער האָט זי אַליין אויסגעלערנט, אַז זי זאָל זיך צוערשט אָפּוואַשן אירע הענט איידער זי איז אַריינגעקומען. צו וואָס ? האָט ער געוואָלט געווינען צייט אויף צו באַרויאַקן זיך ? ווען דאַווערדאַנאַ איז אַריינגעקומען פלעגט דער לייטענאַנט שטין האַלמנדיק ביידע הענט אויפן טיש און פלעגט קוקן נאַרישעוואַטע אויף איר. ער האָט געהאַט אַ צעטומלטן בליק.

— דו האָסט גאַרנישט ניט אָנגערירט דאָ, האַ ? — זאָגט ער צוליב אַ תירוץ.

— ניין, — ענטפערט זי דערשראָקן.

אַ, ניין ! זינט יענער פאַסירונג מיטן אַלף-בית, וואָס זי האָט אים אויפגעהאַנגען אויף דער פאַרקערטער זייט, האָט דאַווערדאַנאַ גאַרנישט ניט אָנגערירט פון די פאַרבאַטענע זאַכן אין דעם צימער.

— פאַרשטייט, די אַלע זאַכן זיינען געווען ווילצטעס : איד באַהאַלט זיי. געדענקסטו ווילצטען ?

— יאָ, ווי אזוי קאָן איד אים ניט געדענקען ?

— דאָס איז אמת. ער איז אין ענגלאַנד; ער וואַקסט שנעל, ער איז שוין אזוי הויך ווי זיין מוטער. לאַמיר זען, ווי הייסטו ?

— דאַווערדאַנאַ.

— איך קאן עס קיינמאל ניט געדענקען. ביסט אבער א גוט מיידל. דאָס אלץ.

נאָר דאווערדאָנא בלייבט נאָך אלץ שטיין דאָרטן ; זי האַלט עפעס אין אירע הענט, נאָר זי וואַגט ניט צו דערלאַנגען עס.

— פאַרלאַנגסטו עפעס פון מיר ?

— ניין — יא, זייט אזוי גוט, — זאָגט דאווערדאָנא. — ס'איז א בילד פון אונדזער לאַרסן. אויב איר וואַלט עס געוואַלט אַנקוקן, מיין האַר. לאַרס וואָס לערנט אין סעמינאַר.

דער לייטענאַנט נעמט ניט דאָס בילד נאָר לעגט אַרויף זיין האַנט אויפן מיידלס און דרייט זי אַביסל ; שטייענדיק אזוי קוקט ער אויפן בילד, און זיין באַק איז נאָענט לעבן אירער. האַט ער עס געטון כדי צו זען צי זי האַט ריינע הענט ? אָדער ער האַט געהאַט אַ שוואַכקייט צו האַלטן אַ מיידלשע האַנט אין זיינע ?

— צו וואָס זאָל איך אַנקוקן דאָס בילד ? — פרעגט ער.

— אַט דאָס האָב איך געזאָגט, — ענטפערט דאווערדאָנא ; אָבער דער טאַטע האַט מיר געהייסן עס מיטנעמען מיט זיך, און ער האַט מיר געהייסן דאַנקען אייך אזויפיל, מיין האַר, אויף לאַרסעס חשבון.

אויפן בילד איז געשטאַנען דער בחור לאַרס אָנגעטון אין פיינע שטאַטישע קליידער און געטראָגן אַ גראַבע זייגער־קייט ; אַ פּיין־געקליידעטער פישער־יונג מיט אַ גראַב, פּראָסט פנים.

דער לייטענאַנט ווייזט מיט אַ נויג פונם קאַפּ, אַז ער האַט געזען אלץ וואָס ער האַט געוואַלט.

— ער זעט אויס גרויסאַרטיק ! — זאָגט דאָס מיידל. — ער האַט געליען די קליידער כדי צו קאָנען זיך פאַטאַגראַפירן אין זיי.

— ער האַט געליען די קליידער ?

— יא, און דעם זייגער אויך, און דאָס רינגל, וואָס ער טראָגט אויף זיין פינגער — דאָס האַט ער אויך אַנטליען באַ זיינעם אַ חבר, אזוי שרייבט ער. ער קומט שוין באַלד אַהיים, לאַרס.

דער לייטענאַנט ניט נאָר אַ נויג מיטן קאַפּ צו ווייזן, אַז איצט האַט ער שוין געזען גאַנץ גענוג. ער לאָזט פאַמעלאַך אָפּ דאווער־דאַנאס האַנט און לאָזט זי גיין.

זיינער אַ פּראָטעזשע טאָר ניט אַנטלייען קיין קליידער כדי צו קאָנען זיך פאַטאַגראַפירן אין זיי ; אַ סוף דאַרף צו דעם געמאַכט ווערן. אַ, ס'זיינען אָבער געווען אזויפיל זאַכן, וואָס דער לייטענאַנט

האָט געדארפט מאַכן אזאָ סוף צו זיי ! דאָ, אין דער היים, מיט ווילאָטצן אין ענגלאַנד, מיט דער דינערשאַפט, דאָס אינגל אין סע־מינאַר, די סוחרים אין בערגען — געלט איז פשוט צעשמאָלצן גע־וואָרן. דער לייטענאַנט האָט ווידער איבערגעביטן זיין רינגל פון דער רעכטער אויף דער לינקער האַנט. ס'האָט גאָר קיין סוף ניט גע־נומען צו זיינע צרות. דאָן, פאַרשטייט זיך, וועט ווילאָטצן אַמאָל קומען אַהיים אויף זיין וואַקאַציע, ער איז שוין געווען אַ גאַנצער מאָן באַלד ; אַ סך יאָרן האָט מען אים שוין גערופן יונגער הער ווילאָטצן, ער האָט זיך אויסגעלערנט צו רייטן אויף אַ פערד ; ס'איז אַבער ניט געווען קיין פערד פאַר אים אין די שטאָלן ווען ער איז געקומען, און האָט אַ פערד געקאַנט געשאַפן ווערן פאַר אים ?... ס'איז אַביסל מאַדנע, דער לייטענאַנט האָט אָנגעהויבן אַרויס־צוקוקן אויף האַלמענגראַטס צוריקקער ; ווי קומט עס ? מעגלאַך דערפאַר, וואָס ער האָט אים געבראַכט אין באַרירונג מיט געלט און אים געוווּן אַ וועג אַרויסצוקריכן פון אַלע שוועריקייטן. אין יענעם זומער אָוונט ווען הער האַלמענגראַט האָט געלאַנדעט אינם האַפן מיט זיינע צוויי קינדער און זיינע דינער, האָט דער לייטענאַנט געפילט ווי זיין געמיט איז אַביסל לייכטער געוואָרן, און ער האָט אַליין אַרונטערגעריטן און זיי געבראַכט צו זיך אין הויז אַריין.

XI

גרויסע ענדערונגען זיינען פאַרגעקומען אויפן זענלפּאָס מאַ־יאָנטעק און אין דער גאַנצער אַרומיקער געגנט ; די מיל איז אויס־געבויט געוואָרן און אָנגעהויבן אַרבעטן, אומעטום וואו מ'האָט זיך אַ קער געטון האָט געזשומעט, האַלמענגראַט האָט געהערשט אַזוי ווי דער קיניג, וואָס ער איז געווען. נאָך וואָס האָט מען געקלונגען אין די גלעקער אַ שעה צייט יעדן טאָג אין דעם קליינעם קלויסטער ? דער קיניג איז געלעגען טויט אין מאַלמאָ — הער האַלמענגראַט האָט באַרנומען זיין אָרט. מיט וואָס פאַראַ אימפעט ער האָט עס געטריבן די אַרבעט און געמאַכט, אַז אַלצדינג זאָל זיך באַוועגן פאַרווערטס ! ווען דער האַפן איז געווען פאַרטיק און אַ גרויסע וואַנט מיט מאַדנע אויסזעענדיקע הויב־מאַשינען איז אַרויסגעבויט געוואָרן פון אים, האָט ניט געדויערט לאַנג און אַ גרויסע דאַמפּשיף האָט געלאַנדעט אינם האַפן ; זי איז געקומען פון ווייטע לענדער מיט קאַרן און געהאַט אויסלענדישע מאַטראַסן אויף זיך, וואָס

האָבן אַרומשפּאַצירט אויפן ברעג מיט גלאַנציקע היטעלאַך אויף זייערע שוואַרצע קעפּ האָר און גערעדט אַ פרעמדע שפּראַך. ס'איז אַלץ געווען ווי אַ צויבער מעשהלע, וואָס פּאַסט זיך פּאַרן קיניג טאַביאַס. אַפילו פּאַרן הויזגעזינט אין פּריצישן הויף איז עס געווען אַ גרויסע פּאַסירונג ווען זיי זיינען איינגעלאָרן געוואָרן פּונם ענג-לישן קאַפיטאַן, צוזאַמען מיט הער האַלמענגראַט, צו אַן אַוונט-סעודה אויף דער שיף און מ'האַט זיי פּאַרשווענדערניש-דרייך און גרויסאַרטיק אונטערהאַלטן. האָט הער האַלמענגראַט געהאַט עפעס צו טון מיט אַט דער סעודה? ער האָט, אום צו זיין זיכער, געהאַט אומעטום עפעס צו טון. שפּעטער צו זיינען דער קאַפיטאַן און די אַפּיצערן איינגע-לאָרן געוואָרן צו אַ גרויסאַרטיקן מיטיק אינם פּריצישן הויף. דאָס זיינען געווען פּיערלאַכע טעג.

און זיבער איז, אַז אַט די ענדערונגען האָבן מיט זיך מיטגע-בראַכט פּאַרשריט און גליק אין דער גאַנצער געגנט. אַט דער גאַנצער קאָרן, וואָס איז פּאַרוואַנדלט געוואָרן אין מעל האָט עס געמאַכט כמעט פּאַר אוממעגלאַך, אַז עס זאָל זיין אַ מאַנגל אַדער אַ הונגער אין די מקומות; אויפן ערגסטן פּאַל וואָלט מען געקאַנט גיין צום קיניג טאַביאַס און באַרגן, דערווייל אַבער האָט מען געקאַנט קריגן אַרבעט באַ אים און פּאַרדינען. ס'איז געווען וואַונדערלאַך צו זען וויפּל מונטערער דאָס לעבן איז געוואָרן; צופּעליקע טאַג-אַרבעטער האָבן געקאַנט זיך איינשאַפּן אַזויפּיל טאַבאַק וויפּיל זיי האָבן נאָר געקאַנט קייען און פּערמערס מיט פּערד האָבן געפירט משאות פּאַר דער מיץ און פּאַרדינט גענוג געלט אויף צו קאָנען אַפּצאַלן זייערע שטייערן און קויפּן סחורות אין קראָם. ס'איז קיין סוף ניט געווען צום פּראַגנרעס און גליק. און הער האַלמענגראַט אַליין האָט אויך אויסגעוויזן מצליח צו זיין; די לופּט פּון די סאַסנע-וועלדער און די אים צופּרידנ-שטעלנדיקע אַרבעט האָבן אים אויסגעהיילט, און וואָס שייך ריוח, האָט אין דעם ניט געקאַנט זיין קיין געפּאַר — ניט קיין אומפּאַר-מיידלאַכע געפּאַר, אין דעם האָט מען געקאַנט זיכער זיין! ווי אַזוי האָט געקאַנט זיין אַ געפּאַר? האָבן דען ניט די אַרטיקע קרעמער פּון נאָענט און פּון ווייט געשיקט זייערע פינף-דודערדיקע און אַכט-דודערדיקע שיפּלאַך נאָך זעק מעל? און איז דען ניט דאָס געשעפט אַזוי גרויס געוואָרן, אַז אַ קאַנטאַר מיט אַ הויז האָט געדאַרפט אויס-געשטאַט ווערן פּאַר אַ פּאַרוואַלטער אויפן האַפּן? אַ פּאַסט-ביוראַ איז איצט געעפּנט געוואָרן אין זעגלפּאַס, און זעגלפּאַס איז געוואָרן

א האפן־מיטלפונקט פאר די וואדסא־האמבורג שיפן, וואס זיינען אָנגעקומען יעדע דריי וואָכן פון צפון און פון דרום און געלאַנדעט פאָסט און סחורות און אָנגעלאָרן מעל פון דעם גאנצן צפונלאַנד. אמת, ס'איז געווען גענוג אַרבעט פאר אַ פאַרוואַלטער אויפן האַפן : ער האָט געהאַט צו טון מיט דער פאָסט און מיטן באַקומען און איבערשיקן די אַלע סחורות ; ער האָט געפירט די ביכער פון דער מיל. געשריבן אַלע בריוו, געהאַט די אויפזיכט איבער אַלע אַרבעטער אויפן האַפן, געהאַט דעם קאָנטראָל איבער דער וואַג און מאָס. ס'האַט ניט געדויערט לאַנג און ער האָט געדאַרפט האָבן אַ געהילף, אזוי שטאַרק האָט זיך די אַרבעט פאַרגרעסערט. אַפילו פער דער קרעמער האָט פאַרמאָגט אַ גרויס געשעפט איצט, און דערהאַלטן קאַסטנס מיט פעסלאַך מיט יעדער שיף, און נאָך נייַאָר האָט ער געזאָלט קוינן אַ דערלויבניש אויף צו פאַרקויפן משקה, און דאַן וועט ער דערהאַלטן נאָך מער קאַסטנס און פעסלאַך — ווער האָט געקאַנט זען דעם סוף צו דעם אַלעמען ?

נאָר הער האַלמענגראַט האָט געהאַט זיין אויג אויף יעדן איינעם און אויף אַלצדינג — ער איז געווען דער הערשנדער גייסט. ער האָט אויפגעטון אזויפיל וויפל די אַלע איבעריקע צוזאַמען און דאָך קיינמאָל ניט אָפגעווייכט פון זיין רואיקער און איבערלאַנג־ מער און פריינטלאַכער אויפפירונג. ער האָט ניט ליב געהאַט מ'זאָל אים אָפשמעלן אינמיטן וועג און פּרעגן פּראַגן אָבער ער פלעגט ענטפערן פאַרבייגייענדיק. דאָס האָט געווירקט אַ שטיק צייט, דער־ נאָך האָט ער געדאַרפט ענדערן זיין שטייגער פון האַנדלען מיט מענטשן. זיי האָבן אים נאָכגעפּאָלגט, געוואַרט אויף אים ; אויב ער איז געשטאַנען און גערעדט מיטן לייטענאַנט פלעגן זיי זיך אַוועקשמעלן ניט ווייט פון זיי און אויסוואַרטן ביז ער האָט געענדיקט, און דאַן טשאַטעווען אויף אים. ער האָט זיך געדאַרפט אַליין צו־ געוואוינען צו באַהאַנדלען זיי קורץ און שאַרף : — „גייט צום האַפן פאַרוואַלטער !“ „פּרעגט דעם הויפט מילנער I“ ס'זיינען געווען אזעלכע, וואָס האָבן ניט געוואָלט נאָכגעבן און זיינען באַ־ שטאַנען אויף זייערס : זיי זיינען געווען באַם האַפן־פאַרוואַלטער, זיי האָבן געבעטן דעם הויפט־מילנער, זיי האָבן געשפּריצט מיט פּראַגן אויף אים, מיט אויסזעצונגען קעגן אים, — איז אזוי אַרום הער האַלמענגראַט געווען געוואונגען אַנצואווענדן אַ דריטן מעטאָד: צו אינגאָרירן אַלע פאַרלאַנגען און ניט צו ענטפערן קיינעם קיין

וואָרט. ווען ער וואָלט נאָר געקאָנט זיך אָפּלערנען פונם לייטענאָנט די ריכטיקע האַלטונג פאַר אַן אויבערהערשער ! ער איז געווען ווייט פון זיין שטום, צו אים אָבער האָבן מענטשן זעלמן זיך געווענדט מיט ביטעס. קיינער האָט ניט פאַרשטאַנען בעסער ווי אזוי צו האַלטן מענטשן אויף אַ דיסטאַנץ ווי אָט דער דאָזיקער גרויסער און מעכטיקער לאַנד-פּרייז ; ער האָט געקאָנט צופאַרן צו איינעם פון זיינע פעכטער און ריידן צו אים און אים געבן אַ באַפּעל, אָבער דער פעכטער איז ניט געקומען צו אים אויף מאָרגן מיט עפעס אַן אויסזעצונג קעגן.

— וואָס ווילן די מענטשן האָבן ? — פּרעגט דער לייטענאָנט. רייטנדיק אויפן פּערד ווי אַלעמאַל.

— איך שטעל מיר פאַר, אַז זיי ווילן ריידן צו מיר, — ענט-פּערט האַלמענגראַט. — איך זע איינעם צווישן זיי, וואָס לאָזט מיר ניט צורו. ער איז אַ בעקער, וואָס האָט זיך אויסגעלערנט זיין מלאכה אין בערגען ; ער וויל אויסבויען אַ בעקעריי דאָ. איך אַנטזאָג אים יעדן טאָג נאָר ער קומט צוריק ווידער. עס וועט מן הסתם זיך ענדיקן מיט דעם, וואָס איכ'ל מוזן אים אָפּטיילן אַ ווינקל באָדן דאָרטן אַרונטערצו.

— האָט איר עפעס פּערזענלאַך אויסצוזעצן קעגן זיין פּארלאַנג אויסצובויען אַ בעקעריי ?

— פאַרקערט. מענטשלעך גערעדט וואָלט עס געווען פאַר מיין טובה וועגן. אָבער —

— איר קאָנט אים לאָזן האָבן אַ שטיקל פון מיין באָדן. — זאָגט דער לייטענאָנט.

פּויער. הער האַלמענגראַט טראַכט נאָך און זאָגט :

— איך האָב יעדע אורזאָך צו זיין דאַנקבאַר אייך פאַר אָט דער נייער פּריינטלאַכקייט ; אָבער איך וואָלט ניט געדאַרפט אויסנוצן די געלעגנהייט. היינט איז עס איין זאָך, מאָרגן אַנאַנדערע. איר וועט דאָך קיין רו ניט האָבן. — אַ וויילע שפעטער רעדט האַלמענגראַט ווייטער : — עס וואָלט געווען עפעס אַנדערש ווען איר וואָלט מיר, פאַר אַ געהעריקער סומע פאַרקויפט דעם גאַנצן באָדן אזוי ווייט ווי ביז צום ים-שפיץ.

דער לייטענאָנט קוקט זיך אַרום זיצנדיק אויפן פּערד און טראַכט.

— דאן וואָלטן מיר אייך ניט געדאַרפט באַלעסטיקן כסדר מיט
אַט דעם מין פּראַגן.

— אויב אייך פעלט אויס בוייבאָדן פאַר דער פּולשטענדיקער
אַנטוויקלונג פון אייערע געשעפטן וועל איך, פאַרשטייט זיך, ניט
שטיין אייך אין וועג דאָס צו באַוויליקן.

— איך שאַץ נאַכאַמאָל, מיין הער, אייער הויכמוטיקן און
וואַוילטעטיקן בליק אויף דער זאַך.

— האָט איר אין זינען געהאַט פונם האַפּן אַריבער ביז צום
יב־שפיץ ?

— יא, און אין דער טיף אַרויף ביז צו די פערמעגענעבידעס. א
סך ווילן זיך דאָ באַזעצן.

דער לייטענאַנט גרייט זיך אַוועקצורייסן און זאָגט :

— מיר וועלן נאָך אַ טראַכט טון. אָ ! אגב, — שלאָגט ער זיך
אַליין איבער, — דער בעקער וואַרט. איר קאָנט אויסמאַכן דעם
קאָנטראַקט.

האַלמענגראַצ פאַרנויגט זיך ביז אַראָפּ און דאַנקט אים :

— איך דאַנק אייך אין מיין נאַמען און אין נאַמען פון אַ סך
אַנדערע מענטשן. וועט איר איינוויליקן צו נעמען דעמועלעבן פרייז
פאַרן באָדן ווי פריער, הער לייטענאַנט ?

דער פרייז !... דער לייטענאַנט גיט זיך אַ ריר אַביסל ; ס'האַט
אויסגעזען ווי עס וואָלט אים ערשט איצט צום ערשטן מאל איינ־
געפאַלן צו פאַרבינדן געלט מיט אַט דער פאַרהאַנדלונג, אַטווינציקסטן
עפעס אַ באַדייטנדע סומע געלט. לויטן פרייז, וואָס ער האָט באַ־
קומען פאַרן באָדן, וואָס ער האָט פאַרקויפט דאָס פאַריקע מאל וועט
אים אַט דער גרויסער שטח ערד אַריינבריינגען אַ גאַנץ גרויסע
סומע געלט.

— איך נעם אָן אייער פרייז, — האָט ער געזאָגט.

רייטנדיק אַזוי אויפן וועג צוריק צום הויז האָט ער פּלוצלונג
אַראָפּגעצויגן זיינע ביידע הענטשקעס, איבערגעביטן זיין רינגל
פון דער לינקער אויף דער רעכטער האַנט און צוריק אָנגעטון די
הענטשקעס. געראַטעוועט ! האָט ער אפשר געקאָנט זיך קלערן. אָן
אויסגעשטרעקטע האַנט מיט הילף אינם ריכטיקן מאַמענט !

אויך האַלמענגראַצ האָט ניט אויסגעוויזן צו זיין אומצופרידן.
גאַנץ לחיפּוד זיין לעצטער גיחות האָט ער זיך באַפרייט פון די אַלע
מענטשן, וואָס האָבן אים אָפּגעוואַרט, מיט אַ פאַר אָנגענעמע ווער־

טער. „דער הויפט מילנער וועט אייך מודיע זיין וועגן דעם“. „הערט, אז איר וועט געבן אָט דאָס צעטעלע דעם האַפּדפּאַרוואַלמער וועט איר קריגן אַ זאַק מעל“. ער האָט אָפּגעהאַלטן דעם בעקער פון בערגען און געהאַט אַ שמועס מיט אים.

בעת ער שטייט דאָרטן און שמועסט קומען צעלויפן צו אים אַ אינגל מיט אַ מיידל — דאָס זיינען זיינע קינדער — דאָס מיידל איז די גרעסערע. זי גייט אָנגעטון אין אַ נעל קליידל, דאָס אינגל אין רויטע קליידער; ביידע קוקן אויס אויסלענדיש געבוירענע, ביידע האָבן אַ ברוינלאַכן אויסזען און ברוינע אויגן. זיי קוקן אויס ווי זיי וואַלטן געקומען פון יענער זייט ים: עפעס קרעפטטיקס, באַרכאַרישעס אינם שניט פון זייערע נעזער, צוזאַמען מיט זייערע פולע ליפּן, ניט זיי צו אַן אויסלענדישן אויסזען. אָבער זיי זיינען קלוגע קינדער; זיי זיינען אָנגעקומען קיין זעגלפּאַס און ניט געקאָנט רעדן קיין אַנדער שפּראַך ווי נאָר שפּאַניש, און אין אָט דער קורצער צייט האָבן זיי זיך שוין אויסגעלערנט צו רעדן אַ גוט ביסל נאָרוועגיש; זיי זיינען שוין גרויסע, הויכע, געזונטע נאָרדלענדער, זיי שפּילן זיך און שרייען אַ גאַנצן טאָג. אָט קומט דאָס מיידל מאַריאַ, צולויפנדיק מיט אַ טומל, ווילד און פול מיט לעבן, און דאָס אינגל פעליקס נאָך איר, ביידע לויפן מיט זייער גאַנצן כּח, מיט הוילע קעפּ שוואַרצע האָר און נירעריקע שטערנס.

זייער פּאָטער שטרעקט אויס זיינע אַרעמס צו עמפּאַנגען זיי. ער מעג זיין וואויל צופרידן פון זייער געזונט און ראָזע באַקן. — לאָזט מיך אַ קוק טון אויף אייך! — זאָגט ער אויף נאָרוועגיש, און זיי פאַרשטייען אין שטייען שטיל אַ רגע און לאָזן זיך באַקוקן, און דערנאָך שלעפּן זיי אים מיט מיט זיך. — גאָט צו דאַנק! — טראַכט הער האַלמענגראַט; — זייער קומען קיין זעגלפּאַס האָט זיי ניט פאַרשאַדט! — און זיין מח איז באַרוואיקט. אַלעס איז געגאַנגען גוט; ער האָט געמאַכט אַ גרויסן שריט, האָט אַריבערגעפירט זיך אַליין און זיינע קינדער פון זייער ווייטער היים און זיך באַזעצט אין אַ נייער. צוליב וואָס האָט ער עס געטון? אפּשר איז עס געווען דער רוף פון זיין בלוט, אפּשר האָט אים אַ מענטשליכע שוואַכקייט באַאיינפּלוסט. ווי אזוי האָט ער געקאָנט שיינען אין די קאָרדילע-ראַס? נאָך זיין ווייבס טויט איז ער געבליבן איינער אַליין אַן איינער זאַמער און אַ פרעמדער; ער האָט געהאַט געלט און מאַכט — אָבער קיינעם ניט פאַר וועמען ער זאָל זיך קאַנען אַרויסווייזן — ערגעץ

ווייט אַוועק איז געווען אַ קליינער גרויער אינדרזל, ער האָט געוואוסט וועגן אַ וואַסערפאַל אינם צפונלאַנד — דאָרטן, אין דער היים, קאָן אַ מענטש שיינען.

ער און די קינדער גייען און פלוידערן אויפן וועג אַרויף צום גרויסן הויז לעבן טייך ; ער האָט זיך שוין לאַנג איבערגעקליבן פונם לייטענאַנטס הויז און וואוינט איצט אין זיין אייגן הויז, נאָר ער קריגט מילך פונם הויף. צוערשט האָט ער געהאַט שוועריקייט און ניט געקאָנט קריגן קיין דינסטן ווייל זיין הויז איז געווען געבויט פון די מאַטעריאַלן פונם קלויסטער: דאַרפן דאָ זיין שדים און גייסטער ; ס'האָט זיכער זיך געהערט אַ ריח פון טויטע קערפערס פון די ווענט אַרויס ! איז באַם אָנהויב, האָט ער געפועלט באַם לייטענאַנט, אַז ער זאָל אים אָפלאָזן אַ פאָר פון זיינע אומצעליקע דינסטן אַז זיי זאָלן שלאָפן אינם נייעם הויז עטלעכע קריטישע דאָנערשטיק באַנאַכטן. אַלעס איז געגאַנגען גוט, קיין גייסטער האָבן זיך ניט באַוווּזן, און צום סוף חודש האָט האַלמענגראַצ שוין געהאַט גענוג דינסטן ; צווישן זיי איז געווען מאַרסיליע, וואָס איז אַ געוויסע צייט געווען אַ קאַמער-מייַדל אינם הויף און אַכטונג געגעבן אויפן לייטענאַנטס צימערן.

האַלמענגראַצ האָט אַלצדינג איינגעשטעלט אין גוטער אָרדנונג; אַפילו אַ גאַרטן איז אויסגעלעגט געוואָרן. זיין הויז איז געווען גרויס און האָט אים אָפגעקאָסט אַ סך געלט ; ס'איז געשטאַנען אינם וואַלד, און פון דאַנעט האָט זיך געהערט דער ווייטער זשום פון דער מיל, וואָס האָט געמאַלט באַטאַג און באַנאַכט. פרוי אירגענס, נאָכן מיידלשן נאָמען גילמאידן, אַן אַלמנה פון אַ געריכטס-אַדוואָ-קאַט אין איטעריאַ, האָט געפירט דאָס הויז פאַר אים.

* * *

די שיף „אַריאָן“ דערנענטערט זיך צום האַפן ; אויף איר פאָרט דער יונגער הער ווילאַטץ ; זיין פאָטער און מוטער, ביידע רייטנדיק אויף פערד, זיינען געקומען אים אָפּוואַרטן ; זיי קריכן אַראָפּ פון די פערד ; ער ניט איבער זיינע לייצעס צו איין דינער. זי אירע צו אַ צווייטן, גלייך ווי מאַן און ווייב וואָלטן געקומען פון פאַרשיידענע ערטער. אויך האַלמענגראַצ און זיינע קינדער קומען אַרונטער צום האַפן צו באַגריסן דעם יונגען ווילאַטץ — אַ צייכן פון אויבמערקזאַמקייט צו זיינע עלטערן.

— דאָרטן פאָכעט ער מיט אַ טיכל ! — זאָגט פרוי האַלמסען
אין פאָכעט צוריק.

דער לייטענאַנט נעמט אויך אַרויס זיין טיכל.
ס'איז געווען אַ גאַנץ היפּשער עולם אויפן האַפן. דער האַפן
פאַרוואַלטער איז דאָרטן געשטאַנען מיט פאַפּירן אין די הענט און זיין
געהילף האָט געהאַלטן דעם פאַסט־זאַק ; זיי ביידע האָבן געגעבן
די לעצטע באַפעלן צו זייערע מענטשן. פּער דער קרעמער האָט
פאַרמאַכט זיין קראָם און זיך דערלויבט איינמאַל אַ צייטפאַרטרייב.
קינדער פון אַלערליי עלטער זיינען געשטאַנען פאַרגאַפּטע, קוקנדיק
אויף דער שיף ; אין הניטערגרונט איז געשטאַנען לאַרס מאַנילסען
מיט דער רויטער באָרד, אָפּגעריסן און נייגעריק. אַ פאַר טריט
ווייטער פון אים איז געשטאַנען זיין זון לאַרס, דער סטודענט, וועל־
כער איז אַהיים געקומען מיט דער לעצטער שיף, וואָס איז געגאַנגען
קיין דרום, און געטראַגן אַ שטייף געקראַכמאַלעט העמד און לאַנגע
האַר.

דאָן דרייט זיך די שיף אַביסעלע אַויס און שווימט צו גיך צום
ברעג.

דער יונגער ווילאַטץ שטייגט אָפּ אויפן ברעג און באַגריסט זיין
פאַטער צוערשט כאַטש זיין מוטער שטייט נעענטער צו אים און איז
די גאַנצע צייט געשטאַנען און געוויינט און געלאַכט צו אים. — ווי
הויך דו ביסט ! ברוך הבא ! — זאָגט זיין פאַטער, זייענדיק שטאַלץ
מיט אים, דייטלאַך שטאַלץ. דאָן נעמט דער זון אַרום די מוטער און
גלעט זי און ענטפּערט אויף אירע אַלע פּראַגן. אַ, ער איז אויסגע־
וואַקסן אַזוי גרויס, אַ גאַנצער מאַן כמעט, כמעט אַזוי הויך ווי זיין
מוטער ! דער יונגער ווילאַטץ גייט צו צו האַלמענגראַאָן און גריסט
זיך מיט אים און מיט זיינע קינדער — ער האַלט זיך אַזוי ענגליש.
אַזוי העפּלאַך און זיינע מאַניערן זיינען ווי פון אַ דערוואַקסענעם
מענטשן ! די פּערד הויבן פּלוצלונג אָו צו הירזשען — וואָס עפעס
מיטאַמאַל ? דער לייטענאַנט קוקט אַריבער צו זיי, נאָר דאָרטן האָט
ווייזט אַויס קיין אומגעוויינלאַכס גאַרניט פאַסירט. — איך גלויב
אויף אַן אמת, אַז מײן עלאַז דערקאַנט דיך ווידער, ווילאַטץ ! —
זאָגט זיין מוטער, לאַכנדיק גליקלאַך.

דער סעמינאַריסט איז צוגעקומען אַביסל נעענטער ; ער וואַרט
אויף אַ געלעגנהייט און סאַלומירט די פּריצים, און דער לייטענאַנט
ענטפּערט צוריק מיט אַ לייכטן נייג מיטן קאַפּ.

— דאָרטן, זע איר, שטייט לאַרס, — זאָגט וויליאַמז. — איר
דערקאָן זיי אַלע ; אָט איז יוליאַנז און — פאַטער, איר דענק, אַז
דו ביסט געוואָרן גרויער.
— דענקסטו אזוי ? ס'איז אזויפיל טומעל דאָ. אַדעלהייד,
ווילסטו שוין גיין ?

זיי דרייען זיך אויס און זעען דריי רייט־פּערד פאַר זיך. —
וועמעס איז דאָס פּרעמדע פּערד ? — זאָגט דער לייטענאַנט, זיך
אַרומקוקנדיק איבעראַשט. הער האַלמענגראַט קומט צו און ענטפּערט:
— איר האָף, יונגער הער וויליאַמז, אַז איר וועט עס ניט נעמען
פאַר אומגוט — ס'איז בלוז אַ קליינע כּתנה פון מיר צו פייערן
אייער אַהיים קומען.

וואָס פאַר אַ גרויסע און אַנגענעמע איבעראַשונג ! ס'אַראַ
מענטש דער האַלמענגראַט איז עס, אַ קיניג אין יעדן פּרט ! אַ
גלאַנציק, ברױן רייט־פּערד, מיט פּולער אויסשטאַטונג, פאַר דעם
יונגען הער וויליאַמז ! מיט די האַרציקסטע דאַנקען באַדאַנקט מען
האַלמענגראַט פון אַלע זייטן, און איין מאָל זעט ער דאָך אויס
צו זיין אַביסל אומזיכער אין זיך אַליין, ווען פּרוי האַלמעסן טוט
אויס איר הענטשקע און שטרעקט אים אויס איר האַנט צו באַדאַנקען
אים.

— איר בין זייער צופרידן. געפעלט עס אייך טאַקע אויף אַז
אמת, מאַדאַם ? ס'איז ניטאָ פאַרוואָס צו דאַנקען מיר, אויף קיין
פאַל ניט —

דאָס פּערד ווערט באַטראַכט און געגלעט ; ס'איז אַ שקאַפּע,
פּופּצען הענט *) די לענג, איינגעבראַכן צום זאָטל, שלאַנק, פיינע
קלויצען. יא, אוראי ! מען מעג גראַטולירן הער האַלמענגראַט פאַר
מאַכן אזאָ גוטן אויסוואַל. ער האָט זיך ניט גענויטיקט אין נעמען
עפעס פאַר גאָרנישט; און אזוי ווי ער האָט געוואוינט באַס לייטענאַנט
אין הויז חרשים לאַנג ניט זייענדיק דערלויבט צו באַצאָלן דערפאַר.
איז דער איינציקער אויסוועג פון דער פאַרלעגנהייט געווען, האָט
ער זיך געקאַנט טראַכטן, אַרויסצואווייזן זיינע באַלעבאַטים קליינע
אויכערקאָמקייטן פון אַט דעם מין, צו טון קלייניקייטן פאַר זיי.
— אָבער איר האָב זיך ניט פאַרגעשמעלט, אַז איר זענט אַ
דערוואַקסענער מאַן, מיין יונגער הער וויליאַמז, — זאָגט ער מיט
העפלאַכער איבערמרייבונג ; — מען דאַרף פאַרלענגערן די שטייג־
ביגלען.

דאן האבן מוטער און זון אוועקגעריטן צום הויף, א רייכע און פארנעמע פאר; אפילו פון דער שיף האבן מענטשן זיי נאכגעקוקט. דער לייטענאנט האט איבערגעגעבן זיין פערד צו האלפלאפ פעטערן און צוריקגעגאנגען מיט האלמענגראזן צופוס.

— ווייסט איר עפעס וועגן אַט דעם יונגענמאן, וואָס גייט אונדז נאָך, הער לייטענאנט? — זאָגט האַלמענגראַז.

דער לייטענאנט דרייט זיך אום, שאַקלט מיטן קאפּ, און זאָגט: — ניין.

— ער איז אַ סעמינאַריסט. ער וויל אַז אײך זאָל אים צונעמען אַלס לערער פאַר מײנע קינדער.

— אזוי? ניין, אײך קאָן אים ניט.

— מײנע קלײנע אינדיאַנער, ווי אײך רופּ זיי, דאַרפן עפעס לערנען. אײך האָב געטראַכט, אַז אַ געוויסע גאַראַנטיע פאַר אים, האָב אײך אין דעם, וואָס איר אינטערעסירט זיך מיט אים.

— ניין, אײך האָב קײן אינטערעס ניט אין אים, חוץ דעם וואָס אײך האַלט אים אויס אין סעמינאַר.

— ראַט איר מיך אים אויסצופּרוּוּן?

— יאָ. אָ. יאָ! ער איז מן הסתם פּונקט אזוי גוט ווי אימצער אַנדערש פון דעמוזעלבן מין.

האַלמענגראַז בײט איבער דעם געשפרעך.

— האָט איר בדעה אַרונטערצוהאַקן געהילץ היינטיקס יאָר, הער לייטענאנט?

— אפשר. אײך דאַרף אַ טראַכט טון וועגן דעם.

— אײך פרעג עם אַנטקעגן דעם, וואָס ס'זײנען פאַראַן מענטשן דאָ, וואָס זײנען נײגעריק צו שטעלן זיך בויען, נאָר ס'פּעלט זיי אויס מאַטעריאַלן.

— ווירקלאַך? נו, פאַרשטייט זיך, די פּרײזן זײנען ניט שלעכט איצט. אײך ווייס ניט צו מ'קאָן געווינען אַ סך דורך וואַרטן. מיר'ן קאַנען רײדן וועגן דעם ענין ברייטער.

— יא, אַ דאַנק. אפשר אין אַ וואָך אַרום?

— גוט, אין אַ וואָך אַרום. אײך וועל זיך נאָכפרעגן.

די צוויי מענער האָבן זיך צעשיידט און יעדערער איז זיך אוועק זײן וועג. דער סעמינאַריסט איז נאָכגעגאַנגען האַלמענגראַזן.

(*) אַ לענגמאַס פון 34 צאַל — ווערט געברויכט כאַ מעסטן אַ פּערד. — ש. ש.

ס'וואָלט געווען אפשר בעסער ווען דער לייטענאָנט זאָל זיך
 ניט געווען פאַרפליכטן דאַמאָלסט צו פאַרקויפן געהילץ היינטיקס
 יאָר ; ווייל, אין דער אמת, האָט ער שוין ניט פאַרמאָגט מער קיין
 שווער ניטגעטשעסעט געהילץ, נאָר ס'זיינען נאָר געווען דאָרטן
 לאַנגע שטרעקעס מיט קליין געהילץ, אזאָ וואָס איז געשיקט געוואָרן
 אין די שאַכטן קיין ענגלאַנד. ניין, דער לייטענאָנט האָט צופיל
 אומשפאַרזאָם אויכגעהאַקט זיינע וועלדער ; ווען ער וואָלט ניט
 געווען געצוואונגען צו פאַרקויפן, וואָלט ער מיט צופרידנהייט גע-
 מאַכט אַ סוף צו דעם. וועלדער זיינען אזאָ מין, וואָס פאַדערט אַ
 פאַרניכטיקע באַהאַנדלונג.

* * *

דאָס הייזגעזינט פון די האַלמסענס האָט אויפגעלעבט מיטן
 קומען פון דעם זון פונם הויז אויף דעם קורצן באַזוך ; דאָס פּלאַץ
 האָט מער ניט אויסגעזען אזוי מרה־שחורה'דיק איצט, באַ די מאָל-
 צייטן האָט מען מער גערעדט איצטער ; אין זאָל האָט זיך געהערט
 דער באַקאַנטער און פריינטלאַכער קלאַנג פון פּיאַנאָ-שפּילן. אין די
 טעגלאַכע שמועסן מיט ווילאַטצן איצט האָבן ביידע עלטערן ניט
 געקאָנט אויסמיידן זיך ניט אַרײַנצומישן און אַמאָל אַפילו זיך
 דורכוואַרפן מיט אַ פּאָר ווערטער איינער מיטן אַנדערן ; ס'איז אויך
 געווען אומפאַרמיידלעך, אַז מוטער און זון זאָלן זינגען און שפּילן
 איצט צו יעדער צייט, אַפילו בייטאָג ווען דער האַר פונם הויז איז
 געווען באַ זיך אין צימער און געקאָנט הערן אַלצדינג. נאָך אַן איר
 בערלעכונג, וואָס ס'איז כּראַי צו לעבן צוליב איר ; אַדעלהייד האָט
 נאָרנישט ניט פאַרגעסן ; איר שטימע איז געווען דיזעלבע ווי אַלע-
 מאָל, און ווי וואונדערלעך איר שטימע האָט געקלונגען !

— קום, דו האָסט נאָך ניט געזען די בהמות, — זאָגט דער לוי-
 טענאָנט צו זיין זון.

זיי זיינען אַרויס צו די בהמות און זיך געזאַמט דאָרטן אַביסל.
 יא, די מאָדערנסע איינאַרדנונגען אין די קיר-שטאַלן זיינען געווען
 גרויסאַרטיק, און די נייע איינריכטונגען פון אַרײַנפירן די קאַרמע
 אין וואַנאַנדלאַך אויף רעלסן ; די חזירים, די גרויסע חזיר'טעם, וואָס
 האָבן זיך אַרומגעדרײט אזוי ווי מאַנסטער-חיות פון פאַרן מכול
 צווישן זייער קליינוואַרג ; די עופות פון אַלערליי מינים : פּעלר-

חינער, געלע קאמפֿהענער מיט שפּאַרנס ווי סימיטארן* — יא, אוראי, אַלעס איז געווען אויפן פיינסטן אופן.

נאָר דער לייטענאַנט איז באַלד אַרויסגעגאַנגען ווידער; אַט דאָס באַזוכן די שטאַלן אין, ווייזט אויס, געווען ניט מער ווי אַ פאַרשטעלטער אויסרייד. ער האָט זיין זון אַריינגעפירט אין גאַרטן צו דער קליינער אַראַנזשערייע, וועלכע ער האָט וויניט־איז פאַר־ריכט און זי פאַרהיט פון פאַנאָדערפאַלן זיך.

— הער נאָר, — זאָגט ער, — עס זיינען נאָך אַלץ פאַראַן דאָ עטלעכע קליינע בלומען; ריים אויס אַ פּאָר פון זיי און שיינק זיי וועמען דו ווילסט. נעם אַטדי בלום. און אַטדי. יא, געוויס, אַטדי, וואָס דו האַלטסט — די איז די שענסטע פון אַלע. דו ביסט אַהיים געקומען און דו מעגסט זיי האָבן. אַט דאָ! דאָ איז אַ גאַנצע־פּאַק — ווי אזוי הייסן זיי?

— די־אָ זיינען רויזן.

— אפּשר זיינען זיי רויזן. אַט וואַקסן זיי דאָ אַלע צוואַ־מען. זיי דערמאַנען אָן אַ ליד, וואָס זאָנסטו? אָן אַזא, וואָס איר בירדע האָט געזונגען פריער. ריים זיי אויס אַלע. איך ווייס ניט, וועמען דו קאָנסט זיי געבן; טו מיט זיי וואָס דו ווילסט.

דער זון, פאַרשטייט זיך, האָט ניט ערגעץ־אַנדערש וואוהיין זיי צו בריינגען, ווי נאָר צו זיין מוטער אין אירע צימערן. זיין פּאָ־טער שווייגט שטיל, ווען ער הערט דאָס, ער טוט אַפילו ניט קיין קוועטש מיט די פלייצעס, קיין קנייטש מיטן שטערן — ער ווייזט אַרויס זייער ווייניק אינטערעס אינם גאַנצן עסק און קוקט אויף זיין זייגערל. ער דערמאַנט זיך פּלוצלונג, אַז ער דאַרף צופאַרן אַ קוס טאָן אין וואַלד, מוז ער גלייך גיין.

הם. יא, ס'איז אוראי געווען אנגענעם צו האָבן דעם זון צוריק אין דער היים; אין הויז איז געווען פּריילאָך, די טירן צוויי־שען זיינע עלטערנס צימערן זיינען שוין מער ניט געווען געשלאָסן דעם גאַנצן טאָג. דער לייטענאַנט איז געווען שטאַלץ מיט זיין ווילאָטצן, כאַטש, הם, — אַ פּאָר זאָכן זיינען אים ניט געווען גע־פעלן אינם פאַרגאַנגענעם יאָר. זיין זון האָט זיך אַנטוויקלט אַביסל צו גיך, אורטיילנדיק לויט זיינע בריוו, און אָנגעפאַנגען זיך אונט־טערצו־חתמ'ען פאַרקירצט: וויל. פאַרוואָס? אין זיין לעצטן

* סימיטאר — אַזא קרומער טערקישער זעבל. — ש. ש

בריוו צו זיין מוטער, איז שוין געווען אפילו אונטערגעשריבן ביל, — האָט עס געקלונגען דאָסזעלבע ווי דער גוטער אַלטער ווילאַטץ? און וועט זיך עס אפשר ענדיקן מיט בייטן דעם גאַנצן נאָמען אויף ביל האָלמס, אַ דורכשניטלאַכער נאָמען, אזוי ווי יעדן איינעם? דער לייטענאַנט איז געווען דער הויפט פון דער דינאַסטיע פון ווי-לאַטץ האָלמסענס און ער וועט באַשטיין אויף דעם, כל-זמן ער לעבט.

דער יונגער ווילאַטץ האָט זיכער ניט געהאַט אין זינען צו פאַרמינדערן דעם פאַמיליען-נאָמען; ער איז בלויז געווען זייער יונג נאָך און זיך געפילט דורך-און-דורך ווי אַן ענגלענדער דער-ווייל. און אַ, ווי גוט עס איז געווען צו זיין ווידער אין דער היים! צו זען יאמפרו סאלוועסן און אַלע איבעריקע דינסטמייד-לאַך, וואָס האָבן פאַרוואַרפן זייערע הענט אויס איבערראַשונג איר בער זיין גרויסן וואוקס; צו זען מאַרטינעו, זיין פאַטער'ס הויפט-מענטש, און די איבעריקע מענער, ווי זיי נעמען אַראָפּ זייערע היטלען פאַר אים און בלייבן שטום אויס בלויזן דרד-אַרץ צו אים. איז דאָס אינגל ניט געבוירן געוואָרן אין אַ וויינאַכטן-נאַכט?

דער יונגער ווילאַטץ האָט געריטן אויף די וועגן פאַרביי פויערשע שטיבלאַך, געריטן שנעל און דערנאָך געריטן פאַמעלאַך פאַרביי זייערע טירן, און געזען פנימער לעבן יעדן פענצטער, און קינדער אויף די שוועלן, וואָס האָבן געגלאַצט אויף אים. נאָך עטלאַכע טעג זיין אַליין, האָט אים אַט-די אָפגעזונדערטקייט דער-עכץ און ער האָט איבערגעלאָזט זיין פערד און געגאַנגען צופום זיך זען מיט יוליאוסן.

יוליאוס איז אויך אונטערגעוואקסן אביסל, נאָר הויפטזאַכלאָך זיינע הענט און פיס, — וואָס פאַר אַ וואונדערלאַכע הענט ער האָט עס פאַרמאָגט! און הויך דעם האָט יוליאוס פונקט דאָן אויסגעזען אַביסל מאַדנע—ער האָט אָפגעשוירן זיינע ברעמען, כדי זיי זאָלן וואַקסן סען מער געדיכט. דערזעענדיק ווילאַטצן, האָט ער זיך אויפגע-פירט אזוי ווי אַן אַלטער חבר דאַרף זיך פירן און אויסגעשריען אין זיין מאַמעס אַנוועזנהייט:

— צום טייוו — דאָס ביסטו, ווילאַטץ?

ווילאַטץ לאַכט און זאָגט: יא, דאָס בין איך!

ער מאַכט זיך עלטער ווי ער איז און רעדט מיט אַ טיפער קול, ווי ער האָט באמת געהאַט.

די פרוי שטויכט אָפּ מיט איר פאַרטוך אַ שמוץ פאַר אים
און זאָגט :

— זאַ גרויסער גאַסט! איר מוזט זיין אזוי גוט און זיך
זעצן אַביסל, מיין הער.

יוליאוסעס קלענערע ברידערלאַך און שוועסטערלאַך שטייען
אין די ווינקלען שטוב און קוקן אויפן פרעמדן. זיי האָבן
אויך אונטערגעוואקסן, אזוי אַז זייערע קליידער זיינען צו ענג
אויף זיי. יא, ווי גרויס זיי זיינען אונטערגעוואקסן! דאָס לעצ-
טע מאָל, ווען ער איז דאָ געווען, זיינען דאָ ניט געווען אַזעל-
כע גרויסע קינדער.

— ס'איז אַ מחיה צו זען ווי הויך איר זענט אויסגע-
וואקסן, מיין הער, — זאָגט יוליאוסעס מוטער, — איר האָב
איין קוים דערקאָנט.

אַ, יא, אַ היפש שטיק צייט איז אַריבער זינט איר בין
דאָ געזעסן דאָס לעצטע מאָל, — ענטפערט וויליאַמין צוריק מיט
אַ טאָן פון אַ דערוואַקסענעם.

— יא, די צייט פליט! — שטייט ניט דאָרטן מיט אַזעל-
כע צעשוּיבערטע קעפּ, — זאָגט זי צו די קלענערע קינדער, —
גיט און בריינגט איין אין אָרדנונג!

יוליאוס שטרעקט אויס זיינע אָרעמס, געניצט ווי אַ גרוי-
סער מאַן, און זאָגט :

— וואָס איר האָב געוואַלט פרעגן — קומסט אַן פון ענג-
לאַנד?

— יא, פון ענגלאַנד, פון האראו.
— איר טראַכט וועגן קריגן אַ שטעלע אויף אַ שיף און
זיך לאָזן אויפן ים, — זאָגט יוליאוס.

— דו? — פרעגט זיין מוטער. — וואָלסט זיך געמעגט
שעמען צו זאָגן אַזאַ ליגן.

— זאָג איר אַ ליגן? ווייל איר האָב עס ניט געזאָגט
פריער? איר רעד ניט אַרויס אַלעס, וואָס איר דיינקט, קאָן
איר דיר זאָגן.

— איכ'ל באַ דיר צונעמען דיינע הויזן און וועל דיר שלאָ-
גען! — כטראַשעט אים זיין מאַמע בייזלאַך.

יוליאוסעס געזיכט בייט זיך; ער קוקט אויס נידער-

שלאָגן און גיט נאָך. ווען ער קומט צו זיך אַביסל, ווענדט ער זיך צו ווילאָטצן ווידער :

— ביסטו געווען זעע־קראַנק אויפן וועג אַהיים ?
ווילאָטצן ענטפערט :

— ניין, איך האָב זיך געהאַלטן גאַנץ גוט. אַ סך מענטשן אָבער זיינען געווען קראַנק.

נאָך יוליאָוס זעט, אַז ער קאָן ניט אַרויסקריגן פֿון אים עפעס וויכטיקס דאָ אין שטיבל, — זיין מוטער איז אים צו־פיל אין וועג. געלינגט אים אַרויסצובאַקומען ווילאָטצן אינ־דרויסן און ער פילט זיך מיטאַמאָל באַפרייט.

— האָסט געהאַנדלט ווי אַ הזיר, ניט שרייבנדיק מיר קיין בריוו ווי דו האָסט פאַרשפּראַכן.

ווילאָטצן ערגערט זיין טאָן און ער פּרוּאוּווט זיך פאַר־טיידיקן. וואָס מיינט ער זיך אָט דער יוליאָוס ! האָט ער גע־ווען געדאַרפט אפשר, נאָך אַלעמען, צוקומען צום הייזל ריי־טנדיק ?

— אפשר דיינקסטו, אַז איך האָב ניט געהאַט קיין סך וואָס צו טאָן אין ענגלאַנד ? — פרעגט ער.

— נו, מעגלאַך, אַז דו האָסט געהאַט, אָבער — אָבער וואָס איך האָב געוואָלט זאָגן איז, אויב דו ווילסט זען ווי אַזוי איך האָב שוין געהאַרעוועט שווער היינטיקן זומער, איז קום אַהער, אָט־דאָ !

יוליאָוס איז געגאַנגען פאַראַויס און ווילאָטצן האָט נאָכ־געפּאָלגט. זיי זיינען אַריין אינם קליינעם שייער וואו ס'האַט זיך געפונען די קאַרמע פאַר די ציגן. דאָרטן האָט יוליאָוס אָנגעוויזן אויף אַ קופּע היי אינם ווינקל און געזאָגט:
— דאָס האָב איך אָנגעשניטן מיט אַ סערפּ אויף פאַר־לאָזט לאַנד.

— אַ, טאַקע ?

— און עס אויסגעטריקנט און עס אַהיים געבראַכט אויף מיינע פלייצעס. ס'איז שוין גאַרניט קיין שפּאַס געווען.

— ניין, אוראי ניט.

— וויפל היי, דיינקסטו, איז דאָרטן דאָ ?

— אין דער קופּע ?

— איך האָב עס אָנגעשניטן פאַר מיין אייגענער ציג, נאָר

ס'איז ווייט צופיל פאר איר. איד טראכט וועגן פארקויפן אביסל.

— אזוי ?

— ווען די פרייזן אויף היי וואָלטן נאָר געשטיגן. — איד האָב דיד געזען רייטן ; קאָנסט רייטן ?

— צי איד קאָן ? האָסט דאָך געזען, אז איד קאָן.

— ס'איז אַ נאָרנישט סיידווי, — זאָגט יוליאָוס, — ווייל איד האָב אָפּט געריטן. נו, איד דיינק, אז דו האָסט מיר גע-קאָנט שרייבן אַ בריוו, — רעדט ער ווייטער, פארמאכנדיק דעם שיער.

— וואָלסט עס דאָך ניט געווען געקאָנט לייענען סיידווי. און איד האָב ניט געהאט קיין צייט צו דרוקן.

יוליאָוסן האָט, ווייזט אויס, פארדראָסן פאר פילן זיך אזויפיל נידעריקער פון ווילאָטצן, איז כדי אויסצוגלייכן זיך מיט אים, זאָגט ער :

— וואָס שייך לייענען און שרייבן, קאָן איד מיר לייכט העל-פען איצט. וואָס זאָגסטו אויף לאַרסן ?
ווילאָטצן שווייגט שטייל.

— ווייל ער איז מיין אייגענער ברודער, — גיט יוליאָוס צו, — און ער קאָן אַ היפש ביסל מער פון דיר און פון מיר, קאָן איד דיר זאָגן !

— איד וועל זען, אויב איכ'ל קאָנען אָפּשפּאַרן צייט היינט טיקן ווינטער אויף צו שרייבן צו דיר, — זאָגט ווילאָטצן מילך.
יוליאָוס שלעפט אַרויס פון זיין הויזן-קעשענע אַ לאַנג שטיק קייטאָבאק און וויל עס געבן ווילאָטצן.

— ניין, אַ דאַנק.

— וואָס, דו קיעסט ניט ?

— ניין.

— נו, יא, איד וואָרף עס דיר ניט אויס. איד אָבער מוז זיך צוגעוואוינען צו טאָבאק איידער איד פאָר אַוועק קיין לאַד-פאטען. ווייל אויב ניט, וועל איד קריגן פישער-וואונדן. דיר איז גוט, וואָס דו דאַרפסט ניט אָנקומען צום ים.

— האָסט דאָך אָבער געזאָגט, אז דו ווילסט עס.

— נו, וואָס שייך פערד-רייטן, האָט לאַרס זיך גענוג אָנ-געזען מיט דעם אינ'ס סעמינאַר. און זיי האָבן געהאט אַ היל-

- צערן פערד צו רייטן אויף אים ; ווייל א לעבעדיק פערד וואָלט
עס ניט געווען אויסגעהאלטן.
- א הילצערן פערד? יא, אָבער איך האָב דאָך אז
אמת'דיק פערד, — זאָגט ווילאָטץ.
- יא, איז עס אָבער דיין אייגנס ?
- ס'איז ניט מיינס ? ווייסטו ניט, אז ס'איז מיינס ?
- ס'איז מיין אייגן פערד.
- איך גלויב עס ניט, — ענטפערט יוליאָוס קורץ און
שפייט אויס.
- ווילאָטץ ווערט פלוצלונג רויט און אין כעס און זאָגט :
— ביסט אַ חמור !
- דאָן בייט זיך יוליאָוסעס פנים ווידער און ער האַלט אויס
דעם שטורם דורך שווייגן שטיל. צום סוף זאָגט ער :
— יא, און לאָרס איז שוין באַלד א דעקאן. ער וועט זיין
דער לערער באַ האַלמענגראַצאָן אין הויז. האַסטו שוין געזען מאַ-
ריאַנען מיט פעליקסן ?
- ניין, — ענטפערט ווילאָטץ אָפּ קורץ, נאָך אַלץ ברוגז.
- אַ, יא, דו האַסט שוין געזען ; דו האַסט זיי געזען.
ווען דו ביסט אָנגעקומען, זיי זיינען געווען באַם האַפן. זיי
קאָנען ניט רעדן, בלויז עטלאַכע ווערטער, ווייל זיי קאָנען נאָר
שפּאַניש. אייניקע דיינקען, אז זיי זיינען געצנדינער, נאָר
לאָרס זאָגט, אז דאָס איז אַ פאַרדאַמטער ליגן.
- וואָס מאַכט גאָטפרעד ? — פרעגט ווילאָטץ.
- גאָטפרעד ? איך ווייס באַמת ניט. — ווילאָטץ, האַסטו
נאָרנישט אין דיינע קעשענעם, וואָס דו וואָלט מיר געקאָנט
פאַרקויפן ?
- ניין.
- ווילאָטץ נעמט אַרויס פון זיין קעשענע אַ קליין מעסערל
מיט אַ פערלמוטערן הענטל. יוליאָוס באַמראַכט עס און
פרעגט :
- ווילסט עס פאַרקויפן ?
- ניין, צו וואָס ? — ענטפערט ווילאָטץ.
- וויפל האַסטו באַצאָלט פאַר דעם ?
- מ'האַט עס מיר געשיינקט.

— איך האָב מער ניט ווי אַ דריי־ענטיקע מטבעה ; וועסטו
נעמען פֿארן מעסערל אזויפיל ?
— ניין.

— נו, נוט, — זאָגט יוליאַוס, — איך וועל דיר געבן פיר
סענט אין געלט און דאָס איבעריקע אין היי.
— איך וועל ניט פֿאַרקויפֿן דאָס מעסערל, — ענטפֿערט
ווילאַטמ, אריינלייגנדיק דאָס מעסערל צוריק אין קעשענע.
נאָך דעם האָט ער זיך געלאָזט אוועקגיין. ניין ! יוליאַוס
איז ניט געווען אזוי אינטערעסאַנט ווי אמאָל. אפילו ניט גע-
ווען קיין אנגענעמער קאַמפּאַניאָן ; ווערנדיק עלטער, איז ער
געוואָרן וואַלגאַרער, געוואָרן איבערדריסיק מענטשן. אָט האָט
ער נאָכאַמאָל אַ שפיי געטאָן. ווי עקלשאַפט.
— וואוהין גייסטו ? גייסט צו גאָטפֿרעדן ? — פֿרעגט יוליאַ-
אויס.

— יא, איך האָב ברעה.
— ווען דו וואַלסט מיך געפֿאַלנט, וואַלסטו אפילו ניט צוגע-
טראָטן נאָענט צו גאָטפֿרעדן. איך האָב מיט אים בכלל גאָר-
נישט וואָס צו טאָן.

— א !
— ניין, ער איז אזא גנב. „ער גנבעט אזוי פֿלינק ווי אַ
פֿערד שפּרינגט“, ווי דאָס שפּריכוואָרט זאָגט. איך האָב פֿאַר-
לוירן איין זאך נאָך דער צווייטער, און ווען איך האָב פֿאַרלוירן
דריי אַדער פיר זאַכן, האָב איך זיך אויף אים איינמאָל אַרויפֿ-
געכאַפט.

— האָסט זיך אַרויפגעכאַפט אויף אים ?
— גלייך אויף אים. האָסט דאָרטן געדאַרפט זיין, ווילאַטמ.
איך זאָג דיר, דו וואַלסט געווען געזען עפעס שיינס.
— האָסט אים געשלאָגן ?

— געשלאָגן ? איך זאָל עס דיינקען אַביסל. נאָכדעם
ערשט האָט ער זיך מודה געווען אין די אַלע שפּיצלאַך, וואָס
ער האָט מיר אָפּגעטאָן. איך שווער דיר, אז איך האָב געהערט
אזויפיל זאַכן פֿון זיין אייגן מויל, אז איך וואַלט אים געווען גע-
קאַנט איינזעצן אין תּפּיסה ; נאָר איך האָב עס ניט געוואַלט
טאָן.

ווילאַטמ שטייט שטיל אַ וויילע. ווען ער וואַלט נאָר גע-

קאנט פטור ווערן פון יוליאוסן; יוליאוס האט זיך געקלעפט
לעבן אים און מען האט פון אים ניט געקאנט פטור ווערן אזוי
גיד. זאל ער אפשר נאך אוועקגיין פון אים?

— נו, א גוטן מאג, — האט ער געזאגט.

— א, דו גייסט שוין אוועק? — שרייט אים יוליאוס נאך.

— ווילסטו ניט ארונטערגיין צום ברעג ים?

— ניין.

— ווילסטו ניט א קוק טאן אויף מיין ציג?

יוליאוס באקומט ניט קיין ענטפער. ער שטייט א רגע און
קוקט נאך וואוהין ווילאטץ גייט, און זעט, אז ער גייט גלייך אין
דער ריכטונג פון גאטפרעדס היים, אז ער וועט דארטן זיין
אין עטלאכע מינוט ארום. יוליאוס קלייבט זיך א געשריי צו
טאן, נאך פלוצלונג באדיינקט ער זיך, שפייט אויס און גייט
צוריק אריין אין הויז.

גאטפרעד איז געווען מאגער און געהאט גרויסע אויגן אזוי ווי
אכאל; ווילאטץ האט אים געטראפן שטיין אויף דער שוועל.
זיי באגריסן זיך; נאך אזוי ווי גאטפרעד שעמט זיך פארן
רייכן אינגל, ריידן זיי ניט קיין סך צווישן זיך. ניין, ער האט
ווייניק וואס געקאנט קריגן איצט פון די חברים אין דער היים.
ווילאטץ איז זיי אריבערגעוואקסן, זיי געלאזט אהינטער זיך; ער
איז אין זיי אלע אנטוישט געווארן. גאטפרעד איז דאך געווען
דער בעסטער פון זיי אלע, כאטש ער איז געווען אזא מאגער
רער און שטילער, אבער ער דארף ניט שטיין אזוי אינמיטן און
בארשטעלן דעם וועג, ווען א מענטש איז געקומען און קאן
וועלן אריינגיין אינווייניק. גאטפרעד האט ניט פארשטאנען
אזוינע זאכן.

— איך האב זיך בלויז דורכשפאצירט אביסל, — זאגט וויי-

לאטץ, — איך ווער מיר פון רייטן די גאנצע צייט.

— מיר האבן דיר געזען פארביי רייטן א סך מאל, — ענט-

פערט גאטפרעד, צופרידן, וואס ער קאן עפעס זאגן.

— יא, איך שטעל מיר פאר, אז איר האט מיר געזען.

ס'איז מיין אייגן פערד.

— יא.

— האסטו עס געוואוסט? — פרעגט ווילאטץ, — ווייל

אויב אזוי איז געווען א שאד, וואָס ער האָט זיך באַרימט מיט דעם.

— דיינקסטו, אז איך וואָלט געקאָנט קריגן אַ טרונק וואָס סער באַ אייך? פּרעגט וויליאַטז און קוקט אַריבער איבער גאָט פּרערן אינעם דורכגאַנג.

— יאָ, אין קיך, — ענטפּערט גאָטפּרער, און פּירט אים אַהין.

ס'איז געווען אַ קויל־שוואַרצע לאַך אָן פענצטער אין אַ שטיבל, וואָס האָט זיך געפונען אין שכנות לעבן דער ציג־קאַפּ מער. דאָ האָט מען וויליאַטזן דערלאָנגט וואַסער אין אַ היל־צערן קענדל; ס'איז געווען אויסערגעוויינלאַך גראָב צו קאָנען טרינקען מיטן מויל פון דעם, און ער האָט עס געהאַלטן שטאַרק אומגעלומפּערט און זיך פּאַרגאַסן — הויך דעם איז ער ניט געווען שטאַרק דורשטיק איצט.

— זיינען דיינע עלטערן אין דער היים איצט? — האָט ער געפּרעגט צוריקגייענדיק צום הייזל.

יאָ, גאָטפּרערס מאַמע איז געווען אין דער היים.

ס'איז געווען אומהעפּלאַך פון גאָטפּרערן צו שטיין אינעם מיטן שוועל און פאַרשטעלן דעם אַריינגאַנג פאַר אימיצן. ווי־לאַטזן וואָלט עס ניט געווען געאַרט, גאָר אויף וויפל אים האָט זיך געדריינגט, איז דאָרטן אין הייזל אַמאָל געווען אַ קליין מיידעלע. זי איז ניט געווען גאָר קליין, און זי האָט געהאַט אויגן, וואָס זי האָט מיט זיי געקוקט בלויז אַרונטער אויף דער ערד, גאָר אַזעלכע טונקל־בלויע אויגן.

גאָטפּרערס מוטער איז אַרויסגעקומען און באַגריסט דעם פּרעמדן און אים פאַרבעטן אַריינצוקומען:

— איך האָב געבעטן גאָטפּרערן, אז ער זאָל אייך פאַר־האַלטן אינדרויסן, מיין הער, לאַנג גענוג, כדי איך זאָל קאָנען אויסווישן דעם דיל, — האָט זי געזאָגט. — ס'איז ביי אונדז דאָ געווען אַזאַ אומאַרדנונג.

וויליאַטז איז אַריינגעגאַנגען אינווייניק. דער דיל איז גע־ווען נאָס, מ'האַט אים גאָרוואָס געוואָשן. גאָר אין צימער איז קיינער ניט געווען — בלויז דריי קליינע אינגלאַך, איז דאָס הייזל געווען פּוסט פאַר אים. וויליאַטז האָט איר העפּלאַך אָפּ־

געזאגט פון צוואוארטן אויף קאווע און צוריק ארויסגענומען
גאטפרעדן מיט זיך.

— קוים וואָס איך געדרינק זי, — האָט ער געזאָגט, —
אַבער איז דיין שוועסטער אין דער היים?

— פּאַלינאַ? יאָ, זי איז אַבער אַוועק אין קראָם.

— זי דאַרף זיין כמעט אַזוי הויך ווי דו, דוכט מיר.

— יאָ.

— איז עס אמת, אַז יוליאַוס איז אויף דיר אָנגעפאַלן?

גאָטפרעדן איז אַביסל צעמישט.

— ניין. ווען מיינסטו?

— ער האָט געזאָגט, אַז ער איז אויף דיר אָנגעפאַלן און
דיך געשלאָגן.

— יאָ. האָט ער דיר אַבער ניט געזאָגט ווען?

— ניין, ער האָט געזאָגט, אַז דו האָסט עפעס צוגענומען
בא אים.

— אַ, דאַמאַלט, — זאָגט גאָטפרעדן.

פּויע. ווילאָטץ פאַרשטייט ניט און פּרעגט:

— וואָס האָסטו בא אים צוגענומען?

— צוגענומען? גאַרנישט. איך האָב בלויז אָפּגענומען

מיין האַרמאָניקע. ער האָט זי באַהאַלטן בא זיך אין דער
היים.

— ער האָט דיך דאַן געשלאָגן?

— יאָ.

— ס'האָט דיר וויי געטאַן?

— ניין.

— האָט ער דיך אָפט געשלאָגן?

— א, יאָ; פון צייט צו צייט שלאָגט ער מיר.

ווילאָטץ הויבט ניט אָן צו פאַרשטיין, וואָס דאָ טוט זיך,

גאָר ער פילט זיך ברוגז און ער זאָגט:

— איך וואָלט געוואָלט אים זען פּרואוון מיר שלאָגן! האָסטו

אַבער צוריקגעקראָגן די האַרמאָניקע?

— יאָ, אַבער איצט האָט ער זי ווידער בא מיר צוגענו-

מען.

ווילאָטץ קוקט אים אָן:

— וועסטו אים לאָזן זי האַלטן בא זיך?

— נו, איך ווייס ניט. ניין, איכ'ל פראוון זי אָפּנעמען צוריק.

— זיכער דארפסטו באַ אים זי ניט בעטן ווי אַ טובה.

— ער וויל צוויי סענט פאַר איר.

— צוויי סענט פאַר דיין אייגענער האַרמאָניקע ?

— אזוי האָט ער געזאָגט.

פּויזע. ווילאַטץ שטייט און באַשליסט זיך אויף עפעס

אַ גרויסער טאַט :

— קום מיט מיר און מיר'ן צוגיין צו יוליאוסן ! — זאָגט

ער.

גאָטפרעד איז מער ווי צופרידן צו גיין און ווילאַטץ פילט

זיך אַלס מאַן.

דער ענין איז געשליכטעט געוואָרן אין אַ רנע. יוליאוס האָט

געזען פון ווייטנס די צוויי בחורים אַנקומען און זיי באַגענגט

אויפן הויף מיט דער האַרמאָניקע אין האַנט. ער האָט זי גלייך אָפּ-

געגעבן און דערקלערט, אַז ער האָט זי צוגענומען בלויז אויף שפּאַס.

די צוויי בחורים גייען אַוועק פון אַט דעם יונג און פון זיין

הויפּטטיר ; גאָטפרעד איז איבערפילט מיט הכנעה'דיקער פאַר-

ערונג.

— האַסט געזען, ווי גיך ער האָט עס אָפּגעגעבן ? — זאָגט

ער.

ווילאַטץ איז שטאַלץ אויף זיין אויפטו.

— איר וואָלט געוואָלט זען ווי ער גיט עס ניט באַלד אָפּ !

זיי שטייען דאָרטן אויפן וועג, מיטן געדאַנק זיך צו צעגיין

יעדערער צו זיך אַהיים, נאָר ס'איז ניטאָ וואָס זיך צו אײַלן און

שטאַרק אָפּט צוזאַמען זיינען זיי אויך ניט. אפשר, אָויב גאָטפרעד

זאָל צוואוואַרטן אביסל, וועט אפשר זיין שוועטער אַנקומען, און

ער וועט האָבן מיט וועמען צו גיין אַהיים.

ווילאַטץ עפנט אויף זיין מעסערל און הויבט אָן צו שניצן אַ

צווייגל. גאָטפרעד קוקט אויפן מעסערל, טראַכטנדיק, אַז ער וואָלט

עס געוואָלט האַלטן אין זיין האַנט כאַטש אַ קליין ביסעלע, עס בלויז

פילן. פּלוצלונג פאַרמאַכט ווילאַטץ דאָס מעסערל און גיט עס אים.

גאָטפרעדן.

— נאָדיר דאָס מעסערל.

גאָטפרעד האָט נאָך קיינמאָל ניט איבערגעלעבט אזא זאך :

עם שווינדלעט אים אין קאפ, ער קאן עס ניט גלויבן. ער נעמט דאָס מעסערל און זאָגט :

— מעג איך עס האַלטן ?

— איך שיינק עס דיר. די קאָנסט עס האַלטן באַ זיך נאָד

מיין אַוועקגיין.

אַך ! נאָטפּרעד האָט זיכער ניט געהאַט קיין באַגריף, מיט וואָס פאַר אַ סאַרט מענטש ער האָט צו טון ; זיינע אויגן זיינען גע- וואָרן אומנאַטירלאַך גרויס בשעת ער האָט שטאַמלענדיק געזאָגט :

— וואָנסטו אָבער עס אַוועקצוגעבן ? און וואָס אַ שטייגער

אויב דיין טאַטע וועט דיר פרעגן, וואו עס איז ?

— ס'איז אָבער מיין אייגן מעסערל ! — שרייט ווילאַמץ אויס

אַנטשלאָסן.

און איצט האָט נאָטפּרעד גוט אָפּגעווישט זיין האַנט און אים

געדריקט די האַנט אויס דאַנקבאַרקייט. ער איז שוין ניט געשטאַ-

נען מער אויפן וועג, ער איז שוין געווען ווייט אַוועק ; ער האָט

שוין ניט געהערט ווילאַמץ זאָגען : זע, אָט קומט פּאָלינאַ ! — אויך

ווילאַמץ איז ניט געווען ווייניקער גליקלאַך ; אַלץ איז געווען

וואונדערבאַר און אַלץ נענטער און נענטער איז פּאָלינאַ געקומען.

ווילאַמץ האָט זיך באַהערשט און געזאָגט :

— נאָטפּרעד, איך וועל זיך שוין באַלד דאַרפן אָנהויבן נאָלן.

נאָטפּרעד געפינט זיך אין אַ חלום, און פאַרהלומטערהייט ענט-

פערט ער :

— פאַרוואָס ?

— פאַרוואָס ? זעסטו דען אַליין ניט ? — פרעגט ווילאַמץ,

זיך גלעטנדיק די באַקן.

— אָבער טוט עס ניט וויי ?

— מ'קאן זיך ניט העלפן. איך קאן דאָד אזוי ניט אַרומגיין.

אָט איז פּאָלינאַ. אַ דינע, אַ הויכע און אָנגעטאַן אין איר

בעסטן שוואַרצן קלייד — ווייל זי איז גענאָגען אין קראַם אַריין —

מיט אַ פעקל פאַרבונדן אין אַ טיכל אין יעדער האַנט, מיט הילצערנע

פאַכמעלאַך אויף די פיס, און מיט אויגן, וואָס זי באַנוצט זיי אויף

קיין שום אַנדער זאָך ניט, ווי נאָר אויף צו קוקן אַרונטער אויף דער

ערד.

וואָלט זי געווען אויסמאַרקירט צו האָבן איר רעכטע האַנט פריי

אין צייט, וואָלט זיי געווען געקענט זיך דריקן די הענט, נאָר זי האָט

עם ניט אויסגערעכנט. איז שטייט זי בלויז דארטן ; ווילאטץ זאגט איר, פארבייגייענדיק, נאָט העלף און זי ענטפערט אים קוים. זיי האָבן ניט גערעדט איינער צום צווייטן און זי האָט געקוקט בלויז אויף איר ברודער.

— זע נאָר ! — זאָגט נאָטפּרעד און שטרעקט אויס דאָס מער סערל מיט אַ מאָדנע געלעכטערל. — ווער, דיינקסטו, האָט עם מיר געגעבן ?

פּאָלינא ניט אַ קוק אויף ווילאטצן און לאָזט דערנאָך צוריק אַרונטער די אויגן צו דער ערד.
— זאָלסט ניט לאָזן יוליאָוסן עם צונעמען באַ דיר, — וואָרנט אים ווילאטץ.

— דער טאַטע וועט עם פּאַרשליסן, — ענטפערט נאָטפּרעד.
דאָן וועסטו דאָך עם ניט קאָנען נוצן.

— אַ, יאָ, פון צייט צו צייט.
ווילאטצן דוכט זיך אויס, אַז דאָס מעסערל וועט ניט ווערן אויסגענוצט געהעריק, אויב זיי וועלן עם פּאַרשליסן, און ער זאָגט:
— ניין, דו דאַרפסט עם טראָגן באַ זיך יעדן טאָג. און אויב יוליאָוס נעמט עם צו דאָן שרייב מיר גלייך אַן אַ בריוו קיין ענגלאַנד.

— יאָ.

וואָס וועט פּאָלינא דיינקען וועגן אַזאַ מאַכט ? נאָר פּאָלינא האָט בלויז אַרױפגעקוקט צו אים בשעת ער האָט גערעדט און דערנאָך צוריק אַרונטערגעקוקט.

— עם האָט צוויי קלינגלאַך, — רעדט נאָטפּרעד צו זיך אליין, מיט אויגן, וואָס זיינען פּאַרנומען בלויז מיטן מעסערל. — און עם האָט אַ האַטשיק אויך.

דער האַטשיק איז אויף צו פּאַרשפּיליען הענטשקעס, — דער קלערט אים ווילאטץ. — אָבער איך האָב אַן אַנדער האַטשיק פּאַר דעם. וואָס האָסטו געמאַכט די גאַנצע צייט ? — פּרעגט ער פּאָלינא.

ניין, ס'האָט גאָרניט געהאַלפּן. ס'איז געווען נוצלאָז, ער האָט ניט געקאָנט קריגן קיין ענטפּער ; פּאָלינא האָט בלויז אויפגעדייבן איינמאָל אירע אויגן, זיך פּאַררויטלט און געענטפּערט :
— נישקשה.

ס'איז מער ניט געווען וואָס צו ריידן, האָט ווילאָטץ געזאָגט אַ

נוטן-טאָג.

נאָר דאָן האָבן ברודער און שוועסטער אָנגעהויבן צו ריידן. וויר
לאָטץ האָט געהערט זייערע שטימעס ווייט הינטער זיך, און ווען
ער האָט זיך אויסגעדרייט און געקוקט אויף צוריק, האָט פּאָלינאַ
געהאַט אַוועקגעלייגט אירע פעקלאַך אויף דער ערד און געשטאַנען
און באַטראַכט צוזאַמען מיט איר ברודער דאָס מעסערל.

ניין! ער האָט מער גאַרנישט געהאַט קיין געמיינשאַפטלאַך
כעס מיט אָט די אַלמע חברים זיינע; פּאָלינאַ איז געווען אַזוי
ווי די אַנדערע, און די אַנדערע אַזוי ווי זי. ווילאָטץ האָט אפילו
געהאַט ברעגה צו ריידן אַביסל ענגליש צו זיי און צו געבן זיי אַ
שטיקל באַגריף וועגן דער שפּראַך, נאָר ניין — ס'איז געווען נוצ-
לאָז.

XII

— איך קלער צי וועלן די קאַלדעווינס קומען היינטיקס יאָר?
— פלעגט פרוי אדעלהייד באַמערקן. און ס'איז געווען אוממעגלאַך
צו וויסן, צי ס'האָט איר שטאַרק אינטערעסירט דער ענטפער אָדער
ניט.

— ניין, — ענטפערט דער לייטענאַנט, — די אַלמע לייט זיי-
נען געווען אַזוי שטאַרק געערגערט פון די ענדערונגען, וואָס זיינען
דאָ פאַרגעקומען, אז ס'איז צווייפּלהאַפט צי זיי וועלן נאָכאַמאָל
קומען אַהער.

דער קאַנסול פּרעדעריק איז ניט געווען דערמאָנט.
אין משך פון די זומער-חדשים האָט כמעט גאַרניט פאַסירט,
גאַרניט, הויז דעם, וואָס דאָס איז שוין מער ניט געווען קיין ניין.
אַז זעגלפּאַס האָט זיך ביסלאַכווייס געענדערט און אלץ מער און
מער איבערגעבויט געוואָרן. צוליב דעם האָט פּער דער קרעמער
ניט געקאָנט וואַרטן ביז איבער ניי-יאָר, ביז ער וועט קריגן די דערי-
לויבניש, נאָר שוין גלייך אָנגעהויבן צו פאַרקויפן פלעשער באַהאַל-
טענערהייט, אַזויפיל מענטשן האָבן זיך נאָכגעפּרעגט אויף בראַנפּו.
און אָט דאָס געשעפט האָט גורם געווען, אז ס'זאָל זיין לעבעדיקער
און פּריליאַכער אין די לאַנגווייליקע זונטיק-אָונטן.

מענטשן האָבן געבויט הייזער דאָ און דארט לעבן דעם שייך
האַפּן, אַלצדינג האָט זיך געזאַמלט לעבן אים, אַזוי, אַז דער אונטער-

שטער טייל זענלפאס האָט שוין אָנגעהויבן אויסזען ווי אַ קליין
שטעמעלע מיט שטיבלאך, וואו ניט לאַנג צוריק איז דאָרטן גאָר
נישט ניט געווען, חוץ זאמדיקער ברעג מיט אַ פּאָר קעמערלאַך פאַר
שיפלאַך. ס'איז געווען אויסער צווייפּל, אַז מיט קיניג טאָביאסעס
אַנקומען אהער האָט דאָס לעבן דאָ אָנגענומען אינגאַנצן אַן אַנדער
פאַרם פאַר די מענטשן דאָ. לאַרס מאַנילסענס שטיבל — האָבן זיך
ניט באַוויזן קיין פאַרהענגלאַך אויף די פענצטער דאָרטן? ס'האָט
אויסגעזען, ווי מ'האָט עס געקאַנט דערוואַרטן, אַז זיין זון, דער גראַ-
דואירטער, האָט ניט געקאַנט פאַרליידן, אַז זיין היים זאָל זיין ניט
פאַרהאַנגען מיט קיין פאַרהענגלאַך. און האָט מען פער דעם קרע-
מער ניט געפרעגט אַלץ מער און מער פון יענעם טאָג אָן, ווי טיי-
ער עס קאָסטן פאַרהענגלאַך?

און ס'האָט זיך דערוועקט די פראַגע: האָט זיך געלוינט אַן
אַנשטענדיקן מענטשן צו האַלטן אַ פערמע אין אַרענדע? ניין,
אַ טויזנט מאָל ניין! מיט שטיקלאַך פּעלדער, מיט אַ רעכט צו
שניידן קאָרמע אויפן לאַנד, וואָס געפינט זיך אויסערהאַלב די גרע-
ניצן, די מי פון בריינגען צושלעפן האַלץ צום הייצן אין ווינטער
פון דער טיפעניש פון וואַלד — ניין, ס'האָט זיך ניט געלוינט צו
פירן אזא לעבן איצט. ווייל, זאָלט איר מיר זיין געזונט, איר האָט
געקאַנט באַקומען איצט פאַרטיק צעמאַלט מעל באַם האַפן — מעל.
וואָס איז געווען דורכגעזיפט און שניירווייס אַלס צוגאַב. ווען ניט
די קאַרטאָפליעס, וואַלטן מענטשן געווען פונקט אזוי צופרידן צו
לאָזן שטיין די ערד אומבאַאַרבעט, און וואַלט עס ניט געווען צו
ליבן טראַפן מילך, וואָס מ'האָט באַאַרפּט האָבן צו דער קאווע,
ווער וואַלט זיך עס געווען געקימערט וועגן צונויפשאַרן אין וואַלד
אַביסל קאָרמע פאַר דער ציג? אזוי איז די לאַגע געווען. די טאָג
אַרבעטער, זיי האָבן עס געהאַט זייער צייט איצט! זיי האָבן גע-
קראָגן אַרבעט באַ האַלמענגראַאָן און פון אים געקראָגן שכירות.
שבת אָונט האָבן זיי באַקומען אַ צעמל פונם אויפזעער, דאָס צעמל
דערלאַנגט צום האַפן־פאַרוואַלטער און פון אים באַקומען מעל אַדער
געלט, ווי זיי האָבן געוואַלט. אָט דאָס איז געווען אַ לעבן פאַר אַ
מענטשן! ס'זיינען געווען אַרבעטער, וואָס האָבן אויף זיך גע-
שלעפּט אַ חוב דורך קויפן זיך אַ פּערד מיט אַ וואָגן און געפירט
משאות פאַר דער מיל — פאַרוואָס ניט? אין אַ קורצער צייט
אַרום וועלן זיי, אָן ספק, קאָנען אַפּצאָלן אי פאַרן פּערד אי פאַרן

וואָגן, ווייל זיי האָבן גוט פאַרדינט און געקלונגען מיט געלט אין די קעשענעם בשעת זיי זיינען געשטאַנען באַ פּערן אין קראָם. בכלל איז געלט, מזומן געלט, שוין מער ניט געווען קיין זעלמנהייט. דאָס זעלבע האָט מען אויך געקאַנט זען באַ די פּערמערס ארום און אַרום; זיי זיינען געוואָרן רייך פון אַט דעם פירן משאות. ס'איז געווען אַן אומגעהערטע זאַך; זיי האָבן זיך אפילו געקאַנט דערלויבן נאָך אַ טעפּעלע קאווע נאָך וועטשערע, און ארומגיין אינמיטן זור מער אין גרויסאַרטיקע שטיוול. ס'האָט געהאַלטן אזוי ווייט, אַז דער באַצירק־דאָקטאָר, אל ריאַיט, האָט אָנגעהויבן צו באַרויערן, וואָס ער האָט געקראָגן אַ פּאַסטן אין דרום — ער האָט געמאַכט אזויפיל געלט די לעצטע עטלאַכע וואָכן, וואָס ער איז דאָ געווען. צום טיוול! — האָט אל ריאַיט געזאָגט. — מענטשן, וואָס האָבן זיך ניט געקאַנט דערלויבן צו רופן אַ דאָקטאָר צו אַ טיף־קראַנקהייט פריער, וועלן מיך אַרויסרופן איצט פּערצן מייל ווייט, צוליב אַ געשוואַלענעם פינגער.

אויך דער נייער דאָקטאָר האָט זיך ניט געהאַט וואָס צו באַ־קלאָגן. ס'איז גלייך געוואָרן אַ שטאַרקע נאָכפּראַגע אויף אים און מען האָט אים גערופן גאַנץ פרי און שפּעט באַנאַכט; ס'איז גע־וואָרן אַ מיאָדע אויסצופּרוואָוּן אים, און משונהדיק האָט אויסגעזען יענע פּאַמיליע, וואָס האָט ניט געהאַט קיין איין קראַנקן באַ זיך אויף צו קאַנען רופן דעם נייעם דאָקטאָר. די וואָרזאָגער און אָפּ־שפּרעכער, וואָס מען פּלעגט זיי פריער רופן צו קראַנקע, האָבן איצט דורכגעלעבט אַ שווערע צייט; אוראָי, זיי האָבן אזוי ווינציק פאַרדינט איצט, ס'איז געווען אַ רחמנות אויף זיי.

דער נייער דאָקטאָר האָט, אָן ספּק, שוין לאַנג ברעה געהאַט צו באַזוכן די האַלמסענס אין זענלפּאַס, נאָך ער איז געווען צופיל פאַרנומען. ניט אויס מאַנגל אין העפּלאַכקייט איז ער ניט געקומען זיי באַזוכן פריער, אזוי האָט ער געזאָגט, ווען ער איז ענדלאַך אין איינעם אַ טאָג געקומען: „ניין, באמת, ניט אויס מאַנגל אין העפּ־לאַכקייט!“

די באַלעבאַסטע פון הויז האָט אים אויפגענומען; זי איז געווען די, וואָס האָט שטענדיק אויפגענומען געסט; ווייל ס'האָט זי ניט געאַרט, ס'איז איר אפשר גאָר נאָך געווען אַביסל אָנגענעם, זי איז געווען אזוי איינזאַם.

דער מאַן האָט געהויסן מיט דעם אומגלויבליאַכן נאָמען מואוּז (*

נאך אז מען האָט אַ קוק געטון אויף אים האָט מען געגלויבט. אַ
טשיקאווע קליין דאָקטאָרל, גוט געקאָנט, אָן צווייפל, זיין פּראָפעסיע,
און זיכער געהאַט אַ געניגנד קרענקלאַך פנים אויף צו לייַדן פון
שלעכטער פּאַרדייאָונג; געהאַט אַן אויסגעמוטשעט פנים פון שווערן
לערנען, אַ גרויסע נאָז, לאַנגע, מיאוסע אויערן, און אַ קליין בערדל.
מ'האַט אים פאַרבעטן אַנטויל צו נעמען אין דער סעודה — ס'איז
היינט געווען אַ קליינע פייערונג, אַ געזעגענונגס-מיטיק פאַר דעם
יונגען ווילאַטץ, וואָס איז געפאָרן צוריק קיין ענגלאַנד ווידער.

דער פּאַטער מיטן זון קומען אַריין, ביידע אָנגעטון אין זייערע
בעסטע קליידער איינער צוליבן צווייטנס כבוד וועגן. דער לייטענאַנט
דריקט דעם דאָקטאָר די האַנט און מאַכט אַ פּאַר קאָנווענציאָנעלע
באַמערקונגען. הער האַלמענגראַא קומט אַריין מיט זיינע צוויי קינד-
דער — די צוויי אינדיאַנער, ווי ער רופט זיי.

— אַריבע קינדער, פאַרוואָס רופט איר זיי אינדיאַנער? —
זאָגט כּרוי האַלמסען.

— מיינע קליינע אינדיאַנער, — ענטפערט צוריק האַלמענגראַא.
— אַ, עס אַרט זיי ניט, איר מעגט זיין זיכער, ווייל דאָס גיט זיי צו
זייער אָפּשטאַמונג פון קוואַהטעמאַקן, וואָס איז ביז צו אַ געוויסער
מאָס אמת.

— ווי קומט עס?

— עס פליסט אַביסל אינדיאַניש בלוט אין זייערע אָדערן;
זייער מוטער איז געווען אַ מולאַטקע.

— אויב אזוי זיינען זיי קווינטראַנען,* — זאָגט דער דאָקטאָר.
— ס'איז זייער אינטערעסאַנט.

— סיי-ווי זענט איר פייער קינדער, — זאָגט פרוי האַלמסען און
נעמט זיי ביידן אַרום.

דער מיטיק האָט זיך ניט פאַרצויגן לאַנג; ווילאַטץ מוז האָבן
צייט אויף איבערצומון זיך אין זיינע רייזע-קליידער, און די פּאַסט-
שיף האָט געדאַרפט אָנקומען יעדע רגע. אַ מענטש איז אוועקגע-
שטעלט געוואָרן אויף דער וואַך אינדערהויד צו געבן אַ סיגנאַל ווען
די שיף וועט אָנקומען.

* קווינטראַנען — אַ קינד פון אַ ווייסן, וואָס האָט געהייראַט מיט אַ מין
לאַטקע. — ש. ש.
* מאַווז — מייז — ש. ש.

דער לייטענאנט הויבט אויף זיין גלאז און ווינטשט ווילאטצן
„ער זאל פארן בשלום“, און דאנקט אים פארן אנגענעמען זומער.
— יא, גאט זאל דיר בענטשן ! — זאגט זיין מוטער; — און
לערן זיך גוט ווייטער אין שול ! האָט דער פּאָפּאָ דיר מיטגעגעבן
גענוג געלט ?

— יא, אַ דאַנק.

— נו, איצטער גיי און טו זיך איבער.

דאָקטאָר מואוּו האָט גאַרנישט געזאָגט. אין זיין אייגן הויז איז
ער אפשר געווען אַ ליבהאַבער פון וויין, ווייל נאָכן טרינקן האָט ער
מיט אָפּשאַצונג זיך פּאַסמאַקעוועט די ליפּן. ס'האַט אויסגעקוקט ווי
ער וואָלט געווען אַנטשלאָסן ניט צו לאָזן עס זאָל אויף אים מאַכן
אַ איינדרוק — באַ אַ ספּעציעלער געלעגנהייט קאָן יעדער איינער
באווייזן צו האָבן אַזעלכע פיינע זאַכן ווי די דאָ ; ער האָט שוין
פאַרבראַכט אין געזעלשאַפט וואו מ'האַט אַפילו געטרונקען שאַמ
פּאַניער־וויין. מיגלאַך, אַז דער דאָקטאָר האָט געקראָגן די אַנצוהער
רעניש פון דער אינפאַרמאַציע, וואָס ער האָט באַקומען פון זיין פּאַר
געגנער, דעם אומגליקלאַכן אַל ריאַים ; ס'איז אויך מיגלאַך, אַז זיין
אָפּהאַלט אין באַזוכן דעם לייטענאנט איז געווען אַ איבערגעטראַכטע
גרינגשאַצונג.

בעת מען האָט סערווירט די קאווע האָט פרוי האַלמסען ווידער
געדאַרפּט אונטערהאַלטן דעם שמועס. איר מאַן איז, אַן ספּק, געווען
נידערשלאָגן, טראַכטנדיק וועגן ווילאטצן. ער האָט זיך צוגעהערט
העפּלאַך צום שמועס, און ווען־ניט־ווען געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר
זיך צוריקגעהאַלטן. צום סוף איז ער בלויז געזעסן דאָרטן. איינער
קאָן זיין פעסט איבערצייגט דורך רייד, דער לייטענאנט אָבער איז
געווען פעסט איבערצייגט דורך שווייגן — אויפגענומען אַלין מיט
שווייגן. ער איז ניט געווען אַלעמאָל אַזוי שטאַרק פאַרנומען ; עפעס
מוז זיכער זיין דער מער מיט אים, וואָס דאָס זאָל ניט זיין.

זיין פרוי האָט געדאַרפּט זיך סטאַרן אַנצוהאַלטן דעם געשפּרעך:
— איר קומט פון צפון, דאָקטאָר ?

— פון פינאַרק, יאָ. מיר, באַאַמטע, ווייסט איר דאָך, הויבן
אַן דאָרטן.

— איר זענט געווען זייער שטאַרק פאַרנומען זינט איר זענט
אַנגעקומען אַהערצו, דענק איך ?
— זייער. באַזונדערס דאָ, אַרום זענלפּאַס.

— דאָס איז דער רעזולטאַט פון הער האַלמענגראַס טעטיקייטן.
ניט אזוי הער האַלמענגראַס ?
נאָר דאָקטאָר מואוּז איז אַ לאַנגיקער און ער דעהויבט זיך צו
דער געלענהייט :

— כאַטאָ ; איך וויל האָפּן אז ניט. איך וויל האָפּן, אז הער
האַלמענגראַס טעטיקייטן פירן ניט צו דער פאַרמערונג פון קראַנק
הייטן.
אַלע קוקן זיך איבער. הער האַלמענגראַס שמייכלט און ענט
פערט :

— דער דאָקטאָר פאַרגינט מיר ניט דער מאַדאָמס קאַמפלימענט.
דאָך קאָן ניט זיין קיין צווייפל, אז אזעלכע אַרבעטן ווי מיינע פאַרערן
אַ פאַרנרעסערטע מעדיצינישע אויפמערקזאַמקייט, הגם זיי באַ-
זאָרגן אויך די מיטלען צו דעקן די קאַסטן דערפון. אזוי איז עס
אומעטום ; מער מענטשן קומען צו, און ס'מוזן פאַרקומען מער אומ-
גליקפאַלן. ס'זיינען דאָ געפאַרן, וואָס די דאָרפישע באַפעלקערונג
וואָס ניט זיך אָפּ מיט רואיקע באַשעפטיקונגען האָט קיינמאָל ניט
געוואוסט ווי אזוי זיך אויסצוהיטן פון זיי ; אַ געוויכט־שטיק קאָן
צוריקן אַ האַנט, אַ הויב־מאַשין קאָן אַרויס פון קאַנטראָל, אַ מאַשין
הענטל קאָן אַנהויבן זיך דרייען. אל יאָהאָן האָט געכטן געכאַפט אַ
קלאַפּ פון אַ מאַשין־הענטל.

— איך בין נאָר וואָס געווען באַ אים, — זאָגט דער דאָקטאָר —
ס'איז ניט געפערלאַך, קיין אויספליסונג פון בלוט איז ניט פאַרנע-
קומען ; ס'איז בלוז וואָס מיר רופן אָן אַ צוקוועטשונג.
האַפּנדיק, אז די מענער פאַרבריינגען שוין גוט צוזאַמען איילט
זיך פרוי האַלמסען אַרויף צו איר זון אויף עטלעכע מינוטן. אַרימע
פרוי ! זי מעג זיין טרויעריק איבער דעם, וואָס זי פאַרלירט איר זון
נאָכאַמאָל, און צוזאַמען מיט אים איר גאַנץ זינגען און שפּילן אין
ריידן.

ווען זי איז צוריק אַרונטערגעקומען האָט געהערשט אַ שטיל-
קייט ווידער. זי האָט מיטגעבראַכט עטלעכע אילוסטרירטע ביכער
מיט זיך.

— זעט, קינדער ! ווילאַטז האָט אונדז אויסגעבאַרגט אָט די
ביכער. און דו מוזסט עסן אַ שטיקל לעקאָך — שעם זיך ניט,
מאַריאַן. יא, דו מוזסט פאַרווכן ; און דו, פעליקס, נעם אָט דאָס
שטיקל. אָט אזוי !

— וועט ער שוין באַלד זיין פאַרטיק ? — פּרעגט דער ליי-
טענאַנט.

— באַלד, אָ, ווען ער וואָלט נאָר ניט געדאַרפט פאַרן אזוי ווייט.
ס'איז דורכאויס אומנויטיק.

— נאָך אַלעמען איז עס גאַרניט אזוי ווייט, מאַדאַם, פאַר-
זיכערט איר האַלמענגראַט. — מיט די איצטיקע פיינע, גרויסע שיפן
וועט ער דאַרטן זיין אַרום זונטיק.

פרוי האַלמעסען שמייכלט צו להכעסירדיק :
— יא, און זונטיק איז פונקט דער ריכטיקער טאָג אַנצוקומען
קיין ענגלאַנד !

הער האַלמענגראַט שמייכלט אויך און איז מסכים : — יא,
דער ענגלישער זונטיק איז ניט קיין פריילאָכער טאָג.

— פריילאָך ? איד ווייס פון קיין איין זאך ניט, וואָס זאָל
דאַרטן זיין פריילאָך אין יענעם לאַנד.

— פרוי האַלמעסען איז אַ דייטשקע, — זאָגט דאָקטאָר מואוּז.
— יא, אַ דאַנק גאָט ! — ענטפערט זי, און זעט אויס ניט צו
נעמען אין אַכט זיינע ווייטערע באַמערקונגען.

בכלל איז אַט דער קליינער מאן ניט געווען אזוי איינשטימיק
אין אַלץ ווי קליינע מענער זיינען עס אָפּט. ער איז געזעסן און
באַטראַכט די בילדער מיט אַ קריטיש אויג, אזוי ווי ער וואָלט אויך
געקומען פון אַ היים וואו עס זיינען געווען בילדער. וואָס האָט ער
זיך געמראַכט ? פרוי האַלמעסען האָט אָנגענומען אַ וואַזשנעם טאָג און
געזאָגט :

— די ענגלישע היים איז מער האַטעל־מעסיק. איד בין געווען
אין אַ סך הייזער און אומעטום געטראָפן דאָסזעלבע. די דינער
טראָגן פאַראַרנע קליידער, מען דערלאָנגט צום טיש ווי אין אַ האַטעל,
די פרויען לויפן אַוועק ביים סוף מאַלצייט. פאַר מיטיק האָבן זיי
צווייערליי סיגנאַלן. דער ערשטער גלאָק איז אויף אַנצוזאָגן מען זאָל
זיך גיין איבערטון און דערנאָך ווען דער מיטיק איז גרייט רופט
דער צווייטער גלאָק. איד האָב געמיינט, אַז איד בין אַביסל באַקאַנט
מיט דער פירונג פון גרויסע, פאַרנעמע הייזער, נאָר —

— מיין פאָטער, — האָט דאָקטאָר מואוּז געזאָגט, — איז געווען
אויף אַ קאַנגרעס אין ענגלאַנד ווען ער איז נאָך געווען אַ יונגער
אַדוואָקאַט. ער האָט זיך גאַרניט געקאַנט אָפּלויבן פון זייער אַרט
לעבן דאַרטן און פון די מענטשן.

— און אויסער דעם זיינען זיי אן אוממוזיקאליש פאלק —
האָט פרוי האַלמסען ווייטער גערעדט; — זיי דינגען מענטשן, וואָס
זאָלן זינגען און שפּילן פאַר זיי אין זייערע היימען; זיי דינגען
מענטשן, וואָס זאָלן זינגען אין די קלויסטערס.

דער דאָקטאָר באַמערקט:

— אזא הויך קולטיווירט פאלק גייט אפשר ניט קיין סך אין

קלויסטער.

— וויפיל קאָסט אָן אָרגל? — פרעגט פּלוצלונג פרוי האַלמסען

— זיי וועלן זיך באַלד שיר ניט צושלאָגן. — אַ קליינער אָרגל, אַ
גאָר קליינער, מיט בלויו עמלאַכע רערן? ווען מיר וואָלטן נאָר געהאַט
אזא אָרגל דאָ באַ אונדז אין קלויסטער!

— דאָס קאָן זיכער לייכט אויסגעפירט ווערן, — ענטפּערט

האַלמעגראַצא. — און ווען איינער פון די לערער וואָלט געקאָנט
שפּילן, וואָלט עס נאָר לייכט געקאָנט ווערן אויסגעפירט.

דער לייטענאַנט איז אַריבערגעגאַנגען צום פענצטער אויף צו

זען צי מ'האָט שוין געגעבען דעם סיגנאַל פאַר דער שיה. ווען ער
איז צוריקגעקומען און זיך אַנידערגעזעצט איז זיין רינגל געווען
איבערגעביטן אויף זיין לינקער האַנט. דערנאָך דענקנדיק אפשר,
אַז אַדעלהייד האָט זיך שוין גענוג אָנגעשטרענגט און וועלנדיק איר
פאַרלייכטערן, האָט ער זי געבעטן אַרויפצוגיין נאָכאַמאָל צו ווילאַטצן
און זען וואָס ער טוט דאָרטן. ער האָט אָנגעהויבן צו רעדן מיט
האַלמעגראַצא וועגן געשעפט:

— איך האָב אייך איינמאָל היינטיקן זומער געזאָגט, אַז איך

האָב ניט מער קיין פּאַסיק געהילף פאַר נייע בנינים. איך האָב
נאָכאַמאָל באַזוכט מיינע וועלדער און איך דענק, אַז איך וועל דאָך

לאָזן אַרונטערהאַקן אַביסל. נאָר ס'איז אפשר צו שפּעט פאַר אייך?

— ניין, באין אופן ניט שפּעט; עס וועט מיר זייער צונויץ

קומען. מיר וועלן זיך נאָך נויטיקן אין געהילף אַ לענגערע צייט.

וואָס פאַר אַ מאָס איז עס?

— אַ קליינע מאָס. פון זיבן ביז אַכט צאָל אויף צוואַנציק פיס.

— דאָס ווערט פאַררעכנט פאַר שווער געהילף ערנעץ אַנד

דערש. ס'איז נוטער בוימאַטעריאַל. איך וועל עס קויפן צו יערער
צייט.

דער מאַן פון אינדערהויך אויף דער וואַך ניט אַ סיגנאַל — די

שיף קומט אָן.

פרוי האַלמסען איז אַרונטערגעקומען מיט איר זון. ווילאָטץ
איז געווען אָנגעטון אין זיינע רייזע-קליידער און האָט ווייניק גע-
רעדט; זיי האָבן זיך דערלויבט אַריינצוגיין אין זאַל שפּילן אַביסל
אויף דער פּיאַנאָ אַיידער זיי צעשיידן זיך. וואָס פאַר אַ ליד זיי
האַבן עס ביידע געזונגען! אַ דועט ווי עס איז געווען די מאַרע יעד
נע צייט. די מוטער שוואַן און איר קינד גיסן אויס זייערע הערצער
פאַר גאָט!

— פרוי האַלמסען קאָן זינגען? — האָט דער דאָקטאָר מואוּז
געזאָגט, זיך צוהערנדיק צו דער מוזיק. — ס'איז איטאַליעניש?
ווען דער לייטענאַנט איז געשטאַנען אין קאַרידאָר און אָנגעטון
זיינע הענטשקעס האָט ער צוריק געהאַט זיין רינגל אויף דער רעכט-
טער האַנט. אַט דאָס משונהדיקע בייטן דאָס רינגל פון איין פינגער
אויפן צווייטן האָט זיכער ניט געהאַט קיין שום באַדייטונג אויב ער
האַט עס געטון אזוי אָפּט, יעדע עטלעכע מינוט; עס מוז זיין מער
ניט ווי אַ געוואוינהייט, אַ שלעכטע געוואוינהייט.

זיי זיינען אַרונטערגעגאַנגען דעם באַרג, אַלע צופּוס/פאַר אַז
איבערבייט; ווילאָטץ גייט מיט דער קליינער חברה, וועלכע הויבן
אָן צו לויפן. איז נאָך וואו ערגעץ געווען אַזאַ קליינער טיוול ווי אַט
די מאַריאַן! דער דאָקטאָר און דער לייטענאַנט קומען נאָך די
לעצטע; דער דאָקטאָר זאָגט:

— איך הער אַז זעגלפּאַס האָט זיך אַ היפש ביסל געענדערט.
זענט איר דורכאויס צופרידן מיט די ענדערונגען, הער לייטענאַנט?
— אַ, דאָס זענט איר, דאָקטאָר? יאָ, אַ דאַנק, איך בין צופרידן.
פון וואַנעט זאָגט איר קומט איר?

— פון דעם מזרח-טייל לאַנד. וואָס איז דען?
— ווייל ס'האַט מיר דערמאַנט אַן עטלעכע רעקרומן וועלכע
איך האָב איינמושטירט.

— רעקרומן?
— מיספאַרשטייט מיר ניט — זיי זיינען געווען פיינע, הויכע
יונגען; ווען איר רעדט דערמאַנט איר מיר אַן זיי. ווי זאָגט איר
הייסט איר?

— מיין נאָמען איז מואוּז.

— מואוּז.

דער דאָקטאָר קייט אַביסל זיין בערדל און זאָגט:

— און אייער נאָמען איז האַלמסען?

— יא.

— פאן האלמסען אפשר ?

— ניין, בלויז האלמסען.

ד צוויי מענער זיינען שוין כמעט געווען קוויט איצט איינער מיטן צווייטן, נאָר דער דאָקטאָר האָט אומגליקלאַכערווייזע אָנגע-פאָנגען צו לאַכן, מיט אַ גרינגשאַצנדיק געלעכטערל, און דער לוי-טענאַנט האָט זיך ניט געקאָנט העלפן און געקוקט אויף אים ער-שטוינט. אין זיין בליק איז געלעגן אַ נאַכלעסיקע פאַראַכטונג ; ער האָט אויסגעזען ווי ער וואָלט זיך אַביסל געוואונדערט אויפן דאָק-טאָר, נאָר עס געהאַלטן פאַר אונטער זיין ווירדע צו פרעגן די אורזאַך פון יענעם געלעכטער.

וויאַטז איז צוגעקומען צו זיין פאָטער און געזאָגט :

— וועסט גוט אַכטונג געבן אויף בעלאַז, אַיאָ ?

— אַ, יאָ, מיין אינגל.

— ווער איז בעלאַז ? — האָט דער דאָקטאָר אומפאַרשעמט

געפרעגט.

— מיין פערד.

— אַ, מיין גאָט.

וויאַטז האָט געקוקט אויפן דאָקטאָר מיט אַביסל פון זיין

פאָטערס שטוינען אין זיינע אויגן.

— מיין רייט־פערד, — האָט וויאַטז אים דערקלערט.

— ווען איר בין געווען אין דיין עלטער, — האָט דער דאָקטאָר

געזאָגט, — האָב איר שוין געקאָנט אַ היפש ביסל לאַטיין. אַזווינע

גרויסע אינגלאַך ווי דו דאַרפן זען. אַז זייערע עלטערן זאָלן זיין

שטאַלץ מיט זיי, פאַרשטייטו מיך.

און דער דאָקטאָר האָט אַ שאַקל געטון פאָטערלאַך מיטן קאַפּ

צו וויאַטז.

וויאַטז אָבער האָט נאָך קיינמאַל ניט געהערט אַזאַ מאַרנע

אַרט ריידן ; ס'איז געווען פאַר אים אומפאַרשטענדלאַך — ס'איז

ניט געווען די שפראַך פון אַנאַנדער לאַנד, נאָר פון אַנאַנדער וועלט.

זיין פאָטער שמיכלט צו אים.

— איר שטעל מיר פאַר, אַז דו האָסט ניט פאַרשטאַנען וואָס

דער דאָקטאָר האָט דיר געזאָגט. דו ווייסט, אַז דו פאַרשטייט איר

ניט אַלעמעאַל וואָס מאַרטין זאָגט.

— מאַרטין — ווער איז ער ? — פּרעגט דער דאָקטאָר.

— איינער פון מיינע דינער.

זיי זיינען געשטאנען אויפן האפן, די שיף איז צוגעקומען, דער לייטענאנט און זיין פרוי זיינען ארויפגעגאנגען מיט זייער זון אויף דער שיף, און דאקטאָר מואוז איז נאכגעגאנגען.

— איין רגע I — האָט ער געזאָגט צום לייטענאנט. — איך האָב בלוז געוואָלט זאָגן, אז איך וואָלט זיך געוואָלט טרעפן מיט אייער מאַרטינען. ער מוז זיין אַ קולטורעלער מאַן.

דער לייטענאנט האָט פאַמעלאַך אויסגעדרייט זיין קאַפּ און געענטפערט :

— אז איר וועט קומען דאָס צווייטע מאָל קיין זעגלפּאַס צו געזעגענען זיך, למשׁל, וועט איר אַרײַנגיין דורך דער געלעך געביידע אין הינטער-הויף, דאָרטן וועט איר טרעפן מאַרטינען.

— אַ דאַנק. אויב איר וועט, ווען יענע צײַט וועט קומען, נאָך האָבן אַ געלעך געביידע און אַ מענטשן מאַרטין.

* * *

הער האַלמענגראַט איז איינזאַם באַ זיך אין דער היים; ער האָט ניט זײַנס גלײַכן מיט וועמען ער וואָלט געקאַנט פאַרבײַנגען. פרוי אירגענס, די פרוי, וואָס פירט דאָס הויז פאַר אים, איז אַן ערשט-קלאַסיקע מיטהעלפערן אין קיך, אין שפייז-קאמער, און טויג זיך אויס צו דער נאָדל, הויז דעם וואָס זי גיט אויסגעצײכנט אַכטונג אויף די קינדער, און אויף דעם הערס וועש; זי זינגט אָבער ניט און שפילט ניט — דאָס זײַנען זאַכן, וואָס זײַנען איבער פרוי אירגענס כח. אז הער האַלמענגראַט האָט געוואָלט האָבן אַביסל אַנגענעמע געזעלשאַפט האָט ער געדאַרפֿט אַריבערגיין אין פריזישן הויף, צום לייטענאנט, וואו ער האָט זיך געפונען אין אַ גאַנץ אַנדערער וועלט. ער איז ניט אַלעמאָל געווען זיכער צי דער לייטענאנט איז געווען צופרידן מיט זיין קומען—ווי אזוי האָט ער געקאַנט וויסן? — ווייל כאַטש דער לייטענאנט האָט אים שמענדיק אויפגענומען העפלאַך, איז ער געווען צוריקגעהאַלטן און קאַלבלוטטיק, ווי עס פאַסט פאַר דעם פיינעם איידלמאַן, וואָס ער איז געווען. זיין הויך-אַריסטאָקראַטישע פרוי, ווידער, פלעגט אָפט אַרויסווייזן איר צו פרידנהייט ווען דער גאַסט איז געקומען, און ס'האָט כמעט אויס-געזען ווי הער האַלמענגראַט וואָלט פון דעם עפעס געדוונגען. ער האָט זיך ערלויבט ווען-ניט-ווען פאַרבייגיין פרוי אַדעלהייד ווען זי איז געפאַרן רייטנדיק אויף איר פערד. ער האָט עס ניט געטון

אָפּט גענוג כדי עם זאָל זיך ניט וואַרפּן אין די אויגן, נאָר עם אויס-
מאַרקירט אזוי, אז ס'האָט געפירט צו אַ באַגריסונג פון דער ווייטנס
אָדער צו אַ קורצן געשפרעך אויפן וועג. איינמאָל אָדער צוויי מאָל
האָט דער לייטענאַנט מיט זיין פרוי אים אָפּגעשטאַט אַ וויזיט אין
זיין הויז, נאָר דאָס איז געווען על פי צופאַל, אָדער זיי זיינען געקור-
מען באַוואונדערן זיינע לוקסוריעזע צימערן. ס'לעצטע מאָל איז די
פרוי געווען אַליין און זי האָט געבעטן הער האַלמענגראַאָן צו קומען
אין הויף אַריין נאָכאַמאָל — לעצטנס איז ער צו זיי געקומען אזוי
זעלמן.

— ווען קאָן איך האָבן דעם כבוד צו זען אייך און דעם לייטער
נאנט דאָ באַ מיר אין אַן אָוונט, מאַדאַם ? — האָט האַלמענגראַאָן
געפרעגט.

און פרוי האַלמסען האָט אים באַדאַנקט און צוגעזאָגט קומען
וואָס פאַר אַן אָוונט ער וויל אַליין. — און איך האָף, אז ס'וועט זיין
אינגיכן ! — האָט זי צוגעגעבן מיט אַ שמייכל. זי איז געווען אזוי
פריינטלאַך.

און איצטער, בשעת האַלמענגראַאָן שטייט אויפן האַפּן האָט ער
אַלצעדינג גרייט אויף צו אונטערהאַלטן די האַלמסענס.

ער האָט געפלאַנעוועט זיי איינצולאָדן היינט, באַלד, אַלס אַ
שטיקל צעשטרייאונג פאַר די דאָזיקע עלטערן, וואָס שטייען מיט די
אויגן געווענדט צום ים און פאַכן מיט די טיכלאָך צו זייער זון. ער
האָט אפשר געטראַכט וועגן איינלאָדן אויך דעם נייעם-באַצירק
דאָקטאָר, הער מואוּז, נאָר ס'איז געווען קלאַר, אז דער דאָקטאָר
וואַלט מער קיין צייט ניט געהאַט היינט, וועט ער אים דאַרפן איינ-
לאָדן אַ צווייט מאָל. האַלמענגראַאָן איז געווען באַגאַכט אויף צו
קאָנען פאַנצנדערקלייבן זיך אין אַן ענין, צו טון די ריכטיקע זאַך ;
ער האָט וואַרשיינלאַך פאַרשטאַנען, אז דער לייטענאַנט און זיין
פרוי וועלן בעסער וועלן זיין אַליין יענעם אָוונט נאָך דער צעשיידונג
מיט זייער זון.

האָט באַוואויגן די האַלמסענס, אז זיי זאָלן גיין מיט אים.

פרוי אירגענס האָט אורדאי געוואָלט, אז עם זאָל זיין אַ גרויס-
אַרטיקע וועטשערע, נאָר דער באַלעבאַס האָט ניט געוואָלט הערן
דערפון ; ניין, ס'איז דאַרמין נאָר געווען אַ דעליקאַטער מאַכל באַ-
קלאַ, און לייכטער שפּאַנישער וויין. האַלמענגראַאָן האָט עם אזוי

געוואָלט, ער איז געווען פעסט אין זיין עניוות און וועט ניט פראוון
איבערשטיינן דעם אדעל־שטאַנד פונם הויף.

פרוי האַלמסען איז געווען איבעראַשט צו טרעפן אַ גרויסאַרטיקע
פלינג פּיאַנאָ אינם הויז, אַ נאַנץ נייע, אַ וואונדערלאַכע סטיינוויי
פּיאַנאָ. — יא, מ'האַט זי נאָר וואָס געבראַכט, — האָט האַלמעננראַא
געזאָגט, — און וואָלט די מאַדאַם מיר געוואָלט אָנטון דעם גרויסן
כבוד צו זיין די ערשטע זי אויסצופראוון? — זי האָט זיך צוגע-
כאַפט צו איר ווי די געבוירענע מוזיקערן, וואָס זי איז געווען, און
אַריינגעגאַסן שטראַמען האַרמאָנישע קלאַנגען אינם אָונט.

איז עס געווען מעגלאַך צו פאַרשטיין אַט די פרוי? — מיט איר
וואונדערבאַרער שטימע, טיף און ריין אין טענער ווי פּיאַלקעס. אויב
איר מאַן, מיט זיין אַראַבערקאַפּ, האָט זי וועד־ניט־ווען געהאַלטן פאַר
אַ קאַלטער, האָט ער זיכער זי ניט געהאַלטן איצט פאַר אַזאַ. וועגן
וואָס האָט זי געזונגען? וועגן פייער און אַש, וועגן פאַנטאַזיעס,
ביינקעניש און ליבע. און דערנאָך האָט זי געשפּילט סאַנאַטאַס,
כאַראַלן; אַלץ מער און מער האָט זי געזונגען, שפּילנדיק פון זכרון. בין
באַם סוף פון אַ האַלבער שעה האָט זי זיך אָפּגעשטעלט ווייל זי האָט
שוין מער ניט געדענקט. איז עס ניט געווען וואונדערלאַך? —
ווי די גאַנצע צייט, אין משך פון זעך האַלבער שעה, האָט זי באַם
כוח פון איין ליד זיך אַריינגעגליטישט אָן אַפהאַלט אים צווייטן —
איז באַ אַט אַ דער פרוי איר האַרץ געווען קאַלט? אָבער אין דער
אַמתן האָט דער אַראַבער זי קיינמאַל ניט געהאַלטן פאַר אַזאַ, ווייל
אויב יא וואָלט זי אים ניט געווען אַנגענאַנגען.

פרוי אירגענס, פאַרבייגענדיק דורכן צימער, האָט איר גע-
דאַנקט מיט אַן עכט געפיל: — איר מוזט מיר לאָזן אייך באַדאַנקען.
מאַדאַם, פאַר אַט דעם גרויסן פאַרגעניגן, — האָט זי געזאָגט.
— קאַנט איר אַליין ניט שפּילן?

— ניין, איר האָב זיך געלערנט נאָר אַ קורצע צייט, ווי יעדער
איינער. איר בין ניט געווען באַגאַבט, איר האָב זיך אָבער געדאַרפט
לערנען אַכטסל. ס'האַט אַפילו ניט די ווערט צו ריידן וועגן דעם.
— ס'איז אַ טייערע פּיאַנאָ, הער האַלמעננראַא.

דאַם איז געווען אַלץ, וואָס פרוי האַלמסען האָט געזאָגט וועגן
דער פּיאַנאָ, ווייל וואָלט זי געווען געזאָגט מער וואָלט זי ווידער
געווען אָנגעשטעקט איר מאַן מיט אַלערליי געדאַנקען — זי האָט
געדענקט וואָס ס'האַט פאַסירט מיטן אָרגל, איר מאַן האָט מיט אַן

אמת געטראכט וועגן קריגן יענעם אומגליקלאכן אָרגל פארן קלויס-
טער; ער האָט איר אזוי געזאָגט, און עס האָט איר פאַרשאַפט ער-
גערניש, ווייל זיי האָבן געהאַט בילכערע זאַכן צו ערלידיקן. האָט
זי זיך ווערניט-איז באַקלאַגט אויף דער אַלטער פּיאַנאָ אין דער
היים? קיינמאַל ניט! וואָלט זי אָבער געוואָלט האָבן אַט
אַז ווי די? יא, מער ווי וואָס-ניט-איז עפעס אַנדערש אין דער
וועלט. נאָר זי האָט גאַרנישט ניט געזאָגט. האָט זי אפשר אויך
געטראַכט וועגן דעם, וועגן אָפּהאַלטן דער האַלמענגראַצ פון צו
געבן איר, די פּיאַנאָ אַ מתנה? ער איז געווען רייך און זיך געפירט
אויפן אַמעריקאַנישן שטייגער; ער האָט אפשר מיט אַ כּוון געבראַכט
אַט אַ דעם אינסטרומענט, וואָס איז אזוי אומנויטיק אין זיין הויז,
פאַר איר, פונקט אזוי ווי ער האָט ווילאַטצן געשענקט דאָס רייט-
פערד. אָבער אַט דער מאַן האָט זיך געלאָזט לייכט צוּמען; אויב
זי וואָלט אים געגעבן די אָנצוהערעניש וואָלט ער פאַרשאַטענע. אַז
אַ פּליגל-פּיאַנאָ איז אַ צו טייערע מתנה.

יא, פרוי האַלמסען האָט זיך ניט געקאַנט העלפן אים ניט צו
באוואונדערן אין אַ סך הינזיכטן. ווי אַלט איז ער געווען? אין איין
עלטער מיטן לייטענאַנט; אפשר עלטער אַביסל; אַביסל גרוי אזוי ווי
ער נאָר מיט אַ מער געוויינלאַך פנים. אין משך פון אַ פאַרשיידענ-
אַרטיק לעבן לאַנג אין דער גרויסער ווייטער וועלט, האָט ער זיך
ערוואָרבן אנגענעמע מאַניערן; ער איז געווען אַ גוט האַרציקער,
און אַן איידעלער, זי האָט געדענקט די סעודה, וואָס דער ענגלישער
קאַפיטאַן האָט אַמאָל געמאַכט — היינט אָוונט האָט זי דערקאַנט
אַ טייל זילבער, וואָס איז גענוצט געוואָרן אויף יענער סעודה. אזוי
אַרום הייסט עס, אַז דער האַלמענגראַצ האָט אַראַנזשירט יענע
סעודה אויך, פון הינטער די קוליסן.

האָט זי זיך אַליין גענאַרט? האָט האַלמענגראַצ זיי אַרויס-
געוויזן די היינטיקע און זיינע אַלע אַנדערע כמעט טעגלאַכע אויף
אַ דעליקאַטן שטייגער פאַרשלייערטע אויפמערקזאַמקייטן, בלוין
כדי צו ווערן אַנטדעקט? זי האָט ניט געקאַנט אורטיילן; נאָר יעדנ-
פאַלס האָבן זיינע אויפמערקזאַמקייטן ניט געקאַנט זיין מער טאַקטיש
ווי ווען ער וואָלט געווען פאַרליבט אין איר, ער איז געווען
אַן אייגנטימלאַכער און מיסטעריעזער מענטש; וואָס האָט זי גע-
וואוסט וועגן קיניגן פון די קאָרדילעראַס?
נאָר אַמאָל, באַ זעלטענע געלעגנהייטן, האָט מען געקאַנט

דערזען א גרעבערן שטריך אין אַט דעם מאַן — איז עס געווען א וואונדער ? קיינער האָט ניט געקאָנט מאַכן ווייניקער טעותן אַזוי ווי ער, נעמענדיק אין באַטראַכט, אַז ער איז קיינמאָל ניט אויפגע- צויגן געוואָרן אויף קולטור, ניט פון געבורט און ניט פון דערציאונג. פרוי האַלמסען האָט געדענקט די רייזע קיין ענגלאַנד מיט אים אַלס קאָמפּאַניאָן. זיין שטילע פריינטשאַפט איז געווען מערקווירדיק, ער איז געווען אַן אומשעצבארער רייזע־קאָמפּאַניאָן פון אינדערפרי ביז נאָכט, גרייט אויף יעדן נויטפאַל, שטענדיק אינטערעסאַנט, שטענדיק אויפּמערקזאַם צו אַ צווייטנס געפילן. אויף דער שיף זיינען געווען נאָך אַנדערע פרויען, ער האָט אָבער ניט אַרויסגעוויזן קיין שום אינטערעס צו קיין איינער ניט פון זיי ; ניין, ס'איז דאָרטן געווען אַ יונגע שיינהייט אויף דער שיף, דעם קאַפיטאַנס פלימעניצע, וועלכע איז געווען געוואונט, אַז מ'זאָל זי פאַרערן — זי האָט דוכט זיך געהייסן פריילין אַטעסען — הער האַלמענגראַא האָט אויסגעזען ווי ער וואָלט זי אַפילו גאָרניט באַמערקט. נאָר איין אָונט איז ער צוגעקומען און איר געזאָגט, אַז אויף דער שיף געפינט זיך דער סעק־ דעטאַר פונם דענישן געזאַנדטן אין לאַנדאָן — אַ באַרימטער מאַן. וואָס פאַרט מיט זיין סוויטע — וואָלט די מאַדאַם געוואָלט זיך טרעפן מיט אים ? — ניין ! צו וואָס ? — האָט די פרוי גענטפערט. קוקנדיק אויף האַלמענגראַא איבעראַשט. און ער האָט גאָרנישט ניט געהאַט וואָס צוריק צו ענטפערן. זי האָט זיך ניט געקאָנט אָפהאַלטן פון שמייכלען, זיך דערמאָנענדיק וועגן דעם איצט. זי האָט אָבער צוריק פאַרגלעט דעם ענין זאָננדיק צו אים : — ניין, אַ דאַנק ; איך האָב די בעסטע געזעלשאַפט אין אייער אָנוועזנהייט !

ס'האַט אויסגעזען דאָן, אַז אַט דער מאַן האָט געהאַט אַ פאַר טשיקאַווע שטריכן אין זיך ; ער האָט אינגאָרירט יעדן איינעם אויף דער שיף, ס'האַט אָבער אויף אים באַלד געמאַכט אַן אייגנדרוק אַן אַלטער סעקרעטאַר פון אַ געזאַנדטן. שפעטער האָט זי אים געזען שטיין לעבן די טרעפּ, וואָס פירן פונם דעק צו די קאַיוטן, און פאַר- נויגן זיך טיף ווען דער דיפּלאָמאַט איז אַרויף געגאַנגען אַדער אַרונ- טערגעקומען.

דער אַזויאויסמעסטבאַרער קייני טאַכיאַס...

— מ'האַט ווייזט אַויס גערופן דעם דאַקטאָר אין איינעם פון די שטיבלאָך, — זאָגט הער האַלמענגראַא, אַרויסקוקנדיק דורכן פענצטער ; — זיין שיפל שווימט ערשט איצט אָפּ פון ברעג.

— א, דער דאָקטאָר, — זאָגט פרוי האַלמסען. — איך בין צור-
פרידן, וואָס קיינער איז דאָ באַ אונדז ניט קראַנק און דאַרף ניט דעם
דאָקטאָר. איך ווייס ניט — נו, עס וואָלט ניט געווען אַנגענעם.
איר מאַן קוקט אויף איר.

— איך מיינ, צו האָבן קראַנקהייט אין הויז — צו שיקן אַזוי
ווייט נאָכן דאָקטאָר, — גיט זי גיך צו.
— איך האָב נאָכגעטראַכט וועגן דעם צי זאָל איך ניט באַ-
שטימען מיינ אייגענעם דאָקטאָר פאַר די אַרבעטן דאָ און פאַר דעם
געגנט.

— פאַרוואָס ? — פּרעגט דער לייטענאַנט.

— דאָקטאָר מואוּז איז צו ווייט אַוועק פון דאַנען, און אפּשר האָט
ער צופיל צו טון. ער קומט ניט גענוג שנעל ווען מען רופט אים צו
אַ חולה ; מיינע מענטשן האָבן שוין געשמועסט וועגן דעם עט-
לאַכע מאָל.

דאָס האָט צוריק באַרוואיקט די פרוי און זי האָט זיך אַנגעלענט
אינם שטול מיט אַ נייעם באַגריף וועגן הער האַלמענגראַאָס מאַכט ;
ער האָט געקאָנט באַשטימען זיין אייגענעם דאָקטאָר. זי האָט אַבער
ניט געוואָלט, אַז ער זאָל עס טון צוליב איר.

— איר דאַרפט עס ניט טון, — האָט זי געזאָגט. — דאָקטאָר
— וואָס איז זיין נאָמען ? — מואוּז איז, אָן ספק, אי קלוג אי גע-
וויסנהאַפטיק. דענקסטו ניט אויך אַזוי, ווילאָטז, אַז הער האַלמענ-
גראַאָ דאַרף עס ניט טון ?

— ניין, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.

— דאָקטאָר מואוּז איז, אָן ספק, קלוג גענוג, און אַט דאָס האָב
איך געזאָגט מיינע מענטשן. איך האָף, אַז דער עסק וועט זיך אויס-
גלייכן. ס'זיינען אַבער געווען קלאַגעס.

דער לייטענאַנט הויבט אָן צו פאַרוויילן מיט די קינדער. ער
באַוועגט זיי, אַז זיי זאָלן אים ווייזן פאַטאָגראַפישע בילדער פון
זייער מוטער ; אַ סך פון זיי זיינען געשטאַנען אויף דער פּיאַנאָ.
זייער פיינע פאַרטרעטן ; אויף איינעם איז די פרוי געווען אַנגעטון
אין אַן אינדיאַנישן קאַסטיום. געדענקען די קינדער זי ? יא. האָט ניט
מאַריאַן אַ שוין קלייד פונקט אַזאָ ווי איר מוטער האָט געטראָגן ?
א, יא, און פעליקס האָט אויך געהאַט אינדיאַנישע קליידער. אויב
אַזוי מוזן זיי אַמאָל קומען אין הויף אַריין אַנגעטון אין זייער
גאַנצער אויסשטאַטונג.

פרוי אדעלחייד האָט אויפגעהויבן די אויגן: זי האָט באַמערקט,
צום ערשטן מאל, אז האַלמענגראַס אויגן האָבן, נבכה'שערהייט, געד
קוקט אויף איר. ס'איז געווען אַ בלויער צופאַל, געוויס; און ער
האָט גלייך געזאָגט:

— איך בין געזעסן און געטראַכט, אז מיין פרוי וואָלט געווען
געדארפט הערן די מאַדאָס זינגען היינט אָונט. זי איז געווען אזוי
מוזיקאַליש געשטימט.

* * *

דעם ווינטער האָט דער לייטענאַנט ניט נאָר אַרונטערנעהאַקט
געהילץ כּדי צו פאַרקויפן עס האַלמענגראַס פאַר זיינע געביידעס.
נאָר אויך אויסגעהאַקט יונגע בוימלאַך צו שיקן זיי קיין דרום, שטיצ
באַלקנס, אַזעלכע וואָס ענגלאַנד און בעלגיע באַנוצן אין די שאַכטן.
און דאָס איז נאָך אויך ניט געווען אַלץ; מיט דער צייט האָט עס
אויסגעזען ווי ער וואָלט זיך אַריינגענומען אַ מאַנקאַליע אין קאַפּ
אַרין זיך אַליין צו רואינירן — ווייל צוויי יאָר האָט ער אַלץ געד
האַלטן אין איין אויסהאַקן שטיצבאַלקנס אין זיין יונגען וואַלד.
וואָס איז מיט אים געשען. פונדעסטוועגן האָט דער לייטענאַנט, אָן
ספּק, זיך געהאַט זיינע אורזאַכן פאַר האַנדלן אזוי; זיין גרויס הויז
געזינד, זיין פּאַטערס הוב אין באַנק, וואָס איז נאָך אַלץ געבליבן
ניט באַצאַלט, זיין אַרט לעבן, וואָס איז געווען פאַרבונדן מיט
גרויסע אויסגאַבן, דאָס טייערע אויסהאַלטן אַ זון אין ענגלאַנד,
אַלעס צוזאַמען האָט געפירט דערצו, אַז דער לאַנדפרייז פון זעגל
פּאַס זאָל זיין געענגט אין געלט. ער האָט כמעט אַליין ניט געוואוסט
וואו עס איז אַהינגעקומען זיין געלט; אַ גרויזאַמער גורל האָט עס
פאַרשלונגען פון זיין האַנט אַרויס. וואָלט ער ניט געווען געוואָרן
שטופענווייז, אַלץ מער און מער פּילאַזאַפּיש געשטימט, וואָלט ער
אפּשן געווען אויפגעגעבן דעם קאַמף. אַט למשל, דער אָרגל פאַרן
קלויסטער; האָט ער געקאַנט לענגער אָפּוואַרטן ניט צו קויפן אים?
ס'איז געווען אַ חרפּה, וואָס ער האָט אים ביז איצט נאָך ניט געד
קויפט; הער האַלמענגראַס קאָן אים נאָך פאַרלויפן דעם וועג און
דאָס וואָלט געווען אַ פיינער עסק. דער קלויסטער איז נאָך אַלעמען,
געווען אַ האַלמעסען קלויסטער דורכאויס, זאָל אינגאַנצן אַ פּרעמדער
מענטש שענקען דעם קלויסטער אַן אָרגל?

ס'האָט אָבער אויסגעזען אוממעגלאַך, אז ער זאָל ווען-ניט-איז
קאָנען קויפן אַט דעם קליינעם אינסטרומענט. וויפל דאַרף ער

קאסטן? עטלאכע הונדערטער מן הסתם, דריי הונדערט, אפשר מער.
 ער האָט נאָכאָמאָל גערעדט מיט אַדעל־היידן וועגן דעם :
 — בנגוע דעם אָרגל, וואָס דו האָסט איינמאָל זיך אויסגעדריקט,
 אז דו וואָלסט געוואָלט האָבן אַזאַ, האָב איד שוין אויסגעפונען עט-
 לאַכע פרטים, — האָט ער געזאָגט, ווי ער האָט עס אין דער אמתן
 טאַקע געהאַט געטון. — זיי ווילן וויסן די אויסמעסטונגען ; איך ווייס
 ניט די מאָס ; מ'עט דאַרפן אויסבויען אַ גאַלערייע פאַר אים, ס'איז
 אָבער ניטאָ קיין אָרט פאַר קיין גאַלערייע אינם גאַנצן קלויסטער.
 דער קלויסטער וועט דאַרפן פאַרגרעסערט ווערן.
 — ניין, זיכער ניט, — האָט זיין פרוי געענטפערט. — איך בעט
 דיך אויפגעבן דעם גאַנצן געדאַנק וועגן דעם אָרגל; ס'זיינען פאַראַן
 וויכטיקערע זאַכן.

— האָסטו אין זינען עפעס ספעציעלעס ?

— ניין. איך האָב אין זינען ווילאַטצן, און בלויז אים.

— ווילאַטצן איז גרויס און קלוג, ער פאַרדינט דיין זאַרגן זיך
 וועגן אים. דערווייל איז ער מיט אַלץ באַזאָרגט ; ער געפינט זיך אין
 דער בעסטער שול; ער גרייט זיך צו פאַר אַ צוקונפֿט, וואָס זאָל זיין
 פאַסיק פאַר אים.

— גאָט ווייסט ! — האָט זיין ווייב געזאָגט.

— וואָס מיינסטו ?

— איך בין ניט זיכער צי איז די שול ניט צו טייער פאַר אים.

— זי איז זייער טייער. דערפאַר אָבער איז ער דאָך אונדזער

איינציק קינד.

פאַקטיש האָט דער פרוי, אין אַ סך זאַכן, ניט אויסגעפעלט קיין
 גראַדער פאַרשטאַנד, זי האָט אויך ניט געהאַט קיין אָפּגעמאַכטע
 געדאַנקען באַ זיך, וואָס מ'האַט זיי געמוזט איר נאַכגעבן ; זי האָט
 אפשר באַמערקט, אז איר מאַן געפינט זיך אין שוועריקייטן איצט.
 איר טייערער ווילאַטצן האָט גיכער געדאַרפט זיין אין דייטשלאַנד ;
 זיינע חברים זיינען גורם געווען דערצו, אז ער זאָל לעבן פאַרשווענ-
 דעריש ; יענע זין פון לאַרדן האָבן. פאַרשטייט זיך, געקאַנט עס
 באַווייזן צו האָבן מיט זיך אַ גאַנצע סוויטע, אַ רעפּעטיטאָר, און
 דינער. אין דער לעצטער וואַקאַציע זיינער האָט ווילאַטצן אַנטויל
 גענומען אין אַ טייערער שול-דייזע קיין פראַנקרייך צוליב דער
 שפּראַך; היינטיקס יאָר האָט ער ווידער געזאָלט פאַרן אַהין.
 — ער שרייבט וועגן נייע קליידער — איך ווייס ניט ; דענקסטו,

צ' ער דארף זיי נויטיק האָבן ? איד רענק אז ניט. און יעדנפאלס וואָלט ער ניט געווען געדארפט קויפן אַט דעם יאָגד-הונט, וועלכן ער דערמאָנט.

דער לייטענאַנט האָט געענטפערט :

— דו ביסט אורדאי אויך איצט גערעכט, אַדעל-הייד. און וואָלט איד געווען געוואוסט דיינע פאַרלאַנגען פריער, וואָלט איד געווען געהאַנדלט אַנדערש. ס'איז אַבער צו שפעט איצט. איד האָב שוין געשיקט דאָס געלט.

— נו, אויב אזוי קאָן מען זיך ניט העלפן.

— נאָך אַלעמען איז עס אַ קלייניקייט. יא, אַנב, האָט ווילאַטין ניט געשריבן עפעס וועגן אַ מעסערל, וועגן אַ מעסערל, וואָס ער דאָס געשענקט גאָטפרעדן, און אַ צווייט אינגל האָט עס אפשר צו-גענומען באַ אים ?

— יא, יוליאָוס. ער בעט מיך דאָס אויסצוגעפינען און איד האָב עס בדעה געהאַט צו טון מאָרגן. דו דאַרפסט זיכער ניט — איד פאַר גראַד אַרויס אין יענער ריכטונג איצט, און חוץ דעם ווייס איד גוט דעם וועג צו די שטיבלאָד; איד וועל עס גלייך ערלידיקן. היינט איז זונטיק און די אינגלאָד קערן זיין אין דער היים.

דער לייטענאַנט רייט צו צום קליינעם גאָטפרעדס היים, קלאַפט אָן מיטן בייטשל אין פענצטער, און הייסט זיך אַרויסשיקן דאָס אינגל.

— מיין זון האָט דיר געשענקט אַ מעסערל, אַ קליין מעסערל : האָסטו עס נאָך ?

— יא, — ענטפערט גאָטפערד דערשראָקן ; דערנאָך זאָגט ער „ניין“, און קאָן קוים איינשטיין אויף זיינע פיס. ער קוקט אַהינטער זיך צום שטיבל נאָך הילף.

— האָט עס אימיצער צוגענומען ?

— יא, — ענטפערט גאָטפערד.

זיין מוטער האָט זיך שוין איצט געבראַכט אַביסל אין אַרדנונג און זי קומט אַרויס.

— ס'האָט אזוי געטראָפן, — האָט זי אים דערקלערט ; — זיין פאָטער האָט דאָס מעסערל אַלעמאָל געהאַלטן באַ זיך, נאָר דאָן, איינמאָל אין הערבסט — אין אַן אומגליקלאַכן טאָג — האָט איין נאָכמיטיק גאָטפערד —

— האָט עס יוליאָוס צוגענומען ? — פּרעגט דער לייטענאַנט קורץ.

— יא, — ענטפערט גאָטפּרעד.

דער לייטענאַנט דרייט אויס זיין פּערד און גיט אַ נויג מיטן קאַפּ, זאָגנדיק :

— דו וועסט האָבן דיין מעסערל צוריק !

און נאָכדעם פאַרט דער לייטענאַנט צו צו לאָרס מאַנילסענס שטיבל.

ס'איז זונטיק היינט ; לאָרסעס זין, דער גראַדואירטער, וואָס איז אויף אַ באַוווּד איצט אין דער היים, שטייט אויף דער שוועל און פאַרנייגט זיך.

— רוף אַרויס יוליאָוסן.

לאָרס פּאָלגט און ברײנגט אַרויס זיין ברודער, וועלכער איז בלייב פון שרעק און דאָס פנים איז באַ אים אַזש אויסגעצויגן.

— דו האָסט גאָטפּרעדס מעסערל ; גיי, ברײנג עס אַרויס.

יוליאָוס פאַרלייקנט עס ניט, נאָר ער פּרואווט עפעס זאָגן. דערקלערן ; דער לייטענאַנט מאַכט אַן אומגעדולדיקע באַוועגונג ווי אויף אַרונטערצוקריכן פונם פּערד, און יוליאָוס פאַרשווינדט אינם שטיבל.

לאָרס שטייט דאָרטן נידערשלאָגן ביז זיין ברודער קומט אַרויס און גיט אָפּ דאָס מעסערל.

— דו האָסט צעבראַכן אַ קלינגל, — זאָגט דער לייטענאַנט.

— ניין, דאָס איז געווען אַזוי פון פּריער, — ענטפערט יוליאָוס,

— יא, ס'איז געווען אַזוי, מיין הער !

— ס'צווייטע מאָל, אַז דו וועסט אַנרירן עפעס, וואָס מיין זון שענקט אימיצן וועסטו דערפילן אַ טעם פון אַט דעם אָ ! — זאָגט דער לייטענאַנט, און גיט אַ פיר מיט זיין בייטשל אין דער לופטן. יוליאָוס אַנטלויפט צוריק אין שטיבל אַרײַן, גיך ווי אַ בליץ.

לאָזנדיק די טיר אָפּן נאָך זיך.

דאָן הערט דער לייטענאַנט, ווי ער זיצט אַזוי אויפן פּערד, ווי לאָרס מאַנילסען, דער פּאָטער, הויבט אָן צו וואַרטשען אינווייניק אין שטיבל. איר פאַרשטייט, לאָרס מאַנילסען האָט אָנגעהויבן צו שטייגן אין דער וועלט, ער האָט געאַרבעט אין דער מיל, און פאַר דינט געלט ; אויף זיינע פענצטער האָבן געהאַנגען פאַרהיינגלאַך ; ער האָט געהאַט אַ זון, וואָס האָט געענדיקט דעם סעמינאַר ; זיין

מאָכטער דאווערדנאָ איז שוין אויך מער ניט געווען קיין פשוט
דינסט-מיידל, נאָר זי האָט זיך געחברט מיטן האַפּן־פאַרוואַלטערס
געהילף. לאַרס מאַנילסען וואָרטשעט און זאָגט :
— וואָס ? ער האָט דיך געשלאָגן, יוליאַוס ?
דער לייטענאַנט האָט שוין געהאַלטן באַם אוועקפאַרן, נאָר ער
האָט אַ קירעווע געטון מיט די לייצעס אויף צוריק און געזאָגט צו
לאַרס :

— רוף אַרויס דיין פּאָטער.

און לאַרס פּאַלגט נאָכאַמאָל.

דער אַלטער קומט אַרויס אין זיין רויט העמד מיט פאַרקאַט־
שעטע אַרבֿל, געמאַכט פון וואַרע, וואָס איז געקויפט געוואָרן באַ פּערן
דעם קרעמער ; יא, לאַרס מאַנילסען איז געווען אַן אימיצער איצט.
— וואָס וואָרטשעט איר ? — פּרעגט דער לייטענאַנט.

— איך ? איך האָב בלוין געפּרעגט דאָס אינגל —

— יעדנפאַלס אויב דאָס אינגל האָט ניט צעבראַכן דאָס קלינגל.

האָט איר אים ניט באַדאַרפט באַשולדיקן אין דעם.

— איצט הערט זיך איין, לאַרס; איר האָט ווידער צוגעגנבעט
עטלעכע שאַף פון מיין סטאַדע לעצטן הערבסט. איר הערט עס
בעסער אויף; איך וואָרן אייך נאָך איין מאָל.

— וואָס זאָגט איר ? איך האָב צוגעגנבעט שאַף ?

— נו, זאָל זיין אזוי. אָבער איר פאַרקויפט פעלכלאָך מיט מיין
צייכן אויף זיי דאַרטן אַרונטער אין קראָב, אזוי אַז מיין מענטש,
מאַרטין, דאַרף זיי צוריק אָפקויפן. איך וועל ניט דערלאָזן, אַז פעלכל
לאָך און לעדער פון זעגלפּאַס זאָלן זיין פאַרמישט אין אייערע עסקים.
— איר קאָנט ניט זאָגן גענוי, אַז איך האָב גענוג גענוג עס
שאַף, ווייל עס איז ניט אמת —

דער לייטענאַנט גיט אַ פיר מיטן בייטשלאַ אין דער לופטן :

— נאָך איין וואָרט — און איך וועל אייך פאַרשיקן אין תּפּיסה!

— אַ, מיין האַר ! — זאָגט לאַרס מאַנילסען, און זיין מויל

פאַרקרימט זיך. — אויב איך האָב געהאַט דאָס אומגליק צוצוגעמען
אַ שאַף, דאַרפט איר באַרעכענען מיין גרויסע פאַמיליע, מיין האַר.
ס'וואָלט געווען נאָר עפעס אַנדערש ווען איך וואָלט געווען פאַר־
אורזאַכט, אַז דורך דעם זאָל אַן אַרימאָן ווערען אַרימער, אָבער איר,
מיין האַר, איר קאָנט עס וואויל פאַרליידן — איך לייקן אָבער ניט,

אז עס איז אמת, אז אי לארס, וואס שטייט דארטן און אי דאווער-
 דאנא קענען אייך ניט גענוג אפדאנקען, מיין האר —
 — פיר דיין פאטער אריין צוריק ! — שרייט אויס דער ליי-
 טענאנט אין כעס. און דאן ווענדט ער זיך צום זון : — וואס ביסטו
 דא געשטאנען די גאנצע צייט ? דאס אלעס האט נאר ניט געהאט
 וואס צו טון מיט דיר ; אז דו וועסט זיך אויפפירן גוט וועסטו קיין
 חרטה ניט האבן אויף דעם. וואס ווילסטו זאגן ?
 לארס איז ווייזט אויס ניט געווען גערן ארויסצוזאגן וואס ער
 וויל ; ער ווייסט ניט צו זאל ער וואגן. ער איז דארטן געשטאנען
 אין משך פון דער גאנצער סצענע — א געזונטער, רייער יונג, מיטן
 קאפ אינגעבויגן — דערנידעריקט און מיט הכנעה.
 — איד קאן גארנישט זאגן וועגן דעם, — זאגט ער. — ס'איז
 ניט געווען מיין שולד.

דער לייטענאנט הויבט אן אוועקצורייטן.
 לארס גייט אים נאך א פאר טריט און זאגט :
 — איד האב געלערנט באס פאסטאר א יאר צייט ; איד וויל
 פרואוון שטייגן אין דער וועלט ; איד זען פאר מיין שטודיאום.
 ער איז א טיפ, טראכט זיך געוויס דער לייטענאנט. דער פויער,
 וואס ארבעט זיך ארונטער אויף א גלח. יא, ווי העפטיק ער וועט
 פארזעצן זיין לערנען ! נאר אפשר, נאך אלעמען — פון א פילאזאף
 פישן שטאנדפונקט — ס'איז בלויז דער אייביקער גאנץ ; קיין זאך
 ווערט נישט פארלוירן ; לארס איז געווען צו פויל פיזיש צו ווערן
 א פישער.

— איד שעם זיך אייך צו בעטן, מיין האר, נאר ווען איר
 וואלט מיר געקאנט ארויסהעלפן איצט ביז — ביז איכ'ל קאנען
 שטודירן אליין — א יאר אדער אומגעפער —
 ס'איז אפשר ניט געווען דער ריכטיקער מאמענט פאר אזא
 בקשה — אדער אפשר איז דאס געווען דער ריכטיקער מאמענט ?
 נאך דער סצענע מיט די צוויי מחבלים האט דער לייטענאנט געקאנט
 זיך ערלויבן זיין גרויסמוטיק. האט דען ניט אלצדינג געריכט צו
 דעם ? דער בחור האט געדינט בא האלמענגראאן. ער האט זיך אבער
 ניט געווענדט צו אים ; ער איז געגאנגען צום פריץ פון הויף אזוי
 ווי פריער, צום האר פון זעגלפאס, וואס האט געהאלטן יעדן איינעם
 אין זיין האנט. הויז דעם איז דער בחור געווען דאווערדאנאס ברר-
 דער, און דאווערדאנא איז געווען א גוט מיידל.

— איך וויל נעמען פריוואטע לעקציעס, — האט לארס פאר-
ענדיקט.

דער לייטענאנט האט א שאקל געטון מיטן קאפ און געענטפערט:
— איך וועל דיר העלפן.

קורץ און שארף, געשליכטעט. דער לייטענאנט איז צוריקגע-
פארן צו גאטפרעדן. ס'ארט שווערע ארבעט, וואס פאר א לעכער-
לאכער וועזן צוליב א מעסערל ! דער לייטענאנט אבער האט קיין
זאך ניט געטון האלב-ארבעט. די מוטער און דער זון שטייען לעבן
דער טיר פונדרויסן; פאלינא מיט די גרויסע אויגן שטייט אויף דער
שוועל.

— איז דאס מעסערל געווען גאנץ ווען דו האסט עס פארלוירן ?

— גאנץ ? יא.

— גאנץ ? — זאגט גאטפרעד און קוקט אויף זיין מוטער. ער
פארשטייט ניט ; איז דאס מעסערל ניט געווען גאנץ ? האט עס
אימיצער צעבראכן ?

— יא, דאס מעסערל איז געווען גאנץ און ריין, מיר האבן עס
געהאלטן אין שופלאד. נאך יענעם טאג —

דער לייטענאנט טוט אויס זיין הענטשקע, צעשפיליעט זיין ראק
און נעמט ארויס פון זיין קעשענע זיין אייגן מעסערל. און דאס
מעסערל האט געהאט א זילבערן הענטל מיט א קאפ פון א היה אויף
יערן עק, און עס האט געהאט צוויי גלאנציקע קלינגלאך און א האט-
שיק אויף צו פארשפיליען הענטשקעס. דער לייטענאנט האט עס
אלליין געקויפט ווען ער איז געווען אין ענגלאנד.

— ווילאטץ שיקט דיר אט דאס מעסערל אנשמאט יענעס, —

זאגט דער לייטענאנט.

גאטפרעד איז אזוי פארוואונדערט, אז ער וואגט ניט צו נעמען
דאס מעסערל; ער שטייט דארט מיט א שארלאך-רויט פנים.
שמרעקט אויס די האנט איין מאל און א צווייט מאל און ציט זי
צוריק. ער הערט זיין מוטער אויסרופן : — ניין, דאס איז צופיל !
— ווען גאטפרעד האלט שוין ענדלאך דעם אוצר אין זיין האנט,
רעדט ער ניט ארויס קיין איין דאנקדווארט ; נאך ווען זיין מוטער
דערמאנט אים אן דעם שמרעקט ער אויס זיין האנט איבערן זאטל.

דער לייטענאנט נעמט אן זיין האנט און נויגט מיטן קאפ —
דער לייטענאנט טוט נאך מער, ער האלט די האנט א וויילע ; אזא

קליין הענטל, נאך אזא לעבעדיקס — די האנט פון א דאנקהאר
קינד. וואָס איז פאַרנעקומען מיטן לייטענאַנט.

— דו הייסט נאָטפּרעד ?

— יא.

— קום צו מיר מאָרגן אין דער צייט.

— זאָל ער קומען צו אייד, מין האָר ? — פּרעגט זיין מוטער.

— מאָרגן, זאָגט איר ?

— מאָרגן צוועף אזייגער.

און דער לייטענאַנט רייט אוועק ווייטער.

XIII

און אלצדינג פאַרענדערט זיך איצט דאָ אומגעוויינלאַך שנעל.
חדשים און יאָרן פאַרגייען — ניט מיטן שטילן און רואיקן גאַנג
פון געוויינלאַכע חדשים זון יאָרן, נאָר מיט שווינגענדע טריט, מיט
פאַרענדערונגען גרויסע און קליינע. זעגלפּאַס און די געגנט אַרום
איז נישט צום דערקאָנען, גאַרניט דאָסזעלבע אָרט ווי ווען אונטער
דעם לייטענאַנטס הערשאַפט : אונטערגעגאַנגען איז טאַקע גאַרנישט,
אלצדינג אָבער — אי מענטשן אי זאַכן — האָט זיך געביטן אין
אויסזען און כאַראַקטער, און זיך נאָך אַלץ געהאַלטן אין בייטן.

נעמט, למשל, די קאָלדעווינס ; זיי זיינען שוין איצט מער
קיינמאָל ניט געקומען. — קומען זיי אויך ניט היינטיקס יאָר ? —
פלעגט פּרוי אַדעלהייד פּרעגן. — ניין, היינטיקס יאָר אויך ניט. —
דערנאָך פלעגט זי וואַרטן נאָך אַ זומער און איין ווינטער און נאָכ־
אַמאָל זאָגן :

— ס'איז אזוי מאַדנע, וואָס קיינער פון זיי קומט ניט. וועט

קיינער פון זיי ניט קומען ?

— קיינער, — ענטפּערט דער לייטענאַנט. — פּרעדריק שרייבט.

אז זיינע עלטערן זיינען געוואָרן זייער אַלט און ווילן בעסער זיין
אין דער היים. ער לאָזט גריסן.

— און פּרוי פּרעדריק מיט די קינדער ?

— וועגן זיי שרייבט ער ניט.

פּרוי אַדעלהייד פאַרלירט צופעליק אַ שפּילקע אויפן דיך און זי

זוכט זי אַ לענגערע צייט. נאָך אַלץ זוכנדיק זאָגט זי :

— אָבער פּרעדריק אַליין ?

— ער האָט קיין צייט ניט... האָסט פּאַרלוירן אַ שפּילקע ? לאָז
מיך דיר העלפּן זוכן.

— אַ דאַנק, איך האָב זי געפונען.
יא, אַלצדינג האָט זיך געענדערט, אפילו די קאָלדעווינס. זיי
זיינען מער ניט געקומען. און אַלצדינג האָט זיך געהאַלטן אין
בייטן.

האָט מען ניט געשמועסט וועגן מאַכן אפילו דעם הינטערשטן
טייל פון זעגלפּאַס פאַר אַ באַזונדערן קירד-באַצירק ? נאָר עס האָט
נאָך דערווייַל געהאַלטן ווייט פון דעם ; דער פּאַסטאָר ווינדפּעלד
האָט ניט געקאָנט שטיצן אַזאַ פּלאַן, וואָס זאָל אויף אַזויפיל פאַר-
קלענערן זיין איינקונפּט. — נאָר ווען מיינע טעג דאָ אין צפון וועלן
זיין געציילטע, — האָט ער געזאָגט — מענט איר טון ווי אייך
געפּעלט !

זיינע טעג אין צפון — דאָן מוז ער טראַכטן וועגן אַוועקפאַרן.
איס לעבן, וואָס ער האָט דאָ געפירט האָט ער געהאַט אַ סך הצלחה;
ער האָט געהאַט אַ גרויסן קירד-באַצירק און ווייניק וואָס צו טון. ער
איז דאָ אויך געווען זעכצן יאָר, און געהאַט בדעה אויסצוהאַלטן אַזוי
לאַנג ווי נאָר מעגלעך; ער האָט זיך דאָ גוט איינגעפונדעוועט און
אויסגעבויט זיין היים דאָ אין דער דאַרפישער געגנט. ער מוז אָבער
אַמאָל אַוועק קיין דרום ; ער איז געווען אַ דינער פונם קלויסטער-
טום און נשמות אין אַנטאָנדער שטעטל לעבן דער הויפט-שטאָט האָבן
אויס געדאַרפט האָבן. זאָל ער לעבן און שטאַרבן אינם צפון-לאַנד ?
אינם צפון-לאַנד ? ער, ס. פ. ווינדפּעלד, האָט ניט געקאָנט זיין
פאַראַרטילט צו אַזאַ אומווירדיקייט. איז ער ניט געווען קיין באַ-
ריכטער פּרעדיקער פון נאָטס וואָרט, און האָט ער אויך ניט צור-
געגעבן צו די קירד-באַצירק אַרכיוון אַ באַשרייבונג וועגן דעם נייעם
קלויסטער אין זעגלפּאַס ? — ווער האָט געקאָנט אויפטון מער ?
זאָל אַזאַ מענטש ניט זוכן אַ שטעל אין דרום ? מיט נאָטס הילף
וועט ער ניט מיסאַכטן דעם קירד-געזעץ, אַז אַ גלח זאָל בייטן זיין
באַצירק פון צייט צו צייט.

און מיט נאָטס הילף האָט ער, ווי עס ווייזט אויס, געזאָלט האָבן
אַ ווירדיקן נאָכפּאָלגער — לאַרס מאַנילעסענס זון, לאַרס לאַרסען
האָט מיט התמדה זיך געגרייט צו ווערן אַ נויסטלאַכער.
אַ, דער לאַרס ! ער איז געווען אַ וואונדער — אַן אומגעהויערער
פּרעסער פון ביכער ! ער איז געווען אין קריסטיאַניאַ און אויסגע-

האלטן אן עקזאמען; געהאט פארשוואונדן אויף א יאָר צו פארפול־
 קומען זיך אין נאָך מער קולטור; און דערנאָך ווידער זיך באַווייזן
 און אויסגעהאלטן נאָך אן עקזאמען. אינם סעמינאַר אין טראַמסא
 האָט ער זיך אָנגעהויבן צו רופן לאַססען, דאָ אָבער אין זיין היימישן
 באַצירק, אלס לערער צו האַלמענגראַטס קינדער, האָט ער ניט געקאָנט
 אָנהאלטן יענעם נאָמען: שוין אַ לענגערע צייט ווי מען האָט אים
 גערופן לאַססען, ל. לאַססען. יעדער איינער האָט גערעדט וועגן זיין
 ליידנשאַפט צו לערנען — ס'איז געווען איבערמענטשלאַך. ווען דער
 בישאָף איז אַרונטערגעקומען אויף זיין אינספּעקציע אין דעם באַצירק
 האָט ער געזאָגט: — אויב לאַססען וועט זיך ניט אָפּהיטן אָביסל
 מער וועלן מיר אים פאַרלירן; מ'זאָגט אַז ער האָט שוין אַזוי אויך
 אַ שוואַכע ברוסט; ער וועט זיך אַליין דערהרגען!

דער באַצירק איז געווען שטאַלץ מיט זיין וואונדער און די
 איינוואוינער האָבן טאַקע אָנגעהויבן צו באַנוצן אָביסל ווייניקער
 גראַבע רייד אפילו דאָן ווען נאָר זיין פּאָטער, לאַרס מאַנילסען, איז
 געווען אַנוועזנד. יעדעס מאָל וואָס ער האָט אויסגעהאלטן אן עקזאמען
 האָט זיין נאָמען זיך פאַרשפּרייט פון מויל צו מויל, און מער ווי
 איין מאָל האָט זיך דער שמועס באַ פערן אין קראָם געוויקלט אַרום
 דעם בחור לאַרס: — ער זאָל עס נאָר קאָנען אויסהאלטן! — זאָגט
 איינער. — יא, ער זאָל זיך נאָר ניט דערהרגען, ווי דער בישאָף
 האָט געזאָגט! — גיט צו אַ צווייטער. — וועט ער שוין זיין זיכער
 אויסגעלייזט דאָן, — זאָגט אימיצער, — איז וואָס איז דען טאַמער
 יאָ? — דאָ מישט זיך לאַרס מאַנילסען, דער פּאָטער, אַריין: — דו
 ערדסט ווי אַ בער, האָסט פאַרזוכט אַ טראַפּן צופיל!

ווי די צינגער באַוועגן זיך הין־און־הער.

יא, זיי האָבן אָפט פאַרזוכט אַ טראַפּן צופיל באַ פער דעם
 קרעמער; ס'איז געווען אַ פריילאָך אַרט, מיט פּלידעריי און לשון־
 הרע און קלינגען פון געלט און כסדרדיק קומען און גיין, און פון די
 וויינ־פעסלאַך האָט זיך אלעמאָל געצאָפּט. און די גאַנצע צייט איז פּ.
 יעגסען אַליין געוואָרן קאַרגער און רייכער און מ'האָט פאַר אים
 געהאַט מער דרך ארץ, כאָטש ער האָט ניט אויפּגעהערט צו זיין אַ
 פּויער און זיך קליידן פּויעריש. יעדער איינער האָט שוין געדאַרפט
 וויסן איצט, אַז אַ מענטש מיט אַזאַ פאַרמעגן ווי זיינס וועט קיינמאָל
 ניט אָפּנאַרן אַ קינד; נאָר מיינט איר, אַז מענטשן האָבן אים ווייך
 ניקער חושד געווען? מ'האָט ווי פריער געהאַלטן אַן אויג אויף אים

און פראָטעסטירט און אויסגעזעצט קעגן ווען ס'איז געווען נויטיק, דאָך האָט פ. יענסען בייגעטראָגן זיין חלק צום וואוילזיין פון די מענטשן און פונם אָרט. קיינער האָט עס ניט געקאָנט אָפלייקענען. ווען ער האָט ניט געפועלט אויף צו קאָנען אויפשטעלן אַ טאָנצואַל, האָט ער געגעבן דעם יונגוואַרג אַן אָרט צום טאָנצן אין אַ שיפֿ-קאָמער הינטערן ים־שפיץ ; אַ הילצערנער דיל איז אויסגעלעגט געוואָרן און אָט דער קאָמער, און מ'האָט זי גאָנץ גוט אויסגענוצט כאָר געזעלשאַפֿטלאַכע צוזאַמענקונפֿטן אין די זונטיקן.

הער האַלמענגראַט אַבער, דער מאַן, וואָס האָט געהערשט אי-בער אַלצדינג, איז ניט געוואָרן דינער פון שווערער אַרבעט, ניט פעטער פון הצלחה. פריינטלאַך מיט מענטשן און ערלאַך אין זיינע עסקים איז ער זיך געגאָנגען זיין וועג און באַהאַנדעלט זיין גרויס געשעכט. מ'האָט אים געשאַצט איצטער זיין דער ווערט פון אַ הונד דערט טויזנט דאָלאַר ; נאָך דאָס יאָר ווען דאָס מינצ־געלט איז גע-ביטן געוואָרן אויף קראַנען און אָרס איז יעדער איינער אזוי צו-מישט געאָרן וועגן דעם ווערט פון געלט, אז הער האַלמענגראַט האָט מען פאַררעכנט אַ גלייכן מיליאָן. האָט ער זיך באַקלאָגט ? ניט ער. זיין שטאַנדפונקט האָט אויסגעוויזן צו זיין, אז, אַ דאַנק גאָט, ער דאַרף זיך ניט באַקלאָגן אויב מ'וואַלט אים אָפּגעשאַצט אויף צוויי מיליאָן אין אַמ־דעם ניי־מאַדישן געלט־בייט. ער מוז זיין גער-כאַכט פון געלט. ער האָט איצט באַזיצט די דרויסנדיקע גרעניצן כּונם זענלפּאָס מאַיאָנטעק, די געביידעס, דעם געפּלאַסט־רטן האַפּן, זון די האַפּן־דאַמבע ; זיין אייגנט איז אויך געווען די קראַם און די בעקעריי אַרונטער לעבן ים — הגם זיי זיינען געפירט געוואָרן אונט-כער אַנדערע נעמען. מ'איז אויך געווען זיכער, אז ער האָט פינאַנץ-סירט עטלאַכע סוחרים אויפן וואַסער־ברעג — הענריקסענען פון אומוואַיער זיכער. יא, מ'האָט געדענקט, אז זיין אייגנטום האָט זיך אָפּגעשטעלט נאָך לעבן דעם גוט פונם אַלְטן לאַנד־פרייז קאַל־דעוויין פון איטערייאָ, וועלכער איז געווען דורכאויס צו רייך מ'זאָל קאָנען באַ אים אָפּקויפן.

איז דען געווען אַ גרעניץ צו זיינע טעטיקייטן !

ניט לאַנג צוריק האָט ער זיך געסטאַרעט צו קריגן דעם טעלע־גראַף אַהער, נאָך דאָס איז געווען אַ פאַרשלעפּטער עסק. דער שטאַט האָט זיך אַריינגעמישט און האָט דעם ענין אונטערזוכט. מענטשן זיינען געווען איבערצייגט, אז ווען דער שטאַט וואַלט געווען פאַר-

צויגן דעם ענין אפילו נאך אויף א קליין שטיקל צייט לענגער, וואָלט הער האַלמענגראַט געווען אוועקגעשטעלט די טעלעגראַף-ליי-ניע אויף זיינע אייגענע הוצאות. און פונקט ווי דער שטאַט וואָלט ענדלאַך איינגעזען אָט די געפאַר, האָט ער אַרויסגעשיקט סלופעס, דראָט און אַרבעטער און אָנגעפאַנגען די אַרבעט.

און די מיל האָט אומאויפהערלאַך גערוישט. מאַל נאָך מאַל זיינען גרויסע פראַכט-שיפן אָנגעקומען מיט תבואה פון דעם באַל-טישן און דעם שוואַרצן ים; ניט לאַנג צוריק איז אָנגעקומען אַ טראַנספּאָרט ווייץ אזוי, אַז מענטשן האָבן געהאַט נאָך איין באַ-דערפניש באַפרידיקט. ווייץ ! — אַ פאַבלעאָפּטע תבואה, אַ פראַ-דוקט פונם דרום ! די מיל האָט עס צעמאַלט, די מענטשן האָבן עס געקויבט — אויף אַן אמת, ווייץ-מעל איז געוואָרן זייער פאַר-פולער; ווייס ברויט האָט זיך באַוווּזן אין דער בעקעריי און ווייסע קאַשע אויפן אַרימאָנס טיש. ס'איז געווען אַ וואונדער, ווי אזוי מענטשן — באַזונדערס קליינע קינדער — האָבן געקאָנט לעבן פריער, ווען די קאַשע איז ניט געווען ווייס ווי שניי !

וואָס נאָך האָט מען געקאָנט פאַרלאַנגען איצט ? אַן אַרוואַקאַט און נאָטאַרויס האָט זיך אויך באַזעצט אין דער געגנט, אַ יונגער מאַן, וואָס איז געווען אזוי באַהאַונט אין געזעץ, אַז מענטשן האָבן אָנגעהויבן צו זיין אַביסל פאַרויכטיקער מיט זייערע רייד און מעשים. מ'האַט שוין מער ניט געדאַרפט פאַרן אזוי ווייט אין גע-ריכט אויף צו קריגן גערעכטיקייט; דער באַצירק אַרוואַקאַט ראַטי האָט געקאָנט שליכטן דעם ענין גלייך אויפן אָרט. ס'איז געווען אַ גוטע זאַך, וואָס ער איז געקומען, און הער האַלמענגראַט האָט געהאַט אַ קליין הויז גרייט פאַר אים ווען ער איז אָנגעקומען.

הער ראש האָט געוואָלט אַפּשטאַטן אַ וויזט אין הויף, נאָך הער האַלמענגראַט האָט אַנשטאַט דעם אַראַנזשירט אזוי, אַז דאָס פאַרשטעלן אים פאַרן לייטענאַנט מיט זיין פרוי איז פאַרגעקומען אינדרויסן — אַ גוטער אויפטו, פאַר וועלכן ביידע צדדים זיינען געווען דאַנקבאַר.

ס'איז פאַרגעקומען אזוי.

די פּרילינג-פאַרפלייצונג האָט אויפגעריסן דעם לייטענאַנטס מיל-גרעבליע און פאַרטראָגן די מיל מיט זיך. די מיל איז געשמאַען שטייל די לעצטע עטלאַכע יאָר, זינט האַלמענגראַט האָט אויסגעבויט זיין מיל; נאָך אפילו אין דעם איצטיקן צושטאַנד איז זי געווען

איינע פון די קלענערע פראכטן אויפן מאיאנמעט. און איצט איז זי מער ניט געווען. אָבער די זעג־מיל — וואָס הערט זיך מיט איר ? זי איז אויך פארטראָגן געוואָרן. און עס האָט אויסגעזען ווי די מיל און די זעג־מיל וואָלטן ביידע אָפגערייניקט געוואָרן פונם טייך פונקט צוצוטערפן הער האַלמענגראַטן : ס'האָט אויסגעזען ביז נאָר מערקווירדיק, ביז נאָר שטוינענד — אָט די צוויי בנינים זיינען חער האַלמענגראַטן פונקט געשטאַנען אין וועג אויף צו קאַנען דורכפירן אַ נייעם פלאַן — און אַצינד האָט דער טייך זיי אָפגערייניקט. הער האַלמענגראַט האָט אויך ניט געזוכט צו באַהאַלטן דעם פאַקט, אַז ער איז טיילווייז געווען שולדיק אין דעם אומגליקפאַל : ער האָט צופיל פאַרגרעסערט דאָס וואַסער אין טייך כדי אַרונטער צו בריונגען געהילץ פונם לייטענאַנטס וואַלד.

ווען דער לייטענאַנט איז אַראָפגעאַנגען צום טייך באַטראַכטן דעם שאַדן, האָט זיין פרוי באַמט לייך געטון פאַר אים, ער האָט עס געפילט אַזוי דורכדרינגלאַך — וואָס זיין פאַטערס און זיידנס וואַסער־מיל און זעג־מיל זיינען מער ניטאָ. ער איז אַהיים געקומען אויף מיטיק און צוריקגעאַנגען צום פלאַץ פון דער קאַטאַסטראָפּע, און זיין פרוי האָט אים געבעטן, אַז ער זאָל זי מיטנעמען מיט זיך אַהין. צוערשט האָט ער אויסגעוויזן צו זיין איבעראַשט נאָר דערנאָך געזאָגט : — איך דאַנק דיר פאַר דיין מיטפילן. טו אַן הויכע שטיוול ! און דאַן האָט האַלמענגראַט פון זיין זייט מיטגענומען דעם יונגען אַדוואָקאַט ראַש, אַז ער זאָל מיט אים מיטגיין און צוגעקומען צום טייך נאָך די האַלמענס. אַזוי האָבן זיך די פיר געטראָפן.

דער רויש פונם טייך האָט געקאַנט אַ מענטשן טויב מאַכן : זיי האָבן זיך באַגריסן, נאָר זייערע ווערטער האָט מען קוים געקאַנט הערן — האַלמענגראַט האָט געדאַרפט ריידן הויך ווען ער האָט פאַר געשטעלט דעם הער ראַש. ס'איז געווען מאַדנע צו זען ווי דער יונג גערמאַן נעמט אַראָפּ זיין היטל און פאַרניינט זיך בעת זיינע ווער טער זיינען פאַרזונקען געוואָרן אינם גערויש פונם וואַסער. זיי זיינען אַלע צוריקגעאַנגען פונם טייך מיט אַ פאַמעלאַכן טראַט, דער לייטענאַנט פאַראוים ; ווען ער האָט זיך אָפגעשטעלט האָט האַלמענגראַט געזאָגט :

— אָט קאַנט איר זען וואָס פאַר אַ פעלערן עס קאַן מאַכן אַ דילעטאַנט ! אַן עקספּערט וואָלט קיינמאַל ניט פאַרגרעסערט דאָס וואַסער אין טייך צוליב יענעם געהילץ.

דער לייטענאנט שטעלט אן זיינע אויערן :

— האָט איר פאַרנרעסערט דאָס וואַסער אין טייך ? צו וואָס ?
— אויס נאַרשקייט, טוט מיר לייך צו זאָגן. איך בין זייער
באַטריבן איבער דעם. איצט, אויב איר וועט מיר נאָר געבן די
נוטיקע צייט, האָף איך צו קאָנען פאַרגיטיקן דעם שאַרן.
— וואָס וועט איר טון ?
— איר האָט געהאַט אַ גרעבליע דאָרטן, אַ וואַסער־מיל און אַ
זענמיל, איך וועל זיי אַלע צוריק אויסבויען אויפסניי.
פּויעז.

— אין דער אמתן זיינען זיי געווען אַלע געביידעס און קיין
נוצן ניט געבראַכט, — זאָגט דער לייטענאנט. — ניין, איר דאַרפט
זיי ניט איבערבויען.
האָט האַלמענגראַאָ ערוואַרט זאָ ענטפּער ? קיינער ווייסט ניט,
ער האָט נאָרנישט גערעדט וועגן דעם. נאָר ער האָט געזאָגט צום
לייטענאנט מיט גרויס דרך ארץ :

— דאָן איז פאַראַן אַן אַנדער אויסוועג. איך האָב פאַראַרזאכט
אַז אייער האַלבער טייך זאָל זיין נוצלאָז איצט צו אייך און איך וועל
אייך באַצאָלן זיין ווערט.
פּויעז. דער לייטענאנט רעכנט צענויף צוויי און צוויי צוזאַמען
און דרינגט דערפון :

— איר ווילט האָבן דעם גאַנצן טייך ?
— אויב איר האָט ניט וואָס אויסצוועצן קעגן דעם.
דער לייטענאנט פאַנגט אָן צו גיין ווייטער ; זיי גייען אַלע
ווייטער. ווען זיי זיינען צוגעקומען צום אָרט וואו זייערע וועגן האָבן
זיך געדאַרפט צעשיידן האָט ער זיך אָפגעשטעלט און געזאָגט —
און ביז דאָן האַט ער געהאַט גענוג צייט נאַכצוקלערן :
— דאָס וועל איך ניט טון ; מער פונם טייך וועל איך ניט
פאַרקויפן.

האָט האַלמענגראַאָ ערוואַרט דעם ענטפּער ? ער האָט זיך אויף
קיין פאַל ניט געפילט אין קיין פאַרלעגנהייט, נאָר געזאָגט מיט
זיין געוויינלאַכער פריינטלאַכקייט :
— ס'איז פאַראַן אַ דריטער אויסוועג : איך וועל אייך אַנכאַטן
וואָס פאַר אַ פאַרגיטיקונג נאָר איר וועט געפינען פאַר פאַסיק.

* * *

מיט עטלעכע טעג שפּעטער איז הער האַלמענגראַאָ גענאַנען

מיטן ברעג אויף זיין זייט טיך. ער האָט וואַרשיינלאַך אין זינען געהאַט זיין נייעם פּלאַן און געמאַכט אויסמעסטונגען מיטן אויג. געמאַסטן די ערד מיט די טריט און זי געשאצט. דער נייער פּלאַן ? יא, אַ נייער פּלאַן.

אין אַ קורצער ווילע אַרום איז דער לייטענאַנט אויך אַזוי געקומען מיט דעם וועג. ער איז געגאַנגען צופּוס. אזוי ווי ער איז אַריבערגעגאַנגען אויף האַלמענגראַס זייט טיך, און אזוי ווי ער האָט קיין זאָך קיינמאָל נישט געטון בסוד, האָט ער, אָן ספק, געזוכט האַלמענגראַס. עטלאַכע מאָל האָט ער זיך אָפּגעהאַלטן אין געדאַנק.

יא, ווי ער האָט נאָכגעטראַכט און נאָכגעקלערט די לעצטע צוויי טעג, און האָט נאָך אַלץ געקלערט ! ווען ער האָט ציריקגע-וווּזן האַלמענגראַס אַנבאַט אָפּצוקויפּן באַ אים דעם צווייטן טייל טיך, האָט עס גאַנץ גוט געקאָנט קלינגען נישט מער ווי אַ שטות'ערין, אַ קאַפּרוי ; דער לייטענאַנט אָבער האָט געוואוסט, אַז ער האָט גוטע אורזאַכן פאַר דעם, וואָס ער האָט געטון. די באַנק, כּדי צו באַשיצן אירע אייגענע אינטערעסן, און נאָכדעם ווי זי האָט זיך באַראַטן מיט די בערגענער ערבים, האָט זי אים געבעטן זיך אָפּצוהאַלטן אויף אַ שטיקל צייט פון פאַרקויפּן ווייטער זענל'פּאָס רעכט און אייגנטום.

ס'איז געווען אַ געדולדיקע באַנק צו לָאָזן אים אָנגיין מיט זיינע מעשים אזוי לאַנג. נאָך, יעדנפאַלס, איז דאָס געווען אַ באַ-ליידיקונג פאַרן גוטבאַזיצער פון זענלפּאָס, און עס האָט אים שטאַרק געערגערט. אַ שרעקלאַכער שאַטן האָט אים אָנגעהויבן צו פאַרפּאָלגן איצט — אַז הויז און לאַנד האָט געקאָנט אוועקגענומען ווערן פון אים. ווי אזוי וועט ער עס באַרעכטיקן פאַר זיין יורש אין דער ווילאַטץ האַלמסען דינאַסטיע ? זיין גאַנץ נאָכדייניקען האָט אים צו גאַרניט דערפירט ; אפשר האָט ער נאָך דערווייל נאָך אַלץ נישט גענוג קאַנצענטרירט זיינע געדאַנקען. דאָס איז בלויז געווען דער אָנפאַנג, נאַרישקייטן ! ער האָט פון זיך אליין אפשר געקאָנט זען אַ בילד אין דער אויפפירונג פון די הינער אויף זיין פערמע : ווען אַ הון קריגט אַריין אַ געדאַנק אין קאַפּ אַריין, הויבט זי אויף איר קאַפּ צוערשט אויף אַיין זייט און דערנאָך אויף דער צווייטער זייט, באַטראַכטנדיק, צי איז די לאַגע אַ גינסטיקע פאַר איר אויסצופירן דאָס, וואָס זי האָט געהאַט אין זינען. דאָן גיט

זי א שוואכן און נוצלאָזן פלאַטער און הערט אויף נאָך ווען זי קריגט אַרײַן אַ נייע שטוט'עריי אין קאַפּ אַרײַן. קיין זאָך אין דער וועלט וועט זי ניט באַוועגן, אַז זי זאָל זיך אַליין אומדרייען אויף צוריק; זי וועט זיך אָפקערן אָן אַ זייט, זי וועט ניין אין דער קרום, זיך אומדרייען אָבער וועט זי ניט.

צו וואָס זאָל דער לײטענאַנט זיך אומדרייען? ער האָט ניט פאַרשווענדט זיין געלט — ער האָט נאָך אפילו ניט געקויפט דעם אָרגל, נאָך ערגער! ניין, ער איז געווען דער קרבן פון אַ גע־זעץ, אַ צוואַנג פון דער נאַטור; און ווי אזוי האָט אַ מענטש גע־קאַנט קעמפן מיט דעם? אַלס אַן אַלטער סאַלדאַט, האָט ער גע־וואוסט, ווי אזוי צו פּאָלגן. ער האָט געפּאָלגט, ווען דער סיגנאַל פון צוריקציען זיך איז געגעבן געוואָרן! ער איז ניט געווען רואי־נירט, פאַרשטייט זיך; ער אַליין און ווייטער קיינער ניט האָט באַזיצט דעם זענלפּאַס מאַיאַנטעק, ער אַליין און ווייטער קיינער ניט האָט באַזיצט דאָס גרויסע הויז מיט זיינע פילע ווערטפולע זאַכן. זיין פאַרמעגן אָבער איז געווען אונטער דער לאַסט פון חובות, און דער געדאַנק אַליין פון זיין שולדיק אַנדערע, איז געווען אומ־דערטרעגלאַך. אמת, ער קאַן זיך אַליין נאַכאַמאָל ראַטעווען איצ־טער דורך אַנגעמען הער האַלמענגראַס פאַרגיטיקונג, וויפּל אָבער וועט עס באַטרעפן? עס וועט אַפילו ניט זיין גענוג איינציטיילן די באַנק, און נאָך דעם וועט ער אַליין גאַרנישט ניט האָבן מיט וואָס צו לעבן ווייטער. ער האָט ניט געזוכט קיין תירוץ פאַר זיך אַליין, קיין איינעם ניט; אַלעס וואָס מ'קאַן זאָגן איז, אַז ער האָט ניט באַגריפן די לאַגע, און אַז עס מוז זיין אַ קראַפט, וואָס אַרבעט קעגן אים. ער וואָלט זיך געווען געקאַנט זאָגן, אַז קיינער קאַן ניט אויספירן צו וואַרפן זיך מיט געלט, ווען קיין געלט קומט פון ערגיץ ניט אַרײַן, ער האָט עס אָבער זיך ניט גע־זאָגט. געוויס איז ניט געווען נויטיק אַוועקצואוואַרפן נאָך כמעט אומגענוצטע פּאַסיאנס־קאַרטן — דאָס איז געווען צו לעבערלאַך; און, דעם אמת געזאָגט, האָט ער זיך לחלוטין ניט גענויטיקט אין דעם טייערן פעלץ, וואָס ער האָט זיך געמאַכט, ווען ער איז גע־פאַרן קיין ענגלאַנד. אַזעלכע זאַכן, אָבער, האָבן דאָך ניט באַ־טראָפן פיר, און זיי זיינען געווען כמעט די איינציקע פאַרשווענ־דונגען, וואָס ער האָט זיך געקאַנט דערמאַנען. דאָרטן האָט ער געהאַנגען, דער פעלץ איצט; ער איז קיינמאָל ניט געפאַרן אין

געריכט אריין, ס'איז ניט געווען צוליב וואָס אַרונטערצובריינגען דעם גענערעל אַהערצו אין צפון־לאַנד, איז ווען זאָל ער טראָגן דעם פעלץ? אויב ס'איז אים באַשערט דורכצוגיין אַ גרויסע און אומפאַרמיידלעכע ירידה, איז מעגלאַך, אז זיין ווייב, פרוי אַדעל־הייד, זאָל אים מאַכן אַ פּאַר פאַרוואָרפֿן — הלאַזי וואָלט דער פעלץ בעסער געווען געלעגן ביים שניידער — אַ גרויס ניט צעשניטן שטיק וואָרע — ביז היינטיקן טאָג. ס'איז געווען אמת, אז ער האָט געדאַרפט פאַרליידן געוויסע זאַכן פון אַדעלהיידן — צווישן אַנדערע דאָס, וואָס זי האָט געמאַכט, אז ער זאָל פירן אַ בחוריש לעבן אינמיטן פון זיין פאַרהייראַט לעבן — ער האָט עס אָבער גע־קאַנט פאַרטראָגן. אזוי לאַנג, ווי ער האָט זיך ניט געפילט שולדיק — ווי איז אָבער, אז זי וועט אים אויסוואָרפֿן עפעס, האַבנדיק אַ גוטן גרונט פאַר דעם! ער איז געווען אזוי געבויט, אז ער האָט געקאַנט פאַרטראָגן אומפאַרדיינלעכע באַשולדיקונגען, אָבער ניט אַזעלכע, וואָס ער האָט געפילט, אז ער איז שולדיק אין זיי.

ער איז איצט געווען אויף זיין וועג אַרויף צו הער האַלמענגראַטאָן כדי זיך צו אַנטשולדיקן פאַר אים. זיין שאַרפער אָפּזאָג האָט אָנגע־נומען אַ פאַרם פאַר וועלכער ער האָט חרטה געהאַט. ער האָט גע־וואָלט אים דערקלערן, אז אין דער אמתן האָט ער אים אָפּגעזאָגט צוליב דעם, וואָס געוויסע אומשטאַנדן האָבן אים פאַרווערט צו פאַר־קויפֿן מער פונם טייד. ער וואָלט אויך ניט געווען געגעבן דאָן אזאַ קורצן ענטפער ווען אַדעלהייד וואָלט דאַרטן ניט געווען זיין; ס'איז געווען צוליב איר, וואָס ער האָט געדאַרפט אָננעמען זיין אַלע דאָס אַלס דער פרייז פונם הויף.

ער האָט געזען הער האַלמענגראַטאָס הוט און רוקן אַרויפֿצו העכער באַם טייד; נו, ער וועט ניט דערלאָזן, אז ס'זאָלן אים גע־מאַכט ווערן אָנבאַטן; ער וועט זיי אַליין מאַכן — אויב מעגלאַך. האַלמענגראַטאָ? זיין לעבן איז געוואָרן טיף פאַרוויקלט מיט דעם לעבן פון אַט אַ דעם פרעמדן. דער לייטענאַנט מוז זיך מיט אים רעכענען ווי מיט אַ גלייכן אין אַ סך זאַכן און אַלס אַ העכערן פון זיך אין אַ היפש ביסל; ווער איז אָבער געווען האַלמענגראַטאָ? אַ מאַן פון דער צווייטער זייט ער־דוקוגל.

אַט דרייט ער זיך אויס און קומט צוריק אַרונטער, קומט אַנטקעגן דעם לייטענאַנט. ווער איז געווען דער מענטש? ער האָט ניט אָפּגעשטאַמט פון קיין פאַמיליע, ניט געהאַט קיין היים; ער

איז געווען א מיסטעריעזער מענטש, א קאסמאפאליט — אפשר א סימבאל, אפשר א נאטור-קראפט. ער באגרייבט דעם לייטענאנט ווי געוויינלאך און דער לייטענאנט ענטפערט צוריק. זייערע בא-ציאונגען האבן זיך ניט געביטן, נאך דער פריץ פונם הויף איז, אויף דער רגע, דער ווייניקער זיכערער אין זיך. האט הער האלמענגראט געווארט אויף אים ?

דער לייטענאנט גייט גלייך אריבער צום עיקר, ווי זיין שטיי-גער איז :

— דאָס לעצטע מאָל, ווען מיר האָבן זיך געזען האָט איר דער-מאָנט דריי אויסוועגן. ס'איז פאַראַן אַ פּערטער : צו לאָזן אַלצדינג אזוי ווי עס איז.

— דאָס קאָן איך ניט טון, — ענטפּערט האָלמענגראַט.
— איך קאָן ניט פאַרקויפן מער פונם טייך און ניט קיין לאַנד. געוויסע פאַרפליכטונגען נאָך פון מיין פּאַטערס צייטן פאַרווערן מיר דאָס צו טון.

— זיכער ניט פון אָננעמען פאַרגיטיקונג פאַר אָנגעמונענעם שאַדן ?

— הם. דער געדאַנק איז מיר ניט צום האַרצן. איר האָט נאָר-נישט ניט געוואונען דורך מיין שאַדן.

— הער לייטענאנט, איך האָב נאָר וואָס באַטראַכט דאָס אַרט דאָרטן נאָכאמאָל. צוויי זאַכן זיינען מיר געשטאַנען אין וועג אויפן טייך — איצט זיינען זיי מער ניטאָ דאָרטן. ס'קאָן אפשר קלינגען מאַדנע, זיי זיינען מיר אָבער געשטאַנען אין וועג און איצט זיינען זיי מער ניטאָ דאָרטן.

דער לייטענאנט קאָן זיך נאָך אַלץ ניט פאַנאַנדערקלייבן און זאָגט :

— איך ווייס ניט — איך גלויב קוים צי איך פאַרשטיי איך-נוט.

— ס'איז אזוי די מעשה, — דערקלערט האָלמענגראַט ; ווען איך זאָל קאָנען איבערבויען אייער גרעבליע דאָ, אויף מיין זייט טייך, וואָלט איך געקאָנט דאָ אוועקשטעלן זייער אַ נויטיקע מאַשין. מעג איך איך בעטן מיטגיין מיט מיר ? — און איך וועל איך ווייזן וואָס איך מיין.

זיי גייען ארויף העכער מיטן ברעג טייך און רירן גייענדיק :
— וואָס פאַר אַ מאַשין איז עס ?

— א געוויסע איינאָרדנונג מיט דראָטן, וואָס וואָלט מיר איינ-
געשפּאַרט די הוצאות פון פירן צו און פון דער מיל.

דער לייטענאַנט פּרעגט עטלאַכע פּראַגנ וועגן רעלסן און אַ
לאָקאַמאָטיוו, נאָר האָלמענגראַאַ ניט צו צו זיין דערקלערונג :

— אַ, יא, איך וועל אויסלעגן רעלסן פונם האַפן ביז דער מיל,
אַ טאָפּלטע קאָלייע. איך וואָלט אָבער געמאַכט אַז דער וואַסערפּאַל
זאָל שלעפּן די וואַגאַנעס אַרויף און אַראָפּ.

זיי שטעלן זיך אָפּ און האָלמענגראַאַ ווייזט אָן אויף די פּאַר-
שיידענע ערטער : — דאָרטן וואָלט געווען די גרעבליע, דאָרטן
די וואַסערטראַג. — דער רויש פונם וואַסערפּאַל צווינגט די צוויי
מענער, אַז זיי זאָלן שטיין נאָענט איינער לעבן צווייטן כדי זיי זאָלן
קאָנען הערן איינער דעם צווייטן ; און דאָס איז דעם לייטענאַנט
ניט צום האַרצן. ער באַקומט דעם איינדרוק, אַז ס'איז ניטאָ מער
קיין שטערונג דורכצופירן דעם פּלאַן און ציט זיך גלייך צוריק
פונם טיך.

— ס'איז גאַרנישט ניטאָ וואָס עס זאָל אייך אָפהאַלטן פון צו-
טרעטן צו דער אַרבעט, — האָט ער געזאָגט.

— וואָס ? אַ, ניין. מיר קאָנען אָבער אויסגעפינען אַ געוויסע
פאַרם פון שליכטן דעם עסק צופרידנשמעלנד פאַר אונדז ביידן ?

— איך ווייס ניט. די באַנק פאַרווערט מיר צו פאַרקויפן.

— אַ באַנק פאַרווערט ? — זאָגט האָלמענגראַאַ עקספּראַמפּט
אַרויס. — איך וועל אייך אויסלייזן פון אייערע פאַרפליכטונגען צו
דער באַנק.

— ס'איז אַ גרויסע סומע, — האָט ער געזאָגט, — אָבער מיין
גאַנץ לאַנד שטייט אַלס משכון, אַביסל האָב איך אָפּגעצאָלט ; ס'איז
געבליבן פּערצן טויזנט.

— אויפן אַלטן געלט ?

— יא, אומגליקלאַכערווייז, פּערצן טויזנט אויפן אַלטן געלט.
אין טאַלערס.

ס'איז בלי שום ספק, אַז וואָלמענגראַאַ האָט מיט דער צייט
אויך געוואוסט אַביסל אַפילו פונם לייטענאַנטס געשעפטן — זיין
אופן ריידן איז געוואָרן אַלץ מער קורץ און שאַרף :

— ס'איז אַ וועקסל ?

— יא. מיט ערביים, וואָס זיינען אויך פאַרויכערט מיטן לאַנד.

— איך וועל אויסגלייכן דעם וועקסל.

מערקווירדיק — ס'איז געווען אפגעטון א גרויסע און זייער וויכטיקע זאך, און בלויז די עטלאכע דורכאויס נויטיקע ווערטער זיינען ארויסגעערעדט געוואָרן. ווען די צוויי מענער האָבן זיך צעשיידט איז אַלץ געווען אין אַרדנונג; און זיי האָבן געהאַט זיך אויסגעגלייכט אויף אַ סומע פאַרן גאַנצן טייל און פאַר דער גאַנצער אָזערע אין די בערג. הער האַלמענגראַט האָט זיי פּולשטענדיק אָפּגעקויפט פּונם זעגלפּאַס מאַיאַנטעק און געוואָרן דער איינציקער אייגנטימער איבער זיי.

מעגלאַך, אז דער לייטענאַנט האָט שוין זייענדיק דאָ, אינאייני וועגס געהאַט אַ גרויסן חשק צו באַזוכן אַ פּאַר פּון זיינע וואַלד־טראַקטן אויף דער מערבדיקער זייט טייל. ער האָט זיך אויסגע־דרייט און צוריק געגאַנגען מיטן ברעג טייל אַרויף נאָכאַמאָל צו די רואינען פּון זיין גרעבליע, זי פאַרבייגעגאַנגען און זיך געלאָזט מיטן טייל־ברעג גלייך אַרויף צו דער אָזערע. יא ! דאָרטן איז געווען גוט געהילץ — אין פּופּציג יאָר אַרום וועט דאָ זיין געדיכטער וואַלד, טייער געהילץ, דאָ אויך; ווילאַטץ קאַן זיין רואיק ! בכלל האָט זיך אַלצדינג געבעסערט ! אַ גאַנץ וויכטיק געשעפט ערליידיקט היינט ביימאַג; דעם הוב אין באַנק באַצאַלט און ווידער פאַרמאַגט ער געלט אין זיינע הענט — אַ נישקשעה'דיקע סומע, גענוג אויף אַ לאַנג גער צייט. ווער הער האַלמענגראַט זאָל ניט זיין — עפעס האָט גע־שטעקט אין אים פּון דער געטלאַכער השגחה. ער האָט געוואוסט ווי אזוי אַרויסצוקריכן פּון שוועריקייטן; דער לייטענאַנט האָט זיך ניט געקאַנט אָפהאַלטן פּון שטוינען. און דאָס בעסטע פּון אַלץ איז געווען דאָס, וואָס הער האַלמענגראַט האָט אים ניט געטון קיין אומ־זיסטע טובה, ער האָט פשוט געטון געשעפט מיט אים. דאָס איז געווען גאַנץ נאַטירלאַך. קאַן דען אַ מענטש פאַרטראַגן צו געפינען זיך אונטער אַ שטענדיקער התחייבות, דורך אָננעמען אַ ניט באַ־לוינטע טובה ? ניין, קיין זאך קאָסט ניט אזוי טייער ווי אַ מתנה. זעען מיר, הייסט עס, אז דער לייטענאַנט איז געוואָרן קליגער און קליגער. וואו איז אַהינגעקומען די אומבויגזאַמקייט, דאָס עקשנות פּון זיינע אינגערע יאָרן ? זעלטן ווען נאָר האָט ער נאָך אַלץ געוויזן, אז ס'טליעט אַ פייער אונטערן אַש. דאָס איז געווען גאַנץ נאַטירלאַך. ער זעצט זיך אַנידער אויף אַ שעה צייט און טראַכט — ער איז אַ פּילאָזאָף און ער איז ניט אין איילעניש. ווען ער שטייט צוריק אויף, גייט ער טיפּער אַריין אין וואַלד און קוקט זיך אַרום : דאָ און

דארט זעט ער, צו זיין פארדרוס, פריש-אָפּגעהאַקטע וואָרצלען, פאַרבליבענע פּונם לעצטן מאָל אַרונטערהאַקן די יונגע בוימער ; נאָר אַ סך יונגער וואָלד איז נאָך אויך געבליבן — די צייט וועט אים צייטיק מאַכן און ווילאָטץ וועט זיין רייך !

ער האָט זיך פאַרנומען מיט אַ זייטיקן וועג און צופּעליק זיך אָפּגעשטעלט דאָרטן וואו ער האָט געקאַנט אַרונטערקוקן אויפן הויף פון האָלמענגראַצס הויז : ס'איז געווען אַ גרויס הויז, נאָר ס'האַט אויסגעזען ניי און אויסלענדיש, מיט אַ גרויסן דאַך, וואָס האָט אַרויסגעשטאַרצט ווייט — אויף צו געבן שאַטן ; גלייך ווי מ'וואָלט זיך גענויטיקט אין דעם ! — און זיך געשטיצט אויף זיילן באַם סאַמע עק. ס'האַט אַלץ אויסגעזען רוי, ווי אַ נייעם איינזידלערס גאַרט. די הינער האָבן זיך אַרומגעדייט אין הויף ; אינס גאַרטן איז כמעט גאַרנישט ניט געווען חוץ וויינפּערלאַך-קוסטן. זע ! אָט איז אַדעל־הייך אַרויסגעקומען דורך דער הינטער־טיר פּונם הויז ; זי איז אַן ספּק געקומען אַהין נאָכאַמאָל שפּילן אויף דער פּליגל־פּיאַנאָ. הער האָלמענגראַצ איז אויך געווען מיט איר און זי געפירט לעבן דער וואַנט צו דער קליינער אַלייע דורכן גאַרטן. מאַדנע — ער איז געגאַנגען מיט זיין האַנט אַרומגענומען אַרום איר טאַליע. זיי האָבן זיך אוועקגעזעצט צווישן די וויינפּערלאַך-קוסטן.

פון דאַנעט אַרונטערצו איז אויך געווען פיין געהילץ, נאָר אַביסל געמישט — בלעטערדיקע בוימער צווישן די סאַסנעס. איצט ווידער, אויב עס איז טאַקע באַמת געווען די לופט פון די סאַסנע-וועלדער, וואָס הער האָלמענגראַצ האָט געדאַרפט האָבן, פאַרוואָס האָט ער אויסגעבויט זיין הויז אין אַ וואָלד פון געמישטע בוימער ? דער ליימענאַנט האָט וועגן דעם ניט געטראַכט פריער, נאָר ס'איז אים איצט איינגעפאַלן. ער איז געגאַנגען ווייטער, צוריקגעקומען צום טייך ווידער, און זיך אָפּגעשטעלט אויף דער בריק. הייסט עס דאָרטן שטייט נאָך אַלץ די ציגעלניע ; דאָרטן איז זי געשטאַנען אַ פאַרגעסענע, פאַרגעסן אַפילו פון דער גרויסער פאַרפלייצונג — דאָס איינציקע, וואָס ס'איז אים פאַרבליבן פּונם טייך און פון די אַלמע אַרבעטן.

ווען דער ליימענאַנט ליגט אויף דער סאַפּע אין זיין צימער שפּרינגט ער שוין מער ניט אויף צו קלינגען דאָס גלעקל, צו רופן דאָווערדאַנאָ ; ער האָט אויפגעגעבן אַ סך פון זיינע אַלמע גע-וואוינהייטן, ער דיסציפּלינירט זיך אַליין. נאָר ס'האַט נאָך ניט

געהאלטן אזוי שלעכט מיטן לייטענאנט ; ער ווערט גרויער, נאָר
דאָס איז פון די יאָרן ; ער לייענט די הומאניסטן, נאָר דאָס איז
ווייל ער איז גענייגט צו זיי. ווען דער לייטענאנט, ווי עס טרעפט
זעלטן, קלינגט יא אָן, קומט אַרײַן גאָטפרעד.
דער קליינער נאָטפרעד מיט די קליינע אברים זיינע און מיט
די קינדערשע הענט.

ער האָט אים געהייסן, אויב איר געדענקט, מיט עטלאַכע יאָר
צוריק, אַרױפקומען צו אים אין הויז אַרױן. גאָטפרעד האָט זיך דאָן
מוראדיק געשראַקן, און זיין מוטער האָט געדאַרפט מיט אים מיטגיין.
דער לייטענאנט אָבער איז געווען פּרײַנטלאַך און גערעדט צו אים
מילד, און אים געזאָגט אַז ער זאָל דאָ פאַרבלייבן. אַ טשיקאווער
מענטש דער לייטענאנט ! דערנאָך האָט ער דאָס אינגל אַרױפגע-
נומען צו זיין פּרוי אין צימער און זי געפרעגט צו זי האָט אויך ניט
קעגן דעם, אַז ער זאָל פאַרבלייבן, און זיין פּרוי האָט געזאָגט יאָ, זי
איז איינשטימיק מיט אים. איז נאָטפרעד פאַרבליבן. ער גייט איצט
גוט געקליידט און געהאַט גוטע שפּײַז די גאַנצע צייט, איז קוקט
ער אויס ווי אַ פּריציש קינד, כאָטש ער גייט אָנגעטון ווי אַ פּאַזש
אין אַ רױט רעקל מיט גלאַנציקע קנעפּ. זיין ספּעציעלע עובדה איז
צו האַלטן ריין זיין באַלעבאַסטעס און דעם באַלעבאַס רײטפּערד
און די זאַטלען, נאָר ער דאַרף זיך אויך מאַכן נוצלאַך בכלל. ער איז
געווען אַײַסשליסלאַך דער באַדינער פון דעם פּרײַז מיט זיין פּרוי ;
קיין אַנדערער האָט ניט געהאַט צו זאָגן איבער אים, און ער האָט
צעטיילט זיין באַדינעריי צווישן זיי ביידן. די אַריסטאָקראַטישע
פּרוי איז אויף קיין פּאַל ניט געווען די, וואָס האָט אים געדאַרפט
צום ווינציקסטן ; ווי לייכט, למשׁל, ווען זי איז געוואָרן מיד פון
זיין אַליין און זי האָט געוואָלט רײדן מיט אימיצן, איז גאָטפרעד גע-
ווען צו דער האַנט. מעגלאַך, אַז זי האָט די גאַנצע צייט געטראַכט
פון ווילאַטצן און אוראיי האָט זי ווייניק גערעדט וועגן עפעס אַנדערש
און נאָר וועגן אים ; ווען נײַטווען פּלעגט זי פאַרלייענען פאַר נאָט-
פרעדן אויסצוגן פון איר זונס בריוו, און דאָס איז געווען אַ גרויסער
כבוד.

דעם לייטענאנט ווידער איז דאָס אינגל מער צונױ געקומען
פאַר דרויסנדיקער אַרבעט, אַזעלכע אַרבעטן ווי גיין אַוועקטראָגן
און בריינגען די פּאַסט פון דער בירדאָ אויפן האַפּן, אָדער געבן עסו
אַרבעס די טױבן. דאָס האָט מען אויך געדאַרפט טון. בכלל אָבער

איז דאָס דינען באַם לייטענאַנט געווען גרינג און ניט געפאַלן שווער.
דער דינערשאַפט, און חוץ דעם איז גאָטפּרעד געווען אַזא קליינער.
ווען דער לייטענאַנט אַליין האָט אים גערופן האָט עס געקאָנט זיין,
למשל, צוליב דעם, וואָס ער האָט געוואָלט, אַז גאָטפּרעד זאָל אַרוי-
טערניין צום פּראָט־אָרדיינאַנג און אַ קוק טון אויפן טערמאַמעטער ;
דערנאָך ווען דאָס אינגל איז צוריקגעקומען און אים געלאָזט וויסן
די אַנצייגונג פון דעם טערמאַמעטער פלעגט דער לייטענאַנט אים
אַנווייזן מיט אַ ניג פונם קאַפּ. אַז מער פּערלאַנגט ער גאָרנישט.

האָט גאָטפּרעדן זיך געלעבט גאַנץ גוט. און אַצינד האָט פּאָלינאַ,
גאָטפּרעדס שוועסטער מיט די אַרונטערגעלאָזטע אויגן אויך געוואָלט
אַנקומען דינען אין הויף, און ס'האָט ניט געקאָנט זיין קיין באַזונ-
דערע אויסזעצונג קעגן איר. ס'איז געווען איר מוטער, וואָס איז
געקומען בעטן מ'זאָל איר מיידל צונעמען דינען. — איך וועל פרעגן
די באַלעבאָטע, — האָט די הויז־פירערן געענטפּערט. איך וועל ריידן
מיט מיין מאַן, — האָט די באַלעבאָטע געענטפּערט. — אויב זי
קאָן צונגין קומען האָב איך גאָרניט קעגן, — האָט געענטפּערט איר
מאַן. — בריינגט אַריין דאָס מיידל, — האָט זיין ווייב געזאָגט. — ווי
רופט מען דיר ? פּאָלינאַ ? מירן דיר האַלטן דאָ. וויפל ביסטו אַלט ?
קוק אַרויף, פּאָלינאַ !

און אזוי אַרום איז פּאָלינאַ אויך געבליבן. ס'זיינען שוין געווען
אַזויפיל אין זעגלפּאַס, אַז מיט איינעם מער אָדער ווייניקער האָט
שוין ניט אויסגעמאַכט.

און די צייט איז זיך גענאַנגען.

דער לייטענאַנט פאַרט אַרויס אויף זיין טעגלעכן לייט־שפּאַציר
און אינספּעקטירט זיינע פעלדער און זיינע פּלויטן, זיינע גראַבנס,
און זיינע וועלדער ; ווי פּריער, רעדט ער זיך דורך מיט זיין מענטשן,
מאַרטין, וואָס פאַר אַן אַרבעטן ס'זיינען דאָ צו טון אויפן מאַיאַנטעס,
אַמאָל רופט ער אַרויס די איינוואוינער פון די שטיבלעך אויף אַז
עקסטראַ טאָג אַרבעט, און בכלל פירט ער זיך אויף זיין גוטן אַלטן
שטייגער.

נאָך די ווינטערס זיינען געווען לאַנג און מרה'שחורה'דיק.
איצט ווען ער שפּאַנט אַרום אין זיין צימער אין אַן אַוונט הערט ער
ניט קיין שום אַנדער קלאַנג חוץ זיין אייגענעם פאַרשטיקטן טראָט
אויפן טעפּיד. אַד, די ווינטערס זיינען געווען לאַנג און מרה'-
שחורה'דיק. ווילאָטץ איז נאָך אַליץ געווען אין שול אין ענגלאַנד

און אדעל־הייד האָט געשפּילט אויף דער פּליג־פּיאַנאָ אין הער האָל־
מענגראַטס הויז.

א טשיקאָווער מענטש, אָט דער האָלמענגראַט. ער האָט באַ־
זיצט דעם טייך איצט און געקאָנט בויען זיין גרעבליע און זיין
וואַסער־ראַד, נאָר ער האָט עס ניט געטון. פאַר צוויי יאָר צייט האָט
ער ניט אונטערנומען קיין איין שריט צו דעם. אין איינעם אַ טאָג
האָט ער דערקלערט דעם לייטענאַנט, אז ער האָט, לידער, געמוזט
אויפגעבן דעם גאַנצן פּלאַן; זיינע מענטשן וואָלטן צופיל געליטן
דורך דעם, די פּורמאַנעס וואָלטן געווען אַרויסגעשטויסן פון דער
צארבעט. — מיין פּלאַן מוז צוואוואַרטן! — האָט הער האָלמענגראַט
געזאָגט. זייער גוט. אָבער דער פּלאַן וועגן אַ וואַסער־ראַד — האָט
ער זיך באַצויגן ערנסט צו דעם?

ס'איז אָבער געשען אַ סך: הער האָלמענגראַט איז געוואָרן
דער באַלעבאָס איבער זעגלפּאָס, איבערן טייך, איבער די וועלדער,
און איבערן גאַנצן לאַנד — דאָס האָט דער לייטענאַנט געוואוסט.

ווען אָט דער פּאַקט איז אים ס'ערשטע מאָל קלאָר געוואָרן איז
זיין גאַנצער שרעקלאַכער ווירקלאַכקייט איז דער לייטענאַנט בלייד
געוואָרן פאַר שרעק און זיינע האָר זיינען מיטאַמאָל געוואָרן גרויער.
ער האָט אויסמאַרקירט אין איינעם אַ טאָג אזוי, אז ער האָט זיך ניט
געקאָנט העלפן און געמוזט זיך אָנטרעפן מיט הער האָלמענגראַט
אויפן וועג; ער איז געטריבן געוואָרן צו דער באַגעגעניש אויס אייגע־
נעם שרעק, ער האָט געוואָלט איבערלייענען דעם אמת אין זיין מלוחם
אויגן. הער האָלמענגראַט איז אָבער געווען דערזעלבער וואָס פּריער.
העפּלאַך און פּריינטלאַך צום לאַנד־פּרייז פון זעגלפּאָס פּונקט אזוי ווי
אינם ערשטן טאָג. דאָן איז דער געפיל פון שרעק אַריבער, חדשים
און יאָרן זיינען פאַרלאָפן און קיין קאַטאַסטראָפּע איז ניט פאַרגע־
קומען — צו וואָס, האָט דען האָלמענגראַט ניט פאַרגעזעצט אַפילו
ווייטער צו באַקומען זיין מילך אין הויף און באַצאָלט פאַר איר?
מ'דאַרף אָבער אויך ניט פאַרגעסן, אז דער לייטענאַנט, פון זיין זייט,
האָט געצאָלט די פּראָצענטן און די איינצאַלונגען אויף זיין חוב
פּינקטלאַך, כאַטש, אום צו זיין גענוי, איז עס געווען האָלמענגראַט,
וועלכער האָט אויף זיך אָדער אַנאַנדער אויפן באַזאָרגט אים מיטן
געלט פאַר דעם.

אָבער נאָך אַלעמען — האָט דאָס נאָך אַלץ ניט אויסגעמאַכט;
ס'זיינען געווען ערגערע זאַכן. ווי אזוי, למשל, קאָן אַ מענטש אינ־

נאנצן פארגעסן אין אז אַרגל, וואָס ער האָט באַשלאָסן צו קויפֿן ? און, צום אַלעם ערשטן, ווען וועט זיך געפינען דאָס געלט פֿאַר דער פֿאַרגרעסערונג פֿונם קלויסטער, פֿאַר דער גאַלערייע אויף וועלכער דער אַרגל האָט געדאַרפֿט שטיין ? דער לייטענאַנט האָט זיך אַליין געמאַכט אַ פֿאַרוואַרף פֿאַר פֿאַרנאַכלעסיקן דעם עסק — עס מוז באַמט אויסזען צו אַנדערע, אַז ער האָט ניט גענוג געלט דערצו. האָט ער אָנגעהויבן צו פֿאַרלירן זיין ענערגיע ? באַ דער ערשטער גוטער געלעגנהייט וועט ער זיך צו דעם נעמען ערנכט.

און אפֿשר זיינען אויך געווען אַנדערע זאַכן צו וועלכע ער האָט זיך באַצויגן נאַכלעסיק. דער לייטענאַנט האָט ניט פֿאַרבֿאַרגן פֿון זיך אַליין, אַז ער וועט דאַרפֿן האָבן אַן ערנסטן געשפּרעך מיט וויליאַמסן ווען ער וועט אַהיים קומען אויף די וואַקאַציעס. דאָס יונגע בתורל איז געווען אַ פֿיינער הויכער יונג, ער האָט אָבער נאָך אַלץ ניט באַזיצט די פעסטקייט פֿון ווילן און כאַראַקטער, וואָס אַ וויליאַמסן האַלמסען דאַרף האָבן. וואָס איז געשען מיט דעם אינגל ? ער האָט זיך געוואַלט לערנען צייכענען און מאַלן, ער האָט געוואַלט זיין אַ מאַלער. — „גוט, זיי אַ מאַלער !“ — ער וואַלט בעסער געוואַלט זיין אַ מאַטראָם — אַ שיה־אָפיצער. — „נאָך בעסער, אַ סך בעסער, מיין אינגל ! זיי אַ מאַטראָם אַ שטיקל צייט, ביז דו וועסט איבערנעמען זעגלפֿאַם !“ נאָר וויליאַמסן האָט געהאַט חלומות און געוואַלט אויס־פֿרוואַון אַלערליי זאַכן ; ער האָט אַפֿילו, צו זיין פֿאַטערס פֿאַרדרום, געגעבן אָנצוהערענישן, אַז ער וויל זיך אָפּגעבן אינגאַנצן דורכאויס נאָר מיט מוזיק אַליין ; נאָר דאָס איז מעגלעך געווען דער שוואַכסטער פֿון זיינע אַלע פֿלענער — ער האָט נאַכאַמאָל וועגן דעם ניט גערעדט. אָבער, ווען זיין פֿאַטער וואַלט עס נאָר געוואוסט, עס איז געווען בלויז מוזיק און ווייטער נאָרנישט, וואָס דער גוטער וויליאַמסן האָט אויף דעם פֿאַרשווענדט זיין צייט באַטאָג און באַנאַכט. וויל אַט דאָס איז עס געווען, דאָס איינציקע, וואָס ער האָט געהאַט אין זיך, אין זיין בלוט — דאָס איז עס געווען, וואָס זיין מוטער האָט אים געלערנט.

XIV

וויליאַמסן קומט אַהיים.

ער איז הויך און עלענאַנט, טראַגט אויבער־שיך און גרויע קלייד דער, אינגאַנצן ווי אַן ענגלענדער. ווען זיין מוטער האָט דערזען אַט דעם הויכן בתור, וואָס איז געווען איר זון, איז עס געווען אַ גרויסע

איבערצשונג פאר איר. א סך יארן האָבן געמוזט פאַרלויפן פונם טאָג פון זיין געבורט, יאָרן, וואָס האָבן געמוזט איבערלאָזן זייער צייכן אויך אויף איר — זי האָט געמוזט ווערן אַלט. ס'אַראַ משונה דיקער און אומאַנגענעמער געדאַנק! — גרויסער גאַט, איד דענק, אַז ס'הויבט אים שוין אָן צו וואַקסן אַ באַרד! — האָט זי געטראַכט. עטלאַכע טעג האָט אָט די מוטער אויף אַן אמת זיך געפילט שלעכט זעענדיק אַז אויף איר זונס באַקן האָט זיך אָנגעהויבן צו באַווייזן פּוך.

ער האָט מיט זיך מיטגעבראַכט נאָך אַ יונגען איידלמאַן, וועמען ער האָט געקאַנט גוט אין זיין קינדהייט, אַנטאָן קאַלדעוויץ, אַ זון פון פּרעדריק קאַלדעוויץ. דער יונגער אַנטאָן איז עטלאַכע יאָר געווען אין דער סט. ציר שול, וואו זיין פאָטער האָט געלערנט פאַר אים: ער האָט גענומען אַ האַנדלס-קורס און געוואָלט אַריינטרעטן אין זיין פאָטערס געשעפט.

ענדלאַך איז אַ קאַלדעוויץ ווידער געקומען קיין זעגלפּאַס; דער קאַנסול פּרעדריק האָט געשיקט אַלס זיין פאַרטרעטער — אַ נאָך ניט פול דערוואַקסענעם זון. אלא! וויפּל יאָרן עס האָבן שוין געמוזט פאַרלויפן; פרוי אדעלהייך האָט געקוקט פונקט מיט אַזויפיל אומד צופרידנהייט אויפן יונגען אַנטאָנס גוטגעבויטע פיגור ווי אויף איר זונס.

ווייטער האָבן די צוויי יונגעלייט ניט געהאַט קיין שום ענלאַכ-קייט צווישן זיך; אויב איינער האָט עפעס זיך אַריינגענומען אין קאַפּ אַריין וועט דער צווייטער זיך אַרומטראַגן מיט עפעס אַנדערש: ביידע זיינען געווען פאַרעקשנט. אַנטאָן האָט אומגעוואַנדערט אור מעטום, אין דער מיל, אויפן האַפן, לעבן האַלמענגראַסס הויז, אַרום די פּויערשע שטיבלאַך. ווערניט-ווען איז ווילאַטץ מיט אים מיטגע-גאַנגען אַויס העפּלאַכקייט, ער איז אַבער געוואָרן גענוג ענגלענדער צו קאַנען בעסער אָפּשטיין שטיל שעהנווייז זייענדיק איריאַטיש פאַרנומען מיט פישן אינם טיך. ווילאַטץ איז נאָך אַלץ געווען אַ גע-מיש פון אַ סך עלעמענטן; ער האָט געקאַנט שפּילן און זיינען מיט זיין מוטער, ער האָט אַבער אויך געקאַנט שמועסן אויף אַ דערוואַקס-כענעם שטייגער מיט זיין פאָטער. ער האָט אַרויסגענומען אין געהיים עטאַכע פון זיינע אייגענע קאַמפּאָזיציעס-שאַפונגען — ראַמאַנסן, קליניקייטן; — האָט זיין מוטער דען ניט געוואוסט, אַז ער איז אַ גאון, אַ וויינאַכטן-קינד. זי האָט געזונגען די יוגנט-מוזיק, דער-

הויבנדיק זי צום הימל מיט איר וואונדערבארער מעצא-סאָפּראַנאָ שטים. זי האָט פאַרגעסן, אַז ער איז אויסגעוואַקסן צו שנעל און גע- מאַכט זי דורך דעם פּילן אַלט, זי האָט אים געמאַכט פאַר אַ פּריינט צו זיך, און ווערניט-ווען פּלעגט זי אים מיטנעמען מיט זיך צו האַלמענגנראַטן אויסצופּראַוון די פּלינגל-פּיאַנאָ, און זיך צו טרעפּן מיט די קינדער.

זיי זיינען געווען הויכע חברה שוין, די קליינע אינדיאַנער, און זייערע געלע הויטן און שוואַרצע האָר און גלאַנציקע ברוינע אויגן האָט זיי צוגעגעבן אַ ניט פּאַמיליאַרן אויסזען. דעם אמת זאָגנדיק האָבן זיי אויסגעזען נאָך מער אינדיאַניש ווי זייער פּאַטער האָט ער-קלערט; ס'איז אויך געווען עפעס גליטשיקס אין מאַריאַנס גאַנג ווי דער גאַנג פון אַ ווילדן מענטשן, און זי האָט געהאַט הענט פון אַ פּוילענצער, וואָס האָבן אויסגעזען צו זיין אַ ירושה פון דעם ליידיק-גייערשן, וואַנדערנדיקן פּאַלק פון וועלכן זי האָט אָפּגעשטאַמט. זי האָט אַזוי ווילאַטצן געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק, און גאָר גיך האָט ער אָנגעהויבן זיך צו פּאַרליבן אין איר.

וואָס פאַר אַ מאַדנער געפּיל דאַס איז I ער איז פּאַראַליזירט געוואָרן פונם גליק, וואָס האָט אויסגעוויזן אַריינצודרינגען אין אים און אים אָנגעפּילט מיט זיסן פּייז. זי, פון איר זייט, הגם ערשט דרייצן יאָר אַלט, איז נאָך אפּשר געווען פּאַרליבט מער פון אים; זי פּלעגט שטיין לעבן אים, גלעטן זיין רעקל, און קוקן אויף אים. וואָס האָט עס אַלץ באַדייט? זיי האָבן געשמייכלט איינער צום צווייטן און זיך ביידע פאַרשעמט; ער האָט זי לייכט געקושט — קוים באַ-רירט זי מיט זיינע ליפּן — אין דער זעלבער צייט דאָך פּילנדיק אַ טייערן גערוד. אין וואָס פאַר אַ פּיינגלעכער פּאַרלעגנהייט ער האָט זיך אָבער געפונען נאָך אַט דעם וואַגן — ער איז געווען גרייט צו שטאַרבן! איינצווינקען אין דער ערד! ער האָט זיך ניט געקאַנט אַוועקרייסן פון איר נאָכאַמאָל, נאָר זי געהאַלטן פעסט צוגעדריקט און באַהאַלטן זיין פנים; זיי האָבן ביידע באַהאַלטן זייערע פניםער איינער אויפן צווייטנס אַקסלען. איצטער וועלן זיי זיך דאַרפן אָפּ-לאָזן און זיך טרעפּן מיט די אויגן — אוממעגלאַך! ווי אַזוי וועלן זיי זיך קאָנען נאָכאַמאָל אָנקוקן נאָך דער היינטיקער פּאַסירונג? אוממעגלאַך! ווען עס וואַלט כאַטש געווען פינצטער! איז ניט גע-ווען קיין אויסוועג? — „איד זע דאָרט אַ מאַן גיין, אונטן אויפן וועג“, — זאָגט ער. — „וואו“ פּרעגט זי און דרייט זיך אויס אַביסל.

— „דאָרטן אַרונטער, ער טראַגט עפעס, יא, ער טראַגט אַ זאַק ?
 זעסטו ניט אז ס'איז אַ זאַק ?“ איצט זיינען זיי שוין געווען צעשיידט
 און געשטאַנען אַביסל דערווייטערט איינער פונם צווייטן. — „ס'אַזא
 גרויסן וועטער-האַן איר האָט עס“, — זאָגט ער, נאָך אַלץ אַוועק
 קוקנדיק פון איר. אודאי עס וועט נאָך געדויערן אַ לאַנגע צייט איידער
 זיי וועלן זיך קאָנען קוקן צוריק אין די אויגן גלייך. — וואו איז דער
 וועטער-האַן ? — פרעגט זי, קוקנדיק אין אַלע זייטן נאָך ניט אויף
 אים ; — וואו איז ער ? — דאָן מוז ווילאָטץ צוגעבן, אַז ער האָט
 אים געזען נאָך פריער מיט אַ טאַג — „ער איז אָבער געווען אַ גרויסער
 האָן“. „יא, און אזא שיינער !“ — זאָגט מאַריאַן ; „זיין קאַם שטייט
 גלייך באַם שפיץ און ניט יעדער קאַם האָט עס“.

נאָך איצט איז פעליקס צוגעקומען און זיי זיינען געווען גע-
 ראַטעוועט — דאָס מאַל.

וואָס פאַר אַ ליבע צייט דאָס איז געווען, וואונדערלאַך, ניט ער-
 דיש I ווען ווילאָטץ האָט געריטן איצטער איז עס שוין מער ניט
 געווען צוליב דעם כּדי מ'זאָל אים זען פון די שטיבלאַך, וועלכע ער
 איז פאַרבייגעפאַרן — ער האָט געריטן אַ לאַנגן וועג כלוין צוליב
 דעם כּדי ער זאָל קאָנען זיצן און אַרויפקוקן צו מאַריאַנס הויז און
 גאָרטן. ליבע זומער-צייט און גלאַנציקע אויגן I ער האָט געלעבט אין
 אַ זיסער און שעמעוודיקער וועלט ; געריטן ציללאָז אין די וועלדער,
 אויף די בערג, צוריק אַהיים. וואו האָט ער זיך אַהינגעטון באַנאַכט ?
 וואו האָט אַזא איינער געקאָנט זיך אַהין טון באַנאַכט ? אינם גראָז,
 אינם היי, אויף אַ גאָרטן-הוידעלקע, וואָס ער האָט זיך געהוידעט
 אויף איר ווען ער איז נאָך געווען אַ קינד, וואו-ניט-איז ; אַביסל דאָ,
 אַביסל דאָרטן — אַמאָל אַפילו מיט די קליידער אין בעט, צענויפגע-
 דרייט, אָן כּת. — וואָס פאַר אַ ליבע צייט דאָס איז געווען !

און ווי צערודערט און אומרואיק ער איז געוואָרן, ניט געהאַט
 קיין צייט צו פאַרענדיקן וואָס-ניט-איז. פישן שעהן לאַנג לעבן טייך
 — דאָס איז ניט מער פאַר אים I ער האָט זיך אפשר באַרימט אַביסל
 און פּרעטענדירט צו זיין מער ענגלענדער ווי ער איז געווען ווען ער
 האָט אויסגעזען צו זיין אזוי פאַרקאָכט אין יענעם לאַנגווייליקן עסק.
 נאָטפּרעדס געזעלשאַפט האָט צו אים איצט פיל באַדייט ; ער איז
 געווען אַ געדוילדיקער צוהערער און האָט געקאָנט מיטפילן אַ מאַנס
 צרות. און פּאָלינאַ ? אַך, נו ! פּאָלינאַ, אזוי ווי איר ברודער, איז
 געווען איצט פּיין געקליידט, און, ווי ער, אויך געהאַט גוטע שפיץ

איצט און געהאט א קלארן, געזונטן אויסזען. זי איז אָבער נאָך אַלץ געווען אזא שטילע, ווי אַ בלום. זי וועט אפילו ניט פרעגן ווילאטצן וויפל דער זייגער האלט אום צו געבן אים א געלעגנהייט צו ווייזן איר זיין זייגערל. גאָטפרעד אָבער האָט, אַמווינציקסטן, כאַטש גע- פרעגט פראַגן וועגן ענגלאַנד, אזוי אז ווילאטצן האָט געהאט א גע- לעגנהייט צו רירן וועגן דעם, און דער קליינער גאָטפרעד האָט אויף אַן אמת טאַקע זיך אויסגעלערנט אַביסל פראַנצויזיש, אזוי אז ער איז געווען אַ גאַנץ נישקשהדיקער קאַמפּאַניאָן.

— איך האָב געזען אַנטאַנען נאָכאַמאָל גיין אויפן וועג צו האַל- מענגראַטאָן, — זאָגט ווילאטצן גלייכגילטיק.
— אָ, אזוי? — ענפערט גאָטפרעד.

— ער איז דאָרטן נעכטן אויך געווען. איך קאָן ניט פאַרשטיין צוליב וואָס ער גייט אַהין יעדן טאַג : מאַריאַן האָט מיר אַליין גע- זאָגט, אז ער גייט איר ניט אָן.

— דאָן, רעכן איך, מוז ער גיין צו פעליקסן.
— יא, איך האָב אים אָבער געזען אַנטרעפן מאַריאַנען פריער מיט אַ האַלבער שעה, און זיי זיינען הינטערן הינערשטיבל, שטעל איך מיר פאַר.

— איך וועל אַריבערגיין זען אויב דו ווילסט.
— ניין, וואָס אַרט עס מיך ! לאָז זיי צורו. וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? אָ, יא ! בעלזאַ איז זייער אַ שיינע שקאַפע, דענקסטו ניט אזוי?

— יא, און זי איז אויך אזא גוטע, — זאָגט גאָטפרעד, און דער- ציילט אים וועגן זיינע באַזוכן באַ איר. — זי שטייט אזוי שטיל ווען איך וואַש איר די קלויען, און זי דרייט זיך אויס און קוקט מיר נאָך ווען איך גיי אוועק.

ווילאטצן זעט אויס הערט אים ניט ; ער טראַכט וועגן עפעס אַנדערש און טוט פלוּצלונג אַ פרעג :

— קאָנסטו האַלטן דיין צונג שטום ?
— מיין צונג שטום ?
— זיין שטום ווי אַ קבר ? אויב דו קאָנסט וועל איך דיך בעטן מיר טון אַ גרויסע טובה.

— אָ, יא ! — ענטפערט גאָטפרעד אונטערטעניק.
— דו דאַרפסט אָבער ניט זאָגן יא אויב דו ביסט ניט זיכער אין זיך, ווייל עס איז אַ וויכטיקער ענין. איבערגעבן אַט דעם בריוו.

— גוט, איכ'ל עם טון.

— און אים איבערגעבן אין אירע אייגענע הענט. דו זעסט דעם

נאָמען ?

— יא.

— דו מוזסט עם אָבער טון שנעל. און דאָס וויכטיקסטע פון

אַלץ, דו מוזסט עם האַלטן בסוד. האָב איך געזאָגט שנעל ? ניט דאָס

האָב איך געמיינט ; איך געדענק ניט וואָס איך האָב געמיינט, כ'האָב

פאַרגעסן וואָס איך האָב גענוי געמיינט. אָבער, נאָטפּרעד, פאַר-

שטייכט, אַז עם איז וויכטיק. און אויב אַנטאָן איז דאָרטן דאָ זאָלסטו

געבן איר אַ צייכן, אַז זי זאָל אים אוועקשיקן.

— יא.

נאָטפּרעד האָט זיך געזאַמט שרעקלאַך לאַנג ; ס'האָט גאָר קיין

סוף ניט גענומען, און ווילאַטץ האָט געדאַרפט גיין אים אַנטקעגן.

ער האָט אים אָנגעטראָפּן אויף דער בריק. נאָטפּרעד איז געווען

פאַרוויכטיק ; ער האָט זיך אוועקגעלעגט צווישן די קוסטן און אַרויס-

גענומען אַ בריוו.

— האָסטו אים געגעבן איר ?

— יא. און זי האָט מיך געבעטן איבערצוגעבן אַט דעם בריוו

אין דינע אייגענע הענט.

אַז ענטפּער — זי האָט געשיקט אַן ענטפּער. נאָטפּרעד איז

געווען אַ טייערער בחור !

זיי האָבן זיך געלאָזט גיין אַהיים—ווילאַטץ וואַלט געוואַלט לויפן,

דאָס וואַלט אָבער ניט געטויגט. וואָס האָט געקאָנט שטיין אין דעם

בריוו ?

— איך האָב אַ שטעקעלע, וואָס איך וועל דיר שענקען, — האָט

ער געזאָגט. — ווייסטו וואָס ס'שטייט געשריבן אין בריוו ?

— גיין.

— נו, גוט ! עם מאַכט ניט אויס וואָס דאָרטן איז געשריבן

האָסטו געזען אַנטאַנען ?

— גיין, ער איז שוין ניט געווען.

ווילאַטץ איילט זיך אַרויף צו זיך אין צימער, פאַרוויילט דאָרטן

אַ מינוט, צוויי, לויפט צוריק אַרונטער ציטערנדיק פון גליק, ער איז

אין עקסטאַז, געפינט נאָטפּרעדן און ניט אים דאָס שטעקעלע ; —

„גיין, אַ דאַנק, דו דאַרפסט עם ניט טון !“ „יא, נעם עם ; מאַך ניט

קיין שטיק !“ — לויפט צוריק אַרויף צו זיך אין צימער, זאַמט זיך אַ

שטיק צייט, גייט אַרונטער מיט די שטיגן זינגענדיק, שטעלט זיך אַפּ אויפן הויף און קוקט זיך אַרום, דרייט זיך אויס און קערט זיך צוריק אום צוריק אין זיין צימער; דאָס איז דאָס דריטע מאָל אזוי און עס זעט אויס ווי ער האָט בדעה צו פאַרשפּאַרן זיך אין צימער כדי צו באַטראַכטן עפעס אַ שווערע אויפנאַבע. נאָר אין אַ האַלבער שעה אַרום האָט ער שוין ווייזט אויס געהאַט ערליידיקט זיינע אַלע אויפֿגאַבן ווייל ער גייט נאָכאַמאָל אַרונטער די טרעפּ. וואָס זאָל ער טון איצט? ער איז געוואָרן רואיקער און אַביסל גלייכגילטיק. זיין מוטער גייט דורך פאַרביי אים, זי גייט אויף איר שפּאַציר, אָן ספּק; זיי וואַרפן זיך דורך מיט עטלעכע ווערטער, נאָר זי בעט אים ניט מיט צוויין מיט איר. דערנאָך הערט ער זיין פּאָטער אַרומשפּאַנען אין זיין קאַבינעט — זיין גוטער פּאָטער, אַ חבר און אַן איידלמאַן — ער קלאַפט אָן אין זיין טיר און גייט אַריין.

— כאַפּסטו ניט קיין פּיש היינט? — פּרעגט זיין פּאָטער. — אַנטאָן, דענק איר, איז לעבן טייד.

— יא, מעגלאַך, אַז ער איז דאַרטן. ניין, איר האָב מער קיין חשק ניט צו דעם. ביסט געוואָרן זייער גרוי, פּאָטער.

זיין פּאָטער גיט זיך אַ כאַפּ.

— גרוי? ניט זייער, וואו איז דיין מאַמע? וועט איר ביידע ניט שפּילן היינט?

— יא, שפּעטער. דאָס לעצטע ליד, וואָס מיר האָבן געזונגען האָט ענגליש; ווערטער, אָבער נאָרוועגישע מוזיק; האַסטו עס גע־הערט?

— יא, ס'איז זייער שיין.

— כ'האָב ניט בדעה געהאַט דיר עס צו זאָגן, ס'איז אָבער מיין מוזיק.

זיין פּאָטער גיט זיך נאָכאַמאָל אַ כאַפּ.

— ווילאַטץ — ניט דאָס — זייער שיין. כ'האָב עס געהערט פון דאַנעט. איז דו אַליין —? אזוי, ווייסט די מאַמע? — יא.

— מוזיק איז זייער אַ וואוילע זאָר, דאָס גיב איר צו. וואָס דענקט דיין מאַמע וועגן דעם? — זי דענקט, אַז די מוזיק איז זייער שיין. זיין פּאָטער טוט פּלוצלונג אַ זאָג:

— האָסטו געטראַכט וועגן דעם, וואָס דו וואָלסט געוואָלט זיין.
מיין אינגל ?
פּויע.

— אַ מאַלער אָדער אַ שיפ־אָפיצער ? אַ מענטש מוז גענוי באַ-
שליסן באַ זיך אַליין, וואָס ער וויל זיין. איך זאָג עס ניט כדי צו-
צוואַילן דיך, ס'איז אָבער גלייכער פאַר דיר אַליין. מוויק, פאַר-
שטייט זיך, איז מער ניט ווי אַ צייטפאַרטרייב. יענץ ליד דיינס
אָבער איז געווען אויסערגעוויינלאַך שיין ; איך האָב דאָ אַרומגע-
שפּאַנט און זיך צוגעהערט צו דעם, האָט דו דאָס געזאָגט אױך אזוי
געזאָגט ?
— יא.

זיין פּאָטער נעמט אָן אַן אַנטשיידן טאָן און זאָגט :
— נאָר מוזיק, פאַרשטייט זיך, איז זיך איין זאך און די ערנסטע
זייט פון לעבן איז נאָר עפעס אַנדערש ; איך דענק, אַז אין דעם זיינען
מיר ביידע איינשטימיק ? באַשליס באַ זיך אַליין פעסט, וואָס דו
ווילסט זיין און דערנאָך וועלן מיר קאַנען די זאך אַרומרעדן. איך
האָב נאָרנישט קעגן דעם, אַז דו זאָלסט ווערן אַ סקולפּטאָר אָדער
אַ מאַלער. מעגלאַך, אַז אונדזער משפּחה דאַרף זיך פאַרנעמען אויף
אַ נייעם וועג פון איצט אָן — איך ווייס ניט. זיי זיך מישב און
לאָז מיר וויסן וועגן דעם אַנאַנדערש מאַל.

האָט ווילאָטץ געהאַט אַ צייטווייליקע פאַרלענגערונג נאָכצו-
טראַכטן און איז געווען צופרידן. ער קאָן אָבער ערוואַרטן, אַז די
פּראָגע זאָל נאָכאַמאָל באַרירט ווערן אינגיכן ; וואָס אַ שטייגער
ווען ער וואָלט אים געגעבן אַנצוהערעניש איצטער ?
— איך שמעל מיר פאַר, אַז דו ווילסט, אַז איך זאָל דורכגיין
דעם גאַנצן קורס אין האַראָו ? — האָט ער געפרעגט.

גאָט ווייסט צו זיין פּאָטער האָט עס בדעה געהאַט, צי אַט
דער גרויער, עלטערער מאַן, וואָס האָט אומגעשפּאַנט איבערן צי-
מער אַהין און צוריק, האָט שוין געהאַט באַ זיך באַשלאָסן וועגן
דעם — גאָט ווייסט. ער האָט אָבער געענטפּערט גלייך :
— דעם גאַנצן קורס ? זיכער — אויב דו ווילסט נאָר, וועסטו
האַבן צייט נאָכצוטראַכטן וואָס דו ווילסט ווערן, אַ, יא ! גיי דורך
די גאַנצע שול.

אָר, דאָס איז אָבער ניט געווען וואָס ווילאָטץ האָט געוואָלט.
זיין אייפּעריקסטער וואונטש איז געווען צו זיין אַוועק ווייט פון

דער שול אין האראָן, וואו ער האָט זיך געפילט אויסערגעוויינלאַך
שלעכט און וואָס איז אים געשטאַנען אין זיין וועג. זיין פּאַטער
אַבער איז געווען אַ טייערער מענטש און מאַריאַן איז געווען אזא
ליבע —

— איך קאָן פאַר דיר איבערשפּילן די לידער אויב דו ווילסט ?
— האָט ער געזאָגט.

— איצטער ? אַ, ניין, אַ דאַנק ; וואַרט צו ביז די מאַמע וועט
קומען ; איך האָב עפעס וואָס צו טון גראָד איצט. נאָך אַ דאַנק
דיר סיייווי.

נאָך די ווערטער האָט ער אַ שאַקל געטון מיטן קאָפּ און ווי-
לאַטץ איז אַרויס געגאַנגען.

ווידער איז דער לייטענאַנט אַליין, נאָך וואָס ער האָט צו טון
איצטער איז ווייזט אויס, ניט עפעס אַנדערש ווי נאָך ווידער אומ-
שפּאַנען איבערן צימער אַהין און צוריק. פאַרענדיקן דעם קורס ?
יענע שול אין האַראָן האָט אויסגעזען צו זיין אַ מיסטעריעז אַרט,
מ'דאַרף אויסגעפינען וועגן איר. איז עס אַן אַוניווערויטעט ? יאָר
נאָך יאָר אין אַ גרויסאַרטקער שול אין האַראָן — האָט ער ברעה
זיך צו באַזעצן דאַרטן ? ער מוז שרייבן צו קסאָווער מורן וועגן דעם.
ער מוז זיך באַראַטן מיט אַדעלהיידן.

ער קלינגט אָן און כרעגט צי זיין כרוי איז געגאַנגען שפּאַצירן.

יא, נאָטפּרעד האָט זי געזען גיין צו האַלמענגראַטן.

— לאָז מיר וויסן ווען זי וועט זיך אומקערן.

ער האָט געוואַרט אַ לאַנגע צייט ; אַ שעה ; יא, אוראי, אַדעל-
הייד האָט זיך אָן אַלצדינג פאַרגעסן ווען זי האָט געשפּילט אויף דער
פּיאַנאָ ! מיט צוויי שעה שפּעטער איז זי צוריקגעקומען. וואָס — זי
האָט געוויינט ? זי איז געווען אויסערגעוויינלאַך פּריינטלאַך, אונ-
טערטעניק ; דאָס האָט אים איבעראַשט, און ער האָט געפּרעגט :

— האָט עפעס אומאַנגענעמעס געטראַפּן מיט דיר ?

— מיט מיר ? וואָס גאָר ? ניין, נישט וואָס איך ווייס, אַ דאַנק.

זיי האָבן גערעדט וועגן ווילאַטצן ; אַדעלהייד האָט זיך באַ-
הערשט און באַגרינדעט אויסגעצייכנט גוט אירע מיינונגען : ס'האָט
קיין זינען ניט צו האַלטן אים ווייטער אין דער שול אין האַראָן ; זי
איז צו פּראַנטיש און טייער, איבערקלייבעריש, און דאָס איז אַליין.

— ער איז אַבער אונדזער איינציק קינד !

— וואָס איז די פעולה אָבער פון האַלטן אים דאָרטן ווייטער : דאָס אינגל גיט זיך ניט אָפּ מיט קיין שום אַנדער זאך ווי נאָך מוזיק. אָט די נייגונג צו מוזיק האָט ער געירשנט פון זיין מוטער, אויף דער האַלמסען זייט פון דער פּאַמיליע איז פון דעם מין גאָרנישט ניט געווען ; דער לייטענאַנט האָט דערפאַר געקאָנט מאַכן אַביסל אַ נאַליקע באַמערקונג און ניט פילן זיך אומגערעכט. אָבער אדעלהייד — וואָס איז מיט איר געשען היינט אַוונט ? אַן אַנדערש מאַל וואָלט זי אים קיין ענטפער ניט געבליבן שולדיק ; איצט אָבער איז זי געוואָרן נאָך מער הכנעה'דיק ; אַ, ניין, — זאָג עס ניט, — האָט זי אים געבעטן, — ער קאָן זיך ניט העלפן ; ס'איז בלויז דערפאַר, וואָס ער איז מוזיקאַליש דורך און דורך. ווען דו וואַלסט נאָך געוואוסט — איך וואָג קוים דערצײלן דיר — אז ער האָט פאַרפאַסט לידער ? ער האָט מיר אַליין דער- צײלט.

— גאָט צו דאַנקען ! ער האָט גוט געטאָן. אַך ! דאָס אינגל, ער איז פול מיט מוזיק ; איך פאַרויכער דיר, אז איך זינג זיינע לידער מיט דער גרעסטער פרייד. זיך שטעל מיר פאַר, אז דו האָסט זיי ניט געהערט נעכטן ?

— איך האָב נעכטן אַרומגעשפּאַנט אין מיין צימער און זיך צוגעהערט צו דער מוזיק. כ'האָב זיך צוגעהערט עטלעכע טעג. — וואָס דיינקסטו וועגן איר ? — דיין זינגען איז אַלעמאַל שיין.

— דענקסטו אזוי ? די מעלאָדיע איז ווירקלאַך אזוי מוזיקאַל לויט — ער איז ניט קיין געוויינלאַך אינגל, טאָרסט ניט פאַרגעסן. דער לייטענאַנט אַליין האָט געטראַכט, אז זיין אינגל איז ווייט ניט קיין געוויינלאַך קינד ; האָט ער דען געזאָגט פאַרקערט ? וואָס שייך דעם, איז זיין מוטער אויך ניט געווען קיין געוויינלאַכע פרוי.

— הם. איך האָב ניט קעגן דעם, אז דו זאָלסט מיך דער- מאַנען. כאַטש עס איז איבעריק עס צו טון. — זיי מיר מוחל !

— נאָך מער הכנעה, מער זעלבסט־דערנידערונג ; ווי קומט עס ? דער לייטענאַנט האָט קלאָר געזען, אז עפעס איז געשען מיט איר, אז ניט וואָלט זי ניט געווען געהאַנדלט אזוי — אומגעוויינ- לאַך פאַר איר. ס'איז אים געווען ניט אומאַנגענעם, אז זי זאָל

אַרויסווייזן דרײַ-אַרץ פאַר זיין מיינונג : זי איז אויך געווען געײ
רעכט מיט דער באַהויפטונג, אז די שול אין האַראו האָט געײ
קאַסט שרעקלאַך טייער. דאָרטן איז זי געשטאַנען, אַדעלהייד,
ניט מער יונג, נאָר נאָך אַלץ אומבאַרירט. ניט אָפּגעטראָגן, מיט אַ
גלייכער פיגור ווי אַ שפּיץ, וואָס יעדע פּרוי קאָן מקנא זיין. הײַם און
איינ מאָל אַמווייניקסטנס באַשליסט ער צו שטעלן זיך אויף זיין
פּרויס זייט און קעגן זיין זון ; ער וועט אַרויסווייזן זיין אויטאָרי-
טעט און זיך אַנטקעגנשטעלן ווילאַטצעס וואונטשן. אפּשר וועט
עס זיין פאַר זיין טובה וועגן.

— איך האָב געטראַכט וועגן שרייבן צו קסאַווער מורן, — האָט
ער געזאָגט, — איצט אָבער איז עס שוין מער ניט נויטיק ; ווילאַטץ
וועט מער ניט פאַרן קיין האַראו. נאָר וואָס האָסטו געוואָלט זאָ-
גען ?

— וואָס איך האָב געוואָלט זאָגן ? איך האָב געוואָלט זיין אַ
מליץ-יושר פאַר אים, — האָט זי געזאָגט.

אַט דער טאָן נאָכאַמאָל ! דער לייטענאַנט זאָגט :

— וועסטו זאָגן ווילאַטצן, אַדעלהייד, אז צוליב די טעמים,
וואָס איך האָב זיך זיי נאָר-וואָס דערוואוסט, מוז איך זיין קעגן זיין
צוריקקערן זיך אין דער שול ?

— יא, און ער וועט ניט זיין אַנטווישט, ער וועט דיר דאַכ-
קען.

נאָך בעסער, אַלצדינג האָט אויסגעזען ווי אין אַ וויכער — בלויז
אין דעם לייטענאַנטס פיאיקייט צו באַגרייפן איז אָנגעשטאַנען אַ
שטילשטאַנד. ס'איז ניט קיין שפּאַס צו האָבן בייך, אי מוטער, אי
זון, קעגן איינעם ! וואָס-זשע איז געווען דער רעזולטאַט פון דעם?
וואָס הייסט, אז ווילאַטץ זאָל פאַרן קיין דייטשלאַנד. ער זאָל
ווערן אַ גרויסער מוזיקער, אַזוי גרויס, וויפּל זיינע פיאיקייטן וועלן
דערלויבן — אָט דאָס איז געווען דער רעזולטאַט.

— אויף דיין אַחריות, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט, — ער
איז אונדזער איינציק קינד ; די זאָך אָבער איז אַזא, וואָס דו
פאַרשטייסט בעסער — דו ביסט פאַראַנטוואָרטלאַך.

זי האָט געמאַכט אַ באַוועגונג ווי אַ ציף צו מאַכן אַ טראַט פאַר-
אויס אָדער אויסשטרעקן איר האַנט, נאָר זיך ווידער צוריקגע-
האַלטן. ס'איז געווען חנ'עוודיק געטון און ער איז געווען געריט

דערפון — פון אַט דעם לייכטן אימפּולס צו אים, אַט די באַווע-
גונג פון איר נאָך כמעט מיידלשן קערפּער.

— אַ דאַנק; איז אויב אַזוי האָט זיך עס אויסגעלאָזט גליק-
לאַך, — האָט זי געזאָגט; גליקלאַך פאַר אים און נאָך מער גליק-
לאַך בין איד, מער ווי איד פאַרדין.

יענעם אויפּדערנאַכט האָבן זיי געשפּילט און געזונגען.

מיט עטלאַכע טעג שפּעטער איז אויסגעקומען ווילאַטצן צו
ריידן פאַר זיין מוטער מיטן לייטענאַנט. דאָס איז געווען אזא אומד-
געוויינלאַכער פאַל, אַז עפעס מוז שטעקן הינטער דעם: אַדעלהייד
האָט געוואָלט מיטפאַרן מיט איר זון קיין בערלין.

אַזוי ווי זי האָט זיך באַנוצט מיט אַ פאַרמיטלער, קער זי
וועלן אויסמיידן צו געבן באַשטימטע אורזאַכן, אין דעם האָט קיין
ספק ניט געקאָנט זיין. דער לייטענאַנט האָט געפרעגט זיין זון:

— האָסטו גוט פאַרשטאַנען דיין מאַמען?

— יאָ.

— זאָג איר, אַז ווען איד וואָלט ניט געווען געהאַט אין זינען
די אויסמאַטערונג פון דער נסיעה, וואָלט איד זי אַליין געווען גע-
בעטן מיטצופאַרן מיט דיר. צוליב פאַרשיידענע אורזאַכן. זי פאַר-
שטייט די זאַכן אַמבעסטן און זי קאָן דיר אַ סך אַרויסהעלפּן.

וויאַטצן האָט פּלוצלונג דערפּילט אַ שטאַרקן טרויער, און ער
האָט זיך געדאַרפּט אָנשטריינגען ניט צו פאַרלירן זיך. איז עס
געווען ליבע, איז עס געווען רחמנות? עפעס אזא גרויער, פאַר-
אַרימקטער אויסדרוק האָט זיך פאַרשפּרייט אויף זיין פּאַטערס פנים,
אַזא הילפּלאַזער, וואָס האָט ווילאַטצן געמאַכט אַזוי טרויעריק.

ווען ווילאַטצן האָט צוריק באַקומען לשון, האָט ער געזאָגט:

— אָבער מיר ביידע מוזן נאָך אַמאָל ריזן צוזאַמען. פּאַטער.

ס'איז געווען אזא פאַרגעניגן צו פאַרן מיט דיר.

— יאָ, — האָט זיין פּאַטער צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ, — אַנאַכט

דערש מאָל. איצט אָבער גיי און דערצייל דיין מאַמען, וואָס איד
האָב געזאָגט. און זאָג איר, אַז איד בין זיכער, אַז אַלצדינג וועט
דאָ גיין צום ערגערן אין דער צייט, וואָס זי וועט זיין אַוועקגע-
פאַרן. אָבער מען קאָן זיך ניט העלפּן. ווען וועט איר פאַרן?

— אַנטאָן וויל פאַרן איצט.

— אַנטאָן. און דו און דיין מאַמע?

— די מאַמע וויל, אַז מיר זאָלן פאַרן גלייך.

— גלייך ?

— די מאמע זאגט, אז אין מוזיק זיינען ניטא קיין וואקאל ציעס.
פויזע.

— גוט ; זי פארשטייט די זאך בעסער.

* * *

דער יונגער ווילאטץ האָט ניט געהאַט קיין חשק צו טרעפן זיך מיט יוליאָוסן דאָס מאָל, מחמת גאָטפרעד האָט אים דערציילט וועגן דעם שפיצל, וואָס יוליאָוס האָט אים אָפגעטון מיטן מעסערל און די מעשה האָט אויף אים געמאַכט אַ טיפן אינדרוק. יוליאָוס איז עטלעכע מאָל צוגעקומען נאָענט צום פריצישן הויף און זיך דאָרט אומגעדרייט, אויסקוקנדיק וואָס דאָרטן טוט זיך ; ער האָט אויך געהאַט געבעטן גאָטפרעדן, אַז ער זאָל איבערגעבן ווילאָטצן. אַז ער איז דאָ נאָענט. נאָר ווילאָטץ איז ניט אַרויסגעקומען אים זען. יוליאָוס האָט עס ניט געקאָנט פאַרשטיין — זיי זיינען געווען אַזעלכע גוטע פריינט — און נאָך אַלעמען איז ער געווען דער ברור דער פון אַ מאַן, וואָס וועט באַלד זיין אַ פולער גלח.

הויז דעם, איז יוליאָוס ניט געווען ערגער ווי ער איז געווען ; פאַרקערט, ער איז, אויף זיין אופן, אויסגעוואקסן אַ סך אַ וויכ-טיקערער מענטש — געאַרבעט ווי אַ טיגער, ווען ער האָט נאָר געוואָלט, און ארום און אַרום געווען קערפערלאַך שטאַרקער פון זיינע עלטערן ווען ס'האַט אויסגעבראַכן אַ מחלוקה אין דערהיים אין שטיבל און צוליב דעם זיך געפילט גרעסער. גאָטפרעד האָט אַזוי דערציילט, און ער האָט עס געהערט פון יוליאָוס אַליין. ער איז אַלעמאָל געווען אַ פיאיקער — אַ סך מער ווי זיין ברודער — כאָטש עס איז אים ניט אָנגעגאַנגען קיין לייענען, מער ניט ער האָט ניט געהאַט אויף וואָס אויסצונוצן זיינע פיאיקייטן. ווי אזוי? — לעבנדיק אין דער היים אין שטיבל, ניט הערנדיק און ניט זעענ-דיק גאָרניט. זיינע גייסטיקע פיאיקייטן זיינען פאַרווענדט געוואָרן אויף אַזעלכע זאַכן, ווי אויסצוטיילן באַזונדער קאָלירטע און האַלב-געטריקנטע פיש, דערקאָנען וועלכע עס איז אַ ציג און וועלכער — אַ באַק. לעצטנס אָבער איז יוליאָוס געוואָרן געשיקטער ; ער האָט געאַרבעט אין דער לאַפאָטען-פישעריי צוויי יאָר און האָט אַפט אונט-טערגעאַרבעט באַ הער האַלמענגראַאַן. ער איז אויך געוואָרן גוטע פריינט מיט פעליקסן, וועלכער איז געווען געראַטן אין אים מיט

דעם, וואָס אויך ער איז געווען געבענטשט מיט גליקלאַכער אומ־
וויסנהייט און פיינטשאַכט צו ביכער. פעליקס איז געווען אַ געצנ־
דינער דורך און דורך.

אין איינעם אַ מאַג שפּאַצירן ווילאַטץ און אַנטאָן אויפן וועג
און אַט שטייט יוליאַוס פּונקט קעגנאייבער זיין פּאַטערס שטיבל.
אַז פעליקס איז ערגיץ דאָ ניט ווייט אַרום, איז אָן ספק, ווייל
מ'הערט אים פייפן ערגעץ נידעריקער אַרונטער.

די צוויי יונגע איידללייט באַגריסן אים מיט אַ קאַפּ־נויג און
האַלטן אין גיין ווייטער.

נאָר יוליאַוס האָט עס, ווייזט אויפֿ, אויסגעטייטשט, אַז
די אויבנדערמאָנטע יונגע איידללייט זיינען ענדלאַך געקומען אים
זען — אויב ניט, וואָס־זשע טוען זיי דאָ אויף דעם וועג? — און
דאָס איז געווען די סיבה פון זיין שטיין דאָרטן.

— וואָס מיינסטו — קאַנסטו מיך ניט ווילאַטץ? — פרעגט ער.
— יאָ, — ענטפערט ווילאַטץ.

— איז עס נישט מיך, וועמען דו זוכסט?

— ניין. — ענטפערט ווילאַטץ איבעראַשט.

יוליאַוסן פאַרדריסט שטאַרק דער עסק, וואָס ניט אים זוכן די
צוויי יונגעלייט, און ער זאָגט:

— אָ, ניט מיך. זייער גוט.

דערווייל אַבער האָבן זיך די צוויי יונגעלייט אָפּגעשמעלט און
אַנטאָן האָט זיך צעלאַכט. נו, וועט יוליאַוס בלייבן שטיין שטייִל
און זיך לאָזן מאַכן צום נאָר? ניט ער! ער איז געווען הויך און
שווער, זיינע ברעמען זיינען געווען געדיכט באַוואַקסן צוריק, און
ס'אַראַ פּויסטן ער האָט געהאַט I

— וואָס שמשירעט יענער אייזל דאָרטן די ציין? — פרעגט

ער.

אַנטאָן אַבער איז געווען אַ יונג, וואָס האָט שוין געהאַט ניט
איינ געשלעג מיט די קאָדעטן אין סט.־ציר — ער איז ניט געווען
דער מענטש, וואָס זאָל זיך לאָזן רופן אייזל.

— אפּשר ווילסטו, איך זאָל דיר אַנברעכן די ביינער? — האָט

ער געזאָגט.

איז עס מעגלאַך, אַז יוליאַוס, ניט נאָר וואָס ער האָט זיך ניט
צוריקגעצויגן אויף צוויי טריט, נאָר האָט נאָך געמאַכט אַ טראַט
פאַראַוויס? ווי אזוי איז עס געשען? וואָס האָט אים געקאַנט צו־

געבן אזא מוט, און וועט אים דען אימיצער לויבן דערפאר ? ער
האָט אָנגעהאַלטן זיין שטעל און, אויס בלויזער חרפה, געדאַרפֿט
פעסטשטעלן, אז וואָס שייך אָנברעכן די ביינער, איז ער גרייט;
אויף זיין פנים אָבער האָט זיך געזען אַ מאָדנער אומבאַשטימטער
בליק.

פּוּיזע.

פּרינציפּיעל האָט ווילאַטז גאַרניט געהאַט קעגן אַן אַנשמענ־
דיקן קליינעם געשלעג, דאָ אינמיטן וועג אָבער איז ניט גוט. —
ניין, הערט אויף! — האָט ער געזאָגט. פעליקס — דער קליינער
אינדיאַנער — האָט זיך באַוווּן אויפֿן וועג צו זיי — ווי פּאַראַיני-
טערעסירט ער איז עס מיטאַמאָל געוואָרן אין דעם, וואָס דאָ איז
פּאַרגעקומען; ס'איז געווען קלאָר, אז ער וועט זיך אָננעמען פּאַר
יוליאַוסן; ער האָט זיך שטיל אַוועקגעשטעלט צווישן די קעגנער
און געקוקט אויף אַנטאַנען מיט אָנגעצונדענע אויגן. דער קליי-
נער טייוול קאָן זיין געפּערלאַך זיך אָנצוהויבן מיט אים. און וויי-
לאַטז האָט געדאַרפֿט לאַנג ריידן, און לסוף סטראַשען, אז ער
וועט אַוועקגיין אַליוו, איידער ער האָט געקאָנט אַוועקנעמען אַנטאַ-
נען מיט זיך.

און דאָן האָט יוליאַוס אודאי ערשט זיך אָנגענומען מיט מוט:
— קום צוריק! — האָט ער נאָכגעשריען. אַ, ער איז געוואָרן אַ
קריגער, אַ העלד, און אויסגעשפּיגן גאַנצע שטראַמען קייטאַ-
באַס; די שפּראַך פון אָט דעם ברודער פון אַ גלח, איז געוואָרן
שטאַרקער און שטאַרקער, און ער האָט געשריען: — איד האָב גע-
זען די קווענער! זיך שלאָגן; דו קער זיך נאָר אום צוריק און איד
וועל דיר ווייזן! מיינסט, אז כ'האָב מורא פאַר דיר? איכ'ל
דיר שענקען זעקס צאָלן שטאַל; כ'וועל פון דיר מאַכן אַש און
פּאַרעך!

און פעליקס האָט אַרויסגעברומט קליינע געשרייען צו ווייזן,
אז ער איז מסכים מיט יוליאַוסן.

XV

ווילאַטז און זיין מוטער זיינען אַוועקגעפּאַרן. ס'איז געפּראַ-
וועט געוואָרן דער טראַדיציאָנעלער מאַלצייט, לויטן מנהג און

(* קווענער — דער נאָמען, וואָס די נאַרוועגיער רופן די פינער. — ש. ש.)

די האַלמענגראַס זיינען געווען אַנוועזנד. אזוי ווי דאָס איז געווען אַ ווענד־פּונקט אין ווילאָטצעס קאַריערע, איז זיין פּאַטערס רעדע, לכּבוד אים, געווען אַ סך ערנסטער ווי גע־וויינלאַך: עס זיינען דאָ צווייערליי אופנים פון איבערגעבן אַ מענטשנס נאָמען די נאָכקומענדע דורות, — האָט ער געזאָגט, — איינער קאָן זיין נאָמען אַריינלעגן אין אַ פאַרשטיקטן סכר, כדי אים מיצער זאָל אים קאָנען אויסגעפינען אין צוויי טויזנט יאָר אַרום; אָדער אַ מענטש קאָן אים אויסלעבן אין אַ שטורם פאַר די אויגן פון דער מענטשהייט, און דאָן וועט די געשיכטע דעם נאָמען פאַר־צייכענען! זיי האָבן געגעסן אין איילעניש, און כאַטש דאָס מאַל איז ניט געווען קיין דאָקטאָר מואוּז, וועלכער זאָל צעשמערן די האַרמאָניע, איז דאָס שטילשווייגן געווען נאָך געדריקטער — אַלע זיינען געווען אזוי גערירט פון אַט דער צעשיידונג. ביים האַפן האָט הער האַלמענגראַס — אויפּמערקזאַם און סימפּאַטיש ווי גע־וויינלאַך — געהאַלטן פרוי אדעלהיידס האַנט אין זיינער און גע־זאָגט אזוי שטיל: — קומט גיך צוריק!

עטלעכע חדשים זיינען שוין אַריבער און פרוי אַדעלהייד איז נאָך אַלץ ניט צוריקגעקומען; וואָס קאָן זיין די אורזאַך דערפון? דער לייטענאַנט האָט באַקומען בריוו, אין וועלכע זי האָט געבעטן אַ פאַרלענגערונג אין צייט צו זיין אוועק — נו, זאָל זיין אזוי: ס'איז ניט געווען נויטיק, אַז זי זאָל זיך צופיל אַנשטריינגען, כדי צו אַיילן זיך אַהיים. און דער לייטענאַנט האָט זיך געטראַכט, אַז אויב זי וויל ניט קומען, האָט קיין זין ניט צו קימערן זיך וועגן דעם; ער האָט אָנגעהויבן שלום־מאַכן מיט דעם געדאַנק, און אין איי־נעם אַ טאָג האָט ער ווידער אָנגעהויבן אונטערצוברומען אַ ניגון. דאווערדאַנאַ, וועלכע איז צוריק געווען זיין קאַמער־מיידל, האָט געבראַכט די דאָזיקע ניים אין קיך אַריין און די גאַנצע דינערשאַפט האָט אָנגעשמעלט די אויערן אויף צו הערן אים. נאָך זיי האָבן גאָרניט געהערט, דער לייטענאַנט האָט געזונגען אזוי ווייך, אזוי שטיל, — מער אויסשליסלאַך פאַר זיין אייגענעם פאַרגעניגן ווי אפילו דאָס לעצטע מאַל. און וואָס איז דען, אַז ער האָט געזונג־גען? ס'איז זייער מעגלאַך, אַז ער האָט עס געטון בלויז צוליב דעם, וואָס זיין הויזגעזינד איז איצט געווען פאַרעכנט פאַר אַ מר־ויקאַלישער פּאַמיליע.

אַביסל שפעטער איז אָנגעקומען אַ בריוו, אין וועלכן זי האָט

אים געבעטן, אז ער זאל איר דערלויבן צו זיין אוועק דעם גאנצן
הערבסט. א הכנעהדיקער בריוו, א געבעט; און איצט האט דער
לייטענאנט אודאי געפילט, אז עפעס מוז זיין דער מער. וואס,
דעם גאנצן הערבסט? און דערנאך, דעם גאנצן ווינטער אפשר?
עפעס מוז שטעקן הינטער דעם. זייער פארהייראט לעבן איז ניט
געווען בעסער פון א סך אנדערע; קיין ווירקלאכער אומגליק האט
ניט פאסירט, נאר א שטענדיקער עלנט האט געטרויערט איבער
דעם. אָט אזוי איז עס געווען. אן אומגליק — דאָס וואָלט נאָך
געווען נישקשה! אן אומגליק האָט א סוף, עס פאָרניט און שוין;
ערנער איז אַרומצוגיין אן גליק טאָג איין טאָג אויס, יאָר נאָך
יאָר. אפילו אַ מלאַך קאָן ווערן שלעכט געשטימט און בייסן — עס
איז מער ניט ווי נאָטירלאַך אזוי! אָבער ווען אַ מלאַך בייסט קיינ-
מאָל ניט און ער מורמלט בלויז; ווען אַ מלאַכס ליפן פאָרקרימען
זיך שטענדיק אין אַ פּוסטן שמייכל? דאָס מאַכט אויך ניט אויס!
איינער איז זיך אַ פּילאָזאָף, נאָט צו דאַנקען, און אַ שטיקל הומאָ-
ניסט. אַ קאָמאר איז אַ גרויס אַנשיקעניש; מיטן גרילצנדן זשום
פון זיינע מאַרלענע פּליגלען; „דודו“ זשומעט ער; צוערשט איז
עס אַ נסיון פאַר אַ מענטשנס פאַרשטאַנד — בלויז צוערשט. נאָכ-
אַלעמען, וואָס איז גליק? אַ מענטש דאַרף זיך אויסלערנען איינ-
צווען די אומוויכטיקייט פון דעם. הויז דעם איז דאָס פאַרהייראַטע
לעבן פון די האַלמסענס אין דער אמתן געווען גאַנץ דערטרעגלאַך;
עס איז זיך געגאַנגען מער גלאַטיק, געוואָרן פאַרהעלניסמעסיק גליק-
לאַך, אַ דאַנק נאָט! קעגנזייטיקער רעספעקט איז דאָרטן אַלעמאַל
געווען, און איצט איז אויך געקומען צו גוטער פאַרשטענדניש; זיי
וואָלטן געקאָנט זיך דורכוואַרפן מיט אן אָפענעם שמייכל ווערניט
ווען. דער לייטענאנט האָט אָנגעהויבן צו האָפן אויף אַ מין פאַר-
געבונג פאַר זיי ביידן, אויף אַ ניי לעבן איצט אין זייערע עלטערע
יאָרן — האָט אַדעלהייך ניט אַרויסגעוויזן אים, אין משך פון די
לעצטע וואָכן אין דער היים, אן אויגנשיינלאַכע צערטלאַכקייט, ווי
זי וואָלט שוין מער ניט פאַרנעצויגן דאָס זיין דערווייטערט פון
אים, אזוי ווי פּריער? — יאָ, אַ ניי לעבן אויף זייערע עלטערע
יאָרן. און דאָן פאַרט זי אוועק און וויל ניט צוריקקומען!
דאָ שיינט אויף פאַרן לייטענאנט אַ מעגלאַכקייט, אַז זי האָט
דורכגעלעבט אַ געוויסע איבערלעבונג, וואָס איז געווען מער אומ-
דערטרעגלאַך ווי איר פאַרהייראַט לעבן.

וואָס קאָן עס זיין? איין נאָט נאָר ווייסט. ס'איז אָבער זי
 בער, אז עס קאָן ניט זיין קיין קלייניקייט. זי האָט געשריבן אין
 איר לעצטן בריוו, אז זי האָט אים שלעכטס געטון — דאָס האָט
 גאַרנישט ניט געמיינט; דאָס איז בלויז געווען אַ שמייעלע, אויף
 צו קריגן אַ פאַרלענגערונג צו זיין אַוועק; דאָך איז געווען קלאַר,
 אז אדעלהייד האָט עפעס געהאַט אַ זאָרג אויף איר קאַפּ. און דער
 לייטענאַנט האָט מיטאַמאָל אויפגעהערט אונטערצוזינגען; ער איז
 שוין ניט געווען גענייגט דערצו. יא, אוראי, ס'איז בלויז געווען
 אַ קליינער פאַרזוך אויף צו זינגען, און ס'איז זיכער געווען אזא אומ-
 שולדיקע זאַך, וואָס אַ מאַן קאָן טון אין זיין פרויס אָפּווענהייט.
 דער לייטענאַנט אָבער איז געווען אַנטשלאָסן צו טון מער, ער
 האָט קיין האַלבע זאַכן ניט געטון. אויב אדעלהייד האָט עפעס אַ
 זאָרג אויף זיך — פאַסט ניט פאַר אים צו זיין אומסימפּאַטיש; ער
 וועט האָבן פאַר איר אַן אַנגענעמע איבעראַשונג, ווען זי וועט אהיים
 קומען, ער וועט אויף אַן אמתן צוריק אויפגעטען די פראַגע וועגן
 דעם אָרגל. דעם אָרגל מוז ער קריגן — ווען דאָס זאָל אפילו זיין
 זיין לעצטע טאַט.

אָך! ווען עס וואָלט נאָר געווען דער אָרגל אַליין! וואו איז
 אָבער די גאַלערייע וואו ער דאַרף שטיין? און וואו איז דאָרטן
 פאַראַן פּלאַץ פאַר אַ גאַלערייע? דער קלויסטער מוז געענדערט ווערן.
 האָט דער לייטענאַנט געקאָנט נעמען געהילף פאַר דער אַר-
 בעט פון זיין אייגענעם פאַר'משכונ'טן וואָלד אָן דערלויבניש? זיין
 נע הענט זיינען געווען געבונדן; ער מוז אַרויסגיין און איבערליי-
 ענען הער האַלמענגראַאַס פנים נאָך איין מאָל.

דער הערבסט איז אַריבער און זיין ווייב איז ניט געקומען. זי
 האָט איצט געשריבן בעטנדיק צו פאַרבלייבן דאָרטן לענגער — אַ
 געוויסע צייט לענגער — איבערן ווינטער; אַנדערש וועט וויר-
 לאַטזי זיין איינזאַם — יא, און זי אויך. הויז דעם האָבן זיי גע-
 מאַכט זייער גוטע און באַטראַכטע איינאַרדנונגען, אויסגעגעבן וויי-
 ניק געלט, און געאַרבעט שווער אויף מוזיק.

אפּשר האָט דאָס מוזל געוואָלט אזוי; דער לייטענאַנט וועט
 האָבן צייט אויסצופירן זיין בוי-אַרבעט איידער אדעלהייד קומט
 אהיים.

הער האַלמענגראַאַ פלעגט אָפט זיך נאַכפּרעגן אויף די צוויי,
 מוטער און זון, אין בערלין, און דאָס איז געווען מאָדנע צוליב צוויי

אורזאכן : צום אלעם ערשטן, איז האָט ער זיך ניט נאָכגעפרעגט
 וויפּ ווילאָטצן, ווען ער איז געווען אין ענגלאַנד; צווייטנס, האָט
 דער קליינער נאָטפּרעד איצט, פון צייט צו צייט, אָפּגעטראָגן בריוו
 אין האַלמענגראַטס הויז פון ווילאָטצן צו מאַריאַנען. „זיינען זיי
 געזונט און גליקלאַך ? “ — פּלעגט הער האַלמענגראַט פּרעגן. „זיי
 זיינען געזונט און גליקלאַך“, — האָט דער לייטענאַנט געענטפּערט.
 היינט האָט ער געענטפּערט דאָסזעלבע און צוגעגעבן : — מיין ווייב
 וויל נאָך בלייבן אין בערלין אַ געוויסע צייט.

ער האָט אָנגעהויבן צו ריידן וועגן דעם קלויסטער, זאָגנדיק :
 — אָט דער קליינער קלויסטער דאָ — אייערע אונטערנעמונג-
 גען האָבן אויף אזוי פיל פאַרגרעסערט די געמיינדע דאָ, אז דער
 קלויסטער איז געוואָרן צו קליין.

— יאָ, האָט הער האַלמענגראַט געזאָגט, — יאָ, ס'איז אמת —
 נאָר זיין קאָפּ איז, ווייזט אויס, געווען פאַרנומען מיט עפעס
 אַנדערש און דער אויסדרוק אויף זיין פנים איז געווען אַ פינצטערער
 און אומדורכדרינגלאַך. דער לייטענאַנט האָט מער ניט גערעדט
 וועגן דעם קלויסטער; אָט דער דאָזיקער עמפינדלאַכער מאַן האָט
 אָפּגעהאַקט דעם שמועס קורץ ווי ער וואָלט געווען געקראָגן אַ צייכן.
 יאָ, איז עס אָבער ניט געווען אַ פאַקט, אז דער קלויסטער
 איז געווען לעבערלאַך קליין? גיט נאָר אַ טראַכט וועגן די זונטיקן,
 ווען מען האָט דאָרטן געטויפט קינדער אין דער אָנוועזנהייט פון
 אַ גרויסער צאָל מענטשן אָדער ווען די גאַנצע געמיינדע פּלעגט זיך
 פאַרזאַמלען! מ'האָט אויך געקאָנט לייכט פאַראויסזען וואָס עס
 וועט זיין ביי דער קומענדיקער גאָמעסדינסט, ווען דער נייער די-
 נער פון גאָט, ס. לאַססען, האָט געדאַרפט קומען און פּרעדיקן פאַר
 זיינע לאַנדסלייט צום ערשטן מאל. דאָך איז אלעס, וואָס הער
 האַלמענגראַט האָט געענטפּערט, געווען : „יא, ס'איז אמת“.

דער לייטענאַנט האָט זיך אפשר געטראַכט אויף זיין איינגע-
 שפּאַרטן שטייגער, אז ווען ער וואָלט געהאַט זיין אלטע מאַכט,
 וואָלט ער פשוט צוגעפאָרן צו זיינע מילדלאַנגע טראַקטן וואַלד און
 באַפּוילן די וואַלדהעקער אַרונטערצוהאַקן גענוג געהילץ פאַר אַ
 האַלבן קלויסטער. און ער האָט, מעגלאַך, זיך אויך געטראַכט : ווען
 איך וואָלט געהאַנדלט לויט מיין רעכט, וואָלט איך טעלעגראַפירט
 גלייך היינט נאָך געהילץ פון נאַמעסן! און ס'איז, אָן ספק, גע-
 ווען אָט דער געדאַנק, וואָס האָט אים אויף אַ רגע געמאַכט צו פּילן

זיך רייך. ער איז נאך אלץ געווען גוט אָפּ, האָט ער געפילט; ער האָט געהאט דאָס געלט פאַרן טייך; און וואָלט עס ניט געווען צוליב יענע צוויי, די מוטער און זון, אין בערלין, וואָלט אים ניט געאַרט, אויב ער וואָלט אויסגעגעבן דאָס גאַנצע געלט ביז דעם לעצטן סענט. די לעכערלאַכע קראַנען, די הויפּנס קליינע מטבעות, וואָס זיינען אַפילו ניט געווען קיין טאַלערס.

הער האַלמענגראַטס לעצטע פּראַגע און דער ענטפּער, וואָס ער האָט באַקומען אויף איר זיינען געווען ווירדיק און זיך גוט געפאַסט פאַר בידע איידללייט:

— איר בין ניט געווען אין בערלין; איז עס ניט צו טייער פאַר אייער פּרוי צו וואוינען דאָרטן? — האָט האַלמענגראַט געזאָגט צום לייטענאַנט.

— ס'איז נישט צו טייער פאַר מיין פּרוי צו וואוינען אין בערלין, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט צו האַלמענגראַט.

* * *

ס'איז ניט געווען קיין טעות אין דעם, אין די נאָכפאלגנדיקע וואָכן האָט אַביסל אַנאַנדער טאָן זיך אַריינגעוועבט אין די באַציר אונגען צווישן דעם גוט-באַזיצער פון זענלפּאָס און דעם ניי-אַנגעד-קומענעם הער האַלמענגראַט. זייטיקע מענטשן האָבן עס ניט באַ-מערקט, דער לייטענאַנט אָבער האָט אין דעם קיין ספק ניט גע-האַט; און אין זיין האַסטיקן אַראַבער-קאַפּ האָט זיך איצט אויס-געאַרבעט אַ פּלאַן וועגן וועלכן ער האָט נאָכגעטראַכט איצטער טאָג און נאָכט: ער האָט זיך אומגעדרייט אויף פאַר'משכונ'טער ערד און געוואוינט אין אַ פאַר'משכונ'ט הויז; וועט ער זיך אַרויסציען פון דאָנעט. ס'איז געווען גוט, וואָס אַדעל-הייד און וויליאַמס זיינען איצט נישטאָ דאָ. ער וועט זיי בעטן צו פאַרבלייבן דאָרטן, וואו זיי זיינען; דאָן וועט ער נאָך פאַר זיך אַליין דאַרפן צוגרייטן אַ ניי לעבן.

עס שטייט געשריבן באַם סוף פון פּאַסטאָר ווינדפּעלדס געשיכ-טע, אַז פּרוי האַלמעטען איז אַוועקגעפאַרן קיין אויסלאַנד און דאָרטן פאַרבליבן מחמת זי און איר מאַן האָבן ניט געשטימט צווישן זיך. נו! אויף דער פּראַגע, יעדנפאַלס, זיינען זיי געווען איינשטימיק. „בלייבט וואו איר זענט דערוויל! — האָט דער לייטענאַנט גע-שריבן צו זיין ווייב. און, כדי זי זאָל זיך ניט פילן געדריקט פון דאַנקבאַרקייט צו אים פאַר דעם, האָט ער איר דערקלערט, ווי

ס'איז טאקע אמת געווען, אז ער וויל אויספירן א פלאן, וואס צוליב דעם מוז ער זיין אליין.

וואוהין וועט ער זיך אריבערציען? דאָרטן איז געשטאנען די אלטע ציגעלניע; זי האָט ער ניט פאַרקויפט, אין דער מציאה מיטן טייך איז זי ניט געווען אַריינגערעכענט. די ציגעלניע איז געווען פאַרמשכונט פונקט אזוי גוט ווי אלעס איבעריקע, דאָס איז אמת, זי קאָן אָבער ווערן אויסגעלייזט פון דער היפּאָטעקע; זי איז גע-ווען געלעכערט און ס'האָט אין איר אַריינגערונען, מ'קאָן זי אָבער פאַריכטן און צופאַסן פאַר אַ וואוינונג.

דער לייטענאַנט האָט איבער דעם פלאַן זיך ערנסט פאַרטראַכט. אין די אלע יאָרן פון זיין ירידה האָט ער קיינמאָל ניט אויפגענומען לייכט קיין זאַכן און גלאַט אזוי זיך געלאָזט זיי שווימען — דאָס איז געווען ווייט פון זיין נאַטור. זיינע געלט־נויטן האָבן אים געפירט ניקט, ער האָט זיי אָבער ניט געקאָנט פאַרהיילן. ווי אזוי האָט ער זיי געקאָנט פאַרהיילן? דורך פאַרדינען עפעס, דורך מאַכן עפעס? ער? דער דאָזיקער מאַן, וואָס האָט בלויז געקאָנט אויסגעבן געלט, בלויז צאָלן, צאָלן; אַן אויסבריינגער אָן רייכטימער, אויף וואָס צו שטיצן זיך, אַ מאַן מיט נעגאַטיווע אייגנשאַפטן, אַ גאון אויף צו מאַכן הוצאות. ער איז געווען דער זון פון זיינע פאַטערס און האָט געלעבט אין שאַטן פון זיינע עלטער־פאַטערס.

פון יענעם טאָג אָן, ווען ער האָט געקראָגן יענע אמתע אָדער אויסגעדוכטע אַנצוהערעניש פון הער האַלמענגראַא, האָבן זיינע שוועריקייטן אויסגעוויזן צו טורעמען זיך העכער און העכער פאַר אים: ער האָט פאַרגעסן אָדער בכיוון זיך געמאַכט ניט וויסנדיק וועגן זיין גאַנצן באַוועגלאַכן פאַרמעגן, זיין איבערגעפילט הויז, דאָס מעבל, די קונסטווערק, די ביבליאָטעק, דאָס פי, די פּערד, שיפּלאַך, געצייג, מאַשינעריע — וועגן דעם אלעמען האָט ער ניט געטראַכט. זייענדיק, ווי ער איז עס געווען, די פאַרקערפּערונג פון געזעץ — איז געווען אומפאַרמיידלאַך, אַז ער זאָל זיך באַטראַכטן בלויז עטלאַכע טריט פון באַנקראַט.

אַט דער אלטער לייטענאַנט — האָט ער ניט געקעמפט קעגן אַ נאַטור־קראַפט! זאָל ער זיך ווענדן צו זיינע שוועסטער אין שווערן? אַזאָ געדאַנק איז אים קיינמאָל ניט איינגעפאַלן; שוין צוואַנציק יאָר ווי ער האָט ניט קיין רעגלמעסיקע פאַרבינדונגען מיט זיי, און זינט זייער מוטער איז געשטאַרבן, האָבן זיי אפילו אויפגעהערט זיך

דורכשרייבן. ער וואָלט אפשר געקאָנט ענדערן זיין אַרט לעבן, פאַר-
 קלענערן די צאָל דינער, שניידן די יערלעכע הוצאה, די קאָנטאָ באַ
 די בערגענער סוחרים ? וועגן דעם, וואָלט ער אייך אַליין געזאָגט.
 איז נאָר ניטאָ וואָס צו ריידן אַפילו, און ער וועט עס אַפילו ניט
 נעמען אין אַכט. זאָלן די צוויי אין אויסלאַנד קריגן אַ וואונק פון
 דער היים וועגן דעם איצטיקן צושטאַנד פון זעגלפאַס ! זיי זיינען
 ניט געווען געוואוינט צו זאָרגן זיך וועגן געלט־מיטלען. דער קליי-
 נער ווילאַטץ טאָר ניט האָבן קיין אַנדערן באַגריף וועגן זיין פאַר-
 טער ווי דעם, וואָס דער לייטענאַנט האָט געהאַט וועגן זיין פאַר-
 טער: ער דאַרף פילן, אז ער איז שטענדיק אין אַ לאַגע צו זיין
 גרייט צו העלפן, צו געבן, צו קויפן; קאָן אַלעמאָל זיין אַן איידל־
 מאַן, אַ ווילאַטץ האַלמסען. און וואָס שייך דער דינערשאַפט ?
 זיינען איצט געווען מערער דינסטן און דינער ווי אין זיין פּאָטערס
 צייט ? דער קליינער גאָטפּרעד — איז ער אימיצן געשטאַנען אין
 וועג ? און זיין שוועסטער פּאלינא — איז זי ניט געווען די איינ-
 ציקע, וועלכע האָט געהאַט פיינע, קורצע ענטפּערס פאַרן לייטע-
 נאַנט און וועלכע האָט געמאַכט אַ קניקס ווי צו אַ פּאָטער, ווען ער
 איז דורכגעגאַנגען פאַרביי איר ? ער האָט אויך ניט געקאָנט, איצט
 ווען זיי ווייב איז ניטאָ, אויסקומען אָן דער הויז־פירערן. קיין
 זאך האָט ניט געקאָנט ווערן געענדערט.

די הויז־פירערן ? זי איז געווען אַ רירעוודיקע און פלייסיקע
 פרוי — זיין ווייב אַליין האָט זי געלערנט אזוי פיל יאָרן — אזוי
 אז איצט האָט זי געהאַט די באַלעבאַטישקייט פון הויז אויף אירע
 שפיצ־פינגער. איז אַלעס אונמער אירע הענט ניט געגאַנגען אויס־
 גערעכנט ווי אַ זייגער ? ניין ! ניין !

אויך האָט יאמפרו סאלוועסן אַליין ניט געפילט קיין מאַנגל אין
 עפעס. זי האָט פּאַקטיש געהאַט פולע שפייכלער פון וואַנעט צו נע-
 מען; דער גרויסער מאַיאַנטעק האָט צוגעשטעלט דאָס רוב פון דעם,
 וואָס מ'האַט געדאַרפט האָבן, און וויין און צוגעריכטע שפייזן
 זיינען געקומען פון בערגען, פונקט אזוי ווי פריער. קיין זאך
 האָט ניט געעפלט. און דערפאַר איז יאמפרו סאלוועסן אַלעמאָל
 געווען דריילאך און צופרידן מיט איר מזל, און אָפט זיך געלאָזט
 וואוילגיין און זיך גע'חכמה'ט מיט די דינסט־מיידלאך.

איז זי ניט געווען די פירערן פון זעגלפאַס ? אָבער דאָס איז
 נאָך ניט געווען אַלי. דער האַפּן־פאַרוואַלטער האָט זיך געשדכנט

צו איר און געוואָלט מיט איר חתונה האָבן. דאָס איז געווען אַן אמת. און ער האָט אויך געזונגען אַזעלכע פּרילאָכע לידער. זיי האָבן עס ביידע שוין געהאַט כמעט אַזוי גוט ווי באַשאַלסן צווישן זיך יענעם פּרילינג; נאָר דאָ האָט דער אַדוואָקאַט ראש זיך אָנגע-הויבן צו ערקלערן איר אין ליבע און געוואָלט מיט איר חתונה האָבן — און דאָס איז שוין געווען גאָר אַנאַנדער זאַך. איר פּאַרשטייט. הער ראש האָט געוואָלט טון אַזוי ווי זיין פּאַטער און זיין זיידע און זיין זיידנס פּאַטער האָבן געטון פאַר אים: חתונה געהאַט און גע-זוכט אַ רעגירונגס-שטעלע און געפירט אַ קולטורעל לעבן. דעם האַפּן-פּאַרוואַלטערס קאַריערע ווידער איז געווען מער אומבאַשטימט: ער איז געווען אַ געשעפטסמאַן און ניט געקאַנט עפענען קיין געשעפט אָן געלט. ניין, דעם האַפּן-פּאַרוואַלטער קאָן מען ניט פּאַרגלייבן מיטן צווייטן, כאַטש מ'האַט זיך ניט געקאַנט אָפּהאַלטן פון ניט לאַזן פון אים. נאָר יאמפרו סאַלוועסן, די הויז-פירערן, האָט ניט גע-האַט קעגן דעם, אַז זי זאָל האָבן צוויי שנירלאַך פאַר איר שליוף.

זי האָט זיך באַפּריינדט מיט פרוי אירגענס, וואָס איר מיידל-שער נאָמען איז געווען גילמייאידן, און אַפּטמאַל אין אַן אַוונט זיך דורכגעגאַנגען צו האַלמענגראַטאָן אין הויז אַרין צו כאַפּן אַ שמועס מיט איר. זייענדיק די אַלמנה פון אַ געריכטס-אַדוואָקאַט, איז פרוי אירגענס געווען צוגונסטן ראַשן — „וואָס צווייפּלט איר נאָך!“ — פּלעגט זי זאָגן. „ער איז אַ געלערנטער מענטש, בעת דער צוויי-טער קאָן, דאָס העכסטע, זיין אַ קרעמער. ניין, שיקט ניט אַוועק ראַשן!“

— ער קאָן אפשר אַליין אַוועקגיין, — זאָגט יאָמפרו סאַלוועסן.
 — אַוועקגיין — אַ געבילדעטער מאַן? קיינמאַל ניט. אַזאַ מאַן האַנדלט ניט אַזוי. אירגענס איז ניט אַוועקגעגאַנגען.
 — ווי געפּעלט אייך צו זיין דאָ אין דעם הויז? — פּרעגט יאָמפרו סאַלוועסן.

— דאָ? — פרוי אירגענס ווייזט אָן מיט אַ שאַקל מיט איר קאַפּ, אַז איר אַרט איז אַ גן-עדן, — איך האָב נאָך קיינמאַל ניט פּאַרבּראַכט אַזוי גוט, ס'איז אַזאַ פּאַרוואַרפענע געגנט. הלאוי וואָלט אירגענס נאָר געווען געקאַנט דאָ זיין.

— ווייסט איר וואָס איך דענק, פרוי אירגענס? איך גלויב, אַז הער האַלמענגראַטאָן איז גאַרניט אַזאַ ווי ער ווייזט אויס צו זיין.
 — וואָס מיינט איר? וואָס איז ער ניט?

— האָט ער אייך קיינמאל נישט אַרומגענומען ?
 — וואָס אין הימלס נאָמען רעדט איר, יאָמפרו סאַלוועסן ?
 — נו, ער האָט מיך אַרומגענומען.
 — אַרומגענומען אייך ?
 — יא, מיט אַ פּאַר אָונטן צוריק.

נאָר אַצינד איז פּרוי אירגענעם באַליידיקט און זי זאָגט :
 — איך דענק, אַז ער האָט נישט אַרומגענומען קיין אַנדערע מע-
 רער ווי מיך ; עס איז אָבער בלוין די לעצטע עטלאַכע וואָכן, ווי
 ער טוט עס אַזוי — עס זעט אויס ווי ער וואַלט זיך אַביסל געענ-
 דערט לעצטנס. אָבער דאָס וועל איך יאָ זאָגן, אַז ער גייט נישט
 צו ווייט. קיינמאל נישט ! און מיט אייך, וואָס איר קאָנט אים
 נישט, האָט ער אפילו אַזוי ווייט אויך נישט געקאָנט גיין. וואָס האָט
 ער אייך געטון, זאָגט איר ? איך וואונדער זיך אויף אייך.

דער שמועס צווישן די צוויי פרויען גייט אָן און יאָמפרו סאַל-
 וועסן פילט זיך אַצינד באַליידיקט. ווייל פּרוי אירגענעם מאַכט אַ
 באַמערקונג, אַז עס זיינען פאַראַן אַזויפילערליי וועגן פון אַרומ-
 נעמען אַ פּרוי ; „איינע קאָן שטיין אַ מאָן פונקט אין וועג, ווען
 ער גייט דורך פאַרביי איר, און דאַן וואָס זאָל ער טון מיט זיינע
 אַרמס, יאָמפרו סאַלוועסן ?“

— ניין, דערציילט מיר נישט אַזעלכע מעשיות. וואָס טוט
 זיך אָבער איצט אין הויף ? איך וויל טאַקע אויף אַן אמת וויסן !
 — זאָגט פּרוי אירגענעם.

— באַ אונדז ? — ענטפערט יאָמפרו סאַלוועסן, שטאַרק באַ-
 ליידיקט דאָס מאַל, שרעקלאַך באַליידיקט. — איך קאָן אייך זאָגן,
 איר מעגט זיך פירן דאָ אַזוי שפּאַניש און רייך ווי איר ווילט נאָר,
 אָבער איר קאָנט זיך נישט פאַרגלייבן מיט אונדז אין הויף, איר
 קאָנט עס זאָגן האַלמענגראַאָן אין מיין נאָמען. איר האָב נישט גע-
 זען קיין טעלער און שיסלען און טאַצן פון שווערן זילבער אין
 דעם הויז, מיר אָבער האָבן יאָ ; און איך האָב נישט געזען דאָ
 קיין באַגילרטע הענטלאַך באַ די זילבערנע קוכן-שיסלען. מיר
 אָבער האָבן זיי. יא, אַזוי !

— אָבער מיין ליבע יאָמפרו סאַלוועסן, ווייסט איר, אַז זי
 האָט אים פאַרלאָזט ?

— אַזוי ? דאָס איז אייער צונג, וואָס גאָט דאַרף זי פאַרהיטן
 פון רכיכות און לשון-הרע, פּרוי אירגענעם, נישט מיינע. וואָס

ד ע ר ט איר ? זי איז אוועקגעפארן מיט איר זון קיין דייטש-
לאנד און ער שטודירט דארטן צו זיין א קאמפאזיטאר. איר ווייס
ניט וואָס איר מיינט. איר קאָן אויף אַן אמת גלויבן, אַז איר האָט
זיי זעלע אַביסל געענדערט דאָ. איר אַבער, פון מיין זייט, האָף צו
לעבן און שטאַרבן אַז אַנשטענדיקע פרוי ; און וואָס שייך דעם,
האַט דער קאָנסול פּרעדעריק מיר קיינמאַל ניט אַרומגענומען, איר
קאָנט עס זאָגן הער האַלמענגראַטן אין מיין נאָמען.

און אזוי אַרום האָבן די צוויי פרויען פאַרגעזעצט זייער שמועס,
אַ געמיש פון נאַרישקייט און שפּיעיקייט. ווען אָט די פרויען האָבן
געדערט צווישן זיך האָבן זיי ניט געדאַרפט איינהאַלטן זייערע
צונגען, און די נאַטור האָט געקראָגן די אויבערהאַנט ; זייער שפּראַך
האַט געהאַט דעם ריח פון זייער היימישער דערציאונג ; זיי האָבן
אַרויסגעזאָגט אומגלויבליכע זאַכן.

* * *

ענדליך האָט דער פּאַסטאָר ווינדפּעלד אויסגעפאַלגט דאָס גע-
זעץ פון אַפיציעלער איבערוואַנדערונג און געזוכט אַ פּאַסטן אין
דרום. ער האָט עס געטון אומווייליק, אָט דער אַלטער, ערשעפטער
מאַן, ווייל כּדרך כלל האָט ער דאָ געפירט אַן אַנגענעם און בכּבודיק
לעבן — געהאַט אַ פּוֹלן קלויסטער מיט אַ פּרידלעכער געמיינדע. נאָר
וואָס האָט ער געקאָנט טון ? וואָס הייסט, זאַלט איר מיר זיין גע-
זונט ! זיינען ניט געווען קיין מאַסן מענטשן דאַרטן אין דרום-לאַנד,
וואָס זיינען געווען אויסגעהונגערט נאָך אַ חלק פון דעם, וואָס עס
זיין געבליבן פונם פּאַסטאָר ווינדפּעלד ? האָט ער זיי געקאָנט לאָזן
לענגער וואַרטן ? ער האָט באַקומען אַ פּאַסטן אין דער פּלאַכער נאָר
שיינער סמאַלענען געגנט.

דאָן איז זיין שטעלפּאַרטערע אַנגעקומען. ס'איז ניט געווען
דער קוראַט (*) פונם קירך-באַצירק ; ער איז נאָר, ליידער, ניט געווען
באַשטימט. ניין ! ס'איז געווען אַ זיך אויפאַפּערנדיקע נשמה, וואָס
איז געווען וויליק צו דינען דער געמיינדע צייטווייליק. די איינוואוי-
נער האָבן געדאַרפט אַנגעמען דעם וואָס זיי האָבן געקאָנט קריגן אין
זיין דאַנקבאַר, וואָס אוועלכער-ניט-איז גלח וויל קומען אַהערצו אין
צפון-לאַנד אויף עטלעכע וואַכן.

און נאָך אזא גלח ! אַן אויסגעצייכנטער מאַן אין שוואַרצע

(* גלח פון אַ נידעריקערן ראַנג. — ש. ש.)

קליידער און מיט א שטייף העמד. קיינער האָט ניט געקאָנט מאַכן
קיין טעות וועגן אים; די הענט אויסגעאיידלט דין פון בלעמערן זייטן
פון ביכער און מאַנוסקריפטן; די געוויכטיקע פינגער — פּאַסיק צו
טראָגן אַ שעפעלע אויף יעדן אַקסל; די גראַמע שייך — ברייט גענוג
פאַר צוויי פאַר זאַקן; און איבער זיי גאלאשן. ער האָט ניט געהאַט
קיין בישאָפּס שטאַק מיט אַ צלם אויפן שפיץ — דערווייל נאָך ניט;
ער האָט אָבער געהאַט לאַנגע האָר און געטראָגן לומדישע ברילן,
מחמת איז ער דען ניט געווען קיין גרויסער למדן? ס'איז געווען
לאַרס מאַנילסענס זון, ל. לאַססען.

ער איז שוין געווען אַ פּולער גלח איצטער. און ער איז אַהיים
געקומען זיך אויסצופיינען. מ'קאָן ניט שיינען אין די קאַרדילערעס
— בלויז אין דער היים קאָן אַ מענטש זיך אויספיינען!

ער איז געקומען מיט אַ הויז־פירערן און מיט עטלאַכע קאַסטנס
מיט מעבל און צוגעפאַרן גלויך צום קלויסטער־הויז. אין הויפט באַ־
צירק. די פאַרוואַלטונג־מיטגלידער פון דער קירך־געמיינדע האָבן
זיך פאַרזאַמלט אויף צו באַגעגענען אים און פון איצט אָן האָבן זיי
אים צוגעהאַלפן מיט דער גרעסטער איבערגעבנקייט; ווייל, אוראי,
זיין רום איז געלאָפן פאַראַויס פאַר אים שוין אַ סך יאָרן—ווער האָט
ניט געהערט פון ל. לאַססען!

— זייט מצליח דאָ און זאָל זיין אין אַ גוטער שעה, אַז איר
זאָלט פאַרבלייבן באַ אונדז אַ לאַנגע צייט! — האָבן די פאַרוואַלטונג
מיטגלידער געזאָגט.

— ניין, ניין. איך וועל דאָ ניט פאַרבלייבן לאַנג, — האָט גע־
ענטפערט דער פּאַסטאָר. — איך האָב אָבער געהאַלטן עס פאַר מיין
פליכט איבערצונעמען צייטווייליק די דינסט דאָ.

— אַך, ניין; ס'איז מער ניט ווי נאַטירלאַך, אַז איר זאָלט זיך
מער ניט פילן היימיש דאָ צווישן אונדז.

— ניין, זאָגט עס ניט, מיינע פריינט; מיר זיינען אָבער אַזוי
אַפגעזונדערט דאָ, און איר קאָן ניט לעבן אין אַ פאַרוואָרפן ווינקל.
מיינע למדישע שטרעבונגען, שיינט מיר, ווייזן אָן אויף אַ שטעלע
אין דרום פאַר מיר.

— יא, מן הסתם איז עס אַזוי. אָבער אַ שטייגער ווען איר וואָלט
געזוכט אַ פּאַסטאָר דאָ, וואָלט איר דאָ געקראָגן.

— דעם אַמט פון אַ פּאַסטאָר אין דעם באַצירק? יא, איך וועל
אים אָבער ניט זוכן צו קריגן. מיין דאָקטאָר פאַרווערט מיר צו לעבן

דאָ ; איך קאָן ניט פאַרטראַגן דעם הינג קלימאַט, זאָגט ער ; ס'איז צו ווייט אַרויס אין צפון.

דערנאָך האָט ער געהאַלטן אַ דרשה אינם הויפט קלויסטער, און ס'איז ניט געווען קיין פּלאַץ אין אים פאַר אַלעמען ; ער האָט אָבער באַפוילן אז מען זאָל אַרויסנעמען די פענצטער אַזוי, אז די וואַס זיינען געשטאַנען אינדרויסן זאָלן אים אויך קאָנען הערן. נו — און היינט די דרשה אַליין, וואָס ער האָט געהאַלטן !

נאָך דער זענלפּאַס קלויסטער איז פאַרשטייט זיך געווען נאָך קלענער און ווען הער לאַססען האָט דאָרטן גערשנט אין קיין איין צאָל ליידיק פּלאַץ ניט געווען צו געפינען. גאָט איז מיט אויך ! יעדער איינער איז געגאַנגען אין קלויסטער אַרין — אַפילו פער דער קרעכער איז געגאַנגען — און דאָרטן זיינען זיי געשטאַנען און ניט געקאָנט אַרין אינווייניק. — נעמט אַרויס די פענצטער, — האָט דער פּאַסטאָר נאָכאַמאָל באַפוילן, — און מיט גאָטס הילף וועט מין קול גרייכן אַפילו אויך די וואַס שטייען אַמווייטסטן ! — און, זיכער ווי דאָס מזל, זיין קול האָט זיך געהערט אַזוי ווייט ווי ביז צום האַפן. אַזוי ווייט ווי ביז צו די שטיבלאָד. ס'האָט זיך אַפילו ניט געלוינט צו גיין אין קלויסטער; און אַזוי אַרום איז אַ יונג פּאַרל, נאָכפּאַלגנדיק אַן אַלמע זונטיק געוואוינהייט, אַרונטער געגאַנגען צום שיפּלאַר-קאַז מער הינטערן ים-שפיץ. דאָס מיידל איז געווען דאָווערדאָנאַ, דעם פּאַסטאָרס שוועסטער, און דער בחור איז געווען דער געהילף צום קרעמער באַם האַפן.

נאָך נאָך דער גאָטעסדינסט איז דער פּאַסטאָר געווען הונגעריק, און אַזוי ווי ער איז ניט געווען איינגעלאָרן ניט צום לייטענאַנט אין הויף אַרין און ניט צו הער האַלמענגראַאָן, איז הער לאַססען, אין זיין גרויסער עניוּת, אַרונטערגעגאַנגען צו זיין פּאַטערס שטיבל און דאָרטן געגעסן זיין מאָלצייט.

דאָרטן איז ער געזעסן נאָך אַ מאָל, דאָס אינגל לאָרס, די ברכה און דער וואונדער פון דעם קירד-באַצירק. זיינע קלענערע כרידער און שוועסטער זיינען שוין געווען אונטערגעוואַקסן, און זיין מוטער גרויער, נאָך זיין פּאַטער איז געווען דערזעלבער רויט-באַרדיקער. פאַרהאַרטעוועטער אַלטער, און יוליאַוס איז געווען אַ מאַן.

— איצט קלער איך צי די קאָנסט עסן דאָס וואָס מיר האָבן, — האָט זיין מוטער געזאָגט.

— א, יא ! א דאָנק ; איך זע, אז עס איז פריש פלייש, און עס איז פריש פלייש וואָס דער דאָקטאָר האָט מיר געהייסן עסן.

— מיר האָבן געקוילעט אַ ציג, — האָט זיין מוטער געזאָגט.

ער איז געווען אָפּגעהיט אין זיינע טיש-מאַניערן אויס-שפּרייטנדיק זיין טיכל אונטער זיין קיץ און גענומען ברויט מיט זיין גאָפּל ; יוליאַוס האָט צו זיך אַליין אַ מורמל געטון : „דער טייוול !“ אַביסל שפעטער זיינען זיי אַלע אַרויסגעגאַנגען איינציקווייז איינער נאָכן אַנדערן כדי לאַרס זאָל קענען זיין אַליין ; די קלענערע ברידער און שוועסטער, וועלכע האָבן ניט געוואוסט אַנדערש ווי נאָר שטיין אין די ווינקלען, זיינען אַרויסגערופּן געוואָרן פּונם פּאָטער.

דער פּאָטער איז אורדאי געווען איבערוועלטיקט היינט ; ער איז כמעט ווי שטום געוואָרן פון דער פייערלאַכקייט פון דער געלע-גנהייט, הוץ דעם האָט ער געדאַרפּט ווייזן זיין זון ווי זיין דרשה האָט אויף אים געווירקט און אים געמאַכט צו פאַרטראַכטן זיך ; אויך צוליב דער סיבה איז ער געווען שטיל. יוליאַוס אָבער, דער שעלמאַק, דער זינדיקער, האָט זיך אַרויפּגעגנבעט אויפן אויבער-שטיבל וואו ער האָט זיך געמאַכט אַ קוק-לעכל אינם דיל, און געלעגן דאָרטן און געהיט זיין ברודער אינם הינטערשטן צימער. און זעט נאָר זעט ווי ער פירט זיך אויף איצט ! אַלע זיינע מאַניערן זיינען פאַרשוואונדן ; ער האָט זיך צוגעכאַפט צום עסן, שליינגט זשעדנע גרויסע שטיקער, עסט גראַב, בלינד, ווי אַ תּויר, פאַרגיסט פעטס אַרום און אַרום זיך. און ער טוט עס אַלעס אין אַזאַ איילעניש ווי עס וואָלט זיך געהאַנדלט וועגן אַריינגעמען אין זיך אַזויפיל וויפּל ס'איז נאָר מעגלאַך איידער אימיצער קומט אָן. יוליאַוס, אָן ספק, באַשליסט נאָכדעם, אז זיין ברודער איז נאָכאַלעמען ניט געוואָרן אַזאַ גרויסער מענטש, אז ער זאָל ניט טאָרן ריידן צו אים.

נאָכן עסן לעגט זיך דער פּאַסטאָר צו אויף זיין פּאַטערס כעט און שלאָפּט איין. ווען ער כאַפט זיך אויף, דערלאַנגט אים די מאַמע קאווע. דער פּאַסטאָר איז דערפּרישט איצטער, ער געניצט הויד און באַדאַנקט זיין מוטער פאַר דער קאווע ; ער נעמט אַרונטער פון דער פּאָליצע די צוויי אַלטע, גוט-באַוואוסטע ביכער, וואָס געפינען זיך אין שטיבל, איינס— אַ בוך מיט דרשות און דאָס צווייטע אַ „שפיגל פּונם מענטשלאַכן האַרץ“, וועלכע זיין פּאַטער האָט איינמאַל גע-בראַכט אַהיים פון לאַפּאַטען.

דאָן קומען די אַנדערע צוריק אַריין, איינער אויף אַ מאָל ; דאָס

קליינארט קומט אריין. און דאווערדאנא קומט אויך ענדלאך אריין.
דער פאסטאר זעט ניט און הערט ניט, ער איז פארטיפט אין די
ביכער. וואָס פאַר אַ ביכער־מענטש ער איז עס געווען אָט דער לאַרס!
און ווי ער האָט געקאָנט איבערקערן די בלעטער אַפילו ניט איינ-
נעצנדיק קיין פינגער; און מיט וואָס פאַר אַ יראַת־הכבוד ער האָט
עס געהאַלטן אַ בוך גלייך ווי עס וואָלט געווען אַן אוצר. זיין מוטער
אַבער האָט געזען פון גוטע סמנים אויף זיינע הענט און האַלדז, אַז
ער איז געווען פונקט אזוי שמוציק ווי פריער.

דאָן רייסט ער זיך אָפּ פון די ביכער און הויכט אָן צו ריידן
מיט די אַנדערע; ער באַמערקט דאווערדאנא און פּרעגט זיך נאָך
אויפן לייטענאַנט.

— אַ דאַנק, ער איז געוונט.

— איד וועל מן הסתם דאַרפן וואָבן אַ קליינעם שמועס מיט אים,
— זאָגט דער פאסטאר. — כ'האָב געהערט, אַז זיין ווייב איז אוועק-
געפאָרן.

ער פּרעגט זיך נאָך אויף ווילאַטצן.

— ער שטודירט צו זיין אַ מוזיקער, — ענטפערט דאווערדאנא.
— אַלץ עולם הזה זאָבן!

— פונקט דאָסזעלבע וואָס איד האָב געטראַכט די גאַנצע צייט
— מישט זיך אַריין זיין פאָטער, לאַרס מאַנילסען. — איד בין אַן
עם־הארץ איז אַלץ וואָס איז שייך ביכער און צייטונגען, איד האָב
אַבער אַלעמאַל פאַרשטאַנען, אַז מוזיק און שפּילן און טאַנצן און
שפּילן אין ביינדלאַך זיינען אַלץ מעשים־טובים פונם טיוול — גאָט
זאָל מיד ניט שטראַפן פאַר די רייד.

— ווי לאַנג וועסטו דאָ פאַרבלייבן אין דעם קירד־באַצירק? —
פּרעגט יוליאַוס.

— איד ווייס ניט; ניט לענגער וויפל ס'איז דורכאויס נויטיק.
— ענטפערט דער פאסטאר. — מיין בישאָף האָט מיר צוגעזאָגט
אַ גיכן איבערבייט.

— פאַרוואָס קאָנסטו זיך ניט ווענדן נאָך דעם פּאַסטן?
— ווייל איד בין צופיל אָנגעשטריינגט פון לערנען און איד
קאָן ניט פאַרטראַגן די לופט דאָ. איד מוז וואוינען אין דרום.
— די לופט? וואָס, צום טיוול, איז דער מער מיט דער היגער
לופט?

— ביסט אזוי גראָב, יוליאַוס, — זאָגט דער פאסטאר צו זיין

ברודער.

יוליאוס איז אָבער אין דער אמתן ניט געווען אזוי שטאַרק
שלעכט; ער האָט פשוט געפרעגט פאַרוואָס, אום הימעלס נאָמען,
טויג דאָ ניט די לופט? און צו מ'האָט דאָ ניט געדאַרפט האָבן קיין
פאַסטאָר אין דעם היגן באַצירק.

— אַלע דאָרפישע פאַסטנס אין די היגע צפון מקומות זיינען
גלייך; קיין איין פאַסטאָר נעמט ניט אָן וויליק קיין אַמט אין צפון-
לאַנד. אויס בלוזער פריינטלאַכקייט בין איד געקומען אַהער.

גאָטספאַרכטיקע שטותעריי און געלערנטע שטותעריי שליסן
אַמאָל ידאָהת; זיין מוטער האָט אויסגעזען ווי זי וואָלט געפלאַצט
פון שטאַלץ פון איר גרויסן זון:

— אָ, יא! ס'איז געווען גרויסאַרטיק פון דיר איינצואווייליקן
צו קומען נאָכאַמאָל אַהיים!

יוליאוס האָט אָבער ניט נאָכגעגעבן:

— נו, אויב אזוי, הייסט עס, וועט דאָס צפון-לאַנד זיך באַניין
אָן גלחים?

— דו רעדסט נאַרישקייטן, יוליאוס, — וואָרטשעט זיין פאַטער.

דער פאַסטאָר הוסט און ענטפערט:

— מיין בישאָף דענקט, אַז די איינוואוינער דאָ אין צפון דאַרפן
קאָנען אויסקומען מיט גלחים, וואָס זיינען ניט אַזעלכע גרויסע
למדינים, און דו דאַרפסט זיך אונטערוואַרפן זיין פאַרשטאַנד,
יוליאוס.

יוליאוס האָט זיך קיינמאָל ניט אונטערגעגעבן סיידן ער איז
געשטאַנען אין אַ געפאַר, איצט אָבער איז ער ניט געשטאַנען אין
קיין געפאַר. הויך דעם האָט זיין כבוד געליטן אַ קלאַפּ — ס'איז
געווען שרעקלאַך ווי אזוי אָט דער יונג לאַרס האָט זיך אָנגעשטאַפּט
מיט ציגן-פלייש.

— וואָס איז דער מער — ביסט קראַנק? — האָט ער געזאָגט,

גלייך ווי ער וואָלט דאָס געהערט ערשט איצט דאָס ערשטע מאל.

— יא, איד האָב, צום באַדויערן, זיך צופיל אָנגעשטריינגט באַם
לערנען. מיין ברוסט-קאַסטן איז אָנגעגריפן.

— יוליאוס, אָבער, וועלכער האָט געדענקט זיין ברודערס קול,
ווי פון אַ לייב, באַם עמוד יענעם טאַג, האָט נאָכאַמאָל געפרעגט
ערשטוינט:

— דיין ברוסט?

— יא, און מיינע אויגן. מיין ראיה איז שוואַך.
— נו, דו לאָז נאָר לטראַסן צוויי, יוליאַוס, — האָט זיין פאָטער
אים אויסגעמוסערט.

— וואָס איז דער מער מיט דיינע אויגן? — פרעגט יוליאַוס.
— עפעס אַזוינס וואָס צוליב דעם דאַרף איך טראַגן אויסגע-
בויענע פון אינעווייניק אויגנלעזער. דו וועסט עס ניט פאַרשטיין.
ניין, יוליאַוס האָט ניט פאַרשטאַנען, האָט ער גאַרנישט ניט
געזאָגט.

דער פאַסטמאַר האָט אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף די ביכער און
געזאָגט:

— איך שטעל מיר פאַר, אַז איר נוצט זיי ניט צופיל די ביכער
דאָ אין דער היים.

— ניין, נאָך ערגער, — האָט געענטפערט זיין פאָטער; גאָטס
וואָרט ווערט דאָ גאַר ווינציק געלייענט.

— אויב אַזוי קאָן איך זיי אפּשר מיטנעמען מיט זיך? — האָט
דער פאַסטמאַר געזאָגט.

— נאָך וואָס דאַרפסטו זיי? — האָט יוליאַוס געפרעגט.
זיין פאָטער האָט אויסגעזען ווי די ביכער וועלן אים שטאַרק ניט
אויספעלן און ער האָט געזאָגט:

— אויב דו ווילסט זיי קאָנסטו זיי נעמען.
— דיינע אויגן וועלן נאָך ערגער ווערן, — האָט געזאָגט יוליאַוס.

נאָר אויף דעם האָט דער פאַסטמאַר אָפּגעענטפערט: — אַד,
ניין! מיט גאָטס הילף וועלן זיי ניט ווערן ערגער. מיין דאָקטאָר
זאָגט, אַז מיין ראיה איז בעסער איצט ווי זי איז געווען מיט אַ צייט
צוריק.

— איך ווייס פון אַנאַנדער בוך, — האָט יוליאַוס געזאָגט. —
אַל יאָהאַן האָט אַן אַלט בוך פון יעספּער בראַכמאַנד.

— קאָנסטו קריגן דאָס בוך פאַר מיר? האָט זיין ברודער גע-
פרעגט.

— יא, איך דענק אַזוי, — האָט יוליאַוס געזאָגט און איז אַרויס-
געגאַנגען.

דערנאָך האָט דער פאַסטמאַר אָנגעהויבן צו ריידן וועגן דער
האַלבענגראַט, זאָגנדיק אַז ער איז אַ מענטש, וואָס גיט זיך אָפּ
צופיל מיט עולם הזה, וואָס טראַכט וועגן קיין שום אַנדער זאַך ניט

ווי נאָר געשעפט. — איז עס אמת אז ער האָט אָנגעהויבן צו טרינקען?
— האָלמענגראַט ?

דער פּאַסטאָר גיט אַ נויג מיטן קאַפּ.

— כ'האַב אזוי געהערט.

זיין מוטער שאַקלט ווידער איר קאַפּ. רבונן של עולם ! וויפל
איר זון ווייסט דאָס אַלץ !

— כ'וועל דאַרפן זיך דורכשמועסן מיט אים אויך אין איינעם
פון די טעג, — האָט דער פּאַסטאָר געזאָגט. — און די קינדער, שטעל
אויך מיר פאַר, גייען ווייטער אַרום פּוסט־און־פּאַס און ווערן וואָס
מער געצנדינעריש פון נאָך מיין אוועקפאַרן פון דאַנען ?

— יא, פעליקס וויל זיך גאַרנישט ניט לערנען. און איצט וויל
אים זיין פּאַטער צורקשיקן קיין מעקסיקא, — האָט דאווערדאַנא
געהערט.

איר ברודער שטעלט אָן די אויערן :

— קיין מעקסיקא ? און מאַריאַן אויך ?

— ניין, נאָר פעליקס אַלײן, מאַריאַן וועט פאַרן קיין קריס־
טיאַניאַ שפּעטער.

— קיין קריסטיאַניאַ ? אזוי.

דער שמועס האָט זיך איבערגעטראָגן אויף דעם קרעמער —
דער פּאַסטאָר האָט געוואוסט אַביסל וועגן יעדן איינעם, די פאַר־
וואַלטונג־מיטגלידער זיינען געווען אזוי איבערגעבן אין זייער הילף.
פער דער קרעמער איז געוואָרן פעטער און פעטער, ער קאָן גערופן
ווערן צום יום־הדין יעדן טאָג ; ער וואָלט געדאַרפט אויפגעבן זיינע
גליטשיקע קונצ־שטיק מיט די הענט באַם וועגן און מעסטן סחורה.

און דאָן דער טעלעגראַפּיסט, האָט ער זיך ניט אַרומגעיאָגט נאָך
מיידלאַך באַנאַכט ? און דער האַפּן־פאַרוואַלטער, איז עס אמת, אז
עפעס קומט פאַר צווישן אים און דער הויז־פירערן, יאָמפרו סאַל־
וועסן ?

דאווערדאַנא איז דאַרטן געזעסן אויף שפּילקעס ; באַלד וועלן
נאָך דער רייע נאָך געשטעלט ווערן פּראָגן וועגן דעם געהילף האַפּן־
פאַרוואַלטער, וואָס איז געווען איר געליבטער פונם שיפלאַד־שטיבל.
אך ! זי וועט מער קיינמאָל אויף אים קיין קוק ניט טון !

דאָן איז ויליאַם אַריינגעקומען אין איילעניש צוריק ; ער איז
געווען באַ אַל יאָהאַנען און ער האָט איצט אַ שליידער געטון אַ

שווערן און שרעקלאך שמוציקן בוך אויפן טיש. נאָט אין הימעל —
ער האָט אים זיכער ניט צוגעגנבעט ?
— אָט איז דאָס בוך, — האָט ער געזאָגט.
— מעג איך אים מיטנעמען ? — האָט דער פּאַסטאָר געפרעגט.
— מענסט אים מיטנעמען.

און זיין מוטער האָט געשאַקלט מיט קאָפּ : ליבער נאָט ! וואָס
פאַר אַ ליבהאַבער פון ביכער אָט דער לאַרס איז עס, ווי געלערנט
ער איז.

דער פּאַסטאָר האָט צענויפגעלעגט די דריי ביכער צוזאַמען און
זיי געגלעט. צו וואָס האָט ער זיי געדאַרפט האָבן ? וואָס הייסט, ל.
לאַססען האָט אָנגעהויבן צענויפשטעלן אַ ביבליאָטעק, און פון
יעדער שטיבל געפּאָדערט עפעס פאַר איר. אָט האָט ער דריי נייע
בענד ; און אָט דאָס בוך פון יעספּער בראַכמאַנד וועט באַזונדערס
אויסזען פּיין אויף זיין ביכער־פּאַליצע.

— אַל יאָהאַן האָט געבעטן, אַז דו זאָלסט קומען אָפּהאַלטן אַ
נאָטעסדינסט באַ אים אין שטוב איידער דו גייסט אַוועק.
— באַ אַל יאָהאַנען ? ער האָט ניט קיין גענוג גרויס צימער,
האָט ער דען אַזא ?
— מ'קאָן באַ אים אויך אַרויסנעמען די פענצטער.
פּוּזע.

זיין מוטער זאָגט דאָן :

— איך קאָן מיר ניט גלויבן, אַז דו וועסט זיך אַזוי דערנידער־
ריקן אויף צו פּראַווען אַ נאָטעסדינסט באַ אַל יאָהאַנען אין שטיבל,
כדי זיין גאַנצע משפּחה זאָל קאָנען אַרומגיין און באַרימען זיך מיט
דעם.

— ניין, — זאָגט דער פּאַסטאָר. — און חוץ דעם האָב איך
היינט שוין געהאַט גענוג. מיין האַלדז — הם. — דער פּאַסטאָר
האָט צוגעלעגט זיין האַנט צום מויל און אַרויסגעלאָזט אַן איינגעד־
האַלטענעם, פאַרשטיקטן הוסט.

— ניין, נעם עס ניט אין אַכט, — זאָגט זיין פּאַטער, לאַרס
מאַנילסען. — זאָל אַל יאָהאַן זיך באַנוגענען מיט דעם וואָס ער האָט
שוין געהערט היינט.

יוליאַוס אָבער איז אַן אמתער טייוול :

— וואָס שייך דעם, אויב דו ביסט הייזערדיק, — האָט ער גע־

זאגט, — קאן די מאמע דיר א קוועטש טון די צונג אונטן לעבן
האלדז מיט א זילבערן לעפעלע. זי האט עם מיר געטון.
— ביסט אזוי שרעקלאך גראב, יוליאוס, — האט דער פאסטאר
געזאגט צו זיין ברודער.

ער האט אנגעטון אן איבעריקן ראק אויף זיין שווערן גוף, און
געטון די גאלאשן, און ארויסגעגאנגען. מן הסתם האט ער געוואלט
נאכאמאל א קוק טון אויף זיינע אלטע באליבטע ערטער איידער ער
האט זיך געלאזט אין וועג אריין צו זיך אין קירד-הויז. דאווערדאנא
מיט די קלענערע ברודערלאך און שוועסטערלאך זיינען צוגעלאפן
צו די פענצטער אים נאכצוקוקן.

דארטן איז געגאנגען 5. לאסען אויפן גוט-באקאנטן וועג, דעם
קאפ אביסל איינגעבויגן, ווייל ער איז געווען אזוי שווער, אז ער
האט ניט געקאנט האלטן זיך גלייך. עם האט אויסגעזען ווי קיין
זאך קאן אים ניט באוועגן אפצוטערען פון זיין אונגעצייכנטן וועג
איצט, ער האט אויסגעזען צו זיין אזוי זיכער אין זיך, און ווען ער
האט באגענגט מענטשן איז זיין איינציקע שרעק געווען טאמער
וועלן זיי ניט אראפנעמען דאס היטל פאר אים. ווייל ס'האט זיכער
ניט געפאסט, אז ער זאל אראפנעמען דאס היטל דער ערשטער; איז
ער ניט קיין פאסטאר? ער האט אנגעטראפן אזויפיל מענטשן;
און אייניקע זיינען אים געווען פרעמד — מן הסתם האלמענגראט
ארבעטער. ער האט געקוקט שטייף אויף אים די מענטשן ביז זיי
זיינען צוגעקומען גאנץ נאענט צו אים, און מערערע מאל איז עם
אזוי אויסגעקומען, אז מ'האט אים אינגאנצן ניט באגריסט. דאס,
פארשטייט זיך, איז ניט געווען דאס וואס ער האט געוואלט. נאך
בעסער אזוי איידער ער זאל זיך גריסען דער ערשטער.

באמת, 5. לאסען האט געהאט אין זיך די אייגנשאפט פון א
גרויסן גייסטלעכן, און ער וועט, אן ספק, נאך גרייכן ווייט. מ'קאן
זיך אפילו פארשטעלן, אז ער קאן, מיט דער צייט דערגרייכן אזוי
ווייט אויף צו קאנען פריינטלאך א פאטש טון דעם לייטענאנט
וויילאטץ האלמסען אין פלייצע.

און דאן וואלט זיכער עפעס געשען.

* * *

דער טעלעגראפישט זיצט לעבן זיין אפאראט און נעמט איבער
טעלעגראמעס. עם קומט אן א דרינגנדע טעלעגראמע פון בערלין;
ניט קיין לאנגע, נאך זי איז אזוי וויכטיק, אז דער טעלעגראפישט

באשליסט זי אָפצומראָגן אַליין. ער גיט אַ סיגנאַל פון דריי פינטעלאַך מיט אַ שטריך, הויבט זיך אויף פונם אָרט און נעמט אַ טרונק פון אַ פלאַש, וואָס ער האַלט אויף אַ פּאָליצע הינטער אַ פּאַרהאַנג, פאַר-שליסט די קאַנטאַר, ניט קוקנדיק וואָס דאָס איז קעגן דעם געזעץ, און לאָזט זיך גיין מיטן וועג אַרויף צום הויף. ער איז אַ הויכער, פעסט-געבויטער מאַן, און גייענדיק באַוועגן זיך זיינע אַקסלען.

אַזוי ווי ער איז נאָך קיינמאָל פריער ניט געווען אין הויף גייט ער מיטן הינטערשטן וועג טאַמער וועט ער אָנטרעפן אימיצן. ער פרעגט באַ אַ דינסטמייַדל אויפן לייטענאַנט; די דינסט רופט אַרויס די הויזפירערן; און בלויז ערשט נאָך אַ שטרענגער פּאָדערונג פונם טעלעגראַפֿיסט רופט מען אַרויס דעם לייטענאַנט.

ער האָט אויסגעזען שטאַרק איבעראַשט און געפרעגט צי איינער פון זיינע מענטשן האָבן ניט געקאָנט אונטערשרייבן זיך, אַז די טעלעגראַמע איז דערהאַלטן געוואָרן.

— אַ, יא, זיי קאָנען. ניט וועגן דעם האַנדלט זיך. איך האָב בלויז געוואָלט לאָזן וויסן דעם לייטענאַנט פריער, אַז דאָס איז זייער אַ וויכטיקע טעלעגראַמע.

דער לייטענאַנט האַלט באַם עפענען די טעלעגראַמע און זי איבערלייענען ווען דער טעלעגראַפֿיסט מישט זיך אַרויף, זאָגנדיק: — וואַרט אויס אַ רגע, זייט רואיק. עס איז ניט קיין פריילאָכע טעלעגראַמע.

אין געוויינלאַכע אומשטאַנדן וואָלט דער לייטענאַנט אפשר אויסגעפאַטשט דעם מאַן, איצט אָבער האָט ער זיך אָפּגעהאַלטן דערשטוינט, און געקוקט אויף אים. ער האָט אים אַביסל געקאָנט דורך זען אים אין טעלעגראַפֿ-קאַנטאַר — אַ באַרייטוויליקער און אַנ-גענעמער יונג, וועלכער האָט געהייסן באַאַרדסען. אַז ער זאָל קומען און זיך אויפפירן אויף אַזאַ נאַרישן אופן האָט דעם לייטענאַנט צעטומעלט, און דאָס איז מעגלאַך געווען דעם טעלעגראַפֿיסטס כונה. ווען דער לייטענאַנט האָט די טעלעגראַמע ענדלאַך געעפנט און איר בערגעלייענט איז דער איינדרוק וואָס זי האָט געלאָזט אויף אים, פאַרעהלטימסעסיק, געווען אַ שוואַכער.

— די מאַמע האָט געהאַט אַן אומגליקפּאַל, — האָט ער גע-לייענט. — אַ! — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט און זיך אָנגע-שפּאַרט לעבן דער טיר... — געהאַט אַן אומגליקפּאַל זיך באַדנדיק, — האָט ער געלייענט. מאַדנע! — קאָן מיט אַ מענטשן פּאַסירן אַז

ערנסטער אומגליקפאל בעת ער באַרט זיך ? ס'איז געווען נאָך גע-
שריבן, אָבער דאָס איבעריקע איז שוין ניט געווען וויכטיק.
— איך מוז ענטפערן. וואָרט אַ רגע ; איך גיי מיט אייך, —
האַט דער לייטענאַנט געזאָגט.

ער האָט אָנגעטון זיין הימל אין קאָרידאָר, און די צוויי מענער
זיינען אַרונטערגעגאַנגען אין טעלעגראַף־קאַנטאָר.

— זיך באַדנדיק ? — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט צו זיין
קאָמפּאַניאָן, ווי ער וואָלט ניט פאַרשטאַנען.

— די מאַדאָם האָט זיך וואַרשיינלאַך צעקלאַפּט. אָבער עס
קלינגט מאָדנע, — האָט דער צווייטער געענטפערט. דער טעלעג-
ראַפּיסט האָט אָבער אויסגעזען ווי ער וואָלט געהאַט אַ געוויסע
ידיעה וועגן דעם אמת ; און אַביסל שפעטער האָט ער זיך אָנגערופּן
— ווידער אַמאָל, מעגלאַך, צוצוגרייטן אים ביסלאַכווויז : — עס
מוז עפעס שטעקן הינטער דעם.

ווען זיי זיינען אַריינגעקומען אין קאַנטאָר האָט דער לייטענאַנט
זיך אוועקגעזעצט שרייבן אַן ענטפער צו וויליאַמס, שטעלנדיק אים
אַ סך פּראָגן. בשעת ער איז פאַרנומען מיטן שרייבן זיצט דער מע-
לעגראַפּיסט לעבן זיין טיש און נעמט איבער אַנאַנדער טעלעגראַמע.
— וואָרט אַ רגע, — האָט ער אַריבערגערעדט איבער זיין אַקסל ;
— אַט קומט אַן אַנדער טעלעגראַמע. — און שרייבנדיק האָט ער
ביסלאַכווויז צוגעגרייט דעם לייטענאַנט : — איצט איז עס מער
פאַרשטענדלאַך — עס טוט מיר לייד, די טעלעגראַמע לויטעט —

פרוי אַדעל־הייד איז דערטרונקען געוואָרן זיך באַדנדיק.

מיט אַ פּאָר טעג שפעטער זעצט זיך דער לייטענאַנט אויף אויף
דער פּאָסט־שיף, וואָס גייט קיין דרום ; ער פּאָרט באַגעגענען זיין
זון, וועלכער איז שוין אויפן וועג קיין נאָרוועגיען מיט זיין מוטערס
קערפער. איז נאָכאַלעמען האָט דער לייטענאַנט געהאַט אַ נוצן פון
זיין נייעם פוטער־מאַטל, וואָס ער האָט זיך געקויפט פאַר דער
נסיעה קיין ענגלאַנד. אַך ! ער האָט עס שוין אָבער מער ניט גע-
טראָגן איצט מיט אַזאַ אַראַבער־מעסיקער לייכטקייט.

XVI

די טרויעריקע נייעס פון בערלין האָט געהאַט אַ מאַדנע וויר-
כונג אויף הער האַלמעגנראַטאָן ; ער האָט אויסגעזען צו זיין אַביסל
צעמומעלט.

צוערשט איז ער געווען שטארק פארטרויערט און באטריבט ; די שררה'טע פון זעגלפאס איז געווען אזוי אויסערגעוויינלאך גוט צו אים פונם סאמע אנהויב אן : אוראי, ס'איז זייער מעגלאך, אז נאך איר האט ער צו פארדאנקען, וואס ער האט בכלל געקאנט אנהויבן זיינע גרויסע אונטערנעמונגען דא.

נאך נאך עטלאכע טעג טרויער איז מיט הער האלמענגראט פאר געקומען אן ענדערונג און ער האט צוריק אָנגעהויבן צו קוקן אויפן לעבן פון דער מונטערער זייט ווידער — ס'האט אויסגעזען אומבאָ גרייפלאך ! מ'האט אים געזען שמיכלען, לאַבן — ער מוז אוראי טרינקען זיין שפאנישן וויין באַ די מאַלצייטן ; קיין אנדער דערקלע־ רונג קאָן ניט זיין. און דאָס וועט, אָן ספק, אָנרעגן די קירד־פאַר־ וואַלטונג־מיטגלידער צו אַיילן זיך צו דערצײלן דעם פאַסטאַר לאַס־ סען נאָך מער מעשיות.

ווער איז געווען הער האַלמענגראַט ? אַ צלם אויפן הימל, אַ סימבאָל ? און מעגלאַך, אַז ס'איז גאָרניט געווען קיין מיסטעריעזעס אַרום אים, מעגלאַך, אַז ער איז בלוז געווען אַ זיך פאַרענדערנדיקער טיפ, גאָס האָט צופעליק באַזיצט העכערע פיזיקייטן? איז ער ניט געווען קיין מאַן, וואָס האָט פאַרדינט געלט, נאָך האָט געלעבט פאַר־ באַרגן ווי אַ פרעמדער אויף די פלאַטאַס פון מעקסיקא און איצט גע־ וואַלט זיך צוריקערן אַהיים און איינזאַמלען דעם כבוד, וואָס ער האָט פאַרדינט ? ער האָט זיך צוריקגעקערט ; די קלאַנגען וועגן זיין רוֹם האָבן זיך געלאָזט הערן פון דער ווייט, אויף יענעם גרויען אינדזל אָבער איז ניט געווען קיין מעגלאַכקייט אַז ער זאָל קאָנען אָנהאַלטן זיין גלאַרי — ער מוז אַוועק פונם אינדזל אום יעדן פרייז. ער איז געקומען קיין זעגלפאָס, און דאָרט האָט ער געפונען אַט דאָס וואָס ער האָט געזוכט.

דאָרטן האָבן געוואוינט פיינע מענטשן און ס'זיינען דאָ געווען גלענצנדע אויסזיכטן אויף צו מאַכן געשעפטן — פון דאַנען קאָן איינער באַרימט ווערן איבערן גאַנצן צפון לאַנד.

וואָס איז געשען נאָכדעם ? ער האָט אויסגעפירט זיינע אַלע פלענער, מעגלאַך נאָך מער וויבֿל ער האָט צוערשט בדעה געהאַט ; נאָך ער האָט פאַרגעזעצט צו פירן אַ באַשיידן לעבן — דעם איינציקן צומעל וואָס ער האָט געמאַכט איז געווען מיט זיינע מאַשינען. האָט געשטעקט עפעס קינסטלאַכעס אין אַט דער באַשיידנקייט ? האָט זיין זעלבסט־קאָנטראָל ניט געקאנט האָבן אַ דורכפאַל אַמאַל ? קיינ־

מאָל ניט. ווען קאָן מען זאָגן האָט ער געהאַט אַ דורכפאַל ? אין זיינע באַציאונגען מיט די האָלמסענס אין הויף איז ער געווען איידל און כריי, ער איז געווען מילד צו זיינע אָנגעשמעלטע, גוטהאַרציק און זיך פאַרהאַלטן גוטמוטיק מיט אַלעמען. האָט ער געהאַט דער-פאַלג דורך שווינדל, האָט ער יענעם אָפגענאַרט ? זיינע עסקים מיט יעדן איינעם זיינען געווען אָפּדפריי און טאַדללאָז. אויב דער לייטענאַנט האָט אין עפעס פאַרדעכטיקט אָט דעם אייגנאַרטיקן פּרעמדן, מוז עס זיין צוליב זיין אייגענער אומגעוויינלעכער אייגנ-אַרטיקייט. און וואָס איז מכח דעם אינצידענט מיט דער מילדערעבליע, וואָס איז אוועקגעשוויינקט געוואָרן ? איז עס ניט געווען געטון צוליב דעם כדי ער זאָל אים פאַרגיטיקן דעם שאָדן, דאָס וואָס הער האָלמענגראַט האָט איבערגענומען אויף זיך צו באַצאָלן די שווערע חובות אין באַנק ? דאָס וואָס ער איז אין דערזעלבער צייט געוואָרן דער גאַנצער באַלעבאָס איבערן גאַנצן טייך און איבער דער גאַנצער באַרג-אַזערע איז געווען אַ צופאַל ; אַ גליקלעכער צופאַל, יעדנפאַלס האָט ער אָבער באַצאָלט מוזמן געלט פאַר דעם. נו, איז דען געווען עפעס אַ ריכטיקער גרונט פאַר אַ פאַרדאַכט ? אָנגענומען, אַז אין מעקסיקא זיינען אויך דאָ סאַסנע-וועלדער ; גאַנץ אמת, אָבער ניט דאָרטן וואו הער האָלמענגראַט האָט געוואוינט — הגם ער האָט דאָרטן געהאַט אַ זעג-מיל, וואָס האָט געאַרבעט. ער האָט געליטן פון אַ צוזאַמענברוך אין געזונט און גענומען פילן, ביז ער האָט שוין געהאַט געלאָזט אַלע זיינע געשעפטן אין פּוּלן גאַנץ ; פון דאָן אָן האָט מען מער נאָר ניט געהערט וועגן זיין שוואַכן געזונט — מאָדע, וואָס פאַר אַ גוטע ווירקונג די היגע לופט האָט געהאַט אויף הער האָלמענגראַטן בעת אויף אַנאַנדער לעבנסמירער, אויפן פאַס-טאָר לאַססען, האָט זי געהאַט, צום באַרויערן, אזא פאַרקערטע וויר-קונג !

וואו האָט מען נאָך געקאָנט געפינען אזא טאַקט ווי הער האָלמענגראַט האָט באַזיצט ? און ער האָט עס אַרויסגעוויזן אויף אזא נאַטירלעכן אופן, גלייך ווי ער וואָלט עס ניט געווען זיך אויס-געלערנט, נאָר געווען געבוירן געוואָרן מיט דעם. שפעט און פרי, צו יעדער צייט. פרוי אַדעלהייד, וועלכע איז געווען אַ מכין אויף אַזעלכע זאַכן האָט אים קיינמאָל ניט פאַרדעכטיקט אין דעם און וואָס פאַר אַ געפיל מן זיכערקייט און צופרידנהייט ער האָט איר פאַרשאַפט ! איז ער געווען פאַרליבט אין איר ? פאַרליבט ? ער וואָלט אודאי זיך

געווען אויסגעקליבן א אינגערע פון איר. דאָס וואָס ער האָט אַזוי שטאַרק געהאַלטן פון איר און וואָס איר טויט האָט אים כמעט צע-טומעלט — האָט קוים געקאָנט זיין צוליב דעם וואָס ער איז געווען פאַרליבט אין איר ? פאַרוואָס זאָל עס זיין אַזוי ? איז דאָס אַליין ניט געווען קיין געניגנדע אורזאָך פאַר טאָביאַסן פונם אינדזל דאָס פאַרקערן אין זעגלפאַס-הויף און זיין דער באַלעבאַסטעס פריינט ? ס'שטעקט ניט קיין גלאַרי אין אויטפיינען זיך פאַר מענטשן וועמעס טירן זיינען שטענדיק אָפּן ; א רויטע פלאַנעלענע קאַמוויל וועט מאַכן אַן איינדרוק אויפן המון. הער האַלמענגראַא, מעגן מיר אָננעמען, האָט אַרויסגעוויזן זיין פאַרערונג פאַר פרוי אַדעלהייד אַזוי ווי ער האָט אַרויסגעוויזן זיין דרד-ארץ פאַר אַ דענישן געזאַנדטן. ער איז געווען אַ פויער פון זיין וויגעלע אָן און אַזוי אַרום געהערט צו אַ ראַסע פאַר וועמען דאָס לעבן האָט נאָך ביז איצט אַלץ ניט אויפגעטון קיין אַנדער זאָך הויך פאַרהיטן זיי פון טויט. וואָס ער האָט געוואוסט האָט ער זיך אַליין אויסגעלערנט. אַלציינג וואָס אונטערשיידט דעם לעבנספיר פון קולטורעלע מענטשן פון אַנדערע, זייער שפראַך אַריינגערעכנט, האָט ער זיך אַליין דערוואָרבן — גוט אויסגעפירט עס, הער האַלמענגראַא, אויסגעצייכנט ! ער איז אָבער געווען מיט צוויי הונדערט יאָר אינגער פון די תושבים פון זעגלפאַס ; ער האָט זיך אויסגעלערנט צו פאַרנויגן, נאָר זיין פאַרנויגונג איז געווען אַ שקלאַמישע.

האָט ער געהאַט אפשר אייגענע טעמים פאַר נעמען זיך אַזוי צום האַרצן פרוי אַדעלהיידס טויט ? יאָמפרו סאַלוועסן און פרוי אירגענס, געוועזענע גילמייאידן, — זיצן און ריידן אַרום די פראַגע בײַ זייערע פלוידערייען ; אכשר וועט עס די שררהטע פון זעגלפאַס אַליין אויפקלערן אַמאָל ווען איר טאָגבוך וועט פאַרעפנטלאַכט ווערן. אַ וואָלפֿיכע קאָן באַזוכן אַמאָל אַ הונט !

יעדנפאַלס האָט הער האַלמענגראַא זיכער געטרויערט איבער דער שררהטעס טויט ; דאָס האָט מען געקאָנט זען אויף זיין פנים און אַפילו אויף זיין נאָז, וואָס זיינען געוואָרן לענגלאַכער — מעגלאַך דערפאַר, וואָס ער איז געוואָרן דינער. ווען ער האָט זיך אָבער צוריק געענדערט און געוואָרן פריילאָך, האָט עס, אָן סכס, געקערט זיין צוליב דעם, וואָס ער האָט, אַזוי צו זאָגן, מער קיינעם ניט געהאַט וועמען צו אַכטן איצט, אַז די פיינע דאַמע, פרוי אַדעלהייד, איז געווען טויט.

מחמת הער האלמענגראצ האָט זיך געביטן, ווי מ'האָט עס גע-
קאָנט זען פון דעם פּאָקט, וואָס ער איז געגאַנגען צו ווייט אין זיינע
שטימערייען מיט פרוי אירגענס, אזוי אז זי האָט אים אויף אַן אמת
געדאַרפט אָפהאַלטן, זאָגנדיק : — ניין — מען קאָן נאָך אַנקומען ! —
נאָך מער האָט זיך עס אַרויסגעוויזן אין איינעם אַן אָונט ווען ער
האָט פאַרהאַלטן יאָמפרו סאַלוועסן און געוואַלט חתונה האָבן מיט
איר : — זייט זיך מישב, — האָט ער געזאָגט : — איר מיינ עס
ערנסט. קומט און קוקט דורך דאָס הויז ; קומט אַרויף אויבן !
ער איז געווען אינגאַנצן אַ צעטומעלטער.

אַ וואָך צייט האָט ער זיך געמאַכט צום נאָר צוליב זיין אייגענעם
פאַרגעניגן, ער האָט אינגאַנצן פאַרלוירן זיין גלייכגעוויכט. עס
האָט אויסגעקוקט אזוי ווי ער וואַלט יאָרן לאַנג געווען געפענטעט
אין קייטן און איצט געוואָרן באַכרייט פון זיי. אין אָונט האָט ער
אַרויסגעלאָזט די הינער און דאָן זיך אונטערגעגנבעט צו מאַר-
טיילעס מענצטער ; נאָך אזוי ווי מאַרטיילע איז ניט געווען אַליין
האָט ער זיך געמאַכט ווי ער איז געקומען איר זאָגן, אז די הינער
זיינען טרויב און מ'דאַרף זיי צוריק אַריינלאָזן אין הינער-שטיבל.
ער האָט זי ניט געלאָזט אַליין, נאָר איר נאָכגעגאַנגען אין הינער-
שטיבל, זי געקושט און איר געגעבן געלט. דאָס איז געווען אַ פיינע
אויספירונג ! ער איז פריער אויך געווען אַביסל גענויגט צו אַזעלכע
שטוקעס, נאָר אַלץ מיט אַ מאַס, ניט אזוי. זייענדיק רייך האָט ער
ניט געפילט קיין געוויסנסביסן און עס האָט אים אפשר ווייניק וואָס
געאַרט וואָס אַנדערע וועלן זיך טראַכטן וועגן אים. אין דער צייט
וואָס דער לייטענאַנט איז ניט געווען אין דער היים האָט הער האַל-
מענגראַצ זיך אַפילו אַריינגעכאַפט אין הויף און באַזוכט דאַווערדאַ-
נאָן. זי איז שוין געווען פאַרקנסט צום געהילף האַפּן-פאַרוואַלטער
און ניט געדאַרפט האָבן קיין געליבטן. נאָר ווען הער האַלמענגראַצ
האָט זיך דערוואוסט וועגן דעם איז ער געוואָרן אייפערזיכטיק, זיך
פאַרליבט אין איר, זיך פאַרפּוצט יומ'טוב'דיק און זיך אַרומגעאַרטלט
צוויי מאָל מיט דער גאַלדענער קייט. ס'איז געווען אַן אמתער
רחמנות אַ קוק צו טון אויף אים, צו זען אָט דעם אַלטן מאַן אין אַ
צושטאַנד, וואָס פאַסט פאַר קיין מענטשן ניט, וואָס איז שוין אַרי-
בער זיין יונגט.

ער האָט זיך דערמאַנט אָן דעם באַצירקדאַקטאָר מואוז און
אים איינגעלאָרן צו זיך אַהיים. פאַרוואָס ניט ? אויס בלוזער העפּ-

לאַכקייט וועגן. ער האָט דעם דאָקטאָר אונטערהאַלטן אויף אַ רייכן אופן, מיט אַ סך שטאַרקן ליקער ; ס'האָט פאַרשפּראַכן צו זיין אַן אינטערעסאַנטער טאַג פאַר אים. אָט דער מאַן פון מערב איז אורדי געווען אַן אויסגעצייכנטער מכנים-אורח ; מ'האָט ניט געדאַרפט מאַכן קיין אויסנאַם מיט זיין זילבער-געשיר, און זיין וויין איז געווען פון דעם מין, וואָס רייכע לייט פאַרניגען זיך אים ; דאָקטאָר מואווי האָט איבערגעלעגט אַ פּוס איבערן צווייטן און איז געווען שטאַרק צופרידן.

— איך האָף, אַז דער אַרוואַקאַט ראַש וועט אונטערקומען שפּעט-טעג, — האָט הער האַלמענגראַט געזאָגט, — און איר וועט האָבן נאָך מער געזעלשאַפט.

איז דער אַרוואַקאַט הייסט עס ניט פאַרבעטן געוואָרן צום מאַל-צייט. נאָך בלויז צו אַ קליינער אונטערהאַלטונג שפּעטער צו. דער דאָקטאָר האָט אָפּגעשאַצט אָט דעם אַרויסגעוויזענעם כבוד צו אים. דער אַרוואַקאַט ראַש איז אויך געווען אַן אַפיציעלער באַזאַמטער און, אין אַ געוויסער מאָס, פון דעמועלעבן ראַנג מיט אים ; נאָך נאָכ-אַלעמען אָבער איז אַן אַרוואַקאַט פאַרט ניט דאָסזעלבע וואָס אַ דאָקטאָר ; אויך אַ פּאַסטאָר ניט. הער האַלמענגראַט האָט ווייזט אַויס נאָך אַלץ געהאַט איינגעבוירן אין זיין בלוט אָט די איינטיילונג פון ראַנגען ווי זי איז פאַרשטאַנען געוואָרן באַ די תּושבֿים פונם אינדרל ; דאָס איז געווען ווי צוגעטראָפּן פאַרן דאָקטאָר מואווי און ער האָט עס אויסגענוצט אויף אַ געהעריקן אופן.

נאָך ער האָט זיך ניט געדאַרפט אַזוי שטאַרק איבערנעמען מיט דעם ; ער האָט קיין שום נוצן דערפון ניט געהאַט. וואָס האָט דען אימיצער אין דעם הויז געוואוסט פון דער אָפיציעלער ראַנגען-איינ-טיילונג !

דער דאָקטאָר האָט, כאַטש עס קוקט אַויס מאַדנע גענוג, גע-גלויבט, אַז ער האָט אויך אַ רעכט צו שטאַלצירן מיט זיין ראַנג ; און דאָס ווייזט אַויס האָט, אָן ספק, געפירט צו זיין צוואַמענשטויס מיטן לייטענאַנט באלד באַ זייער ערשטער באַגעגעניש. הער מואווי איז געווען דער פּראָדוקט פון פינף דורות פליסיק שול'לעכן און געד ווינלאַכע פּיאַיקייטן, פון אָט אַ דעם און ניט מער ; ווי אַזוי זשע האָט דער מאַן געקאַנט אַרויסזאָגן אַ מיינונג וועגן מוזיק און וועגן די נייע מוזיקאַלישע ווערק, וואָס זיינען געלעגן אויף דער פּיאַנאָ ? פרוי אַדעלְהייד האָט געהאַט אַמאָל דערמאַנט אָט די ווערק און דאָס

האָט באַוואויגן הער האַלמענגראַז, אַז ער זאָל זיי קויפן. זיי זיינען איצט געלעגן דאָרטן און אומזיסט געוואַרט אויף איר, וואָס וועט שוין מער קיינמאָל ניט קומען, זיי האָבן אַבער פאַרדינט זיין אַכטונג — דאָס איז ניט געווען קיין צו שטאַרקע פאַרערונג צו אים. יעדנ־פאַלס די זאך דערפון איז געווען דאָס וואָס הער מואוּז האָט נאָר אַלץ געהאַלטן באַ דער איטאַליענישער מוזיק — זיינע עלטערן האָבן אים אַזוי אָנגעזאָגט — און די מוזיק דאָ איז בלויז געווען בעטהאַר־ווענס — מחמת פרוי אַדעלהייד, ווי מיר ווייסן, איז געווען אַזוי דייטשיש אין אַלץ .

— אַ טרויעריקער פאַרלוסט, אַט דער וואָס איר האָט דאָ גע־האַט, — זאָגט דער דאָקטאָר.

הער האַלמענגראַז בויגט אַראָפּ נידעריקער זיין קאָפּ און ענט־פערט :

— אַ שווערער פאַרלוסט.

— ווי אַזוי באַציט ער זיך צו דעם ?

— דער לייטענאַנט ? ער איז אַ פאַרשטענדיקער מענטש, און העכערער מענטש. נאָר איך שמעל מיר פאַר, אַז ס'איז געווען מער וויפּל ער האָט געקאַנט פאַרטראַגן.

— וואָס זאָגט איר ? אַז ער איז אַ העכערער מענטש ?

הער האַלמענגראַז ענטפערט :

— יא, דאָס איז מיין איינדרוק.

דער דאָקטאָר זאָגט :

— דאַן דענק איך, אַז אייער איינדרוק פאַרפירט אייך.

דאָס זיינען דעם דאָקטאָרס פינקטלאַכע ווערטער.

נו, בעת עס איז אמת, אַז לויטן באַגריף פונם דורכשניטלאַכן מענטשן שטייט אַ דאָקטאָר העכער פון אַ סך אַנדערע מענטשן האָט גראַד געטראַפּן, אַז הער האַלמענגראַז האָט געזען דאָקטוירים פריער, עס זיינע זאַפילו געווען דאָקטוירים אין די קאַרדילעראַס ; זיי זיינען ניט געווען קיין זעלטהייט. הער האַלמענגראַז האָט מעג־לאַך אויך געטראַכט, אַז אַ געוויסער דרד־אריז דאַרף אויך אַרויס־געוויזן ווערן צו זיינע איינדרוקן. ער האָט אַזוי פיל מאָל אין זיין לעבן געאַדרפט זיך פאַרלאָזן אויף זיינע איינדרוקן, און זיי האָבן אים ניט פאַרפירט, מחמת אַ דאַנק זיי איז ער געוואָרן האַלמענגראַז — אַט דאָס וואָס ער איז היינט צו־טאָג.

— איך גלויב דאך פונדעסטוועגן, אז דער לייטענאנט איז
א העכערער מענטש, — האָט ער געזאָגט.
דאָס האָט ניט געמאַכט קיין איינדרוק אויף דעם הער מואוּן.
ווייל ער איז געווען איינער פון די העכערע קלאַסן און אַ מענטש
מיט וויסנשאַפטלאַכער קולטור :

— איך מאַך אַן אונטערשייד צווישן אַ מענטשן, וואָס ווערט
אַ יורד דורך אַן אומגליק און איינעם, וואָס רודערט אויף אַ סיט-
טעמאַטישן און משוגענעם אופן צו ווערן רואינירט, — האָט ער
געזאָגט. — דער לייטענאנט באַלאַנגט צום צווייטן מין. מ'זאָגט.
אז איר זענט איצט דער בעל-הבית איבער זיינע גיטער.

נן, פאַסט זיך צו מאַכן פרוי אַדעלהיד און דעם לייטענאנט
פאַר פשוטע געוויינלאַכע מענטשן וועמען יעדער איינער וואַלט
נעקאָנט קריטיקירן ? וואָס פאַר אַן ערע וואַלט עס דאָן געווען פאַר
הער האַלמענגראַאַן צו זיין זייער גרויסער און גוטער פריינט אַט
די אַלע יאָרן ?

— דאָס איז בלויז לשון-הרע, — האָט ער געזאָגט.

— לשון-הרע ? פאַראַנטוואָרטלאַכע מענטשן זאָגן עס.

— דאָן האָט איר געמוזט מיספאַרשטיין די פאַראַנטוואָרטלאַכע
מענטשן.

— איך האָב זיי ניט מיספאַרשטאַנען. נאָר אויב אזוי וועט
זיך אַרויסווייזן, אז זייערע צווייפלען וועגן דעם לייטענאנט זיינען
אומבאַגרינדעט. איז נאָך בעסער !

דערנאָך איז אָנגעקומען דער אַדוואַקאַט און די איידללייט האָבן
זיך גענומען צו די פלעשער. דער אַדוואַקאַט איז געווען אַ מענטש.
וואָס האָט גערעדט מער וועגן אַלטעגלאַכע זאַכן און איז ניט געווען
אזוי געלערנט און איבערצייגנד. מיט זיין אָנקומען האָט דער שמועס
אָנגענומען אַ מער פראַקטישע ווענדונג און ס'האָט ניט געדויערט
לאַנג ביז ער און הער האַלמענגראַאַ האָבן אָנגעהויבן צו ריידן וועגן
געשעפט. און ער ווידער האָט געטרונקען קרעפטיקער און מערער
פונם דאָקטאָר, ער האָט אַפילו געווירקט אויפן בעל-הבית אַליון,
אז ער זאָל טרינקען מערער — גאָט ווייכט צוליב וואָס, סיידין צוליב
דעם וואָס ער האָט געוואַלט, אז זיין בעל-צדקה זאָל זיך אַליון לאָזן
וואוילגיין. דער אַדוואַקאַט ראַש האָט געהאַט פאַר וואָס דאַנקבאַר
צו זיין הער האַלמענגראַאַן ; פאַרן הויז, לאַנד און הילף באַם אָנהויב
פון זיין קאַריערע — און איצטער איז ער געווען איינגעאַרדנט אין

א בליענדיק געשעפט און געהאט צוויי קאנטארן, איינע פאר זיך
אלײן און איינע פאר זיינע אָנגעשטעלטע. ס'איז געווען וואונדערלאך
ווי ער האָט דאָ מצליח געווען. שוין אַ לענגערע צייט ווי ער וויל
אָפקויפן דעם באַדן אויף וועלכן זיין הויז שטייט, ווי אויך אַ פּאַס
פונם דערבייאיקן לאַנד ; נאָר הער האַלמענגראַא האָט אים אַלעמאָל
געענטפערט, אַז דער לייטענאַנט וויל ניט פאַרקויפן מער קיין זעגל-
פּאַס לאַנד.

ער האָט איצט אים געפרעגט וועגן דעם און באַקומען דעם-
זעלבן ענטפער.

נאָך דעם האָט דעו' אַדוואָקאַט ווידער אַמאָל מיט דרך ארץ
איינגעלאָדן הער האַלמענגראַאן אויסצוטרינקן מיט אים אַ גלעזל.
צו וואָס האָט דאָס אַלץ געפירט ? באַ הער האַלמענגראַאן, דער
פּויער פונם אינזל, איז פונם וויין לויזער געוואָרן די צונג און ער
האָט, אין משך פונם נאָכמיטיק, אַ סך גערעדט וועגן נייע גרויסע
פּלענער, וואָס דער לעצטער פון זיי איז געווען וועגן ווערן אַ שותף
צו דער שפּאַנישער סאַרדינען-פּישעריי און אויסשטאַמן אַ נאָרוועגישן
פּישער-פּלאַט אין סאַטאַנדער.

— די נאָרוועגישע פּישער וועט מען ניט לאָזן פּישן דאַרטן.
רעכן איר.

דאַן וועל איך זיי מאַכן פאַר דאַרטיקע בירגער.
אפשר האָט ער זיך געוואָלט אויסשטעלן פאַר זיינע צוויי געסט;
ער האָט זיי געגעבן אַן אָנצוהערעניש עפעס וועגן אַנטרעקטן מעטאַל
אין צוויי מעררווייניקער אָנגעוויזענע ערטער אין דער געגנט ; ער
האָט ברעה געהאַט צו קויפן שאַכטן. יא, מעגלאַך, אַז ער האָט זיך
געוואָלט אויספּינען, וואָס האָט עס אָבער אַלץ באַדייט ? ער האָט
ניט געהאַט די געוואוינהייט צו פאַראַדירן מיט זיינע פּלענער, נאָר
צו האַלטן זיי פאַר זיך אַליין. ער האָט גערעדט שטיל און אַן באַ-
רימעריי ווי זיין שטייגער איז געווען, גרויכע פּלענער האָבן אָבער
זיך געוויקלט אין זיין מת. ס'איז געווען אינטערעסאַנט זיך צוצוהערן
צו אים. — פאַר אייער געזונט, מיינע אַהערן, — האָט ער געזאָגט, —
ס'איז געווען פּיין פון אייער זייט זיך אַריינכאַפן צו מיר אויף אַ
וויילע !

די הויכע קליינע מאַריאַן איז אַריינגעקומען און געוויזן אַז זי
קאָן מאַכן אַ קניקס מיט אירע לאַנגע דינע פּיס. ווי מערשווירדיס נומ
אַנטוועקלט זי איז געווען, ווי רייף און פול אירע ליפן זיינען געווען !

זי האָט דערלאָנגט דעם פּאָטער די בריוו, וואָס זי האָט אַריינגע-
בראַכט און געזאָגט בשעת מעשה : — בריוו פון דער היים ! —
ס'איז כמעט געווען ווי אַן איבעראַשונג צו הערן נאָרוועגיש פון
איינער מיט אַזאַ מין נידעריקן שטערן, אינדיאַנער-האַר און אַזאַ
סענסיטיווער נאָז. — דאָס איז אַלץ, — האָט זי געזאָגט.
— אַ דאַנק, — האָט איר פּאָטער געזאָגט.

— יא, — דאָס איז געווען אַלץ, זי אַליין האָט נאָר ניט באַד-
קומען. די בריוו פונם יונגן ווילאַטץ האָבן אויפגעהערט אַנצוקומען.
— אַנטשולדיקט מיר אויף אַ רגע ! — האָט געזאָגט האַלמענ-
גראַא און געעפנט אַ בריוו מיט אויסלענדישע מאַרקעס אויף זיך.
ער האָט אים גיך איבערגעלייענט און געזאָגט צו זיין טאָכטער : —
אַ גרוס צו דיר, מיין טייערע !
הער האַלמענגראַא האָט אַוועקגעלייגט די בריוו אַז אַ זייט און
געזאָגט :

— אויב איר, מיינע הערן, דענקט אַז דער שער-רוויין איז צו
קאַלט אָדער צו היים — מיר האָבן ניט אַלע דעמזעלכן געשמאַק.
פאַרשטייט זיך — אַ, ניין ?
העפּלאַך און גוט-געשטימט ווי אַלעמאַל. ער האָט אַנגעהויבן
צו ווילעלן זיך מיטן אַדוואָקאַט וועגן יאָמפרו סאַלוועס : אַזוי צוליב
דעם, הייסט עס, וויל ער אַזוי שטאַרק קויפן דאָס שטיקל לאַנד,
אויף צו פאַשן אַ קו דאָרטן ? אַד, אָט די יונגעלייט !
— קאָנט איר ניט פאַרקויפן דעם אַדוואָקאַט ראַש דאָס שטיקל
לאַנד, הער האַלמענגראַא ? דאָס וואָלט באַשמעטיקט אויפן אָרט.
אַז זעגלפּאַס געהערט צו אייך.

— ווי אַזוי קאָן איך פאַרקויפן לאַנד וואָס באַלאַנגט צום ליי-
טענאַנטס מאַיאָנטעק ? פּער דער קרעמער וויל אויך קויפן לאַנד ;
איך שטעל מיר פאַר אַז ער איז געוואָרן אַזוי אַנגעשטאַפט מיט געלט,
אַז ער וויל איצט קויפן אַ שטיק פאַשע-לאַנד, וואָס זאָל זיין גענוג
פאַר עטלאַכע קי. איך האָב דעם לייטענאַנט אַפילו ניט דערצייט
וועגן דעם. חוץ דעם איז דאָס אַלץ אַזאַ קלייניקייט ; ס'איז באַמת
קיין נפּקא מינאַ ניט ווער פון אונדז עס פאַרמאָגט פאַשע-לאַנד פאַר
צוויי קי. פאַשע-לאַנד פאַר צוויי הונדערט קי וואָלט געווען אַני-
אַנדער זאַך.

דער אַדוואָקאַט פּרעגט :
— נאָר פאַרוואָס זאָל דער לייטענאַנט ניט וועלן פאַרקויפן ?

ער קריגט געלט פאר דעם, ניט אזוי ? איך ווייס נאך פון איינעם, וואָס וואָלט מיט צופרידנהייט געוואָרן זיין אייגענער גרונט-אייגנטער-מער : לאַרס מאַנלסען. ער איז געקומען צו מיר און זיך אַרויסגע-זאָגט קלאָר וועגן דעם ענין : אזוי ווי ער האָט אַ זון, וואָס איז גע-וואָרן אַ פּאַסטאָר, און ניט אַבי וואָסערער נאָר אַ באַרימטער פּאַס-טאָר, קאָן ער ניט לענגער פּאַרבלייבן קיין שכן אין אַ גערונגען שטיבל ; ער האָט געוואָלט קויפן זיין אייגן אַרט און אַ מעסיק שטיקל אַקער-לאַנד דערצו.

— איז דאָס דער פּאָטער פונם פּאַסטאָר לאַסען ? — פרעגט דער דאָקטאָר.

— יא, און פאַרשטייט זיך, אז ס'איז דער פּאַסטאָר, וואָס שטעקט הינטער דעם עסק. איר קאָנט אים ?

— ניין. ער האָט מיר אָפּגעשטאַט אַ וויזיט ; איך דענק, אז ער איז זייער אַ באַשיידענער מענטש. אַ פּויער, פאַרשטייט זיך, ער האָט זיך אָבער דורכגעשלאָגן זיין וועג צו קולטור.

— יא, דאָס איז זיין פּאָטער, אַ מאַן, וואָס פאַרדינט כבוד, אז ער האָט אַ זון, וואָס איז געוואָרן אַ פּאַסטאָר, — זאָגט דער אַדוואָ-קאַט, זיך וועלנדיק צוריק צו האַלמענגראַטן, — און איך ווייס פון נאָך עטלעכע אַנדערע, וואָס ווילן קויפן לאַנד. אייער אייגענער בע-קער וויל קויפן לאַנד, הער האַלמענגראַט.

— מיין בעקער ? איך האָב ניט קיין בעקער I — און אַצינד האָט עס אויסגעזען ווי הער האַלמענגראַט וואָלט שוין געהאַט גענוג זיך אָנגעהערט מיט אומוויכטיקע רייד פון אָט די צוויי ספּריטנע און אומזיניקע קליינע מענטשן היינט נאָכמיטיק — ווי פּלוצלונג מיטאַמאָל וואָלט ער מער ניט געקאָנט פאַרטראַגן אָט די אַלע רייד, און ברעה געהאַט אַרויסצוזאָגן בלוז דאָס וואָס אים גע-פּעלט. — מיין בעקער? איר מוזט אורדאי דענקען, אז איך בין זייער רייד פונקט אזוי ווי איר קוקט אויף אָט דער קייט מיינער און דענקט, אז זי איז פון עכטן גאָלד. פאַרשטייט זיך, אז עס איז ניט קיין עכט גאָלד. צו וואָס זאָל איר אויסגעבן אומזיסט געלט ? איך בין גאָרניט אזוי רייד ווי איר מיינט. די קייט איז נאָר פון גאָלד-מאַטעריאַל, זי איז שטאַרקער פון גאָלד, זי שיינט ווי גאָלד — שיינט זי ניט ?

וועט ער די צוויי הערן געבן נאָך אַ פּאַרציע פון אָט דעם מיין-רייד אָדער ער וועט, וועלנדיק גלאַנצן, צוריק אָננעמען זיין ראַמאַט?

מישן כאראקטער ? נאך א רגע שטילשווייגן האָט ער זיך אָנגערופּן.
זאָגנדיק עס איז דער פּאָרם פּון אַ קאָמפּלימענט :

— איך האָב אַ זון, פעליקס. ס'איז געווען מיין טרוים צו מאַכן
פּון אים אַ געלערנטן מענטשן אַזאַ ווי איר, מייע הערן, נאָר ער
וויל ניט לערנען... מוז איך אים איצט צוריק שיקן קיין מעקסיקא.
— האָט ער צו וועמען צו פּאַרפּאָרן אין מעקסיקא ? איך האָב

געדענקט —

— איך קאָן אים אָפּגעבן אונטער אימיצנס שוץ. חוץ דעם קאָן
ער געפינען דאָרטן קרובים — זיין מוטער, למשל.
פּוויזע. דער אַדוואָקאַט און דער דאָקטאָר קוקן אויס שטאַרק
פאַרוואונדערט.

— איך האָב געדענקט — מ'האָט מיר געזאָגט אַז איר זענט
אַן אלמן.

הער האָלמענגראַט קוקט אויפן דאָקטאָר מיט גלייכגילטיקייט
און שענקט ווידער אַמאָל ניט קיין אויפמערקזאַמקייט צו זיינע רייד.
נאָר ער רעדט ווייטער וואָס ער האָט געוואָלט זאָגן :

— ניין, קיין זאך קאָן מען דאָ מיט פעליקסן ניט טון ; ער וועט
וואַרשיינלאַך צוריק געפינען זיין וועג צו זיין שבט. מאַריאַ אָכער,
מיין טאָכטער, זי בלייבט דאָ מיט מיר.

ווען הער האָלמענגראַט האָט אין אַוונט אַרויסבאַגלייט זיינע
געסט איז ער נאָכאַלעמען גאַרניט געווען אַזוי שכור, אַז זיינע פּיס
זאָלן אים פאַרפירן אויף פאַרבאַמענע וועגן. ס'איז געווען שפּעט אין
אַוונט און די איידללייט האָבן געגעסן אַ גוטן מאָלצייט און אַ סך
געטרונקען, זיי האָבן אויך ניט געקאָנט געפינען קיין חסרון אין דער
אונטערהאַלטונג. נאָר דער דאָקטאָר מואוז האָט באַמערקט, אַז ווען
הער האָלמענגראַט האָט אים מערערע מאָל, אין מיטן פּון אַוונט,
ווידערשפּראַכן האָט ער באַלד דערקאָנט די פּיינשאַפט פּונם אומד
געבילדעטן מאַן פּונם נידעריקן קלאַס צום העכערן קלאַס צו וועלכען
ער און דער אַדוואָקאַט ראַש האָבן געהערט. און אַדוואָקאַט ראַש
האָט עס אויך באַמערקט.

מיט אַט דעם אַוונט האָט זיך פאַרענדיקט דעם הער האָלמענ-
גראַטס משונהדיקע אויפפירונג. אין די נאָכפּאָלגנדיקע טעג האָט ער
זיך צוריק גענומען אין די הענט אַרײַן און צוריק געוואָרן קיניג
איבער אַלעמען. ער האָט געמאַכט אַראַנזשירונגען פאַר דער לױה,
טעלעגראַפירט נאָך אַ קראַניז בלומען פאַר פּרוי אַדעלהיידס טרונע,

און אין דער רגע ווען די פאסט-שיף האָט זיך באַוווּזן, מיטן פּלאַג האַלב אַרונטערנעלעאַזט, איז דער גאַנצער האַפּן מיטן וועג געדריכט באַדעקט געוואָרן מיט סאַסנע-צוווינגלאַך. האָט ער אויפּגעהערט פּראַווען די משוגענע שטיק אויס דרך ארץ צום לייטענאַנט? אָדער ווייל ער האָט זיך געשעמט ? וואָס די סיבה זאָל ניט זיין האָט הער האַלמענגראַאָ זיך אָנגעטון גענוג שאַדן די לעצטע צוויי וואָכן, און וואָלט ער ניט געווען דער מאַן, וואָס ער איז געווען, וואָלט עס אים געדויערט אַ לאַנגע צייט ביז ער וואָלט עס פאַריכט — באַ הער האַלמענגראַאָן האָט ער גאָר קיין צייט ניט געדויערט. ניין ! ער איז שוין געווען אזאַ לעגענדאַרע פּערזאָן, אז מ'האַט שוין געקאָנט פּון אים אַלץ דערוואַרטן.

* * *

צו דער לוייה איז אויך געקומען פּרעדריק קאַלדעוויין מיט זיין פּרוי — ענדלאַך האָט ער געפונען צייט צו קומען נאָכאַמאָל קיין זענלפּאַס ; שוין לאַנג, אז ער איז דאָרטן ניט געווען. און די אַלטע קאַלדעווינס זיינען אויך געקומען פּון זייער אינדול — זיי האָבן אויסגעזען ווי קליינע ווייסע אַנטיקן איצט און זייער קול האָט זיי שוין ניט געדינט. זיי זיינען געווען אזוי ווי צעקנייטשטע אומגאַ-טירלאַך-ווייסע קינדער. דער פּאַלקאַוויניק פּאַן פּלאַטץ פּון האַנאָוער האָט געשיקט אַ פאַרטרעטער מיט בלומען, וועלכע זיינען, אגב, אַנ-געקומען מיט אַ וואָך צו שפּעט.

אַפּילו באַ דער געלעגנהייט האָט דער לייטענאַנט זיך ניט גע-קאָנט העלפּן און געהאַנדלט אויף אַ מאָדנעם און פאַרעקשנטן אופן : ער האָט טעלעגראַפּיש אַראַנזשירט מיטן פּאַסטאָר פּונם שכנישן קירד-באַצירק, אז ער זאָל קומען און פּראַווען די עבודה באַ דער לוייה. איז דען געווען עפעס אַ זאָך וואָס דער לייטענאַנט האָט ניט גע-וואָנט צו טון ! מ'האַט זיך געקאָנט דענקען, אז איצט, אַמווינ-ציקסטן, האָט ער באַקומען אזאַ שווערן קלאַפּ, וואָס זאָל אים באַ-טויבן — גאָר ניין.

מיט אַן אַוונט פּריער אָבער פאַר דער לוייה איז אָנגעקומען דעם פּאַסטאָרס שיפּל אָן אים ; זיינע שיפּלייט האָבן געבראַכט אַ בריוו מיט תּירוצים, וואָס האָט געלויטעט, אז דער פּאַסטאָר האָט ניט גע-קאָנט קומען. וואַרשיינלאַך האָט ער זיך אין דער לעצטער רגע נאָכ-סכּאַל גוט מיט געווען ; ער האָט, מעגלאַך, ניט געוואָנט צו באַ-

ליירדיקן זיין קאלעגע, 5. לאססען, וועלכער האָט נושא חן געווען
באָם בישאָף. אָט דאָס איז מעגלאַך געווען.

דער לייטענאַנט האָט אַ שמייכל געטון און געזאָגט צו זיין זון :
— ס'וועט נאָכאלעמען דאָך דאָרפן זיין אַ לאַרס. נאָר באַמת
מאַכט עס ניט אויס, דיין מוטער וועט אים ניט הערן. וועסט באַ-
פוילן מאַרטינען, אַז ער זאָל בריינגען לאַרסן מאַרגן אין דער ריכ-
טיקער צייט.

ווען דער פּאַסטאָר איז געקומען האָט דער קאָנסול פּרעדריק
געדאַרפט זיין דער פּאַרמיטלער צווישן אים און דעם לייטענאַנט.
ס'איז געווען דעם לייטענאַנטס וואונטש, אַז לאַרס זאָל ניט האַלטן
קיין הספּד דרשה, נאָר דער פּאַסטאָר האָט ניט געקאָנט אינגאַנצן
צושטימען צו דעם ; אויס דרך ארץ צום לייטענאַנט אָבער וועט ער
האַלטן אַ קורצע דרשה, און ער האָט אויפגעגעבן זיין רעכט צו באַ-
געגענען די טרונע לעבן טויער פון בית־עלמין.

דער לייטענאַנט האָט געזאָגט :

— דאָן בלייב איך אין דער היים.

קאָנסול פּרעדריק האָט געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז ער וועט
נאָכאַמאָל באַטראַכטן דעם ענין. כּדי ניט אויפצורעגן זיין פּריינט :
ער באַ זיך האָט אָבער שוין געהאַט אַ באַשטימטע מיינונג.
— יא, דאָס איז אַן אויסוועג, — האָט ער געזאָגט, שאַקלענדיק
מיטן קאָפּ. — דו זאָלסט עס נאָר ניט באַדויערן שפּעטער.
— אָן ספּק אַז יאָ.

— אויב אַזוי שטעלט זיך אַ פּראָגע צי איז ניט גלייכער בעסער
איבערקומען אַן אומאַנגענעמע שעה איצט איידער ליידן דערנאָך דאָס
נאַנצע לעבן.

דער לייטענאַנט האָט אויפגעגעבן דעם געדאַנק וועגן בלייבן
אין דער היים. ער האָט זיך אויסגעפּוצט ווי פּאַר אַ פּאַראַד, מיט
עפּאָלעטן, מיט דער שווערד און מיט די גאָלדענע שניורן, און פון
אויבן, איבער דעם אַלעמען האָט ער געטראָגן זיין טייערן מאַנטל.
קינער האָט אים נאָך ניט געהאַט געזען פּריער אַזוי גרויסאַרטיק
פּאַרפּוצט. דער יונגער ווילאַטץ האָט געטראָגן אַ נייעם שוואַרצן
גאַרניטור מיט שוואַרצן קרעפּ אויף זיין זיידענעם הוט. ביידע אי
דער פּאָטער און אי דער זון האַבן, מאַרנע, געטראָגן ווייסע הענטש-
קעס אָן אַ ברעקל שוואַרץ אויף זיי.

קיינער פון האַלמענגרזאָס אַרבעטער האָט ניט געאַרבעט יענעם

טאג, די מיל איז געווען פארשלאסן ; אלע פויערים און פעכטער האָבן זיך צענויפגעקליבן אויפן בית-עלמיו, וואס איז געווען שווארץ פון מענטשן ווי אין א גרויסן טויף-זונטיק. די טרונע איז כמעט ווי געווען איינגעהילט אין בלומען ; ס'זיינען געווען בלומען-קרעניץ פון ענגלאַנד, פון דייטשלאַנד, פון די האַלמענגראַס, פון אלע קאַל-דעווינס, פון די בערגענער סוחרים — ס'האָט אויסגעזען ווי אַ באַרג בלומען האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אין קבר אַרײן.

דערנאָך איז געהאַלטן געוואָרן דער הספד. דער פּאַסטאָר לאַכ-סען איז זיכער געווען צעטראָגן, ס'איז אָבער געווען אַ טייערע גע-לעגנהייט וואו ער האָט געקאָנט אויספירלאַך פּאַנאַנדערוויקלען זיינע גייסטיקע געדאַנקען, און ער האָט זיך ניט געקאָנט צוריקהאַלטן פון זיין גאָר ערשטן געדאַנק צו האַלטן אַ לאַנגע דרשה. יעטווידער אַנדערער פּאַרטרויערטער קרוב וואָלט אים געווען דאַנקבאַר פאַר זיינע פייערלאַכע טרייסטווערטער, דער לייטענאַנט אָבער, אויסגע-האַלטן צו זיך אַלײן, האָט געקוקט מיט אַ פּוסטן בליק גלייך אַריבער אים, און האָט מעגלאַך זיך גאָרניט צוגעהערט. ווען דער הספד האָט שוין געהאַט געדויערט אַ האַלבע שעה און דער לייטענאַנט האָט עס שוין מער ניט געקאָנט פאַרטראָגן האָט ער פּלוצלונג אַ נעם געמאַן די קליינע הילצערנע לאַפּעטע פונם קברות-מאַן און זי דערלאַנגט דעם פּאַסטאָר—איבערגעקערט, אַפילו ניט מיטן הענטל אַרויף. דער פּאַסטאָר האָט זיך געמוזט אָפּשטעלן ; ער האָט אַ קוק געטון אויפן לייטענאַנט, און זעענדיק, אַז עס איז שוין צייט אויפצוהערן האָט ער גענומען די לאַפּעטע און אַרויפגעוואָרפן דריי לאַפּעטעס ערד אויפן קבר בלומען.

און נאָכדעם האָט מען דעם קבר פאַרשאַטן.

נאָר מענטשן, וואָס האָבן בייגעוואוינט דעם אינצידענט מיט דער לאַפּעטע זיינען ניט געווען איינשטימיק מיטן לייטענאַנטס האַנדלונג : לאַרס מאַנילסען איז ניט געווען איינשטימיק, פער דער קרעמער איז ניט געווען איינשטימיק ; זיי האָבן נאָך קיינמאַל פריער ניט געווען אַזאַ פאַרהאַלטן זיך צו אַ גלח, וואָס האָט געפּרעדיקט גאָטס וואָרט — „און דאָס איז עס דאָך געווען וואָס אונדזער לאַרס האָט געטון“. דער פּאַסטאָר אָבער האָט געוואוסט מער פון דעם ווי צו נעמען די לאַפּעטע און זי צוריקוואַרפן דעם לייטענאַנט אין פנים צרײן, מחמת ער איז געווען אַ געבילדעטער מאַן. ער האָט עס אַרויסגעוויזן ביז צום סוף : באַלד ווי די צערעמאָניע האָט זיך גע-

ענדיקט האָט ער געזאָגט אַ פּאָר טרייסט־ווערטער די קרובים באַ
זונדער — אַ שיינער מנהג באַ די גלחים באַ אַזעלכע געלעגנהייטן ;
נאָך, ניט זייענדיק אינגאַנצן זיכער אין זיך, האָט ער זיך צוערשט
געווענדט צום יונגן ווילאַטץ, ווייל ער איז געשטאַנען געענטער.
דער פּאַסטאָר לאַססען האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט צום יונגענ
מאַן און געזאָגט : — איר האָט געהאַט אַ שווערן פּאַרלוסט, ווילאַטץ,
אַבער נאָט וועט איר העלפּן דאָס איבערטראָגן !

יא, אודאי ! נאָט וועט זיכער העלפּן ; דער פּאַסטאָר לאַססען
האָט אים בלוז געדאַרפט אויפּמערקזאַם מאַכן אויף דעם צו דער
מונטערן אים.
דאן האָט זיך דערהערט דעם לייטענאַנטס קול — און דער
פּאַסטאָר האָט דערזען צוויי גרויע אויגן קוקן אויף אים מיט פּאַר
אַכטונג :

— איר רופט מיין זון מיט זיין קרויסטלאַכן נאָמען ? איר וויל
עס ניט ליידן, זייט אזוי גוט !
און נאָך די ווערטער זיך געלאָזט אַהיים גיין פון דער לויח.

* * *

די אַלטע קאָלרעווינס זיינען דאָס מאָל פּאַרבליבן נאָך צוויי
טעג, דערנאָך זיינען זיי צוריקגעפּאַרן צו זיך אַהיים מיט זייער
שיפּל. דאָס שיפּל האָט אויסגעזען ווי פון פּאַרשוואַונדענע צייטן
צורויס, מיט פענצטער־לאָדן גויפּן דעק. זיי האָבן דאָס אַלעס ניט
געקאָנט אינגאַנצן באַנעמען — די אַלכע לייט ! „ דאָ איז קיין
וועג פריער ניט געווען“, האָבן זיי געזאָגט : „ דאָ איז קיין
הויז פריער ניט געשטאַנען“. דערנאָך האָבן זיי געשאַקלט זייערע קעפּ
ווי זיי וואָלטן ניט געוואוסט וואו זיי זיינען — זיי זיינען כמעט ניט
געווען זיכער צו זיי געפינען זיך אין זענלפּאָס דאָס מאָל. דערנאָך
זיינען זיי צוריקגעפּאַרן אַהיים ; זיי האָבן מער ניט שפּאַצירט אין
יונגען וואַלד ; זיי האָבן ווייניק גערעדט.

דער קאָנסול פּרעדריק מיט זיין פּרוי זיינען פּאַרבליבן פיר טעג.
דערנאָך איז אָנגעקומען די פּאַסט־שיפּ, וואָס גייט קיין דרום און זיי
כאַרנאָמען מיט זיך. אַפילו דער קאָנסול פּרעדריק איז שוין מער ניט
געווען אזוי פול מיט לעבן ווי פריער ; ער איז געוואָרן זייער גרוי
און אונטער די אויגן האָבן זיך אים אויסגעלעגט בייטעלאַך. זיין
פרוי איז געווען דיק און מיאום און לעצטנס אפילו זיך פּאַראיני
טערעסירט מיט מיסיאָנער־טעטיקייט, און דאָ איז זי געווען מיט

אים. דער לייטענאנט איז געווען צופיל פארנומען מיט זיינע אייגענע עסקים ; זיין טרויער איז געווען זייער גרויס, זייער מערקווירדיק גרויס. מ'וואלט זיך ניט געווען געריכט אויפן לייטענאנט, אז ער זאל ליידן פון שלאפל'אזיקייט צוליב דעם, וואס ער האָט פארלוירן זיין אדעלהייד — וועמען ער האָט געהאט פארלוירן פריער. אזוי אז דאָס מאָל איז גארנישט ניט געווען, וואָס זאל האָבן אן אַנציאונג פארן קאָנסול, אז ער זאל וועלן פארבלייבן דאָ ; און ער האָט די נאנצע פיר טעג געוואלט וואָס גיכער אוועקפארן.

אין די אָונטן האָט ער פארבראכט ווי אמאָל טרינקענדיק וויין צוזאמען מיט זיין אלטן פריינט ; נאָר דאָס מאָל האָבן זיי זיך געהאלטן אזוי פארמעל, צערעמאָניש ; דער געשפרעך איז געווען ווייט פון צו זיין לעבעדיק און אינטערעסאַנט, און דער קאָנסול פּרערדיק האָט ניט געהאַט קיין געלעגנהייט צו האַלטן זיך באַ זיין לעבנס-פּילאָזאָפּיע אָדער לאָזן זי פאַלן. וועגן די אַלע ראַשיקע ענ-דערונגען אויפן מאַיאָנטעק האָבן זיי כמעט ווי גאַרניט גערעדט; ווען דער קאָנסול האָט באַמערקט, אז ער פילט זיך אַביסל שוואַך צוליב דעם, וואָס ער האָט טיילווייז גורם געווען צו די אַלע ענדערונגען, האָט דער לייטענאנט עס גלייך אָפּגעוואַרפן, זאָגנדיק :

— נין, איד בין דיר דאנקבאר ; דו פארדינסט אַ שבת פאר דעם.

דאָן האָט דער קאָנסול געפרוּאוּוט רעדן וועגן ווילאָטצן — בלייבט ווילאָטצן אין בערלין ?
— געוויס, — האָט דער לייטענאנט געענטפערט. — ער פאַרט אָפּ מיט דיר צוזאמען אויף דערזעלבער שיף.
— מיין טאָכטער טעאָ, — זאָגט דער קאָנסול — דו געדענקסט טעאָן ? זי האָט חתונה געהאַט מיטן שטייערמאַן.
— מאַרגאַריטאַ האָט גוט געטון.
— דער שטייערמאַן איז שוין אַ קאַפּיטאַן איצטער.
— זעסט !
— דער קאַפּיטאַן פון דער דאַמפּף-שיף „פּערדפּלינג“, צוויי-אונד-פּופּציג פּוס לאַנג. מיט, מ'האַט זיך ניט געקאָנט העלפן.

פּויע.
דאָן האָט דער קאָנסול אויף אן אמת געפרוּאוּוט אַ טרייב טון אַביסל ליצנות אפילו באַ אָפּ דער טרויעריקער געלעגנהייט.
— דו האָסט מיר אמאָל געזאָגט, אז דו ביסט פאַראַנטוואָרט-

לאך פאר דעם, וואָס אין דיין קירך־באַצירק געפינט זיך מיט איין פּויליאַק אַ פּישער ווייניקער.

— יא. איך באַדויער עס, צוליב דעם בחורס אייגענער טובה וועגן.

— און וואָס זאָגסטו דערצו ? דו גערענקסט ווען באַ אונדז אין שטאָט איז מיט אַ סך יאָרן צוריק געבוירן געוואָרן אַ מולאַטן־קינד ? נו, איז איך ווייס ניט פאַרוואָס, נאָר מענטשן האָבן אָנגעדֹוּיבן צו ריידן, אז איך בין פאַראַנטוואָרטלאַך פאַרן מולאַט־קינד. קאָנסטו זיך פאַרשטעלן אזאַ מיין זאך ! ס'האָט געזאָלט זיין אַ פאַרבינדונג צווישן אים מיט אַ געוויסער אונטערהאַלטונג אין מיין נאָרטן, באַכ־כאַכאַ ! נאָר ענדלאַך האָט עס מיר דערעסען און דאָס אינגל אַוועקגעשיקט פון זיך. איצטער איז ער אין אַ האַנדל־סשול אין פּילאַדעלפּיאַ.

— יעדנפאַלס איז דיין שולד אַ קלענערע פון מיינער, — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט.

ווי אומעטיק ס'איז אים געווען איצט צו רעדן מיט זיין פריינט ; דער קאָנסול פּרערדיק האָט כמעט באַדויערט וואָס ער איז נאָר אינעם גאַנצן געקומען צו דער לוייה. געוויס, דעם אמת זאָגנדיק, האָט ער געלעבט אַ קליינשטעטלדיק לעבן שוין אזוי פיל יאָרן, אז ער האָט אָנגעהויבן צו באַטראַכטן עס פאַר גענוג גוט פאַר אים. גייט אים ניט זיין געשעפט גוט ? זיינען דען זיינע שרייבער אין דער קאָנסול־ניט שטענדיק פאַרנומען ? און האָט ער ניט פאַרקערט מיט דער בעסער־טער געזעלשאַפט פונם שטעטל ? אינם קלוב האָט מען אויך געהאַט גענוג אינטערעסאַנטע פּראָגן צום דיסקוטירן, ווי למשל, היינטיקן זומער ווען דעם הויז־איינגטימער באַממענטס אַ טאַכטער איז גע־שטאַרבן פון צופיל טאַנצן אויף דער דייטשער קריג־שיף, וואָס האָט זיך געפונען אין האַפן. באַכ־כאַ ! דאָס משוגענע מירל ! פּראַנצויז־זישע אָפּיצערן וואָלטן זי קיינמאָל ניט געווען געלאָזט אַנטאַנצן זיך צום טויט !

נאָר דער קאָנסול פּרערדיק, וואָס האָט גערעדט אזוי פּריליאַך און אזוי שטאַרק געלאַכט האָט זיך אָפּטמאַל פאַרטראַכט און גע־בלויבן זיצן שטיל. מעגלאַך, אז ער האָט עס געמוזט לשהנים וועגן. און איין טאָג, ווען ער האָט מעגלאַך ניט געפונען קיין רו ערגעץ אַנדערש וואו, איז ער אַריינגעגאַנגען אין פרוי אַרעל־היידס שלאַפּציר־מער און דאָרטן געשטאַנען אַ קורצע וויילע. ער האָט אויסגעזען

מיד און אויסגעמאטערט איצט און די ביימעלאך אונטער זיינע אויגן זיינען געווען לענגער. ער האָט אויפגעהויבן אַ קעמעלע, וואָס איז דאָרטן געלעגען צווישן אַ סך אנדערע צירונג, געקוקט אויף דעם, און געקערט טראַכטן, אז עס איז אַ שייַן זאַכעלע, ווייל ער האָט אויף דעם לאַנג געקוקט. נאָר דערנאָך האָט אים געקאָנט איינ־פאַלן, אז ס'פאַסט ניט פאַר אים צו זיצן אָט דאָ אין דעם צימער און טרוימען, און ער איז שטילערהייך צוריק אַרויס פונם צימער.

ער איז אַריין אין דער אַראַנזשערייע. ער האָט פונקט אַזוי געקאָנט אַריינגיין אַהין צוערשט; ס'איז דאָרטן געווען גענוג אור־מעטיק. וואָס — ער האָט מיטגענומען דאָס קעמעלע מיט זיך? ווי נאָריש! נו, מילא, אז ער האָט עס שוין אָפגעטון — ס'אָ קלייניקייט; ער וועט אפילו ניט מטריח זיין דעם לייטענאָנט וועגן דעם. עס דוכט זיך ווי עס וואָלט נאָך אַלץ געשמעקט — קאָן עס מעגלאַך זיין, אז דאָס איז דער ריח פון אירע האָר? אָן אויסדוכטעניש! עס שמעקט מיט טשערעפאַכע־ביין. נאָר אַ שטייגער ווען זי וואָלט פלוצ־לונג אָנגעהויבן נאָכאַמאָל צו זינגען דאָרטן אין מוויז־צימער, איר זינגען זאָל זיך הערן אַהערצו צו די בלומען! אַך יא! — ווי זי פלעגט אויפגעפענען איר ליידנשאַפטלאַך האַרץ, ווי איינער צעעפנט אַ פעכער, אין אַ הינרייסנד ליד. אַרימע פרוי! אַרימע מיר אַלע! ... דער קאַנסול פּרעדריק האָט זיך אויך באַנוצט מיט אַ געלעגנהייט צו כאַפן אַ שמועס מיט דער הויז־פירערן, יאָמפרו סאַלוועסן. ניט פריער ווי ערשט אַ טאָג פאַרן אַוועקפאַרן, אז ער האָט געקאָנט שטעלן זיך אויף זיין אַלטן אָרט באַ דער דרויסנדיקער זייט פענצטער פונם שפייזקאַמער, בעת זיין פרוי איז געווען באַ פרוי אירגענס אין הויז.

— דאָס זענט איר! — האָט יאָמפרו סאַלוועסן געזאָגט.

— איר — מער־ווייניקער, יאָמפרו.

איר פאַרשטייט, יאָמפרו סאַלוועסן האָט זיך געפונען אונטערן שאַטן פונם טרויער אין הויז ביז איצט, און שוין לאַנג ווי זי האָט ניט פאַרקרימט איר מויל אין אַ געלעכטער; אַצינד האָט זי געהערט פונם קאַנסולס טאָן, אז זי מעג אויף אַ רגע אַוועקלייגן דעם טרויער אָן אַ זייט:

— איר שטעל מיר פאַר, אז איר זענט ווידער געקומען מאַכן אַ סוף צו דעם, הער קאַנסול?

— קאַנסול פּרעדריק טוט אַ פאַר שלוכצן און זאָגט:

— יאמפרו סאלוועסן, איד ווייס אלעס I
 — אלעס I
 — יא, האָט איר נאָך וואָס צו דערציילן ?
 — ניין, איר זעט, איד וויל אייך ניט טרייבן צו משוגעת.
 — פרוי, איר האָט זיך פאַרקנסט צו צוויי אַנדערע חוץ מיר.
 ווייסן דער האַפּן־פאַרוואַלטער און דער אַרוואַקאַט ווי אזוי איר האָט
 מיך באַהאַנדלט, יאמפרו סאלוועסן ?
 נאָר דאָ איז שוין, מעגלאַך, דאָס ליצנות צו ווייט פאַרגאַנגען.
 ווייל יאמפרו סאלוועסן האָט געענטפערט :
 — איד וועל דערציילן מיין חתן, הער ראַש.
 פּלוצלונג איז דער קאַנסול פּרעדריק אויף אַן אמת פאַראינטער
 רעסירט ; דאָס איז געווען כמעט אזוי וויכטיק ווי דער פּריילין
 באַממענס טאַנצן ביז צום טויט. ער האָט אויפגעהויבן זיינע ברעמען
 און געפרעגט :
 — מעג איד אייך גראַטולירן ? ווירקלאַך ?
 — יא, איד בין כמעט זיכער, אַז איר מענט, — האָט יאמפרו
 סאלוועסן, שמייכלענדיק, געזאָגט.
 — דאָס איז אויסגעצייכנט. דאָס איז באמת אַ גרויסע ניס.
 ווען וועט זיין די חתונה ?
 — איד ווייס ניט. מעגלאַך, אין אַ יאָר אַרום.
 — ווער וועט דאָן אַכטונג געבן אויפן ליימענאַנט ?
 — אימיצער אַנדערש, איד וועל אים ניט פאַרלאָזן ביז ער וועט
 קריגן אימיצן אַנדערש.
 וועט איר וואוינען דאָ ?
 — יא, אַ שטיקל צייט יעדנפאַלס, ראַש האָט אַ גוט געד
 שפּט דאָ, פאַרשטייט איר מיך. שפּעטערצו אָבער האָט ער בדעה
 צו זוכן אַ שטעלע אין דרום.
 — דאָן קאָנט איר נאָך אַמאָל אַרונטערקומען אין אונדזערע
 מקומות, יאמפרו סאלוועסן ; און אויב יאָ, מוזט איר קומען אָפּ־
 שטאַטן מיר אַ וויזיט.
 — אַ דאַנק פאַר אייער גוטסקייט, הער קאַנסול קאַלדעווין.
 — ווייל איד האָב ליב צו האָבן געבילדעטע מענטשן אַרום זיך,
 איד זאָגט אַ קאַלעקציע פון קולטורעלע מענטשן. נו, דאָס איז אַ
 גרויסע ניס ! וועט איר מיר דערלויבן דריקן אייער האַנט, יאמפרו
 סאלוועסן ?

— יא — ווארט נאך איין רגע ! — ענטפערט יאמפרו סאל-
וועסן, זיך אפוווישנדיק די האנט. — נאט !

נאך ווען דער קאנסול האָט געהאַלטן איר האַנט אין זיינער האַט
ער צוריק אָנגעהויבן צו שפּאַסן און זיך געשמעלט האַלטן אַ רעדע :
— אזוי ווי איר האַלט די דאָזיקע האַנט איצט צום לעצטן מאָל —
— כאַכט !

— איך מיין : כל זמן איר זענט נאָך אומשולדיק — איך מיין :
כל זמן מיר זיינען נאָך ביידע אומשולדיק. האַלטנדיק אַט די האַנט.
וועלכע איך האָב ניט געקאָנט קריגן —

— איצט לאָזט מיך אָפּ, הער קאָנסול.

— וועלכער ס'איז ניט באַשערט געווען צו זיין מיינע — האָט
איר אַ טרונק בראַנפן אָדער עפעס אַנדערש אינווייניק, יאָמפרו ?

— ניין, באַמת — , — ענטפערט די הויזפירערין און קוקט זיך
אַרום. — נאָך לאָזט מיך אָפּ און איך וועל אַררינגיין אין עס-צימער
און עפעס אַרויסבריינגען.

— אַ, ניין, אַ דאַנק ; איכל זיך באַגניין אַן דעם. אַבער, יאָמפרו
סאלוועסן, איר פרעגט צי איך בין ווידער געקומען מאַכן אַ סוף צו
דעם ? ניין. איך בין געקומען בלוין צוליב דער איינאונאיינציקער
זאָך צו לאָזן אייך וויסן אויף וואָס פאַר אַן אופן עס וועט אויסגע-
פירט ווערן, אַז איר האָב שוין באַשטימט דעם אופן. נאָך אין דער
אמתן וואָלט מען אים נאָך געדאַרפט אויסזינגען, פּראָקלאַמירן אים
מיט מיינ טייערסטן אַטעם : אין דער זעלבער רגע ווען דער פּאַט-
טאָר לאַססען וועט לאָזן פּאַלן זיין ברכה אויף אייך און אויף דעם
אַרוואַקאָט ראַש, וועט מען מיך געפינען מיט אַ שטריק אין מיינע
הענט און קוקנדיק מיט בלויע אויגן אַרויף צו אַ טשוואַק —

— כאַכט ! אויף אַן אמת, ס'איז אוממעגלאַך איך אויס-
צוהערן !

— ווייסט איר וואָס עס וועט געשען ?

— אַט גייט אייער פרוי ! — זאָגט פּלוצלינג יאָמפרו סאלוועסן.

— דאָן לאָזט דער קאָנסול פּרעדריק אָפּ איר האַנט.

און ער האָט זיין פרוי געקאָנט אזוי גוט, אַז ער איז גלייך גע-
נאַנגען אַנטקעגן און איר דערקלערט, אַז יאָמפרו סאלוועסן איז אַ
כלה געוואָרן פאַרן אַרוואַקאָט ראַש און אַז ער האָט זי נאָך וואָס
גראַטולירט.

— האסטו געדארפט האלטן איר האנט צוליב דעם ? — האט זיין ווייב געזאגט.

און קאנסול פּרעדריק האָט געענטפּערט :
— איד האָב געוואָלט זיין העפּלאַך. זי גייט איבער איצטער אין
שאַנדער שטאַנד. ס'איז זייער מעגלאַך, אז מיט דער צייט וועט זי
זיך אַריבערקלייבן אין אונדזערע מקומות.

* * *

דעם יונגען ווילאטץ האָט געפּלאַגט דאָס געוויסן פאַר אויפֿ-
הערן שרייבן צו מאַריאַנען. ווי אזוי איז עס געקומען דערצו ? ביס-
לאַכווייז, ווייל ער איז געווען אזוי שטאַרק פאַרנומען. חוץ דעם
ווידער האָט די בענקעניש נאָך איר אים געטריבן צו פאַרטרויען זיך
זיין מוטער און זי איז געווען שטאַרק באַזאָרגט איבער דעם און ניט
געוואָלט מער הערן פּון שרייבן בריוו צו איר. ווען ער איז באַ-
שטאַנען, אז ער וועט ליבן מאַריאַנען ביז ער וועט שטאַרבן, האָט
זיין מוטער געזאָגט : — וואַרט אויס צען יאָר, און מיר וועלן זען !
דו דאַרפסט צוערשט אויפטון עפעס גרויסעס און צופּרידנשמעלן דיין
פּאָטער, פאַרשטייסטו מיך !

נאָר ווען ער האָט נאָכאַמאָל דערזען מאַריאַנען אויפן האַפּן און
שפּעטערצו אויפן בית־עלמין, איז ניט געווען קיין בעסערע זאַך צו
טון ווי צוגיין צו איר און איר געבן זיין האַנט, בעת זי האָט אים
גלייך אַריינגעקוקט אין פנים אַרײַן און זיך צוגערוקט געענטער צו
אים און אים כמעט ווי אָנגערירט בשעת זי האָט אויף אים געקוקט.
מאַריאַן איז געווען אזוי צעטראָגן אין איר ליבשאַפּט.

ענדלאַך האָבן זיי זיך געטראָפּן. דער יונגער ווילאטץ האָט זיך
צוליב עפעס אַן אורזאך געפּילט פאַרפּליכטעט אַרונטערצוגיין אויפן
הויפטוועג, און דאָרטן איז זי געשטאַנען ; אזוי ווי אַביסל העכער
אַרויפּצו לעבן דער בריק איז געווען אַ געדיכטער קלומפּ מיט
ווערבע־ביימלאַך, זיינען זיי צוגעגאַנגען אַהינצו. דער יונגער ווי-
לאַטץ איז שוין געווען אָנגעטון אין זיינע רייזע קליידער גרייט צום
פּאַרן און אזוי ניד ווי די שיף וועט אָנקומען וועט ער זיך זעצן אויף
איר ; נאָר ניט קוקנדיק אויף דעם, וואָס ער האָט געהאַט אזוי ווייני-
ציק צייט, האָט ער נאָרניט געקאָנט ריידן. וואו זיינען אַהינגעקומען
די אַלע ווערטער אין זיין קאָפּ און אין האַרצן ? מאַריאַן האָט אויך
געשוויגן. זיי האָבן יעדערער באַזונדער אויפּגעהויבן צו צווייגלאַך
און געריסן די בלעטלאַך.

— איך פאָר היינט ווידער צוועק, — האָט ער געזאָגט.
 יאָ.
 — ס'איז ניט קיין זייער ווייטע ריזע, — האָט ער געזאָגט.
 — פעליקס פאָרט אויך צוועק, — האָט זי געענטפערט. — ער
 פאָרט קיין מעקסיקא.
 — אָ ! אזוי ?
 — יאָ, ווייל ער וויל זיך ניט לערנען. און איך וועל אויך
 צוועקפאָרן, קיין קריסטיאַניא, — האָט מאריאַן געזאָגט. — אַמאָל
 וויל איך פאָרן, און אַמאָל ניט.
 — קיין קריסטיאַניא ! דאָס איז אַפילו ניט אזוי ווייט ווי קיין
 בערלין, איז ניטאָ וואָס צו שרעקן זיך.
 — ווילסטו מער ניט שרייבן צו מיר ? — האָט זי געזאָגט.
 — יאָ. איך וועל אָבער קיין צייט נישט האָבן, אויב איך
 וויל אויפטון עפעס גרויסעס, האָט מײן מוטער געזאָגט.
 און מאריאַן איז אויף קיין האָר ניט געווען באַליידיקט דער-
 פון ; זי האָט בלויז געקלערט וועגן שרייבן אין די זונטיקן, אין
 די זונטיק-אָונטן.
 נאָר ניין, ער האָט עס ניט געקאָנט טון.
 — איך האָב דיר אָנגעשריבן אַ סך בריוו ; איך האָב דיר גע-
 שריבן נעכטן און היינט אויך. אָט זע, — האָט זי געזאָגט, און
 אים דערלאָנגט עטלאַכע בריוו, — נאָ זיי דיר ! — האָט זי גע-
 זאָגט :
 און ווילאָטץ האָט איר דערלאָנגט זיין האַנט און איר גע-
 דאַנקט, און אַריינגעלעגט די בריוו אין זיין קעשענע, און געווען
 שטום פון פרייד און שעמעוודיקייט.
 און דאָן — ווי אזוי איז עס געשען ? — זי איז געווען הויך
 און ליב, אירע אינדיאַנער-האַר זיינען אַריבערגעפאַלן איבער אירע
 אַקסלען און איר הויט איז געווען ברױן געמישט מיט רױט — נו,
 ווי עס זאָל ניט האָבן געשען, מאריאַן האָט זיך פעסט צוגעדריקט צו
 אים און ער האָט זי געהאַלטן אין זיינע אַרעמס, ניט וויסנדיק וואָס
 ער טוט. ווי זיי זיינען געשטאַנען אזוי און אַריבערגעקוקט איינער
 אויפן צווייטנס האַלדז, האָט ער באַוויזן צו זאָגן :
 — לאָז מיר דיר אַ קוש טון — פאַר די בריוו — מעג איך ?
 און בעת איבער איר קערפער איז אַדורך אַ ציטער פון צושטי-

מונג, האָבן זיך זייערע ליפן פאַראייניקט אין אן אומענדלאַכן קוש
 און זיי האָבן ביידע פאַרמאַכט זייערע אויגן.
 נאָר נאָך דעם האָט זייער באַגעגעניש שוין ניט געדויערט
 לאַנג, ווייל זיי האָבן מער ניט געקאַנט קוקן זיך אין די אויגן, און
 האָבן גערעדט מיט די אויגן אַרונטערגעלאָזט צו דער ערד.
 — נו, זיי געזונט, — האָט ער געזאָגט.
 — פאָר געזונט, — האָט זי געזאָגט...
 ווען דער יונגער ווילאַטץ איז אהיים געקומען, האָט אים גאָט
 פּרעד אריינגעפירט צו זיין פאָטער אין קאַבינעט. זיין אַלטער,
 איינגעבויענער פאָטער איז געווען זייער ערנסט. ער האָט גע-
 זאָגט :
 — איך האָב געוואַרט אויף דיר.
 — עס פאַרדריסט מיר, איד —
 — עס מאַכט ניט אויס. הם. דו הייסט ווילאַטץ ווילהעלם
 מאַריטץ פאָן פּלאַטץ האַלמסען.
 — יאָ ? — האָט זיין זון געפרעגט.
 — אזוי. דאָס איז דיין נאָמען. הם. און פאַרקירצט רופסטו
 זיך ווילאַטץ.
 — יאָ ?
 — דו קאַנסט זיך רופן מאַריטץ, אויב דו ווילסט.
 — ניין, צו וואָס ?
 — אויב דו ווילסט, זאָג איד.
 — יאָ, אָבער איד וויל ניט.
 — איז ניט בעסער צו רופן זיך מאַריטץ אין דייטשלאַנד ? דיין
 מוטער — זי האָט זיך אויף אזויפיל פאַרדינט.
 — איך בין רעגיסטרירט אַלס ווילאַטץ, — האָט זיין זון דער-
 ווידערט.
 — דיין מוטער האָט דיר גערופן מאַריטץ.
 — איך געדענק ניט, זי זאָל מיר האָבן גערופן אזוי.
 — יאָ, ווען דו ביסט נאָך געווען קליין.
 — ניט אין די לעצטע יאָרן.
 — נו, אויב אזוי, איז מער ניטאָ וועגן וואָס צו רידן. הם.
 מוזט מיר אַנטשולדיקן פאַר ניט האָבן איינגעלאָרן קיינעם צום
 היינטיקן מאַלצייט.
 — נו, געוויס —

— איך האָב עס ניט געקאָנט טון היינט. מיר זיינען עס שולד-
דיק דיין מוטער.
— אַד, ווען דו וואָלסט נאָר געקאָנט מיטפאַרן מיט מיר היינט,
פאַטער !

— איך האָב קיין צייט ניט, מיין אינגל. חוץ דעם, ביסטו
שוין אַ דערוואַקסענער מענטש איצט. גיב אַכטונג אויף זיך, וויי-
לאַטץ, און פאַר געזונט !

XVII

וואָלטן זאָכן געווען איצטער אזוי ווי אין די אַלטע צייטן וואָלט
דער לייטענאַנט אויפגעשטעלט אַ מאָנומענט אויף אַדעלהיידס קבר;
וואָס האָט ער אַצינד געקאָנט טון ? אויף צו זיין זיכער מיט דעם
האַט ער שוין געהאַט געפונען געלט פאַר אַ גרויסן און אימפּאַזאַנטן
בראַנזענעם טאָוול ; דאָס איז אָבער ניט געווען קיין מאָנומענט.
קיין אַנדענקונג־שטיין. און אודאי וואָלט ער געווען געשענקט דעם
קלויסטער וואָזעס פון באַגילטן זילבער אויף אַדעלהיידס נאָמען, ווען
ער וואָלט נאָר אויף וואָס פאַר אַ ניט איז אופן געקאָנט קריגן די
נויטיקע סומע געלט.

הייסט עס אַז געלט האָט אָנגעהויבן אויסצופעלן איצטער ?

ווי אזוי זאָל עס ניט אויספעלן ?

ער האָט שוין פון פריער נאָך געדאַרפט אויפגעבן דעם געדאַנק
וועגן דעם אָרגל. און האָט ער דען געקאָנט באַשטעלן אַ פאַר פאַר-
טרעטן, פון אַדעלהיידן און זיך, פאַר דער משפּחה קאַלעקציע ?
ס'האַט באַליידיקט אָט דעם מאַנס איינגעבוירענעם געפיל פון אָרד-
נונג, וואָס אַזאָ וויכטיקע זאַך איז פאַרבליבן ניט אָפּגעטון. ווייטער
האַט זיך דאָ אומגעדרויט דער קליינער גאָטפּרעד — עפעס דאַרף
געטון ווערן פאַר אים. און די קליינע פּאַלינאַ — האָט מען זי ניט
געדאַרפט באַזאָרנן ? און האַלפלאַפּ פעטער, וועלכער איז אַמאַל,
דאַרף מען געדענקען, געווען פרוי אַדעלהיידס קאָניוך.

אַד ! געוויסערמאַסן איז געווען גוט וואָס אַדעלהייד האָט זיך
אָפּגעשיידט פון דער וועלט אין איר צייט ; זי וואָלט עס ניט געווען
געקאָנט פאַרטראָגן, זי וואָלט ניט געווען געזונגען מער ! געוויסע
משפּחה־אומגליקן ווייזן זיך דערנאָך אַרויס פאַר אַ ברכה : די
השגחה טיילט אויס חסד און גענאָד פאַרקליידט אין קלעפּ.
אזוי קאָן זיך אַ מענטש טייטשן, זייענדיק אַ הומאַניסט.

ווען פרעדריק קאלדעווין אבער האָט געפרענט צי דער יונגער ווילאָטץ פֿאַרט צוריק קיין בערלין איז עס געווען אַ לעכערלאַכע פּראַגע. וואוהין דען זאָל ער פֿאַרן ? וואָס דען, ער זאָל אים האַלטן אין דער היים און ער זאָל זיך דערוויסן וועגן זיין פּאַטערס דאָנהם ? דאָס לעבן האָט שווער באַהאַנדלט דעם אַרימען פּרעדריק ; ס'איז אים אפילו ניט פֿאַרבליבן גענוג שכל צו פֿאַרשטיין, אז דאָ האָט זיך געהאַנדלט וועגן אַ ווילאָטץ האַלמסען, וואָס האָט געוויינטלאַך גע- וואוינט אין אויסלאַנד, נאָר פֿון צייט צו צייט געקומען אויף אַ באַזוך אַהיים.

• אַ מאַן לאָזט זיך ניט איינשרעקן ; אַ מאַן דאַרף זיין שטיל און שטאַלץ, אַ קריגער און אַ וועלט־מענטש, שטאַרק אין זיין ווילנסט קראַפט. איז דאָס לעבן געווען אזאַ מין זאַד, וואָס דער לייטענאַנט האָט שוין מער קיין חלק ניט געהאַט אין דעם ? אָ ! דאָן וואָלט ער עס ניט נאָכגעזוכט באַטאָג און ניט געוואָרפֿן זיך אויף זיין געדענקער אַזוי באַנאַכט אין בענקעניש נאָך דעם. דאָס יאָר פֿון טרויער איז נאָך ניט געווען אַריבער. און ער האָט געפֿילט אז ער וואָלט געדאַרפט אין דעם זיין פֿונקט אַזוי פינקלאַך ווי אין אַלע אַנדערע זאַכן, אינדערזעלבער צייט אַבער האָט זיין געדולד שוין געפֿלאַצט : ער וועט נאָכאַמאָל איינפֿירן די לייען־אַוונטן.

די קליינע פּאַלינאַ איז געווען איצט זיין קאַמער־מיידל — אימיצער האָט עס דאָך געדאַרפט זיין — און זי האָט זיך געהאַט איר אייגענעם חזן, און אַ סאַמעטענעם בליק אין אירע בלויע אויגן. ס'האַט זיך געדוכט ווי דער לייטענאַנט וויל אויף אַ צייט ווידער־אַמאָל זיין אַ פּאַשאַ. ער האָט אָנגעקלונגען נאָך דאַווערראַנאַן.

ס'האַט געדויערט אַ שטיקל צייט איידער זי איז אַריינגעקומען: ער איז געלעגן אויף דער סאַפּע און זיך געטראַכט מיט צופֿרידנ- הייט, אַז זי וואָשט זיך אָפּ אירע הענט איצט. און זי וועט זיך דרייען מיט איר קערפּער ווען זי וועט דורכגיין דאָס צימער, זי וועט אויפוועקן אין אים די געפּערלאַכסטע באַגערן. ער איז געלעגן מיט ביידע הענט אַריינגעשטעקט אין זיינע קעשענעס, זיך טראַכטנדיק זינדיקע, משוגענע געדאַנקען. דערנאָך וועט זי אַריבערגיין אויף יענער זייט און דאָרט נעמען דאָס בוך, דערנאָך וועט זי צוריקקומען, זיך ווינגנדיק מיט איר קערפּער, ווינגנדיק —

נאָר אַזוי ווי עס איז געווען אַ ליכטיקער זומערדיקער אַוונט האָבן זיינע אויגן אָנגעהויבן אַרומצואוואַנדערן איבערן צימער ; ער

האָט געקוקט אויפן מעכל און אויף די בילדער: ד א ר ט | זעננט
א גרויס פאָטאָגראַפיש בילד פון אַדעל־הייַדן, און ד א ר ט | האָט
געהאַנגען דער אַל־ף־בית און אַלע איבעריקע ווילאָטצעס שפּילכלאָד
— אַצינד שוין אַלמע זאָכן; ווי די צייט איז פאַרלאָפן!
יא, די צייט איז געלאָפן.

זיינע הענט האָבן זיך אָפגערוט אין זיינע קעשענעס און ער האָט
ווייטער געטראַכט וועגן דעם ווי אזוי די צייט איז פאַרלאָפן. וויפל
יאָר האָט ער נאָך צו לעבן? אַך, גאָט אין הימל! ווי ער איז געווען
אָפגענאַרט אין לעבן און באַרויבט!

ווען ער דערהערט דאָווערדאַנאַס טריט שפּרינגט ער פּלוצלונג
אויף און שטעלט זיך אַוועק שטייף און גלייך. איז עס געווען מזמנת
צאָרן אָדער אויפגערגטקייט? איינע פון זיינע לייַדנשאַפטלאַכע
אויסברוכן האָט אים געקענט באַפאַלן; ער איז דאָרטן געשטאַנען
שטייף, זיך קיין ריר ניט געטון, און ווען דאָווערדאַנאַ איז אַרײַנגע-
קומען האָט ער בלויז געמאַכט עטלאַכע באַמערקונגען וועגן איר
אויפפירונג — געזאָגט, אַז זי איז אַ גוט מיידל, האָ, אַז זי איז
אַלעמאַל געווען אַ גוט מיידל, בקיצור — האָ. זיין אויסברוך איז
אַריבער און ער האָט פאַרענדיקט זאָגנדיק: — וואָרט אויס אַ רגע,
שטיי דאָרטן! — דערנאָך האָט ער אויסגעזוכט אַן אַסיגנאַציע אין
טיש־קעסטל און זי איר געגעבן.

דאָווערדאַנאַ האָט געמאַכט אַ קניקס, שעמעוודיק און צופרידן,
און אים באַדאַנקט. אַ שבת אָדער אַ פאַרוואָרף פונם לייַטענאַנט האָט
אַ גרויסע ווערט. נאָר דאָווערדאַנאַ איז געווען אזוי דערשטוינט, אַז
זי איז ניט אַרויסגעגאַנגען פון צימער נאָך דעם ווי ער האָט אַ נויג
געטון מיטן קאַפּ: דאַרף זי ניט לייַענען? דאַרף זי ניט שפּילן אין
דאַמקעס? און דער לייַטענאַנט האָט געדאַרפט אַ נייג טון מיטן
קאַפּ אַ צווייטן מאָל און זאָגן: — דאָס איז אַלץ צוליב וונס
כ'האָב דיך גערופן.

אַט, שוין!

דאָסעלבע ווי ער האָט אַמאָל אָפגעמאַכט באַ זיך אינם פאַל
כיט זיין פרוי: דאָס איז דאָס לעצטע מאָל! אזוי האָט ער איצט
אָפגעמאַכט באַ זיך אינם פאַל מיטן לעבן זעלבסט. פאַרוואָס זיינען
אַט די אַלע מענלאַכע יאָרן זיינע פאַרשווענדט געוואָרן אויף גאָר-
ניט? נו — ער האָט געקאַנט טון די איינציקע זאַך, וואָס איז פאַר-
בליבן אַן אַלטן מאַן צו טון ניט אַרויסרופנדיק קיין עקל באַ יענעם

און ניט באַ זיך אליין : ער האָט זיך געקאָנט האַלטן מומיק און פעסט.
 זאָל ער זיך אַ כאַפּ מוֹן איצט און מאַכן אַ מאַגערן מאַלצייט באַם
 גרויסן יומטוב פון לעבן? ער איז געווען אַ גאַסט, וועלכן מ'האָט גע-
 זעצט באַזונדער אָפגעטיילט פון די אַנדערע און וועלכער וועט זיך
 ניט אַוועקזעצן צוזאַמען מיט דער דינערשאַפט איצט צוליב אַ גרע-
 טערן ביסן בנגבא—ער וועט זיך האַלטן פון דער ווייטן, פאַרקעשנט
 און שטאַלץ. יא! ער האָט פאַרזאַכטעט צו פאַרזאָרגן דאָס ביסל, וואָס
 איז פאַרבליבן פון אים מיט צוקערקעס ; קיינער האָט זיי אים ניט
 אָנגעבאָטן פריער, און ער וועט זיי ניט זוכן פאַר זיך איצטער. האָט
 ער עס געוואָלט נקמה נעמען אין זיך אליין ? יא, אין זיך אליין.
 אין אַלעמען, אינם גאַנצן סדר פון דער וועלט. ער וועט זיך האַלטן
 שטיף און שטאַלץ —

דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל.

* * *

די קליינע פּאָלינאַ איז ניט אָפגעזאָגט געוואָרן פון איר דינסט
 אלס קאַמער-מיידל ; אַ, מיין ליבער, ניין ! נאָר אזוי ווי דער ליי-
 טענאַנט איז געווען אומפאַרגלייכלאָך געשיקט אויף צו באַשאַפן גע-
 לעגנהייטן כדי צו קאָנען אויסגעבן געלט מוז פּאָלינאַ, פאַרשטייט
 זיך, אויך קריגן אַן אַסיגנאַציע איצט, אַז דאָווערדאַנאַ האָט באַ-
 קומען איינע. און נאָכאַלעמען איז עס געווען בלויז איינע פון יענע
 קליינע נייע אַסיגנאַציעס, וואָס ער האָט זיך כמעט ווי געשעמט זיי
 צו געבן.

— נו, ביסט צופרידן מיט איר ? — זאָגט ער צו פּאָלינאַן —
 ווייל דער לייטענאַנט פאַרפירט איצט ווען-ניט-ווען אַ שמועס מיט
 איר.

— יא, אַ דאַנק, — זאָגט פּאָלינאַ.

— ווילסט נאָך איינע ?

— אַ, ניין ! אַ דאַנק, ניין —

דערנאָך האָט ער מיט איר גערעדט וועגן דעם, וואָס זי וועט
 זיך דאָ אין הויף לערנען מוֹן ; וואָס דענקט זי אליין ? האָט זי ליב
 צו נייען ?

ניין, פּאָלינאַ וויל זיך בעסער לערנען זיין אַ הויז-פירערן.

אזוי ? אַן הויז-פירערן ? זייער גוט. יאָמפרו סאַלוועסן קאָן זי
 לערנען ; דאָס איז ניט קיין שלעכטער פּלאַן. ער וועט רעדן מיט
 יאָמפרו סאַלוועסן ...

און ער האָט אויך גערעדט מיטן טעלעגראַפֿיסט, באַאַרדסען, וועגן דעם קליינעם גאַטפֿרעד, אַז דאָס קליינע אינגל וועט אַפּשער לערנען זיך טעלעגראַפֿיע. איר פֿאַרשטייט, גאַטפֿרעד איז ניט געווען גרויס און ניט שטאַרק גענוג אויף צו קאָנען זיין אַ טיכטיקער פּישער, און די פּריצטע האָט אים אויסגעלערנט אַ היבש ביסל פֿון זיין אייִגענער און אַנדערע שפּראַכן.

אַט דער טעלעגראַפֿיסט, באַאַרדסען, איז געווען אַ מערקוויר־דיקער מענטש. ער איז געזעסן און געשפּילט אויף זיין וויאַלינד־טשעלאָ — אין אַ נידריקן, טיפֿן טאָן און כּמעט שוואַרץ — ווען דער לייטענאַנט איז אַריינגעקומען. ער האָט זיך אויפֿגעשטעלט און פֿאַר־נייגט, און ווען ער האָט אויסגעהערט דעם צוועק פֿונם באַזוך האָט ער געענטפֿערט :

— געוויס, מיין הער, אויב איר ווילט.

דאָס איז ניט געווען איראַניש, ס'איז געווען העפֿלאַכקייט ; ער האָט באַהאַנדלט דעם לייטענאַנט אזוי גלייך ווי ער וואָלט נאָך אַלץ געווען דער גרויסער פּריץ פֿונם זעגלפֿאַס הויף.

נאָך דעם ענטפֿער איז דער לייטענאַנט אויך געוואָרן העפֿלאַך

און געזאָגט, אַז ער איז אים זייער דאַנקבאַר.

ווען דער לייטענאַנט איז אַרויסגעגאַנגען איז דער טעלעגראַפֿ־פּיסט צוגעגאַנגען צו דער פֿאַרהאַנגענער פּאַליצע, אַ זופֿ געטון פֿונם פּלעשל וואָס איז דאָרטן געשטאַנען און זיך צוריקגעזעצט. און זיינע גרויסע אַקסלען האָבן זיך באַוועגט בשעת ער האָט געשפּילט.

* * *

מיט יעדן נייעם טאַג איז דער לייטענאַנט געוואָרן עלטער און עלטער, ער האָט זיך אָבער נאָך אַלץ געהאַלטן גלייך. פֿון דער צווייטער זייט, ווידער, וואָס האָט געקאָנט דריקן הער האַלמענ־גראַאָן, וועלכער האָט ניט געהאַט קיין זאַרגן, וואָס זיין קאַפֿ האָר און באַרד זיינען געוואָרן גרוי ? ס'איז געווען מאַדנע. יענע צוויי צעלאָזענע וואָכן האָבן זיכער ניט געקאָנט איבערלאָזן אויף אים אַזאָ שלעכטן רושם ; און פֿרוי אַדעל־היידס טויט איז אים ניט אַנגעגאַנגען — זי איז ניט געווען זיין ווייב.

פּעליקס איז געווען אַוועקגעפֿאַרן איצט. ווייל פּעליקס האָט זיך גאַרניט געוואָלט לערנען, האָט זיין פֿאַטער דערקלערט, און דע־ריבער מוז ער זיך צוריקקערן צו זיינע קרובים אין מעקסיקא. ס'איז געווען אַ רחמנות צו זען ווי טרויעריק דאָס האָט געמאַכט הער

האַלמענגראַטן — און דאָס איז געווען גאַנץ נאַטירלאַך. עס איז שוין מער ניט געווען דורכאויס זונשיין אויף יעדן איינעם אין זענלפּאַס — אַפילו דאָווערדאַנאַ האָט אָנגעהויבן איינבויען איר קאַפּ און אויסזען פאַרטרויערט. דאָווערדאַנאַ מיט די רויטע האָר, און נאָך אַלץ אַזוי יונג. זי איז איינמאָל געשטאַנען האַרט לעבן שטאַל-ברונעם, אין הינטערגרונט פון די אַנדערע געביידעס, און, מאַרנע ווי עס זאָל ניט אויסזען, הער האַלמענגראַט איז אויך גע- שטאַנען לעבן ברונעם, און דאָווערדאַנאַ האָט אים געוויינט גלייך אין פנים אַריין. יאמפרו טאלוועטן איז צופעליק דורכגעגאַנגען דאָרטן און האָט זיי געזען. וואָס? — איז די וועלט אַראָפּ פון אירע רעלטן? ניין! די וועלט האָט זיך געדרייט פונקט אַזוי ווי פריער, און יאמפרו סאַלוועסן פאַלט איין אַ שרעקלאַכער השד און זי טראַכט: ווי גרינג איך האָב עס געקאַנט שטיין דאָרטן אַנשטאַט איר און וויינען פאַר הער האַלמענגראַטן!

דורכאויס זונשיין? אפילו פער דער קרעמער האָט געליטן אַ קלאַפּ — דער פעטער פער דער קרעמער, וועלכער האָט יעדע ווייל אויפסניי געדאַרפט איבערוועגן די סהורה, וואָס ער האָט פאַר- קויפט, ווייל ער האָט געגעבן אַ קורצע וואָג; און איצט האָט ער געליטן אַ קלאַפּ. און ס'איז אויך ניט געווען קיין לייכטער קלאַפּ; ער איז געווען פאַרזאָלירט אינגאַנצן אויף איין זייט, און דער באַד צירקידאָקטאָר מואוז האָט געזאָגט, אַז ווען ער וואָלט געקראָגן נאָך איין פאַרזאָלירט אַזאַ, מעג ער זיך אָפּגעזעגענען מיט דער וועלט — דאָס איז געווען הער מואוזעס ווערדיקט. פער דעם קרעמער האָט זיך געדוכט, אַז די גאַנצע וועלט איז געוואָרן אַ פאַרקערטע: ער האָט עס ניט געקאַנט פאַרשטיין. וואָס? — איז איין זייט זיינע געלעגן מיט אים אינאיינעם אין בעט, טויט? ס'איז אמת, אַז ער איז געווען אַ רירעוודיקער און אַקטיווער מענטש זיין גאַנצע לעבן ביז איצט, ער האָט אָבער קיינמאָל ניט ברעה געהאַט אויפֿ- צוגעבן זיין טעטיקייט אויף די עלטערע יאָרן, און וואָס פאַר אַ נוצן וועט עס וועמען בריינגען צו פאַרמיליקן אים? ער האָט, אין אַ געוויסן זין, דערגרייכט איצט דעם העכסטן גראַד פון זיינע קרעפֿ- טען; נאָך קיינמאָל פריער איז ער ניט געווען אַזאַ מין עקס־ פערט אין פאַרזען זאַכן און מאַכן טעותן, וואָס זאָלן זיך אים לוינען, און זינט ער האָט באַקומען זיין דערלויבניש אויף צו פאַרקויפֿן משקאות, האָט זיך דער פאַרקויף ביי אים אין קראָם פון טייערע,

קאסטבארע זאכן צו די איינוואוינער פון די שטיבלאך א גוואלדיקן הויב געטאן. פארהאנגען ? יא, אבער זיידענע טיכלאך אויך, און מאשינאווע זאכן, און הינגלאמפן מיט גלעזערנע הינגלאך. דאס איז אלעס ? ניין, אודאי ! צו וואס האט מען געדארפט זיין פאר-שקלאפט און אויסארבעטן זאכן אין די ווינטער-אוונטן, אז מען האט געקאנט אלצדינג קויפן בא פערן אין קראם פאר געלט ? ער האט פארקויפט פארטיקע גראבליעס און העקעהענטלאך פון דער פאבריק ארויס ; ער האט פארקויפט געברענטע און צעמאלטע קאווע אין געשמאקפול איינגעוויקלטע פאפירן ; ער האט פאר-קויפט קינסטלאכע פוטער אין קליינע פעסעלאך און חזיר-פלייש פון אמעריקע. אין די אלטע צייטן האט מען זיך געדארפט אליין צעשניידן דעם אייגענעם טאבאק. דאס איז אלץ געווען אמאל — ווער גיט עס זיך איצטער אפ מיט אזא לאנגווייליקער ארבעט ! — פער דער קרעמער האט געהאט צעשניטענעם טאבאק. און וואס איז מכה שטיוול ? אין די אלטע צייט איז נילס, דער שוסטער, געקומען אויף די פערמעס און געמאכט דאס גאנצע שוכווארג, וואס דאס הויזגעזינד האט געדארפט האבן אויפן יאר צייט. און ער האט אויסגעקלאפט זיין אייגענע לעדער און געפעכט זיין אייגענעם פאר-דים, און שטארק איז געווען זיין נייען, נילס דעם שוסטערס. איצט האט פער דער קרעמער פארקויפט שוכווארג פון דער שטאט, און ס'איז געווען אזוי דין ווי געוואנט, און געגלאנצט ווי גלאז.

איז קיינער האט ניט געקאנט זאגן, אז פער דער קרעמער איז ניט געווען קיין אקטיווער מענטש, און ער האט ניט פארשטאנען צוליב וואס ער דארף עס ליגן אין זיין בעט איצטער. נאך ווי עס זאל ניט זיין — האט ער נאך אלץ געפירט זיין מסחר דורך זיין פרוי און קינדער, און ער האט עס אנגעפירט מיט א פעסטער האנט פון זיין בעט ארויס ; קיין זאך איז ניט געמינערט געווארן. איי-דער ער איז קראנק געווארן, האט ער געוואוסט ווי צו האלטן מענטשן ארום זיך אויף זייערע ערטער. האט ער עס ווייטער געטון אזוי ; ער האט זיך באנוצט מיט א שטעקן אויף צו לאזן וויסן, ווען ער האט אימיצן געוואלט צורופן. דער דאקטאר האט אים גע-פרוואווט היילן, ער האט גערופן אפישרעכער און אלטע באבעס, ער האט געטרונקען פיש-איי, זיך געשמירט מיט זיי-און-קאנפער פלאסטערס און געפרוואווט קאלטע וואסער באנדאזשען — די לעצ-טע, אנב, זיינען געווען די ערגסטע פון אלע מיטלען — און אין

איינעם א טאג האָט ער אָנגעקלאָפּט מיט זיין שטעקן און באַפוילן
מ'זאָל רופן דעם גלח, אפשר וועט ער אים העלפן.
— אָט דאָ, מיין הער, זעט איר דאָס ערגסטע, וואָס האָט ווען
געטראָפּן מיט אַ מענטשן אין זיין לעבן אויף דער וועלט, — האָט
ער געזאָגט.

דער פּאַסטאָר לאַססען האָט אים געפרוּאוּט טרייסטן זאָגנדיק,
אַז ער האָט נאָך אַלץ איין געזונטע זייט, אַז ער לעבט נאָך.
— איך לעב נאָך ? ניין, אַך ! איר זעט אָט דעם שטעקן?
ניט מער לעבן האָב איך פון אים.

כדי צו טרייסטן אים, האָט דער פּאַסטאָר לאַססען אים דער-
ציילט וועגן יעזוסן און זיינע ליידן ; וואָס פאַר אַ באַטרעף האָבן
זיינע קעגן יענע ! ער דאַרף דאַנקען גאָט פאַר דער געזונטער
זייט —

— איר רעדט אַלץ וועגן דער געזונטער זייט, — האָט געענט-
פערט דער קראַנקער ; — נאָך לאָזט מיך איך זאָגן, אַז זי איז
שוין מער גאָרניט אזאַ געזונטע. — און פער דער קרעמער האָט אַנ-
געוויזן אויף עטלאַכע פעלערן אין זיין געזונטער זייט — אַרום און
אַרום האָט ער אויסגעזען צו זיין אַ גאַנצער קענער אין זייטן.

— נאָר טוט אַליין אַ קוק אויף דער זייט, — האָט ער געזאָגט
און אַנידערגעלעגט זיין פאַראַליזירטן אַרעם לעבן דער וואַנט כדי
דער פּאַסטאָר זאָל אים קאָנען זען. — אָט דאָס איז די זייט וועגן
וועלכער איך רעד. אָט ליגט זי ; נאָר ווען איך וואַלט זי ניט
געזען, וואַלט איך ניט געוואוסט, אַז זי ליגט דאָ. וואָס פאַר אַ
נוצן בריינגט אזאַ מין זאָך ? זי האָט ניט די ווערט די שפייז,
וואָס ווערט פאַרווענדט אויף איר ! — דערנאָך האָט ער אָנגענומען
זיין טויטע האַנט וואָס געהערט דער זייט, — האָט ער געזאָגט ; — אַ
איז די האַנט, וואָס געהערט דער זייט, — האָט ער געזאָגט ; — אַ
פלוך אויף איר ! — און ער האָט די האַנט צוריק אַנידערגעוואָרפן
לעבן דער וואַנט.

דער פּאַסטאָר לאַססען האָט ווידעראַמאָל געפרוּאוּט טרייסטן
אים — און דאָס מאָל האָט ער אים גערופן יענסען, צו זען אפשר
וועט דאָס העלפן — זאָגנדיק : — נישט יעדער איינער איז זוכה
צו אזאַ גרויסער הצלחה אין לעבן ווי איר, מיין טייערער יענסען,
און איר דאַרפט פּרוּאוּזן שלום מאַכן איצט מיטן געדאַנק וועגן אַ
שלעכט שטיקל צייט.

דער קראנקער פארקרימט זיך אומגעדולדיק און פרענט :
— הייסט עס, אז איר קאנט מיר אויך ניט העלפן ? ווייסט
איר ניט פון קיין רפואה — פון קיין געבעט אָדער וואָס עס זאָל
ניט זיין ?

— א געבעט ?

— איז עס ניט אמת, אז איר, גלחים, ווייסט א סך אזעלכע
זאכן, וואָס מיר, פשוטע בשר ודם, ווייסן גאָרנישט וועגן זיי ?
איז אַט־אָדאָס, הייסט עס, האָט פֿער דער קרעמער אין זינען
געהאַט, ווען ער האָט באַפוילן רופן דעם פּאַסטאָר.

— א, יאָ ! ס'איז קיין ספק ניט אין דעם, אין א געוויסן זין.
— האָט געענטפֿערט הער לאַססען — ער האָט ניט געדאַרפֿט לוי־
קענען, אז ער האָט געוואוסט א פּאַר זאַכן. דאָס פישער־אינגל
פונם שטיבל האָט געהאַט די אויבערהאַנט איצטער, און ער איז
געווען אַנטשלאָסן זי אויסצונוצן — צום גוטן, פאַרשטייט זיך.
ס'וואָלט אויך געווען אינטערעסאַנט אויסצוגעפינען אויף וויפל אַט
דער פֿער איז געווען אַ מאַשעניק ; וועט אים ניט געלינגען צו באַ־
וועגן אים, אז ער זאָל זיך מתודה זיין פאַר אים ?

פּאַסטאָר לאַססען איז צוגעגאַנגען צו דער טיר און זי גוט פאַר־
מאַכט, הגם זי איז געווען פאַרמאַכט פון פֿריער ; דערנאָך האָט
ער זיך צוגעזעצט לעבן דעם חולה און געקוקט אויף אים. פֿער דער
קרעמער האָט עס אַז ספּק געקערט באַטראַכטן ווי א פּאַרבאַרייטונג
צום געבעט, איז ער געווען פול מיט האַפּנונגען.

דאָן האָט הער לאַססען זיך אָנגערופן :

— קאָן עס מעגלאַך זיין — איר פרעג עס אייך ווי אייער
גייסטיקער בעל־יועץ, יענסען — קאָן עס מעגלאַך זיין. אז איר
זייט געווען צו קלוג מיט אַט דער פאַרזאָלירטער האַנט אייערער,
יענסען ?

פֿער דער קרעמער האָט אַזש געעפנט דאָס מויל אויס ערשטווי־
נונג — און אַרום זיין מויל איז זיין באָרד שוין אַריבער צוויי וואָכן
ניט געווען גענאָלט.

— וואָס ? — האָט ער געזאָגט ? — צו קלוג געווען מיט
איר ?

— אין געבן א פאַלשע וואָג און מאָס ? — האָט הער לאַססען
געזאָגט. איר פרעג עס אין גאָטס אייגענעם נאָמען.
פֿער דער קרעמער האָט פאַרמאַכט זיין מויל ; זיין האַפּנונג

איז אין א רגע פארוואנדלט געווארן אין צאָרן, און ער האָט אויס־
געשטרעקט די האַנט נאָכן שטעקן :

— קלוג אַהער, קלוג אַהין ! — האָט ער געזאָגט. — איד וועל
איך ווייזן ווי צו „קלוגן“ מיך ! — צוליב דעם זענט איר געקור
מען אַהערצו ? גייט זיך אהיים און פריידיקט צו אייער פאָטער און
אייערע אייגענע לייט. איר מוזט זיין חסר־דעה !

ווי אויפגעבראַכט ער איז עס געווען אויף הער לאַססען, אויף
זיין גייסטיקן בעל־יועץ ! ער האָט אים אפילו אויפגעהערט צו
טיטולירן און אים גלייך אין פנים גערופן לאַרס.

דאָ האָט אים דער פאָסטאָר פאַרלאָזט.

נאָך אפילו ווען ער האָט שוין געהאַלטן ביים אַרויסגיין, האָט
אים דער קראַנקער נאָך נאָכגעשריען :

— און זאָגט אייער פאָטער, פון מיינעטוועגן, אז ער זאָל זען
באַצאָלן דעם חוב, וואָס ער איז מיר שולדיק ! איר געמיינע
לומפן !

דער פאָסטאָר לאַססען איז תיכף אַריבערנעגאַנגען צו זיינע
עלטערנס שטיבל און פאַרפירט אַ שמועס וועגן אַ פאַר זאַכן : וואָס
הערט זיך מיט דאווערדאַנאָן ? — וועט זי נאָך אַלץ אַרומגיין אזוי
וואָכן־לאַנג און ניט שטעלן קיין חופּה ? און וואָס איז מכּח זיין
פאָטער אַליין ? — וועט ער נאָך אַלץ ווייטער זיצן דאָ און זיין פאַר
שולדיקט, גאָט ווייסט, צו וויפל מענטשן ? פּער דער קרעמער
פאַרלאַנגט, אז מען זאָל אים אָפּצאָלן דעם חוב !

— איר מוזט געפינען אַן אויסוועג פון אַט דעם אַלעמען. —
האָט ער געזאָגט. — איך האָב גאָרניט מיט וואָס צו העלפן איך —
אז ניט וואָלט איך איך נעגעבן — ביז דער לעצטער פּרוטה. אַלץ
וואָס איך פאַרדין גייט אבער אוועק אויף ביכער און לערנען. איר
מוזט אַליין געפינען עפעס אַן אויסוועג !

— יאָ, — האָט זיין פאָטער געזאָגט. — ס'איז אַבער ניט אזוי
לייכט, און וואו זאָל איך נעמען דאָס געלט ? דער לייטענאַנט וויל
מיר ניט פאַרקויפן דאָס שטיקל לאַנד, און איר מוז דאָ בלייבן.

— האָסטו אים געפרעגט ?

— איך האָב געפרעגט האַלמענגראַאָן.

פויער. דער זון טראַכט.

— האַלמענגראַאָן איז דער ריכטיקער מענטש פאַר דעם, —

האָט ער געזאָגט. — יעדנפאַלס, וויל איך ניט, אז מיין קאַריערע זאָל ווערן איבערגעפירט דורך אַיך.

— געוויס ניט, — האָט זיין פאָטער געזאָגט. — וואָס האָסטו געזאָגט ווילסטו ניט זאָל ווערן איבערגעפירט ?
— מיין קאַריערע.

— יאָ, אָט דאָס איז עס, וואָס איך האָב די גאַנצע צייט גע- זאָגט, אז דו ווילסט ניט עס זאָל ווערן איבערגעפירט. איך וועל נאָך היינט צוגיין צו האַלמענגראַזן און זען שליסטן מיט אים אויף אַ פריינטלאַכן וועג דאָס וואָס מיר האָבן צווישן זיך אויסצוגלייכן.

* * *

דער לייטענאַנט פאָרט שוין מער ניט אַרויס רייטנדיק יעדן טאָג, ער האָט אָנגעהויבן צו גיין צופוס. דאָס איז געווען אַן אַי- בעראַשונג פאַר יעדן איינעם חוץ אים אַליין : זיינען דען די פערד ניט געשטאַנען אין די שטאַלן אזוי ווי פריער, און האָט האַלפלאַפּ פעטער דען ניט געדאַרפט זיי אַרויסנעמען אויף דורכלויפן אַביסל יעדעס מאָל ? פאַרוואָס האָט דער לייטענאַנט אַליין ניט געריטן אויף זיי ?

ער האָט זיך געהאַט זיינע אייגענע מחשבות : אפשר האָט ער זיך געוואָלט צוגעוואוינען באַצייטנס ער זאָל קאָנען אינגאַנצן אויס- קומען אָן פערד. ער האָט געליטן פון שלאַפלאַזיקייט; ער איז אַרומגעגאַנגען טיף פאַרטראַכט, און אָפטער און אָפטער אַרומגע- וואַנדערט לעבן דער ציגעלניע, געמאַסטן און גערעכנט, און צוגע- שאַקלט מיטן קאַפּ. ער האָט, ווייזט אויס, אויסגעקליבן אַ ווינקל פון אַט דעם גרויסן בנין פון גלייכע באַלקנס פאַר עפעס אַ ספּע- ציעלן געברויך; אויף די אינעווייניקסטע ברעטער האָט ער אָנ- געצייכנט פלאַץ פאַר פענצטער, נאָר צייטנווייז האָט ער אָט די אַרבעט אויפגעגעבן און אַנשטאַט דעם זיך אַרומגעטראָגן מיט אַ שפיצהאַק און מיט אַ רידל און מיט אַ צאָל בלומענ-טעפּ און גענראָבן אין דער ערד. און ער האָט גענראָבן אויף אַזעלכע טשיקאַווע ער- טער, אז מענטשן האָבן זיך משער געווען זיערע אייגענע השערות: איז עס מעגלאַך, אז דער לייטענאַנט אויך — דער דריטער ווילאַטץ האַלמסען — האָט אָנגעהויבן זוכן דעם אוצר פון זיינע אבות ? אויב עס זאָל האַלטן דערביי האָט אָט דער שטאַלצער און סקעפטישער מאַן געמוזט זיך אַ סך ענדערן. אפשר האָט זיין שלאַפלאַזיקייט אים פאַרוואָלקנט דעם קאַפּ. וואָס שייך אָבער די בלומענ-טעפּ

פון דער אראנזשערייע, וועלכע ער האָט געהאַלטן אין איין אָנפילן
און אויסליידיקן איבעראַל וואו ער האָט געגראָבן, האָט עס, יעדנ-
פאַלס, אויסגעקוקט צו זיין ניט מער ווי אַן אָנשטעל.

אין זיין אויסערלאַכן אויסזען איז קיין אומגעוויינלאַכעס ניט
געווען צו באַמערקן; אויב עפעס אַ משא האָט אים געדריקט, האָט
ער זי געטראָגן אין זיך. מחמת אָט דער אַלטער רייטער האָט זיך
גענומען צום גיין צופום אַזויפיל האָבן זיינע אויסגעבויענע קרומע
פּיס זיך געוואָרפן מער אין די אויגן, און ער האָט אויסגעזען איינ-
געבויגן, ווייל ער איז שטענדיק געגאַנגען מיט די אויגן אַרונטער-
געלאָזט צו דער ערד. ער, שוואַך און אַלט! ער! וואָס הייסט.
ער איז געווען אַן אייזערנער מענטש!

ווען ער האָט געהערט, אַז די הויזפירערן וועט בקרוב חתונה
האַבן, איז ער געוואָרן נייגעריק, אַז די חתונה זאָל פאַרקומען וואָס
פריער, הגם דאָס איז געווען אומגינסטיק פאַר אים: — געוויס, —
האָט ער געזאָגט; — ווען שטעלט איר די חופּה? לעגט עס ניט אָפּ
אויף שפעטער! — נאָר ווען עס איז אים איינגעפאַלן, אַז אָט די
נייגעריקייט מצד אים קאָן נאָך מיספאַרשטאַנען ווערן, האָט ער צו-
געגעבן: — כאַטש, דעם אמת געזאָגט, ווייס איך ניט ווי אַזוי איר
וועל זיך קאָנען באַגיין אָן אייך.

זיין שבה איז געהעריק אָפּגעשאַצט געוואָרן פון יאמפרו סאַל-
וועסן און אין איר דאַנקבאַרקייט צו אים האָט זי געזאָגט, אַז זי
וואָלט נאָר קיינמאָל ניט געטראַכט וועגן פאַרלאָזן אים איידער ער
וועט קריגן אַנאַנדערע אויף איר אָרט. — יא, און די קליינע פּאַלינאַ
האָט זיך אויך אַביסל אויסגעלערנט די אַרבעט די לעצטע עטלאַכע
וואָכן.

— ווירקלאַך. ס'טוט מיר הנאה צו הערן. הם. פריער אָדער
שפעטער האָב איך ברעה איינצואַרדנען אַ פאַר צימערן פאַר זיך
ערגעץ אַנדערש-וואו. איר דאַרפט ניט אָפּלעגן אַיער חתונה
אפילו אויף קיין איין טאָג ניט צוליב מיר.

— וועט איר ניט וואוינען מער דאָ אים הויפּהוויז, מיין הער?
זייט מיר מוחל, וואו וועט אַבער דער יונגער ווילאַטץ זיין ווען ער
וועט אַהיים קומען?

— ער קומט ניט אַהיים, ער האָט קיין צייט ניט.

— ער וועט דאָך אַבער זיכער אַמאָל קומען?

— ניין. איך האָב מער צייט פון אים; איר וועל פאַרן צו אים.

האָט איר ניט געלייענט וועגן אים אין די צייטונגען ? ער איז אַ
מוזיקער, ער שאַפט מוזיק.

— וואָלט איר ניט געוואָלט, אז איך זאָל נאָך אַמוזינציקסטן
אויסוואַרטן נאָך איין יאָר, מיין הער ?

— ניין. איך דאַנק אייך זייער. וואָס ווילט איר זאָגן?

נו, איז קומט די הויזפירערן אַרויס מיט לשון און זאָגט :

— מיין חתן דענקט, אז מיט אָט דעם קליין ביסל געלט, וואָס
מיר האָבן אָפגעשפּאַרט קאָנען מיר נאָך ניט חתונה האָבן און אוי-
סער דעם פאַרמאָגן מיר גאָרניט חוץ דעם הויז. קיין לאַנד איז צו
דעם ניטאָ.

— לאַנד ?

— ווען מיר וואָלטן נאָר געהאַט אַ שטיקל לאַנד גענוג פאַר
צוויי קי, מיין הער ; בלוז פאַר דער מילך, וואָס מיר דאַרפן האָ-
בען.

— מיר וועלן זען וועגן דעם. הם.

— אָ, גאָט ! ווען איר וואָלט נאָר געווען אַזוי גוט ! — האָט
יאמפרו סאַלוועסן געזאָגט. — מיין חתן האָט עטלאַכע מאָל גע-
בעטן הער האַלמענגראַא, אז ער זאָל רעדן מיט אייך וועגן דעם.
נאָר הער האַלמענגראַא האָט יעדעס מאָל געענטפערט, אז איר וועט
ניט פאַרקויפן.

ער האָט אָנגעשפּיצט זיינע אויערן, און, כאַטש ער האָט גאָר-
ניט געזאָגט, האָט זיין פּרעגנדיקער בליק געמאַכט יאמפרו סאַל-
וועסן איבערצוהזרן וואָס זי האָט געזאָגט. דאָן האָט ער אַ שאַקל
געטון מיטן קאָפּ און געזאָגט :

— מירן זען קריגן אַ שטיקל ערד פאַר אייך, יאמפרו סאַל-
וועסן.

דער לייענענאַנט וואַנדערט אַוועק, גייט אַראָפּ צו דער אַלטער
ציגעלניע, און מעסט און שאַקלט צו מיטן קאָפּ. פאַרוואָס האָט
ער ניט אָנגעהויבן אויסשטאַמפן זיין קוואַרטיר ? זיך האַלטן פעסט
און גלייך איז ניט קיין לייכטע זאַך היינטיקע צייטן, און וואַרשיינ-
לאַך דערנענטערט זיך שוין דער סוף צו זיין ממשלה — נאָר ער
מעסט און שאַקלט צו זיך אַליין מיטן קאָפּ גלייך ווי דאָס וואָס ער
האָט נאָר וואָס געהערט האָט ניט קיין באַזונדערן אינטערעס פאַר
אים. אַזוי — הייסט עס, הער האַלמענגראַא האָט שוין אַריינגע-
נומען אין זיין רשות די זעגלפאַס-לענדערייען און דערקלערט אין

פריצם נאָמען, אז ער וועט ניט פארקויפן I הם. און אָט איז
יאמפרו כאלוועסן, וועלכע האָט ביי אים און אדעלהיידן געדינט
אזויפיל יארן — זי קאָן ניט קריגן קיין שטיקל לאַנד פון איר אלטן
באלעבאָס !

דער ליימענאָנט האָט איבערגעביטן זיין רינגל פון דער רעב־
טער אויף זיין לינקער האַנט. שוין חדשים לאַנג ווי אָט דער טשיר
קאווער מענטש האָט אויפגעהערט בייטן זיין רינגל פון איין האַנט
אויף דער צווייטער — ס'איז געוואָרן אוממעגלאַך עס צו טון —
אין דער אמתן האָט ער עס געווען געדאַרפט די גאַנצע צייט טראָגן
אויף זיין לינקער האַנט, נאָר דאָס האָט ער ניט געוואָלט טון, אויס
דרך־אָרץ צו אדעלהיידס אַנדענקען. ער האָט עס איבערגעביטן
איצטער גלייך ווי ער וואָלט נאָך אַלץ געהאַט עפעס וואָס צו גע־
דענקען, עפעס וועגן וואָס צו באַפעלן, אויסצוגלייכן. ס'איז געווען
אַ קליינע קאָמעדיע וואָס ער האָט געשפּילט פאַר זיך אַליין — אן
אומשולדיקע באַרימער־י צו וועלכער זיין אומבויגזאַמער ווילן האָט
צוגעגעבן אַ געוויסע ווערט, אפילו אַ געוויסע באַדייטונג.
ער וועט גיין אַהיים און אויפנעמען אַן אינווענטאַר פון זיין
מעבל.

ער האָט פאַרלאָזט די ציגעלניע, נאָר ווען ער איז געווען אַפֿר
געגאַנגען אַ שטיקל וועג, האָט ער אויסגעדרייט דעם קאָפּ אויף צו־
ריק און געקוקט אויף איר און צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ. און דאָס
איז אויך וואַרשיינלאַך געווען אַ קאָמעדיע; ער האָט שוין גע־
האַט אפּשר א הונדערט מאָל אויסגערעכנט יעדע קלייניקייט ווי צו
פאַריכטן אָט די ציגעלניע פאַר אַ מענטשלעכער וואוינונג — און
ביי דעם האָט ער געהאַלטן.

ווי אַלעמאַל איז ער געגאַנגען מיט די אויגן אַרונטערגעלאָזט
צו דער ערד; האָט ער באַמערקט די שפורן פון אַ מאַנס שטיוול
אויבן וועג צום הויז. ער האָט געהאַט צייט זיך פאַרצושמעלן אַ
נייעם אומגליק און באַשלאָסן אים אויפצונעמען אויף אַן אופן, וואָס
איז ווידריק פאַר אים.

הער האַלמענגראַט איז געשטאַנען און געוואַרט אויף אים.
די צוויי מענער באַגריסן זיך; פון ביידע זייטן הערשט גרויס
העפלאַכקייט, אפילו פריינטלאַכקייט. זיי גייען אַריין אין הויז און
זעצן זיך אַוועק און הויבן אָן צו ריידן וועגן גאַנץ אומוויכטיקע זאַכן.
הער האַלמענגראַט איז געוואָרן אַביסל אָפגעצערטער, ער איז בלייב־

און גרוי ; ער זאגט ניט צוליב וואָס ער איז געקומען, נאָר אזוי ווי דער לייטענאַנט וויל קומען צום עיקר העלפט ער אים אויס : — ס'איז גוט וואָס איר זענט געקומען, הער האַלמענגראַצ. איך האָב אַ געוויסן ענין וועגן וועלכן איך וויל מיט אייך ריידן. האַלמענגראַצ פאַרנויגט זיך.

— מיין הויז־פירערן איז אַ כלה געוואָרן און וועט אינגיכן חתונה האָבן; וויל זי און איר חתן קויפן אַ שטיקל לאַנד פון — פון זעגלפאַס. הם, אונטער אַנדערע אומשטאַנדן וואָלט איך געווען צוגעשטימט צו דעם פאַרקויף, אויס אַנערקענונג פאַר יאָמפרו סאַלוועסנס לאַנגער דינסט אין דעם הויז. נאָר ווי עס איז איצט קאָן איך ניט פאַרקויפן. הער האַלמענגראַצ קלערט אַ רגע, דערנאָך גיט ער אַ שמייכל און זאָגט :

— זיכער ווענדט זיך עס אינגאַנצן אָן אייך, הער לייטענאַנט. — ניין. איך קאָן ניט פאַרקלענערן די ווערט פונם פאַרמשכטן גרונט אייגנטום. — אַ, די היפּאָטעקע — וואָס שייך דעם קאַנט איר גאַנץ גוט פאַרקויפן.

ווער אין הימעלס נאָמען האָט געקאַנט פאַרשטיין אַט דעם האַלמענגראַצ ? דער לייטענאַנט האָט זיך אזוי געריכט אויף דעם היפּוך — אפילו אינגאַנצן צודיקגעוויזן ווערן אפשר — אז ער האָט איצט זיך דערפילט אַביסל אויפגעלעגטער; זיין פנים איז מונטערער געוואָרן, בגנבה איבערגעביטן זיין רינגל צוריק אויף דער רעכטער האַנט. און קעגנאיבער אים איז געזעכטן הער האַלמענגראַצ ; ער האָט אָפּגערעדט, ווידער אַמאָל האָט ער אַרויסגעוויזן זיין איידעלערע זייט. הער האַלמענגראַצ אַליין האָט אויסגעזען צו זיין צופרידן — וואָס האָט ער זיך געקאַנט טראַכטן ? קוים־קוים עפעס, כמעט נאָר־ ניט ; ס'איז נאָר געווען דאָס וואָס דער לייטענאַנט האָט אים אַליין פאַרלייכטערט זיין שלירות מיט וועלכער ער איז געקומען אַהער, געמאַכט אינגאַנצן אומנויטיק זי פאַרצובריינגען פאַר אים. הער האַלמענגראַצ איז געווען אזוי שטאַרק דערשלאָגן לעצטנס : דער גרויסער טראַנספּאָרט קאָרן, וועלכן ער האָט זיכער געקויפט פאַר אַ צו גרויסן פרייז טעלעגראַפיש אין יענער פאַרפירערישער צייט, האָט זיך אים געלעגט ווי אַ שווערע משא אױפן קאַפּ און ניט געלאָזט אים שלאָפן באַנאַכט. און גלייך ווי דאָס וואָלט נאָך ניט געווען גענוג איז דאָס מיידל דאווערדאַנאַ געקומען און אים פאַרוויינט דעם קאַפּ. און

דאן, אום נאך מער צו פארערנערן די לאגע, איז איר פאטער לארס מאנילסען שוין געווארן א וויכטיקער מענטש — ער האט געקאנט זאגן וואס ער האט געוואלט, ער האט אפילו געקאנט סטראשען. מיט וואס וועט זיך דאס אלץ אויסלאזן? לארס מאנילסען האט היינט אפגעשטעלט הער האלמענגראטן אויפן וועג און געפאדערט א סוף צו דער מעשה.

— איך בין ווידער — ווי אזוי פיל מאל פריער — פארפליכטעט צו אייך, הער האלמענגראט, — האט דער לייטענאנט געזאגט, — פארשטייט זיך, אז דאס געלט פון דעם פארקויף וועט גיין צו פאר-קלענערן מיין חוב צו אייך.

— ניין, א דאנק. איך טראכט ניט, אז די ערכות ווערט אויף וויפל ניט איז פארקלענערט דורך אט דער קליינער פארהאנדלונג. — אויב אזוי קאן דאס שטיקל לאנד ניט פארקויפט ווערן, — זאגט דער לייטענאנט, און די צוויי איידללייט ווילן איינער דעם צווייטן איבערשטייגן אין גרויסמוטיקייט.

— איך האב לעצטנס באקומען, — זאגט האלמענגראט, — עטלאכע ביטעס, אז איך זאל רעדן מיט אייך וועגן פארקויפן לאנד; פיר אדער פינף ווייניקסטנס, איך האב זיי געענטפערט, אז איר ווילט ניט פארקויפן דערווייל; כ'האב געוואלט פארמירן, אז זיי זאלן ניט קומען און שטערן אייך איצט ווען איר נויטיקט זיך אין רו און שטילקייט.

— א דאנק, איך שאץ אפ אייער גוטסטיקייט.

— ס'איז אבער דא איינער כאר וועמען איך האב געוואלט זאגן א גוט ווארט — אויב איך מעג? — זיכער.

— א דאנק. דאס איז לארס מאנילסען. ער האט זיך אריינגע-נומען אין קאפ אריין, אז ער קאן ניט וואוינען מער אין קיין גע-דונגען שטיבל בא יענעם איצט, אז ער האט א זון א פאסטארי; ער וויל באזיצן אן אייגן שטיקל לאנד.

— ווירקלאך. לארס מאנילסען?

— יא, לארס מאנילסען. ער דרייט מיר א קאפ וועגן דעם שוין א לאנגע צייט; ער שטעלט מיך אפ אויף די וועגן צו רעדן מיט מיר וועגן דעם.

— דאס איז ניט גוט!

— ווען איר וואלט אבער מיך געלאזט פטור ווערן פון אט דעם

מענטשן, הער לייטענאנט, וואָלט איד געשליכטעט דעם גאנצן עסק.
דאָס געלט וואָלט איינגעצאָלט געוואָרן פון לאַרסן דורך מיר.
— איד וועל טון אזוי ווי איר דענקט ס'איז בעסער, הער האָל-
מענגראַט.

— וואָס לאַרס מאַנילסען פאַרלאַנגט איז ניט גאָר קיין קליין
ביסל — איד מיין לאַנד — פאַשע-לאַנד גענוג פאַר צוויי קי. מיט
אַנדערע ווערטער, דאָס גאַנצע כעלד צווישן אים און אַל יאָהאַנען.
— ווירקלאַד. לאַרס מאַנילסען. איז זיין זון שוין ביכולות צו
שאַפן זיך דאָס נויטיקע געלט ?

— אזוי ווייזט עס אויס, — ענטפערט האָלמענגראַט. — איד
וועל אויסמעסטן דעם באָרן און אלעס אַראַנזשירן ; אייך וועט מען
אין קיין פרט ניט באַלעסטיקן. ערלויבט מיר אין דערזעלבער צייט צו
אַנטשולדיקן זיך פאַר צונעמען באַ אייך צייט אומזיסט מיט אַט
דער פראַגע ; אזוי ווי מיר רעדן שוין וועגן דעם ענין האָב איד גע-
קלערט צו פּרעגן אייך אויך וועגן דעם. דער פרייז — וויביל זאָלן מיר
זאָגן ?

— דערזעלבער ווי אַלעמאַל.
— נו, דאָס ווייס איד ניט. זעגלפאַס-לאַנד דאַרף זיין טייערער
איצט.

דער לייטענאנט קלערט זי וויילע און זאָגט :
— איד וועט מיר טון אַ טובה — אויב קיין ענדערונג וועט ניט
געמאַכט ווערן אין די צוויי פּאַנל, יעדנפאַלס. איד מיין אין דעם פאַל
מיט מיין הויז-פירערן און מיין פאַכטער.
האָלמענגראַט פאַרנויגט זיך.

— ווילט איר אַז איד זאָל אויך דורכפירן דעם פאַרקויף צום
אַרוואַקאָט, הער לייטענאנט ?
— איד וועל אייך זיין דאַנקבאַר אויב איר וועט עס טון.
האָלמענגראַט פאַרנויגט זיך.

ווייזן ער האַלט שוין באַם אַוועקגיין דערמאַנט ער זיך, אַז ער
האָט נאָך אַלץ אים ניט אָנגעגעבן קיין אַרזאָך פאַר קומען איצט.
איז זאָגט ער :

— יא, אַנב, האָב איד געהאַט אַ שליחות, נאָר איד וועל אייך
ניט שטערן מער, איד קאָן זיך דורכריידן מיט יאָמפרו סאַלוועסן
וועגן דעם. איד האָב אויך געוואָלט אייך אויסדריקן מיין אַכטונג.
איד האָף, אַז דער יונגער ווילאַטץ פילט זיך גוט אין בערלין ?

— אויסגעצייכנט.

דערנאך צעשיידן זיך די צוויי איידללייט.

הער האַלמענגראַצאַס עסק מיט יאָמפרו סאַלוועסן איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס ער האָט געוואָלט אויסגעפינען פאַר זיין געהילף האַפן-פאַרוואַלטער צי דאַווערדאַנאַ וועט קאָנען איבערלאָזן די דינסט אין הויף און חתונה האָבן. הער האַלמענגראַצאַ האָט אַזוי ווי ער איז דאָ סיידווי געווען באַם לייטענאַנט, געטרעכט, אַז ער וואָלט געקאָנט אינדערזעלבער צייט טון דעם חתן אָט די קלייניקייט. און יאָמפרו סאַלוועסן האָט פאַרשטאַנען אויסגעצייכנט.

* * *

דער לייטענאַנט האָט ניט אויפגעגעבן זיין כונה אויסצוקלייבן יענע שטיקלאך מעבל אָן וועלכע ער האָט געקאָנט גאַנץ גוט אויסקור מען אָן זיי און אויפגעמען אָן אינווענטאַר פונם גאַנצן מעבל. געלט כוז ער האָבן, און, אַזוי ווי ער האָט גאַרניט געהאַט, כוז ער עס קריגן. ס'איז געווען אַ טרויעריקער עסק, אָט דער וועלכן ער האָט זיך איצט פאַרגענומען : כדי אויסצושלאָגן אַ ווירדיקע סומע, וואָס זאָל זיך אים לוינען, האָט ער פאַראויסגעזען, אַז ער וועט כוזן אוועקגעבן אויך איינע אָדער מער פון זיינע טייערע אַלמע פאַמיליען-יירושה זאַכן — און וועלכע זאָל ער מקריב זיין? אַ שרייב-טיש דאָ, אַ שאַפּע דאָרטן, אַלץ זעלטענע מוסטערן מיט רייך-באַגילטע ברעגנזענע אויסשטאַטונגען — קאָן ער עס פאַרליידן צו צעשיידן זיך מיט זיי? און נאָכאַלעמען, ווי אַזוי וועט ער זיי פאַרוואַנדלען אין געלט ? אַ לייטאַציע איז אים געווען דערווידער און חוץ דעם קאָן עס נאָך דערגרייכן ווילאַטצעס אויערן. צי הער האַלמענגראַצאַ וועט אים אָבער העלפן אויך דאָס מאָל איז געווען אַ צווייפּלהאַפּטע פּראַגע.

ווי עס זאָל ניט זיין איז האַלמענגראַצאַ מיט עטלאַכע טעג שפּע-טער געקומען צוגיין מיט די פּאַפּירן וועגן דעם פאַרקויף פון די שטיקלאך לאַנד און אַוועקגעלעגט דאָס געלט אויפן טיש. ווידער אַמאָל האָט זיך אַנטוויקלט אַ קאַנטעסט אין גרויסמוטיקייט כּונגע דעם געלט, קיינער פון די איידללייט האָט ניט געוואָלט זיך נעמען דאָס געלט — ס'איז געווען אַ נישטיקע סומע פאַר זיי ביידן, זיכער. לכוּף, אין איינקלאַנג מיט אַ האַלב-שפּילעוודיקן פאַרשלאַג מצד האַל-מענגראַצאַ איז דאָס געלט צעטיילט געוואָרן גלייך אויף גלייך צווישן זיי.

אין אַזוי אַרום האָט זיך דער ענין געענדיקט.

א דאנק אָט דעם אומעררוואַרטעמן צופאַל האָט דער ליימענאַנט ווידער אַמאָל געהאַט געלט אין זיין קעשענע; ניט פיל, ניט קיין גרויסע סומע, אָבער גענוג אויף צו פאַריכטן די ציגעלניע. ער האָט באַקומען מאַטעריאַלן פון נאַמסען — אָט דער גליקלאַכער צו-פאַל האָט ניט געקאַנט אויסגענוצט ווערן פאַר קיין בעסערער זאַך. הער האַלמענגראַט איז ווידער אַמאָל געווען דער גוטער שליח פון דער געטלאַכער השגחה; ווען ניט זיין גוטסקייט וואָלט קיין איין קראַנע ניט געווען אָנגעקומען אימיצן אַנדערש חוץ אים אַליין. נאָר עס האָט זיך אינגיכן אַרויסגעוויזן, אַז הער האַלמענגראַט איז געווען באַהילפיק צום לעצטן מאָל.

די צווייטע זאָך צום טון איז געווען צו קריגן אַרבעטער, וואָס זאָלן זיך שטעלן צו דער אַרבעט, דעם בנין פאַריכטן און אויסשטאַטן — נאָר מען האָט זיי ניט געקאַנט קריגן! דערווייל האָט זיך אָנגער-רוקט דער ווינטער און ס'איז געוואָרן קאַלט, און מענטשן האָבן טאַקע מער ניט געקאַנט שטיין אינדרויסן און פאַרפּרוירן ווערן אויף טויט צוליב דעם ליימענאַנט; זיי זיינען איצט געווען מער זייערע אייגענע באַלעבאַטים ווי ביז אַהער. ער האָט גערופן בערמלען פון סאַגוויקאַ, דער פּאָטער פונם קליינעם גאַטפּרעדן און פּאָלינאַ — און ער איז פאַרשטייט זיך, געקומען גלייך, אָבער בערמל האָט ניט געקאַנט אויפטון קיין סך. האָט דעם ליימענאַנטס מענטש, מאַרטין, געמוזט אַראַפּקומען פונם הויף און העלפן וויפל ער האָט געקאַנט.

האָבן די מענטשן מער ניט געוואָלט אַרבעטן פאַרן ליימענאַנט? — אָט די מענטשן, וואָס זיינען געווען זיינע פעכטער און-וואָס קיינער פון זיי האָט אים אַפילו ניט באַצאָלט קיין פּאַכט-געלט פאַר זייער לאַנד, און מ'האַט עס באַ זיי אויך קיינמאָל ניט געמאַנט. און האָבן דען אָט די אַלע מענטשן אויך ניט באַקומען קיין פילע טובות פון אים ווען ער האָט נאָך געהאַט מזל ברכה? — לאַרס מאַנילסען האָט געהאַט אַ גרויסן זון, יוליאַוס, ער איז אָבער ניט געקומען. ס'איז געווען גוט זיך אָפּצולערנען אַביסל פון די הומאַניסטן און קאַנען אַרויסרופן אַ שמיכל אויף די ליפּן.

איז האָבן בערמל פון סאַגוויקאַ און מאַרטין געזענט און געד-הובלט און באַפעסטיקט און פאַרשפּאַרט שפּאַלטן. זיי האָבן געמאַכט צוויי צימערן מיט פענצטער און טאַפּלעט דילן און אַ מאַפּלען דאָך — ס'איז געווען אַ מחיה צו זען ווי גרינטלאַך זייער גאַנצע אַרבעט איז

געווען. נאָר די גרונט־וואַנט האָט געדאַרפט וואַרטן ביזן פּרילינג.
ווען דער פּראָסט וועט אַרויס פון דער ערד.

ס'האָט ניט פאַרשפּראַכן צו זיין קיין פּרילאָכער ווינטער. אין
דער לאַפּאַטען פּישעריי האָט מען ביז איצט ווייניק געאַרבעט, און
פער דער קרעמער איז געלעגן צוגעבונדן צום בעט און ניט געלאָזט
מער די מענטשן נעמען סתּורה אויף באַרג. איז געבליבן מער ניט
ווי הער האַלמענגראַצ צו וועמען מ'האָט זיך געקאָנט ווענדן : ער
איז געווען גוטמוטיק און באַהילפיק ביז צו אַ געוויסן גראַד, זיכער
— דער גראַד איז שוין אָבער געווען דערגרייכט איצט. מחמת ער האָט
געליטן אַזאָ שווערן פאַרלוסט אויפן טראַנספּאָרט קאַרו, וואָס ער
האָט געקויפט אין אויסלאַנד, און ער האָט עס ניט געהאַלטן בסוד —
ער איז מעגלאַך ניט געווען צוגעוואוינט צו קיין מפּלות און זיי ניט
געקאָנט פאַרטראַגן אין זיך אַליין, נאָר געדאַרפט זיך טיילן מיט
אַנדערע. עס איז זיכער געווען אַן אומאַנטשלאַסענער פאַרלוסט :
נאָר וואָס פאַר אַ באַטרעף האָט אַפילו אַן אומאַנטשלאַסענער פאַר-
לוסט געהאַט פאַר טאַביאַס האַלמענגראַצ, דעם קינג ? די פּישער-
לייט זיינען איצט געווען אין לאַפּאַטען, און זייערע ווייבער און קינד-
דער זיינען געקומען צו האַלמענגראַצ און ניט אַלעמאַל געקראָגן הילף
פון אים — ווי אַזוי זאָלן זיי דאָס אויסטייטשן? נעמט, למשל, אַל
יאָהאַנס ווייב, וועלכע האָט אַזוי שטאַרק נויטיק געדאַרפט האָבן אַ
זאַק ווייצן־מעל פאַר אירע קינדער וועגן — און אויך מן הסתּם צוליב
דעם כדי זי זאָל ניט זיין הינטערשטעליק לגבי אירע שכנים, וועלכע
האָבן פאַרמאָגט ווייסע קאַשע. נאָר הער האַלמענגראַצ האָט איר
נאָר געגעבן פּראָסטע מעל. שוין אַ לאַנגע צייט ווי זי וויל האָבן אַזאָ
מופּטע ווי לאָרס מאַנילסענס ווייב האָט — עס וואַלט הער האַלמענ-
גראַצ ניט געווען געקאָסט מער ווי אָנשרייבן איין שורה צו פּערן
דעם קרעמער; נאָר הער האַלמענגראַצ האָט געזאָגט „ניין“ ער האָט
זיך שוין מער ניט אויפגעפירט אַזוי ווי מ'האָט געקאָנט ערוואַרטן
פון אים.

ווען די פּישער זיינען אויף פּאַסאָ אַהיים געקומען איז דאָס
מיידל דאווערדאָנאַ שוין געווען פאַרהייראַט, און איר אייגענער
ברודער, דער פּאַסטאָר ל. לאַסען, האָט דורכגעפירט די צערעמאָניע.
אין דעם פאַל האָט הער האַלמענגראַצ ווידער אַמאַל אַרויסגעוויזן זיין
גוטסקייט און זיין ברייטע האַנט, שענקנדיק דעם נייעם פּאַרל אַ

הייל צום וואוינען — איז דער חתן ניט געווען קיין אָנגעשטעלטער
בא אים אין האַפן ?

זאָ קליינע חתונה האָט אָבער אויף לאַנג ניט געקאָנט אויפֿ-
מונטערן די מענטשן ; זיי זיינען געווען אין אַ באַטריבטער שטימונג
און געוואָרן נאָך מער באַטריבט. קיינער האָט עס ניט געקאָנט קלאָר
פאַרשטיין ; די מיל האָט געאַרבעט באַטאָג און באַנאַכט אַזוי ווי
פריער ; דער פּאַסט־דאַמפּפּער, וועלכער פלעגט צוערשט זיך אָפֿ-
שטעלן דאָ איינמאָל אין דריי וואָכן, האָט איצט פאַרקערט דאָ יעדע
וואָך אַ גאַנץ יאָר ; באַאַרדסען אין דער טעלעגראַף־קאָנטאַר, און זיין
געהילף, דער קליינער גאַטפּרעד, זיינען געווען פאַרנומען מיט שיקן
טעלעגראַמעס וועגן הערינג און פיש און וועגן קויפן און פאַרקויפן
סחורות און אַלערליי מינים געשעפטן — אַזוי אַז ס'האָט זיך גענוג
געטון אין זעגלפּאַס. נאָר די אַטמאָספּער איז געווען אַ טריבע. פון
אַלע מענטשן אויף דעם אָרט איז דער האַפֿן־פאַרוואַלטער געווען דער
איינציקער, וואָס איז געווען מונטער. דאָס איז געווען טשיקאַווע,
ווייל וועריווער, ער האָט זיכער געהאַט גוטע אורזאַכן אויף צו זיין
מעלאַנכאָליש געשטימט, און דאָך האָט ער געזונגען. ס'קאָן זיין, אַז
דער רבונר־שלי־עולם האָט אים באַשענקט מיט אַן אומגעוויינטלעכער
גוט־האַרציקער נאַטור. אַט האָט זיין אייגענער געהילף מיט מזל אויף
אַ זיכערן און פּאַסיקן אופן חתונה געהאַט, בעת אים אַליין, דעם
הויפט פונם האַפן איז מען פאַרבייגעגאַנגען מיט גרינגשעצונג. זייער
גוט, יאָמפרו סאַלוועסן ! זייער גוט, קריסטינאַ ! האַלט זיך מיט
דיין אַדוואָקאַט, קריסטינאַ ! גאָט ווייס צי עס איז ניט אויס פשוטן
פאַרדרוק, נאָר אין דער סאַמע פינצטערסטער צייט פונם ווינטער
האָט דער האַפֿן־פאַרוואַלטער אָרגאַניזירט אַ מוזיקאַלישן קלוב אין
זעגלפּאַס.

דער לייטענאַנט האָט געהייסן זיין מענטשן, מאַרטינעז, איר
בערפירן די פּיאַנאָ און דאָס נויטיקע מעכל אין זיין נייער דירה אין
דער ציגעלניע ביסלאַכווייז, און ער האָט זיך אַריינגעצויגן אַהין
וואוינען אויך ביסלאַכווייז. דאָס איז געווען אַ גוטער פּלאַן, אַן אויס־
געצייכנטער פּלאַן — ס'האָט אינגאַנצן ניט אויסגעזען ווי אַן אַריבער־
ציען זיך אין אַ נייער דירה. ער האָט אָנגעהויבן מיט דעם, וואָס ער
איז דאָרט איבערגעשלאָפן איין נאַכט ; דאָס האָט אים ניט פאַר־
שאַדט : ער האָט געמאַכט אַ פייער אינם אויוון, געהאַט לאַמפן און
ליכט, פאַרביסן די ציינער, און געשלאָפן. דערנאָך האָט ער עס מיט

א וואָד שפּעטער נאַכאַמאָל געטון — ס'איז געווען ניי, א טשיקאווער געפיל. און דער טיך האָט אויף אַן אומאַנגענעמען אופן גערווישט דערנעבן; נאָר ער האָט זיך געצוואונגען צו שלאָפן. איצט איז דער לייטענאַנט געשלאָפן אַין דער ציגעלניע יעדע נאַכט און געקומען איז הויף אַריין נאָר אין צייט פון עסן. ער האָט געזאָגט צו יאַמפרו סאַלוועסן, און געשריבן צו זיין זון אין בערלין, אַז, נאָט צו דאַנקען. ער האָט שוין געפונען אַ רפואה צו זיין שלאָפלאָזיקייט.

פּרילינג איז אָנגעקומען. דער לייטענאַנט וועט ניט בעטן מער די מענטשן, אַז זיי זאָלן אַרבעטן פאַר אים; זיין מענטש, מאַרטין, האָט געפונען אַ גוטן שטיין דאָ און אַ גוטן שטיין דאָרטן און זיי געבראַכט צעפירן פאַר דער גרונט־וואַנט; ער אַליין האָט געאַרבעט אויף דער אויסגראַבונג פאַר איר. אין דער צייט, וואָס ער איז געווען פאַרנומען מיט אַט דער אַרבעט איז אין איינעם אַ טאָג אָנגעקומען אַ בריוו פון וויליאַטצן, אַז ער געפינט זיך אין אַ פאַרלעגנהייט. ס'איז געווען אַ בלוזער צופאַל; ער איז צופעליק געווען אויף אַ ליציטאַציע און געטראָפן אַ דאַמע וויינען דאָרטן איבער איר טייערער פּליגל־פּיאַנאָ, איר איינציקער פּרנסה אָנהאַלט. וואָס זשע נאָך האָט גע־קאַנט דער יונגער וויליאַטצן טון? ער האָט איר צוריק געגעבן די פּיאַנאָ, ס'איז געווען אַ סימן פון ערע און אַ טאַט פון צדקה. — טייערער פּאַטער, ס'איז אַ היפשע סומע געלט, אַ גרויסע סומע — אַפּשר האָב איד עס ניט געווען געדאַרפט טון? ס'איז געווען אַ בלוזער צופאַל. מיר זיינען גענאַנגען צו אַן אויספאַרקויף — עמלאַכע מוזיקער — וואו פאַרמשכונטע מוזיקאַלישע אינסטרומענטן זיינען פאַרקויפט געוואָרן. און די דאַמע האָט געוויינט — זי איז געווען אַ לערערין, רוכט זיך מיר — און מיר, מוזיקער, זיינען געשטאַנען און געקוקט אויף איר. דאַן האָב איד עס געטון, איד האָב געטראַכט וועגן דיר און עס געטון — מיט צוויי ווערטער; דאָס געלט דאַרף באַצאָלט ווערן אין משך פון איין חודש צייט. וואָס דען האָב איד געקאַנט טון, טייערער פּאַטער?

— הער אויף! — זאָגט דער לייטענאַנט צו זיך אַליין און צום בריוו, — מער קיין וואָרט ניט! געלט? זיכער.

ער גייט אַריבער צו הער האַלמענגראַאָן. אויפן וועג כאַפט ער זיך, אַז ער איז שטאַרק גערירט; זיין זון האָט אים פאַרשאַפט ערע. ער איז שטאַלץ מיט אים, זיינע אויגן פאַרטונקלען זיך ווען ער טראַכט פון אים. דער יונגער וויליאַטצן — יא, ער איז געווען אַ עכטער

אפשטאם פון זיין משפחה, א ווילאמיז האלמסען אזוי ווי זיין אייד-
גענער פאטער, דער גאלאנטער איידלמאן, איז געווען. "מיט צוויי
ווערטער — איך פארשטיי אים —

דער לייטענאנט איז געווען גענוג קלוג ניט צו האפן אויף צופיל
פון האלמענגראט דאס מאל; פון פארשיידענע סמנים און אנ-
דייטונגען האט ער פארשטאנען, אז דער מיל-אייגנטימער האט אנ-
געפאנגען צו האלטן זיך פון דער ווייטנס. למשל, הער האלמענגראט
האט אוראי גאנץ גוט געקאנט זען, אז דער לייטענאנט נויטיקט זיך
אין ארבעטער פאר דער בוי-ארבעט, און ער האט גארניט געטון —
ניט געשיקט אים קיין איין מענטשן. און דאך האט דערזעלבער
הער האלמענגראט זיך ארויסגעוויזן פריער פאר אזא באהילפיקן —
ווער האט געקאנט וויסן וואס ער וועט, טון ווייטער?

— איך וויל זיך ווערן צו אייך היינט וועגן א פערזענלאכן
ענין, — זאגט דער לייטענאנט. — כדי ניט צו פארהאלטן אייך מער
וויפל ס'איז נויטיק וועל איך עס מאכן בקיצור: איר וועט מיר טון
א טובה אויב איר וועט איבערלייענען אט דאס פאפיר; עס איז א
רשימה פון געוויסע זאכן פון מיין מעבל, וואס איך וויל פארקויפן.
— דאס קאן אפשר אמבעסטן געטון ווערן דורך א ליציטאציע,
ענטפערט גיך הער האלמענגראט.

דער לייטענאנט האט גלייך פארשטאנען, אז ער איז אומזיסט
געקומען, און הער האלמענגראט האט זיין צוריקוויינג ארויסגע-
וויזן נאך מער אומנויטיק קלאר דורך דעם וואס ער האט אפילו זיך
אנטזאגט צו נעמען בא אים די רשימה.

— ס'איז אמת, אז איך האב ניט אריינגעגעבן מיינע גאר
טייערסטע זאכן אין דער רשימה, — האט דער לייטענאנט געזאגט,
ניט אויפגעבנדיק באלד דעם ענין, — איך קאן עס אבער טון. בילדער
פון אלטע מייסטער וועלכע איר האט אפשר געזען בא מיר אין הויז,
די גרויסע מירמל-שטיינערנע פיגורן, די זילבערנע סטאטועטקעס,
און איר געדענקט, מן הסתם, די הויכע פרויען-פיגור מיט דעם פאר-
צייטיקן וויינקרונ אויף איר אקסל; מעגלאך אויך די "פיר צייטן
פון יאר" — זייער טייערע קונסט-ווערק.

— איך צווייפל ניט אין דעם! — האט הער האלמענגראט גע-
זאגט. — לעת עתה אבער בין איך ניט ביכולת צו באלאדן זיך מיט
ווייטערע הוצאות.

דער לייטענאנט איז בלייב געווארן. האט הער האלמענגראט

„זיך באַלאָרדן מיט הוצאות“ צוליב אים ? אויב אזוי איז מער נאָר-
ניטאָ וואָס צו רעדן.

און אַצינד האָט הער האַלמענגראַט אָנגעהויבן צו רעדן, צו דער-
ציילן וועגן זיינע אייגענע עסקים : די געשעפטן זיינען אים אוועק
אזוי שלעכט ; ער האָט פאַרלוירן גרויסע סומען געלט — ער רעדט
ניט איצטער וועגן קלייניקייטן, נאָר פון אַ פאַרמעגן. ער האָט אפשר
ניט געדאַרפט פאַרברייטערן זיך אזוי מיט זיינע דאַגהס, אָדער ער
האָט, ווייניקסטנס, ניט געדאַרפט זיי אַרויסזאָגן אזוי אָפן, נאָר מעג-
לאַך, אַז ער האָט זיך געטראַכט, אַז איין מאָל וועט ער זיך אויסרעדן
דאָס האַרץ אַביסל ; ווער ווייכט ? אפשר האָט ער נאָר ניט געקאָנט
ביישטיין אזוי פעסט קיין אומגליק — דאָס קאָן זייער מעגלאַך זיין.
אָבער אַט דער מאַן פונם אינדזל איז געווען אַ קיניג ניט קוקנדיק
אויף דעם אַלעמען. מוז אַ קיניג זיין אָן אַ חסרון ? אַפילו אַ מלך קאָן
פאַרלירן זיין גלייכגעוויכט !

און הויז דעם האָט די שוואַכקייט צו ראַנג און פראַמינענץ אויס-
געוויזן צו זיין איינע פון הער האַלמענגראַטס איינגעבוירענע אייגנ-
שאַפטן. ס'איז געווען אַן אויסצייכנונג פאַר אים צו פאַרקערן אין
דער געזעלשאַכט פונם פריץ און דער פריצעטע פון זעגלפאָס ; וואָס
פאַר אַ רום האָט אָבער געשטעקט אין העלפן דעמזלעבן פריץ פון
זעגלפאָס איצטער — אַט דעם געבראַכענעם האַר פונם הויף, אַז
איינוואוינער אין אַ ציגעלניע ? הער האַלמענגראַט איז ניט געווען
אינגאַנצן באַרויבט פון דער מילך פון דער מענטשלעכער גוטסקייט ;
ער איז אָבער אויך ניט געווען בלינד צום ערדישן נוצן.

— דער בעסטער פלאַן וואָלט געווען, — האָט ער געזאָגט, —
אַז מיר ביידע זאָלן פאַרקלענערן אונדזערע הוצאות.
דאָס איז געווען אַביסל צו פאַמיליאַר פאַרן לייטענאַנט ; און
ער האָט געענטפערט :

— איך האָב גאָרניט וואָס צו פאַרקלענערן.
— עפעס אויף דעם זעלבן שטייגער ווי איר האָט שוין געטון —
איר וואוינט אין דער ציגעלניע — אַיאָ ?
— איך שלאָף אין דער ציגעלניע, — האָט דער לייטענאַנט גע-
ענטפערט ; אַ דאַנק גאַט, ער האָט זיך צוריק באַהערשט. — ס'איז
די בעסטע רפואה וואָס איך האָב ביז איצט אויסגעפונען פאַר מײן
שלאָפלאַזיקייט ! — און איצטער, מעג אַפילו די שאַכט-גרוב אויפ-
געריסן ווערן, וואָס אַרט עס אים ; ער האָט גערעדט ווייטער : —

אגב — איך האָב ניט בדעה געהאַט צו רעדן וועגן דעם היינט, נאָר אפשר איז בעסער איך זאָל עס היינט אויסגלייכן, וועגן דער היפּאָ-טעקע : איך לעב איצט אַ סך אין דער ציגעלניע, דאָס איז אַמת — איך ווער אויך אַלט — און מחמת דעם קאָנט איר אפשר וועלן מאַכן אַנדערע אַראַנזשירונגען בנוגע דער פאַרוואַלטונג פון זעגלפּאַס ?

— וואָס ! — עס האָט געקלונגען ווי הער האַלמענגראַט וואַלט געווען שטאַרק איבעראַשט — האָט עס אים אָבער דען אויף אַז אַמת טאַקע איבעראַשט ? דער פּאָלגנדיקער שמועס איז נאָכדעם אַנ-געגאַנגען צווישן זיי :

— איר ווילט אַז איך זאָל איבערנעמען דעם מאַיאַנטעק ?

— ער איז מער ניט מיינער.

— איר קאָן אים ניט אַנפירן.

— איך קאָן אים דערווייל ווייטער אַנפירן לויט מיינע כחות.

הער האַלמענגראַט האָט אויסגעדריקט גרויס דאַנקבאַרקייט פאַר דעם — איז ער אָבער געווען דאַנקבאַר ?

אויפן וועג צוריק האָט דער לייטענאַנט געשאַקלט צו זיך אַליין מיטן קאָפּ און געטראַכט : אומזיסט ! וואָס זאָל ער טון איצט ? ער האָט הרטה געהאַט אויפן היינטיקן באַזוך באַ האַלמענגראַט ; דעם מיל-איינגטימערס הילף וואַלט פאַר אים געווען אַ צו גרינגער אויס-וועג פון זיין שוועריקייט אַרויס. מען דאַרף נ י ט אַננעמען פאַר זעלבסטפאַרשטענדלאַך, אַז דאָס לעבן איז אַ לייכטע זאַך, אויב מען וויל ניט אַנטוישט ווערן אין דעם.

מ'האַט אָבער גאָרניט געקאָנט זאָגן קעגן דעמוזעלביקן מיל-איינגטימער ; ער האָט אַזוי פיל מאָל געפונען אַן אויסוועג, אַזוי פיל מאָל אַרויסגעוויזן פריינטשאַפט, געטון טובות — און ער אַליין האָט געליטן אַ מפּלה איצטער.

XVIII

אינם לייטענאַנטס האַלטונג איז קיין אויסערגעוויינלאַכס ניט געווען צו באַמערקן, ער איז אָבער זיכער איינגעפאַלן אין שלעכטע טעג. ער האָט אַזוי שווער געאַרבעט ; ער האָט נאָכאַמאָל אַנגעהויבן אויסצוגראַבן ערד פאַר די בלומענטעפּ אין דער אַראַנזשערייע — ס'האַט אויסגעזען ווי ער וואַלט געווען צופיל פאַרנומען מיט זיינע בלומען, און ווי ער וואַלט ניט געקאָנט געפינען קיין גענוג גוטע ערד

פאר זיי אין ערגעץ ניט אויף דעם אָרט. א סך טעג זיינען פארנאָנגען
אידער ער האָט די אַרבעט אויפגעגעבן.

ער האָט טעלעגראַפירט צו זיין זון, אַז געוויס האָט ער ריכטיק
געהאַנדלט, און אַז ער וועט אים שיקן דאָס געלט. און פאַרשטייט
זיך, אַז דאָס געלט מוז געשאַפן ווערן, אַפילו אויב ער דאַרף פאַרן
קיין טראַגדעיהיים מיטן זילבערנעם טעלער. דאָס פאַרדראַסיקע און
לעכערלאַכע דערביי איז געווען דאָס, וואָס ער האָט ניט געהאַט גע-
נוג געלט פאַר דער רייזע אַפילו.

אַנאַנדערער אויף זיין אָרט וואָלט צוזאַמענגעבראַכן און גע-
נאַנגען צו גורנדל דער לייטענאַנט איז נאָר האַרטגעקליגער געוואָרן.
ער האָט אָנגעהויבן צו טראַגן אַ שטעקן, ווייל ער איז גענאַנגען צו-
פוס — דאָס איז געווען די איינציקע אורזאַך. אָט דער שטעקן איז
געווען אַ ירושה פון זיין טאַטן — דעם גאַלאַנטן איידלמאַן ; ער
האָט געהאַט אַ גאַלדענעם קנאַפּ מיט אַ זיידענעם שנור און צוליב
דעם געקאַנט אַרונטערהיינגען פון אַ האַנט ; ער האָט געפאַסט דעם
לייטענאַנט און באַיאן אופן ניט געמינערט פון זיין ווירדע.

גיינענדיק אזוי אין איינעם אַ טאַג האָט ער אָנגעטראָפּן דעם
דאָקטאָר מיטן אַדוואָקאַט אויפן וועג ; זיי האָבן ביידע באַגריסט דעם
טיפֿינדיערשלאַנגענעם מאַן — דעם דאָקטאָר מואוּזס באַגריסונג האָט
געוויזן, אַז ער האָט געוואוסט וואָס גוטע אַפּשטאַמונג מיינט ; ווייל
אָט דאָ איז געשטאַנען דער אַמאָליקער פּריץ פון זעגלפאַס, וועלכער
האָט, לויט פאַרטרויענסווערטע קוועלן, שוין מער ניט געהאַט ניט
קיין געלע געביידע ניט קיין מענטשן מאַרטין ; און דאָך האָט דאָך
טאַר מואוּז אַראָפּגענומען זיין הוט פאַר אים. דער לייטענאַנט האָט
אַבער צוריק געענטפערט אויף זייער באַגריסונג מיט אזויפיל גלייכ-
גילטיקייט, אזוי צעשטרייט, אַז ער האָט אָנגעוואוירן ביידנס סימ-
פאַטיע — דעם אַדוואָקאַטס אזוי גוט ווי דעם דאָקטאָרס. ס'איז אמת,
אַז דעם אַדוואָקאַט ראַש איז נאָר וואָס געלונגען צו קויפן דאָס שטיקל
פאַשע־לאַנד — יא, דאָס איז אים געלונגען, ער האָט געקראָגן, וואָס
ער האָט געוואָלט, ער האָט זיך אַבער ניט אונטערגענומען אַרויסצו-
ווייזן אייביקע דאַנקבאַרקייט. און אַיוודעוואָך וועט ער צונעמען
יאַמפרו סאַלועסן פונם הויף און מיט איר חתונה האָבן ; ווי אזוי
דער לייטענאַנט וועט אויסקומען אָן זיין הויזפירערן איז נאָכאַלעמען
געווען זיין אייגענער עסק.

אזוי האָט די לאַגע אויסגעזען שוואַרץ דעם לייטענאַנט. אונטער

די אומשטאנדן האָט ער זיכער אויפגעגעבן דאָס גראָבן פאַר דער גרונט־וואַנט ? באַזן אופן ניט. ס'איז שוין ווידער געווען הערבסט, און עס מוז זיין אַ שטיינערנער פונדאמענט אונטער זיינע צימערן איידער דער ווינטער קומט אָן. בעת זיין מענטש האָט געפירט שטיי־נער, האָט דער לייטענאַנט געגראָבן — האַבנדיק נאָר איין זאַך אין זינען, כמעט ווי אַ באַגייסטערטן באַשלוס ניט נאָכצוגעבן.

נאָר איין די אַוונטן איז ער געזעסן אין דער ציגעלניע און גערומט, און געשפּילט פּאַסיאַנס מיט אַ טעשעל קאַרטן, וואָס ער האָט צענויפ־געקלעפט און פּאַרלאַטעט, און ער האָט זיי יעדעס מאָל פּאַרזוכטיג באַהאַלטן כדי פּאַלינאַ זאָל זיי ניט קאַנען זען. זיינע הענט האָבן די לעצטע חרשים אַ סך געליטן, זיי זיינען פול מיט געשווירן און שפּאַלטן ; צו זען זיי טאַשן די קאַרטן עקלט אים, זיי זיינען מיאוס און גראָב. איז באַהאַלט ער די קאַרטן ביזן צווייטן אַוונט און זיצט אַנשטאַט דעם פּאַרטראַכט אַ שעה, צוויי.

זאָלן מיר זיך קלערן, אַז ער זיצט דאַרטן אויף זיין שטול איינ־געשרומפן און אומגליקלאַך, מורמלענדיק צו זיך אַליין אויס בלוזער שוואַכקייט ? — אַז ער זיצט דאַרטן מיט זיין קאַפּ כמעט באַהאַלטן צווישן זיינע אַקסלען און מיט זיינע פּיס איינגעצויגן, אויסקוקנדיק ווי אַן אַרימער, פּאַרפּלאַנטערטער קנויל פּאַדים מיט אַ שוואַך קול אינעווייניק ?

זיכער ניט.

דאָס רעדל האָט זיך איבערגעדרייט באַ אים, דאָס איז אמת ; ער איז איצט ניין־אונדזעכציק יאָר אַלט און שווער באַלאָרן מיט געלט־צרות, נאָר ער פּלאַפּלט איצטער צו זיך אַליין פונקט אזוי ווייניק ווי ער האָט געפּלאַפּלט זיין גאַנץ לעבן צו אַנדערע — ער איז שטום — מיט אַ פּאַרעקשנטן, אַ כסדרדיקן, אַן אומבאַשריינקטן שווייגן. נאָר צו פּאַלינאַן זאָגט ער — מחמת מיט איר רעדט דער לייטענאַנט ווען־ניט־ווען אַביסל ווען זי קומט אַרונטער אין דער ציגעלניע אויפּראַמען זיינע צימערן — צו איר זאָגט ער : — דו דענקסט אפּשר, אַז איך קוק ניט גוט אויס, פּאַלינאַ; אָבער דאָ האַסטו אַ טעות. איך בין נאָך קיינמאָל אזוי גוט ניט געשלאָפּן ווי אַטאַ דאָ ! — און דאָן קאָן פּאַלינאַ אים דערציילן, אַז יאָמפרו סאַלועסן גייט חתונה האָבן אוודעוואַך, דאַנערשטיק, און דער לייטענאַנט וועט ענטפּערן : — דאָס איז גוט ! איך וועל עס זיכער גערענקען !

און כדי זיך צו באוואָרענען אויף זיכער בייט ער נאָך איין מאָל איבער זיין פינגערל פון דער רעכטער אויף זיין לינקער האַנט. ער האָט איינגעפירט אַ טשיקאווע עקאָנאָמיע אין זיין קליינער באַלעבאָטישקייט דאָרטן אין דער ציגעלניע : ער האָט ליב געהאַט צו שפּאַרן שוועבעלאַך — גלייך ווי דאָס וואָלט אים געקאָנט העלפן ! ער וועט קיינמאָל נישט מאַכן קיין פייער דורך אָנצינדן אַ שוועבעלע אויב ער קאָן צעבלאָזן די פונקען אין אַ פּלאַס — ער פלעגט זיך שטעלן אויף די קני און בלאָזן. ער האָט אָנגעהאַלטן אָט דאָס טשיי-קאווע אויפפירן זיך ביזן סאַמע סוף. ער איז אָבער נישט געוואָרן צודרינגלאַך אַריינגעל. איין טאָג ווען ער האָט דערזען, אז דאָס רעקל פון זיין מונדיך האָט אַ לאַך אין עלנבויגן, איז ער אַרויסגעגאַנגען אין הויף און גלייך איבערגעטון אַנאָדער רעקל. ס'איז געווען אין דער צייט איצט, ווען ער איז געווען פאַרגומען מיטן גראָבן און דער לאַך וואָלט געווען אַ צוגעפאַסטער און געהעריקער לאַך — פון אַ פּילאָר זאַפּישן שטאַנדפונקט — אַ לאַך מיט וועלכן ער וואָלט געווען געקאָנט זיך גרויסן אָביסל אין זיינע אייגענע אויגן ; נאָר ער האָט זיך גע-קאָנט טראַכטן: איר בין צו אַלט צו מאַכן וואָסער נישט איז אַנשטעל; ער האָט זיך געקאָנט טראַכטן : ס'איז דאָ אַ פּילאָזאָפּיע אין אַ גאַנץ רעקל אויך.

ער האָט זיך געלעגט פרי שלאָפן, און אויפגעשטאַנען פרי — צו שפּאַרן נאַפט אַפּשר ; אַפּשר צוליב אַ געזונטן אינסטינקט, אז עס איז גוט אויפצושטיין אין איין צייט מיט דער לערכע. דערנאָך איז ער אַרויסגעגאַנגען.

שניי האָט זיך שוין באַוויזן, נאָר די ערד איז נאָך אַלץ געווען נישט פאַרפרוירן ; מער נישט ווי אַ דינער שיכט פון אויבן איז פאַר-פרוירן געוואָרן איבער נאַכט. ער גייט אַרויס שפּאַצירן מיט זיין שטעקן מיטן גאָלדענעם קנאַפּ. ס'איז אַ קילער באַגינען, דאָ און דאָרטן שיינען אַ פאַר שטערן אויפן הימל ווי פייערפליגן אויף אַ בלויער ערד ; אַ צוויי־דריי הענער־קרייען דערטראָגן זיך צו אים פון זעגלפאַס, פון זיין הויף. ער שטעלט זיך אַוועק אויף זיין אָרט אויף דער בריק און קוקט אַרויף אין דער ריכטונג צו האַלמענגראַטס הויז — דאָרטן איז נאָך פינצטער. און דער טייך יאָגט זיך איילנדיק, איילנדיק אַרונטער צו אים מיט זיין אומאויפהעלראַכן גערויש. אַ ווינטל בלאָזט — עס איז אויפגעשטאַנען אַזוי ווי ער אַליין איז אויפגעשטאַנען — עס איז בלינד און מען זעט עס נישט, אָן אַ פאַרם.

נאָר דאָ איז עס. ווען עס ווערט צו קאלט אויף דער בריק, וואַנדערט
ער אַראָפּ צום האַפּן, זוכט אויס אַ באַשיצט אָרט און קוקט אַרויס
אויפן ים.

אַצינד הערט ער אַ קלאַנג, וועלכער מוז אַרויסקומען פון
מענטשן; אימיצער שטייט וואַרשיינלאַך אויף. דאָן הערט ער דעם
קלאַנג ווידער אַמאָל. ניין, ס'איז ניט פון איינעם וואָס שטייט אויף,
ס'איז פון איינעם וואָס איז שוין אויפגעשטאַנען — מער ניט ווי אַ
קלאַנג, ער איז בלינד און מען זעט אים ניט, נאָר דאָ איז ער. באַלד
נאכדעם קומט לאַרס מאַנילסען אַרויס פון אַ טיר, און נאָך אים דעם
האַפּן-פאַרוואַלטערס געהילף. דאָס זיינען די נייע שווער און איידים;
זיי רעדן ניט, זיי טראָגען אַ זאַק אַרויס, און לאַרס מאַנילסען לעגט
אים אַרויף אויף זיין פּלייצע. און ווען ער באַמערקט דעם לייטענאַנט
איז שוין צו שפּעט — צו שפּעט אַריינצוגיין צוריק, נאָר ער פאַר-
נויגט זיך זייער טיף און באַשיידן ווען ער גייט פאַרביי מיטן זאַק.
און דער געהילף פאַרשווינדט צוריק אינם שטיבל. זיי האָבן וואַר-
שיינלאַך אָפּגעטון אַ געוויסע נאַכט-אַרבעט, טראַכט זיך דער ליי-
טענאַנט — יעדער איינער האָט זיך צו פירן זיין אייגענעם קאַמף —
דאָ איז געווען אַ מאַן איינגעבויגן אינצווייזען אונטער אַ זאַק...

ער באַשליסט איינצופאַקן דאָס זילבער-געשיר נאָך היינט און
זיך גלייך זעצן אויף דער פּאַסט-שיף; מ'האַט אים ניט געקאַנט אויף
דער שיף און ער האָט געקאַנט באַצאָלן פאַר זיין בילעט ווען ער
וועט אַנקומען קיין טראַנדהיים. ער באַשליסט צו באַפרייען זיך פון
אַ פּאַר טייערע זאַכן, יא, זיך פאַרשליסן אין הויז און איינפאַקן
אין באַוועל-פּוּד עמלאַכע טיש-אַרנאַמענטן, וועלכע די נויט צווינגט
אים צו צעשיידן זיך מיט זיי. ער שאַקלט צו מיטן קאַפּ ווי ער שטייט
אַזוי דאָרטן, און זיין פנים איז אומבויגזאַם פעסט. ווען ער קערט
זיך אום צוריק צו דער ציגעלניע שאַריעט שוין אויף טאַג, די פעל-
דער ליגן איינגעוויקלט אין האַלבער טונקלקייט, ער שפאַנט ווי אַ
פיגור אין אַ גייסטערהאַפּטער לאַנדשאַפט — הויך, גלייך — די
פאַרקערפּרונג פון האַרטנעקינקייט.

ער האָט ניט געהאַט קיין שום פאַרשטעלונג וואָס עס האָט אים
ערוואַרטעט.

איצט, אַז ער האַלט באַם פּאַרן קיין טראַנדהיים וועט ער, מן
הסתם שוין אויפגעבן דאָס גראָבן פאַר דער גרונט-וואַנט? פאַר-
קערט, ער וועט עס פאַרענדיקן היינט און האָבן אַלעס פאַרטיק; ;

צוריקקערנדיק זיך פון דער רייזע וועט ער מיטבריינגען מיט זיך מויערער פון דרום. נאָכדעם ווי ער האָט אָפּגעגעסן אָנבייסן איז הויף איז ער צוריקגעגאנגען צו דער ציגעלניע און זיך געשטעלט אַרבעטן.

און דאָן האָט עפעס פּאַסירט.

ער האָט שוין געהאַט געגראָבן עטלעכע שעה כאַס לעצטן ווינקל פון דער וואַנט ווען זיין קירקע האָט זיך אָנגעשלאָגן אָן האַלץ. ער האָט אַרומגעגראָבן דאָס אָרט, גענומען די לאָפעטע און אַרויסגע-וואָרפן די ערד און געגראָבן ווייטער. עס האָט זיך דערווען אַ קעסטל, אַ קופערט — בליץ-שנעל איז אים דורכגעלאָפּען: דער אוצר! אויב דער ערשטער ווילאָמז האַלמסען האָט באַגראָבן אַן אוצר, איז אַט דאָס איז ער! דער לייטענאַנט האָט ניט געגלויבט אין קיין לעגענ-דעס, נאָר אפּשר האָט ער געהאַט אַ געוויסן גרונט פאַר זיין האַפּנונג — אַ משפּחה-טראַדיציע, אַ מעמאָראַנדום. ס'האַט אויסגעזען ווי דער קופערט וואָלט אים געווען באַקאַנט. ער האָט זיך אָנגעשטרענגט אַ לאַנגע צייט אַרויסצוקריגן אים פונם לאַך, נאָר געמוזט עס אויפ-געבן. דאָן האָט ער אויפגעבראַכן דעם שלאָס און אַריינגעקוקט אינ-ווייניק.

אינווייניק זיינען געלעגן צירונג-קעסטעלאַך און אַנדערע קליינע שקאַטולקעס — שווערע, פול מיט מטבעות, מיט גאָלד-שטיקער. דער לייטענאַנט האָט זיך גלייך גענומען זיי אַריינטראָגן אין הויז אַריין; ער האָט זיך אָבער דערפילט שוואַכער ווי ווען ניט איז פריער איז זיין לעבן, זיינע קני האָבן מיט יעדן מאָל גיין אַהין און צוריק זיך אַלץ מער געטרייסלט — גוט וואָס ער איז געווען אַליין.

זיין מענטש, מאַרטין, איז אָנגעקומען מיט נאָך אַ גרויסן שטיין פאַר דער וואַנט און דערנאָך מיט נאָך איינעם, נאָר דעם לייטענאַנט האָט ער ניט געזען. האַלבער טאָג האָט זיך געשטעלט און מאַרטין איז געפאָרן צו זיך אַהיים.

נאָר דעם לייטענאַנט האָט מען אין ערגעץ ניט געזען; און לסוף איז פּאָלינאַ אַרונטערגעגאַנגען צו דער ציגעלניע אים זוכן. דאָרטן טרעפט זי דעם לייטענאַנט זיצן אין זיין צימער, און זיין פנים איז גרוי פון לידן. אַ גרויסער טרויער וואָלט אים זיכער קיינ-מאָל ניט צעבראַכן — דאָס וואָס ער איז איצטער אזוי איבערוועל-טיקט איז פון גרויס פרייד. ער האָט געדאַרפט שיקן נאָך מאַרטינען. אַז ער זאָל אים צופירן אַהיים.

אין משך פונם טאג פארט ער אהין און צוריק צווישן דעם הויף
 און דער ציגעלניע ; ער האט א סך אפצוטון, און די צייט יאגט
 אים — מארגן לאזט ער זיך אין וועג אריין. ער פאקעוועט זיינע קר-
 פערטן אין דער ציגעלניע, שטאפט זיי אן מיט מיסטעריעזע קעס-
 טעלאך, שווערע ווי בליי — אלט גאלד, — אלטע שפאנישע און
 ענגלישע גאלדענע מטבעות — ס'איז דער אוצר. יא, אוראי, ס'זיינען
 פאראן רעזערוו-מיטלען אויף א גרויסן מאיאנטעק אפילו ווען א
 מלחמה טראגט זיך אויף אים אדורך !

אויפן צווייטן טאג איז דער ליימענאנט געפארן קיין טראנד-
 חיים. זיין פנים איז געווען גרוי פון לידן, ס'האט אויסגעזען ווי דאס
 גאנצע בלוט וואלט אויסגערינען פון זיין קערפער, נאך אויפן דעק
 פון דער שיף איז ער געשטאנען גלייך, געשטאנען און זיך אגנע-
 שפארט אויף זיין שטעקן מיטן גאלדענעם קנאפ.

* * *

דער האפן-פארוואלטער איז זייער א פארנומענער מענטש ;
 ער פירט אן דעם געמישטן כאר, און זיין אייגענער געהילף איז דער
 הויפט-באס. איצטער שטודירט דער כאר איין באראלען און חתונה
 לידער צום זינגען אויף יאמפרו סאלוועסנס און דעם ארוואקאט
 ראשם חתונה. ס'איז באמת געווען א גרויסמוטיקער שטריך פונם
 האפן-פארוואלטערס באראקטער, אז ער זאל וועלן לאזן הערן זיין
 שטים בא דער געלעגנהייט, אז ער זאל גאר אינגאנצן זיך אינטערע-
 סירן מיט דער חתונה. אבער ניט נאך האט ער זיך אינטערעסירט
 מיט איר, נאך ער האט זיך אגעשטרענגט איבער די כחות. — מיר
 זינגען ווי א צאל ווילדע חיות, — האט ער געזאגט, אומצופרידן און
 פארצווייפלט. — דאס איז א כאר ? ער איז נאך עריגער פונם טומאז-
 הארן אויף די פאסט-שיפן. מיר וועלן קיינמאל ניט פארטיק ווערן
 אין צייט.

נאך איין אוונט איז דער האפן-פארוואלטער געקומען צום כאר
 מיט דער ניס, אז די חתונה איז, א דאנק גאט, אפגעלעגט אויף נאך
 א וואך ; וועט נאך זיין צייט זיך אויסצולערנען זינגען ווי מענטשן !
 און ער האט זיך ווייטער גענומען צו די באראלען.

איז די חתונה אפגעלעגט געווארען ? יא, אויס איינזעניש מיט
 הער האלמענגראטן. דער שיקזאל האט אזוי געוואלט, אז הער האל-
 מענגראט איז, פונקט אין דער צייט, געווען שטארק נידערשלאגן
 פון זיינע שלימי-מולדיקע ספעקולאציעס, און ווען מען האט אים

פארבעטן אויף דער חתונה האָט ער זיך אויסדריקלאַך אָפגעזאָגט צו קומען. ער איז געווען אַ רייכער מענטש און געקאָנט דערלויבן זיך אָפצוזאָגן. גוטמוטיק ? געוויס איז ער געווען גוטמוטיק ; ער איז אָבער אויך געווען אַ געשעפטסמאַן, און איצטער האָט זיין געשעפט געליטן. — איך דאַנק אייך, — האָט הער האַלמענגראַא געזאָגט, — נאָר איך מוז אייך בעטן, אַז איר זאָלט מיר אַנטשולדיקן פאַר ניט קאָנען קומען פונקט איצט !

צו וואָס זאָל ער זיך ווייטער קוועלן צוליב אַנדערע ? ער איז געווען אַ מענטש, וואָס האָט זיך אַליין אַרויפגעאַרבעט. זיינע ראַפּיר נירטע מאַניערן זיינען אָן ספק געווען מערסטנס קינסטלאַכע ; און ער האָט באַ אַ געלעגנהייט געקאָנט גאַנץ גוט אַרויסווייזן זיין אמתן פּרצופּ, צו זיין אַ מענטש אָן קונצן ; ער האָט זיך עס געקאָנט דער־לויבן.

די חתונה האָט אָבער ניט געקאָנט פאַרקומען אָן הער האַל־מענגראַא. דער אַרוואַקאַט ראַש האָט זיך דורכגערעדט מיט זיין כּלה וועגן דעם און מסכים געווען מיט איר, אַז אָן הער האַלמענ־גראַא האָט מען זיך ניט געקאָנט באַגיין. זיי האָבן געהאַט דעם באַ־צירקדאָקטאָר — דאָס איז געווען גאַנץ גוט ; זיי האָבן געהאַט אַ גייסטלעכן מיט אַ באַרימטן נאָמען — ס. לאַססען ; זיי האָבן געהאַט דעם אַדמיניסטראַטיוון באַצירק־באַאַמטן פון אורא מיט זיין ווייב ; עטלאַכע סוחרים מיט זייערע פּרויען ; דער האַפּ־פאַרוואַלטער, און פּרוי אירגענס — מער ניט ; פון חתן־כּלה'ס צו וועלן קיין קרובים ניט זיין — די כּלה, אַרימע פּרוי, האָט מעגלאַך ניט געהאַט קיין קרובים, און דעם חתנם זיינען אַלע רעגירונגס מענטשן אין דרום און מ'האַט ניט געקאָנט ערוואַרטן, אַז זיי זאָלן זיך מטריח זיין קיין צפון ; זיי זיינען געווען מענטשן, וואָס האָבן שוין פאַרוזכט גענוג פונם צפון־לאַנד. דעם טעלעגראַפּיסט, באַאַרדסען, האָט מען ניט פאַר־בעטן, ווייל קיינער האָט אים ניט געקאָנט ; ער האָט זיך מיט קיינעם ניט געחברט. — „ווי מאַדנע ער פאַרהאַלט זיך ! באַטראַכט עס נאָר ! ניט צו גיין צו קיינעם ניט !“ און ווער נאָר איז דאָרטן געווען ? דער לייטענאַנט איז געווען אַוועקגעפאַרן, ווען ניט וואַלט ער געקומען צו יאָמפרו סאַלוועסנס חתונה — אין דעם האָט קיין ספק ניט געקאָנט זיין, הגם ער איז געווען אָפגעשוואַכט אין געזונט לעצטנס. הער האַלמענגראַא איז אויך געווען אָפגעשוואַכט אין גע־

זונט און געבעטן, אז מ'זאל אים אנטשולדיקן. ווער נאך איז דארטן
געווען ?

ס'איז קלאר, אז אן הער האלמענגראצן האט מען זיך ניט גע-
קאנט באגיין.

און באמת ווען דער גרויסער מענטש האט געהערט, אז מ'האט
די חתונה אָפּגעלעגט אויף אַ וואָך נאָר צוליב אים, כדי ער זאל האָבן
צייט צו ערהוילן זיך, האָט דער מענטש אָן קונצן זיך נאָכאַמאל
אַרויסגערוקט אין פּראַנט און זייענדיק געשמייפּלט פּון דער אויפ-
מערקזאַמקייט צו אים האָט ער אָנגענומען די איינלאַדונג.

איז די חתונה פאַרגעקומען. גאַנץ איינפאַך, נאָר באמת זייער
שיין און מאָדיש, מיט וויין און רעדעס און טעלעגראַמעס און געזאַנג
הינטער די פענצטער פונם האַפּוּפּאַרוואַלטרעס כאָר.

און דער פּאַסטאָר לאַססען איז געווען אַזוי ליבלאַך. ס'איז
אמת, אז ער איז ניט געווען זייער ריין, און ס'האָט פשוט געהייסן
מיסברויכן שמוץ צו לאָזן עס ליגן אַזוי געריכט אויף אַ מענטשנס
האַרץ אַזוי ווי דער פּאַסטאָר לאַססען האָט עס געטון. דאָס איז
געווען די סבה פאַרוואָס דער דאָקטאָר מואוז האָט זיך צוערשט גע-
האַלטן פּונדערווייטנס מיט אים ; נאָר דאָן ווידער ווער האָט זיך
געקאָנט פאַרגלייכן מיטן דאָקטאָר מואוז ? — מיט אַ מענטשן, וואָס
איז געווען ראַפינירט ביז די שפיץ-פינגער ! נאָכן מאַלצייט אָבער
האָט דער דאָקטאָר געענדערט זיין מיינונג און געהאַט אַן אָנגענעמען
שמועס וועגן ביכער און עקזאַמענס מיט אַט דעם אויסגעצייכנטן
פּאַסטאָר. זייערע פּרינציפּן זיינען געווען אַזוי דורכאויס אייניק,
דאָס איינציקע וואונדער איז נאָר געווען, וואָס דער פּאַסטאָר איז
ניט אַרויסגעקומען פּון אַזאַ ראַפינירטער היים ווי דאָקטאָר מואוז.

— ווי אַזוי לעבט זיך אייך דאָ אין מיינע היימישע מקומות,
דאָקטאָר ? — האָט געפרעגט הער לאַססען.

אָ, נו ! — איר ווייסט דאָך, אז עס איז ניט דאָסועלבע וואָס
איז דרום. נאָר פאַרשטייט זיך, אז איך האָב מיין אַרבעט. איך מוז
איבערקומען דאָ אַ שטיקל צייט.

— יא, אַזוי גייט עס מיט אונדז באַאַמטע. איך ווייס ניט ווי
אַזוי איך וואָלט דאָ געקאָנט אויסהאַלטן אַ לאַנגע צייט ; נאָר, גאַט
צו דאַנקען, איך ווער שוין אויסגעלייזט פּון דאַנעט און איך האַלט
שוין באַס סוף.

דער דאָקטאָר האָט געזאָגט :

— איך האָב פונדעסטוועגן געקלערט, אז איר, וועלכער געהערט צו דער געגנט און וואָס זענט געווען אוועקגעפאָרן פון דאָנעט בלוז עטלאַכע יאָר — נאָר אייער געזונט ליידט דאָ אין צפון, האָב איך געהערט ?

— איך האָב נאָך קיין איין געזונטן טאָג דאָ ניט געהאַט; די לופט דאָ ווירקט אויף מיר שלעכט. אזוי איז עס מיט יעדן איינעם, וואָס האָט פאַרבראַכט אין דרום אַ לענגערע צייט — אלע זיינע לערנ-יאָרן. און הויז דעם איז פאַראַן די ריין פּסיכישע אָדער גייסטיקע צוציאונג צו די הויפט צענטערן פונם לעבן. נאָך מיין מיינונג נאָך קאָנען בלוז אויסערגעוויינלאַכע מענטשן פאַרטראָגן דאָס לעבן אינם צפון-לאַנד. מיין בישאָף זאָגט אויך דאָסזעלבע.

נאָר באַ די ווערטער האָט דער דאָקטאָר אַ הוסטל אונטער גע-טון און אויף אַ פריינטלאַכן שטייגער געגעבן אים אַנצוהערן, אז ער קאָן ניט אָננעמען אזאָ נאַאיוון שטאַנדפונקט אָן רעזערוואַציעס.

— ביז צו אַ געוויסן גראַד, — האָט ער געזאָגט ; — מ'קאָן עס אָבער ניט אָנווענדן צו יעדן איינעם. פאָרט איר באַלד אָפּ ? — אין עטלאַכע טעג אַרום. איך פּאַקעווע זיך שוין ...

די חתונה-מתנות זיינען באַשטאַנען פון מעבל און זילבער-געשיר. אַ דאַנק דעם אַפלייגן אויף דער וואָך צייט זיינען זיי אלע אָנגעקומען אין צייט ; אַפילו דער לייטענאַנט האָט געשיקט דער בלח אַ גאָלדן קייט-און-זייגערל ; ס'איז געווען אַ פּאַסיקע באַלוינונג פאַר לאַנגער און געטרייער דינסט, און יאָמפרו סאַלוועסן האָט אויס דאַנקבאַרקייט געוויינט. באַטראַכט נאָך אַליין, אַט איז דער לייטע-נאַנט געווען אזוי ווייט אוועק אין טראַנדהיים, און ער האָט זי אין זיינע געהאַט ! ס'איז ניט געווען קיין גלייכן צום לייטענאַנט ! דער אַדוואָקאַט ראַש אָבער, וועלכער האָט, פונם שטאַנדפונקט פון זיין געזעלשאַפּטלאַכן אַמט, געפילט אז ער האָט אורזאַכן צו זיין אַביסל אומצופרידן מיט דעם גאַנצן חתונה-דייט, האָט געפילט אז ער מוז זיך אַרויסזאָגן וועגן אַט די טרערן פון פרייד אויף אַן איידעלן אופן און געזאָגט : — דאָס איז איינע פון דיינע פילע גוטע אייגנ-שאַפטן, וואָס דו שטעלסט זיך אזוי גרינג צופרידן, ליבע קריסטינאַ ! — האָט איר געזען דעם זייגער, וואָס דער לייטענאַנט האָט צוגעשיקט, הער פּאַסטאָר ? — פּרעגט דער דאָקטאָר. — אורטיילנדיק לויט דעם מוז דער מאַן האָבן אַ סך געלם.

— אַ, יא, דער לייטענאַנט — קיינער ווייסט ניט דעם אמת

וועגן אַט דעם מענטשן. איד האָב געזען אים טראָגן אַ שטעקן מיט
אַ גאַלדענעם קנאַפּ, וואָס קאַסט מער פון סיי וועלכנס בישאָפּט
שטאַק.

דאָקטאָר מואוּז האָט געקוועטשט מיט די פלייצעס. און וועלנדיק
געבן אַ שטאָך אי דעם לייטענאַנט אי דעם פּאַסטאָר לאַססען האָט ער
געזאָגט :

— דער זייגער קער אודאי קאַסטן אַ סך ; איד האָב אָבער נאָר
קיינמאָל ניט געהערט, אַז מ'זאָל שיקן אַ זייגער אַלס אַ חתונה
מתנה צו אַ יונג פּאַרל.

— יא, דאָס איז גאַנץ אמת — איצטער אַז איר זאָגט עס, דאָס
טאָר. איד האָב גאָרניט געקלערט וועגן דעם.

און הער האַלמענגראַט ? יא, ער איז דאָרטן געווען. ער איז
געקומען שפעט, נאָר דאָרטן איז ער געזעסן איצטער, וואוילטעטיק
און רעספעקטירט פון אַלעמען. מעגלאַך אַז ער האָט ניט איבעריקנס
גוט פּאַרבראַכט, מעגלאַך אַז ער האָט גאָרניט געפונען, וואָס זאָל אים
פאַראינטערעסירן, גאָרניט וואָס האָט די ווערט זיך צוצוהערן —
קיינער האָט ניט גערעדט וועגן עפעס גרויסעס ; דאָס וואָרט מיליאָן
האָט מען אַפילו ניט דערמאַנט. דער חתן האָט געטרונקען לחיים פאַר
זיין געזונט — נו, דאָס האָט אים ניט געאַרט ! — דער חתן האָט אים
געדאַנקט פאַר דער הילף, וואָס ער האָט געהאַלפן צוויי מענטשן
באַקומען אַ שטיקל פּאַשע-לאַנד פונם זעגלפּאַס-מאַיאַנטעק — אים
געדאַנקט אין זיין ווייבס נאָמען אַזוי גוט ווי אין זיין אייגענעם.

און האַלמענגראַט האָט געטרונקען לחיים, נאָר דערנאָך זיך אָפּ-
געזאָגט פון יעדער אומפאַרדינטער לויב — ער האָט גאָרניט געהאַט
וואָס צו טון מיטן זעגלפּאַס-מאַיאַנטעק.

— אַנב אורחא, — זאָגט דער חתן, ניט אַפּטרעטנדיק פון דער
פּראַגע, — אויך דער בעקער וויל איצט קויפן לאַנד, און פער דער
קרעמער. דאָרטן ליגט דער אַרימער פּ. יענסען אויף זיין בעט „ער-
שעפּט“ ווי ער זאָגט אַליין, נאָר ער דירעקטירט אַלצדינג מיט דער
איינער זייט, וואָס איז אים געבליבן. גיט נאָר אַ טראַכט וועגן אים,
הער האַלמענגראַט. ס'איז נאַטירלאַך, אַז איד זאָל זיך אינטערעסירן
מיט דעם, ווייל ס'פאַרשטייט זיך אַז געוויסע קליינע ברעקלאַד
פאַלן אַריין צו אַן אַרימען אַדוואָקאַט באַ אַ פאַרקויף פון לאַנד-
אייגנטום, ווי קליין זיי זאָלן ניט זיין.

הער האַלמענגראַט האָט מער גאָרניט געענטפערט, מעגלאַך

דערפאר וואס ער האט זיך מער ניט אינטערעסירט מיט דעם ענין. ער האט אפילו אויף קיין איין אויגנבליק זיך ניט ארויסגעגעבן, אז ער האט געדענקט ווי ער האט אמאל געהאט דעם חתן מיטן דאקטאר מואוז אלס קאמפאניאנען בא א הוליאנקע אדער, אז ער האט זיך געטשעפעט צו דער כלה פארציאן ווען ער האט זיך אפגענעהייט נאכגעיאגט נאך פרויען עטלאכע וואכן צייט. און אצינד איז אט דאס צימער דא פול מיט אומוויכטיקע זאכן און פלוידעריי — און אט איז ער, דער מיסטעריעזער מאן, דער מלך, מאכט זיך קליון, הגם ער איז דער גרעסטער דארטן.

פרוי אירגענס, וועלכע היט איר באלעבאס, זעט זייער קלאר, אז ער האלט, אז ס'איז שוין צייט אוועקצוגיין. ווי ער פארשווינדט דורך דער טיר טראכט זי : אד, יא ! דאס מידל טארסיליע ווארט אין דער היים !

דער חתן טרינקט לחיים מיט די צוויי סוחרים פאר וועמען ער האט אויפגעמאגט חובות — עס פאלט כמעט אינגאנצן אויף אים צו אונטערהאלטן די געסט. מחמת די כלה האט געהאט ווייניק באקאנטשאפט אין הלכות אונטערהאלטן א געזעלשאפט. ער האט זיך אָנגערופן צו דער כלה : — אָט די טעלעגראמעס האָבן קוים די ווערט אַ יומ־טובדיקע באַהאַנדלונג, קריסטינאַ ! — די מעשה איז געווען די, וואָס דער חתן איז געווען באַליידיקט הלמאי זיי זיינען ניט גע־שריבן געוואָרן פון דעם הויפט טעלעגראַפיסט אַליון, באַאַרדסען. נאָר פון דעם קליינעם גאַטפּרעדן, וועלכער האָט זיך נאָר וואָס געהאַט אויסגעלערנט טעלעגראַפיע און איז נאָך אַפילו ניט געווען קיין שטענ־דיקער אָנגעשטעלטער. זיין חדר־אינגלשע האַנטשריפט איז געווען אַ באַליידיקונג פאַרן חתן, מחמת די טעלעגראַמעס האָבן, פאַר־שטייט זיך, געדאַרפט איינגעבונדן ווערן און געזאַלט ליגן אויפן טיש אַינס אויפנאַמס־צימער.

דאן זיינען זיך די געסט צעגאנגען. ווען דער פאסטאר לאססען איז אוועקגעגאנגען האט ער געזאגט : — זאל שלום הערשן אין דעם הויז! — זייער אַ פאַסיקער שפרוד ; און דעם דאקטאר איז געפעלן אָט דעם פישער־יונגס איינגעבוירענער טאָקט.

— ווייטער ביכער ! איר טראָגט זיך שטענדיק אַרום מיט ביי־כער, הער פאַסטאַר !

און הער לאַססען האָט געענטפערט : יא, דאָס איז אמת, זיי האָבן אים אַזויפיל אויסגעלערנט. ער איז געווען אין איינעם פון די

שטיבלאך היינט און געקראָגען די צוויי ביכער פאר זיין ביבליאָטעק ; איין בוך איז געווען אַן עכטער עקזעמפלאַר פון בערטאָ קאַניט אַאַרפלאַט און דאָס צווייטע אַ קריסטלאַכע מעשה וועגן אַ גלחם אַ טאַכטער ; ס'האַט געהייסן „דער שפּעטערדיקער סוף פונם גלחם טאַכטער, א. אז. וו., א. אז. וו.“

* * *

דער לייטענאַנט האָט זיך צוריקגעקערט פון זיין רייזע אינר גאַנצן אַ צעבראַכענער ; פונם האַפן האָט מען אים צוגעפירט אויף פּערד־און־וואָגן צו דער ציגעלניע און ער האָט זיך אַריינגעלעגט אין בעט. זאָל מען רופן דעם באַצירק־דאָקטאָר ? ניין. זאָל מען לאָזן וויסן דעם יונגען ווילאַטץ ? ניין. דער לייטענאַנט האָט גאַרניט פאַרלאָנגט, ער האָט בלוז געוואָלט ליגן שטייל און ס'וועט אים בעסער ווערן, האָט ער געזאָגט.

נאָר דעם לייטענאַנט איז ניט געוואָרן בעסער, נאָר ערגער ; און ס'איז נאָך געווען גוט, וואָס ער האָט ניט מיטגעבראַכט די מויערער מיט זיך ! זיי האָבן ניט געקאַנט קומען פריער פאַר מעוץ. ווען פאַלינאַ איז אַרונטערגעקומען פונם הויף מיט עסן פאַר אים, פלעגט מאַריאַן אָפּט קומען זי באַגעגענען אויסצוגעפינען וואָס ער מאַכט ; זי איז געשטאַנען אינדרויסן לעבן דער ציגעלניע און געוואַרט און אַלעמאָל געקראַגן דעמוזעלבן באַריכט : — ס'איז אים ערגער היינט ! — און איין טאָג ווען דער לייטענאַנט האָט געבעטן מ'זאָל שיקן. ניט נאָכן דאָקטאָר, ניט נאָכן גלח־נאָר נאָכן טעלעגראַפּיסט, באַאַרד־סען, איז עס געווען מאַריאַן, וועלכע איז אַריבערגעלאָפּן צו דער סטאַנציע און אים גערופן.

— איך הויב אָן צו צווייפלען צי איך וועל געזונט ווערן. — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט. — איך האָב זיך אַזוי שטאַרק פאַר־קילט אויפן וועג אַהיים פון טראַנדהיים.

אויף דעם האָט באַאַרדסען בלוז געענטפּערט, אַז אַמאָר וועט דעם לייטענאַנטס ווילן עפעס טון —

— איך וועל אייך זיין דאַנקבאַר אויב איר וועט אַוועקשיקן אַ טעלעגראַמע צו מיין זון. כאַטש ער וועט שוין אודאי ניט אָנקומען אין צייט.

באַאַרדסען האָט געענטפּערט :

— איך האָב אַן אורזאַך צו גלויבן, אַז אייער זון איז שוין אויפן

וועג אַהערצו.

דער אלטער לייטענאנט באהאלט זיין פריידיקע איבעראשונג
און פרעגט שטרענג :

— האָט אים דען אימיצער געלאָזט וויסן ?

— יא, איד.

פּוּיזע.

— הם, איד דאָנק אייד — אויב אזוי דאָנק איד אייד — הם.
כאַטש ער וועט שוין אודאי ניט אַנקומען אין צייט, ווען קאָז ער
דאָ זיין ?

— מיט דער ערשטער שיף, וואָס וועט ניין אַהערצו.

דער לייטענאנט ציילט די טעג און זאָגט :

— אויפן טיש ליגט אַ בריוו — איד האָב אים געשריבן אויף דער
שיף, איר האָט אַ פייער־קאָסע אויף דער סטאַנציע, קאָנט איר אים
האַלטן אָפּגעהיט דאָרטן.

— יא.

— און איד וועל אייד בעטן, אַז איר זאלט אים איבערגעבן מיין
זון אין פּאַל — אויב — איר פּאַרשטייט.

— איד וועל אזוי טון ! — איז אלעס, וואָס באַאַרדען זאָגט
ווען ער נעמט דעם בריוו.

דער לייטענאנט באַדאַנקט אים נאַכאַמאָל און ניט אַ שאַקל
מיטן קאָפּ, אַז דאָס איז אַלץ, וואָס ער האָט געוואָלט.

— וועט איר מיר דערלויבן אַריינצוקומען נאַכאַמאָל צו אייד
זען וואָס איר מאַכט ? — פרעגט דער טעלעגראַפּיסט.

— איד וועל ניט נאָר — האָט איר צייט דערפאַר ?

— גענוג צייט. נאָטפּרעד טוט די אַרבעט.

— דאָן וועל איד אייד זיין דאַנקבאַר אויב איר וועט אַריינקומען.
באַאַרדען איז אַרויסגעגאַנגען און געטראָפּן מאַריאַנען שטיין
וואַרטנדיק אינדרויסן לעבן דער טיר. אַ מאַדנע, געטריי, אומגעלערנט
קינד ! זי האָט זיכער ניט געקאָנט האָבן קיין פאַרגעניגן אין שטיין
און וואַרטן דאָרטן יעדן טאָג, נאָר זי האָט זיך אַריינגענומען אין
קאָפּ אַריין, אַז אַט דיראַזיקע באַזוכן אירע, וועגן וועלכע זי האָט
געוואוסט, אַז פּאַלינאַ האָט דערציילט דעם לייטענאנט וועגן זיי.
האַבן אויף דעם קראַנקן געווירקט גוט. דער טעלעגראַפּיסט שאַקלט
צו איר מיטן קאָפּ און זאָגט :

— קליינע מאַריאַן, דער יונגער ווילאַטץ איז אויפן וועג אַהיים.

מאריאנס ברוין פנים ווערט רויט, נאָר זי זאָגט בלויז :

— אָ ! — ער —

דער טעלעגראַפֿיסט איז געקומען רעגלמעסיק אין דער ציגעלניע:
דער קראַנקער האָט ניט געהאַט קעגן דעם, און באַאַרדסען איז קיינ-
מאָל ניט מיר געוואָרן פון קומען. ער האָט מיטגעבראַכט זיין טשעלאָ-
מיט זיך און געשפּילט אַביסל ; ער האָט זעלטן ווען גערעדט און זיין
שווייגן איז געווען פול מיט גוטן פאַמישטאַנד. אָן אים וואָלט דער
לייטענאַנט אין זיינע לעצטע טעג געווען פאַרפעלט די געזעלשאַפט
פון אַ גוטן מענטשן. באַאַרדסען האָט דעם קראַנקן געהאַלטן אינ-
פאַרמירט וואו דער יונגער ווילאַטיץ קאָן זיין אין דער באַטרעפּנדער
ציט, און דער לייטענאַנט איז אים געווען דאַנקבאַר. דאָרטן איז ער
געלעגן, גרוי און ערשעפט, וואַרטנדיק אויף זיין זון ; זיינע אויגן
האַבן שוין אויסגעווען צו האָבן אַן אינערלאַכן בליק, זיינע שלייפּן
זיינען געווען איינגעזונקען — אזוי טוט אָפּ דער טויט זיין אַרבעט.

— וואַרט צו, מאַריאַן ! — האָט באַאַרדסען איינמאל געזאָגט

בעת ער איז אַריינגעגאַנגען אין דער ציגעלניע. אזוי אַרום האָט ער
געלאָזט וויסן דעם קראַנקן, אַז מאַריאַן איז געשטאַנען אינדרויסן.

— ווי קומט דאָס וואָס דאָס קינד קומט אַהערצו יעדן טאַג ?

— האָט ער געזאָגט. — רופּט זי אַריין !

— איך פאַר באַלד אַוועק קיין קריסטיאַניאַ, — דערציילט אים

מאַריאַן, — און איך ווייס ניט צי איר וועט דאַמאָלסט זיין געזונט.

— אָ ! און דערפאַר ביסטו געקומען זיך געזעגענען מיט מיר.

דאָס איז זייער ליב פון דיין זייט. דיין פאַטער איז שטאַרק פאַר-
נומען ?

— יא. ער ערוואַרט אַן אַנדער שיף מיט קאַרן.

— גרים אים פון מיינעטוועגן !

אין דער רגע עפנט זיך די טיר און דער באַצירק־דאָקטאָר מואוז
קומט אַריין. ער האָט ניט אָנגעקלאַפט, כדי ניט צו באַאומראַיקן
דעם קראַנקן, אָבער ווען ער איז שוין געווען אינעווייניק האָט ער
גלייך אויסגעטון זיין אויבערמאַנטל און אַ הוסט געטון הויך אויף
אַ באַפעלערישן אופן.

— איך הער אַז איר זענט קראַנק, — האָט דער דאָקטאָר גע-

זאָגט, זיך גרייט מאַכנדיק אַנצומאַפּן דעם לייטענאַנטס דופּק. ווען
דער קראַנקער האָט געפרוּאוּוט אים אָפהאַלטן איז דער דאָקטאָר
באַשטאַנען דוקא און געזאָגט מיט פעסטקייט :

— לאַזט אָפּ אַצינד די נאַרישקייטן. דאָס מאָל מוזט איר מיר פאַלגן.

דער מאן האָט געטון זיין פליכט — נאָך מער ווי זיין פליכט — און ס'איז באמת געווען זייער פיין פון אים; דער ליימענאנט האָט אָבער קיינמאָל זיך ניט געקאָנט אונטערגעבן און איצטער איז ער אַן ספק שוין געווען צו אַלט זיך דאָס אויסצולערנען. ער האָט מיט די אויגן געזוכט הילף און צוגערופֿן באַאַרדסענען צו זיך. — ווייזט אים דעם וועג! — האָט ער געזאָגט.

— איך דאַרף אייך ווייזן דעם וועג, — האָט געזאָגט דער טע- לעגראַפֿיסט באַאַרדסען, העלפֿנדיק דעם דאָקטאָר אַנטון צוריק זיין אויבערמאַנטל. דער טעלעגראַפֿיסט באַאַרדסען האָט געהאַט אַזעלכע קרעפטיקע פלייצעס, ער האָט כמעט אונטערגעהויבן דעם דאָקטאָר פֿונם דיל ווען ער האָט אַרויפגעשלעפט דעם מאַנטל אויף אים.

* * *

די טעג זיינען פאַרגאַנגען און דער יונגער ווילאַטץ איז נאָך ניט געקומען. די פּאָסט־שיף האָט זיך דערנענטערט, זי איז אָבער גע- שוואומען צו פּאַמעלאַך, און ס'האַט אויסגעזען, אַז דער ליימענאנט האָט שוין מער ניט געקאָנט באַהערשן זיין ווילנעסקראַפט — ניין, די האַנט פון טויט האָט אַמישטאַרקסטן געדריקט דאָרטן.

— אין פּאַל, — האָט ער געזאָגט, — איך שטאַרב היינט אָדער מאָרגן — מ'קאָן קיינמאָל ניט וויסן — האָב איך אַ שליחות צו מיין זון. אַ פּאַר פּאַמיליען־פּאַרטערעטן דאַרפן אַנקומען פון טראַנדהיים — פון מיין פרוי און פון מיר — זיי זיינען ניט געראָטן, זיי דאַרפן אָבער היינגען צווישן די איבעריקע. וועט איר דאָס אים זאָגן?

— עס וועט ווערן אויסגעפירט!

— און אין פּרילינג דאַרף אַנקומען אַן אָרגל, — אַ קליינער אָרגל פאַרן קלויסטער. ער איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אַ צייט; ס'איז געווען זיין מומטער, וועלכע האָט אים געוואַלט האָבן. ער קאָן אויס־ ברייטערן דעם עק פֿונם קלויסטער — דרייסיק פֿוס וועט זיין גענוג — און אויסבויען אַ גאַלעריע פאַרן אָרגל. געהילץ וועט אַנקומען פון נאַמסען. דאָן וועט דאָרטן זיין אַן אָרגל —

פעסט און אַנטשלאָסן ביזן סוף!

אויפן צווייטן טאָג מוז אורדאי אויך דער פּאַסטאָר קומען דער- פילן זיין פליכט. ס'איז געווען אַ הערבסטיקער טאָג און אַ סך זונשיין

האָט פאַרפלייצט דעם לייטענאַנטס צימער ווען דער פּאַסטאָר איז אַריינגעקומען.

דערזענדיק אים האָט דער קראַנקער אַ שמיכל געטון. אַט דער מאַן, וואָס איז שוין געווען באַם טויט אין די הענט האָט געטון אַ פאַרקרימטן שמיכל, און דערנאָך פאַרמאַכט די אויגן. מער האָט ער זיי שוין ניט געעפנט.

דער טעלעגראַפֿיסט באַאַרדסען האָט פאַרשלאָסן די טיר פון דער ציגעלניע.

* * *

ווען דעם יונגען ווילאַטצעס שיף האָט מיט צוויי טעג שפעטער זיך דערנענטערט צו זעגלפּאַס זיינען אין הויף און באַ האַלמענגראַאַן די פּאַנען געווען אַרונטערגעצויגן אויף האַלב ; ער האָט באַלד פאַר-שטאַנען וואָס ס'האָט געטראָפּן.

ס'איז געווען אזוי מאַרנע — נאָך מער מאַרנע אַפילו ווי ווען זיין מוטער איז געשטאַרבן. קיין זאך האָט ניט אויסגעזען צו זיין געענדערט, נאָר אַלצרינג איז געווען מאַרנע אַנדערש. ער איז נאָר וואָס פאַרבייגעפּאַרן דאָס שיפּלאַך־שטיבל הינטערן ים־שפיץ, וואָס פער דער קרעמער האָט עס פאַרוואַנדלט אין אַ טאַנצאַל — דאָס שטיבל איז נאָך אַליץ געשטאַנען דאָרטן, איבערגעפאַרבט און גוט פאַריכט ; אַריינשווימענדיק אינם ים־אויסגוס האָט ער געהערט דעם גערויש פון דער מיל ; אונטער דער הויב־מאַשין באַם האַפּן איז אַ גרויסע שיף פון שוואַרצן ים געשטאַנען און אויסגעלאָדן קאָרן. די מאַטראַסן האָבן זיך אומגעדרייט אויף דער שיף טוענדיק זייער אַרבעט. דאָס לעבן, מענטשן, די וועלט, זיינען געווען אומעטום—נאָר די פּאַנען זיינען געווען אַרונטערגעצויגן אויף האַלב און זיין פּאַטער איז געווען טויט. דער יונגער ווילאַטץ איז געשטאַנען און געקוקט אויף דער יבשה, הויך און דערוואַקסן, מיט גאַלדענע קנעפּ אויף זיין רעקל. ער האָט געהאַפּט אַנצוקומען אין צייט — און קוקנדיק אזוי אַריבער האָבן זיינע מחשבות געוואַנדערט ; ער האָט געזען אַלעס נאָר ניט געקאַנט צענויפּנעמען זיינע געדאַנקען. ער האָט געדענקט, אַז ער האָט געפירט גרוסן צו זיין פּאַטער פון פּרעדריק קאַלדעוויץ, וועלכער האָט ניט געהאַט קיין צייט צו באַזוכן זעגלפּאַס פּונקט איצט, ער וועט אָבער קומען איבעראַיאַר זומער.

באַ דער שיף האָבן אים אָפּגעוואַרט מאַרטין און פּאַלינאַ. הער האַלמענגראַאַ איז צוגעקומען און אים דערלאַנגט זיין האַנט ; פרוי

ראש, וועלכע איז פריער געווען יאמפרו סאלוועסן, איז געשטאנען מיט רויטע, פארוויינטע אויגן. און ווייטער אוועק צו איז געשטאנען מאריצן, זיך געקנאקט די פינגער און געקוקט אויף אים. ווען ער איז צוגעקומען צו דער ציגעלניע איז דער טעלעגראף פיסט באארדסען דאָרטן געשטאנען און געווארט אויף אים. זיי זיינען אריינגעגאנגען אין זאל אריין — א גרויסער ליכטיקער חדר, מיט מעבל און בילדער ; דערנאָך זיינען זיי אריין אינם צווייטן גרויסן צימער — דאָרטן איז געלעגן זיין פאָטער, אָנגעטון אין זיין אונטפאָרם, אויסגעמאטערט, אַראַבער-מעסיק, טויט. אַ מיליטערישער מונדיר איז געלעגן פון אויבן אויפן קערפער — באַארדסען האָט אים דאָרטן אוועקגעלעגט ווייל ער האָט זיך צוגעפאַסט צום רומל. און אַזוי אַרום איז דעם לייטענאַנט צום לעצטן מאָל צוגוץ געקומען זיין טייערער מאַנטל.

דער טעלעגראַפֿיסט באַארדסען איז אַרויסגעגאַנגען און דער יונגער ווילאַטץ איז געבליבן אַליין. מ'האַט אים איבערגעגעבן אַליץ וועגן זיין פאָטערס לעצטע טעג און ער האָט באַקומען דעם בריוו און אים איבערגעלייענט. יא, ער וועט אויסלייזן דעם פאַרמשכונטן מאַיאָנטעק ; דאָס געלט איז געווען גרייט, איינגעלייגט אַביסל דאָ, אַביסל דאָרטן — גאָט צו דאַנקען, זיין פאָטער איז געווען רייך די גאַנצע צייט ! ווען ער וואָלט נאָר געקאָנט נאָכאַמאָל אָננעמען זיין האַנט און הערן זיין קול ווידער ! דאָרטן איז ער געזעסן דער יונגער ווילאַטץ, נאָך אַליץ טראַגנדיק די גאַלדענע קנעפּ אויף זיין רעקל. אָט די גאַלדענע קנעפּ האָט זיין פאָטער אַליין געקויפט און זיי אים געשענקט ווען ער איז געווען אויף זיין באַזוך אין ענגלאַנד, און היינט האָט ער זיי אָנגעטון אום צו פאַרשאַפן זיין פאָטער פאַר-געניגן.

ער איז אַרויסגעגאַנגען. דער גערויש פונם טיך האָט זיך דער-טראָגן צו אים, דער געפילדער פון דער גרויסער שיף, וואָס האָט אויסגעלאָרן קאָרן. און ער האָט געקאָנט זען מאַריצן קלעמערן אויפן באַרג, אויף איר וועג אַהיים, איינע אַליין.